VINTILĂ CORBUL

2

PĂSĂRI DE PRADĂ

DINASTIA SUNDERLAND–BEAUCLAIR

PĂSĂRI DE PRADĂ

* *

DINASTIA SUNDERLAND-BEAUCLAIR

I Idoli de aur — 3 volume
II Păsări de pradă — 2 volume

Toate drepturile aparţin Editurii Z

Vintilă Corbul

dinastia Sunderland-Beauclair

păsări de pradă

★ ★

București 1992

Arborele genealogic al Dinastiei Sunderland-Beauclair

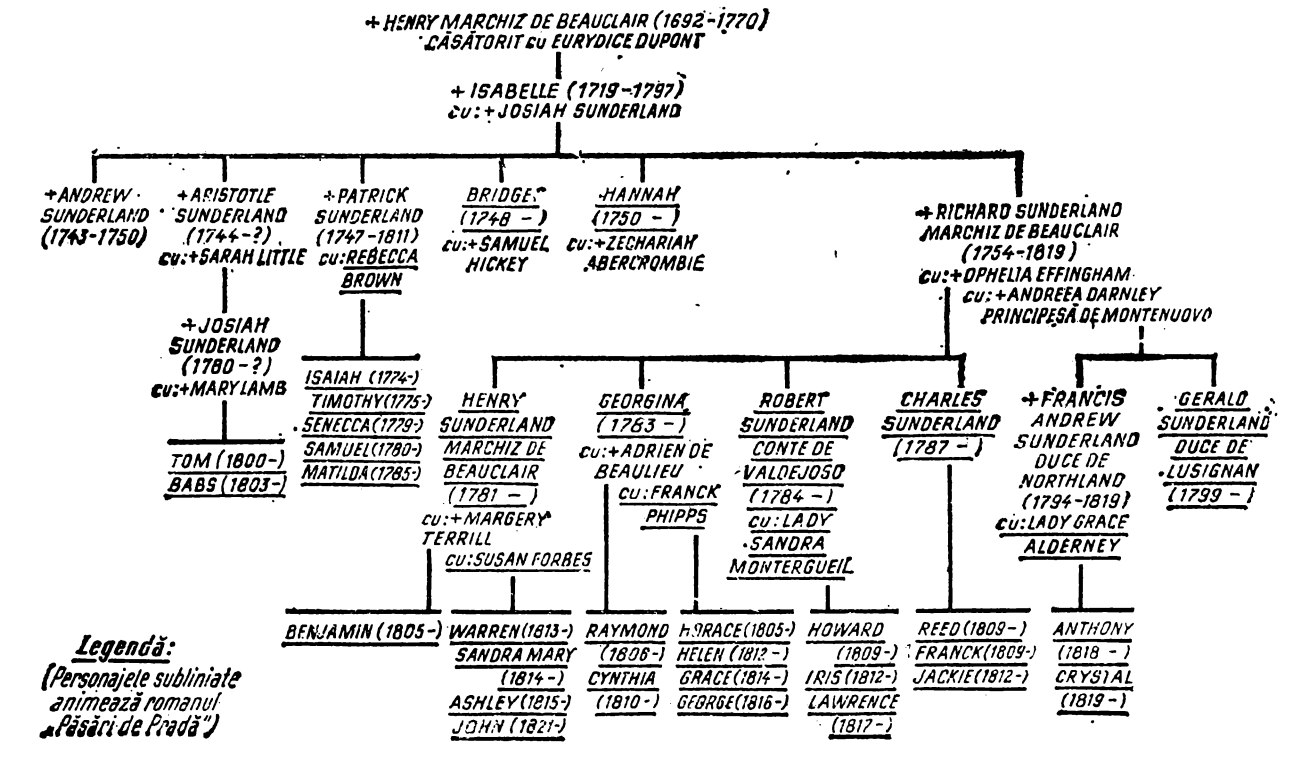

Legendă:

(Personajele subliniate animează romanul „Păsări de Pradă")

Pentru BOBY

CAPITOLUL IX

Constantinopol... în 1821...

Metropolă străveche, cosmopolită, alcătuită din trei oraşe : Stambul, oraşul celor şapte coline, capitala Imperiului Otoman, sediul sultanatului şi punctul spre care se îndreaptă privirile musulmanilor din lumea întreagă ; Galata, oraşul necredincioşilor, al grecilor, armenilor şi evreilor, oraşul tavernelor şi arsenalelor, portul franc al negustătorilor francezi, englezi, olandezi, veneţieni şi genovezi ; Usküdar sau Scutari, fostul Chrysopolis, durat pe coasta asiatică a Bosforului, oraş rezidenţial şi punct de tranzit pentru caravanele din Armenia, Persia şi India...

Constantinopol...

Un conglomerat de cartiere, cu nume cîntate, orientale : Kuru Kapi, Samatya, Davud Paşa, Hasséki, At Meydani, Bayazid, Sehradé, Aksaray, Serradjhané, Suleymanyé, Emineunu, Sirkdji, Un Kapani, Sulu Kulé, Edirné Kapi, Balat, Fanar, Kassim Paşa, Pera, Top Hané, Besiktaş, Saladjak...

Constantinopol...

Cheie a Bosforului, a Mării de Marmara, a Mării Negre şi a Cornului de Aur...

Constantinopol...

Minarete, multitudine de minarete albe, zvelte, sculptate parcă în fildeş şi scînteind în soare, moschei gigantice, cupole albastre, trandafirii, sidefii, domuri măreţe, case albe, portocalii, purpurii, seraiuri de marmură, răsărind printre platani uriaşi, sicomori şi chiparoşi, contururi capricioase, filigrane de piatră, ziduri întunecate, cu creneluri pe jumătate ruinate, acoperite de trandafiri agăţători, grădini luxuriante în amfiteatru, vile multicolore în

amfiteatru, străzi întortocheate şi pieţe în amfiteatru, obeliscuri de aur, coline verzi, proaspete, rîzătoare, palatele monumentale ale ambasadelor şi iarăşi grădini, grădini, prăvălioare, chioşcuri, miriade de flori, parfumate, case mici, dărăpănate, conace învăluite în plante agăţătoare, cheiuri înţesate de lume, şi toate, toate oglindindu-se în apele albastre, de cristal, ale Cornului de Aur şi ale Bosforului.

Constantinopol...

Miriade de bărci, de corăbii, de caicuri, de geamanduri... Caleidoscop de o bogăţie neînchipuită... Văzduh de o transparenţă opalină, vîrfurile acoperite cu zăpezi ale Olympului din Bithinia, pînzele albe ale corăbiilor — aripi imaculate ale unor fluturi gigantici, cîntecele barcagiilor care trag la rame, ciripit de păsări, glasuri tărăgănate de muezini se aud din înaltul minaretelor...

Constantinopol...

Metropolă învăluită în parfumul grădinilor, în boarea sărată a mării, în mirosul de gudron, de alge şi de peşte...

Constantinopol...

Capitala măreţului Imperiu Roman de Răsărit, îmbrăcată în veşminte otomane...

Constantinopol...

Oraş monstruos, labirint de uliţe, de cimitire, de case, de ruine, de monumente colosale, de barăci infecte, de grădini paradiziace, de locuri virane, acoperite cu gunoaie şi hoituri împuţite...

Constantinopol...

Oraş de vis... Oraş de contraste...

1821... la Constantinopol...

La 9 martie, Gerald debarcă pe cheiul nordic al Cornului de Aur, la Top Hané, rezervat ca şi Galata acostării navelor europene. Era urmat de o numeroasă suită : nepoţii săi, Raymond şi Benjamin, Douglas Kirkland, reprezentantul Băncii Sunderland din Viena, George Marshall, noul său consilier pentru afacerile europene, consilierul juridic Gilbert Radiguet, care-şi purta cu vioiciune respectabila vîrstă de şaptezeci şi doi de ani, Julien Lefèvre, primul său secretar, French, Fulton, Hervé şi Law-

rence, consilieri financiari, precum şi Jean-François Poussin, Louis Berthier şi Richard Graham, experţi în chestiunile de armament. În sfîrşit, la toţi aceştia se adăuga Jules Lafont, şeful serviciului de informaţii. Acest numeros stat-major avea un rol bine determinat. French, Fulton, Hervé şi Poussin erau în realitate agenţi acoperiţi ai lui Lafont. În negocierile pe care avea să le ducă la Constantinopol, Gerald voia să aibă la dispoziţie un personal numeros, care să poată studia nu numai documentele furnizate de delegaţii otomani, cît şi să cerceteze la faţa locului garanţiile oferite de aceştia.

Ziua se stingea potolit, ca un organism îmbătrînit, ajuns la capătul puterilor. Cerul îi saluta sfîrşitul, îmbrăcînd în cinstea crepusculului o hlamidă de cristal, în care-şi dădeau întîlnire toate tonurile, de la roşul cardinal şi pînă la galbenul auriu cu vine trandafirii. Profilul metropolei cu zece mii de minarete se desluşea cu pregnantă limpezime pe fundalul transparent al văzduhului incendiat de soarele apune. Chiparoşii, platanii, plopii, grădinile etajate aruncau pete verzi întunecate peste edificiile liliachii, roze, aurii. Ferestrele străluceau, răsfrîngînd flăcările purpurii ce încununau zarea. Scînteierile lor evocau o ploaie de diamante şi de rubine. Stambulul şi Galata se întunecau treptat. Usküdar-Scutari, învăluit încă în lumina asfinţitului, înfăţişa un peisaj feeric, cu grădini încîntătoare şi cu vile, domuri şi minarete cioplite în marmură aurie, a căror luminozitate contrasta cu albastrul tot mai întunecat al cerului invadat de valurile cernite ale nopţii.

Gerald era uluit de splendoarea oraşului.

Dragomanul Iordachi Pavlidi, care-i ieşise în întîmpinare, împreună cu o seamă de personaje în costume orientale, de o bogăţie carnavalescă, îl privea zîmbind placid, încîntat de impresia puternică pe care Constantinopolul o făcuse asupra ilustrului vizitator. Cînd coborîse de pe corabie, Gerald abia îl recunoscuse pe dragoman. Pavlidi renunţase la îmbrăcămintea sa europeană. În ton cu însoţitorii săi, purta un caftan lung, chihlimbariu, căptuşit cu samur şi desfăcut în faţă spre a lăsa să se vadă

un doliman — robă lungă — de stofă moale, în dungi verzi şi albastre şi un şal de Damasc încins peste pîntecele-i proeminent. În loc de pălărie, Pavlidi arbora un fel de baniţă imensă — denumită cauc — dintr-un material păros şi moale ce amintea fetrul. Obrajii lui bucălaţi, pielea măslinie, barba ondulată, frumos potrivită, se armonizau mai bine cu veşmintele orientale decît cu hainele europene pe care le purta la Viena. Dragomanul făcu prezentările. Gerald înregistră o înşiruire de nume şi de titluri atît de încîlcite, încît erau imposibil de memorat. Chipurile personajelor i se gravară însă puternic în minte. Ochii uşor bridaţi, pomeţii proeminenţi, pielea gălbuie ca pergamentul, mustăţile cu colţuri lăsate, bărbile scurte, vopsite într-un roşu aprins, erau de un pitoresc tot atît de pronunţat ca şi veşmintele ample, de catifea şi de brocart, tivite cu blănuri scumpe, ca şi broderiile de aur de o magnifică fantezie, ca şi armele strălucitoare, damaschinate, şi turbanele împodobite cu penaje viu colorate.

Gerald reţinu doar că unul dintre delegaţi — un bărbat arămiu cu turban înalt de mătase albastră şi la brîu cu un jungher bătut cu pietre preţioase — era delegatul defterdarului — ministrul finanţelor, iar altul, un paşă muiat în broderii de aur, reprezenta pe Kapudan Paşa — marele amiral.

Personajele cu turbane — musulmani, drept-credincioşi ai lui Mohamet — nu comunicau cu Gerald decît prin intermediul lui Pavlidi. Koranul nu le îngăduia să se folosească de graiurile ghiaurilor.

— Numai trimişilor extraordinari ai marilor puteri li se face cinstea de a fi întîmpinaţi de demnitari turci, explică dragomanul lui Gerald. La Constantinopol vă bucuraţi de o înaltă preţuire. Se pune mai mult temei pe sprijinul pe care Sublima Poartă l-ar putea obţine din partea dumneavoastră, decît pe prietenia falsă a marilor puteri. Interesele Imperiului Otoman şi ale Casei Sunderland nu sînt susceptibile a se ciocni vreodată. Noi avem nevoie de bani şi de arme. Dumneavoastră de beneficii. Dumneavoastră ne puteţi procura banii şi armele, iar noi sîntem capabili să vă asigurăm beneficiile respective.

Gerald era mai sceptic. Cunoştea trista reputaţie politică şi economică a „omului bolnav", aşa cum era caracterizat Imperiul Otoman de unii diplomaţi.

— Pe tot timpul şederii dumneavoastră la Constantinopol, continuă dragomanul, veţi fi oaspetele Înălţimii Sale Sultanul Mahmud, care v-a pus la dispoziţie unul din palatele sale, şi anume seraiul de Beşiktaş. Începînd de mîine, deschidem discuţiile oficiale la Arsenalul Marinei. Excelenţa sa marele vizir ar fi recunoscător dacă tratativele s-ar încheia în cel mai scurt timp. Imperiul are urgentă nevoie de bani şi de arme. Şi pentru aceasta e dispus să accepte unele sacrificii.

Gerald făcu o constatare. Dragomanul părea îngîndurat. Gesturile, privirile sale vădeau o nervozitate pe care n-o remarcase la Viena.

Gerald se întrebă dacă sultanul nu-i pune la dispoziţie unul din seraiurile sale, tocmai pentru a-l ţine sub supraveghere. Cu orientalii nu ştiai niciodată la ce te puteai aştepta. O caleaşcă aurită cu şase cai albi şi alte patru trăsuri mai modeste erau oprite în preajma cheiului. Escorta era alcătuită din zece ieniceri călări. Turbanele lor înalte, dolimanele aurite, galoanele şi armele strălucitoare le dădeau un aer marţial, falnic, care intimida.

După un schimb de ploconeli, cu salamalecuri între demnitarii turci şi Gerald, acesta fu poftit de Pavlidi să ia loc în caleaşcă. Coloana de trăsuri se puse în sfîrşit în mişcare. Ienicerii încadrau măreţ convoiul. Raymond şi Benjamin erau entuziasmaţi. Intraseră în plin basm. Pentru prima oară încercau simţăminte comune de admiraţie, de uimire, şi o vagă şi delicioasă teamă faţă de lumea aceasta exotică, în mijlocul căreia pogorîseră, aduşi parcă pe aripile unui covor magic. Benjamin uitase de Londra şi de lupanarele ei. Pentru Raymond, Veneţia şi frămîntările italienilor din oraşul lagunelor rămăseseră departe, învăluite parcă în negura timpurilor.

Noaptea îşi oploşea întunericul pe străzile strîmte şi întortocheate ale Galatei. Numai cerul mai păstra spre apus o luminozitate purpurie-albastră, asemenea unei pîlpîiri. Apoi bezna se lăsă asupra oraşului.

Lui Benjamin şi lui Raymond nu le venea să creadă că uliţele sinuoase, tăcute, negre, abia luminate ici-colo de frînturi de raze, scăpate de la vreo fereastră cu perdele ridicate, ori strecurate printr-o uşă zgîrcit întredeschisă, erau tot acelea pe care le contemplaseră de departe, cu minunare, mai înainte ca nava lor să intre în port.

De dincolo de Usküdar se înălţa luna. Vînătă, roşiatică, apoi tot mai luminoasă, mai argintie, mai slabă, se anina de culmile văzduhului ca un imens element decorativ. Îşi plimbase rotunjimile strălucitoare peste vastele cuprinsuri ale Arabiei şi Siriei, ale Kurdistanului şi Armeniei, ale Karamanului şi Anatoliei, iar acum învăluia sub aripile-i argintii cele trei oraşe ale Constantinopolului.

Coloana de trăsuri escortată de ieniceri părea să cutreiere nişte străzi moarte, mărginite de case moarte şi de copaci morţi. Numai ropotul copitelor tulbura tăcerea adîncă, nefirească. Cotiră pe cîteva uliţe şi pătrunseră pe o poartă de fier într-o grădină mare, cu flori multe, violent parfumate. Luna poleia fîntîni de marmură în care apele cădeau în jocuri molcome. Opriră în faţa unei clădiri albe, cu uşi şi ferestre încoronate de arcade polilobate. Intrară într-un coridor lung, îmbrăcat în faianţă policromă şi pardosit cu marmură peste care erau aşternute covoare groase de Kurdistan, de Alep şi de Casablanca. Servitori în tunici de fir şi în şalvari albaştri se ploconeau în faţa noilor veniţi, deschizînd uşi după uşi, îndrumîndu-i printr-o nesfîrşită anfiladă de saloane împodobite cu arabescuri de aur de o luxuriantă fantezie şi cu plăci emailate care scînteiau ca pietrele preţioase. Străbătură săli vaste, dominate de cupole aeriene, pline de graţie şi încrustate cu argint, onix, jad ori lapis-lazuli, trecură prin galerii străjuite de colonete zvelte, cu capiteluri de malahit, gravate cu versete din coran, prin grădini interioare care depăşeau în fantezie şi în rafinament Curtea Leilor din Alhambra, traversară săli cu bazine de marmură verde, albastră, purpurie sau neagră. Din trepiede de bronz sau de aur se ridicau parfumuri orgolioase, suave sau senzuale, mai pătrunzătoare decît parfumul florilor din Grădinile Hesperide.

Gerald era obișnuit cu luxul palatelor occidentale. Colecțiile lui de tablouri, de covoare ori de obiecte de artă aproape că nu-și aveau seamăn în lume. Luxul acesta neobișnuit, oriental, voluptuos, plin de rafinament și melancolie, care îndemna la visare dar și la plăceri senzuale, îl uluia, îi tăia respirația și-i accelera bătaia inimii.

Raymond era extaziat. Splendoarea acestor interioare îl copleșea.

— Bunicului i-ar fi plăcut să fie cu noi, șopti el lui Gerald. Cît s-ar mai fi desfătat printre minunățiile acestea.

Gerald își trecu înduioșat mîna prin părul lui mătăsos.

— Da, da, i-ar fi plăcut mult, foarte mult.

În clipa aceea simți un val de recunoștință pentru omul acela prodigios, care-i netezise calea, îngăduindu-i lui și nepoților lui să calce cu trufie prin locuri inaccesibile muritorilor de rînd. Datorită lui Richard Sunderland-Beauclair, el, Gerald, era oaspetele prețuit al Padișahului. Pavlidi îi spusese că marele vizir îl plasa pe picior de egalitate cu ambasadorii marilor puteri. Gerald se socotea deasupra ambasadorilor chiar și a suveranilor. Puterea lui depășea granițele unui stat, căpăta proporții universale. Stăpînirea aurului îi aducea lumea la picioare. Și această forță era numai la începuturile ei. Gerald îi întrevedea ca prin vis imensele-i posibilități. Astăzi își măsura puterile cu potentații politici. Mîine el sau urmașii lui îi vor domina, îi vor îngenunchea în țărînă. Un fior de mîndrie îl făcu pe Gerald să exulte.

Cortegiul ajunse la capătul unui coridor vast dominat de o ușă monumentală din lemn de trandafir.

— Camera dumneavoastră de culcare, spuse dragomanul flotei, în vreme ce un arap învăluit în veșminte de fir îi deschise ușa ploconindu-se.

Gerald avu un sentiment de plăcută expectativă în clipa cînd păși pragul încăperii. Ce minuni îi va fi dat să mai vadă ? Deodată, se opri lovit de o amară dezamăgire. Se afla într-o încăpere mobilată în stilul îndoielnic și supraîncărcat al unui rococo întîrziat.

— Am vrut să vă facem o surpriză, îi zîmbi dragomanul. Să vă simțiți ca la dumneavoastră acasă.

Gerald își ascunse deziluzia.

— Vă mulțumesc pentru delicata atenție.

Ar fi preferat să se afle în aceeași ambianță a celor o Mie și Una de Nopți. Nu se cuvenea însă a-și arăta adevăratele sentimente. Mai tîrziu va manevra astfel încît să i se pună la dispoziție o cameră orientală. Pentru stilul rococo, corcit însă și cu elemente de prost gust, nu avea nici o înclinare.

Își schimbă hainele de călătorie cu un frac negru, de mătase moarată. Pavlidi, care-l așteptase într-un salon alăturat, îl pofti la masă. Străbătură un șir de saloane în galerii, altele decît cele prin care trecuseră la sosire — toate luminate de candelabre cu sute de lumînări de ceară — și ajunseră în sfîrșit într-o încăpere cu bogate sculpturi îmbrăcate în foi de aur. Covoare de Belucistan, de Afganistan, de Șhiraz și de Isphan erau așternute pe divanele joase, aliniate de-a lungul pereților, și peste pardoseala de mozaic din marmură. Patru mese rotunde, ceva mai înălțuțe decît divanele și încărcate cu cele mai apetisante și exotice mîncăruri, așteptau pe Gerald, pe nepoții săi și pe Pavlidi.

— Am presupus că doriți să luați cina în intimitate, spuse dragomanul flotei.

— Mi-ați ghicit gîndurile, îi zîmbi Gerald, care înțelese că Pavlidi voia să-i vorbească fără mulți martori.

Servitorii tăcuți alunecau ca pe gheață, aducînd noi și noi specialități gastronomice orientale. Bănuitori, Gerald și băieții gustară la început cu precauție. Spre plăcuta lor surpriză, constatară că mîncărurile erau de o savoare extraordinară. Salate de capere, de măsline, de castraveți și de foi de trandafiri, pateu de raci, morun fript și păstrăvi în aspic ; pui friptți, fazani și potîrnichi la cuptor ; cuișoare și apă de trandafiri ; pilaf de orez cu migdale și cu stafide de Corint ; friptură de berbec împănat cu usturoi și cu garnitură de castraveți și andive.

— Am să devin un adept al bucătăriei turcești, spuse Gerald în vreme ce se înfrupta dintr-un kebab delicios.

Raymond și Benjamin se apropiaseră deja de stadiul saturației. Le plesnea pîntecul de atîta mîncare dar nu se

îndurau să renunțe la bunătățile aduse fără întrerupere pe tăvi de aur și de argint magnific cizelate.

— V-aș sugera să vă rezervați forțele pentru dulciuri, le spuse Pavlidi, care se mărginise pînă atunci să ciugulească din farfuriile cu mîncăruri ce se perindau prin fața sa într-un necontenit du-te-vino.

Făgăduiala dragomanului nu se dezminți. Apărură în curînd înghețate cu cremă, biscuiți și prăjituri cu nume ciudate și mai ales patiserii cu multă miere. Kataifuri, lokmale, guzelmé, baklavale, halvale, gurabié, simit, și multe altele. Apoi fructe proaspete și zaharate, împănate cu migdale ori cu pastă de alune.

Întrucît Gerald nu era ținut să respecte preceptele *Koranului* care nu îngăduia drept-credincioșilor băuturile alcoolice, cele mai savuroase și parfumate vinuri românești, grecești și ungurești defilau prin fața lui, în carafe de cristal bizotat și în cupe de aur încrustate cu pietre prețioase.

Se aduseră cafele, ciubuce și narghilele. De data aceasta se servi numai Pavlidi. Oaspeții sultanului erau scoși din luptă. Benjamin se lăsase să cadă lat pe pernele divanului, iar Raymond, rezemat de perete, răsufla din greu, stînd cu mîinile împreunate pe pîntece.

Gerald își luă curajul în dinți și sorbi o gură de cafea tare și aromată, care, spre uimirea lui, îi spălă nu numai gura, dar îi limpezi prodigios și mintea.

Împărtăși impresiile sale nepoților, care se grăbiră să-i urmeze încîntați exemplul.

Dragomanul le vorbea în acest timp despre monumentele cele mai remarcabile ale Constantinopolului, pe care Gerald și copiii ar trebui neapărat să le vadă. Apoi, trecu la alt subiect. Programul ceremoniilor care, paralel cu discuțiile tehnice, avea să sublinieze importanța vizitei lui Gerald la Constantinopol. Recepții și banchete oferite de marele vizir, de marele defterdar, de Kapudan-pașa și de prințul Moruzi, marele dragoman al Imperiului. Toate acestea vor culmina cu o audiență specială la Înălțimea-sa Sultanul Mahmud.

Înainte de a se retrage, Pavlidi bătu din palme. La acest semn, unul din servitori deschise o ușă, lăsînd să

apară trei tineri în caftane de catifea, care se ploconiră în faţa lui Gerald.

— Aceştia sînt interpreţii care vor sta în permanenţă în preajma dumneavoastră, spuse Pavlidi. Toţi cunosc limba franceză şi engleză. Sînt pregătiţi în şcolile noastre diplomatice, spre a ocupa mai tîrziu posturi de dragomani şi de şefi de misiuni în străinătate. O gardă de cincizeci de ieniceri vă va asigura paza. Veţi fi servit de o sută de servitori. Zece tineri din corpul de paji ai Înălţimii-Sale Padişahul, vă vor însoţi la recepţii oficiale şi în vizitele pe care veţi binevoi a le face.

Pavlidi salută, ducîndu-şi mîna la inimă, la buze şi la frunte, apoi se retrase. Tinerii interpreţi rămaseră în locul său. În timpul nopţii, doi aveau să vegheze în anticamera lui Gerald, spre a se transmite ordinele acestuia servitorilor. În zori vor fi înlocuiţi de alţi doi, care vor face astfel rotaţie la fiecare douăsprezece ore. Raymond şi Benjamin vor fi de asemenea asistaţi de doi interpreţi, care se vor schimba în aceleaşi perioade de timp.

Supravegherea era deci mai severă decît îşi închipuise Gerald ; aceasta îl cam irita. Nepoţii însă erau încîntaţi.

În noaptea aceea, şi Gerald şi băieţii dormiră fără vise. Aveau nevoie de forţe noi. Gerald spre a se tocmi cu turcii, băieţii spre a colinda minunata capitală a padişahului.

În vreme ce caleaşca aurită îl ducea spre Arsenalul Marinei, unde urmau să aibă loc discuţiile, Gerald reflecta la vorbele din ajun ale lui Pavlidi. Atitudinea acestuia era cel puţin ciudată. Deşi ar fi avut tot interesul să încheie cu succes tratativele împrumutului, făcuse în mai multe rînduri aluzie la serioasele dificultăţi întîmpinate de miniştri, atît pe tărîm intern cît şi extern. Ce urmărise dragomanul flotei ? Să sugereze lui Gerald a-şi spori pretenţiile, sau să-l pună în gardă asupra insuficienţei garanţiilor turceşti ? Ar mai fi o ipoteză, absurdă la prima vedere, dar care merita o analiză atentă. Nu încerca oare Pavlidi să zădărnicească eforturile musulmanilor de a obţine împrumutul ? Ce intervenise ? Ce factori noi intrau în joc, de care Gerald nu avusese pînă atunci cunoştinţă ?

Atelajul înainta în trap întins prin furnicarul de oameni, care ziua inundau cartierul musulman Kassim Paşa. De o parte şi de alta a străzii, case mici, de chirpici sau de lemn, lăsate pe o rînă, moschei înconjurate de grădini, mănăstiri de dervişi, prăvălii umile, toate dominate de zidurile negre, fioroase ale Arsenalului Marinei.

Arsenalul Marinei ar fi putut constitui el însuşi un oraş de proporţii impresionante. Peste 80. 000 de ofiţeri, marinari, gardieni, piloţi, fierari, lemnari, tunari, prizonieri, constructori de nave, matematicieni, geografi, topografi, armurieri populau cazărmile, şantierele, antrepozitele, bazinele, închisorile, comandamentele, clădirile portuare la care se adăugau ministerul marinei şi amiralitatea imperială. În edificiul alb al amiralităţii, care domina Cornul de Aur, avură loc primele discuţii ale lui Gerald cu reprezentanţii armatei, ai marinei şi ai ministerului finanţelor, prin intermediul marelui dragoman Moruzi şi a dragomanului flotei Pavlidi. Turcii rezistau eroic pe poziţii, dar cedau ori de cîte ori tratativele ameninţau să ajungă la un impas. Gerald putu să-şi dea seama de imperioasa lor nevoie de bani şi de arme. După încheierea şedinţei, care dură aproape trei ore, Gerald şi consilierii săi tehnici fură conduşi prin şantiere, spre a analiza cu specialiştii turci posibilităţile de înzestrare cu armament modern ale navelor aflate în lucru. Cu acest prilej, Gerald remarcă modul rudimentar în care se executau construcţiile navale. Tehnica înapoiată, materialele slabe, folosite fără pricepere, concepţiile retrograde ale militarilor se reflectau în lipsa de eficacitate a marinei de război turceşti, care suferise înfrîngeri după înfrîngeri. Armamentul demodat, aflat încă în serviciu, stîrni comentarii puţin măgulitoare printre delegaţii Casei Sunderland. Modernizarea flotei ar fi necesitat sute de milioane de piaştri. Gerald s-ar fi încumetat să execute acest tur de forţă. Din nefericire, resursele financiare ale Imperiului erau neglijabile, iar acordarea unui împrumut de asemenea proporţii nici nu putea fi luat în considerare faţă de garanţiile minime oferite de stat.

În cursul discuţiilor, Gerald înregistră tendinţa bizară, deşi foarte subtilă, a dragomanului flotei de a tărăgăna

tratativele. Avea senzaţia netă că i se puneau beţe în roate. Simţea instinctiv că dragomanul tălmăcea în turceşte eronat sau cel puţin trunchiat formulările sale limpezi. Îl făcea să ajungă la această concluzie expresia adeseori nedumerită a delegaţilor turci. Nu-i socotea atît de imbecili încît să nu înţeleagă explicaţiile şi demonstraţiile pe care el şi consilierii săi le prezentau la un nivel ştiinţific relativ scăzut, spre a fi pe înţelesul unui auditor fără o pregătire tehnică deosebită. Blestema în sinea lui încăpăţînarea cu care musulmanii refuzau să înveţe graiul ghiaurilor, încăpăţînare care îi lăsa le cheremul dragomanilor greci, duşmani prin definiţie ai musulmanilor. Bineînţeles, se feri să-l lase pe Pavlidi să înţeleagă că-i descoperise jocul. Trebuia să discute direct cu turcii. Dar prin ce mijloc să ajungă la aceasta, cînd interpreţii care se ţineau ca umbrele după el şi după consilierii săi erau de bună seamă creaturi ale dragomanului flotei ?

Tratativele din ziua acea se încheiară cu un prînz oferit la amiralitate de Kosrev Paşa, în prezenţa nelipsitului Pavlidi. Discuţiile urmau să fie reluate a doua zi de dimineaţă. Gerald dorise să-şi păstreze libere după-amiezele, spre a vizita oraşul şi împrejurimile. Pretextul era plauzibil. În realitate voia să le folosească spre a trage sfori pe cont propriu.

La Constantinopol, de pildă, resimţea lipsa informaţiilor. Lăsase vorbă la Viena să i se trimită din trei în trei zile, prin curieri, ultimele ştiri asupra evenimentelor din Centrul şi din Vestul Europei. Avea însă nevoie şi de veşti din Estul Europei. Dragomanii erau foarte reticenţi în această privinţă. Pentru a suplini această lipsă, Lafont hotărî să-şi trimită oamenii prin port şi prin tavernele frecventate de marinarii străini. Ştirile culese, deşi greu de controlat, îi permiteau să-şi facă o idee despre ceea ce se întîmpla în această parte a lumii.

Între timp, Gerald, însoţit de Raymond, de Benjamin şi de nelipsiţii interpreţi greci, la care se adăuga escorta de ieniceri, cutreiera călare Constantinopolul. Cu trăsura ar fi fost imposibil să străbată străzile întortocheate, strîmte, împînzite de o mulţime pestriţă de oameni. Cu

autorizația personală a șefului bisericii musulmane, venerabilul șeic-ul-Islam, vizitară catedrala Sfînta Sofia, această magnifică operă a arhitecturii bizantine, pe care turcii o transformaseră în moscheie. Copleșiți de măreția rece, îndrăzneață a cupolelor, ale căror înălțimi amețitoare sfidau legile firii, contemplau arcurile imense, pilaștrii gigantici, porticele de o eleganță aeriană, ferestrele imense cu arcade simetrice, coloanele de marmură, mozaicurile de cristal, frizele capricioase, capitelurile suple, rozaceele complicate, himerele fantastice. Și peste toate aceste splendori care glorificau religia creștină, erau aninate imense discuri verzi, cu versete din Coran, mărturiii ale victoriei islamismului asupra credincioșilor întru Cristos contantinopolitani. Dar cei care deplîngeau înlocuirea crucii cu semiluna pe cupolele Sfintei Sofii uitau că această catedrală fusese îmbogățită și înfrumusețată cu tot felul de podoabe jefuite din anticele temple păgîne : coloanele verzi ale templului Dianei din Ephes, coloanele de porfir ale templului soarelui din Balbek, coloanele din templul lui Jupiter din Cyzica, din templul lui Helios din Palmyra, din templele din Atena, Alexandria, Roma și Troada. Pe ruinele străvechilor zei se înălțase creștinismul, *Sic transit gloria mundi !* Fanatismul religios a fost întotdeauna un foarte prost sfătuitor. Arabii ignari ai lui Moavia ibn Abur Sofyan n-au făcut oare bucăți colosul din Rodos, una din Cele Șapte Minuni ale Lumii, deoarece Coranul nu îngăduia chipurile cioplite ?

Raymond și Benjamin nu gustau aceste vizite oficiale, ceremonioase, care le îngrădeau libertatea și fantezia. Dimineața, cînd Gerald se afla la Arsenalul Marinei, se plimbau prin Constantinopol, păziți doar de patru ieniceri. Fiindcă hainele lor occidentale atrăgeau atenția trecătorilor, care se adunau în jurul lor, împiedicîndu-i să hoinărească în liniște, se gîndiră să le schimbe măcar o dată cu veșminte orientale, și astfel deghizați să se preumble ca Harun-al-Rașid pe străzile orașului. Imaginația lor bogată le promitea aventuri și isprăvi nemaipomenite, pe care mai tîrziu să le povestească prietenilor de la Londra, Paris sau Viena.

Cu complicitatea interpretului de serviciu, Panaiotis Grizos, un tînăr brunet, cu cîteva fire negre în barbă, pe care-l cuceriră cu un pumn de guinee, dădură iama prin cîteva dulapuri cu veşminte decoperite într-o încăpere mai dosnică. Povăţuiţi de interpret, se costumară ca nişte turci autentici. Şalvari bufanţi de stofă, cu dungi albastre şi roşi, pe deasupra un doliman dintr-un material mătăsos cu ape aurii, peste mijloc un şal de Damasc, iar în loc de manta un kaftan de o stofă pufoasă, măslinie, căptuşită cu zibelină. Cizme scurte, galbene, dintr-o piele fină ca mănuşa, şi la brîu un pumnal curbat, cu mînerul bătut în pietre scumpe, completau echipamentul. Se ivea o singură problemă : Cu ce să-şi acopere capul ? Firesc ar fi fost să-şi pună cîte un kalpac, asemenea grecilor din Fanar. Dar cum nu se găsea aşa ceva prin dulapurile răscolite conştiincios, rămase să-şi pună turbane. Interpretul le confecţionă din două şaluri de Mossul cîte un turban de toată frumuseţea. Turbanul implică însă anumite obligaţii. Prosternările rituale la apelul muezinului, salamalecurile de rigoare la trecerea vreunui înalt personaj, pe care orice drept-credincios din Constantinopol era dator să-l cunoască. Travestirea nu era lipsită de riscuri. Ghiaurii nu aveau voie să poarte turbane şi nici cizme galbene. Este adevărat că datinele nu mai erau respectate cu aceeaşi străşnicie ca odinioară. Sultanul Mahmud, care pornise pe calea reformelor, declarase război turbanului ; voia să-l detroneze în favoarea fesului egiptean. Partizanii turbanului şi ai tradiţiilor seculare erau însă numeroşi şi nu concepeau să dezarmeze. Raymond şi Benjamin habar n-aveau de aceste complicaţii şi, chiar dacă ar fi ştiut de ele, nu s-ar fi sfiit să le nesocotească. Cu inconştienţa tinereţii, Panaiotis nu le acordă importanţă. Sfătui pe cei doi flăcăi să facă pe muţii, dacă li se va adresa cineva pe turceşte, ori în cel mai rău caz, să încline neutru din cap. El, Panaiotis, va avea grijă să-i îndepărteze pe inoportuni.

Porniră deci la drum. Ieşiră din serai şi traversară curtea fără să întîmpine dificultăţi. Slugile, înşelate de veşmintele celor doi ghiauri, care arătau ca nişte tineri musulmani de rang înalt, se ploconeau frîngîndu-se de mijloc, iar ienicerii din gardă salutau izbind lănciile de

pămînt. Încălecară pe caii care-i aşteptau gata înşeuaţi şi, urmaţi de un singur *groom*, se avîntară pe străzile Constantinopolului.

Raymond avea un aer măreţ. Maestru în arta echitaţiei, îşi strunea calul cu năpăsătoare eleganţă. Benjamin, care abia dacă avusese timpul să ia cîteva lecţii de călărie, făcea unele stîngăcii. Îşi bomba însă marţial pieptul şi ţinea capul cu atîta mîndrie, încît s-ar fi zis că e însuşi fiul sultanului. Amîndoi băieţii erau blonzi. Dar aceasta nu se prea lua în seamă. Turcii erau atît de corciţi, iar înalţii demnitari, ridicaţi din rîndurile sclavilor creştini, crescuţi de mici în religia lui Mohamet, erau atît de mulţi, încît un turc blond nu mai mira pe nimeni.

Băieţii se travestiseră după chipul şi asemănarea localnicilor spre a trece neobservaţi. Frumuseţea lor şi splendoarea veşmintelor, subliniată de căptuşeala de zibelină, accesibilă numai personajelor foarte sus-puse, atrăgeau mai vîrtos atenţia decît hainele occidentale. Panaiotis începuse să se neliniştească. Senzaţia provocată de cei doi tineri devenea supărătoare. Trecătorii se dădeau cu grabă la o parte, iar militarii, după cîteva clipe de ezitare, salutau cu respect.

Benjamin şi Raymond habar n-aveau de îngrijorarea crescîndă a tînărului dragoman. Plini de încîntare, îmbrăţişau cu privirile şi casele, şi cerul şi soarele, şi grădinile, şi oamenii. Îi interesa îndeosebi fluviul neîntrerupt de oameni, despicat de caii ce înaintau asemenea unor nave. Oamenii se scurgeau pe dreapta şi pe stînga, contopindu-se în urmă într-o masă compactă, multicoloră, de un infinit pitoresc. Erau mulţi ca nisipul mării. Beduini în burnusuri albe, armeni din Trebizonda, îmbrăcaţi în negru ca nişte ciocli, dervişi în dolimanuri din păr de cămilă, eunuci spîni cu obraji fleşcăiţi şi burţi proeminente, albanezi cu fustanelă albă şi cu pistoale la cingătoare, sclavi africani, tuciurii ca abanosul, purtînd pe umăr maimuţe sau ulii de vînătoare, grecoaice cu profil impecabil, calote purpurii şi cozi împletite lăsate de o parte şi de alta a feţei, persani cu căciuli de astrahan şi cizme moi negre, turci bărboşi cu turbane imense înfăşurate în jurul capului, ţigani şi ţigănci în zdrenţe pestriţe, tătari cu cojoace

de oaie, ofiţeri galonaţi pe toate încheiturile şi călări pe cai arabi, hamali înnegriţi de soare şi de jeg, cărînd în spinare baloturi imense, turcoaice acoperite cu văluri, bulgari cu haine grosolan ţesute din in sau cînepă, georgieni zvelţi cu veşminte brodate şi cingători din metal, călugări catolici, călugări ortodocşi, în rase brune sau negre, vînzători ambulanţi purtînd tăvi cu rahat şi burdufe cu apă, boieri valahi cu tunici scurte împodobite cu găetane frumos împletite, greci din Fanar în caftane lungi care măturau praful şi cu kalpace înalte de aproape un metru, arabi cu priviri aspre, buze subţiri şi mîini vînjoase încleştate pe mînerul hangherelor, egipteni cu fesuri roşii ornate cu ciucuri negri lăsaţi pe umăr, europeni în haine nemţeşti, arnăuţi mustăcioşi cu priviri fioroase, kurzi, croaţi, cazaci din Ucraina, paşale precedate de escorte strălucite alcătuite din ostaşi cu căşti metalice încununate de penaje multicolore, evrei cu perciuni răsuciţi ca nişte tirbuşoane, măgari mînaţi de la spate de cîte un turcaleţ cu mutră şmecheră, cămile, cîini, turme de cîini, veşminte de brocart şi zdrenţe împuţite, umbrele de soare şi cozi albe de cal aninate în vîrfuri de prăjini aurite, bijuterii scăpărătoare şi saci de făină, cerşetori chiori, ologi, sau acoperiţi de plăgi, tineri fercheşi cu mustaţa parfumată şi răsucită cochet, leproşi, pelerini cu genele şi sprîncenele albite de praf, italieni gălăgioşi ca nişte vrăbii, sîrbi tăcuţi şi încruntaţi, miros de praf, de transpiraţie rîncedă, acră, efluvii de parfum, de balegă proaspătă, de pomezi şi uleiuri încinse, fecioare circaziene cu ochi languroşi şi mijlocel subţire, uriaşi cu cîte un smoc de păr în creştet, negustori barbari care-şi laudă marfa, marinari cu mers legănat, bătrîne ştirbe şi pungite, care nu mai au să-şi ascundă decît urîţenia sub vălurile groase, oameni frumoşi, oameni urîţi, mai mulţi urîţi decît frumoşi... oameni, oameni, oameni...

Atît de absorbiţi erau Raymond şi Benjamin de acest nemaipomenit spectacol, încît traversară pe nesimţite Stambulul. Întraseră în mahalaua Samatya, una dintre cele mai populate de pe coasta meridională a Stambulului, stropită de apele mării de Marmara. În depărtare, ridicîndu-se ca un nor negru deasupra caselor mărunte, du-

ghenelor şi circiumilor din Samatya, se conturau zidurile închisorii Yedi Küle, cunoscută de europeni sub numele de temniţa Celor Şapte Turnuri.

— Ar trebui să ne întoarcem la serai, propuse Panaiotis băieţilor. Se apropie ora prînzului.

— Să ne răcorim mai întîi cu ceva, zise Benjamin. Sînt lac de transpiraţie. Mi-o fi stînd bine zibelina asta, dar prea e călduroasă.

Mai de voie, mai de nevoie, Panaiotis îi conduse la o cafenea micuţă, umbrită de un platan uriaş, crescut în marginea unei pieţe strîmbe, cu o fîntînă la mijloc. Şi aici lumea se înghesuia ca la tîrg.

Descălecară. În cafenea li se servi rahat lokum, parfumat şi atît de dulce, încît li se făcu rău la stomac. Apa de trandafiri, zaharată şi ea, le înteţi setea. Plătiră consumaţia şi, după ce ieşiră în stradă, se repeziră la o fîntînă.

— Apa rece, naturală, e mai bună decît toate băuturile din lume, spuse Raymond rîzînd.

Cu o grabă juvenilă, puţin potrivită cu gravitatea pe care ar fi trebuit să le-o impună costumul lor, începură să bea din pumni apa rece ca dintr-un izvor de munte.

Lîngă fîntînă se afla un ienicer înalt, o huidumă de peste doi metri, foarte mîndru de kaftanul lui de stofă albastră de Salonic, de ghioaga mică ce-i atîrna la brîu, de turbanul ascuţit ca o căpăţînă de zahăr şi de cizmele-i roşii, lustruite lună. Se uita măreţ peste capetele mulţimii, care se scurgea umilă pe lîngă falnica-i siluetă, decupată ca o statuie pe cerul albastru. Prin preajma lui trecu o bătrînă — creştină după toate aparenţele, căci avea faţa descoperită — şi care purta în spinare un sac. În urma bătrînei venea un băieţaş, să tot fi avut doisprezece-treisprezece ani, slăbuţ, verde de anemie, încărcat şi el cu o traistă voluminoasă.

În clipa aceea se produse catastrofa. Împinsă fără voie de un turc obez, ce căra nişte desagi cu brînză, bătrîna se împiedică de-o piatră şi pierzîndu-şi echilibrul, îl călcă peste picioare pe ienicerul cel mîndru. Ciubotele ei murdare, prăfuite lăsară urme urîte pe pielea roşie, strălucitoare a cizmelor. Înfuriat, ienicerul îi dădu un brînci, do-

borînd-o la pămînt, apoi o lovi cu piciorul în șale. Indignat, băieţaşul cu traista se repezi la soldat şi încercă să-l împingă de lîngă femeie. Ienicerul îl apucă de ceafă şi de turul pantalonilor şi ridicîndu-l pe sus, ca pe un căţel, în zvîrli în bazinul fîntînii.

Atunci intervenirăcomplicaţiile. În scurta lui călătorie prin aer, băiatul lovi cu călcîiul turbanul lui Raymond, aruncîndu-i-l de pe cap în bazin. Iar cînd căzu în apă, îi stropi pe toţi cei din jur, în hohotele servile de rîs ale cîtorva trecători.

Raymond, Benjamin şi Panaiotis fuseseră martori la întreaga scenă. Tînărul dragoman se făcuse pămîntiu. Şi de ceea ce se temea nu scapă. Scandalizat de gestul ienicerului, Raymond îl plesni cu atîta sete, încît îi lăsă urme de degete pe obraz. Surprins de acest atac, turcul rămase cîteva frînturi de secundă nemişcat. Toţi spectatorii din jur încremeniseră. Asupra piaţetei se lăsase brusc acea linişte adîncă din preajma furtunii.

Creierul ienicerului funcţiona cu întîrziere. Dar o dată pus în mişcare, nimic nu-l mai putea opri. El, ostaş al corpului de elită al ienicerilor fusese pălmuit. Şi de către cine ? De către un flăcăiandru căruia nici nu-i mijise mustaţa. Ochii i se înroşiră turbaţi. Un val de fierbinţeală i se urcă la cap. Apucă ghioaga şi o trase fulgerător de la brîu. Raymond văzu gestul. Puse instinctiv mîna pe mînerul pumnalului. Era însă cu o secundă în urma soldatului.

Benjamin îşi dădu seama că în acestă încercare de forţe, Raymond era destinat să piardă. Mintea lui lucra cu o iuţeală de fulger. În clipa în care ienicerul ridică braţul spre a-şi trăsni adversarul în creştet, Benjamin se repezi cu capul înainte şi îl pocni ca o catapultă în pîntece. Ienicerul nu se aşteptase la acest atac. Traiectoria ghioagei devie, lovindu-l pe Raymond razant peste braţ. Raymond simţi o usturătură aprigă, ca şi cînd l-ar fi ars un fier roşu. Pierzîndu-şi echilibrul, soldatul căzu peste marginea balustradei şi se întinse în praful străzii cît era de lat.

Panaiotis se făcuse alb de emoţie. Îi venea să leşine. Nişte creştini îndrăzniseră să se bată cu un ostaş al Padi-

şahului. Întrevedea consecinţe incalculabile. Chiar dacă aceştia erau nepoţii lui Gerald Sunderland, kadii aveau să fie nemiloşi. Fiul unui ambasador al Angliei fusese biciuit din porunca Padişahului pentru un fapt asemănător. Este adevărat că aceasta se întîmplase cu un secol înainte. De atunci se mai schimbaseră moravurile.

Ceea ce urmă avea să rămînă pentru Panaiotis o amintire groaznică. Cîţiva ieniceri şi bostangii apărură ca din pămînt. Se iscă o încăierare epică. Panaiotis, care era cam poltron, închise înspăimîntat ochii. Deodată se pomeni luat pe sus, îmbrîncit, înghiontit, înjurat, scuipat de nişte turci care miroseau a praf şi a sudoare. Panaiotis auzea ca prin vis strigăte, blesteme, icneli. Ploaie de pumni îi cădea peste cap, peste obraji, în spinare, năucindu-l. Simţi un gust dulceag de sînge. Sîngele prinse să-i curgă şi din nas. În timp ce era tîrît de oamenii care miroseau a ţărînă şi a sudoare, leşină...

Lafont nu stătea cu mîinile încrucişate. Sub pretextul unor inofensive plimbări turistice prin cartierele pitoreşti ale Constantinopolului, oamenii săi lucrau febril. Umblau prin port, prin cartierele populare, prin bazar, prin cîrciumile din Galata, Eyub, Balat, Kassim Paşa, Samatya, intrau în vorbă cu oamenii şi culegeau informaţii. Şi Frefich, şi Poussin, şi Fulton, şi Hervé ştiau multe limbi străine. În afară de limbile lor materne, franceza şi engleza, cunoşteau la perfecţie germana şi italiana. French stăpînea şi spaniola şi rusa. Poussin şi Fulton vorbeau curent greceşte. Pentru Hervé, limbile şi dialectele din Levant nu aveau secrete, căci se născuse la Tripolis în Siria. Iar Poussin se descurca bine cu sîrbii şi cu valahii, căci le învăţase graiurile pe vremea cînd tatăl său fusese viceconsul al Franţei la Bucureşti.

Prin intermediul acestora află Lafont că Imperiul Otoman era asemenea unui şarpe nesăţios, care a înghiţit mai multă pradă decît poate digera. Acum suferea consecinţele. Revolta lui Ali, Paşa din Ianina, abia fusese înăbuşită. Capul răzvrătitului, trimis la Serai pe tavă, desfătase privirile Sultanului. Dar kufţii, viforoşii haiducii greci, foştii lui aliaţi, continuau lupta, dînd strașnic de furcă

ostilor otomane. Mehmed Ali, Paşa din Cairo, scosese Egiptul de sub dominaţia Constantinopolului, asigurîndu-şi o autonomie care echivala cu o cvasiindependenţă. Noul stăpîn al ţării Nilului era dornic să-şi întindă stăpînirea şi asupra insulelor greceşti. Pregătirile lui militare provocau serioase îngrijorări Sublimei Porţi. Miloş Obrenovici, căpetenia sîrbilor, ducea un înverşunat război de gherilă împotriva semilunei. Sublima Poartă încercase să negocieze pacea cu aceşti ghiauri turbulenţi. Dar tratativele fuseseră întrerupte datorită intransigenţei sîrbilor, care voiau totul sau nimic. În Bosnia şi în Herţegovina, guvernatorii musulmani, ostili proiectelor de reforme ale Sultanului, dădeau semne de agitaţie. Succesele lui Mehmed Ali îi îndemnau să-i urmeze pilda. În Valahia, pandurul Tudor Vladimirescu ridicase steagul revoltei. Dar cea mai gravă ameninţare se ridica dinspre miazănoapte. Alexandru Ipsilanti, general în armata rusă şi aghiotant al ţarului, trecuse Prutul şi intrase în Moldova fiind primit cu toată cinstea de domnitorul Mihai Suţu. De acolo lansase cîteva proclamaţii, arătînd că e în drum spre Gercia, care a hotărît să se ridice la luptă spre a se elibera de sub jugul otoman. Ipsilanti chema sub steagul său pe toţi acei care voiau să răstoarne stăpînirea turcească. Ceva mai mult, lăsa să se înţeleagă că îşi asigurase sprijinul unei mari puteri care nu va întîrzia să trimită armata împotriva otomanilor.

Lafont întocmi un amplu raport, pe care-l înfăţişă lui Gerald, după întoarcerea acestuia de la Arsenalul Flotei. Gerald îl citi cu mult interes.

— Iată o bună piaţă de desfacere pentru armele noastre, exclamă el după ce încheie lectura. Aici, în Balcani, putem găsi debuşeu şi pentru rebuturi.

— Jocul acesta implică primejdii, Sir, replică Lafont. Turcii sînt sălbatici. Dacă ne prind că îi înarmăm pe răsculaţi, va fi vai şi amar de noi. Au băgat ei la închisoare şi pe unii ambasadori cînd au socotit că manevrele acestora lezează interesele otomane.

Gerald rîse nepăsător.

— Aceasta se întîmpla pe vremea cînd Semiluna stă-

pînea jumătate din Europa. Astăzi toți vecinii rup hălci din acest biet imperiu care trage să moară.

— O fiară în agonie este totuși în stare să mai dea cîte o lovitură de labă.

— Furnizez arme Imperiului Otoman pentru a-i prelungi agonia. N-am interes să sucombe prea repede.

— Nu-i subestimați pe turci, Sir. Nu li s-a tocit încă fanatismul.

— Li s-au tocit însă colții și ghearele. Am să-i ajut să și-i ascută. Dar nu prea mult. Paralele, am să-i întărît și pe dușmanii lor. Voi reînvia luptele de gladiatori. Dar la o scară gigantică. Am să-i înarmez și pe sîrbi, și pe egipteni, și pe albanezi, și pe greci, și pe valahi...

Lafont aprecia cinismul lui Gerald.

— În Valahia va fi ceva mai greu să strecurăm armament de contrabandă. Austria nu va tolera un trafic de arme menit să întărească pe răsculați, opină Lafont. Un ocol prin Rusia ar fi oneros. Afară de aceasta, nu știu dacă autoritățile și-ar da agrementul.

— Voi folosi altă cale, dragul meu Lafont. Cea mai scurtă și cea mai ieftină.

— Să treceți armamentul prin strîmtori ? Pe sub nasul turcilor ?

— Da. În nave care vor transporta cele mai inofensive mărfuri. Vor avea însă fundul dublu.

Lafont înclină din cap.

— Ar fi o soluție. Dar dacă vor intra la bănuieli ? Perchezițiile ar dezvălui ușor tainițele noastre.

— Nu-i cred atît de deștepți încît să li se trezească bănuielile. Iar dacă, prin imposibil, se vor găsi vameși care să facă dificultăți, să fie băcșeluiți. Acestor argumente nu li se poate rezista. În țara aceasta toți primesc mită. De la marele vizir și pînă la ultimul slujbaș... Dar ce s-o fi întîmplat cu nepoții mei de nu s-au întors din oraș ? rosti el, după ce se uită la ceas. Nu știu că la ora aceasta ne așezăm la masă ? Rămîi să prînzești cu mine, Lafont. Am să-i învăț să mai întîrzie.

Nepoții lui Gerald nu apărură însă nici la prînz, nici după-amiază. În jurul orei trei sosi la serai Nicetas Kandakulis, tînărul interpret care urma să-l schimbe pe

Panaiotis. Iritarea lui Gerald se transformă treptat în îngrijorare.

Spre seară, primi o vizită simandicoasă. Contele Stroganov, ambasadorul Rusiei, ţinuse să-l salute. Gestul acesta de curtenie era fără precedent în analele diplomatice constantinopolitane. Un ambasador nu catadicsea să facă vizite decît înalţilor demnitari ai imperiului şi celorlalţi reprezentanţi diplomatici cu rang egal. Stroganov era dornic să afle noutăţi de la Paris şi de la Londra.

— Aici, la Constantinopol, trăim ca într-un oraş de provincie. Relaţiile cu localnicii sînt ca şi inexistente. Turcii nu leagă prietenii cu străinii, iar grecii din Fanar sînt prea fricoşi ca să ne frecventeze saloanele. Pe de altă parte, simpatiile lor pentru reprezentanţii corpului diplomatic sînt foarte împărţite, şi nu au la bază decît interesul. Nouă, diplomaţilor, nu ne rămîne să ne omorîm plictisul decît vizitîndu-ne între noi. Din nefericire, adăugă Stroganov zîmbind, diplomaţii sînt lipsiţi de resurse spirituale. Cînd statele respective sînt în conflict, relaţiile amicale dintre reprezentanţii lor încetează. Şi cum aceasta se întîmplă adeseori, vă închipuiţi cît de tristă e şederea noastră pe ţărmurile Bosforului.

Contele ridică mîinile spre cer într-un gest de necuprins regret.

— Eh, cît de departe sînt metropolele occidentului cu viaţa lor liberă, cu saloanele ambasadelor — loc de întîlnire al lumii elegante — cu teatrele, cu restaurantele, cu cluburile lor primitoare, cu femeile lor atît de frumoase şi de amabile. Aici nu întîlneşti decît cadîne ascunse în dosul unor văluri rebarbative.

Prietenia ostentativă a contelui dădu de bănuit lui Gerald. Se ştia că relaţiile dintre Imperiul Ţarilor şi Imperiul Otoman se alteraseră considerabil în anii din urmă. Stroganov avea deci tot interesul să saboteze tratativele Casei Sunderland cu turcii. Pe de altă parte, Metternich îl încurajase pe Gerald să negocieze cu Constantinopolul. Era de presupus că şeful guvernului austriac îi va susţine cauza faţă de ruşi. Cu atît mai mult cu cît Gerald lucra în spiritul Sfintei Alianţe.

Stroganov era informat asupra tratativelor purtate la Arsenalul Flotei. Se prefăcea însă a nu şti nimic. Gerald

îi împlini curiozitatea mărturisită, împărtăşindu-i veşti mondene din capitalele occidentale. Ambasadorul avea mulţi prieteni la Londra şi la Paris. Cosmopolitismul marii nobilimi era o realitate. Aristocraţii îşi dădeau mîna pe deasupra graniţelor respective. Nici războaiele dintre ţările lor nu le afectau relaţiile prieteneşti şi de rudenie. Prinţul de Ligne fusese unul dintre cei mai tipici reprezentanţi ai acestei aristocraţii neastîmpărate, nomade. Contele Stroganov voia să rămînă credincios tradiţiei. Ar fi dorit ca relaţiile lui cu Gerald să îmbrace o formă de intimitate afectuoasă, propice sincerităţilor.

Vizita ambasadorului dură aproape o oră. Înainte de a pleca, îl pofti pe Gerald la un dineu, care urma să aibă loc la sfîrşitul aceleiaşi săptămîni. În cursul acestei prime luări de contact, nu vorbise nimic esenţial. Şi el şi amfitrionul său se mărginiseră la banalităţi şi schimburi de complimente.

În tot timpul vizitei, Gerald fusese preocupat de întîrzierea nepoţilor săi. Servitorii turci şi interpreţii pe care-i interogă ulterior nu-i putură da lămuriri. Se ştia doar că Benjamin şi Raymond plecaseră de dimineaţă la plimbare, însoţiţi de tînărul Panaiotis şi de un ţine-cal. Lafont încercă să găsească o explicaţie. Poate că băieţii, captivaţi de pitorescul oraşului, uitaseră de trecerea timpului. Aveau desigur să se înapoieze o dată cu lăsatul serii, cu atît mai mult cu cît dinspre miazănoapte cerul se întuneca a furtună. Nori vineţi, cu crestele împurpurate de apusul soarelui, se apropiau într-un front compact, învăluind zarea. Fulgere sclipitoare zebrau îndepărtările. Ecoul tunetelor se rostogoleau surd, asemenea huruitului unor atelaje de artilerie în goană nebună.

— În ţara aceasta plină de ciudăţenii nimic nu mă mai uimeşte, spuse Lafont. Nici furtunile în prag de primăvară.

În seara aceea, Gerald era invitat la un banchet dat în cinstea sa de Iordachi Pavlidi. Nu era într-o dispoziţie sufletească prielnică petrecerilor. Dar nu se cuvenea să lipsească de la ospăţ.

Înainte de a se urca în caleaşcă, porunci secretarului de serviciu să comunice băieţilor, după înapoierea lor acasă, că îi aştepta la dragomanul flotei.

Caleașca se urni în pocnete de bice, care se îngînară cu ropotul primelor picături mari și reci, de ploaie. Gerald era însoțit numai de Lafont și de dragomanul de serviciu. Îl escorta o ceată de arnăuți călări.

— Cred că va trebui să faci un drum pînă la București, spuse Gerald. Vreau să știu cum stau lucrurile pe acolo. Trebuie să mă conving personal de trăinicia garanțiilor turcești. La ora actuală, concesiunea vămilor din Țările Românești nu pare să fie tocmai rentabilă. Tulburările de acolo mă îngrijorează.

— Insulele grecești sînt și mai nesigure, opină Lafont. Revolta mocnește. Intervenția lui Alexandru Ipsilanti va pune paie peste foc.

— Crezi că este realmente susținut de o mare putere, așa cum se laudă ? formulă Gerald o întrebare, care exterioriza propria-i nedumerire. Nu văd cum i-ar putea ajuta țarul. Nu s-a uscat încă bine cerneala semnăturii lui de pe documentele de la Troppau, care consfințesc hotărîrea Sfintei Alianțe de a zdrobi orice veleitate de răscoală în Europa. În aceste condiții, un sprijin acordat eteriștilor greci ar echivala cu o negare a principiilor care stau la baza statului-quo al continentului nostru. Dacă nu este vorba de Prusia, atunci la ce mare putere se referă Ipsilanti în proclamațiile sale. La Anglia ? Anglia ar fi capabilă să pescuiască în apă tulbure, cu intenția de a-și însuși mai tîrziu insulele grecești. Austria ? O intervenție austriacă în sprijinul grecilor răsculați este exclusă. Franța ? Prietenia ei tradițională pentru Imperiul Otoman nu-i îngăduie să adopte o poziție ostilă turcilor. Și în această încîlceală de interese contradictorii, trebuie să evoluăm noi.

Ploaia se înteți se. Apa cădea într-o cascadă compactă, care împiedica vederea. Arnăuții, uzi pînă la piele și cu bărbia înfiptă în piept, abia reușeau să-și stăpînească caii. Șiroaie de apă începuseră să pătrundă și în caleașcă prin încheieturile ușilor și ale ferestrelor. Un trăsnet căzu undeva, pe aproape. Bubuitura răscoli cerul și pămîntul. Caii de la trăsură cabrară înspăimîntați. Trăsura se opri smucit. După cîteva momente de așteptare, vizitiul își vîrî capul pe portieră. Vorbi ceva cu dragomanul.

— Ce spune ? întrebă Gerald nerăbdător.

— S-au rupt șleaurile, explică interpretul. Trebuie să așteptăm pînă le vor drege. Dacă doriți, ne putem refugia în cîrciuma aceea pînă se mai potolește furia ploii, zise el, arătînd ușa luminată a unei clădiri joase, chincită la cîțiva pași de caleașcă.

Gerald acceptă propunerea. Era preferabil să stea la un loc uscat. Caleașca începuse să se umble de apă. Gerald se învălui în mantaua sa și precedat de dragoman se avîntă prin ploaie spre ușa luminată.

Însoțiți de Lafont, pătrunse într-o încăpere lungă, luminată slab de cîteva opaițe și de focul care ardea într-o vatră mare. De-a lungul pereților văruiți se afla o laviță joasă, pe care consumatorii stăteau turcește și tăifăsuiau, sorbind cafele. Cei mai mulți trăgeau din narghilele. Pe mese rotunde, joase și ele, abureau chebaburi apetisante și tipsii cu pilaf. Cîțiva clienți, așezați pe taburete mici, ridicate la o palmă de pardoseală, mestecau alene, trăgînd cu urechea la un turc bătrîn care cînta dintr-un fluier de o formă ciudată. În dreptul vetrei, stăpînul tavernei frigea chebab înfipt într-un fel de țeapă verticală, și în același timp întorcea pe o parte și pe alta, la rumenit, fripturi orînduite pe un grătar deasupra jarului.

În tavernele din Constantinopol clienții se serveau îndeobște singuri. Numai cînd se iveau personaje mai de seamă, patronul sau vreun ajutor de al său luau personal comanda. Mantaua căptușită cu zibelină a lui Gerald impunea respectul. Un flăcăiandru cu cîteva țuleie în barbă apăru de undeva, ploconindu-se servil.

— Cafea, porunci dragomanul, repetînd indicația lui Gerald.

— Pe dată, stăpîne, se frînse de mijloc flăcăiandrul.

— La ora aceasta ar trebui să fim la Pavlidi, zise Gerald. Nu-mi place să fac oamenii să mă aștepte.

Vorbeau englezește.

Gerald se așezase pe un taburet. Își înfășurase poalele mantalei în jurul picioarelor, ca să nu tîrască blana pe pardoseala murdară.

În aer plutea un miros dezagreabil, o combinație grețoasă de fum, aburi de cafea, seu de oaie încins, sudoare, haine ude...

— Mă tem că va trebui să mai zăbovim, zise Gerald.

— Am să trimit după altă trăsură, îi spuse dragomanul.

— Ei, ce mi-e dat să aud ! hîrîi în apropiere un glas dogit, de beţivan, într-o englezească morfolită.

De pe laviţă se ridică anevoie un ins ; albit de ani, foarte înalt, voinic încă, îmbrăcat într-un fel de uniformă marinărească. Se proţăpi lîngă masa lui Gerald. Un zîmbet tîmp i se aşternu pe faţă.

— Compatrioţi, nu-i aşa ?...

Se lăsă pe un taburet liber şi îşi rezemă coatele de masă. Încovoiat, cu capul lăsat în jos, aducea cu un urs istovit.

Dragomanul făcu un semn patronului, care răspunse la chemare. Şi acesta era mare şi voinic ca un taur.

— Să-l ia de aici, explică în franţuzeşte dragomanul, uitîndu-se cu scîrbă la beţivan.

Acesta ridică încet capul şi îl fixă cu o privire tulbure.

— Ce !... Crezi că nu ştiu franţuzeşte ? Ştiu şi greceşte, şi turceşte, şi românеşte, şi chinezeşte... Iacă, plec...

Dădu să se ridice.

— Rămîi, zise Gerald. Eşti invitatul meu. Bei o cafea ?

Patronul care sosise cu intenţii ofensive, rămase uimit cînd dragomanul îi porunci resemnat :

— O cafea pentru domnul.

Beţivanul făcu un gest lateral, ca şi cînd ar fi măturat nişte vase de pe o masă. Se uită la patron.

— Cafea ? Ducă-se dracului toată cafeaua din lume... Eu beau alcool... whisky, rachiu, şliboviţă, rom, ţuică, vodkă, gin, kirshwasser... orice, numai alcool să fie... alcool tare... să-mi ardă cerul gurii şi maţele...

Plecă iarăşi capul. Obrajii arşi de soare atîrnau ca fălcile unui buldog.

— Alcool... alcool, bolborosi el.

— Ai vreo băutură alcoolică ? întrebă dragomanul iritat.

Patronul se uită cu teamă spre uşă, ca şi cînd s-ar fi temut să nu apară vreun bostangiu. Frica din ochi contrasta cu forţa lui masivă. Ras în cap, mustăcios, cu braţe muşculoase, piept lat, umeri de piatră, şalvari largi, avea înfăţişarea unui gîde în preajma unei execuţii.

— N-avem voie, luminate, bîigui patronul.

— Legile nu îngăduie, explică dragomanul în englezește.

— Plătesc oricît, zise Gerald.

Patronul nu rezistă argumentului tradus cu fidelitate. Peste un minut se înapoie cu o ceașcă mare de cafea pe care o puse în fața beţivanului.

— Prăștină valahă, zise el în șoaptă. Apă aprinsă. Poți să arzi cu ea maţele unui elefant.

Beţivanul gustă băutura. Se strîmbă.

— Slabă... dar merge...

Apăru și flăcăiandrul cu cafelele.

Furtuna se înteţise. Bubuia de parcă cinci sute de tunuri s-ar fi pornit să tragă asupra Constantinopolului. Se cutremurau ferestrele. Atmosfera era încărcată de electricitate. Turcul cel bătrîn încetase să mai cînte din fluier.

Gerald își muie buzele în ceașca aburindă.

— Așa bubuiau tunurile cînd turcii au luat cu asalt Constantinopolul, mormăi beţivanul, profitînd de o acalmie.

Curios. Concertul tunetelor de afară îi inspirase și lui Gerald aceeași comparaţie. Îl amuză concordanţa de idei. Zîmbi.

— De unde știi ? Ai fost acolo ?

Beţivanul îl privi lung. Trase o duşcă de prăștină, apoi își șterse buzele cu mîneca hainei.

— Nu. N-am fost acolo. Dar e destul să te plimbi noaptea pe sub zidurile de împrejmuire ale oraşului. Cînd răsare luna plină și lumina ei roșie varsă sînge peste fortificaţiile năruite, luptătorii de atunci, creștini și musulmani, ies din morminte și se încaieră. Vezi scînteind și căștile, și săbiile, și buzduganele, și platoșele, și iataganele, și scuturile, și flintele... Și mai vezi sîngele curgînd... Îl vezi curgînd șiroaie... Și pe ziduri... și în șanţurile de la picioarele lor... Vezi cum îl suge pămîntul... Dar sîngele nu se termină, căci ploua cu sînge... Ploua cu sînge și pe ulițele oraşului, și în case, și în biserici. Apa din fîntîni se preschimbă în sînge... Umbrele se fugăresc pe ziduri... Și în oraș se fugăresc pe ziduri umbrele... Auzi strigăte, blesteme, gemete... Urletele războinicilor străpunși de lăn-

cii, sfîrtecaţi de ghiulele, despicaţi de iatagane... Ţipetele fecioarelor siluite... zbieretele copiilor... vaietele bătrînilor...

Beţivanul ridică mîna. Ochi îi străluceau. Vorbea ca un iluminat.

— Îi auziţi ?... Eu îi aud...

Dragomanul se îngălbenise. Ai fi zis că se îmbolnăvise de icter. Îi tremurau mîinile.

— Taci !... Să nu te audă cineva... taci, omule...

Beţivanul nu-l auzea. Vorbea căzut parcă în transă.

— Morţii se ridică de pretutindeni... Se desprind din ţărîna îmbibată de sînge...

Capul îi căzu iarăşi. Bărbia i se înfipse în piept.

— Cabotin ! exclamă Lafont.

Beţivanul nu-l auzi.

Gerald clătină din cap.

— Te înşeli, Lafont. E un obsedat...

— Hm... *delirium tremens*. Poate că e lucid şi încearcă să ne impresioneze... Ce nu face omul pentru un bacşiş...

Beţivanul încremenise cu capul plecat aproape în unghi drept.

— E sincer, zise dragomanul. Retrăieşte tragedia creştinilor cotropiţi de musulmani.

— Baliverne, zise Lafont.

Gerald ridică din umeri.

Beţivanul tresări. Degetele i se încleştară pe ceaşcă. O duse la gură şi o goli dintr-o singură înghiţitură. Alcoolul îl înviora. Cu ochii limpezi se uită la Gerald. Zîmbi. Îşi duse mîna prin păr şi îşi scutură capul.

— Mai vreî o ceaşcă ? îl întrebă Gerald.

— O ceaşcă ? O sută de ceşti. Un butoi. Dacă marea de Marmara ar fi de whisky, aş sorbi-o dintr-o înghiţitură.

— Aduceţi-i cît vrea, porunci Gerald.

— Mulţumesc, rosti beţivanul. Rîse. Aspiră adînc aerul, umflîndu-şi pieptul vast. Trebuie să vă răsplătesc dărnicia. Da, da. Căpitanul Lathrope e deprins să-şi achite datoriile.

Patronul îi aduse o cană respectabilă.

— Dacă ai s-o bei, mori, zise Lafont.

— Dimpotrivă. Are să mi se limpezească mintea.

Trase o duşcă lungă. Turna pe gît ca în pîlnie.

— Corabie nu mai am, ca să vă călăuzesc pe mări și oceane. Căpitanul Lathrope nu mai are de-a face cu apele. Îi e scîrbă de apă. Fie ea și de mare. Dar vă pot călăuzi prin oraș. Gratis.

Rîse iarăși. Mina lui schiță un gest de curtenie.

— Da, da, căpitanul Lathrope știe să răspundă cum se cuvine celor care-i arată bunăvoință și înțelegere. Am să vă arăt cele mai frumoase monumente din Constantinopol. De pildă, moscheia durată din porunca lui Selim Crudul, fiul lui Soliman Magnificul. Sultanul Selim, care înainte de a-și ucide fratele, citea în hohote de plîns versurile pe care i le dedicase acesta. În șapte ani de domnie a decapitat opt viziri. Am să vă duc să vedeți și moscheia Șah-Zadé, ridicată de Roxelana. Faimoasa Roxelana care a îndemnat pe Soliman să-și ucidă fiii mai mari, dăruiți de o georgiană moartă din facere, spre a lăsa tronul propriului ei vlăstar, un imbecil care avea să ducă de rîpă dinastia.

Beţivanul își petrecu mîna peste obraji-i nebărbieriți.

— Am să vă arăt Chioșcul Alai, de pe zidurile Seraiului. Din chioșcul ăsta, Murad al IV-lea trăgea cu arbaleta în trecători, ca să nu-și piardă îndemînarea. Și zidul dinspre Bosfor al Seraiului am să vi-l arăt. Zidul de pe care Sultanul Ibrahim a poruncit să fie aruncate cele cîteva sute de femei din haremul său, fiindcă începuseră să-l plictisească. Au fost cusute de vii în saci și aruncate la miezul nopții în Bosfor.

Mai trase o o duşcă de alcool.

— Și temnița Yedi-Kulé trebuie s-o vedeți. Dar numai pe dinafară, căci cei care apucă să intre vii în ea au și trecut în rîndul morților. N-o să vă puteți arunca ochii asupra uneltelor de tortură, fiindcă sînt adăpostite în pivniți adînc îngropate în pămînt. Dar o să zăriți, pe zidurile negre, cîrligele de care sînt agățați condamnații la moarte. Atîrnă acolo, sfîșiați de ghearele ascuțite, pînă mor în chinuri de neînchipuit...

Se întoarse spre Lafont.

— Poate că o să aveți prilejul să vedeți un asemenea spectacol. N-ar fi imposibil, fiindcă execuțiile acestea,

destinate a fi văzute de întreaga populație a orașului — spre a le fi tuturor pildă — sînt foarte dese.

Un arnăut cu veșmintele șiroind de apă intră și se îndreptă spre masa lui Gerald. Spuse cîteva cuvinte dragomanului. Acesta se grăbi să le tălmăcească.

— S-a adus altă caleașcă, excelență. Putem pleca.

Gerald aruncă pe masă două monede de aur.

— E destul ? întrebă el.

— Prea mult, excelență, zise dragomanul.

Patronul avusese grijă să și înșface piesele.

— Zilele acestea voi avea mult de lucru, vorbi Gerald căpitanului Lathrope. Îndată însă ce voi fi mai liber, îți voi solicita serviciile. Îți las un acont.

Alinie pe masă zece monede de aur. Dragomanul făcu ochii mari. Lathrope nu rămase impresionat. Luă monetele și le vîrî în buzunarul hainei.

— Dacă aveți nevoie de mine, mă găsiți la cafeneaua lui Iusuf Chiorul, din Samatya.

Ploaia se mai potolise. Tunetele se îndepărtau spre miazăzi. Cînd caleașca se opri în fața casei dragomanului flotei, apăru printre nori un petic de cer înstelat. Gerald, care se așteptase la un palat, sau cel puțin la o vilă arătoasă, avu surprinderea să vadă o simplă clădire cu parter și etaj, dărăpănată, prost întreținută, înconjurată de o grădiniță prăpădită. Cînd i se deschise ușa de la intrare și pătrunse în vestibul, încercă a doua surpriză. Oglinzile mari venețiene, covoarele orientale, pardoseala de marmură nu se potriveau cu exteriorul clădirii. Pătrunse apoi într-un fel de hol, împodobit de asemenea cu covoare minunate, cu mobile pline de bun gust și obiecte de artă autentice. Amfitrionul, înconjurat de întreaga familie, îl primi cu tot felul de temenele și complimente. Și Pavlidi și toți cei ai lui purtau costume orientale. Dolimane de saten, catifea sau brocart, brîuri împletite din șaluri brodate, inele încrustate cu nestemate, lanțuri de aur groase ca un deget, feredgele de stofe fine, mărginite cu blană de samur. Femeile vîrstnice erau îmbrăcate tot după moda orientală, dar aveau fața descoperită. Cele tinere arborau toalete occidentale. Acest amestec între portul tradițional, influențat de dominația turcească, și rochiile importate

de la Paris şi Viena, era tot atît de hibrid ca şi decoraţia încăperilor, în care elementele musulmane şi cele europene coexistau, realizînd un efect nu tocmai reuşit. Condus de gazdă, Gerald intră într-un salon spaţios, cu sofale, joase, acoperite cu mătăsuri şi blănuri cu păr scurt şi fin, asemănător cătifelei. Lămpile turceşti, candelabrele englezeşti, covoarele de Mossul şi Afganistan, scaunele Louis XV dădeau încăperii un aer de hală cu vechituri. În atmosferă pluteau efluvii de parfum. În trepiede de bronz, delicat sculptate, ardeau mirodenii.

Invitaţii lui Pavlidi ofereau acelaşi amestec de modă şi de datini. Bătrînii vorbeau greceşte, dar bărbaţii între două vîrste şi mai ales tineretul foloseau în special franceza. Gerald avu prilejul să cunoască pe reprezentanţii celor mai proeminente familii din Fanar. Titlurile princiare abundau. Şuţeşti şi Ghiculeşti, Mavrocordaţi şi Moruzeşti, Mavroyeniţi şi Pavlizi se întreceau să-şi etaleze — pe drept sau pe nedrept — ascendenţa bizantină imperială. Informaţi de Iordachi Pavlidi asupra înaltului şi străvechiului rang ducal al lui Gerald, nu voiau să se lase mai prejos. Este adevărat că titlurile lor princiare erau de dată recentă şi se datorau capriciului turcilor, care găsiseră cu cale să înscăuneze pe dragomanii din Fanar în fruntea celor două principate româneşti. Tronurile din Moldova şi din Valahia îi blagosloveau pe greci cu titluri nobiliare ereditare. Chiar dacă ascendenţa imperială bizantină era discutabilă, domniile româneşti le albăstreau sîngele. Urmaşii negustătorilor, ai cămătarilor, ai slujbaşilor şi a tot soiul de aventurieri din Fanar puteau pretinde a li se face loc în Almanahul Gotha, cartea de aur a nobilimii europene. Dacă nu direct, cel puţin prin încrucişări cu aristocraţi autentici din Occident, mai puţin avuţi, dar gata oricînd să-şi aurească blazoanele ruginite cu aurul adus în cuferele de zestre ale greţoaicelor din Fanar. Nu importa mijlocul prin care era dobîndit acest aur. Biruri grele, jaful legalizat, mituiri — trecute la rubrica delicat intitulată : cadouri — specule, înşelăciune. Tinerii prinţişori nu aveau alt ideal decît să ajungă domni ca şi părinţii şi bunicii lor — prin intermediul turcilor, bineînţeles, căci isprăvile vitejeşti nu le-ar fi fost la înde-

mînă și nici nu le stăteau în fire. Și cum pămîntul românesc este nu numai ospitalier, dar și mănos, domnitorii scoși din scaun și beizadelele lor își cumpărau cu banii storși de la români moșii în cuprinsurile românești ; asemenea reptilelor, își lepădau pielea grecească, devenind peste noapte boieri români — și prinți pe deasupra. Moșiile le obțineau uneori și mai ieftin — prin confiscare. Se încuscreau apoi cu boierii valahi sau moldoveni — desigur, cu cei mai avuți — și uitau definitiv de Fanar, umila lor mahala din Constantinopol.

În cursul unei convorbiri cu gazda și cu marele dragoman Ion Kallimaki, prezent la petrecere, Gerald își exprimă nedumerirea asupra discrepanței dintre interiorul bogat al locuinței lui Pavlidi și exteriorul atît de sărăcăcios. Pusese astfel întrebarea, încît să nu-și ofenseze amfitrionul.

Pavlidi nu se formaliză.

— Nedumerirea dumneavoastră este firească. Aici, la Constantinopol, nu ne este o clipă îngăduit să uităm că sîntem ghiauri necredincioși, mai prejos de ultimul turc. Marele dragoman al Porții trebuie să se dea la o parte din calea oricărui cerșetor sau hamal musulman. Locuințele noastre trebuie să arate cît mai modest pe dinafară. Altfel am stîrni mînia stăpînilor turci. Și cum în țara aceasta nimic nu e mai ușor decît să-ți zboare capul de pe umeri, dacă ești creștin și ai ghinionul să indispui pe vreun musulman, ne comportăm astfel încît să trecem cît mai neobservați. Ne îngăduim luxul în interiorul caselor noastre, dar îl evităm ori de cîte ori ieșim în public. Principii din Fanar nu au o soartă de invidiat. Este adevărat că numai din rîndurile lor sînt recrutați domnii Țărilor Românești. Dar aceste privilegii sînt plătite cu umiliri și suferințe fără număr, suspină Pavlidi. Domniile se încheie adeseori cu maziliri rușinoase, cu întemnițări, cu torturi și execuții capitale.

— De ce nu refuzați să vă asumați aceste domnii atît de riscante ? întrebă Gerald.

Pavlidi rîse cu amărăciune.

— Deșertăciunea omenească n-are margini. Mulți dintre noi aleargă după tron, fiindcă îi arde setea de măriri.

Sînt însă și unii care o fac din patriotism. Sperăm să fim într-o zi iarăși liberi. Și nu ne dăm înapoi de la nimic spre a netezi drumul generațiilor viitoare spre libertate. Nu uitați, Bizanțul a fost grecesc, *Monsieur le Duc*.

— În curînd va suna și ceasul răfuielilor, zise Ion Kallimaki.

— Am auzit de inițiativa generalului Ipsilanti, zise Gerald.

Pavlidi îl privi pe sub sprîncene. Se întreba dacă poate vorbi mai deschis.

— Se pare că Alexandru Ipsilanti se bucură de sprijinul rușilor, zise el. Avem numeroși simpatizanți și în Occident.

— Toți cei care admiră civilizația și cultura Greciei antice trebuie să sprijine lupta de libertate a grecilor de sub călcîiul otoman, zise Ion Kallimaki. Îmi deschid sufletul față de dumneavoastră, fiindcă îmi inspirați încredere. Faptul că tratați actualmente cu turcii un împrumut nu înseamnă că sînteți partizanul lor. Așa cum ei sînt dispuși să cumpere arme și grecii ar fi poate dornici să vă solicite...

Gerald își scutură manșetele de dantelă. Marele dragoman îi făcea o propunere directă ? Oferta îl ispitea. De mult voia să intre în contact cu reprezentanții revoluționarilor greci. Dar dacă marele dragoman era spion în slujba turcilor ?

— Discuția aceasta e foarte instructivă. Ținînd însă seama de faptul că păstrează un caracter principial...

— Ar putea să capete un caracter practic, zise Pavlidi. Depinde numai de dumneavoastră.

Privirile lui Gerald se înăspriră.

— Cine-mi garantează buna dumneavoastră credință ?

— Îmi permiteți să vă înfățișez scrisorile noastre de acreditare ? întrebă Pavlidi.

Gerald înclină din cap.

— Aveți inițiativa. Continuați.

Pavlidi îl pofti cu un gest.

— Binevoiți să mă urmați ?

Gerald se uită de la Pavlidi la Kallimaki.

— Și dumneavoastră ?

— Vă însoțesc, spuse marele dragoman. Poate vă cîștigăm încrederea.

Pavlidi deschise o ușă. Trecură într-o cameră de lucru și de acolo într-o bibliotecă. Gerald era acum singur cu gazda și cu marele dragoman. Pavlidi luă de pe o masă un sfeșnic cu lumînări aprinse, apoi deschise o ușă culisantă, secretă. Pătrunseră într-un culoar. Gazda închise ușa culisantă în urma lor, apoi îi conduse spre o scară în spirală. Coborîră vreo treizeci de trepte și se opriră în fața unei porți de fier. Pavlidi o descuie. Intrară într-o pivniță strîmtă, cu miros de umezeală și pînze de păianjen prin colțuri. O ladă de lemn de stejar era așezată lîngă peretele din fund.

— Iată-mă în plin roman de aventuri, zîmbi Gerald pentru sine. Situația îl amuza. Se întreba cît erau de serioși interlocutorii săi.

Pavlidi ridică încet capacul lăzii. Nenumărate pungi erau stivuite cu grijă. Luă o pungă și o deșertă. Un șuvoi de monede de aur se scurseră cu zgomot metalic, împrumutînd strălucirea flăcărilor ce încununau lumînările din sfeșnic. Mai deșertă o pungă.

— Iată garanțiile noastre, rosti el încet.

— Îmi ajung, zise Gerald.

— Cu voia dumneavoastră, să ne înapoiem printre oaspeți. Să nu ni se observe lipsa. Vederile noastre nu sînt împărtășite de toți compatrioții din Fanar. Se află printre noi și trădători. Pentru un scaun domnesc ar fi în stare să-și vîndă neamul.

— Amănuntele le vom discuta zilele acestea, la reședința mea, zise Gerald.

În concepția lui, tratativele cu turcii ajunseseră să treacă pe al doilea plan. Rămînînd la Constantinopol, avea prilejul să păstreze legături cu emisarii popoarelor răsculate din cuprinsul imperiului, fără ca mișcările lui și ale agenților săi să pară suspecte.

Gerald, amfitrionul și marele dragoman reveniră printre oaspeți. Se așezară cu întîrziere la masă. Gerald sperase pînă în ultimul moment că nepoții săi aveau să-și facă apariția. În stînga sa era plasat fostul voievod Scarlat Kalimaki, „omul turcilor". Între Scarlat Kallimaki și

fratele său Ion exista o adevărată prăpastie. Primul, un oportunist, slugă plecată musulmanilor, gata oricînd să negocieze cu dușmanii Sublimei Porți, dacă interesele i-ar fi cerut-o, nu era preocupat decît de propria-i parvenire. Ion Kallimaki, marele dragoman, înregimentat în taină în rîndurile Eteriei, acționa subteran împotriva turcilor. Se spunea în armata Eteriei că era unul dintre foarte puținii greci din Fanar care luptau pentru o idee și nu pentru căpătuire.

În fața lui Gerald se afla un alt fost voievod, octogenarul Alexandru Kallimaki, tatăl lui Ion și al lui Scarlat și socrul lui Alexandru Suțu, domnul Valahiei. Bătrînul Alexandru Kallimaki se făcuse odios, reînființînd darea „vădrăritului", desființată de fratele său Grigore.

Pavlidi păstra legături strînse cu prietenii turcilor, spre a-și ascunde activitatea sa reală. În acest focar de intrigi, Gerald se simțea în elementul său.

În dreapta lui se afla doamna Ruxandra Kallimaki, soția lui Alexandru, o bătrînă de optzeci de ani, încă verde, care-și purta cu semeție fruntea, încununată odinioară cu diadema domnească.

Cina era bogată și frumos servită după moda occidentală. Gerald era mulțumit că putea folosi iarăși o masă și un scaun cu dimensiuni normale. Amfitrionul se străduia să se adapteze modului de viață din Apus, pe care-l cunoscuse grație deselor lui peregrinări diplomatice.

Toți oaspeții își dădeau silința să-l amuze pe Gerald cu o conversație ușoară, spirituală. Pe fruntea tuturor plutea însă o îngrijorare pe care nu reușeau s-o ascundă. Intrarea lui Alexandru Ispilanti în Moldova, proclamarea pe față a programului antiotoman al Eteriei, incertitudinea în ceea ce privește sprijinul efectiv al Rusiei, cît și perspectiva unei reacțiuni turcești, lesne de prevăzut le creau o stare de chinuitoare nesiguranță. Cei care se puteau mai puțin stăpîni cădeau pe gînduri, rămîneau cu ochii ațintiți în gol și pierdeau șirul discuției. Cei care adunaseră averi mari, jupuind pe foștii lor supuși din Moldova și Valahia, întrevedeau cu groază posibilitatea confiscării întregii lor averi agonisite. Cei care manevrau să pună mîna pe tron, țesînd intrigi și aruncînd cadouri în dreapta și în stînga, se temeau că planurile lor vor fi ză-

dărnicite. Parte din ei se gîndeau să se refugieze în Apus și acolo să aștepte limpezirea situației. Din nefericire, fuseseră luați pe nepregătite. Transformarea averilor imobiliare în bani, într-un termen scurt, ar fi dat de bănuit turcilor. Situația era extrem de complicată. Pînă și entuziastul Ion Kallimaki ajunsese a se teme. Atîta vreme cît lucrase în taină, primejdiile nu-l preocupaseră. Iminența crizei îi crea însă o stare de nervozitate ușor de înțeles. Nici Pavlidi nu se simțea în largul său. Își luase curajul în dinți și făcuse propuneri directe lui Gerald, fiindcă orice întîrziere risca să fie fatală. Dacă turcii treceau la represalii și-l arestau, pierdea orice posibilitate de a mai negocia cumpărarea de arme pentru răsculații din Moreea și din Kandia, așa cum primise sarcină din partea acelora care-i furnizaseră bani în acest scop. Înțelegerea sa cu Gerald Sunderland îl mai liniștise. Aruncase zarurile. În curînd, pungile cu aur vor trece granița, iar armele vor începe să sosească. Misiunea lui avea toți sorții de izbîndă. După aceea, potopul ! Evident, nu va aștepta să fie căsăpit ca o vită la abator. Își va lua unele măsuri de precauție. Va scăpa însă de grija suplimentară a păstrării banilor.

Petrecerea se sparse înainte de miezul nopții, îngrijorarea lui Gerald față de întîrzierea nejustificată a nepoților se transformase în alarmă. Se simțea răspunzător, fiindcă el îi adusese în țara aceasta.

Îndată ce sosi la reședința sa la Beșiktaș, se interesă de băieți. Cînd află că nu se înapoiaseră încă, trimise prin curier un mesaj urgent lui Iordachi Pavlidi ; îl ruga să aducă de îndată la cunoștința autorităților turcești dispariția celor doi nepoți și să solicite luarea de măsuri urgente pentru găsirea lor. Lafont urma să facă demersuri similare pe lîngă ambasadele occidentale.

În cursul nopții, Gerald dormi puțin și agitat. Lăsase vorbă să fie trezit la orice oră în cazul că vor sosi vești.

A doua zi spre prînz, în vreme ce se pregătea să plece la Arsenalul Flotei, sosi la reședința sa un dragoman al ambasadei britanice. Dragomanul îi aducea vești foarte interesante. În cursul zilei precedente, un supus britanic, aflat în trecere prin cartierul Samatya, asistase la o încăierare între doi tineri turci și un grup de ieniceri. Îl surprin-

sese faptul că unul din tinerii turci vocifera într-o engleză impecabilă. Împreună cu ei se afla un grec, de asemenea foarte tînăr. Toți trei fuseseră luați pe sus de bostangi și duși spre temniță, la Yedi Küle. Primul consilier al ambasadei britanice fusese informat de acest fapt la cîteva ore după vizita pe care i-o făcuse Jules Lafont în legătură cu dispariția nepoților lui Gerald Sunderland. Arestarea tinerilor turci care vorbeau englezește — cînd era cunoscută repulsia musulmanilor de a învăța limbi străine — îl determinase să ia măsuri pentru prevenirea lui Gerald.

Deși ora nu era potrivită pentru audiențe, Gerald plecă la Arsenalul Flotei. Dragomanul ataşat pe lîngă persoana sa încercase să-i demonstreze că demnitarii turci nu îngăduie a fi deranjați oricînd. Gerald trecuse peste aceste obiecții. Reședința Marelui Amiral era situată în incinta Arsenalului. Energicele stăruințe ale dragomanului, impulsionat de Gerald, avură efectul dorit ; ofițerul de serviciu de la poarta Arsenalului catadicsi să transmită mai departe mesajul. După o lungă așteptare, care spori la culme nerăbdarea lui Gerald, Marele Amiral acceptă să-l primească.

De la poartă și pînă la locuința Marelui Amiral, zidită pe malul nordic al Cornului de Aur, trăsura străbătu un adevărat oraș în care își desfășurau activitatea și locuiau peste cincizeci de mii de oameni.

Marele Amiral îl primi într-o încăpere de proporții mijlocii ce privea spre Stambul. Divane, covoare orientale, mozaicuri alcătuiau totuși un decor mai puțin fastuos decît cel al seraiului de la Beșiktaș. Marele Amiral — temutul Kapudan Pașa — fusese altădată voinic, atletic. Vîrsta lui îi încărcase însă mușchii cu grăsime, dîndu-i înfățișarea unui urs înfășurat într-o feregea de mătase. Barba scurtă și deasă, părul ieșit în smocuri din nas și din urechi, partea de jos a feței prognată îi accentuau asemănarea cu patrupedul amintit.

În condiții normale, Marele Amiral nu și-ar fi întrerupt siesta spre a primi pe un ghiaur, fie el ambasador sau chiar domnitor al Țării Românești. Imperiul Otoman era însă în grea cumpănă, iar Gerald Sunderland îi putea fi

de folos. Marele Amiral ascultă deci cu multă atenţie şi bunăvoinţă vorbele lui Gerald, tălmăcite de dragoman.

— Sînt foarte mîhnit că nu vă pot servi personal, zise Marele Amiral. Jurisdicţia mea poliţienească se extinde numai asupra Galatei şi a cartierelor de pe versantul nordic al Cornului de Aur. Comandantul Artileriei, care mi-e bun prieten, are controlul asupra cartierelor Top-Hané şi Pera. Şeful poliţiei — Bostangi-Paşa — supraveghează cartierul seraiurilor imperiale şi ţărmurile Bosforului. Centrul Stambulului şi temniţa Yedi-Kulé cad sub autoritatea Marelui Aga al ienicerilor. Incidentul de care-mi vorbiţi pare să se fi petrecut în zonele controlate de Bostangi-Paşa şi de Marele Aga al ienicerilor. Ancheta va cere timp... În ţara noastră, justiţia nu funcţionează prea repede... Pînă se va stabili că cei doi tineri turci de care vorbiţi sînt în realitate englezi sau francezi...

Gerald îşi îngădui să-l întrerupă, spre marea spaimă a dragomanului, uluit de o asemenea îndrăzneală.

— Comunicaţi Marelui Amiral, porunci el tălmăciului, că voi întrerupe tratativele cu reprezentanţii turci dacă eliberarea nepoţilor mei va fi întîrziată. Totodată voi sesiza şi ambasadele străine. Voi preveni şi pe Marele Vizir şi pe Reiss-Effendi.

Marele Amiral încreţi fruntea. Ghiaurul acesta era plin de cutezanţă. Îndrăznea să ameninţe. În alte vremuri l-ar fi arestat şi l-ar fi aruncat în închisoarea Arsenalului. Îşi stăpîni mînia.

— Transmite, dragomane, lui Effendi Sunderland făgăduiala mea că voi lua măsuri pentru rezolvarea grabnică a acestei afaceri. Îl rog să nu suspende discuţiile de la Arsenal.

Fără să se declare mulţumit de acest răspuns, Gerald salută scurt şi se retrase, urmat de dragomanul învineţit de frică.

Yedi-Kulé...

Temniţa celor Şapte Turnuri...

Fortăreaţă transformată în închisoare de stat.

Bastilia, Turnul Londrei, Închisoarea Plumburilor din Veneţia, Spielberg, sinistra puşcărie a Imperiului Austriac,

fortăreața Piotr și Pavel sînt lăcașuri de odihnă în comparația cu Yedi-Kulé.

Cele șapte turnuri se ridică trufașe spre cer, dominînd zidurile gigantice ale fortăreței, construite în formă de pentagon. În incinta centrală, adîncă și umedă, și întemnițații și temnicerii încearcă o senzație de asfixie. Scări strîmte, cu trepte tocite, urcă spre creneluri. O vegetație săracă, alcătuită din cîțiva chiparoși și platani degenerați, umbrește o moscheie miniaturală și piatra funerară a unui mare vizir gîtuit într-una din celulele fortăreței. Pe lespezile de piatră se zăresc inscripții grecești săpate de ostașii bizantini. Pe frontoanele porților se mai deslușesc încă urmele stemelor imperiale creștine. Vulturii bizantini, cu aripile sfărîmate, veghează triști asupra imenselor ziduri. Inscripții latine, grecești, românești, slavone pot fi găsite și în celulele întunecoase, scobite în adîncuri. Prizonierii-ambasadori, ale căror țări se aflau în război cu Imperiul Otoman, principi și demnitari creștini, mari viziri, conducători de oști, înalți funcționari ai Curții, clerici, soldați, prizonieri politici mărunți le lăsau spre știință posterității. Le ciopleau în blocurile de piatră, trăgînd în același timp cu urechea la zgomotul de pași ai temnicerilor, care trebuiau să-i tîrască în fața gîdelui. Numai șerpii, șopîrlele și picurul apei care se prelingea prin crăpăturile bolților pierdute în beznă le mai țineau tovărășie.

Cînd le suna ceasul din urmă, prizonierii erau duși spre sala sîngelui. Acolo erau supuși caznelor. Li se zdrobeau oasele, li se jupuiau fîșii de piele și pe rănile deschise li se turna ulei fierbinte ori sare. Unii erau trași pe roată, ori înfipți în țepi. Cei condamnați la moarte prin decapitare își așezau capul pe un butuc înroșit de sînge închegat. Cu inima zvîcnind în piept, așteptau icnitul călăului și șuierul săbiei care avea să-i descăpățîneze. Capul secționat de trup era aruncat în puțul sîngelui. Trupurile, aruncate în caverne, aveau să fie roase pînă la os și mistuite de viermi, scorpioni, păianjeni și șobolani, deprinși cu întunericul veșnic de sub pămînt.

Urletele celor care-și dădeau sufletul în chinuri de neînchipuit erau înăbușite de călușul bolților grele, de care păreau să se ferească pînă și ecourile.

În Yedi-Kulé pierise sultanul adolescent Osman al II-lea, după o luptă disperată cu cei patru călăi ai săi. Tot acolo fusese ucis Vodă Brîncoveanu cu toţi ai lui. Mînia Padişahului nu făcea deosebire între principi şi cei mai neînsemnaţi rebeli. Capetele unora şi ale altora se rostogoleau cu acelaşi zgomot lugubru de oase spre puţul sîngelui.

Peste gemetele întemniţaţilor, peste răcnetele celor supuşi la torturi, peste blestemele şi hohotele de plîns ale celor deznădăjduiţi, se ridica în zori, în miez de zi şi în asfinţit, glasul muezinului, care din înaltul minaretului clama laolaltă cu alţi muezini din Asia, Africa şi Europa sacramentala formură : „Alahu akbar ; aşadi an la Ilaha ill' Alah ; aşandú álla Mohamedan ras ull-Alah ; haya alal s'salati ; haya alal halah ; Alahu akbar !" — Alah e mare ; Alah e unic ; Mohamed este profetul lui Alah ; veniţi la rugăciune ; veniţi să vă izbăviţi ; Alah e mare !...

Întemniţaţi într-o celulă subterană, Raymond şi Benjamin pierduseră socoteala timpului. Se scurse o zi, poate două. Acolo, sub pămînt, domnea veşnic noaptea. Un opaiţ ardea într-o firidă săpată în piatră. Băieţii stăteau întinşi pe un aşternut de paie mucegăite care serviseră drept culcuş şi altor nenorociţi. Hainele le erau sfîşiate. Cu obrajii învineţiţi de lovituri, cu contuzii pe corp şi pe braţe, ajunseseră de nerecunoscut. După încăierarea de lîngă fîntînă, evenimentele se desfăşuraseră cu furia şi repeziciunea unui uragan. Ţîrîţi de ieniceri, străbătuseră o lume care gesticula furioasă şi se treziseră, la capătul unui adevărat calvar, în faţa unui turc bărbos, încruntat, cu veşminte brune, severe. Bărbosul le vorbise ceva pe limba lui, dar băieţii — după cum era şi firesc — nu pricepuseră o iotă. Căutaseră din ochi pe Panaiotis, care să explice turcului cum stăteau lucrurile, dar tînărul dragoman se făcuse nevăzut. Raymond şi Benjamin desluşeau în jur numai chipuri ostile, încruntate. Fuseseră apoi duşi, mai mult în ghionturi, într-o cetăţuie cu ziduri negre, înalte. Trecuseră printr-un labirint de culoare, luminate de făclii înfipte în suporturi de metal fixate în pereţi, coborîseră cîteva scări în spirală şi în cele din urmă se po-

meniseră îmbrînciți într-o celulă neagră ca un mormînt. Un temnicer le adusese un opaiț și două blide cu un fel de ciorbă leșioasă și împuțită ca niște lături. Nici nu se atinseră de mîncare.

Erau atît de năuciți de ceea ce li se întîmplase în ultimele ore, epuizarea lor nervoasă atinsese un asemenea grad, încît căzuseră într-un somn adînc. Se treziră la un moment dat, fără să poată aprecia cam cît timp dormiseră. Înflăcărarea lor belicoasă din ajun scăzuse la zero. Pentru Benjamin, incidentele cu poliția nu constituiau o experiență nouă. Josh îl familiarizase cu o lume în care încălcarea legii intra în preocupările de toate zilele. Este adevărat că evenimentele de acum luaseră o întorsătură alarmantă. Raymond, în schimb, era uluit. Atotputernicia Sunderlandilor devenise pentru el un mit. Arestarea unchiului său Robert și acum întemnițarea sa îi tulburau concepția pe care și-o făurise despre această familie.

— Unchiul Gerald negociază cu turcii, iar poliția lor ne aruncă în închisoare ca pe niște borfași. Este de neînțeles.

— În primul rînd, de unde vrei să știe că sîntem nepoții lui ? replică Benjamin cu bun simț. Ei nu înțeleg vorbele noastre și nici noi pe ale lor. Cît privește Panaiotis — care ar fi putut să lămurească lucrurile — s-a topit în neant.

— Să nu ne socotească spioni, opină Raymond. Ar putea să ne supună la torturi...

— Dacă ar vrea să ne smulgă mărturisiri, ar avea nevoie de interpreți. Și un interpret ar limpezi numaidecît situația. N-am făcut o crimă fiindcă am scărmănat puțin pe o bestie cu chip de om. Avea o mutră care cerea pumni, rosti Benjamin.

— Ce supărat trebuie să fie unchiul Gerald, zise Raymond. Să vezi ce-o să ne mai scuture după ce ne-o scoate de aici...

Dar timpul trecea fără ca Gerald să apară în postura unui „Deus ex Machina". Pentru băieți minutele erau mai lungi decît orele. Iar orele căpătau proporțiile unor scurgeri de timp ce nu mai puteau fi cuprinse cu mintea.

Li se mai aduse de două ori ciorba aceea infectă, în care descoperiră niște gîndaci fierți. Tovărășia păianjenilor și a unei șopîrle, care-i privea dintr-un ungher cu ochii verzi și ficși ca de jad, nu era de natură să-i liniștească. Într-un rînd se stinse și opaițul. Rămaseră să dîrdîie pe întuneric. Le era frig și îi înfiora frica. Umezeala din celulă îi pătrunsese, în ciuda îmbrăcăminții lor groase.

Imaginația lor crea fantasmagorii înspăimîntătoare. Aveau senzația că tot felul de reptile îi înconjoară și se pregătesc să-i devoreze. Groaza atinse proporții de nebunie cînd deslușiră niște puncte fosforescente care se mișcau în beznă. Înnebuniți de spaimă, începură să zbiere spre a izgoni cea ce bănuiau ei că este o reptilă. Punctele fosforescente dispărură. Băieții amuțiră. Răgușiseră. Abia după ce tăcură, își dădură seama cît era de grea și de apăsătoare liniștea din jur. Aveau senzația că sînt îngropați de vii. Își auzeau propriile respirații, propriile bătăi de inimă. Stăteau strîns îmbrățișați, de parcă în chipul acesta trupurile lor ar fi făcut scut împotriva dușmanilor nevăzuți ce-i împresurau.

Pași cadențați răsunară pe lespezile de piatră ale coridorului. Veneau de undeva, de departe. Pașii se opriră în dreptul ușii. Băieții se strînseră și mai tare.

— Vin să ne execute, șopti Raymond.

— Să ne vindem scump viața, rosti bătăios Benjamin, sărind în picioare.

Cheia răsucită în broască făcu un zgomot metalic, sinistru. Ușa se deschise. În pragul ei apăru un gardian cu o torță. Gardianul se uită la băieți, ca și cînd ar fi vrut să-i identifice, apoi se dădu la o parte, lăsînd să intre un ofițer, doi ostași înarmați cu flinte și un individ bărbos cu un imens cauc și cu un caftan amplu. Făclia arunca pe chipurile noilor veniți o lumină roșiatică, fioroasă.

La ordinul sec al ofițerului, bărbosul se apropie de băieți. Îi salută ducînd mîna la buze, la frunte, la piept.

— Cum vă numiți ? întrebă el în franțuzește.

Băieții rostiră pe rînd :

— Raymond de Beaulieu.

— Benjamin Sunderland.

Bărbosul spuse cîteva cuvinte neînțelese ofițerului, care înclină din cap în semn de încuviințare. Bărbosul se întoarse spre băieți.

— Vă rog să ne urmați.

În sala fîntînilor din seraiul de la Beșiktaș. Gerald se plimba furios, într-un fel de pendulare sacadată, prin fața lui Kir Pavlidi și a trimișilor marelui amiral.

Benjamin și Raymond stăteau de o parte, palizi, cu vînătăi pe față și pe mîini, cu hainele orientale — pe care le mai purtau încă — sfîșiate jalnic.

— Tratamentul sălbatic aplicat nepoților mei constituie nu numai o încălcare flagrantă a drepturilor omului, a privilegiilor acordate prin capitulații cetățenilor Franței și Angliei, dar și o gravă insulă adusă mie personal. Ce încredere mai pot avea în garanțiile guvernului dumneavoastră, cînd membrii familiei mele sînt tratați ca niște criminali, fiindcă au avut generozitatea să ia apărarea unei bătrîne maltratate de un ticălos în uniformă militară ?

Trimișii marelui amiral se uitau nedumeriți la dragomanul flotei așteptînd o explicație. Nu pricepeau graiul ghiaurului, dar înțelegeau din atitudinea și gesturile sale că este mînios la culme. Cînd îi aduseseră pe cei doi băieți de la Yedi-Kulé din porunca marelui amiral, se așteptaseră să fie întîmpinați cu bucurie și recunoștință. Necredinciosul acesta spurcat nu numai că nu le mulțumea, dar avea față de ei o purtare de neîngăduit.

Pavlidi tălmăci turcilor vorbele lui Gerald, străduindu-se să le îndulcească violențele. Consternarea și indignarea zugrăvite pe chipurile trimișilor marelui amiral îl înfiorară. Ultima frază rostită de Gerald îi tăie respirația.

— Mă tem că în actualele condiții, o continuare a tratativelor nu mai este posibilă.

Pavlidi clipi înspăimîntat. Era sigur că tălmăcirea acestor cuvinte va dezlănțui din partea turcilor o reacție cu urmări cumplite.

— S-a creat un climat impropriu unor discuții rodnice, adăugă Gerald, care-și recîștigase între timp calmul. Sînt nevoit să-mi scurtez șederea la Constantinopol. *Monsieur*

Pavlidi, consider această întrevedere terminată. Comunicați colegilor dumneavoastră că nu-i mai reţin.

Turcii primiră cu penibilă uimire răspunsul lui Gerald. Îi frămînta mînia. Ştiau că o încheiere fără succes a tratativelor le-ar atrage mari supărări. Padişahul i-ar face răspunzători şi i-ar pedepsi straşnic, aruncîndu-i prin cine ştie ce străfunduri ale Anatoliei.

După plecarea emisarilor marelui amiral, Raymond, care urmărise cu emoţie desfăşurarea furtunoasei întrevederi, se întoarse spre unchiul său.

— N-aş fi crezut, *oncle* Gerald, că pentru noi veţi adopta o asemenea poziţie, rosti el cu recunoştinţă.

Gerald îl privi cîteva clipe. Se întrebă dacă n-ar fi preferabil să-i lase iluziile intacte. Se gîndi însă că nepoţii săi trebuiau crescuţi în umbra unor principii deosebite, potrivnice moralei biblice, dar corespunzătoare misiunii pentru care erau pregătiţi.

— Dragii mei, trebuie să înţelegeţi un lucru, rosti el, încercînd să fie persuasiv. Tratamentul la care aţi fost supuşi m-a durut şi m-a indignat. Păţania voastră însă, redusă la adevăratele ei proporţii, nu reprezintă decît un episod amuzant care mai tîrziu are să vă îmbogăţească plăcut amintirile, dîndu-le un colorit exotic. Fapta voastră copilărească a provocat o ripostă exagerat de dură — ce-i drept — din partea autorităţilor turceşti. N-aţi fost însă niciodată în primejdie. Lucrurile s-au lămurit cu uşurinţă, după cum aţi văzut şi voi. Şi acum să revenim la poziţia pe care am adoptat-o. Am profitat de acest prilej, ca să mă arăt grav ofensat, neîncrezător în garanţiile oferite : astfel voi putea pretinde turcilor concesiuni sporite. M-aţi înţeles, nu-i aşa ?

Obrajii lui Raymond se învăpăiaseră. Buza de jos începuse să-i tremure. Soclul durat unchiului său se fisurase brusc.

„Băiatul acesta e prea sensibil, reflectă Gerald. Trebuie să-l dezbăr de acest cusur. Beńjamin e mai realist. Mă priveşte cu o expresie ironică, uşor amuzată. M-a înţeles. Viaţa grea l-a oţelit. Cred că va corespunde misiunii pe care i-o pregătesc. Este mai apt unei şlefuiri cinice. Raymond are altă fire. L-am întristat. Îmi pare rău pentru

el. În lumea afacerilor nu ai de ales. Trebuie să învingi sau să mori."

— Dragul meu Raymond, ia aminte la vorbele mele : Sîntem preoții unei religii noi. Pe altarul acestei religii trebuie să aducem sacrificii, adeseori foarte grele și costisitoare. Cîteodată ne sacrificăm pe noi înșine. Vezi tu, Raymond, în viață nu reușești folosindu-te de jumătăți de măsură. Numai fanaticii izbîndesc. Cei care sînt convinși de infailibilitatea propriei lor cauze și care găsesc suficiente resurse lăuntrice spre a duce lupta pînă la capăt. Toți oamenii doresc o viață mai îmbelșugată, mai luminoasă. Nu au însă tăria să înfrunte dificultățile. Se descurajează ușor. Comoditatea, lenea, imposibilitatea de a se concentra îi fac să renunțe la luptă, să se resemneze, să se cufunde în cea mai patentă mediocritate. Dîrzenia este apanajul oamenilor superiori... Noi, dragul meu Raymond, trebuie să fim la înălțime. Să nu uiți că în vinele tale curge sîngele Sunderlandezilor. Că tatăl tău a fost unul dintre ctitorii gloriei și opulenței casei noastre. Pentru izbînda ei nici un efort nu este de prisos, nici un mijloc nu trebuie ocolit. Succesul ei este succesul nostru. Cred că m-ai priceput, nu-i așa ?

Raymond clătină din cap.

— Ciudat ! Și *Signor* Bardolino îmi făcea apologia fanatismului.

— Pe el, fanatismul l-a dus în temniță, rosti Benjamin.

Gerald zîmbi. Îi plăcuse remarca lui Benjamin. Se întoarse iar spre Raymond și îl privi în ochi.

— Cînd vrei să dărîmi un zid, nu te arunci cu țeasta în el. Rupi cărămidă cu cărămidă, pînă cînd ajungi la temelie. Lasă apa să cadă picătură cu picătură, fără încetare, și pînă la urmă vei găuri stînca... Destul pe ziua de azi. Ați trecut prin atîtea peripeții, încît aveți mai multă nevoie de o masă bună și de un pat moale decît de povețe, orcît de înțelepte ar fi ele.

Raymond și Benjamin ieșiră. Rămas singur, Gerald se apropie de fereastră. Dincolo de apele negre ale Bosforului se zăreau luminile tremurătoare ale Usküdarului. O oboseală stranie îi amorțea ființa.

„Cîteodată mă simt atît de bătrîn, de parcă secole mi-ar apăsa umerii și grumazul. Poate că m-am înhămat la un efort peste puterile mele... Poate..."

Se trezi în zori, odihnit și bine dispus. Oboseala din ajun pierise. După micul dejun, Lafont îi prezentă ultimele rapoarte sosite de la Paris și Londra. Terminase lectura lor, cînd i se anunță vizita lui Pavlidi și a emisarilor marelui amiral.

— Au venit cu propuneri noi, se adresă Gerald colaboratorului său. Manevra de ieri a reușit. Să nu uit. Să-mi pregătești, te rog, material documentar asupra Eteriei. Vreau să-i cunosc bine pe cei cu care tratez. Aurul pus la bătaie de Pavlidi și de prietenii săi mă îndrituiesc să cred că organizația lor reprezintă totuși o forță. Asemenea fonduri nu se încredințează unor visători lipsiți de seriozitate. Și acum să ieșim în întîmpinarea osmalîilor.

Gerald își primi vizitatorii într-una din sălile rezervate recepțiilor. Erau de față și nepoții săi, îmbrăcați de data aceasta în costume europene. Le pierise gustul de a se mai travesti în turci.

Emisarii marelui amiral își făcură o intrare solemnă. Purtau veșminte de ceremonie. Ofițerii arborau uniformele sobre pe care Padișahul reformator voia să le impună întregii armate, în ciuda rezistenței ienicerilor și a musulmanilor conservatori. Pavlidi însoțea delegația. Marele dragoman al flotei aduse la cunoștința lui Gerald, într-un limbaj pompos și înflorit, că Înălțimea Sa Sultanul Mahmud al II-lea, informat de silniciile la care fuseseră supuși preacinstiții Benjamin Sunderland și Raymond de Beaulieu, găsise cu cale, în nemărginita sa înțelepciune, să ordone sancționarea acestui abuz de putere și să oblige pe cei în cauză să ofere satisfacția cuvenită ilustrului reprezentant al casei Sunderland.

Pavlidi și membrii delegației se dădură la o parte, lăsînd să treacă un arap de statură herculeeană, ce purta pe brațe o mare tavă de argint, cu un obiect rotund acoperit cu un șal de mătase purpurie. Arapul se opri în fața lui Gerald. Puse un genunchi în pămînt și întinse tava.

Şeful delegaţiei turceşti se desprinse din grup şi cu un gest brusc smulse şalul purpuriu, lăsînd să apară un cap retezat, cu obrajii supţi de sînge, cu ochii dilataţi, cu buzele vinete deschise într-un rînjet.

Gerald tresări. Auzi, ca prin vis glasul lui Benjamin rostind aproape în şoaptă :

— Ienicerul !

Însoţitorii lui Gerald, cu excepţia lui Lafont — personificarea impasibilităţii — se uitau uluiţi la capul tăiat, adus pe tavă.

Pavlidi declară că este interpretul Marelui Amiral, al lui Bostangi Paşa şi al Marelui Agă al Ienicerilor, care-şi prezentau scuze formale.

— Înălţimea Sa Sultanul Mahmud al II-lea consideră că ofensa adusă ilustrului său oaspete a fost spălată şi doreşte ca incidentul să fie definitiv închis. Continuarea tratativelor devine astfel posibilă. Înălţimea Sa Sultanul Mahmud al II-lea apreciază că încheierea cît mai grabnică a discuţiilor ar folosi ambelor părţi. În ceea ce îl priveşte, a ordonat Marelui Amiral şi consilierilor acestuia să ajungă la o înţelegere neîntîrziată cu reprezentanţii Casei Sunderland.

Gerald înţelese că sub această formulă diplomatică Sultanul Mahmud îşi ascundea iritarea, primejdioasă nu numai pentru proprii săi supuşi, dar şi pentru interlocutorii lor occidentali. Cînd te afli în cuşca tigrului şi vrei să faci pe îmblînzitorul, trebuie să îmbini prudenţa cu îndrăzneala, calmul cu permanenta suspiciune, nepăsarea aparentă cu vigilenţa. Gerald ştia că în această situaţie arma cea mai puternică era *bluff*-ul. Mulţumi Padişahului pentru înalta sa bunăvoinţă şi îşi exprimă speranţa că un acord va fi încheiat în curînd.

Tratativele reintrară pe făgaşul normal. Toţi cei interesaţi se prefăcură a uita incidentul. Singurul păgubit rămăsese bietul ienicer, care plătise cu viaţa împăcarea celor mari.

Urmară iarăşi zile de muncă febrilă. Pe lîngă discuţiile de la Arsenalul Flotei, Gerald trebuia să rezolve, de la distanţă, tot felul de complicaţii intervenite în desfă-

şurarea activităţii Casei Sunderland din vestul Europei şi din America. În Anglia, promotorii reformelor sociale, în frunte cu Bentham, Hume, Francis Burdett, lordul John Russell, Robert Peel, preconizau o serie de legi menite să protejeze muncitorimea industrială. În cercurile competente se filtra ideea unei legi care să asigure libertatea coaliţiilor muncitoreşti. Gerald se temea de reformele care încurajau grevele şi spiritul de independenţă al lucrătorilor faţă de patroni. În Franţa ducele de Richeliu, şeful guvernului, încerca zadarnic să realizeze un echilibru între forţele reacţionare şi tabăra democrată. Conspiraţiile, atentatele, tulburările politice se ţineau lanţ, creînd o atmosferă improprie dezvoltării comerţului şi industriei. Ministrul de finanţe suspendase temporar plata armamentului furnizat de uzinele Sunderland, sub pretextul aceleiaşi crize endemice, care bîntuia viaţa economică a ţării. De la Viena soseau ştiri îngrijorătoare, potrivit cărora un grup de bancheri cu puternice resurse, printre care Hönigsberg, Arnstein şi Herz, pregăteau o lovitură împotriva ultimului împrumut lansat de Casa Sunderland în folosul Statului Austriac. Gerald se întreba dacă Wolff-Rosenberg nu făcea parte din acest complot. Veştile din Statele Unite erau şi mai alarmante. Opinia publică americană intrase în fierbere datorită pretenţiilor Rusiei — cristalizate într-un ucaz al Ţarului — care rezerva vaselor monopolul comerţului şi al navigaţiei pe coasta de nord-est a Pacificului, pînă la 51° latitudine nord. Elemente extremiste de la Washington propovăduiau pe faţă un război cu Rusia. Aceste complicaţii nu conveneau lui Gerald, care se pregătea să facă o vizită la Sankt Petersburg în vederea încheierii unor contracte comerciale de lungă durată.

Primea şi veşti îmbucurătoare, dar mai puţine la număr decît cele proaste. În Anglia, oamenii politici care preconizau o îmbunătăţire a relaţiilor comerciale cu America duceau o campanie energică atît pentru suprimarea învechitului „Act de Navigaţie", promulgat în secolul al XVII-lea, cît şi pentru abrogarea legilor care împiedicau exportul de maşini şi ieşirea din Anglia a muncitorilor cu o înaltă calificare. Richard Sunderland dusese o luptă

grea pentru atingerea acestor obiective, dar nu apucase să le vadă împlinite.

Gerald ceruse să i se amenajeze în cabinet de lucru o încăpere din serai, şi acolo veghea uneori pînă în zori, rezolvînd corespondenţă, calculînd lovituri de Bursă, întocmind dosare cu instrucţiuni pentru colaboratorii săi din celelalte capitale ale lumii. În ciuda grijilor care-l asaltau, păstra în permanenţă o mască de un calm olimpian. Doar în prezenţa lui Lafont lepăda uneori această mască.

— Numai veşti rele ! exclama el lovind cu dosul palmei documentele împrăştiate pe masa de lucru. Grevă la Cardiff, grevă la Nantes, grevă la New Shenectady, suspendarea de plăţi din partea guvernului francez, suspendare de plăţi la Napoli, la Madrid... Le-am furnizat arme şi acum întîrzie sau refuză pur şi simplu să le plătească.

— În ceea ce priveşte Napoli, ar fi o explicaţie, răspunse Lafont. Guvernul actual, impus de austrieci, refuză să recunoască datoriile contractate de carbonari, în scurtă lor guvernare asupra Regatului Celor Două Sicilii. Iar spaniolii au intrat într-o criză economică atît de gravă, încît mă întreb dacă n-au să moară cu toţii de foame. Cît despre francezi, vom găsi noi o formulă spre a-i obliga să-şi respecte angajamentele.

Într-una din nopţi îşi făcu şi Pavlidi apariţia. Dragomanul flotei avea faţa descompusă. Buzele şi mîinile îi erau agitate de un tremur nestăpînit. Îşi umezea necontenit cu limba buzele groase, senzuale.

— Mi-aţi îngădui să vă vorbesc între patru ochi ? îi şopti Pavlidi.

Gerald îşi concediase secretarii. Lafont se retrase discret.

— Luaţi loc, *Monsieur* Pavlidi, îl îndemnă amfitrionul. Doriţi un pahar cu apă ?

— Nu, mulţumesc, rosti dragomanul flotei, lăsîndu-se să cadă pe un divan. Scoase de la brîu cîteva mesaje. Acum cîteva ore am primit scrisorile acestea prin intermediul ambasadorului Rusiei. Sînt semnate de generalul

Ipsilanti și adresate eforilor de la Constantinopol. Ne înștiințează că este împuternicitul unei „autorități respectabile", adică a țarului Alexandru, și că a luat conducerea revoluției, menită să răstoarne jugul turcesc. Ne îndeamnă să trecem la acțiune.

Dragomanul își duse mîna la piept spre a-și potoli parcă bătăile precipitate ale inimii.

— Să vă citesc un pasaj, adăugă el, scoțînd din haină o pereche de ochelari pe care și-i plasă cu nervozitate pe nas. „Îmbarcați și salvați familiile voastre, invocați providența, chemați pe toți bravii voștri compatrioți ; focul să mistuie Capitala. Îndemnați marinarii greci să pună stăpînire pe arsenal. Căutați prin toate mijloacele să-l capturați pe Sultan, în momentul cînd se va duce la incendiu. Faceți să răsune vocea patriei ! Arborați drapelul național !"

Pavlidi își șterse cu batista fruntea transpirată.

— Dumnezeu să mă ierte, dar am impresia că Ipsilanti nu e în toate mințile. Ne cere să pornim lupta aici, la Constantinopol, cînd noi nu avem încă arme.

— În două săptămîni le veți avea, zise Gerald.

— Dar pînă atunci ce facem ? Într-alt mesaj confidențial mă informează că țarul și Capo Distria îl sprijină din umbră și că la momentul oportun armatele ruseșt vor trece Prutul spre a da ajutor răsculaților greci.

— Mă îndoiesc că țarul, unul dintre campionii Sfintei Alianțe, va sprijini o acțiune revoluționară îndreptată împotriva ordinii politice actuale din această parte a lumii. În sprijinul afirmației lui Ipsilanti există un singur argument. Dușmănia seculară dintre ruși și turci.

— Rușii sînt departe, turcii se află însă aici, replică Pavlidi, căutînd prin vraful de scrisori una care îl interesa îndeosebi. Iată, în mesajul acesta, un corespondent din Vidin mă încunoștiințează că la Galați și la Iași turcii au fost masacrați. Vă dați seama că aceste acte vor dezlănțui fanatismul musulman ? Că turcii vor trece la represalii împotriva unei populații neînarmate ? Ipsilanti uită că situația de la Constantinopol nu se potrivește cu cea din Moreea, unde cincizeci de mii de musulmani trăiesc în mijlocul a patru sute de mii de creștini. Acolo,

răsculaţii, în majoritate marinari deprinşi să lupte, au toţi sorţii de izbîndă. Aici la Constantinopol sîntem o mînă de greci neînarmaţi în mijlocul unui ocean de musulmani. Cel mai neînsemnat act de insubordonare din partea noastră va fi urmat de represalii cumplite. Ipsilanti a declanşat revoluţia prea devreme.

Gerald îl privea gînditor. Agitaţia lui Pavlidi era justificată. Întreaga lui familie se afla în Fanar.

— Vă temeţi, desigur, pentru existenţa soţiei şi copiilor dumneavoastră... Aş putea să-i evacuez pe unul din vasele mele.

— Dacă va mai fi timp, rosti Pavlidi posomorît. De cîteva zile toate mişcările mele sînt supravegheate. Am impresia că şi casa mea este sub observaţie. Am îndrăznit să vin la dumneavoastră, fiindcă relaţiile noastre oficiale sînt de aşa natură, încît vă pot vizita oricînd în interes de serviciu.

Dragomanul îşi îngropă capul în palme.

— Dacă ruşii nu ne sprijină, sîntem pierduţi.

— Aţi luat legătura cu Stroganov ?

— Şi ambasada Rusiei e supravegheată. Dacă aş fi văzut intrînd acolo, mi-aş semna sentinţa de moarte. Mesajele le-am primit pe căi deturnate.

Gerald îşi plimbă degetele peste înfloriturile de metal ale unui vas cizelat cu măiestrie.

— Mîine seară sînt invitat la ambasada rusă. Am să încerc să stau de vorbă cu Stroganov. Poate că voi reuşi să aflu ceva.

Dragomanul se ridică anevoie de pe divan. O oboseală grea, de plumb, părea să-i apese umerii.

— V-aş rămîne recunoscător.

Îşi luă rămas bun şi părăsi încăperea tîrîndu-şi picioarele.

Rămas singur, Gerald îşi turnă un pahar de whisky. Îl dădu peste cap. Şi el se simţea obosit. Mai mult o oboseală nervoasă decît fizică. La douăzeci de ani, energia consumată de eforturile cele mai grele se refac repede. Tinereţea găseşte resurse inimaginabile spre a înlătura urmele oboselii. Mişcarea în aer liber, veselia reconfortantă a prietenilor, muzica, dragostea unei femei, dan-

sul, vinul, chiar jocul de cărți sînt tot atîtea plăceri, care dau farmec și stimulează viața. În ciuda puterii și a averilor sale, Gerald nu se putea bucura din plin de nici una din aceste plăceri. Ocupațiile îl mînau din țară în țară, din oraș în oraș. Peisajele le gusta din mersul rapid al trăsurii. Sediile Băncilor Sunderland, palatele guvernamentale și locuințele cîtorva notabilități unde era invitat constituiau singurele puncte obligate de trecere prin metropolele respective. Nu avea timp să viziteze centrele de atracție, să se extazieze în fața monumentelor, a comorilor de artă. Își pierduse și prietenii. Înainte de a deveni șeful Casei Sunderland, petrecea nopți întregi în compania tinerilor de vîrsta lui. Acum cei care-l înconjurau nu vedeau în el decît o sursă de eventuale avantaje materiale. Femeile se arătau și mai interesate, oferindu-se numai în speranța unor cadouri scumpe. Gerald nu le înșela așteptările. Le oferea blănuri și bijuterii, dar în fond le disprețuia. De altfel aceste aventuri erau puține la număr și lipsite de durată. Elisabeth, deși constituise o excepție, nu jucase un rol prea însemnat în viața lui. În dragoste, Gerald nu era capabil de acea statornicie nezdruncinată de care tatăl său dăduse dovadă în relațiile cu Andreea. Poate că nu întîlnise încă femeia visurilor lui. Poate ca nici nu avea să o întîlnească vreodată. Vinul, masa verde, cursele de cai nu-l ispiteau. Nu le respingea fiindcă ar fi fost puritan. Îl dezgustase însă pilda fratelui său mai mare, care ajunsese o ruină datorită băuturii. Jocurile de noroc nu-l atrăgeau, pentru că nu concepea să se lase la cheremul hazardului. Rărise pînă și acele tainice orgii pariziene, care constituiau supapa de siguranță a temperamentului său extrem de complex. Gerald ajunsese să-și pună tot mai des o întrebare, care rămînea însă fără răspuns. Își făcuse un instrument din Casa Sunderland, sau el ajunsese un instrument în ascensiunea acestei case ? Cert este că dispunea de o putere economică formidabilă, dar că propriile lui satisfacții erau disproporționat de mici față de intensitatea eforturilor depuse în cadrul activității sale profesionale.

Recepția de la Ambasada Rusă nu constituia pentru el un prilej de destindere. Răspundea la invitația contelui Stroganov, fiindcă socotea necesar să se documenteze asupra acestui personaj și a intențiilor Rusiei. Lumea care-și dădea întîlnire în saloanele ambasadei nu-l amuza. Găsi acolo aceiași indivizi scorțoși, fals amabili, fals blazați și de un snobism dezgustător, care populau saloanele tuturor ambasadelor, fără excepție. Dacă n-ar fi zărit, printre draperiile ce acopereau parțial ferestrele, luminile Esküdarului și apele argintate de lună ale Bosforului, s-ar fi putut crede la Paris sau la Madrid, la Berlin sau la Londra. Această impresie era întărită și de faptul că nici un turc nu se afla printre invitați. Ca și în recent răposata Republică a Veneției, autoritățile nu tolerau contactele directe între proprii supuși și corpul diplomatic străin.

Față de Gerald, contele Stroganov se arătă un perfect amfitrion, acordîndu-i onorurile cele mai mari. Întreg corpul diplomatic acreditat la Constantinopol se afla de față. Toți ținuseră să participe la această recepție care promitea elemente de mare senzație. Ambasada Imperiului Țarist era considerată drept o oficină a răscoalei grecești. Aici se puteau culege informații prețioase, așteptate cu nerăbdare în capitalele Europei.

Prezența tînărului șef al Casei Sunderland sporea interesul oaspeților. Acest personaj, care se impusese de curînd ca un factor determinant în lumea marii finanțe și a marii industrii, trebuia privit și analizat de aproape.

După un supeu de un înalt rafinament, demn de reputația unui modern Lucullus, pe care și-o stabilise necontestat Stroganov, invitații avură prilejul să-și desăvîrșească digestia dansînd valsuri vieneze, gavote și cadriluri.

Contele Stroganov manevră astfel să se retragă într-un salonaș numai în compania lui Gerald. Cîțiva secretari de ambasadă, instruiți din timp, rămaseseră să facă de pază la ușă, spre a împiedica — printr-o formulă elegantă — intrarea inoportunilor.

Contele Stroganov avea înfățișarea tipică a unui *bon-viveur*, preocupat numai de plăcerile lumești. Sub această mască, ascundea însă o fire calculată, o fineță diplomatică și o inteligență deasupra acelui nivel mediu caracteristic majorității diplomaților de carieră, intrați în rîndurile acestui corp mai mult datorită titlurilor de nobleță, jocului de relații și influențelor de culise decît meritelor personale.

Ambasadorul își trată oaspetele cu un „Tokai 1772".

— Această sticlă este ultima dintr-un lot oferit bunicului meu de răposata Împărăteasă Maria-Theresa, explică el.

— Apreciez această onoare, *Monsieur l'Ambassadeur*, replică Gerald curtenitor. Degustă vinul. E într-adevăr minunat, adăugă el. Sper să am prilejul de a vă oferi la Paris un vin asemănător din pivnița mea personală.

— Voi face un drum pînă la Paris numai pentru plăcerea de a fi oaspetele dumneavoastră, se înclină Stroganov.

După acest schimb de complimente, discuția alunecă pe nesimțite spre Constantinopol și spre evenimentele politice de ultimă oră. „Pe nesimțite" este un fel de a zice. Ambasadorul mutase discuția cu diplomatic tact spre tărîmurile Bosforului. Gerald își dăduse seama de manevrele verbale ale gazdei, dar se pretase jocului, îngăduind docil această deplasare de la subiectele frivole la problemele arzătoare ale zilei.

— Vizita dumneavoastră la Constantinopol a fost urmărită cu interes de cancelariile europene, rosti Stroganov.

— Mă flatați, *Monsieur l'Ambassadeur*. Am descins la Constantinopol ca un simplu particular. Eram dornic să admir splendorile străvechiului Bizanț.

Amfitrionul suspină, ridicînd mîinile în semn de adînc regret.

— Din nefericire, străvechiul Bizanț, focar al ortodoxismului creștin, nu mai este astăzi decît o umbră a trecutului. Semiluna strălucește pe domurile Sfintei Sofia. N-ar fi însă exclus să fim în curînd martorii unei

reînvieri a Bizanțului creștin. Evenimentele pe care le trăim...

Lăsă fraza neterminată.

Gerald nu se grăbi să o completeze cu vreun comentariu.

— Sud-estul Europei pare să se afle în preajma unor mari transformări, adăugă după un răstimp ambasadorul.

Gerald înclină din cap, manifestîndu-și astfel acordul cu sensul frazei ambasadorului. Nu rosti însă nici un cuvînt care să-l angajeze mai adînc pe acest tărîm.

— Unele cercuri guvernamentale turcești nu se sfiesc să lase a se înțelege că Imperiul Otoman așteaptă rezultate palpabile de pe urma discuțiilor purtate cu reprezentanții Casei Sunderland.

Pe chipul lui Gerald apăru expresia unei prefăcute consternări.

— Discuțiile au doar un caracter informativ. Tatonări de o parte și de alta.

Ambasadorul hotărî să treacă fățiș la atac.

— Nu-mi îngădui să vă contrazic. S-au săvîrșit însă unele indiscreții. Datorită lor am putut afla că încheierea unui contract între guvernul turc și Casa Sunderland, referitor la înzestrarea forțelor armate otomane cu armament modern, este iminentă.

Gerald ridică din umeri. Gestul său nu dezmințea nici nu confirma spusele ambasadorului. Stroganov cunoștea însă un dicton latin : tăcerea implică recunoaștere. Era deci un punct cîștigat.

— Țara mea nu ar vedea cu ochi buni înarmarea turcilor, astăzi cînd creștinătatea pare a se pregăti să-și recîștige prin luptă pozițiile pierdute în sud-estul Europei.

Gerald socoti că era cazul să treacă la contraatac.

— Să jucăm cu cărțile pe masă, *Monsieur l'Ambassadeur*. Sînt om de afaceri — nu diplomat. Vă referiți, desigur, la iminența unei răscoale creștine în cuprinsul Imperiului Otoman. Semnele premonitorii se și văd. Trecerea unui general rus — mă refer la Alexandru Ipsilanti — în fruntea insurecției pare să indice că în spatele acestei mișcări se află armata rusească.

— Să nu anticipăm, replică ambasadorul, alarmat de întorsătura pe care amenință să o ia discuția.

— Ce anume ? Intervenția rusească ?

— Rusia nu și-a luat angajamentul să intervină în sprijinul răsculaților greci.

— Generalul Ipsilanti a făcut afirmații categorice, angajînd pe Țar.

Ambasadorul aspiră adînc, spre a-și asigura un timp de gîndire.

— Sînt autorizat să dezavuez afirmațiile generalului Ipsilanti.

— Oficial. Dar oficios ?

— Și oficial, și oficios.

— Ce aveți de spus atunci despre răscoala din Țara Românească ? Șeful ei, Tudor Vladimirescu, este de asemenea ofițer în armata rusească.

— A fost, dar nu mai este. Ca și Ipsilanti, Vladimirescu a lăsat să se înțeleagă că „răscoala sa este încuviințată de curtea de la Sfîntul Petersburg și nu este dezaprobată de cea de la Viena." Recent am primit de la Sankt Petersburg un mesaj care lămurește această chestiune. Sînt autorizat să declar că „puterile aliate — Imperiul Rus și Imperiul Austriac — sînt hotărîte să se împotrivească răului în măsura mijloacelor lor respective, că locotenentul Vladimirescu este degradat din calitatea de cavaler al unuia din ordinele militare ruse și că nu mai posedă nici un titlu la protecția Majestății Sale Imperiale". Textual, *Monsieur le Duc*. Pot să adaug că în urma acestei precizări, boierii din Țara Românească și din Moldova s-au desolidarizat de acțiunea lui Vladimirescu. Mulți dintre ei au și fugit în Austria. Majestatea Sa Imperială a mai declarat că „este gata să combată revoluția dacă aceasta ar cuprinde principatele și că autorizează guvernămîntul Țării Românești să ceară intervenția trupelor turcești."

— Atunci nu văd de ce Majestatea Sa Imperială ar fi ostilă înzestrării cu armament modern a forțelor militare turcești de către Casa Sunderland ?

Ambasadorul schițează un gest de nerăbdare.

— Rusia s-a ridicat întotdeauna în apărarea lumii creştine impilate de Semilună. În cazul acesta, însă, nu putem acţiona, deoarece sîntem legaţi de Sfînta Alianţă...

Stroganov făcu o pauză. Părea să cîntărească oportunitatea unor indiscreţii voite.

— Am să fiu sincer cu dumneavoastră, *Monsieur le Duc*. Majestatea Sa Imperială nu se poate pune în fruntea unei mişcări revoluţionare. Ar fi însă posibil să intervină în sprijinul răsculaţilor dacă s-ar crea în Imperiul Otoman o „situaţie imperioasă şi ireparabilă", reţineţi formula „imperioasă şi ireparabilă". Cu alte cuvinte, dacă s-ar ivi o stare de anarhie generală care să scape de sub controlul guvernului otoman. În cazul acesta, şi numai în acesta, Majestatea Sa Imperială, „ar putea să intervină ca un restaurator al ordinii", fiind învestit cu această misiune de însăşi Sfînta Alianţă, aşa cum s-a întîmplat cu Austria, care a fost împuternicită la Laibach să intervină *„manu militari"*, spre a înăbuşi revoluţia din Regatul Celor Două Sicilii. Dacă represaliile turcilor ar supune popoarele creştine ar avea toate motivele să ia apărarea acestor popoare. Sper că m-aţi înţeles.

— V-am înţeles pe deplin, *Monsieur l'Ambassadeur*. Şi eu am să fiu deschis faţă de dumneavoastră. Voi contribui la crearea acelei „situaţii imperioase şi ireparabile", cum o numiţi dumneavoastră. Am posibilitatea să vă informez că am şi luat măsuri pentru furnizarea de armament răsculaţilor greci. Sper să fiu curînd în măsură a distribui arme şi românilor, şi sîrbilor.

— Nu pot decît să vă laud pentru această iniţiativă, *Monsieur le Duc*. Cum rămîne însă cu tratativele purtate de dumneavoastră cu turcii ?

Gerald zîmbi fin.

— Colaborînd pe faţă cu turcii,am posibilitatea să acţionez pe teritoriul Imperiului Otoman, fără să trezesc bănuielile autorităţilor. Prezenţa oamenilor mei capătă o justificare. Cred că m-aţi înţeles, nu-i aşa ?

— Pe deplin, *Monsieur le Duc*. Voi raporta la Sankt Petersburg convorbirea aceasta.

În realitate, nici Gerald, şi nici Stroganov nu erau convinşi de integritatea morală a motivelor invocate. Înapoia

considerentelor umanitare se ascundeau interesele cele mai ascuțite. Pentru moment însă, interesele acestea coincideau, ceea ce era esențial.

Gerald își aminti de Pavlidi și de temerile justificate ale acestuia.

— Nu credeți, *Monsieur l'Ambassadeur*, că grecii din Constantinopol vor avea de suferit represalii din partea turcilor ? Dispuneți de mijloace spre a-i apăra ?

— Dacă s-ar ivi o astfel de situație, n-aș putea decît să protestez verbal. Numai dacă Sfînta Alianță ar constata că este cazul să treacă la măsuri directe, aș trece și eu de la protestele platonice la acțiuni mai concrete. Generalul Ipsilanti s-a grăbit, *Monsieur l'Ambassadeur*. A săvîrșit imprudențe regretabile. De pe urma lor vor avea de suferit și grecii, și românii, și sîrbii...

Gerald părăsi îngîndurat ambasada. Temeriile lui Pavlidi erau mai mult decît întemeiate. Nu numai grecii din Fanar, ci și întreaga populație creștină din Constantinopol se aflau în mare primejdie.

În dimineața următoare participă la o ședință a consiliului amiralității, prezidată de Tuglut Pașa, comandantul Arsenalului. Spre surprinderea sa, Pavlidi nu se afla de față. Funcția de dragoman o îndeplinea un grec cu mutră de călugăr. Prototipul lui Tartuffe. Atitudinea supusă, smerită, fraze siropoase, rostite abia șoptit, gesturi timide. Ochii plecați, ascunși sub franjurile sprîncenelor asemănătoare unor miriapode, aveau însă scăpări de o viclenie repede stinsă. Îl chema Nikos Papastratos. Era uscat ca un sfînt din icoanele bizantine.

Gerald ceru îngăduința să studieze prin proprii săi emisari situația vămilor din principatele române, spre a-și face o idee mai precisă asupra garanțiilor oferite de turci. Tuglut Pașa se consultă cu sfetnicii săi, apoi se declară gata să-i pună la dispoziție o escortă militară și delegați ai ministerului de finanțe și ai vămilor, care să însoțească emisarii desemnați de Gerald Sunderland. În cursul aceleiași ședințe fu semnat un acord preliminar care stabilea furnizarea unui prim lot de tunuri necesare flotei militare otomane. Modalitatea definitivă a plăților avea să fie hotărîtă ulterior.

După-amiază Pavlidi își făcu apariția la reședința lui Gerald. Dragomanul flotei era de nerecunoscut. Agitația sa din ajun lăsase locul unei deprimări de rău augur. Părea să aștepte cu resemnare loviturile destinului.

— Ar trebui să fiu bucuros fiindcă a sunat ceasul începerii luptei, rosti el posomorît. Am așteptat momentul acesta ani de-a rîndul. M-am zbătut pentru pregătirea lui, am făcut sacrificii... Acum însă mi-e teamă. Firea omenească e slabă, *Monsieur le Duc*. Dacă aș fi fost singur, aș fi privit poate altfel lucrurile. Am însă familie. Mă gîndesc la soția, la copiii, la părinții mei... Nu îndrăznesc să-mi închipui ce îi poate aștepta... Astăzi de dimineață, cînd am intrat în sala Consiliului amiralității, ofițerii turci aflați în conferință au încetat brusc să mai discute. M-au privit ciudat. S-ar fi zis că voiau să-mi citească în suflet. Tuglut Pașa m-a poftit să-i întocmesc de îndată un raport detaliat asupra discuțiilor purtate cu dumneavoastră. Era un pretext ca să mă expedieze din sala Consiliului. Aveau probabil de pus ceva la cale și prezența mea îi stingherea. Cred că au bănuieli în privința persoanei mele. Mi-a trebuit o mare doză de curaj ca să vin la dumneavoastră. Mi-am pregătit și o justificare în cazul că mi s-ar pune întrebări. V-am vizitat spre a vă solicita unele lămuriri necesare întocmirii raportului cerut de amiralitate. S-ar putea să nu ne mai vedem, *Monsieur le Duc*. Înainte de a veni la dumneavoastră, am trecut pe la Ion Kallimaki. Nu l-am găsit acasă. Fusese chemat la Sublima Poartă. Toți ai lui sînt înfricoșați. Ca și ai mei, de altfel.

Gerald îl întrerupse.

— Întreaga dumneavoastră familie se află reunită la Constantinopol ?

Dragomanul flotei înclină afirmativ din cap.

— De ce nu-i evacuați într-un loc sigur ? În străinătate, de pildă ?

— Dragomanii sînt supuși unor restricții aspre, *Monsieur le Duc*. Familiile noastre chezășuiesc buna noastră credință.

Gerald îi oferi un pahar de vin cu Tokay.

— Aveți nevoie de un reconfortant, *Monsieur* Pavlidi.

Dragomanul înclină din cap, luă paharul şi îl goli din cîteva înghiţituri.

— Aveţi dreptate. Face bine.

— Mai doriţi unul ?

— Mulţumesc, nu. Voiam să mai discut cu dumneavoastră o chestiune, *Monsieur le Duc*. Transporturile de arme pe care vi le-am achitat vor fi predate într-un punct situat în largul insulei Hydhra din sud-estul Moreei. Agenţii dumneavoastră vor lua legătura cu neguţătorul de covoare Mandakas. Acesta le va da coordonatele locului de întîlnire cu navele noastre, precum şi cuvintele de recunoaştere. Mandakas poate fi găsit oricînd la magazinul său de covoare din Bazar. E un om pe care vă puteţi bizui.

— Şi dacă i se întîmplă ceva lui Mandakas ?

— Mandakas e asociat cu un anume Abu Ibn Daud, arab, care lucrează pentru noi şi care se bucură de toată încrederea şefului poliţiei. Un amănunt. Tatăl lui Daud a fost creştin renegat. Şi cu aceasta, rolul meu încetează. Pot îndrăzni să vă mai cer un strop de vin ?

— Cu plăcere. Vom ciocni împreună pentru succesul cauzei dumneavoastră, zise Gerald.

Băură vinul. Pavlidi suspină ceva mai liniştit.

— Acum, Dumnezeu să ne ajute. Lui îi încredinţăm sufletele noastre.

— Şi rolul meu la Constantinopol se va încheia în curînd, spuse Gerald. Zilele acestea sper să plec la Sankt Petersburg. În drum, am să fac halte la Bucureşti şi la Iaşi. Operaţia voiam s-o încredinţez unor subalterni, dar o voi executa personal.

Dragomanul flotei se ridică să plece.

— Duminica viitoare, noi, ortodocşii, sărbătorim Sfintele Paşti. Soţia mea şi cu mine v-am rămîne recunoscători dacă aţi binevoi să cinstiţi cu prezenţa dumneavoastră şi a nepoţilor dumneavoastră praznicul nostru de Paşte. Vom ciocni cîte un ou roşu, potrivit datinei.

Gerald se înclină.

— Cinstea va fi pentru mine, *Monsieur* Pavlidi. Încă ceva. Nava, „The Black Swan" a Casei Sunderland, acostată la Top Hané, se află la dispoziţia dumneavoastră şi a

familiei dumneavoastră. În caz că veţi socoti necesar să părăsiţi intempestiv Constantinopolul, oamenii mei vor găsi mijlocul să vă îmbarce fără ştirea turcilor.

Gerald nu avea de unde să ştie că în seara aceea strînsese pentru ultima oară mîna dragomanului flotei.

A doua zi de dimineaţă făcu o vizită Marelui Amiral. Îl vesti că se va deplasa personal în Valahia şi Moldova, spre a se documenta la faţa locului asupra garanţiilor oferite de Imperiul Otoman. Charles Lawrence şi Jean François Poussin aveau să rămînă la Constantinopol în calitate de reprezentanţi permanenţi ai Casei Sunderland.

Marele amiral, impresionat de hotărîrea lui Gerald şi temîndu-se că garanţiile oferite ar putea să pară insuficiente, datorită în special condiţiilor din Principate, se grăbi să ofere compensaţii în Asia Mică sau eventual în Egipt.

Gerald aprecie concesiile sporite ale marelui amiral ca un semn suplimentar de slăbiciune al Imperiului. Sultanul Mahmud era evident dispus să accepte condiţii şi mai grele în schimbul armamentului şi al împrumutului de care ţara sa avea atîta nevoie.

În cursul acestei întrevederi, acelaşi servil şi eficient Nikos Papastratos jucă rolul de tălmaci.

Sosi în sfîrşit şi Duminica Paştilor. Gerald fixase data plecării sale pentru lunea următoare. Ţinuse să răspundă la invitaţia lui Pavlidi. Praznicul acesta pascal, cu datinile lui pitoreşti atît de lăudate, îi stîrnise curiozitatea. Dimineaţa calmă şi senină vestea o zi minunată. Gerald se trezi din somn într-o dispoziţie sufletească deosebită de bună. Perspectiva călătoriei pe care avea s-o facă în Principate şi în Rusia Ţarilor îl încînta. Şederea la Constantinopol nu-i rezervase plăceri estetice substanţiale. Nu avusese nici măcar timpul să viziteze monumentele recomandate cu atîta patos de căpitanul Lathorpe. Omul acesta nu-l dezgustase, în ciuda aspectului său mizerabil. Marinarul acesta eşuat pe ţărmurile Bosforului se încadra perfect în mediul ambiant. Divagaţiile lui nu erau lipsite de culoare. Dacă Lathorrpe n-ar fi fost atît de ruinat fizicește, Gerald i-ar fi găsit poate o întrebuinţare. Îşi memorase însă numele lui. Va da dispoziţie lui Lawrance să-l aibă

în grijă. Lui Gerald îi plăcea să apară uneori în postura Providenței.

În timp ce-și făcea toaleta matinală, îi ajunseră la urechi răbufnirile cîtorva focuri de armă răzlețe. Nu le dădu importanță. Se gîndi că Paștele era sărbătorit în acest chip de creștinii din Constantinopol. Citise într-o carte de călătorii, cu impresii din insula Creta, că grecii de pe acele meleaguri își cinstesc marile sărbători trăgînd în aer cu focuri de armă. Condițiile din Creta — unde populația grecească era majoritară — nu se potriveau cu cele din Constantinopol. Gerald auzise însă că turcii manifestă o mare toleranță față de bisericile creștine și mozaice, fapt dovedit de existența în capitala Imperiului a însăși patriarhiei creștinismului ortodox. Prin ferestrele deschise pătrundeau în cameră miresmele pămîntului reavăn, parfumul arbuștilor înfloriți, umezeala proaspătă, înviorătoare a mării. Soarele scălda firea în aur.

În preajma orei prînzului, Gerald porunci să i se pregătească trăsura. Însoțit de nepoții săi, de Lafont și de Nicetas Kandakulis, tălmaciul de serviciu, porni la drum în clipa în care cadranul solar al seraiului vestea jumătatea zilei. Cînd ieșiră în stradă, remarcară o agitație neobișnuită. Grupuri de turci, înarmați cu tot felul de arme, pistoale străvechi, flinte matusalemice, junghere, lănci, pumnale, se îndreptau în mare grabă spre centrul orașului. Casele, prăvăliile erau ferecate. De undeva, din spatele Arsenalului, se ridica spre cer o coloană de fum negru. Dincolo de Cornul de Aur, pe fundalul colinelor. Fanarului și Balatului, se zăreau scînteierile unui incendiu. Alte spirale de fum se înălțau, groase, spre văzduhul senin. Detunăturile de armă păreau să provină din mai multe părți ale orașului. În Galata spectacolul străzii căpăta proporții de coșmar. Cafenele, prăvălii, case particulare erau luate cu asalt și devastate de o mulțime de musulmani cuprinși de o adevărată frenezie destructivă. Militarii și poliția, în loc să-i zăgăzuiască, le dădeau mînă liberă, ori îi îndemnau fățiș să-și sporească zelul. Aproape de arsenal, cîțiva turci alergau după un ins, care, în năuceala lui, se aruncă sub picioarele cailor de la trăsura lui Gerald. Gerald încercă o senzație oribilă cînd roțile din dreapta călcară peste trupul

fugarului. Dintr-o casă nenorocită, alţi turci scoteau de păr o femeie care urla scoasă din minţi.

Gerald asista neputincios la această vînătoare de oameni pe care nu o puteau înţelege. Kandakulis, ghemuit în colţul său, tremura atît de tare, încît îi clănţăneau dinţii.

— Ce se întîmplă ? îl întrebă Gerald.

Tălmaciul ridică din umeri.

— Nu ştiu. A început aşa, deodată. Văd că devastează numai casele grecilor şi prăvăliile cu firme greceşti.

— De aceasta m-am temut tot timpul, zise Gerald.

Trăsura înainta tot mai anevoie prin mulţimea care tălăzuia pe străzi. Ienicerii călări din escortă îi făceau loc, izbind cu latul săbiilor în stînga şi în dreapta.

În cartierul Balat se desfăşurau adevărate lupte. Cete de creştini, încolţiţi de mulţimea furioasă, se apărau cu disperare, dar cădeau pînă la urmă copleşiţi de superioritatea numerică a turcilor. Într-un colţ de stradă, un grec se zvîrcolea într-o ţeapă. Capete retezate, din care se scurgea şiroaie de sînge, erau purtate în vîrfuri de lance. O ceată de turci tîrau pe caldarîm un om care nu se mai zbătea. În urma lui, bolovanii rămîneau înroşiţi de sînge. Mirosea a fum, a carne arsă, a sînge şi a praf de puşcă. Un glonte rătăcit făcu o gaură în geamul portierei din stînga. Gerald nu se clinti. Benjamin şi Raymond erau zguduiţi de emoţie.

— Trebuie să facem ceva, izbucni Raymond.

— Da, trebuie, replică Lafont calm. Să privim şi să deplîngem ravagiile pe care fanatismul le provoacă printre oameni. Altceva nu stă în putinţa noastră.

În Fanar nu mai putură pătrunde. În încîlceala străzilor şi străduţelor din acest cartier aproape exclusiv grecesc, dezordinea luase proporţii de război civil. Cadavre sfîrtecate, decapitate zăceau pe drum, oameni lapidaţi erau aruncaţi pe ferestre, alţii erau fugăriţi pe străzi, linşaţi, înjunghiaţi. Viziune infernală, pe care Gerald şi cei aflaţi împreună cu el n-aveau s-o uite niciodată.

Uiţa care ducea la locuinţa lui Pivlidi era blocată de dărîmăturile unei case, doborîtă pînă în temelii de o mulţime înverşunată.

Comandantul escortei se apropie de trăsură şi vorbi tălmaciului, care se grăbi să-l lămurească pe Gerald.

— Propune să facem drumul întors. Aici în Fanar, viaţa domniei-voastre este primejduită. Populaţia turcă e atît de îndîrjită, încît nu mai ţine seama de autorităţi. În împrejurările de faţă nu mai e cu putinţă să ajungeţi la locuinţa lui Kir Pavlidi. Vă expuneţi zadarnic...

Gerald îşi încleştă pumnii. Îşi dădea seama că orice încercare de a-şi continua drumul echivala cu o bravadă prostească. Poate că în clipa de faţă casa lui Pavlidi era rasă de pe faţa pămîntului.

— Ne întoarcem la serai, rosti el cu regret.

Avu impresia că săvîrşise o trădare...

Cînd se înapoie la reşedinţa sa, Gerald avu o primă surpriză. Era aşteptat de marele dragoman al Sublimei Porţi şi de dragomanul flotei, Nikos Papastratos, care îl anunţă, cu acelaşi servil respect, că preluase funcţiile lui Pavlidi. Marele dragoman al Sublimei Porţi venise într-o misiune specială. Cu aerul important şi demn al unui servitor de casă mare, aduse la cunoştinţa lui Gerald că Înălţimea Sa Sultanul Mahmud găsise cu cale să-şi manifeste augusta sa bunăvoinţă acordînd şefului Casei Sunderland Beauclair o audienţă specială. Pe scurt, Gerald era poftit să se înfăţişeze la Marele Serai a doua zi la ora prînzului.

— Ce părere ai, Lafont, de invitaţia aceasta ? îl întrebă Gerald, după plecarea dragomanilor.

— Padişahul este un om politic abil. Spre a vă şterge, în parte cel puţin, impresia oribilă pe care v-au lăsat-o masacrele de azi, e gata să vă acorde onorurile cuvenite ambasadorilor. Lordului Byron i-au trebuit străduinţe şi intervenţii fără număr spre a fi primit în audienţă. Şi pentru că nu i s-a recunoscut titlul de pair al Angliei, a fost nevoit să meargă în urma cortegiului ambasadorului britanic.

Gerald era atît de indignat de excesele săvîrşite împotriva creştinilor, încît se simţea ispitit să renunţe a se mai înfăţişa la Curte. Îşi dădea seama însă că gestul său ar fi ofensat grav pe Sultanul Mahmud, ceea ce nu era de dorit, cel puţin în faza actuală a negocierilor. *„La politique a des raisons que la raison n'entend pas"*, ar fi putut el să spună, parafrazînd celebrele cuvinte ale lui Pascal. I-ar fi

fost eventual posibil a se folosi de şi mai lapidara frază a lui Napoleon : „*Le coeur d'un homme d'Etat doit être dans sa tête*". Gerald trebuia să ştie a-şi înfrînge sentimentele şi a da întîietate raţiunii.

În dimineaţa următoare, pe cînd Gerald îşi îmbrăca fracul constelat cu decoraţii, Lafont îi prezenta ultimele ştiri furnizate de agenţii săi asupra tulburărilor din Constantinopol. Semnalul dezlănţuirii excesele fusese dat de o ceată de turci care atacaseră catedrala ortodoxă, în vreme ce Patriarhul octogenar Gregorios oficia serviciul religios din noaptea Învierii. Agresorii izgoniseră din biserică pe creştini, înşfăcaseră pe patriarh şi după ce îl tîrîseră pe străzi, îl spînzuraseră de poarta Patriarhiei. Pe piept îi prinseseră cu un ac o foaie de hîrtie pe care scria cu litere stîngace : „Trădător — vîndut Eteriei". Doisprezece episcopi şi arhimandriţi suferiseră o soartă asemănătoare. Simultan, populaţia turcă, fanatizată de dervişi şi de agenţi ai stăpînirii, atacase bisericile şi locuinţele grecilor. Ienicerii i se alăturaseră, masacrele degenerînd într-un adevărat genocid. În primele ore ale dimineţii, majoritatea fruntaşilor comunităţii greceşti fuseseră lichidaţi şi familiile lor exterminate. Grecii care scăpau de cuţit, de ştreang sau de ţeapă era tîrîţi la Yedi-Kulé spre a fi supuşi torturilor. Autorităţile erau hotărîte să termine o dată pentru totdeauna cu Eteria şi cu pretenţiile ghiaurilor de a renaşte din cenuşă Bizanţul Pravoslavnic. Bisericile, centrele culturale şi universitare erau în flăcări. Fanarul şi Kuru-Ceşmé ajunseseră mormane de ruine. Se spunea că Sutanul Mahmud dirija din umbră masacrul. Jafurile, asasinatele, violurile, distrugerile continuau fără ca armata şi poliţia să încerce a le stăvili.

La porţile ambasadelor se îmbulzeau creştini fugăriţi, care cerşeau azil. Reacţiunea marilor puteri era aşteptată cu înfrigurare...

Două sute de ieniceri escortară trăsura lui Gerald, în drumul acestuia de la reşedinţa sa şi pînă la Marele Serai.

Marele Serai...

Citadela sultanilor, inima Islamismului şi creierul Imperiului Otoman... Între zidurile lui crenelate, care cuprindeau în vastul lor perimetru aproape trei cartiere ale stră-

vechiului Bizanț, se înălțau într-o pitorească dezordine edificiile multiple ale unui monstruos palat tentacular.

Marele Serai...

Clădirile lui albe, de marmură, încoronau colina din extremitatea de răsărit a Stambulului și coborau în pantă dulce printre grădinile paradiziace, pînă la Marea de Marmara și Cornul de Aur.

Pavilioanele, arcurile monumentale, colonadele, chioșcurile, moscheiele, arsenalele, care alcătuiau Marele Serai, se grupau în jurul a trei curți de proporții gigantice.

Înainte de a pătrunde în prima incintă, denumită Curtea Ienicerilor, trăsura lui Gerald trecu pe sub arcada porții Bab Humaium, construcție de marmură albă, de un stil compozit arabo-persan, flancată de două nișe prevăzute cu piroane, în care călăii înfigeau capetele tăiate ale înalților demnitari executați din ordinul sultanului. O gardă de capugii în uniforme stacojii dădură onorul. Curtea ienicerilor amintea un viespar în plină frămîntare. Trăsura străbătu o masivă concentrare de trupe înarmate de război și gata să intre oricînd în acțiune. Turbanele înalte ale ienicerilor, lănciile spahiilor, căștile aurite ale gărzilor imperiale, platoșele de piele ale arcașilor, penajele albe ale pașalelor, zalele strălucitoare ale gărzilor palatului ofereau un spectacol al cărui pitoresc era accentuat de multitudinea culorilor și diversitatea uniformelor. Prin această mulțime de militari treceau aferați curieri cu tolbe pline, eunuci spîni ca niște femei, arapi în veșminte pestrițe, servitori ai seraiului, înalți demnitari, gravi și importanți, urmați de scribi umili și de aghiotanți emfatici, paji muiați în aur, frumușei ca niște fete, cărturari și clerici în veșminte întunecate, severe, emiri trufași, înarmați cu pistoale încrustate cu aur și fildeș, mollahi, ulemas, curteni, călăi. Un trimis al pașei din Anatolia aducea sultanului în dar o fecioară de treisprezece ani, purtată într-o litieră cu perdele lăsate, spre a o feri de privirile muritorilor de rînd.

Această curte era mărginită de clădirile care adăposteau spitalul seraiului, tezaurul public, grajdurile imperiale, cazărmile trupelor de gardă, bucătăriile, locuințele înalților demnitari ai Curții și arsenalul seraiului.

În calea trăsurii lui Gerald se deschise apoi poarta Bab-el-Selam, care răspundea în a doua Curte. Aici domnea o liniște calmă, solemnă, care contrasta cu agitația din prima incintă. De jur împrejur se desfășurau coloanele suple de marmură ale unor galerii de o grație incomparabilă. Alei de trandafiri și de chiparoși, pardosite cu lespezi de marmură albă și verde, erau străjuite de ostași în uniforme strălucitoare. Echipajul escortat de ieniceri înaintă domol, oprindu-se în fața scării monumentale a Divanului Imperial.

Gerald coborî din trăsură, fiind întîmpinat de mareșalul Curții, un pașă cu trei turnuri, care-l salută cu gesturi largi și rotunde. Însoțit de acest înalt personaj, se înfățișă în fața celei de-a treia porți, faimoasa Bab-Seadet, poarta Fericirii Cerești, care nu se deschidea decît pentru cei socotiți demni să se prosterne înaintea gloriosului Padișah, sultan al sultanilor, împărat al împăraților, rege al regilor, umbra lui Dumnezeu pe pămînt. Nici unui creștin nu-i era îngăduit să calce pragul acestui paradis. Nu făceau excepție decît ambasadorii, cărora Padișahul catadicsea la zile mari să le acorde audiență. Pentru Gerald Sunderland, Padișahul admisese o încălcare a protocolului secular. Mahmud al II-lea, Reformatul, înțelegea să rupă cu tradiția și pe acest tărîm, primind în preajma sa pe un particular care nu era sol al împăraților sau al regilor, ci reprezenta, prin însăși persoana sa, o forță economică și financiară, capabilă să contrabalanseze forța politică.

Poarta, flancată de mărețe colonade de marmură și străjuită de un batalion de capugii înarmați cu flinte, săbii și pumnale cu prăsele de fildeș, se deschidea asupra unui vast complex de edificii heteroclite, durate în marmură și înconjurate de grădini luxuriante. Pavilioane de o eleganță arhitectonică rafinată, cu armonioase elemente decorative inspirate de ceramicele policrome cu desene geometrice ale Alcazarului din Sevilla, de arcadele încălecate ale Moscheii din Cordoba, de ferestrele bogat sculptate și încrustate ale Moscheii Albastre din Ispahan, de ornamentația în zig-zag împletită cu rozacee a Palatului Mehatta din Siria, de stalactitele dantelate ale Curții Leilor din Al-

hambra, de cupolele asemănătoare unor căşti sarazine din Persia şi din Asia Centrală, de ornamentaţia bicoloră în stil cairot a Moscheii lui Soliman din Constantinopol, de colonadele severe ale Moscheii din Kairuan şi de multe alte motive decorative de o frumuseţe ce nu poate fi redată în cuvinte, se oglindeau în bazine de alabastru pe care evoluau graţios lebede albe şi negre. Grădinile se desfăşurau în esplanade pînă la ţărmul mării. Pe aleile umbrite de trandafiri agăţători, umblau fără zgomot paji, eunuci, servitori muţi, toţi în costume de o somptuozitate carnavalescă.

Precedat de mareşalul palatului, Gerald pătrunse într-un pavilion cu coloane de marmură şi pereţi îmbrăcaţi în ceramică verde, albă şi trandafirie. Gărzi în uniforme aurii salutau înclinînd lăncile. Aci, în anticamera sălii tronului, aşteptau să fie primiţi de Padişah ambasadorul Angliei, lordul Strangford, şi însărcinatul cu afaceri al Franţei, *Monsieur* de Viella. Gerald îi cunoscuse la recepţia de la ambasada Rusiei. Acoperiţi cu decoraţii, stăteau ţepeni ca nişte manechine. Strangford arbora o morgă britanică de înaltă clasă. Reprezentantul diplomatic al ţării, cu cea mai puternică flotă militară din întreaga lume, îşi afişa cu ostentaţie importanţa. *Monsieur* de Viella — mărunt, delicat, de o elegeanţă pariziană — amintea un căţel de lux care încearcă să imite aerele unui dulău. Suitele respectivilor păstrau aceeaşi tăcere adîncă.

Gerald schimbă saluturi protocolare cu diplomaţii. Flancat de Lafont, de nepoţii săi, de Marele Dragoman Nikos Papastratos şi de un ofiţer din garda palatului, adoptase o atitudine glacială, în ton cu mediul ambiant.

Aşteptarea se prelungea. *Monsieur* de Viella dădu cel dintîi semne de nerăbdare. Tuşi uşor, acoperindu-şi gura cu o batistă de dantelă. La un gest al său unul din secretari îşi consultă discret ceasul şi îi spuse ceva în şoaptă. Însărcinatul cu afaceri tuşi iarăşi, apoi aruncă o privire iritată spre mareşalul palatului, care se prefăcu că nu-l observă.

În aceeaşi clipă îşi făcu intrarea ambasadorul Austriei, şi după un scurt interval, amabasadorul Rusiei. Iarăşi saluturi protocolare. Noii veniţi se izolară — cu suitele lor — în celălalt capăt al încăperii.

Tăcerea apăsa greu. Diplomaţii evitau să-şi vorbească, spre a nu se angaja prin comentarii referitoare la ultimele evenimente din Constantinopol şi nici a le ignora printr-o conversaţie banală.

Chipul ambasadorului austriac oglindea o linişte deplină. Schimbă un salut plin de amabilitate cu mareşalul palatului, spre deosebire de Stroganov care privea înnourat un punct în gol. Atitudinea emisarului Austriei exprima elocvent aprobarea sa faţă de modul cum acţionează turcii, înăbuşind în sînge veleităţile de independenţă ale grecilor. Ambasadorul rus îşi manifesta făţiş dezaprobarea, prin expresia aspră a ochilor.

Deocamdată la atît se limitau reacţiile marilor puteri. Zgomotul focurilor de armă pătrundea pînă şi în această încăpere somptuoasă, care preceda sala tronului.

Un ofiţer în garda imperială se apropie de mareşalul palatului şi-i transmite un ordin. Mareşalul făcu un semn marelui dragoman, care se înclină în faţa lui Gerald.

— Înălţimea Sa Sultanul Mahmud binevoieşte să vă primească.

Reprezentanţii marilor puteri îşi aruncară priviri întrebătoare. Gestul sultanului, care acorda prima audienţă din ziua aceea reprezentantului Casei Sunderland, nu putea avea decît o singură semnificaţie. Imperiul Otoman era gata să răspundă cu armele oricărei ameninţări dinafară.

Încadrat într-un solemn cortegiu, dirijat de mareşalul palatului, Gerald se îndreptă spre sala tronului. Uşile de bronz, străjuite de ostaşi în uniforme de gală, se deschiseră cu măreaţă încetineală. Gerald pătrunse într-o sală relativ întunecoasă, cu pereţii îmbrăcaţi în marmură şi în lame de porţelan, care alcătuiau un desen plin de fantezie. Lumina se strecura prin ferestre înalte, cu vitrouri colorate, făcînd să scapere pietrele preţioase brodate pe baldachinul de deasupra tronului. Tronul, încrustat cu arabescuri de diamante, perle şi smaralde, scînteia în razele soarelui.

Padişahul, muiat în aur şi în nestemate, cu o egretă albă înfiptă în turbanul împletit din fir de argint şi aur, stătea pe tron, într-o poziţie mîndră, de zeu egiptean.

Prin intermediul marelui dragoman, sultanul Mahmud își exprimă satisfacția pentru modul cum se desfășurau tratativele. Încheierea lor cît mai grabnică, spre satisfacția deplină a amelor părți, căpăta un caracter imperativ în lumina ultimelor evenimente. Padișahul era hotărît să acționeze cu fermitate în acest sens. În încheiere, îl poftea pe Gerald să se adreseze direct tronului în cazul că s-ar mai ridica piedici susceptibile să ducă la întîrzierea dotării armatei imperiale otomane. Îl conferi apoi *„proprio motu"* Marele cordon al ordinului Semiluna Roșie și un jungher bătut cu diamante.

Gerald, care cunoștea slăbiciunea otomanilor pentru cadouri, avusese grijă să trimită dinainte sultanului, în semn de omagiu, un servciu de pahare din cristal de Boemia, încrustat cu pietre prețioase, fost pe vremuri proprietatea lui Wallenstein.

Audiența se apropia de sfîrșit. Marele dragoman tălmăcea vorbele sultanului și ale lui Gerald — formule înflorite, pline de sinuozități orientale, ca și arabescurile complicate ce împodobeau pereții — într-un fel de psalmodiere incoloră. Gerald se uita la sultan — la împăratul împăraților — cu o curiozitate ascunsă sub o deferență ostentativă, de paradă. Îl dezbrăca în închipuire de toate veșmintele și podoabele sale — insemne ale puterii imperiale — și îl lăsa gol, asemenea unui cadavru expus pe masa de marmură a morgii, ori a unui ins oarecare, care s-a despuiat spre a intra în baie. Era un procedeu pe care-l folosea și la Oxford, cînd se afla în fața vreunui impunător magistru care-l chestiona în cadrul examenelor. Dezbrăcîndu-l de roba severă, impunătoare, îl readucea — după caz — la proporțiile unui bătrînel schilav, păros și ridicol, ori a unui mastodont cu burtă revărsată și picioare groase, acoperite de împletitura scîrboasă a unor varice proeminente. În momentul acela emoțiile inerente examenelor lăsau locul unei abia zăgăzuite pofte de rîs, care-i reda tot calmul. Tinerețea lui triumfătoare îl făcea să se simtă superior acestor fosile descărnate și pretențioase.

Sultanul — umbra lui Dumnezeu pe pămînt, autocratul care dispunea discreționar de viața supușilor musulmani sau creștini — îi apărea în postura unui urs greoi și neîn-

demînatic, dirijat de instincte primare, sau mai degrabă a unui hamal din port, catapultat de soartă pe tronul lui Soliman Magnificul.

Audienţa se încheie cu un surîs binevoitor al sultanului şi cu ploconelile protocolare ale stăpînului Casei Sunderland şi ale însoţitorilor săi. În drumul său de întoarcere prin anticamera sălii tronului, Gerald se salută iarăşi cu ambasadorii.

Străbătu cu acelaşi ceremonial ca şi la sosire cele trei curţi ale Marelui Serai. Cînd echipajul său ieşi în stradă, îl izbi un spectacol macabru. În faţa porţii Bab-Humaium cîteva cadavre decapitate, cu veşminte sfîşiate, năclăite de sînge, zăceau în ţărînă, în vreme ce o mare mulţime de turci, zăgăzuiţi de ostaşi din garda imperială, le scuipau şi le blestemau cu furie. În nişele din stînga şi din dreapta porţii erau prinse în cîrlige cîteva capete retezate, printre care Gerald recunoscu înfiorat şi chipul lui Pavlidi. Îl recunoscu în ciuda trăsăturilor alterate de suflul morţii, de loviturile şi chinurile care-i însoţiseră ultimele clipe ale vieţii.

Caii, speriaţi de mulţimea din piaţă, smuciră trăsura, care trecu mai departe. Benjamin şi Raymond erau livizi. Se priviră în ochi, apoi se uitară la unchiul lor care-şi trăgea furios mănuşile.

— Ai văzut, *oncle Gerald* ? bîigui Benjamin.

— Am văzut.

— Oribil ! exclamă Raymond, rostind apoi într-un crescendo isteric : Bestiile ! Bestiile ! Bestiile !

Lafont nu făcu nici un comentariu.

Drumul pînă la reşedinţa lui Gerald fu un adevărat coşmar. Oraşul întreg părea cuprins de nebunie. Oamenii alergau zănatici. Se auzeau focuri de armă. Incendiile se înmulţeau.

— Au să dea foc oraşului ! exclamă Gerald.

— Au noroc că nu bate vîntul, zise Lafont, ieşind din muţenia sa.

Aproape de Arsenal, trăsura îşi făcu greu loc printr-o îmbulzeală de inşi care se înverşunau să sfîrtece cadavrele unor bărbaţi cu membre dezarticulate, ce atîrnau moi, ca de cîrpă.

La serai îl aşteptau French şi Fulton cu veşti proaspete. Gerald nu le dădu timp să vorbească.

— N-aţi fost în stare să-l salvaţi pe Pavlidi. Îi făgăduisem azil, lui şi familiei sale, pe „Black Swan". M-aţi făcut să-mi calc cuvîntul, rosti el surd.

Lafont ştia că Gerald era nu numai tulburat, dar şi mînios la culme. Avea semnele lui care nu-l înşelau.

French şi Fulton încasară fără să crîcnească reproşurile tari ale marelui patron.

— I-am salvat familia, rosti în sfîrşit French. Soţia şi cei patru copii.

Gerald suspină adînc.

— Puteaţi face mai mult.

— Totul s-a petrecut atît de repede, încît nu am avut timpul să acţionăm. Pavlidi şi cu familia sa se înapoiau de la biserică. Era aproape în zori. Cînd a ajuns acasă, a dat peste o ceată de bostangii care tocmai veneau să-l aresteze. Fără să ţină seama de protestele lui, l-au luat pe sus şi l-au dus la Yedi-Kulé. Oamenii noştri, care supravegheau casa, n-au îndrăznit să intervină. Şi-au dat seama că riscau să provoace complicaţii în primul rînd... pentru dumnevoastră.

Lafont se scărpină în vîrful nasului. Argumentul lui French nu era lipsit de înţelepciune. În starea sa de surescitare, marele patron era în stare să înţeleagă imperativele acestui raţionament ?

Gerald declară sec.

— Oamenii trebuiau să execute ordinele mele.

Rostise cuvintele acestea spre a salva aparenţele. În sinea lui îi dădu dreptate lui French. Abţinerea oamenilor săi îi scutiră de mari neplăceri.

Lafont zîmbi imperceptibil. Nu numai aparenţele, dar şi onoarea erau salvate.

Fulton raportă în continuare că poliţia turcă făcuse o descindere nocturnă în Fanar, operînd un mare număr de arestări. Se pare că fusese descoperit un complot care urmărea asasinarea Padişahului şi a principalilor săi demnitari, precum şi aruncare în aer a arsenalelor flotei şi armatei de uscat. Printre cei anchetaţi se afla şi marele dragoman al Porţii, Ion Kallimaki. Mulţi greci de seamă fuseseră ucişi în casele lor. Sfîrşitul acesta violent, dar

fulgerător, era preferabil caznelor la care erau supuşi cei încăpuţi pe mîinile călăilor de la Yedi-Kulé. Excese asemănătoare — dirijate din umbră de autorităţi — fuseseră săvîrşite şi în alte puncte ale imperiului. Lipseau, pentru moment, informaţii mai ample.

Gerald era consternat. Crimele turcilor îl făceau să se cutremure. Dacă judeca la rece, crimele acestea aveau totuşi o justificare. Eteria punea în primejdie existenţa imperiului. Nu era de aşteptat ca turcii să privească, stînd cu mîinile în sîn, evoluţia unei mişcări revoluţionare care urmărea să-i izgonească din Europa. Pavlidi jucase tare. Dacă ar fi reuşit, şi-ar fi asigurat un rol de prim plan în Bizanţul renăscut. Din nefericire pentru el — pierduse. Miza era atît de mare, încît în mod firesc plătise scump insuccesul. Ion Kallimaki îi va împărtăşi soarta, dacă nu va fi destul de abil spre a se spăla de acuzaţiile ce i se aduceau. Gerald nu-şi făcea însă iluzii.

În aceeaşi după-amiază, vizită pe ambasadorul rus. Îi ceru un *sauf-conduit* prin Polonia şi scrisori de recomandaţie, care să-i uşureze tranzitul prin Principate.

Contele Stroganov se arătă dispus să-i furnizeze documentele necesare.

— Mă tem însă că recomandările semnate de mine nu vă vor fi de mult folos în Valahia şi în Moldova. Politica noastră de neamestec în afacerile interne ale Imperiului Otoman nu a fost de natură să ne creeze în Principate o atmosferă favorabilă. Refuzul nostru de a interveni în sprijinul Eteriei ne-a îndepărtat numeroase simpatii. Sînt informat că Vladimirescu, liderul răsculaţilor din Valahia, ar face la ora actuală încercări de apropiere faţă de turci. Vă închipuiţi, cred, că aceasta complică şi mai mult lucrurile. În orice caz, situaţia din Balcani este atît de tulbure la ora actuală, încît ar fi mai prudent să alegeţi altă rută spre a ajunge la Sankt Petersburg.

Gerald se feri să-i spună că avea anumite interese la Bucureşti şi la Iaşi. Se mărgini să declare că un ocol prin Austria i-ar răpi un timp preţios. Pe de altă parte, marinarii cu experienţă îl sfătuiseră să nu călătorească pe Marea Neagră în acest anotimp propice furtunilor.

Pretextul era străveziu. Stroganov îl acceptă însă fără comentarii. Rolul lui Gerald Sunderland în această criză politică îi părea echivoc.

— Am să vă dau în sfîrşit cîteva scrisori de recomandaţie, care sper să vă folosească la Bucureşti, zise ambasadorul. Puteţi lua legătura fie cu Grigore Brîncoveanu, fie cu logofătul Ştefan Bellu, fie cu hatmanul Nicolae Mavru sau cu fostul mare vistiernic Alexandru Vulturescu. Şi încă ceva. Dacă nu aveţi nimic împotrivă, v-aş propune un tovarăş de călătorie. Prinţul Cyrill Wolgonsky, marele mareşal al Curţii Imperiale, care se înapoiază din insula Thira. Soţia sa este bolnavă de plămîni. Un medic i-a recomandat o cură de aer pe o insulă din Marea Egee. Nu ştiu dacă tratamentul a îmbunătăţit starea prinţesei. Cert este că ultimele evenimente l-au determinat pe Wolgonsky să nu-şi mai prelungească şederea pe insula Thira. Ieşi a sosit la Constantinopol. Trebuie să-şi continue drumul pe uscat, fiindcă prinţesa nu mai suportă călătoria pe mare.

Lui Gerald nu-i surîdea compania unei bolnave. Fără a respinge *de plano* propunerea lui Stroganov, se mărgini să temporizeze.

— Trebuie să-l consultaţi şi pe prinţ. Poate că nu agreează o companie prea numeroasă. Nu sînt singur.

— Ştiu. Vă însoţeşte o armată de secretari şi de consilieri... Eh, cu cît sînteţi mai mulţi, cu atît mai bine. Drumurile nu prezintă siguranţă. Munţii Balcani sînt bîntuiţi de tîlhari.

— Marele Vizir a binevoit să-mi pună la dispoziţie o escortă de spahii.

— Aceasta e o înaltă favoare, *Monsieur le Duc.*

— O şi apreciez ca atare, *Monsieur l'Ambassadeur.*

Ultimele două replici fuseseră rostite cu acel imperceptibil venin propriu diplomaţilor şi lumii cu care aceştia vin în contact.

— Dacă m-aţi cinsti, acceptînd să rămîneţi la cină, v-aş face cunoştinţă cu prinţul Wolgonsky. I-am oferit găzduire în localul ambasadei.

Gerald îşi exprimă regretul printr-o mimică adecvată.

— Am oaspeți în seara aceasta, *Monsieur l'Ambassadeur*. Vă mulțumesc totuși cu recunoștință pentru amabila dumneavoastră invitație.

Vorbele lor erau stropite cu mult sirop, menit să le atenueze ironia.

— Am uitat să vă spun, reluă ambasadorul zîmbind, ceva care ar putea să vă intereseze. Wolgonsky este însoțit de fiica sa. Ca să v-o descriu, ar fi imposibil. Perfecțiunea nu poate fi descrisă.

Gerald se înclină cu rece politețe.

— Aștept cu nerăbdare să fiu prezentat prințului și prințesei Wolgonsky.

În realitate era hotărît să facă imposibilul spre a evita o întîlnire cu aceste personaje. Starea sănătății prințesei îi impunea desigur să călătorească în etape mici. Iar el era deprins să se deplaseze repede. Afară de aceasta mai avea un motiv nemărturisit care-l determina să se depărteze cît mai grabnic de Constantinopol. Nu era exclus ca Pavlidi să fi făcut unele mărturisiri compromițătoare înainte de a fi fost executat. Chiar dacă Pavlidi avusese tăria să nu vorbească, criza rămînea tot atît de acută. În fața anchetatorilor, Ion Kallimaki va fi capabil să nu scape numele șefului Casei Sunderland ? Marele dragoman al Porții înțelegea de bună seamă că implicarea lui Gerald în această anchetă ar compromite automat posibilitatea înarmării masive a răsculaților greci. Un indiciu pleda în favoarea teoriei potrivit căreia și Pavlidi, și — cel pînă în prezent — Kallimaki știuseră să tacă. Agenții lor de legătură din Bazar erau încă liberi. Nimeni nu-i tulburase. Gerald ajunsese totuși să regrete tranzacția cu șefii Eteriei din Constantinopol. Un insucces l-ar discredita, contribuind la refacerea prestigiului lui Henry. Această perspectivă îl scotea din fire. Dar nu avea de gînd să abandoneze. Cînd luase conducerea Casei Sunderland, se angajase pe un drum fără întoarcere.

CAPITOLUL X

Gerald manevră astfel încît să părăsească oraşul fără să se ataşeze de convoiul prinţului Wolgonsky. Îşi păstrase astfel întreaga libertate de acţiune. Putea, de pildă, să lungească etapele, să accelereze mersul echipajelor, fără a se teme că un asemenea tempo ar risca să o stînjenească pe prinţesă. Din nefericire, vorbele lui Stroganov se împliniră mai repede decît şi-ar fi închipuit Gerald. Drumurile erau mizerabile. Hopuri, şanţuri, longitudinale şi transversale, rîpe săpate de ploi transformau drumurile într-o succesiune neîntreruptă de accidente de teren, care impuneau convoiului un ritm de melc. Hurducăturile trăsurilor, huruitul şinelor de fier ce încingeau obezile roţilor, ropotul copitelor pe piatră, pocnetul bicelor, zgomotul metalic al armelor lovite de oblîncurile şeilor, chiotele vizitiilor care-şi îndemnau caii se suprapuneau într-un vacarm asurzitor. Gerald era ispitit să încalece pe un murg şi să o ia înaintea convoiului. Posibilitatea unor atacuri banditeşti — aşa cum îl avertizase ambasadorul rus — îl îndemna însă la prudenţă... Caleştile mari şi grele făceau oarecum faţă la drum uscat. Cînd dădeau însă de noroaie, se cufundau pînă la osie şi nu puteau fi urnite decît cu preţul unor strădanii istovitoare. Gerald era într-o dispoziţie sufletească mai mult decît întunecată. La această stare contribuia şi un alt fapt. În dimineaţa plecării din Constantinopol primise un volumnios curier de la Viena. Printre scrisori se afla un mesaj disperat semnat de Elisabeth. Rîndurile stropite cu lacrimi şi redactate în cel mai suspinător stil inspirat de „Suferinţele tînărului Werther" se încheiau cu cîteva fraze patetice :

„Sînt sclava ta, scumpul meu Gerald, şi pentru tine sînt gata să merg în pelerinaj — cu picioarele goale şi în tunică de sac — pînă la capătul pămîntului".

„Ciudat mod de a-ţi manifesta iubirea", reflectase iritat Gerald.

„Cheamă-mă, şi am să te urmez supusă şi tăcută, recunoscătoare şi fericită. Te iubesc, nepreţuitul meu Gerald. Dacă mă mai vrei, sînt hotărîtă să vin după tine la Constantinopol. Nimic nu mă mai poate împiedica. Nici Karl, pe care-l detest, nici tata, nici lumea întreagă. Aştept un singur cuvînt de la tine. Te iubesc, soarele meu, adoratul meu, lumina ochilor mei."

Gerald rupse scrisoarea în zeci de bucăţi. Îl surprinse neplăcut explozia sentimentală a tinerei femei. Ce fenomen determinase transformarea fetiţei ingenue de ieri în bacanta dezlănţuită de azi ? Gerald aproape că o uitase cum arăta la faţă. În orice caz, nu avea de gînd să-şi complice existenţa chemînd-o în preajma lui. Nu putea suferi femeile crampon. Şi Elisabeth părea să manifeste o tendinţă supărătoare în acest sens. Ciudat, pînă la primirea acestei scrisori Gerald se gîndise la ea cu o oarecare duioşie, împletită cu un vag imbold carnal. Apelul ei pasionat avuse însă efectul unui duş rece. Toată chestiunea aceasta era cu atît mai supărătoare, cu cît Karl Wolff-Rosenberg îl pusese într-o postură foarte delicată cînd făcuse aluzie la obligaţiile ce i-ar reveni lui, amantului, în cazul că Elizabeth l-ar prefera. Gerald spera că bancherul nu va da dovadă de un altruism prost înţeles, renunţînd la soţia sa în favoarea unui rival, a unui străin. Dar dacă totuşi o va face ?... Pe de altă parte, cavalerismul îi impunea să-şi asume responsabilitatea ce-i revenea, în eventualitatea că Elizabeth l-ar alege. Gerald se frămînta căutînd o soluţie elegantă a acestei crize. El, care manevra pe tabla de şah afaceri de o complexitate şi de o anvergură uriaşă, nu reuşea să se descurce în labirintul combinaţiilor sentimentale.

Plecarea sa din Constantinopol îl scutea de obligaţia de a lua o hotărîre imediată. Pe parcurs, va aviza. În cel mai rău caz va pretexta că scrisoarea ei nu l-a ajuns din

urmă. Îl enervau propriile-i scrupule, care nu-i îngăduiau să calce cu seninătate iluziile bietei Elizabeth.

Ce-ar fi făcut tatăl său dacă ar fi fost într-o situaţie asemănătoare ? Greu de răspuns. Gerald încerca un pronunţat regret la gîndul că nu-şi putea egala părintele.

Călătoria continua între timp să se desfăşoare, cu toate neplăcerile şi peripeţiile ei mărunte. Corlu, Baba Eski, Adrianopole, Carmanlü, Seimenlü, Nova Zagora, Kazanliik, apoi dincolo de lanţul muntos al Balcanilor, Trjevna, Trnovo, Rusciuk şi în sfîrşit Dunărea. Atacurile banditeşti de care vorbise Stroganov nu se manifestaseră. Mişcările de trupe turceşti care se îndreptau în lungi coloane spre hotarele Valahiei asigurau o linişte relativă pe drumurile Rumeliei şi ale Bulgariei.

Gerald remarcă masivele concentrări de trupe otomane de pe malul drept al Dunării. Iusuf Paşa, comandantul forţelor militare din zona Rusciukului, impresionat de documentele cu peceta Marelui Vizir înfăţişate de Gerald, îi oferi un praznic îmbelşugat, de la care nu lipsiră nici băuturile alcoolice. Iusuf Paşa nu era un habotnic de şcoală veche, care să dispreţuiască vinul. Iar compania acestui tînăr frumos şi plin de distincţie era firesc să-l încînte.

Gerald îşi lăsă spahii la Rusciuk, căci în Principate prezenţa lor ar fi fost — cel puţin pentru moment — mai mult decît inoportună. De cînd se instalaseră în chip de stăpînitori la Iaşi şi la Bucureşti, eteriştii lui Ipsilanti se apucaseră să-i extermine pe turci. La Galaţi şi la Iaşi, un mare număr de musulmani fuseseră trecuţi prin tăişul săbiei. Pe de altă parte, cete înarmate ale răsculatului Vladimirescu puseseră pe fugă cîteva unităţi militare ruseşti, care încercaseră să facă incursiuni pe teritoriul Ţării Româneşti.

Situaţia era explozivă. O acţiune de pedepsire ordonată de Constantinopol devenea iminentă. În aceste condiţii, continuarea călătoriei căpăta proporţii de aventură. Convoiul porni iarăşi la drum, escortat numai de cincizeci de arnăuţi sîrbi, bosniaci şi greci, puşi sub comanda unui căpitan român. Trupă foarte pestriţă, în care Lafont nu avea prea multă încredere.

Primăvara sosise cu întreg cortegiul ei de atribute idilice. Pămîntul reavăn aburind în bătaia soarelui, pomii învăluiți în cortine de flori, iarba fragedă, de un verde proaspăt, strălucitor ca smaraldul, vietățile întinerite de suflul miraculos al renașterii naturii, aerul înmiresmat creau senzații și imagini aparent stereotipe, dar care nu pierdeau prin repetare, ci cîștigau necontenit în valoare.

Pe cît de calme, de feerice erau cîmpiile, crîngurile, pădurile, pe atît de opresivă era atmosfera în sate și tîrguri. Entuziasmul din primele zile ale răscoalei lăsase locul unei ambianțe de teamă, de așteptare înfiorată, de nesiguranță. Oamenii care întrezăriseră cu bucurie zorii libertății se trezeau într-o lume de coșmar. Cînd auzeau pe drum tropot de cai și zăngănit de arme, fugeau, se ascundeau, care încotro. Sprijiniseră cu înflăcărare acțiunea Eteriei. Eteriștii îi răsplătiseră jefuindu-i, aservindu-i, încercînd să-i înroleze cu sila în formațiile lor de luptă. Vladimirescu se străduia să stăvilească abuzurile, dar posibilitățile lui erau limitate. Caimacanii — locțiitori ai domnului și reprezentanții autorităților legal constituite — duceau o politică de basculă, sprijinind în taină pe Ipsilanti și menajînd formal pe Vladimirescu care le inspira teamă. Toate aceste forțe antagoniste generau o stare de anarhie, de care turcii abia așteptau să profite.

Gerald era impresionat de tristețea întipărită pe chipurile puținilor oameni — mai toți bătrîni — care apăreau la portițele ogrăzilor, atrași de zgomotul convoiului de trăsuri. Aceeași expresie o deslușise și în ochii veneților. Cît se asemuiau de mult țăranii aceștia valahi cu țăranii din teritoriile lombardo-venețiene. S-ar fi spus că erau frați. Îmbrăcămintea li se deosebea întrucîtva. Peticele și rosăturile dădeou însă aceeași patină a mizeriei.

— Cît de triști sînt oamenii aceștia, rosti încet Raymond. De ce trebuie să existe atîta tristețe în lume ?

Benjamin nu scotea nici un cuvînt. Era familiarizat cu mizeria. Nu-l mai impresiona. O văzuse trenînd și la Cardiff și la Londra, și o vedea stăpînă și în satele acestea românești.

Pe Gerald îl impresionase și fertilitatea pămîntului negru, prost cultivat sau lăsat în paragină.

Ce grîne s-ar putea recolta de pe ogoarele acestea... Dacă am smulge concesionarea lor, „United Wheat" ar realiza beneficii extraordinare.

Se lăsa înserarea. Văzduhul împurpurat spre soare-apune era străbătut de zborul capricios al rîndunelelor.

La intrarea într-un sat străjuit de plopi ce-şi repezeau spre cer ramurile verzi, luîndu-se la întrecere cu turla unei biserici, arnăuţii din fruntea convoiului fură opriţi de o ceată de oameni înarmaţi. Tălmaciul grec al lui Gerald parlamentă cu ei.

— Pandurii lui Vladimirescu, explică grecul marelui patron. Vor să ştie cine sîntem.

— Arată-le documentele.

Şeful pandurilor, un bărbat cu mustaţă neagră lăsată în franjuri peste buzele groase, desfăcu documentele unul cîte unul. Pe cîteva din ele îşi aruncă ochii ţinîndu-le cu josul în sus. Gerald remarcă greşeala, dar se prefăcu a nu o fi observat Şeful pandurilor clătină din cap cu neîncredere.

— Cică nu ar fi bune, explică tălmaciul lui Gerald.

— Spune-i că sînt străin, că vin de departe, tocmai din capătul celălalt al Europei, şi că sînt în drum spre Sankt Petersburg. Şi dă-i şi arma aceasta din partea mea, adăugă el, scoţînd din buzunarul portierei un pistol încrustat cu flori de argint.

Şeful pandurilor primi arma, o examină pe toate muchiile şi luminîndu-se la faţă, se întoarse spre tălmaci. Îi vorbi ceva mai binevoitor.

— Mulţumeşte pentru armă, continuă grecul să traducă. Se teme să nu fim în slujba turcilor.

Gerald zîmbi.

— Să n-aibă nici o grijă. Sînt în slujba Casei Sunderland şi numai a ei. Fraza aceasta din urmă poţi s-o suprimi, căci tot n-are s-o înţeleagă. Cît despre turci, îi urez să împuşte o mie cu pistolul pe care i l-am dat.

Şeful pandurilor păru satisfăcut de răspuns.

— Întreabă-l, putem găsi vreun han prin apropiere ? N-aş vrea să ne prindă noaptea pe drum, zise Gerald.

— După ce ieşim din sat, mai avem de străbătut cale de vreo oră prin pădure, iar la primă răscruce de drumuri se află un han. Cică ar avea vinuri bune.

Convoiul se puse iarăşi în mişcare.

— Oamenii lui Vladimirescu nu par atît de fioroşi pe cît mi i-am închipuit, vorbi Gerald însoţitorilor săi. Primejdiile anunţate de Stroganov nu par să se materializeze.

Lafont clătină dubitativ din cap. Nu se lăsa niciodată înşelat de aparenţe.

— Vigilenţa noastră nu trebuie să scadă. Surprizele nu sînt excluse.

Benjamin îşi frecă încîntat mîinile.

— Prevezi vreo încăierare, Mr. Lafont ?

— Ştii să tragi cu pistolul, *Master* Benjamin ?

— Nu. Dar ştiu să-mi folosesc pumnii.

— Băiatul acesta promite, zîmbi Gerald. Să-l înveţi să tragă cu arma, *Monsieur* Lafont.

— Şi eu vreau să fac exerciţii de tir, zise Raymond. La Veneţia nu erau îngăduite. Poate am să am şi eu nevoie să trag, adăugă el după cîteva clipe.

Gerald şi Lafont îl priviră îndelung. Raymond era o fiinţă enigmatică. Ce gînduri îl munceau ? Ce idealuri îi aprindeau în ochi acea scînteiere aspră, atît de puţin firească unui băiat de vîrsta lui ? Să fi fost influenţa lui Bardolino atît de puternică încît să fi făcut din Raymond un fanatic ?

Se întunecase de-a binelea cînd ajunseră la hanul de la răscruce. Clădirea joasă, şi destul de vastă, durată din bîrne groase de lemn, avea aspectul unei fortăreţe. Pădurea o învăluia din toate părţile. Ramurile copacilor atingeau streşinile. Hanul nu era lipsit de un pitoresc sălbatic. La ferestrele mici, zăbrelite, nu se vedea geană de lumină.

Căpetenia arnăuţilor bătu viguros în poartă. După o lungă aşteptare, se deschise o ferestruică. Pertractările dintre căpitan şi hangiu durară supărător de mult. Vremurile erau atît de tulburi, încît hanul nu se mai deschidea pentru oricine. Abia după ce hangiul se convinse că în trăsurile mari şi luxoase se aflau călători cu vază, porţile de la intrare fură date de perete. Clientela bogată făgăduia un cîştig bun. Trăsurile şi caii găsiră adăpost în curte. Arnăuţii rămaseră să doarmă în grajd şi în sala de mese. Gerald şi suita sa fură cazaţi în cîteva cămăruţe de o curăţenie

îndoielnică. Cina, alcătuită mai ales din vînat, avu mare trecere. Nici vinurile nu erau de lepădat. În curte, arnăuții aprinseră un foc mare, de găteje, căci nopțile erau încă reci.

Gerald se simțea într-o relativă siguranță. Ducea cu el o cantitate respectabilă de aur, fiindcă în această parte a lumii scrisorile de schimb nu i-ar fi folosit la nimic. Hangiul, hangița, doi flăcăi și o fată de vreo optsprezece ani, frumușică și proaspătă, se întreceau să-i servească pe călători. Asemenea pleașcă nu mai văzuseră ei de cînd se oploșiseră eteriștii în țară. Răscoala pusese capăt alaiurilor domnești, vînătorilor boierești și călătoriilor bogate.

Aproape de miezul-nopții, Gerald, nepoții și consilierii se retraseseră în camerele lor. Agenții lui Lafont și cinci arnăuți rămaseră să facă de strajă cu schimbul. Hanul căpătase înfățișarea unei tabere militare.

Se stîrnise vîntul. Nori răzleți se izgoneau pe cer, acoperind — cînd și cînd — cu zdrențele lor luna plină. O bufniță aciuată în podul hanului țipa monoton, lugubru.

Raymond nu reușea să adoarmă. Întins în pat, fixa cu ochii deschiși semiîntunericul din cameră. Îl hărțuiau gîndurile. Fel de fel de oameni cunoscuți și necunoscuți, aduși în centrul preocupărilor sale de ultimele evenimente, îi defilau prin minte. Îl revedea pe Bardolino vorbindu-i despre gloria străvechii Veneții, pe gondolierul palatului Andreea, un tînăr vînjos cu brațele tatuate, dușman neîmpăcat al austriecilor, pe dragomanul flotei, decapitat și tîrît în noroi, pe grecii asasinați pe străzile Constantinopolului, pe un țăran valah, bătrîn și posomorît, întrezărit din mersul trăsurii... Cei pe care moartea îi eliberase de calvarul vieții erau poate cei mai fericiți. Toți visau, ori visaseră libertatea. Dar libertatea aceasta era mai insesizabilă decît Fata Morgana.

Un urlet în noapte îl făcu să tresară. O detunătură de armă și apoi încă una îl treziră de-a binelea. Sări din pat. Se uită pe fereastră. La lumina focului din mijlocul curții văzu niște oameni sărind peste gard, în ogradă, și încăierîndu-se cu arnăuții care făceau de strajă. Hangherele mînuite cu furie scăpărau, împrumutînd strălucirea purpu-

rie a flăcărilor. De la ferestrele camerelor alăturate, armele agenților lui Lafont prinseră să scuipe foc asupra invadatorilor. Arnăuții se buluceau să iasă cît mai degrabă din grajd. Caii nechezeau speriați, străduindu-se să se smulgă din căpestrele care-i legau de niște pari. Tot mai mulți oameni săreau gardul, năvălind în curte. Unul din ei, profitînd de învălmășeală și de neatenția apărătorilor, deschise poarta cea mare. Puhoi de oameni înarmați potopiră răcnind curtea. Lupta se încinse aprigă. De undeva, dintr-o cameră se auzi strigătul unei femei. Pași dezordonați duduiau pe pardoseală. Se trezi și Benjamin. Se îmbrăcă la repezeală.

— Îmi pare rău că n-am un pistol ! striga el, în vreme ce-și trăgea pantalonii. Nu pot să mă bat gol.

Și Raymond începu să-și arunce pe el hainele.

Ușa se deschise brusc. Ca împinși de resort, băieții se întoarseră într-acolo. În prag apăru Lafont, în mîini cu două pistoale fumegînde. Era uimitor de calm.

— Să nu vă speriați, le zîmbi. Avem puțină distracție. Pînă acum prea a fost monotonă călătoria. În urma lui Lafont apăru Fulton, încărcat cu arme și cu muniții.

— V-am adus pistoale, continuă Lafont. Fulton o să vă învețe să trageți. Aveți să vă deprindeți repede. Nu e mare filozofie. Veți trage de la fereastra asta. Fulton rămîne cu voi.

Apoi dispăru. Fulton rîdea plin de încîntare. Era în elementul său. Pe obrazul lui tînăr jucau reflexe îndulcite ale focului din curte, care ajunsese să lumineze și camera. Distribui băieților pistoale și le arătă sumar mînuirea acestora. Sparse apoi cu tocul pistolului său geamul și începu să tragă calm în oamenii care năvăliseră în curte. Învălmășeala era atît de mare, încît trebuia să țintească foarte atent spre a nu lovi și în prieteni. Trăgea fără greș. Dușmanii cădeau pe rînd. De fiecare dată Fulton chiuia de bucurie. Nu mai era de recunoscut. Consilierul pedant și sobru al lui Gerald se transformase într-un războinic de înaltă clasă. Lafont știa să-și educe subalternii.

Lupta continua inegală. Adversarii erau numeroși și bine înarmați. La un moment dat își făcu și Gerald apariția. Și el își păstrase calmul. Surîdea. Ca și Lafont, mînuia

două pistoale. Un lacheu îl urma cu alte două arme, pe care le încărca spre a fi folosite cu schimbul. Întocmai ca la vînătoare.

— Astăzi vă faceţi botezul focului, vorbi el băieţilor. Aveţi un prilej minunat să vă antrenaţi la tir pe ţintă vie.

Trecu la fereastră lîngă Fulton. Cu două focuri doborîră doi duşmani. Lacheul îi prezentă celelalte pistoale, proaspăt încărcate.

— Trageţi şi voi, se adresă Gerald băieţilor. Dar fiţi atenţi să nu nimeriţi într-ai noştri.

Lafont intră în cameră.

— Au reuşit să pătrundă în han, *Sir*.

Detunăturile de jos se auzeau tot mai apropiate. Zgomotul luptei creştea.

— I-a ispitit aurul nostru, *Monsieur* Lafont, zise Gerald. Mă tem că va trebui să ne lipsim de el. Mai trase două focuri. Mă întreb dacă indivizii aceştia nu fac parte din banda individului care ne-a indicat hanul...

— Părea om cinstit, zise Benjamin.

— Aparenţele înşală, replică Fulton,între două salve.

Deodată o răpăială de focuri trase din altă parte prinse să se abată grindină asupra curţii.

— Dacă le vin ajutoare, sîntem curăţaţi, rosti Gerald liniştit.

Spectacolul care urmă îl umplu de uimire, apoi de încîntare. În curte năvăliră puzderie de panduri, cu căciuli pe-o ureche, flinte, săbii şi cuţite care luceau în noapte. Noii veniţi trăgeau cu nădejde în oamenii care atacaseră hanul. Prinşi între două focuri, aceştia avură un moment de dezorientare, apoi cuprinşi de panică, încercară să scape cu fuga. Unii reuşiră să sară peste gard şi să se topească în beznă. Cei mai mulţi căzură potopiţi de gloanţe. Cadavrele lor, grotesc contorsionate, împînzeau curtea. Căzuseră mulţi arnăuţi şi din tabăra amică.

Focurile de arme încetară tot atît de brusc precum începuseră. Gerald coborî în curte însoţit de Lafont şi de nepoţii săi. În dreptul flăcărilor care muşcau cu lăcomie din găteje, stătea drept, cu picioarele larg desfăcute, căpetenia pandurilor. Mustaţa lui căzută în franjuri căpătase reflexe roşiatice.

— Iată o veche cunoştinţă, suspină uşurat Gerald. Şi eu care l-am bănuit pe nedrept... Ar trebui să-i cer iertare.

Căpetenia pandurilor ţinea în mînă pistolul increstat cu argint.

— Spune-i stăpînului tău că am făcut începenia armei pe care mi-a dăruit-o, vorbi el tălmaciului, care se alipise sperios de grupul lui Gerald. Am şi curăţit vreo cinci.

Tălmaciul grec înghiţi în sec, apoi îi traduse în franţuzeşte cuvintele. Gerald strînse călduros mîna căpeteniei de panduri. Dădu o poruncă scurtă primului său secretar, care se înapoie în han, reapărînd peste cîteva momente cu o casetă de metal. Gerald îi porunci să o înmîneze căpeteniei de panduri.

— Spune-i, tălmaciule, că pistolul trebuie ţinut în cutia lui.

Căpetenia de panduri primi caseta. Greutatea ei îl miră. Îi deschise capacul. Monedele de aur care o umpleau pînă la gură îl lăsară fără glas. Vru să rostească un cuvînt de mulţumire, dar vorbele i se îmbulzeau în gîtlej fără să poată ieşi. Nu-i venea să creadă că toţi banii aceia erau ai lui. În cele din urmă, scoase cuşma din cap şi salută stîngaci. Astfel de situaţii îl depăşeau. Pentru întîia oară primea o asemenea recompensă. Sub steagul lui Tudor oamenii nu luptau pentru bani. Se gîndi să-i restituie. Se uită apoi la pandurii lui, de care sărăcia se ţinea ca şi scaieţii de blana dulăilor. Aurul acesta le-ar folosi, mai ales că nu era de furat.

Se întoarse spre tălmaci.

— Spune-i stăpînului tău că îi mulţumim. Vreau numai să ştie că nu i-am venit în ajutor pentru bani.

— Sînt încredinţat de aceasta, îi răspunse Gerald prin intermediul aceluiaşi tălmaci.

Căpetenia de panduri dădu caseta în primirea unui tînăr smead din preajma sa. Îşi trecu palma peste mustată, apoi rosti :

— Rămîi cu bine, boierule.

Apoi se răsuci pe călcîie şi se îndepărtă însoţit de ai lui.

Gerald îl urmă îndelung cu privirea.

— I-aţi făcut un dar regesc, zise Lafont.

— L-a meritat pe deplin. Dacă n-ar fi fost el... Să se înhame caii. Plecăm mai departe. După pățania aceasta, nu cred că i se mai poate lipi cuiva somnul de gene.

Înainte de a se urca în trăsură, hangiul îi oferi o oală cu lapte fierbinte. Unul din valeți se repezi după un pahar.

— Lasă, îl opri Gerald. Laptele acesta nu se bea cu paharul. E mai gustos așa.

Sorbi cu nesaț laptele fierbinte și rupse o bucată din codrul de pîine adus de hangiță.

— Întreabă-i, tălmaciule, unde o să-i îngroape pe morții aceștia ?

După ce i se spuse despre ce e vorba, hangiul ridică din umeri.

— Pădurea e mare.

— Nu-i duce la cimitir ?

Hangiul se scărpină în vîrful capului.

— La ce bun ? Cimitirul e departe. Iar pămîntul e același și în pădure, și la cimitir. Și cei buni, și cei răi vor umple aceeași groapă. Moartea nu face deosebire.

Gerald zîmbi.

— Ciudată filozofie. Și dacă ai să cugeți mai bine, ai să-ți dai seama că prin gura lui vorbește înțelepciunea. Oamenii aceștia nu au nevoie de școli înalte spre a rosti adevăruri eterne.

— Nevoia este adeseori cea mai bună universitate, zise Lafont. Te învață să te descurci în viață. Așa se și explică modul cum oamenii aceștia au supraviețuit încercărilor... Generații după generații.

Gerald se urcă în trăsură.

— Să plecăm.

— Vizitiii dădură bice cailor. Convoiul se urni iarăși. De data aceasta escorta se redusese la treizeci și patru de arnăuți. Ceilalți șaisprezece rămaseseră să țină tovărășie celor căzuți în timpul atacului. Dintre însoțitorii lui Gerald, patru sau cinci, printre care French și Harvé, se aleseseră cu răni superficiale.

— Insondabilă mai e și firea omenească ! reflectă Gerald cu glas tare. Și Pavlidi, și oamenii care au încercat să ne jefuiască făceau parte din aceeași Eterie. Poți găsi între ei vreo asemănare ?

— Cred că la București vom afla un răspuns la această întrebare, zise Lafont.

Către miezul-zilei, clopotnițele mîndre ale Bucureștilor se iviră argintii în zare. Înalte, se desprindeau din marea de acoperișuri joase, așa cum păstorii se desprind țanțoși dintre umilele spinări ale turmei de oi. În primele ore ale dimineții ropotise o ploaie scurtă de primăvară. Prin văzduhul spălat de praf, ajungeau pînă la nările călătorilor efluviile de parfum ale orașului-grădină. Gerald era curios să cunoască această așezare omenească, ridicată la rangul de capitală a unei țări mici, așezată la răscruce de imperii. Era de mirare cum aceasta își păstrase ființa ? În sînul Imperiului Otoman, Principatele își menținuseră o autonomie pe care nu reușiseră să și-o asigure nici Polonia, nici Boemia și nici Transilvania. Toate acestea din urmă căzuseră sub stăpînirea unor vecini mai puternici. Ce anume determinase supraviețuirea miraculoasă a Principatelor, de care nu se putuseră bucura și celelalte țări, odinioară mai puternice, mai înfloritoare ?

— Nu cunosc Ispahanul, zise Gerald, dar am citit în niște note de călătorie care mi-au încîntat copilăria, că orașul acela își face simțită existența încă de la cîteva zeci de mile depărtare, datorită parfumului grădinilor cu trandafiri. Bucureștiul, cu miresmele lui, îmi evocă Ispahanul visurilor mele.

— Nu e chiar atît de oriental, spuse Lafont.

— Poate că aceasta are să mă dezamăgească, rosti Gerald. Dar mai știi ? N-ar fi exclus să aibă o originalitate tot atît de încîntătoare.

Bucureștiul nu trezise în aceeași măsură și curiozitatea nepoților lui Gerald. Plini de însuflețire, aceștia își împărtășeau impresiile asupra luptei la care participaseră cu un curaj care le atrăsese complimentele unchiului lor.

La intrarea în oraș fură întîmpinați de oamenii stăpînirii — vameși și polițiști — supravegheați de o ceată de panduri ai lui Vladimirescu și de tot atîția eteriști ai lui Ipsilanti. Și pandurii, și eteriștii cercetară cu atenție trăsurile spre a se asigura că printre călători nu se aflau turci sau spioni ai acestora. După cercetarea documentelor

oficiale, dublate de *laisse-passer*-urile semnate de Stroganov, convoiul fu autorizat să-şi continue drumul. Oraşul părea să se afle sub stare de asediu. Casele erau ferecate, prăvăliile aveau obloanele lăsate, hanurile — şi ele oblonite — prevesteau posibilităţile de găzduire mai mult decît problematice. Pe uliţele bătute cu pămînt şi pietriş, ori pe străzile mai arătoase, podite cu lemn, nu se vedeau decît foarte rari trecători, care se străduiau să se facă nevăzuţi pe fundăturile şi aleile lăturalnice, ori de cîte ori se întîlneau cu cete de oameni înarmaţi. Grădinile care înconjurau casele, bisericile, monumentele, reşedinţele boiereşti ca şi sediile instituţiilor erau străjuite de garduri înalte, cu porţi ferecate în lanţuri.

Tălmaciul lui Gerald cunoştea bine Bucureştiul, fiindcă în ultimii ani ai domniei lui Vodă Caragea lucrase la cancelaria domnească unde îl adusese un unchi al său, grec din Fanar, sfetnic prea plecat al domnitorului.

Convoiul opri mai întîi în faţa casei boierului Grigore Brîncoveanu, pentru care Gerald avea o scrisoare de recomandare. Tălmaciul bătu îndelung în poarta ghintuită. Abia după multă aşteptare se ivi printre zăbrelele gardului de fier chipul unui bărbos cu mutră fioroasă. Bărbosul, înarmat cu o flintă mai lungă decît el, îi vesti că boierul plecase la ţară. Acelaşi rezultat îl obţinură şi după ce încercară să dea ochi cu hatmanul Nicolae Mavru. Li se spuse că hatmanul plecase în ajun pe una din moşiile sale. Care din ele ? Nu ştia nimeni. Nici la fostul mare vistiernic Alexandru Vulturescu nu făcură vreo treabă. Acesta lipsea de acasă şi nu se ştia cînd avea să se întoarcă.

— Să mergem atunci la consulatul rusesc, zise Gerald. Dacă nu — la cel austriac. Imposibil să nu găsim pe cineva.

Consulatul Rusiei Imperiale avea înfăţişarea unei citadele pe picior de război. În curte, la intrare, arnăuţi înarmaţi făceau de pază. Gerald fu primit de secretarul consulatului, Domanando şi de dragomanul Leventi. Şi unul şi celălalt erau greci originari din Insulele Ionice. Tineri, elegaţi, eficienţi, cu maniere desăvîrşite corespundeau în totul diplomatului tip aşa cum îl vedea Metternich. Domanando nu se arătă prea impresionat de recomandările scrise

ale contelui Stroganov. Ascultă cu politețe pe Gerald, care își exprimă dorința să fie primit de consulul general Pini.

Secretarul ridică din umeri, manifestînd cel mai ostentativ regret.

— Sînt consternat că nu vă pot servi. Excelența sa consulul general este bolnav și nu poate primi pe nimeni.

Gerald simți că îl încolțește mînia. Minciuna diplomatică a secretarului era evidntă. De ce refuza consulul general să-l primească ? Împărații, regii, înalții demnitari ai marilor puteri se arătau dornici să-l cunoască, în vreme ce acest „oarecare" funcționar superior consular, cu numele ridicol de Pini, îl lăsa să facă anticameră.

— Voi comunica excelenței sale că l-ați căutat, adăugă mieros secretarul. Lăsați-mi adresa unde vă pot găsi.

— Nici eu nu știu unde am să dorm în noaptea aceasta, replică Gerald glacial. Cît privește excelența sa consulul general, nu-l mai deranjați. Să nu i se agraveze boala.

Părăsi furios clădirea.

— La consulatul Austriei, porunci ei.

Orașul acesta pustiu îi sporea enervarea. Turcii îi ofereau în garanție veniturile unei țări pe care în mod practic o pierduseră din mînă. Evident, Sublima Poartă nu se resemnase să renunțe la Principatele acestea cu resurse naturale uimitor de bogate. Pentru moment însă, autoritatea ei la București suferea o eclipsă care părea să se prelungească. La Constantinopol i se spusese că imperiul nu va întîrzia să pună capăt răzmeriților și să readucă la ascultare pe toți supușii ei de dincolo și de dincoace de Dunăre. Obiectivul nu părea irealizabil, dacă se ținea seama de politica abstenționistă a țarului Alexandru și de sprijinul pe care Metternich îl oferea necondiționat Imperiului Otoman.

La consulatul austriac domnea o atmosferă mai pacifică decît la consulatul rusesc. Un singur arnăut făcea de pază la poartă. Consulul general Fleishkahl lipsea.

— Excelența sa se află la Brașov, într-o scurtă călătorie de agrement, explică lui Gerald secretarul consulatului, *Herr* Udriski, un bărbat încă tînăr, cu favoriți stufoși și bărbie rotundă înfiptă în faldurile cravatei de mătase.

— Jumătate din locuitorii acestui oraș par să fi plecat în călătorie de agrement, rosti Gerald cu ironie.

Udriski zîmbi fin.

— Aveți perfectă dreptate. Evenimentele din ultimele săptămîni au inspirat multora un nestăvilit dor de ducă. În nici o altă primăvară Brașovul n-a mai cunoscut o asemenea afluență. Dintre boierii cei mari n-a mai rămas în București decît fostul viestiernic Alexandru Vulturescu. Și acesta datorită unei nenorociri. Se pregătea să plece în exod, o dată cu toate celelalte notabilități. Unul dintre fiii săi a căzut însă de pe cal, fracturîndu-și bazinul și piciorul stîng. În asemenea condiții o călătorie devenea imposibilă. Fostul vistiernic a rămas în Capitală spre a-și veghea fiul... Dacă boierii cei mari — veliți, cum li se spune aici — aveau toate motivele să alerge după un climat mai...

— Sănătos, nu-i așa ?

— Exact. Mai sănătos... Nu știu însă ce i-a îndemnat pe consuli să le urmeze exemplul. Este adevărat că lui Pini, consulul general al Rusiei, i se crease o atmosferă imposibilă de cînd țarul și miniștrii săi s-au pronunțat pentru neutralitate...

— Mă iertați că vă întrerup, rosti Gerald. Și consulul Pini a plecat la Brașov ?

— Da. O dată cu cîțiva dintre boierii cu mare vază. Alexandru Ghica, Grigorie și Iordache Filipescu, Constantin Samurcaș, Nicolae Mavru, Vlad Paltin, principele Vladimir Neajlov...

— Hm, cineva îmi spusese că *Monsieur* Pini e grav bolnav.

— Se prea poate. Bolnav de... frică.

Udriski zîmbi iarăși.

— Bolnav, de altfel ca și șeful meu direct.

Își îngăduise să arunce o săgeată și împotriva consulului general Fleischhakl, pe care năzuia să-l luxeze în favorul său. Încă dinaintea sosirii lui Gerald la București, fusese informat de către ambasadorul austriac din Constantinopol că prin capitala Țării Românești va trece, în drum spre Sankt Petersburg, un personaj care trebuia cu deosebire menajat, fiindcă se bucura de prietenia și prețuirea cancelarului Metternich. Lui Udriski i-ar fi convenit de mi-

nune ca Gerald Sunderland să scape eventual o apreciere nu tocmai elogioasă despre consulul general al Austriei la București, în fața șefului suprem al diplomației imperiale austriace.

— Mîine am să-i fac o vizită fostului vistiernic Vulturescu, zise Gerald. Poate că va accepta să-mi furnizeze unele informaii despre țara aceasta, atît de frumoasă, care — vă mărturisesc — mi-a trezit interesul...

Udriski făcu un gest larg.

— De ce nu vă adresați mie ? Cred că v-aș putea fi de folos. Bineînțeles în măsura umilelor mele puteri...

Gerald înțelese că întîlnise un interlocutor comod. Dacă acest domn Udriski s-ar arăta în continuare tot atît de serviabil, i-ar înlesni o înaintare în ierarhia consulară sau poate chiar diplomatică. Udriski descifră cu finețe surîsul care pluti cîteva clipe pe buzele vizitatorului.

— Mi-ar face plăcere să stăm mai mult de vorbă, zise Gerald. V-ar conveni să fiți în seara aceasta invitatul meu ?

— Este o mare cinste pentru mine, *Monsieur le Duc.*

— *A propos,* ce hotel îmi recomandați ?

Udriski făcu o schimă ușor amuzată.

— Va trebui să fiți extrem de indulgent, *Monsieur le Duc.* Aci nu ne aflăm la Viena. Există două, sau trei hoteluri mai răsărite. Pentru dumneavoastră, însă...

— Știu să mă acomodez, *Herr* Udriski.

— Nu prea aveți de ales. „Hôtel d'Europe" de pe Ulița Nemțească sau „Hotelul Donat Hugues" de pe podul Mogoșoaiei sînt singurele pe care vi le-aș recomanda. Ar mai fi cîteva hanuri, dar acestea sînt zgomotoase și frecventate de o lume amestecată. Dacă îmi permiteți, vă pun la dispoziție serviciile unui localnic foarte priceput — dragomanul consulatului. Veți avea o călăuză perfectă.

Gerald acceptă oferta. Trecuseră cîteva ore de cînd cutreiera orașul. Se simțea obosit și îi era foame. Udriski îl conduse pînă la trăsură.

— V-aș sugera, *Monsieur le Duc,* să recomandați oamenilor dumneavoastră o vigilență sporită. Eteriștii, sau în sfîrșit, cei care-și atribuie apartenența la această organizație, nu se sfiesc să pretindă contribuții bănești, mai mult sau mai puțin silite...

— Cunosc procedeul, replică Gerald. Au încercat să-l practice şi asupra mea. În orice caz, vă mulţumesc pentru solicitudine. Pe diseară, *Herr* Udriski.

Se urcă în trăsură. Convoiul se urni, salutat de ploconelile secretarului. Găzduirea se dovedi a fi extrem de spinoasă. Cele două hoteluri recomandate de Udriski, şi un al treilea — o magherniţă cu aspect puţin ispititor — erau ocupate de „ofiţeri" din armata lui Ipsilanti şi de nişte indivizi cu mutre ciudate, care păreau să joace un rol foarte echivoc în Bucureştiul bîntuit de răscoală. Înşii aceştia se ivesc ca ciupercile după ploaie în epocile tulburi. Se pretează la cele mai abjecte servicii. Oferă spre vînzare, sau sînt oricînd gata să cumpere bijuterii procurate pe căi dubioase, recomandă în şoaptă adrese de bordeluri sau de tripouri rău famate, sugerează lovituri fructuoase militarilor dornici să-şi sporească avutul pe orice cale, se vînd pe ei sau îi vînd pe alţii, jucînd rolul aparent inofensiv al acelor păsări care ciugulesc carnea rămasă printre dinţii crocodililor, sau al acelor peşti mărunţi care însoţesc, asemenea unor paraziţi, rechinii carnivori.

Gerald luă apoi la rînd hanurile. Unele erau închise. Altele gemeau de refugiaţi din judeţele de nord ale ţării, căzute sub controlul trupelor lui Ipsilanti. În capitală nădăjduiseră să scape de urgia eteriştilor. Dar alunecaseră din rău în mai rău. Pandurii lui Vladimirescu — puţini la număr — nu le puteau asigura întotdeauna protecţia. Palizi, înfricoşaţi, cu obraji scobiţi şi cearcăne negre sub ochi, aveau o expresie patetică, rătăcită, care impresiona. Toţi, şi cei bogaţi şi cei mai puţin bogaţi, purtau haine ponosite, singurele care le mai rămăseseră după ce-i scuturaseră zavergiii. Jefuiţi, maltrataţi, umiliţi, aşteptau ceva — nici ei nu ştiau bine ce anume.

Raymond îi privea cu mirare şi compătimire. Oameni tot atît trişti, de dezorientaţi întîlnise şi la Veneţia, şi la Constantinopol, şi întîlnea şi aici la Bucureşti. Suferinţele acestea îl făceau să clocotească. Din instinct se alătura celor slabi şi obidiţi. Slabi şi obidiţi erau şi italienii, şi grecii, şi românii. Puternici şi cruzi erau austriacii, turcii... Îi ura cu toată înverşunarea. Ceea ce se întîmpla la Bucureşti îi depăşea oarecum înţelegerea. Aici eteriştii lui Ipsilanti şi

pandurii lui Vladimirescu se încăierau între ei. Suferinţele nu veneau numai de sus, de la asupritori, ci chiar de la acei care ar fi trebuit să se unească împotriva asupritorilor, dar care acum se aflau dezbinaţi. Grecii care luptau şi mureau cu arma în mînă în Tesalia, Epir, Peloponez, în Arhipeleag nu puteau fi aceiaşi cu eteriştii din Ţara Românească şi din Moldova, care jefuiau cu aceeaşi frenezie şi vistieria statului, şi pe simplii particulari. Adeseori erau văzuţi vînzînd în plină zi, pe stradă, giuvaeruri, covoare, şaluri, blănuri, furate Dumnezeu ştie de unde. Fenomenul acesta era în parte explicabil. Ipsilanti nu corespundea misiunii pe care şi-o asumase. Superficial, incapabil, plasat în fruntea Eteriei nu datorită meritelor, ci titlului său princiar şi relaţiilor sale cu ţarul, nu era în stare să-şi strunească trupele alcătuite mai ales din aventurieri, din derbedei, din pescuitori în apă tulbure, care se alipiseră puţinilor luptători cu bună-credină numai pentru a-şi da frîu liber apucăturilor. Vladimirescu era dezamăgit şi revoltat de comportarea eteriştilor pe care-i sprijinise fără rezerve în prima fază a răscoalei. Locotenenţii şi pandurii săi îi împărtăşeau amărăciunea şi indignarea. Din nefericire, şi printre aceştia se aflau unele elemente nesigure, care se lăsaseră contaminate de pilda eteriştilor. Vladimirescu sancţionase cu străşnicie abuzurile oamenilor săi şi se străduise să zăgăzuiască, chiar şi pe calea armelor, excesele foştilor săi aliaţi, care se purtau cu neobrăzarea învingătorului într-o ţară înfrîntă şi ocupată. Dacă în Ţara Românească autoritatea sa reuşea să pună în parte stavilă tîlhăriilor, în Moldova domnea însă cea mai cumplită anarhie. Ştirile sosite de la Iaşi zugrăveau o stare de lucruri înspăimîntătoare. Acolo jaful era patronat de mai marii statului, în frunte cu Vodă Şuţu, sluga prea plecată a Eteriei şi cu tînărul şi inexperimentatul mare vistiernic Niculae Rosnoveanu, numit în această demnitate de către Domn, numai fiindcă îmbrăţişase cu fanatism cauza grecilor dornici de libertate, şi împlinea fără crîcnire poruncile nesăţioşilor Duca şi Pendedeca, acoliţii lui Ipsilanti, rămaşi după coborîrea acestuia dincolo de Milcov, adevăraţii stăpîni ai Moldovei.

În primele ore după sosirea sa în București, Gerald avusese timp să-și facă o idee destul de cuprinzătoare asupra antagonismelor care sfîșiau Țara Românească. Înțelept ar fi fost să fi amînat această călătorie de documenare pînă s-ar fi limpezit lucrurile pe aceste vitregite meleaguri.

Călăuzit de dragomanul recomandat de Udriski, cutreieră „podul" Mogoșoaiei de la un cap la altul, fără să găsească odăi libere la vreunul din hanurile înșiruite ca mărgelele pe ață. În toate acestea domnea o forfotă nepotrivită cu pustietatea străzilor. S-ar fi zis că între zidurile lor se bulucise toată viața izgonită din restul orașului. Unele din ele erau de o murdărie și de un primitivism respingător. Deși nu-i plăcea să deranjeze lumea, Gerald se gîndea să treacă iarăși pe la locuința lui Alexandru Vulturescu, căruia să-i ceară găzduire. Dragomanul îi propuse să mai facă o încercare. La „Hanul lui Manuc", unul dintre cele mai încăpătoare caravanseraiuri din București, li s-ar fi putut amenaja eventual un colț în care să-și petreacă noaptea. Hanul acesta era însă atît de zgomotos, încît călătorii străini, iubitori de liniște și cu tabieturi, îl ocoleau scuturîndu-se cu oroare.

— Sînt atît de obosit, încît cred că aș fi în stare să dorm și pe o masă, în sala de mîncare a hanului, zise Gerald plictisit.

Tot colindînd orașul, nu simțiseră scurgerea timpului. Umbrele serii prinseseră a se așterne peste case, peste grădini, peste plopi și peste clopotnițe. La ferestre nu se zărea însă strop de lumină. Locatarii se fereau a arăta că sînt acasă.

Cotiră pe Ulița Veche, care cobora spre Dîmbovița. În văzduh atîrnau zdrențe de fum și de praf. Mirosea a bălegar și a apă stătută. Din stufărișul văii Dîmboviței se ridică un stol de rațe speriate. Broaștele orăcăiau pe întrecute. Hanul se ivi alburiu la capătul uliței. Clădirea cu două caturi se desfășura în lărgime ca o cazarmă. Multe ferestre erau luminate. S-ar fi zis că cei din han nesocoteau primejdiile dinafară. Convoiul lui Gerald pătrunse printr-un gang afumat într-o vastă curte pătrată, mărginită de cerdacurile de lemn ale hanului. În spațiul acesta

limitat se încîlceau într-o fantastică dezordine caleşti prăfuite, căruţe acoperite cu coviltire, cai deshămaţi cu desagi de grăunţe aninaţi de după grumaz, furgoane, cabriolete, boi placizi ce-şi rumegau în tihnă tainul, care încărcate cu butoaie şi cu tot felul de mărfuri, măgari zgomotoşi, şi printre toate acestea, oameni, foarte mulţi oameni. O lume atît de colorată, atît de variată şi de stranie, încît şi-ar fi găsit cu cinste locul în faimoasa Curte a Miracolelor din Parisul medieval. Îmbrăcămintea orientală, amplă şi pestriţă, figura alături de hainele „nemţeşti" ale orăşenilor de modă nouă ; straiele cuviincioase ale ţăranilor şi zdrenţele cerşetorilor se amestecau cu veşminte slinoase, împodobite cu tot soiul de mărgele ale ţiganilor şetrari ; rasele sobre ale călugărilor contrastau cu eleganţa ţipătoare a rochiilor foarte decoltate, purtate cu sfruntare de femeile căzute în păcatul preacurviei ; găietanele militarilor şi coardele ţambalurilor aveau acelaşi luciu discret în lumina purpurie a torţelor. Şi oamenii aceia se sfădeau, se tocmeau, băteau palma, benchetuiau, cîntau, jucau cărţi, se beţiveau, urlau, se trăgeau pe sfoară, se îmbrăţişau scîrbavnic mai pe ascunse, mai pe faţă, îşi lăudau marfa, puneau la cale tot felul de drăcovenii, complotau, pîndeau, furau, oglindind întreaga gamă a patimilor umane exacerbate de stările de mizerie, de nesiguranţă, de teamă, de luxură, inerente vremurilor tulburi.

Lui Gerald nu-i displăcu atmosfera aceasta deşănţată, care răspundea unei tainice coarde lăuntrice. Se uita plin de curiozitate la nepoţii săi, întrebîndu-se cum vor reacţiona. Benjamin nu se arătă de loc impresionat de această lume, cu care se deprinsese în anii fragezi ai adolescenţei. Raymond, în schimb, arunca priviri uluite, scandalizate. În atmosfera de eprubetă de la Palazzo Andreea, fusese ferit de contactul cu lumea fremătîndă, tulbure, dinafară. Lumea din tratatele de istorie, cu pildele ei eroice, cu frămîntările ei elevate, nu reprezenta decît o latură incompletă a adevăratei lumi, a acelei lumi vii, cu preocupări mărunte, legate în special de lupta pentru existenţă, de micile plăceri cotidiene menite să înfrumuseţeze viaţa.

Raymond trebuia familiarizat cu aspectele aparent frivole ale vieţii. Preceptorul său italian îl deprinsese să vadă

lumea prin ochelari de cal. Lupta pentru libertate îl preocupa în exclusivitate. Gerald admira această trăsătură a caracterului lui Raymond, care era gata să se aprindă, să se ia la trîntă pentru înlăturarea nedreptăților sociale. Un membru de seamă al dinastiei Sunderland — și Raymond era prin naștere sa un astfel de membru — trebuia să corespundă și altor imperative, chiar dacă acestea erau mai puțin înălțătoare, mai puțin morale. Gerald avea de gînd să-l reeduce. La nevoie, îl va da și pe mîna lui Benjamin. Poate că cei doi veri se vor influența reciproc, asemenea vaselor comunicate. Benjamin va cîștiga un fond moral, un idealism indispensabil din preaplinul lui Raymond, iar Raymond va cîștiga din experiența de viață a lui Benjamin. Dacă îl vor influența numai laturile meschine, triviale, cu atît mai rău pentru el. Va pieri pe drum. Dacă va supraviețui acestei experiențe, va ajunge însă un adevărat Sunderland.

La Hanul lui Manuc, Gerald găsi găzduirea pe care o căuta. Hangiul, mai puțin oriental și mai descurcăreț decît ceilalți confrați ai săi, care se mărginiseră să ridice neputincioși din umeri, mirosise că are de-a face cu un client cu o situație deosebită, care merita un tratament deosebit. Inventiv, scosese din camerele lor — cele mai bune din han — pe niște negustori din Sibiu, pe care-i potolise dîndu-le în schimb propria sa locuință și o masă copioasă pe deasupra. Reușise astfel să ofere lui Gerald și însoțitorilor săi, în mai puțin de un sfert de oră, întreg spațiul de care avea nevoie.

Evident, Gerald nu găsi la Hanul lui Manuc luxul cu care era deprins, nici confortul hotelurilor occidentale. Camera sa era totuși încăpătoare, înveselită de scoarțe românești, viu dar armonios colorat și înfrumusețate de mobile cu pirogravuri în care măestria și fantezia se împleteau în egală măsură. Raymond și Benjamin se aleseră cu o odaie ceva mai mică, în care mirosea a busuioc și a mere. Două sofale moi și cîteva covoraşe orientale îi dădeau o înfățișare plăcută. Lafont și consilierii fură cazați în camere mai modeste, dar îndeajuns de curate și primitoare.

Hangiul, rotund, vioi și veșnic surîzător, făgădui lui Gerald o cină care să nu înșele faima hanului. La Bucu-

reşti, explică el, sărăcia era mare. Tulburările lăuntrice, războiul care bătea la uşă împiedicau aprovizionarea normală a populaţiei. Pentru clienţi cu vază — aci hangiul se ploconi pînă la pămînt — avea el grijă să procure cel mai gustos peşte şi cele mai alese vinuri.

Într-adevăr, hangiul nu se dezminţi. La cină, Gerald şi invitaţii lui, printre care se număra şi secretarul consular Udriski, avură parte de un festin cu bucate româneşti delicioase — şalău rasol, nisetru la grătar, sarmale, pui fript cu mujdei de usturoi, friptură de iepure cu măsline, fazan îndopat cu castane, plăcintă cu mere, brînză de Brăila şi la sfîrşit tot soiul de fructe minunat conservate. Ţuica şi vinurile de Drăgăşani şi Cotnari făcură senzaţie.

— Ţara aceasta e binecuvîntată de Dumnezeu, *Herr* Udriski, spuse el, după ce îşi muie încă o dată buzele în vinul rubiniu din cupă.

— De aceea şi jinduiesc vecinii, zise secretarul sentenţios. Se bat străinii pentru bogăţiile ei, ca şi dulăii pentru os.

Gerald se întrebă dacă această comparaţie nu i se aplica şi lui. Concesionarea vămilor şi eventual a impozitelor din ambele Principate, care făcea obiectul tîrguielilor sale cu turcii, nu se încadrau în aceeaşi luptă pentru os ?

— După cîte sînt informat, *Herr* Udriski, străinii de care vorbeşti dumneata n-au prea făcut investiţii în această ţară.

— N-au făcut investiţii pentru că incertitudinea politică nu le-a îngăduit să-şi angajeze capitalurile în afaceri pe termen lung. S-au mărginit să o exploateze la sînge. Şi paşalele turceşti, şi demnitarii de sînge grecesc, şi levantinii oploşiţi pe aceste tărîmuri, şi negustorii braşoveni şi sibieni, şi alţii, şi alţii, şi alţii,... Cel care ar dori în clipa de faţă să facă investiţii în Ţara Românească — de pildă — ar trebui să trateze şi cu locţiitorii lui Vodă Kallimaki, caimacanii Vogoride şi Negri — care, între noi fie vorba, nu mai au la ora actuală nici un fel de putere — şi cu Tudor Vladimirescu, căpetenia răsculaţilor români, care se bucură de autoritatea unui adevărat domnitor, fără a avea însă învestitura Sublimei Porţi, şi cu generalul Ipsilanti, şeful Eteriei, care ocupă în mod practic jumătate

din țară, și cu turcii, stăpînii virtuali ai Principatelor, și cu rușii, care aspiră să-i înlăture pe turci și să se înscăuneze în locul lor, și cu austriecii, care și-au arogat dreptul de a arbitra conflictele dintre Imperiul Țarilor și Imperiul Otoman, spre a menține un echilibru politic european fără de care întreg edificiul Sfintei Alianțe s-ar duce de rîpă, și în sfîrșit să consulte și pe boierii pămînteni, căci n-ar fi exclus ca într-o zi să se aleagă iarăși domnitori din rîndurile lor, așa cum de altfel se și proceda pînă la începutul secolului al XVIII-lea, cînd turcii au răsturnat ordinea existentă și au impus domni originari din Fanar, în care își închipuiau că pot avea mai multă încredere.

Lafont ascultase cu interes expunerea lui Udriski. Concluziile acestuia coincideau cu ale lui. Se întreba dacă patronul le va împărtăși vederile. Îl știa impetuos și extrem de voluntar. Va avea oare înțelepciunea să nu se vîre în acest viespar ?

Gîndurile lui Gerald urmăreau același făgaș. Secretarul Udriski vădea o cunoaștere profundă a situației politice din Țara Românească. Într-adevăr, o angajare a Casei Sunderland în Principate, cel puțin în stadiul actual, era exclusă. Prea multe imponderabile puteau modifica fundamental datele problemei, dînd peste cap cele mai solide raționamente. În Mexico, de pildă, Casa Sunderland jonglase cu cele două mari tabere : partizanii menținerii statutului de colonie, pe de o parte, partizanii independenței, pe de alta. Șansele erau de unu la doi.

Principatele puneau o problemă infinit mai grea. Era aproape imposibil să ghicești ce tabără va învinge din cele cinci sau șase aflate în luptă. Prin metoda eliminării, s-ar fi putut restrînge numărul acestora, dar pînă la o limită. Hotărît, turcii trebuiau să-i ofere alte garanții. Este adevărat că Imperiul Otoman era atît de fisurat, atît de bolnav, încît nici o parte componentă a acestui conglomerat de țări care-l alcătuiau, cu sau fără voia lor, nu prezenta mai multă siguranță. Gerald suspină. La Constantinopol, delegații săi și reprezentanții Sublimei Porți vor relua tratativele. Era mai bine așa.

Pentru prima oară renunța la atingerea unuia din obiectivele pe care și le propusese. Dar aceasta nu-l supără. Încercă chiar un sentiment de ușurare și în același timp de mîndrie. Mîndrie fiindcă era destul de înțelept să nu persevereze într-o acțiune cu puțini sorți de izbîndă. Globul pămîntesc era destul de mare. Casa Sunderland avea o întreagă lume la dispoziție. De ce să-și rupă dinții în Principate, așa cum și-i rupsese odinioară în Haiti ? Atunci, Richard Sunderland, marele Richard Sunderland, nu știuse să se oprească la timp. Acționase în baza unor calcule greșite și pusese în primejdie însăși existența Casei pe care o crease. El, Gerald, era mai prudent. Știa să dea înapoi — elegant și fără zguduiri.

Se ridică de la masă bine dispus. Fiindcă în sala de mîncare se făcuse foarte cald, ieși în cerdac să se mai răcorească. De acolo, de sus, curtea hanului înfățișa un spectacol de carnaval. În jurul unui foc mare, ce-și înălța spre cer pălălaia încununată de scîntei, făceau cerc o mulțime de bărbați hipnotizați parcă de dansul voluptuos, dar în același timp de un farmec sălbatic, executat de două țigănci tinere, pline de nerv, ce-și contorsionau corpurile suple asemenea unor trestii smucite de vînt.

Gerald le urmări îndelung evoluțiile. Țigăncile acestea nu erau cu nimic mai prejos de balerinele ce-și etalau savantele figuri de balet pe scenele marilor teatre. Aveau chiar o anumită superioritate. Superioritatea pe care improvizațiile pline de neprevăzut o au asupra baletului perfect disciplinat, cu evoluții de un înalt rafinament, dar care se înlănțuiesc după canoane arhicunoscute.

Gerald se înapoie în pragul sălii de mîncare și făcu semn valetului său personal, care stătea smirnă în dreptul bufetului. Îi arătă discret cele două țigănci care dansau în jurul focului.

— Le vezi, James ? În noaptea aceasta să le strecori în camera nepoților mei. Ai înțeles ?

Valetul se înclină imposibil.

— Prea bine, *Sir*.

Apoi dispăru spre a-și îndeplini misiunea.

Gerald zîmbi. Focul din curte îi arunca tente purpurii pe obraz, dîndu-i o înfăţişare bizară.

A doua zi de dimineaţă, contrar obiceiului, Gerald se trezi din somn foarte tîrziu. Banchetul din ajun se prelungise pînă în zori. Chemaseră sus ţigănci şi lăutari, care să le stimuleze dorul de petrecere. Gerald nu se culcase cu nici una din ele, deşi toate erau extrem de tinere şi aveau mult vino-încoace. Gusturile lui atinseseră un asemenea rafinament, încît acele întîlniri întîmplătoare între epiderme — cum caracteriza un francez al secolului al XVIII-lea actul sexual — nu-i mai trezea interesul decît într-o anumită ambianţă. Secretarul consular Udriski plecase de la petrecere ameţit de băutură, epuizat de femei şi stors de informaţii. Gerald aflase de la el tot ce dorea să afle. Generos, îi dăruise un inel cu diamante. Poate că va mai avea nevoie vreodată de serviciile lui.

După o baie fierbinte, reconfortantă, James îl bărbieri după toate regulile artei, apoi i se servi micul dejun. Gerald aşteptase micul dejun cu multă curiozitate, căci la acesta trebuiau să participe obligatoriu şi nepoţii săi. Benjamin şi Raymond apărură — potrivit protocolului — în momentul în care valetul anunţă solemn pe Gerald că masa este servită.

Benjamin era plin de voie bună şi avea trandafiri roşii în obraji. Mohorît, Raymond ţinea privirile în pămînt şi îşi frămînta nervos mîinile. Gerald înţelese. Benjamin primise cu încîntare vizita nocturnă a celor două dansatoare. Raymond fusese scandalizat la culme şi îşi respinsese partenera pe care i-o pregătise unchiul său. „Poate că e prea tînăr", reflectă Gerald. Faptul în sine îi făcu plăcere. Nici unul din cei doi băieţi nu se dădu în vorbă despre păţania lor. Nu ştiau a cui fusese iniţiativa, aşa că păstrară tăcerea. Benjamin se temea să nu-şi indispună unchiul, care urmărea desigur să-l dezbere de vechile-i năravuri. Lui Raymond îi era ruşine să-i vorbească despre o experienţă care-l umpluse de scîrbă.

Gerald şi nepoţii săi se ridicau tocmai de la masă, cînd fu anunţată sosirea fostului mare vistiernic Alexandru Vulturescu. Boierul întorcea vizita pe care Gerald i-o

făcuse în ajun, fără să-l fi găsit însă acasă. Boierul era îmbrăcat după moda veche, orientală. Purta un calpac imens, caftan îmblănit şi brîu de mătase de culoarea vişinei putrede. Barba argintie, în ciuda vîrstei nu prea înaintate, nasul uşor încovoiat, ochii pătrunzători, încetineala solemnă a gesturilor, atitudinea mîndră, aproape orgolioasă, îi dădeau înfăţişarea unui patriarh venerabil, de o impunătoare nobleţe.

Gerald îl primi în camera sa, rugînd să fie iertat fiindcă nu putea oferi vizitatorului un cadru care să corespundă importanţei acestuia. Folosindu-se de acelaşi limbaj înflorit, Vulturescu declară, într-o franţuzească impecabilă, că personalitatea gazdei e atît de strălucitoare, încît poate lumina feeric cel mai umil cadru. Adăugă că s-ar socoti mai mult decît onorat dacă ilustrul şef al Casei Sunderland ar accepta să-i fie oaspete pe tot timpul şederii sale în capitala Ţării Româneşti. Gerald îi mulţumi cu recunoştinţă pentru binevoitoarea sa invitaţie. Intenţiona să părăsească însă Bucureştiul neîntîrziat — cu tot regretul pe care i-l inspira o asemenea plecare — deoarece era aşteptat la Sankt Petersburg către sfîrşitul lunii mai. Avea de gînd să folosească ruta Iaşi — Lemberg — Varşovia — Wilna.

Alexandru Vulţurescu clătină din cap cu îndoială.

— Mă tem că va trebui să renunţaţi la această rută, cel puţin pînă la lămpezirea situaţiei politice din Moldova. Vodă Şuţu a abdicat, Roznovanu — omul său de încredere — şi mitropolitul Veniamin au fugit peste graniţă, prinţul Cantacuzino, numit de Ipsilanti comandant militar al Moldovei, nu mai e în stare să pună capăt dezordinilor. Eteriştii bîntuie ţara, pradă satele, dau foc conacelor, jefuiesc mănăstirile în care boierii şi-au ascuns giuvaerurile, ridică forţat vitele oamenilor şi le vînd în Bucovina, în sfîrşit se dedau la cele mai cumplite abuzuri. Locuitorii Botoşanilor s-au ridicat pînă la unul spre a-i alunga pe greci. Boierii, înfricoşaţi şi de excesele grecilor, şi de proprii lor clăcaşi, şi de perspectiva unei invazii turceşti, fug care încotro. Dacă aţi încerca să străbateţi Moldova, calitatea dumneavoastră de cetăţean al unei mari puteri nu v-ar servi la nimic. Credeţi că Anglia şi-ar trimite

flota, sau Franța ar mobiliza, dacă oasele dumneavoastră înălbite ar fi găsite undeva la margine de drum ?

Gerald își trecu stingherit mîna prin păr. Un gest reflex care-i exterioriza nervozitatea.

— Cred că aveți dreptate. Am să trec munții în Transilvania. Pe la Brașov sau Sibiu.

Vulturescu își mîngîie încet barba mătăsoasă, acoperită cu promoroaca anilor.

— Ținuturile din nordul Țării Românești sînt controlate de „trupele" lui Ipsilanti. Bandiții lui bîntuie trecătorile. Numai dacă ați fi escortat de o armată ați putea trece nevătămat în Transilvania.

— Sînteți foarte bine informat, excelență.

— În țara aceasta, în care viața oamenilor atîrnă de un fir de păr, orice greșeală de calcul, orice ușurință în aprecierea evenimentelor te pot costa scump. Trebuie să fii bine informat spre a te feri de surprizele funeste inerente politicii de basculă pe care sîntem siliți să o ducem. Cîți oameni nu și-au pierdut capul de pe umeri fiindcă n-au avut agenți care să-i avertizeze la timp de ceea ce li se pregătea ! Cîți nenorociți nu și-au blestemat tardiv nesocotința de a nu fi ținut seama de unele indicii, aparent lipsite de importanță, dar care cîntărite cu înțelepciune și la timpul potrivit i-ar fi salvat de la pieire ! Pe meleagurile noastre viața reprezintă o valoare foarte prost cotată. Va veni poate o zi cînd starea aceasta nenorocită de lucruri se va schimba. Vor mai trece însă mulți ani, foarte mulți ani pînă atunci. Eu, cel puțin, nu cred că voi avea parte de această fericire spre care jinduim cu toții. Fiii sau nepoții mei se vor bucura poate de ea.

Gerald rămase impresionat de vorbele amărîte ale boierului. Prin glasul lui părea să-și găsească exprimarea setea de libertate a unei lumi asuprite.

— Am crezut un timp în steaua lui Vladimirescu, omul acesta simplu, dar plin de energie și de dragoste pentru glia românească. Vă mărturisesc. Am făcut parte dintre boierii care l-au sprijinit. Am nădăjduit că ne va izbăvi de străini. Am privit la început plini de speranță poporul care se ridica la apelul său și pornea la luptă.

Prudentă, boierimea stătea de o parte. Nu voia să se compromită angajîndu-se fățiș în luptă. Prefera să lucreze subteran. Și-au închipuit că rețeaua de intrigi pe care o țeseau tratînd cînd cu rușii, cînd cu austriecii, cînd cu grecii, putea fi mai eficace decît acțiunea purtată la lumina zilei. Adevărul este că au încercat să-și facă din Vladimirescu o unealtă. Iar în clipa în care au avut impresia că răscoala lui Vladimirescu îmbracă un caracter social tot mai pronunțat, au început să-și manifeste ostilitatea față de această mișcare. Conflictul s-a înveninat. Poate că lupta dintre Vladimirescu și boieri ar fi luat forme violente, dacă n-ar fi intervenit un act politic de o gravitate excepțională : Dezavuarea lui Ipsilanti și a Eteriei de către țarul Alexandru. Boierii și-au dat cu groază seama că făgăduielile lui Ipsilanti fuseseră vorbe goale și că rămîneau cu toții la discreția turcilor. Îngroziți, cei mai mulți au trecut granița spre a scăpa de represaliile pe care oștirile otomane aveau să le aplice tuturor acelor ce îndrăzniseră să înfrunte autoritatea Sublimei Porți. Pe Vladimirescu și pe Ipsilanti i-au părăsit, lăsîndu-i să se descurce cum vor ști. Vladimirescu a înțeles că nu poate duce lupta pe două fronturi. Cu eteriștii pe de o parte, cu turcii pe de alta. A început deci să negocieze cu turcii.

— Sînteți sigur ? întrebă Gerald.

Reintrarea Principatelor sub autoritatea Constantinopolului ar fi limpezit oarecum situația.

— Sînt foarte sigur. Vladimirescu tratează cu turcii prin intermediul caimacanilor Negri și Vogoride. Iată o primă greșeală de calcul. Negri și Vogoride sînt eteriști convinși. Aș pune rămășag că la ora aceasta Ipsilanti cunoaște — prin intermediul celor doi caimacani — conținutul și stadiul discuțiilor. Cert este că în clipa de față Vladimirescu este domn virtual al Țării Românești. A ocupat o serie de puncte strategice în București și în restul țării, a fixat domiciliu obligatoriu boierilor divaniți — rămași în țară — spre a-i împiedica să-i contracareze planurile, a anunțat luarea de măsuri în vederea slobozeniei țăranilor de sub stăpînirea domnilor și a boie-

rilor, a publicat un plan de reforme, printre care desființarea vămilor interne, reducerea impozitelor, abrogarea unor legi opresive, tragerea la răspundere a demnitarilor care au jefuit poporul și multe altele...

— Credeți că tratativele dintre Vladimirescu și turci au șanse de succes ? întrebă Gerald.

Vulturescu ridică din umeri.

— N-aș putea să vă spun. Tot ce știu este că turcii pretind lui Vladimirescu să depună armele — condiția prealabilă pentru orice discuții — în vreme ce acesta nu concepe să discute altfel decît cu arma în mînă. Turcii au declarat în repetate rînduri că nu au nimic împotriva românilor și că singurul lor țel rămîne nimicirea trupelor lui Ipsilanti. După cum vedeți, situația este extrem de complicată. Mă tem că foarte curînd vom asista la o încercare de forțe. Aceasta m-a și determinat să vă ofer găzduire. Criza poate să izbucnească dintr-un moment într-altul. Casa mea este în orice caz mai sigură decît acest han deschis tuturor vînturilor.

Argumentele lui Vulturescu nu erau lipsite de temei, conveni Gerald. Evenimentele îl prinseseră aci, la București. Criza se apropia de punctul ei culminant. Gerald simțea instinctiv acest lucru. În atmosfera apăsătoare plutea o amenințare surdă, prevestitoare de cataclisme.

Casa lui Vulturescu avea aspectul unei fortărețe. Ziduri groase, ferestre strîmte, zăbrelite, care lăsau să intre zgîrcit lumina, porți întărite cu fier. Frumosul, sub orice formă, fusese sacrificat utilului. Neamul Vultureștilor cîștigase experiență de-a lungul veacurilor de cumplită frămîntare. Știau că bogăția — etalată cu ostentație de parveniții lipsiți de înțelepciune — trebuie ascunsă cît mai în adînc, căci altfel stîrnește invidia și poftele celor mari și puternici. Mai știau că o casă bine fortificată e mai sănătoasă decît edificiile pompoase, dar lipsite de apărare. Palatul de la Mogoșoaia, cu toate splendorile lui, nu-i feriseră pe Brîncoveni de masacru. Vultureștii aveau mari avuții. Ar fi putut să-și dureze palate tot atît de mărețe ca ale Brîncovenilor sau Cantacuzinilor. Preferaseră să trăiască în umbră. Unii din ei — și aceștia erau puțini la număr — acceptau demnități înalte, dar

ca pe o corvoadă de care nu ştiau cum să se elibereze mai repede. Nu furau căci nu aveau nevoie să fure. Nu împilau fiindcă erau cu frica lui Dumnezeu. Nu umblau cu intrigi pentru că în lupta aceasta subterană, cu mine şi contramine, sorţii de izbîndă sînt foarte puţini, iar cei care dobîndesc azi succese răsunătoare se pot prăbuşi mîine cu tot atît de mult zgomot. Se găsiseră printre ei şi zănatici ; trufaşi, încercaseră să înfrîngă disciplina tradiţională pe care Vultureştii şi-o impuseseră generaţii de-a rîndul. Fuseseră însă înlăturaţi de proprii lor părinţi, fraţi sau unchi, care preferaseră să sacrifice un individ nesăbuit, decît să compromită existenţa întregii familii. Această mediocritate aparentă, păstrată cu legămînt de-a lungul secolelor, îi ţinuse departe de tron şi de luptele pentru putere. Alexandru Vulturescu continua aceeaşi politică prudentă. Îl sprijinise pe Vladimirescu deoarece crezuse că anul acesta era predestinat să scape ţara de sub călcîiul străinilor. Îşi dăduse mai tîrziu seama că forţele pe care trebuia să le înfrunte vijeliosul conducător de panduri erau încă invincibile. Se retrăsese atunci ca melcul în cochilie. Pentru că angajarea lui nu fusese spectaculoasă, şi degajarea trecu aproape neobservată.

Vladimirescu îl chemă o dată la Cotroceni — unde îşi stabilise reşedinţa — spre a-i cere sfaturi. Vulturescu se arătă binevoitor, dar reticent. Poveţele lui, ca şi străvechile oracole puteau fi interpretate în felurite sensuri. Dezamăgit de ineficienţa boierului, pe care o atribui unui ramolisment precoce, Vladimirescu îi îngădui să se retragă cu toate onorurile. Vulturescu plecă de la această întîlnire apăsat de propria lui conştiinţă şi de presimţiri rele. Gerald îl văzu în ziua aceea îngîndurat şi trist. Vulturescu fusese consecvent tradiţiei familiale. Rămăsese în umbră.

Gerald petrecu zile destul de frumoase în locuinţa fortificată a gazdei sale. Vulturescu avea o bibliotecă plină cu cărţi franţuzeşti, nemţeşti şi latineşti. Tomurile grele, frumos împodobite, dar scrise cu litere cirilice, îi treziră mai puţin curiozitatea. Vulturescu avea şi o pivniţă cu vinuri extraordinare. Gerald le savura cu desfătare. Şi

bucătăria casei Vulturescu era fără pereche. În compania bătrînului boier, Gerald se familiariză cu cele mai specifice și mai gustoase preparate ale gastronomiei românești. Borșurile din cap de miel cu lobodă roșie și leuștean, plachia ori saramura de crap cu mămăliguță aurie, droburile de miel, sărmăluțele din piept de gîscă, chifteluțele de curcan, rațele pe varză călită, plăcintele cu poale în brîu, cozonacii cu nucă și stafide îi stîrniră în asemenea măsură entuziasmul, încît porunci bucătarului său personal să copieze rețetele și să le introducă în meniurile cele mai alese ale Casei Sunderland.

Cînd vremea era frumoasă și orașul liniștit, Vulturescu își plimba oaspetele pe la viile sale din jurul Bucureștiului. Beau atunci și se ospătau, avînd însă grijă să se înapoieze acasă înainte de a se întuneca. Într-o noapte, o ceată de indivizi încercară să ia cu asalt fortăreața Vulturescului. Avuseseră de bună seamă veste că oaspetele boierului era un străin plin de bani și de giuvaeruri. Oamenii de pază ai fostului mare vistiernic și arnăuții lui Gerald, după o luptă scurtă, dar sîngeroasă, izgoniră pe agresori.

În tot acest timp lui Gerald nu i se oferi niciodată prilejul să cunoască pe fiul boierului, care zăcea într-o cameră cu vedere spre curte, asistat de un „doftor" cu aproximative cunoștințe medicale și de două babe pricepute în descîntece și leacuri miraculoase.

Știrile care soseau fără regularitate erau triste. Anarhia din țară creștea. Incendiile din jurul Bucureștiului înălțau spre cer coloane negre de fum. Ciocnirile dintre panduri și eteriști erau tot mai numeroase și mai violente. Se zvonea că „Domnul Tudor" — cum începuseră să-l denumească tîrgoveții și țăranii — se pregătea intens de război.

Curierii lui Gerald soseau de la Constantinopol cu mare întîrziere. Cîțiva pieriseră pe drum, o dată cu corespondența pe care o purtau. Știrile sosite din lumea întreagă vădeau aceeași frămîntare, aceeași căutare disperată, aceeași luptă îndîrjită între vechi și nou. Revoltă în Piemont, complot în Lombardia, complot în Statul Papal, mișcări de stradă în Anglia, conspirații la Paris, tulburări

în Spania, lupte îndîrjite în Grecia Continentală şi în Arhipelag, fricţiuni şi între perşi şi ruşi, rebeliune în coloniile olandeze din Insulele Sonde, masacre în Java, conflict în Statele Unite între sclavagişti şi abolţionişti, perspectiva unei ciocniri între Rusia şi Statele Unite, efervescenţă în Portugalia, frecuşuri între ţarul Alexandru şi Dieta Poloneză. Tensiunea politică era atît de mare, încît moartea lui Napoleon la Sfînta Elena trecu aproape neobservată.

O scrisoare pe care Gerald o primi de la Robert îl determină să-şi schimbe iarăşi planurile.

„O duc foarte rău cu sănătatea, îi scria fratele său din Sicilia. Atît de rău, încît mi-a fost imposibil să mă înapoiez la Viena. Simt că mă apropii de termenul final al existenţei mele terestre. Vreau să ne vedem. Avem multe lucruri de pus la punct. Ţin să-ţi predau în ordine acea porţiune a patrimoniului Casei noastre, a cărei administraţie mi-a revenit potrivit hotărîrilor din urmă ale autorului nostru comun."

Gerald rămase adîncit în gînduri. Perspectiva dispariţiei lui Robert îl neliniştea. Moartea lui ridică probleme spinoase. În primul rînd drepturile de succesiune. Erezii lui Robert trebuiau convinşi să respecte statutul secret al Casei Sunderland care interzicea membrilor acestei familii să ceară vreodată ieşirea din indiviziune, spre a nu ştirbi un patrimoniu menit să rămînă intangibil. N-ar fi fost exclus ca Sandra să se arate intratabilă. Îi cunoştea mentalitatea, caracterul fantasc, frivolitatea-i incorijibilă. Copiii lui Robert erau minori. Aceştia nu-i puteau crea dificultăţi decît în măsura în care Sandra, ostilă statutului Casei, s-ar erija în apărarea drepturilor copiilor ei şi ar cere să li se atribuie părţile din moştenire ce li se cuveneau. Situaţia era serioasă şi merita toată atenţia.

Gerald suspină. Trebuia să-şi amîne călătoria în Rusia. Va cere în scris scuze ţarului şi marelui duce Nicolae, care-l invitaseră în primăvară la Sankt Petersburg. Această amînare risca să dea naştere la interpretări răuvoitoare în cercurile politice şi economice ruseşti. Se va spune — probabil — că şeful Casei Sunderland evită să ia contact cu ruşii, spre a nu-i indispune pe turci. Şi

aceasta nu era cîtuşi de puţin adevărat. Gerald avea planuri mari în ceea ce priveşte debuşeurile şi piaţa rusească. Ruşii, în ciuda fabuloasei lor bogăţii, aveau nevoie de bani dinafară. În lumea financiară din marile capitale europene se zvonea că între Casa Rotschild şi guvernul majestăţii sale imperiale se purtau tratative asupra unui mare împrumut. Gerald era hotărît să torpileze aceste tratative. Boala lui Robert şi implicaţiile respective erau susceptibile să-i compromită planurile. Nu avea însă de ales.

Convocă pe Lafont şi îl puse în curent cu situaţia. Lafont se declară în totul de acord cu hotărîrea marelui patron. Aceasta era formula ideală. Lafont ştia din experienţă că Gerald nu cerea păreri spre a le urma, chiar dacă acestea ar fi fost mai raţionale decît propriile lui decizii. Accepta opiniile altora numai cu titlu informativ.

Gerald comunică apoi gazdei sale că împrejurări deosebit de grave şi care nu îngăduiau amînare îl sileau să părăsească imediat Bucureştiul. Renunţa — cu tot regretul — a se mai bucura în continuare de binevoitoarea ospitalitate ce i se acordase. Vulturescu îşi exprimă la rîndul său mîhnirea de a fi lipsit în chip atît de neaşteptat de prezenţa unui oaspete preţuit. Ambii interlocutori semnau astfel un tacit *gentlemen's agreement* asupra vizitorului. Ştiau că puteau conta unul pe celălalt.

Spre a ajunge în Sicilia, Gerald alese o rută ocolită, pe teritoriul Imperiului Austriac, care prezenta totuşi un avantaj substanţial. Era mai sigură decît un drum prin Imperiul Otoman, zbuciumat actualmente de criza greacă.

Vulturescu îi furniză o escortă suplimentară de cincizeci de călăraşi de pe moşia sa de la Căldăruşani. Gerald hotărîse să-şi grăbească plecarea şi din alte motive. La Bucureşti situaţia politică se deteriora din oră în oră. Ipsilanti părăsise Capitala, spre a nu fi surprins de trupele turceşti masate pe Dunăre, care ameninţau dintr-o clipă într-alta să invadeze Ţara Românească.

Ruperea relaţiilor diplomatice dintre Rusia şi Imperiul Otoman declanşă finalul crizei. Gerald îşi fixase plecarea pe data de 14 mai. În noaptea din ajun, clopotele

bisericilor din Capitală prinseră să sune lung și jalnic, trezind din somn populația. Mesageri veniți dinspre Dunăre în galopul frenetic al cailor vestiseră lui Vladimirescu intrarea trupelor otomane pe teritoriul Țării Românești și al Moldovei. Turcii înaintau în marș forțat spre București și spre Iași.

În zorii zilei de 14 mai, convoiul lui Gerald porni la drum. Gerald nu voia să fie prins în București de trupele de invazie. Știa că ocuparea militară a unui oraș implica excese sîngeroase care, cel puțin în primele ore, era imposibil de zăgăzuit. În drumul său pe străzile strîmte și întortocheate, convoiul își croia greu loc prin mulțimea de refugiați care se scurgeau în dezordine spre miazănoapte, spre a scăpa de urgia turcilor. Înghesuiți în tot soiul de vehicule, călări sau pe jos, cărîndu-și lucrurile cele mai de preț, părăseau Bucureștiul amenințat de invazie.

La ieșirea din oraș, convoiul lui Gerald fu silit să oprească, spre a lăsa să treacă un corp de panduri călări. care cotiră în trap întins pe drumul Piteștilor. Chipurile oamenilor erau întunecate. Caii mici, nervoși ridicau colbul de pe drum în cortine tot mai dese. Urmară cîteva tunuri ușoare și mai multe furgonete încărcate cu butoiașe de pulbere.

— Se pare că și Vladimirescu părăsește Bucureștiul, zise Lafont. Nu s-a îndurat să-l expună riscurilor unui asediu.

— Ce sorți de izbîndă ar avea o mînă de oameni, oricît de destoinici ar fi ei, față de zdrobitoarea superioritate numerică a turcilor ? rosti Gerald gînditor. Asistăm, cred, la ultimul act al unei mari tragedii. Un popor mic lăsat la discreția unui imperiu care și-a impus autoritatea în Europa numai prin foc și sabie. Îm pare rău că nu l-am cunoscut mai de mult pe acest Vladimirescu. I-aș fi furnizat arme.

— Cît ești de bun, *oncle* Gerald, exclamă entuziasmat Raymond. Și eu sînt întotdeauna de partea celor slabi.

Gerald zîmbi.

— Drept să-ți spun, nu m-am gîndit la aspectul uman. Existența a cît mai numeroase focare de rebeliune în sînul

Imperiului Otoman ne întărește poziția în negocierile cu Sublima Poartă. Cei ajunși la strîmtoare sînt întotdeauna mai concesivi...

Dezamăgirea care se oglindi pe chipul ingenuu al băiatului îl făcu pe Gerald să izbucnească în rîs.

— În orice situație ne-am afla, dragul meu, nu trebuie să uităm că sîntem oameni de afaceri. Interesele casei noastre primează orice alte considerente sentimentale. Vladimirescu mi-a trezit simpatia. Simpatia mea rămîne însă pur platonică. Atîta vreme cît turcii n-ar fi trecut Dunărea, s-ar fi putut trage unele sfori. Acum însă e prea tîrziu. Principatele acestea, ca și Regatul Celor Două Sicilii și-au trăit scurtul lor roman de independență...

Posomorît, Raymond se adînci în pernele banchetei.

Coloana de panduri se încheie, lăsînd în urmă valuri de praf poleite de soare. Convoiul lui Gerald porni iarăși la drum...

Misiunea pe care Gerald și-o asumase la Constantinopol se soldase pînă la ora aceea cu un semisucces, ar fi spus îngăduitor optimiștii, cu un semiinsucces, ar fi precizat cu o ușoară clătinare din cap pesimiștii. Indiferent de nuanță, sau de unghiul sub care era privită, Gerald nu avea motive speciale de mulțumire. Turcii trebuiau să găsească alte modalități de plată a armamentului pe care voiau să-l cumpere. La urma urmei, reflectă Gerald cinic, osmanlîii n-aveau decît să pună la mezat bijuteriile Coroanei. Pînă și Ludovic al XIV-lea se resemnase să-și trimită la topit tacîmurile de aur spre a face față cheltuielilor exorbitante impuse de războaiele din ultima fază a fastuoasei, dar și a foarte agresivei sale domnii. De acum înainte, delegații lui Gerald vor pretinde aur sau diamante în schimbul armamentului. Eh, dacă nu s-ar fi temut de concurență, de mult ar fi adoptat o atitudine intransigentă. Era sigur însă că pînă la urmă turcii îi vor accepta aproape integral condițiile. Se aflau într-o situație prea grea spre a-și mai permite să joace în ham.

Gerald era atît de absorbit în gîndurile și planurile lui, încît rămînea absent la peisajele de o sălbatică mă-

reţie ale văii Prahovei, de-a lungul căreia se înscria şerpuitorul drum spre Braşov. Capitalurile Casei Sunderland trebuiau speculate la maximum. Gerald căuta cu înfrigurare noi domenii în care să-şi extindă activitatea. Dacă operaţiile bancare, speculaţiile bursiere, împrumuturile de stat implicau doar îndrăzneli de concepţie, abilităţi şi combinaţii multiple, ca şi la şah de pildă, fabricaţia de arme, construcţiile navale, exploatările miniere necesitau cunoaşterea profundă şi aplicarea celor mai noi descoperiri ale ştiinţei şi tehnicii.

La Paris înfiinţase un serviciu de cercetări şi documentare, menit să studieze ultimele invenţii şi să recomande aplicarea lor. Unul din obiectivele importante ale serviciului îl constituia acapararea brevetelor valoroase şi folosirea lor în cadrul strict al întreprinderilor industriale controlate de Casa Sunderland. Gerald îi urmărea personal activitatea. Adeseori îşi uluia colaboratorii ştiinţifici, încredinţîndu-le soluţionarea unor probleme aparent trăsnite.

— Într-un tratat rarisim asupra unui război izbucnit către sfîrşitul secolului al XVI-lea între Japonia şi China, am citit că un amiral coreean a reuşit să scufunde toate navele militare japoneze, îmbrăcîndu-şi în platoşe de fier propriile vase, care astfel au devenit invulnerabile. Vă rog să analizaţi această chestiune. De ce n-am aplica şi noi un asemenea procedeu la navele militare construite în şantierele noastre ?

Un magistru de la Sorbona, proaspăt angajat, se străduise să-i demonstreze că faţă de puterea crescîndă a armelor de foc, armurile, de orice dimensiuni ar fi ele, îşi pierd eficacitatea. Afară de aceasta, o navă îmbrăcată în metal ar deveni atît de grea, încît posibilităţile de manevrare s-ar reduce considerabil.

Gerald îi răspunsese cu răceală.

— Am ascultat cu interes argumentele dumneavoastră negative. Le aştept şi pe cele pozitive. Pentru aceasta sînteţi plătit.

Apoi îi întorsese spatele...

Convoiul sosi la Braşov fără să fi întîmpinat pe drum vreun dezagrament. Escorta puternică îşi dovedise efica-

citatea. În frumosul oraş de la poalele septentrionale ale Carpaţilor, boierii refugiaţi din Valahia aşteptau înspăimîntaţi desfăşurarea evenimentelor. Trupe austriace erau plasate de-a lungul frontierei.

Gerald avu prilejul să stea de vorbă cu contele Banffyi, guvernatorul Transilvaniei, pe care-l cunoscuse la o recepţie în capitala Austriei.

— Ce lux de precauţii ! Vă temeţi de o invazie turcească ?

— Nu. Cu turcii sîntem prieteni. Ştiţi prea bine. Am luat însă măsuri spre a preîntîmpina o extindere a răzmeriţiei lui Vladimirescu dincoace de Carpaţi. Populaţia românească din Transilvania abia aşteaptă să ridice capul. Urmările răscoalei lui Horia, un ţăran român din Zlatna, care a cutezat să se pună în fruntea românilor nemulţumiţi şi să pornească lupta împotriva autorităţilor constituite, nu sînt nici astăzi definitiv cicatrizate. Da, da. Acest Vladimirescu este un ins foarte primejdios.

Gerald zîmbi cu imperceptibilă ironie.

— Într-adevăr, trebuie să fie extrem de primejdios de vreme ce i-a scos din amorţeală pe turci, l-a mîniat pe ţar şi a pus în alarmă autorităţile austriece...

În dimineaţa următoare plecă spre Viena. Făcu un popas de două zile la Cluj — sau Klausenburg, cum îl botezaseră austriecii — apoi îşi continuă drumul spre Budapesta. În capitala Ungariei îl ajunse din urmă vestea asasinării lui Vladimirescu, care coincidea cu încheierea unui trist episod din încrîncenata luptă pentru libertate a românilor din Valahia.

Rămase la Viena trei zile, în cursul cărora aprobă deschiderea negocierilor cu reprezentanţii guvernului danez, în vederea acordării unui împrumut Danemarcei, admise să susţină rentele de stat franceze care înregistrau o tendinţă de scădere datorită unor manevre speculative bursiere, ordonă construirea unui tronson de cale ferată între Cardiff şi fabrica de armament Sunderland-Montorgueil, rezolvă favorabil cererile de împrumut ale unor industriaşi din nordul Angliei, cu scopul nemărturisit de a-şi extinde controlul asupra întreprinderilor respective,

și dispuse achiziționarea pe un preț de nimic a șantierelor navale Fraschini de la Genova, aflate pe marginea ruinei.

În același interval de timp îi ajunse la ureche o veste care-l indispuse. Casa Rotschild își făcuse intrarea la Napoli, o dată cu armatele austriece de invazie. Salomon Rotschild profitase de absența lui Gerald de la Viena spre a reintra — prin intermediul lui Gentz — în grațiile lui Metternich, care în ultima vreme îl tratase cu răceală. La auzul noutății, Gerald fusese ispitit să taie subvențiile acordate lui Gentz, care lucra pe două tablouri. După o matură chibzuire, renunță la aceste represalii. Pe confidentul cancelarului Metternich era preferabil să-i ai prieten fals decît dușman declarat. Pe viitor însă, își propuse să-l țină sub observație și să-l lovească la momentul ales.

Mai află că Susan Sunderland dăruise soțului ei încă un băiat, pe nume John. Henry avea toate motivele să fie încîntat. Trei băieți și o fată reprezentau o progenitură impresionantă. Aceasta îi reaminti lui Gerald că dintre toți frații, el era singurul care nu avea copii. În alte împrejurări constatarea aceasta l-ar fi lăsat indiferent. Acum însă privea lucrurile prin altă prismă. Era purtătorul unui nume și al unor titluri a căror posteritate trebuia asigurată. Sosise timpul să reflecteze la o căsătorie, evident, de conveniență. Prozaicele „lanțuri matrimoniale" îi repugnaseră întotdeauna. Avea însă obligații de la care nu se putea eschiva. Se va acomoda cu situația de om însurat, asemenea unui cîine care se tot învîrtește în culcuș, pînă își găsește poziția cea mai potrivită. Ducesa de Lusignan Valois va trebui să fie decorativă în societate, discretă și concesivă în relațiile cu soțul ei, să se dedice creșterii copiilor și mai presus de orice, să coboare dintr-un neam ilustru. Gerald era potrivnic mezalianțelor. Zestrea nu avea importanță. Săracă, ar fi fost într-o dependență și mai adîncă față de el. Din nefericire, nu găsea asemenea calități la nici una din

fetele de măritat din lumea lui. Cochete, frivole, dornice să strălucească, să domine, se aflau la polul opus al preferinţelor sale.

Gerald părăsi Viena fără a fi găsit timp să trimită vreo veste lui Elisabeth. Pentru el, soţia bancherului Wolff-Rosenberg trecuse în domeniul trecutului.

CAPITOLUL XI

Mississippi...

Fluviu cu ape mari, adînci, liniştite...

Uluiţi de imensa-i întindere, de forţa şi splendoarea lui, indienii i s-au prosternat, atribuindu-i virtuţi divine. Cînd este împăcat cu oamenii, fluviul şerpuieşte domol pe nesfîrşitele cîmpii ale Louisianei, ducîndu-şi apele mîloase spre Golful Mexico. Cînd i se trezeşte mînia, începe să se umfle ca laptele pus la fiert, se revarsă peste maluri şi o ia razna, înecînd ţinuturi întregi, cu toate aşezările lor omeneşti, împrăştiind spaima, jalea şi moartea.

Indienii şi negrii, înfricoşaţi de capriciile lui, i-au dat felurite nume :

Old Man River...

Old Devil River...

Old Big River...

Toate încearcă să redea lapidar formidabila forţă, cînd cuminte, cînd explozivă, a marelui Mississippi.

Bătrînul fluviu are un spirit *Old Al, the River King,* materializat — pretindeau negrii — într-un aligator mai mare decît un şlep. O coroană de aur îi împodobeşte scalpul, iar între colţii-i albi care lucesc fioros în nopţile fără lună, poartă o pipă lungă cu tutun adevărat. Cînd dă din coadă, *Old Al, the River King* dărîmă un pod, sparge un dig, răstoarnă un vapor cu zbaturi, ori ridică un val care poate îneca un oraş. Cînd *Old Al* fumează, fumul pipei lui se lasă asupra fluviului sub forma unei neguri atît de dese, încît toată circulaţia pe apele lui trebuie să înceteze. Unii marinari afirmă că l-au văzut înghiţind bărci dintr-o singură hăpăire.

Aşezările omeneşti — mari sau mici — orînduite de-a lungul meandrelor fluviului au nume cu o anumită sonoritate adecvată parcă mediului înconjurător : St. Louis, Kaskaskia, Thebes, Cairo, New Madrid, Arlington, Memphis, Helena, Leland, Arkansas City, Greenville, Delta, Vicksburg, Natchez, St. Genevieve, Morganza, Baton Rouge, New Orleans, Algiers, Caernarvon, Delacroix, Empire, Venice...

Mississippi are o fire foarte schimbătoare. Îl plictiseşte monotonia, aşa că îşi schimbă adeseori albia, mutîndu-şi apele din preajma unui port pe care-l lasă în mijlocul uscatului, ori înghiţind cîte un orăşel, felie cu felie. Oamenii au încercat să se lupte cu toanele lui, durînd diguri peste diguri. Au mers pînă acolo cu acest sistem de îngrădire al capriciului apelor, încît tind să-i concureze pe olandezii care restrîng pas cu pas domeniul mării. Oraşul New Orleans a ajuns astfel să se afle — în timpul apelor mari — cu patrusprezece pînă la optsprezece picioare sub nivelul fluviului.

Mississippi...

Laolaltă cu afluenţii lui fertilizează teritorii care întrec în suprafaţă trei sferturi din Europa...

Mississippi...

Proslăvit de indieni, temut de negri, speculat de albi...

Mississippi, Louisiana, New Orleans, trinitate care simbolizează o lume...

Lumea fermecătoare din Sud...

Splendoarea luxuriantă a peisajelor tropicale...

Poezia nopţilor înstelate, cu limpezimea lor ireală...

Lenevia zilelor caniculare şi zbuciumul înfricoşător al uraganelor stîrnite din senin...

Mississippi...

Primele fire de păr alb la tîmple părură să imprime şi lui Charles Sunderland o oarecare prestanţă, de care pînă atunci fusese lipsit. Contactul cu lumea arhirafinată a marilor plantatori din Sud nu-l şlefuise. Se complăcea a-şi etala vulgaritatea manierelor cu acea încăpăţînare a copiilor răzgîiaţi care îşi închipuie că fac o mare ispravă cînd nesocotesc regulele de conduită impuse de cei maturi

celor mici. Dacă în cercurile strict conservatoare purtarea lui era dezaprobată, tineretul şi chiar unii vîrstnici îl tolerau, acceptîndu-i cu amuzantă condescendenţă comportamentul năstruşnic şi violenţele de limbaj. Oamenii aceştia, care aveau cultul tradiţiilor, se mîndreau cu originea lor aristocratică şi păstrau încă legături cu rudele lor îndepărtate din Franţa şi din Anglia, nu puteau să uite că Charles Sunderland descindea dintr-o familie nobilă şi că prin averea sa era îndrituit să pretindă a trata de la egal la egal pe cei mai bogaţi şi trufaşi latifundiari din Louisiana, Virginia sau North Carolina. În Lumea Nouă, parvenitismul nu era dispreţuit. *Le Bourgeois Gentilhomme* nu şi-ar fi putut găsi o corespondenţă în societatea americană din Sud şi cu atît mai puţin în cea din Nord. Mulţi dintre marii plantatori aveau o obîrşie foarte modestă. Văzuseră lumina zilei în carul cu coviltir al vreunui biet pionier aflat în plin mers spre Vestul Îndepărtat, ori într-una din acele cabane durate din bîrne la capătul lumii civilizate. Aceasta nu-i împiedica să se bucure de toată consideraţia şi de tot respectul din partea concetăţenilor bogaţi sau mai puţin bogaţi. Unele saloane le rămîneau închise. Dar numărul acestora se reducea treptat, iar rezonanţa lor era limitată.

Moravurile mai mult decît libere ale lui Charles nu scandalizau pe nimeni. Mai toţi plantatorii îşi recrutau amantele din rîndul sclavelor de culoare. Adolescenţii erau încurajaţi tacit să-şi facă iniţierea sexuală în compania fetelor tinere cu pielea tuciurie. În felul acesta era salvgardată virtutea fetelor albe, care rămîneau să ţeasă caste şi romantice idile sub clar de lună cu candidaţii la mîna şi la averea lor, pînă cînd preoţii aveau să le consfinţească legătura în faţa altarului. Din împerecherile hibride dintre stăpînii albi şi sclavele negre rezultau adeseori copii cu sînge amestecat. Dar aceste incidente erau socotite fără importanţă şi toată lumea — inclusiv cei interesaţi — le treceau sub tăcere. Micii mulatri, cu ascendenţă paternă atît de ilustră, nu se bucurau de un tratament special. Îngroşau numărul sclavilor, primindu-şi porţia lor de lovituri de bici ca oricare alt negru din turmă. Erau însă şi unii plantatori ale căror simţăminte paterne

nu le îngăduiau să-şi trateze cu atîta nepăsare progenitura. Îşi înzestrau princiar fiicele şi fiii cu piele colorată, care ajungeau să se bucure astfel de avantajele celor bogaţi, dar nu şi de privilegiul de a fi primiţi în cercul albilor.

Charles avea la dispoziţie un adevărat harem de negrese tinere şi frumoase, pe măsura extraordinarului şi nesăţiosului său apetit sexual. Una din aceste fiinţe reuşise să-şi creeze o situaţie aparate. Era o „quarteronă", ceea ce însemna în limbaj profan că avea un sfert sînge negru. O chema Venus. Nume predestinat. Venus aurie. Pielea ei netedă, uşor catifelată, era poleită cu aur. Un adevărat fenomen al naturii. Iar perfecţiunea formelor îi dădea înfăţişarea unei statui vii. Charles o cumpărase la licitaţie cu 5.000 de dolari, după ce se războise cu alţi trei amatori, care nu putuseră totuşi rezista supralicitărilor lui. Cel mai mare preţ înregistrat vreodată la tîrgul de sclavi din New Orleans.

Venus aurie făcuse parte dintr-un lot de sclavi provenit din lichidarea succesiunii unui bogat plantator, George Vermont, ucis de necunoscuţi într-o noapte pe o stradă rău famată din New Orleans. Se spunea că Venus aurie ar fi fost chiar fiica „din flori" a lui Vermont. Poate că versiunea aceasta era adevărată. Plantatorul murise însă fără a lăsa vreun testament care să fi asigurat viitorul presupusei sale fiice. În casa acestuia, Venus aurie se bucurase de un tratament de mare favoare. În casa lui Charles Sunderland avea să guste satisfacţiile acordate unei femei frumoase, căreia i se împlinesc toate capriciile. Într-adevăr, în foarte scurt timp ajunsese favorita lui Charles, lăsînd în umbră pe toate celelalte rivale.

— N-aş fi crezut că am să mă pot ataşa vreodată de o femeie, mărturisea el intimilor. Venus m-a vrăjit. Sau poate am început să îmbătrînesc. Henric al VIII-lea, Barbă-Albastră, călăul propriilor sale neveste, a devenit către sfîrşitul vieţii robul unei femei bătrîne şi urîte. Ludovic al XIV-lea, Regele Soare, după ce şi-a legănat tinereţea şi maturitatea în braţele favoritelor adolescente, a ajuns la bătrîneţe să-l poarte în zgardă o matroană acră şi habotnică, Madame de Maintenon — fosta slujnică a marchizei

de Montespan, una din multiplele lui iubite. Ah, istoria galantă ! În domeniul acesta aş fi putut fi profesor la Oxford sau la Princeton.

Venus aurie purta rochii scumpe, confecţionate din mătăsuri aduse tocmai din India şi din China, parfumuri franţuzeşti şi bijuterii atît de fastuoase, încît s-ar fi zis că reedita splendoarea Reginei din Saba.

Rivalele ei îi atribuiau mari ambiţii, abil ascunse. Se spunea că ar urmări să-şi legalizeze în faţa altarului legătura ei cu Charles. Spre deosebire de celelalte negrese din haremul lui Charles, care rămîneau pe rînd gravide, Venus aurie îşi păstra nealterată supleţea siluetei. La nevoie, apela la serviciile unei bătrîne vrăjitoare, mai tuciurie la piele decît fundul unui ceaun, care o slobozea la repezeală de sarcinile nedorite. N-ar fi suportat ca Charles să se comporte faţă de copilul ei cu aceeaşi indiferenţă pe care o manifesta faţă de ceilalţi bastarzi ai săi de culoare.

— Îmi înmulţesc turma de sclavi fără să debursez nici un ban. Ceva mai mult, îmi fac şi o plăcere, declara cu cinism Charles, dînd glas unei concepţii împărtăşită de altfel de numeroşi plantatori, care o păstrau însă pentru ei.

Venus aurie avea de gînd să facă un copil, dar numai după ce şi-ar fi consolidat bine situaţia. Vlăstarul ei trebuia să se bucure de o situaţie privilegiată. Să fie recunoscut de părintele său, sau în cel mai rău caz acesta să-i lase prin testament o parte însemnată din avere. Venus aurie ştia că va avea de dus o luptă grea. Charles ţinea foarte mult la cei trei copii ai săi, Reed, Frank şi Jackie, şi nu era de presupus că va accepta cu uşurinţă să-i pună pe picior de egalitate cu un bastard de culoare. Venus aurie se bizuia însă pe un puternic atu — Charles nu se mai putea lipsi de îmbrăţişările ei. Nu era îndrăgostit. Nici n-ar fi fost capabil de un asemenea simţămînt. Fata aceasta tînără, frumoasă, cu pielea poleită îl subjugase fiziceşte. Venus aurie era încredinţată că pînă la urmă va reuşi să-şi impună voinţa.

Charles simţea instinctiv că întîlnise o fiinţă înzestrată cu un fond sufletesc deosebit de al celorlalte negrese

tinere, care-i împărtăşeau din cînd în cînd patul. În prezenţa ei încerca uneori un fel de reţinere, o teamă bizară, ca şi cînd s-ar fi aflat în faţa unor forţe stranii, necunoscute... Un simţămînt asemănător îl nutresc şi cei ce trăiesc în preajma unui vulcan care mocneşte. Inteligenţa nu constituia una din însuşirile de căpetenie ale lui Charles. În relaţiile lui sociale îl ghidau mai mult instinctele, iar în afaceri nu dădea în general greş, fiindcă ştia să se înconjoare de consilieri competenţi. Aceştia îi cunoşteau slăbiciunea. Îl slujeau însă cu toată competenţa, fiindcă beneficiile pe care le realizau graţie nepriceperii lui n-ar fi putut fi obţinute în serviciul altor oameni de afaceri cu posibilităţi intelectuale superioare. Şi Charles îşi cunoştea deficienţele. De aceea acceptase întotdeauna rolul de vioară a doua. Tatăl său, Richard, apoi Adrien de Beaulieu îi fuseseră mentori. Se supusese fără crîcnire îndrumării lor, conştient că singur n-ar fi fost în stare să se descurce în jungla lumii financiare. Mai tîrziu admisese să lucreze sub conducerea lui Henry, fratele său mai mare, fiindcă aşa hotărîse cu limbă de moarte fondatorul dinastiei Sunderland. Se răsculase împotriva autorităţii acestuia numai după ce consilierii săi îi demonstraseră cu multă răbdare — şi pe înţelesul lui — că Henry era depăşit de evenimente şi că prezenţa lui la cîrmă era de natură să dăuneze bunului mers al casei. Se supusese mai tîrziu autorităţii lui Gerald, fiindcă aceiaşi consilieri — cumpăraţi de astă dată — îi explicaseră că această soluţie era imperios necesară. Charles era bucuros să se descarce de răspundere, lăsînd pe umerii altuia sarcina rezolvării afacerilor de mare anvergură, care îl înspăimîntau prin însăşi amploarea lor. În treburile din Mexico şi din America de Sud se descurca mai lesne. Se familiarizase încă din copilărie cu această lume turbulentă, cu răbufniri de o violenţă primară, oarecum potrivite cu firea lui. N-ar fi reuşit niciodată să înţeleagă întortocheatele şi ultrarafinatele metode de lucru ale europenilor şi nici machiavelismul oamenilor de afaceri din New York, Boston sau Philadelphia, care împleteau viclenia cu brutalitatea, în detrimentul adversarilor mai puţin avizaţi. Nu avea nici puterea de muncă a lui Gerald şi nici măcar acea

dîrzenie pe care Henry o manifesta — din nefericire — mai ales în acţiuni lipsite de importanţă. Charles nu era capabil de eforturi susţinute. Cînd se plictisea, lăsa totul baltă şi pleca să se distreze. Petrecea atunci zile şi nopţi în orgii care scandalizau pînă şi pe foarte îngăduitoarea lume din Sud. Anumite moravuri particulare, atribuite mai ales lui Gerald, îi grevau serios reputaţia. Charles nu se sinchisea. Ca şi ceilalţi fraţi ai săi, se socotea deasupra vulgului. Averea şi numele său făceau ca multe păcate grele să-i fie iertate. Iar Charles uza şi abuza de acest privilegiu.

În saloane era acceptat cu resemnare, fiindcă participarea sa dădea un lustru deosebit reuniunilor mondene. Snobii şi originalii îi apreciau compania. În familiile cu fete de măritat era poftit cu predilecţie. Charles nu părea însă dispus să renunţe la celibat. Adora libertatea şi avantajele care decurgeau din această stare. În Louisiana se aflau şi oameni cu vază care-l evitau sistematic. Aceştia îşi puteau îngădui luxul să-l ignoreze, fiindcă propria lor poziţie era atît de înaltă, încît nu aveau nevoie de compania lui Charles spre a-şi afirma un anumit *standing* în societate. Printre aceşti „opoziţionişti" ireductibili se afla şi un mare plantator de origine franceză. Georges Dieudonné Duvallier, proprietarul unor întinse domenii din apropiere de Bâton Rouge.

La şaizeci de ani, Duvallier avea o înfăţişare foarte distinsă. Un zîmbet potolit îi lumina faţa ridată, iar părul ondulat şi extrem de bogat — pentru vîrsta lui — era atît de alb, încît amintea o perucă pudrată. Avea cinci feciori — dintre care trei însuraţi — şi cinci fete — toate nemăritate. Nu fiindcă n-ar fi fost frumoase. La Bâton Rouge li se spunea „cele cinci graţii". Duvallier era însă de o mare exigenţă în ceea ce priveşte eventualii săi gineri. Respinsese pînă atunci o multitudine de candidaţi care îndrăzniseră să aspire la mîna fiicelor lui, fără a îndeplini însă toate condiţiile pretinse de bătrînul cap al familiei Duvallier. Unii erau foarte bogaţi, dar cu obîrşia nu stăteau tocmai bine. Alţii aveau conţi şi marchizi în neam, dar prin buzunare le bătea vîntul. Cîţiva erau şi bogaţi

şi de familie mare, dar vîrsta oarecum înaintată îi făcea inapţi. Un plantator care ar fi corespuns tuturor acestor condiţii fusese respins, fiindcă avea o amantă negresă, cu care se afişase o dată la o luptă de cocoşi, iar un senator — admisibil după toate canoanele — se văzuse refuzat, deoarece se deda uneori exceselor bahice. Culmea este că exigenţa lui Duvallier în ceea ce priveşte ginerii nu se extindea şi asupra feciorilor săi. Cel mai mare dintre ei, pe nume John Delano, era cumpătat, integru, destoinic, devotat soţiei şi copiilor săi, respectuos faţă de părinţi şi faţă de legi. Se spunea că e plictisitor de serios. Ceilalţi însă, se plasau la antipodul lui John Delano. Excentrici, frivoli, irascibili, orgolioşi, mari amatori de băuturi alcoolice şi de jocuri de cărţi, dădeau serios de lucru îngăduitorului lor părinte, care le plătea cu regularitate datoriile contractate la masa verde, îngăduindu-şi doar să le facă observaţii moderate, pe care tinerii le ascultau cu îngăduinţă, dar le uitau de îndată ce nu se mai aflau în prezenţa lui. La Bâton Rouge erau supranumiţi „cei patru muşchetari". Randolph, mijlociul, era oarecum deosebit de fraţii săi în sensul că toate aceste cusururi erau amplificate la maximum. Le atenua însă un inflexibil simţ al onoarei. Întotdeauna era văzut cu o cravaşă în mînă, pe care o mînuia cu liberalitate, plesnind cu aceeaşi sete şi crupa cailor, şi obrazul acelor inşi care îndrăzneau să-l înfrunte. Randolph Duvallier avea la activul său nenumărate dueluri. Activitatea lui se desfăşura şi pe tărîm politic. În ultimele alegeri obţinuse un loc în Senat. Fanatic partizan al suveranităţii statelor care constituiau uniunea, se împotrivea din principiu măsurilor cu caracter obligatoriu, luate de la centru. În această privinţă era mai jeffersonian decît Jefferson însuşi.

Într-o noapte la New Orleans, Randolph Duvallier avea să-l cunoască pe Charles Sunderland într-o împrejurare banală. Se afla într-un bar din romanticul *Vieux Carré*. În tovărăşia cîtorva prieteni. La o masă, un tînăr imberb, foarte bine îmbrăcat, ameţit de băutură, schimba vorbe nu tocmai tandre cu o femeie atît de ţipător fardată, încît nu lăsa nici o îndoială asupra adevăratei sale îndeletniciri. La un moment dat tonul discuţiei crescu. Culmină cu o se-

rie de invective tari. Două palme răsunară pe obrazul femeii, care sări de pe scaun ca o tigresă.

Scandalizat de gestul tînărului, Randolph se apropie de el, îl înşfăcă de gulerul hainei şi, cu o forţă neobişnuită, îl ridică în aer ca pe un pachet. Tînărul se zbătu zadarnic, încercînd să scape din încleştare. Cu mîna stîngă Randolph îl ţinu cîteva clipe suspendat deasupra solului.

— Cere iertare doamnei, îl pofti el cu ton liniştit.

— Iertare unei prostituate ? bîigui tînărul. Niciodată.

Cu dreapta, Randolph îl plesni peste gură.

— Am să-i cer eu scuze în numele tău, zise el.

Ţintuindu-l în aceeaşi poziţie, se întoarse spre femeia fardată şi după ce-şi drese glasul, rosti politicos:

— Tînărul acesta îşi recunoaşte greşeala şi vă roagă să-l iertaţi.

Femeia se uita uluită cînd la Randolph, cînd la fostul ei tovarăş de masă, care pendula jalnic în aer. În local se stîrnise rumoare. Toate privirile se aţintiseră asupra neobişnuitului grup. Randolph dădu drumul tînărului, apoi, fără să-i mai acorde vreo importanţă, îi întoarse spatele şi se îndreptă spre masa la care-l aşteptau prietenii săi. Voia tocmai să se aşeze pe scaun cînd o detunătură de armă îl făcu să se răsucească brusc pe călcîie. Tînărul pe care-l mustrase în chip atît de sever scosese din haină un pistol şi trăsese asupra lui. Glontele nu-şi atinsese ţinta, deoarece un bărbat spătos, ţeapăn, cu părul roşu ca flacăra îl lovise peste mînă, făcînd să devieze traiectoria proiectilului. Îi smulse apoi pistolul din mînă şi îl vîrî în buzunar.

— Copiii n-au voie să umble cu arme de foc. Şi acum şterge-o acasă, pînă nu mă supăr.

Tînărul îl privi năuc, vru să spună ceva, se răzgîndi şi plecă împleticindu-se spre uşă. Ieşi din local fără să se mai uite în urmă.

Randolph Duvallier se apropie de bărbatul cu părul roşu.

— Vă mulţumesc, rosti el protocolar. Îmi pare că vă datorez viaţa.

Bărbatul cu părul roşu rîse cu poftă.

— Energumenul era atît de beat, încît şi fără intervenţia mea tot nu v-ar fi nimerit.

— Îmi daţi voie să mă prezint : Randolph Duvallier.
— Încîntat. Charles Sunderland.
— Vă cunosc din auzite, zîmbi Randolph.
— Şi eu pe dumneavoastră.

Incidentul părea să-şi fi găsit finalul. Cei doi bărbaţi se despărţiră strîngîndu-şi mîna. Lumea din bar mai comentă cîteva minute cazul, apoi tînărul imberb fu dat uitării. Proprietarul barului şopti eroinei scandalului s-o şteargă discret şi să nu-i mai calce piciorul prin local. Nu-i plăceau complicaţiile. Şi incidentul acesta părea menit să le genereze. Tînărul imberb era un vechi şi preţios client. Fiu al unui mare armator, cheltuia în stînga şi în dreaptă banii pe care prea îngăduitorul său părinte îi furniza cu o generozitate rău înţeleasă.

Prevederile patronului se împliniră mai repede decît se aşteptase. A doua zi poliţia îi închise localul pe o săptămînă, sub cuvînt că era frecventat de o clientelă deocheată care provoca scandaluri, tulburînd ordinea publică şi nesocotind morala.

În seara aceleiaşi zile, Charles primi vizita martorilor lui Lucius Fitzgerald Scott, fratele tînărului imberb, care-l provoca la duel. Disputa pe calea armelor urma să aibă loc în dimineaţa următoare — la orele opt — într-un punct izolat, de pe malul lacului Borgne. Charles fu punctual. Acolo avu surpriza să-l găsească nu numai pe cel care-l provocase la duel, ci pe Randolph Duvallier cu martorii săi. Explicaţia era simplă. Lucius Fitzgerald Scott hotărîse să se bată întîi cu Duvallier şi îndată după acesta cu Charles. În calitatea lui de frate al celui insultat, alesese — potrivit codului duelurilor — arma de luptă : pistolul. Charles auzise că Scott era un excelent trăgător la ţintă. Dar nu se sinchisea. Mînuia cu măiestrie atît armele de foc cît şi armele albe. Datorită acestei măiestrii, ieşise cu faţa curată din multe ciocniri. Un bătăuş impenitent trebuie să fie pregătit pentru orice împrejurare.

Deasupra lacului Borgne pluteau pînze sidefii de ceaţă. Pe mal vizibilitatea era totuşi destul de bună. Charles se uita blazat la medicul care-şi pregătea instrumentele chirurgicale, la martorii gravi şi plini de importanţă, la combatanţi care îşi luau în primire armele.

Se lăsase o zăpușeală prevestitoare de furtună. Charles transpira din belșug. Își simțea cămașa udă pe spinare. Combatanții se așezară la spate potrivit ritualului, apoi, la semnalul arbitrului, se îndepărtară unul de altul cu cîte zece pași. Simultan se răsuciră pe călcîie. Pistoalele scuipară jeturi de foc. Unul dintre adversari se clătină, apoi căzu cu fața la pămînt.

Charles suspină mîhnit. Duvallier îl lipsise de plăcerea de a-și încerca forțele cu Scott.

— Rănit grav ? întrebă el pe doctorul care se afera în jurul celui căzut.

— Foarte grav. Nădăjduiesc totuși să scape.

Charles și Randolph Duvallier se înapoiară împreună în oraș. Se delectară cu un *breakfast* îmbelșugat la „Antoine" pe Lui Streea, stropindu-l cu șampanie importată din Franța.

— M-ați scutit de o încercare a forțelor cu un duelist reputat, zise Charles. V-ați achitat deci de datorie.

— Ah, nu, replică Randolph cu mărinimie. Ar trebui mai degrabă să-mi reproșați că v-am lipsit de satisfacția de a doborî un adversar. Un biet adversar, adăugă el cu compasiune.

Din ziua aceea deveniră prieteni.

Lucius Scott scăpă cu viața, dar cu prețul unor suferințe cumplite. Glontele lui Duvallier îi atinsese șira spinării. Rămase paralizat.

Duelul făcu mare vîlvă. Încercarea tînărului Scott de a-l împușca pe la spate pe Randolph, fatalitatea care-l lovise pe fratele său mai mare, durerea bătrînului armator stîrniră puhoi de comentarii.

Randolph Duvallier sugeră lui Charles să intre în viața politică. Dacă la început privise cu neîncredere și perplexitate o asemenea posibilitate, timpul contribui să-i risipească treptat îndoielile. Îndeplinea condițiile cerute de lege pentru a candida în alegeri, fie pentru Camera Reprezentanților, fie pentru Senat. Imensele sale resurse bănești i-ar fi îngăduit să-și asigure un substanțial avantaj față de alți candidați mai puțin avuți. Randolph îi făgăduise tot sprijinul său.

Charles ajunse treptat la concluzia că o acțiune pe plan politic l-ar ridica în ochii frații săi, care-l plasaseră întotdeauna într-o poziție de inferioritate. Henry nu se sfiise să-l caracterizeze odată — la supărare — debil mintal. Evident, aprecierea aceasta — difuzată în public de unii interesați — era de natură să-i știrbească reputația. Charles nu se socotea o capacitate pe tărîm intelectual, dar nici nu admitea să i se atribuie o debilitate mintală nejustificată. Nu își dădea aere și nici nu făcea gafe, domeniu în care Henry excela.

În ziua în care își vesti în public intenția de a obține un loc în Senat, politicienii din New Orleans încercară un simțămînt de alarmă. Știau că Charles nu va fi decît un om de paie al lui Randolph, care încerca pe această cale să monopolizeze cele două locuri în Senat la care statul Louisiana avea dreptul potrivit constituției. Spre a-și face ciracul popular, Randolph îl introduse în cîteva cluburi frecventate de plantatorii cu vază din Sud. Reuși să obțină pînă și îngăduința tatălui său de a-l invita pe Charles la o serată oferită la conacul „Mississippi Queen", centrul clanului Duvallier.

Există în lume imponderabile, aparent lipsite de semnificație, care prin urmările lor schimbă hotărîtor cursul existenței unui om. Intrarea lui Randolph Duvallier în viața lui Charles Sunderland avea să năruiască toate planurile înjghebate de Venus aurie. Charles se înfățișase la „Mississippi Queen" fără gînd de însurătoare. Cele cinci fete de măritat îl intimidau cu aerul lor virginal și cu manierele lor rafinate, atît de deosebite de felul vulgar de a se purta al femeilor ușoare frecventate de el.

În marele salon de la „Mississippi Queen" Charles intră ca un taur în arenă. Strînse voinicește mîinile care se întindeau cu onctuoasă eleganță, plin de voie bună împrăștie glume care părură excesiv de tari, bătu jovial pe umăr pe cîțiva gentlemeni care acceptară fără entuziasm acest gest de un „familiarism deplasat", sărută mîna femeilor tinere și frumoase — după moda franțuzească — dînd însă acestui omagiu culoarea unei galanterii oarecum obscene, nu se sfii să facă unele complimente destul de ambigue, felicită pe un bătrîn pentru gustul de care dăduse dovadă

alegîndu-şi o tovarăşă de viaţă excesiv de tînără şi de atrăgătoare, ameninţă în glumă cu degetul pe un soţ, de faţă cu soţia acestuia, fiindcă îl văzuse nu de mult la un tripou în compania unei tinere femei cu reputaţie bine stabilită în lumea galantă din New Orleans, tachină pe o doamnă măritată fiindcă purta la corsaj un buchet de flori cu culorile cravatei prietenului familiei, lăudă cu glas tare nepăsarea princiară cu care un prodig juca la cursele de cai sume exorbitante, deşi zgîrcitul său părinte se afla în imediata apropiere şi putea auzi totul, lăudă butonii de diamante ai unui încîntător tînăr, despre care se zvonea că ar fi întreţinutul unei vîrstnice dar foarte bogate doamne amatoare de efebi, ridică în slăvi curajul unui laş, se extazie în faţa unei femei urîte, spre uluiala comică a acesteia, manifestă o insolentă nepăsare cînd fu prezentat unei doamne de o imperială frumuseţe, scandaliză pe cei mai mulţi, amuză pe cei mai puţini, spre hazul lui Randolph şi iritarea bătrînului şi conformistului său părinte, care hotărî să nu mai repete această penibilă experienţă şi să nu-l mai invite cu altă ocazie pe Charles la „Mississippi Queen". Dar hotărîrea lui avea să rămînă literă moartă, deoarece acest nedorit oaspete îşi găsise doi aliaţi puternici : Randolph şi mai ales Marcia, cea de-a treia din cele cinci surori Duvallier.

Din primul moment, Marcia îl găsise încîntător, spre deosebire de surorile ei care strîmbaseră din nas.

— Un necioplit.

— Necioplit ? Nu. Sincer, da.

— Cade din gafă în gafă. Aceasta o socoteşti tu sinceritate ?

— Adevărurile lui ustură. Urăşte ipocrizia.

— Nu identifica ipocrizia cu acele convenienţe indispensabile unui trai în societate. Oamenii nu-şi acoperă goliciunea din ipocrizie. Crezi că am da dovadă de sinceritate dacă am umbla împodobiţi cu o singură frunză de viţă în loc de veşmînt ?

— Poate că se va ajunge într-o zi şi la aceasta. Cine ştie...

— Da. Să ne întoarcem la primitivism, la caverne, la bîtă... Acest Charles Sunderland este o brută.

— O brută încîntătoare.

— Te-a fermecat cu manierele lui de grăjdar...

— Le prefer dulcegăriilor prietenilor noştri. Este un bărbat în toată puterea cuvîntului. Virilitatea lui te cucereşte.

— Vai, Marcia, ce cuvinte foloseşti ! Te-a contaminat vulgaritatea lui...

— Voi sînteţi nişte ipocrite.

În pofida opoziţiei marii majorităţi a clanului Duvallier, Charles fu poftit a doua oară şi a treia oară la „Mississippi Queen". În curînd deveni — oficios — unul din prietenii familiei. Poziţia lui era oarecum ciudată. Bătrînul Duvallier împreună cu cei care-i ţineau isonul îl tolerau fiindcă nu voiau să-şi piardă liniştea. Randolph şi Marcia aveau caractere tari, care ştiau să se impună.

Virtuosul John Delano Duvallier făcuse o ultimă tentativă împotriva lui Charles.

— Îi lipseşte simţul moral. Trăieşte în văzul lumii cu o negresă.

— Nu ştii nimic, zise Marcia. Are un harem întreg.

— Marcia ! rosti cu ton de mustrare John Delano.

— Parcă tu nu ai avut de-a face cu negresele.

— Eu ? Niciodată ! exclamă ofensat.

— Eşti prea virtuos pentru gustul meu, ripostă Marcia. Nu te-aş lua de soţ pentru nimic în lume. Traiul alături de tine trebuie să fie de o monotonie fără seamăn.

— Gwendolyn nu este de aceeaşi părere, rosti el înţepat.

— Gwendolyn este lipsită de imaginaţie. Nu mă mir că s-a măritat cu tine.

— Căsnicia noastră este un model...

— ...de mediocritate burgheză. Ştiu. Şi nu vă invidiez.

John Delano părăsi demn cîmpul de bătălie. Îşi dăduse seama că nu mai era nimic de făcut. O lăsă pe Marcia să-şi urmeze destinul. Ceilalţi fraţi se abţinură să-şi spună cuvîntul. Aveau alte ocupaţii, mai interesante.

Charles, care nu era deprins a fi luat cu asalt de o femeie, rămase descumpănit în faţa ofensivei Marciei. Spiritul ei muşcător, degajarea, absenţa prejudecăţilor, origi-

nalitatea, inteligența, comportarea ei băiețoasă îl uimiră, apoi treptat îl captivară. Marcia i se potrivea ca o mănușă. Îi acceptă fără rezerve prietenia. Charles încerca pentru întîia oară acest simțămînt față de o femeie. Pînă atunci nu văzuse în orice fiică a Evei decît o pradă, un instrument menit să-i satisfacă plăcerile. În Marcia găsea însă un camarad, aproape egal, concepție foarte neobișnuită sudiștilor, care considerau femeia o făptură plăpîndă, vaporoasă, sortită prin definiție a fi dominată, protejată.

— Dacă ai fi bărbat, Marcia, te-aș angaja de îndată printre consilierii mei, îi mărturisi o dată Charles.

— Iată cel mai frumos omagiu pe care ai fi putut să mi-l faci. De ce nu mă angajezi ?

— Eh, uzanțele, delicatețea constituției tale fizice...

— Uzanțele ? Dumneata, Charles, vorbești de uzanțe ? Mă dezamăgești. Cît privește delicatețea constituției fizice... dă-mi voie să rîd. Sînt mai robustă decît un bărbat. Umblu călare ore întregi fără să simt umbră de oboseală. Eu verific cheltuielile gospodăriei. Și crede-mă, se ridică la cifre impresionante. Sînt singura capabilă să mă descurc. Dacă aș fi bărbat, aș conduce o bancă, sau o mare industrie... Haide, angajează-mă...

— Marcia, trebuie să mă mai gîndesc.

— Procesele de gîndire sînt indispensabile, dar cînd se prelungesc dincolo de limitele necesare și ajung să consume un timp prețios, care ar trebui în mod firesc rezervat acțiunii, nu mai sînt recomandabile...

Oricît de greu lucra mintea lui Charles, îl lumină îndeajuns asupra intențiilor Marciei. De altfel și aluziile ei erau străvezii. Dorea să-i devină soție. Aceasta ar fi fost singura soluție acceptabilă. Charles nu era însă pregătit să o pună în practică. Cocheta însă cu ea, făcînd speculații asupra eventualelor urmări. Evident, Marcia era o ființă superioară. Inteligența ei prodigioasă aproape că îl speria. Marcia ar fi suplinit toate deficiențele lui intelectuale, deficiențe de care Charles era conștient. Ce-ar fi să se însoare ? Marcia ar accepta să se ocupe de copiii lui ? Charles n-ar fi conceput să aducă în casă o mamă vitregă, în adevărata accepțiune a cuvîntului. Reed, Frank și Jackie se bucuraseră întotdeauna de o libertate totală. Marcia

era voluntară, tenace, autoritară. Poate era unul dintre cele mai puternice argumente în sprijinul păstrării unei burlăcii de care pînă atunci nu avusese motive a se plînge. Dar aceste considerente nu-l împiedicau a-şi continua vizitele la „Mississippi Queen". Clanul Duvallier, informat de Marcia asupra intenţiilor ei, se înclinase. Bătrînul Georges Dieudonné făcuse unele obiecţii, dar contraargumentele fiicei sale îl dezarmaseră. Charles — în ciuda unor defecte superficiale — reprezenta o partidă bună. Tînăr, fabulos de bogat, de o familie mai mult decît bună, uşor de modelat în pofida aparentei sale brutalităţi, îndeplinea toate condiţiile pretinse de şeful clanului Duvallier eventualilor săi gineri.

Venus aurie află prin intermediul slugilor de vizitele tot mai dese ale lui Charles in casa Duvallier. Prietenia lui Randolph şi simpatia pe care i-o arăta Marcia nu mai constituiau o taină. Venus aurie întrezări cu strîngere de inimă posibilitatea unei îndepărtări care i-ar fi năruit toate planurile. Prima măsură a Marciei, dacă ar fi devenit soţia lui Charles, ar fi fost să-i lichideze haremul. În privinţa aceasta Venus aurie nu-şi făcea iluzii. Chiar dacă, prin imposibil, Marcia ar fi închis ochiii asupra legăturilor extraconjugale ale soţului — fapt extrem de curent în Sud — Venus aurie ar fi încetat definitiv să mai joace rolul unei favorite. Ar fi rămas în cel mai fericit caz o sclavă cu un statut oarecum aparte, care să se bucure de un tratament mai bun datorită vizitelor nocturne repetate — şi aparent ascunse — ale stăpînului. Cu preţul unei tehnici amoroase mereu înnoite — Charles era extrem de pretenţios în acest domeniu — ar fi putut eventual să-l reţină în preajmă cîţiva ani. Apoi altă negresă — mai tînără şi mai ispititoare — i-ar lua locul. Concluzia care se desprindea din toată această afacere era limpede. Charles nu trebuia să ajungă soţul Marciei. Şi pentru această căsătorie, Venus aurie era dispusă să folosească orice mijloace. Trecu deci la acţiune. Rafinamentele ei amoroase atinseră în curînd culmi nebănuite. Charles încerca în braţele frumoasei negrese voluptăţi de o intensitate fără pereche. După o noapte petrecută în compania lui Venus aurie, Charles se culca istovit, stors, dărîmat,

dar perfect satisfăcut. Din nefericire, vizitele lui la Marcia continuau. Charles înțelesese să facă separație între voluptate și rațiune. Venus aurie dăruia dragostea, Marcia îi stimula spiritul, îi ascuțea inteligența, îl făcea să privească viața, lumea, politica, afacerile, într-o lumină cu totul nouă. Lucruri care altă dată îi păruseră nebuloase căpătau acum relief, contururi. Charles nu-și dădea seama că Marcia îi inspira propriile ei gînduri, făcîndu-l să creadă că erau ale lui.

Într-o noapte, după o orgie de îmbrățișări savant dozate, o noapte care avea să rămînă însemnată cu negru în mintea lui Venus, Charles o vesti că avea de gînd să se însoare. Îi vorbi cu menajamente — ceva cu totul nou în felul lui de a fi. Pînă atunci se comportase ca un autocrat, anunțîndu-și hotărîrile, fără a catadicsi să le justifice sau cel puțin să le amortizeze. Venus aurie primi știrea cu un calm care-l încîntă. Se așteptase la complicații. Obiecțiunile, vaietele, protestele amantei sale l-ar fi jenat în măsura în care ar fi trebuit să le reteze, îndepărtînd-o din preajmă. Dar această soluție eroică ar fi avut un serios inconvenient. Pierderea îmbrățișărilor negresei. Și Charles nu era capabil să renunțe la ele. Evident, ar fi avut posibilitatea să o supună cu forța. Dar o îmbrățișare obținută pe această cale și-ar fi pierdut tot farmecul. Pasivă, inertă, Venus aurie ar fi devenit un simplu obiect.

Complezența ei îl încîntă, dar îl și puse pe gînduri. Îl jena oarecum seninătatea cu care Venus aurie acceptase să-l împartă cu altă femeie. Vanitatea lui de bărbat suferea. Pe de altă parte, acceptarea ei nu ascundea vreun gînd viclean ? Charles își promise să fie atent. Era cunoscut cazul unui plantator care într-o situație asemănătoare se alesese cu o castrare, executată radical de amanta părăsită după o noapte de dragoste împletită cu foarte îmbelșugate libațiuni pe altarul lui Bacchus. Lui Charles i se încrîncena pielea la gîndul că ar putea să pățească la fel. Plantatorul în chestiune își ucisese mai tîrziu amanta. Dar această soluție nu îi redase virilitatea pierdută.

Fîșii de ceață pluteau deasupra mlaștinilor, agățîndu-se de franjurile de mușchi spaniol atîrnate de ramurile copa-

cilor asemenea zdrenţelor unor linţolii. Luna îşi strecura degetele de argint prin frunzişul bogat, mîngîind fîşiile de ceaţă care pluteau deasupra solului, împrumutîndu-le o fosforescenţă fantomatică, de vis rău. Orăcăitul broaştelor şi ţîrîitul greierilor se împleteau într-o melopee care accentua imobilitatea mută a pădurii. Uneori apa mlaştinilor clipocea. Se spărgeau buburuşi de aer care se ridicau din mîl la suprafaţă, ori broaştele care săreau de pe mal făceau să plescăie undele călduţe ?

O umbră ţîşni de după un desiş de magnolii şi se avîntă cu zvîcniri suple de căprioară pe trunchiul răsturnat al unui copac trăsnit, pod aruncat de furtună deasupra mlaştinii. Umbra zbură parcă peste apele stătute şi coborî pe malul celălalt. Se strecură pe sub perdelele groase de muşchi spaniol aninate capricios de grinzile beznei, se opri, încremeni cîteva clipe ca o statuie de lut, trăgînd cu urechea la zgomote, încercînd să desluşească prin reţeaua gălăgiei broaştelor şi a greierilor foşnet suspect de frunziş aşternut pe pămînt ori pîrîit de ramuri frînte, căzute din copaci şi afundate pe jumătate în noroi. Cu unduiri feline, umbra se desprinse din tăcuta-i imobilitate şi porni mai departe, prin hăţişurile încîlcite, pe drumuri numai de ea ştiute.

După un sfert de oră de fugă prin labirintul vegetal, se opri în dreptul unei colibe cu pereţi de crengi împletite şi lipite cu pămînt. Stuful îi ţinea loc de acoperiş. Umbra se opri în dreptul uşii din scînduri negeluite, pîndi iarăşi întunericul, apoi o deschise.

Lumina slabă, pîlpîitoare a opaiţelor dinăuntru căzu pe chipul lui Venus aurie. Quaterona intră fără zgomot, apoi trase uşa după ea.

O întîmpinară cîteva zeci de perechi de ochi, care se îndreptară ca la poruncă spre ea. Ochi măriţi de teamă şi de evlavie, ochi bulbucaţi, ochi strălucitori sau ochi stinşi, ochi cu albul izbitor de pronunţat, datorită poate contrastului cu obrajii de cărbune ; obraji rotunzi şi netezi de copilandri, obraji scofîlciţi de bătrîne, obraji plini şi tari de femei tinere, obraji de voinici tăbăciţi de soare şi de vînturi, obraji de moşnegi săpaţi de dalta necruţătoare a timpului, obraji graşi, umflaţi ca cimpoaiele, sau obraji fleş-

căiți, atîrnînd ca niște saci uzați și deșertați de conținut.

Toți oamenii aceștia, credincioși ai cultului Vodu, se întruneau în taină, departe de ochii albilor care pedepseau cu străşnicie pe adepții practicilor religioase păgîne.

Femeile, tinere sau bătrîne, purtau aceleași rochii ieftine de stambă înflorată, aceleași turbane viu colorate și atît de bine scrobite, încît stăteau țepene ca niște turnuri de carton. Bărbații, de toate vîrstele, se mulțumeau cu cîte o cămașă albă, mai mult sau mai puțin curată, vîrîtă în pantaloni de cînepă. Picături mari și grele de sudoare li se scurgeau tuturor pe frunte, pe obraji, pe gît, căci în colibă aerul era fierbinte ca într-o etuvă.

Femeile stăteau chincite pe pămînt, în semicerc, cu fața spre o masă rudimentar lucrată din lemne găsite prin pădure și care ținea loc de altar. Bărbații se orînduiseră, în picioare, de o parte și de alta a mesei pe care trona un șarpe încolăcit, fasonat din lut, o cruce creștină, împodobită cu flori albe de magnolia, doi idoli sculptați în lemn, cu capete alungite, burți rotunde, membre scurte, diforme și disproporționate, un enorm falus cioplit în lemn, cu toate atributele unei virilități monstruoase, un vas cu vin, altul cu apă și un al treilea cu untdelemn, o farfurie cu fructe — agave, avocado, banane — două pîini, o tavă cu prăjituri, o sticlă de rom și alta de Amontillado. Ofrande umile, destinate îndestulării și îmbunării zeilor.

În fața altarului stătea nemișcată, cu ochii îndreptați spre cer, *mamaloi* Célestine, o negresă bătrînă și lăbărțată, cu părul alb curgînd în șuvițe crețe de sub turbanul violet, strîns bine pe cap.

Venus aurie se prosternă la picioarele altarului, lipindu-și fruntea de pămînt. Pieptul îi tresălta în ritmul des al respirației. Lumina opaițelor împrumuta ape strălucitoare sarongului ei de muselină verde, cu vine aurii.

Mamaloi Célestine nu-i aruncă nici o privire. Ochii ei căutau numai spre cer. Nemișcarea bătrînei se mai prelungi cîteva minute. Apoi corpul ei lăbărțat începu să se legene lent, ca limba unui metronom. Cu glas modulat, prinse să rostească o incantație bizară, în acea franceză scîlcită de negrii din Haiti și din Louisiana :

„Côté solei' levé ?
Li levé nans l'est.

Côté solei' couché ?
Li couché lans Guinea."

Mamaloi Célestine, venerata preoteasă a cultului Vodu, ridica osanale zeului soare, dăruitor de lumină, de viață și de belșug.

Femeile așezate în semicerc și bărbații își clătinau trupurile transpirate în același ritm, invocînd pe marele zeu șarpe :

„Damballa Ouedo,
Ou couleuvre moins !"

Un negru vîrstnic, uscat ca o stafidă, cu albeață la ochiul stîng, rostea recules după fiecare strofă o litanie, implorînd iertarea păcatelor pentru el și pentru toți cei de față :

„Dieu mander au pardon !"

Mamaloi Célestine ridică mîinile și, cu glas cîntat, imploră pe zeul Badagris să binecuvînteze obștea, oferindu-i în schimb cele de trebuință spre a-i potoli foamea și setea

„Ogoun Badagris, vini caille nous ;
Li gran' faut, li ganin soif.
Grand me'ci, Ogoun Badagris !
Manger, broch !"

Mîncărurile de pe altar urmau să fie dăruite la sfîrșitul slujbei religioase idiotului obștei, cel care, prin curățenia minții lui, păstra legătura cu divinitatea.

Umilă, Venus aurie se întinsese pe pămînt în mijlocul semicercului de femei. Deşi pielea ei era mult mai albă decît a celorlalţi negri din colibă, între ei se simţea protejată, ca şi cînd s-ar fi aflat în sînul unei mari şi calde familii. Idolii o înspăimîntau cu măreţia, cruzimea şi nepotolita lor sete de sînge. Ruga pe care *mamaloi* Célestine o înălţa puterilor răului şi ale binelui, murmurul glasurilor care-i întovărăşeau ritmic vorbele înfiorate, legănarea neîntreruptă a corpurilor scăldate în sudoare îi creau o stare de exaltare vecină cu voluptatea.

„Maitresse Elizée, vini' guider nous.
Si ou mander poule, me bai ou.
Si ou mander cabrit, me bai ou.
Si ou mander bef, me bai ou.
Si ou mander cabrit sans cor',
Côté me pren' prbai ou !"

Mamaloi Célestine ruga fierbinte pe zeiţa Elizée să se arate milostivă şi înţelegătoare faţă de umilii dreptcredincioşi şi să pună cuvînt bun pe lîngă zeii cei atotputernici, spre a le primi jertfa.

„Maîtresse Elizée, vini' guider nous.
Maitresse Elizée !... Maîtresse Elizée ! !
Maîtresse Elizée ! ! !..."

Mamaloi Célestine şi turma de credincioşi se izbeau cu pumnii în piept, suspinau, scoteau vaiete jalnice, încercînd să potolească mînia zeilor. Venus aurie hohotea isteric, lovindu-şi fruntea de pămînt.

De după o perdea de rafie, ascunsă în parte de altar, ieşi un bătrîn gol pînă la brîu, musculos încă, şi care ţinea de coarne un ţap. *Papaloi* Louis, marele preot, care împărţea sacerdoţiul cu *mamaloi* Célestine, avea priviri de iluminat. Corpul i se cutremura convulsiv, ca şi cînd l-ar fi străbătut în şocuri un curent electric. Glasul lui răsună deodată, cavernos, extatic :

„Damballa Queddo q'icit
Mander ça la ! Qué !
Badagris Queddo odan q'icit
Mander ça la ! Qué ! Qué ! Qué !"

Papaloi Louis împărtășea credincioșilor marea veste. Zeii se înduraseră a primi o jertfă. *Papaloi, mamaloi* și toți cei de față aduseră mulțumiri idolilor milostivi. Cu brațele ridicate spre cer, își legănau necontenit trupurile. Glasurile scandau o melopee cu accente sfîșietoare. Tălpile prinseră să lovească pămîntul, la început încet, apoi din ce în ce mai rapid ; dansul religios își accelera tempoul, atingînd treptat proporțiile unei frenezii colective. Instinctele latente, primare, refulate atîta vreme, se dezlănțuiau exacerbîndu-se într-o explozie de nebunie. Venus aurie se ridicase în picioare și se dezlănțuise într-un dans cu contorsionări bizare ce evocau răsucirile unui șarpe. Umbrele oamenilor se proiectau fantastic pe pereți, pe pămîntul bătătorit, pe altarul cu idoli.

Patru bărbați tineri și viguroși ca niște gladiatori se desprinseră dintre dreptcredincioși, înșfăcară țapul și îl răsturnară în țărînă. Animalul se zbătea scoțînd behăituri jalnice. *Papaloi* Louis își smulse de la brîu un cuțit de vînătoare și cu o lovitură scurtă i-l înfipse în grumaz, secționîndu-i carotida. Sîngele țîșni într-un snop rubiniu stropindu-i pe oficianți. Animalul se smucea, cuprins de spasmele morții ; sîngele i se scurgea în pulsări violente, îmbibînd țărîna.

Deodată, un zăplan cu grumaz de taur înșfăcă de pe altar sticla de Amontillado și o trînti la pămînt, făcînd-o țăndări. Sîngele și vinul se amestecară, răspîndind un miros grețos care se suprapuse peste duhoarea de sudoare, de corpuri omenești încinse. Cu un răcnet gutural, zăplanul se aruncă peste cioburi, zvîrcolindu-se ca apucat de iele. Țăndările îi sfîșiară carnea de pe piept și de pe pîntece. Din pielea neagră, sfîrtecată, sîngele porni să curgă gîrlă, înfrățindu-se cu sîngele țapului.

Gestul acesta ridică tensiunea umană pînă la ultimele limite ale frenezieî. Oamenii se contorsionau, zvîcnind în ritmul unui cîntec diabolic, urlat de zeci de glasuri.

La porunca lui *papaloi* Louis, cei patru oficianți așezară stîrvul înțepenit la picioarele altarului.

Venus aurie își întrerupse dansul și scoase din sîn o eșarfă de voal de un trandafiriu tandru. Eșarfa Marciei, pe care și-o procurase prin intermediul unei negrese din serviciul familiei Duvallier. *Mamaloi* Célestine luă voalul și îl înfășură în jurul grumazului năclăit de sînge al animalului sacrificat. Doi tineri luară hoitul și, în vreme ce papaloi Louis ridica brațele spre cer invocînd ajutorul lui Badagris, părăsiră coliba.

Țapul sacrificat va fi aruncat undeva, pe malul unei mlaștini, în inima pădurii. Acolo va putrezi zile și nopți de-a rîndul, în vreme ce puterile magice dezlănțuite de vrăjile lui *mamaloi* Célestine vor surpa sănătatea Marciei Duvallier. Venus aurie își făcea dreptate. Ființa care îndrăznise să i-l răpească pe Charles va fi împinsă de puterile neînduratului Vodu peste buza mormîntului. Pămîntul îi va fi așternut... Pămîntul și numai pămîntul îi va săruta buzele...

În sfera sa de activitate, Hammond, majordomul Casei Sunderland din New Orleans, se socotea un aristocrat, deopotrivă cu stăpînul său. Era negru. Cobora însă din străbuni negri, aduși de două sute de ani în America. Aceasta îi conferea un rang aparte în lumea sclavilor din Sud. Hammond, de pildă, se uita cu dispreț și milă la un negru „Gullah", adus prin contrabandă de pe coastele Africii Ecuatoriale. Între ei se deschidea o prăpastie. Servitorimea neagră avea o poziție privilegiată față de marea masă a sclavilor negri. Îmbrăcați decent, adeseori luxos, tratați cu îngăduință, făceau oarecum parte din „familia" stăpînilor. Din rîndurile lor erau aleși îngrijitorii de copii, acei devotați *uncles* și *mammies*, personaje prețuite și respectate, cărora li se acorda autoritatea necesară spre a-și îndeplini eficient misiunea de educatori. În general, sclavii „domestici" se asimilaseră repede civilizației americane. Trăind în permanent contact cu stăpînii, își însușeau manierele, distincția, eleganța lor. În cadrul personalului de serviciu, întîlneai mulatre cu pielea aproape albă, impecabil educate și cu o înfățișare atît de plăcută,

de seducătoare, încît trezeau pasiuni printre albi. Din rîndurile lor se ridicau acele curtezane atît de prețuite de plantatorii tineri și vîrstnici din Louisiana, Carolina de Sud sau Virginia. Aceasta însă nu împiedica să fie vîndute la tîrgul de sclavi, asemenea celor mai umili negri folosiți la muncile cîmpului. Variau numai prețurile, care atingeau, pentru ele, cifre astronomice.

Muncitorii agricoli erau supuși unui tratament mai aspru care varia însă de la plantație la plantație. În apropiere de Natchez se aflau domeniile unei foarte pioase doamne, care-și punea negrii să muncească la cîmp de la trei de dimineață pînă la nouă seara, cu o întrerupere de un sfert de oră la prînz. Sîmbăta seara și duminica, organiza pentru ei interminabile slujbe religioase, alternate cu exhibiții de biciuire a sclavilor „recalcitranți". Biciuirea era cea mai comună metodă de pedepsire. Legea interzicea cruzimile. Aceasta nu-i împiedica pe unii plantatori sau intendenți cu porniri sadice să-și chinuiască cumplit sclavii, cu atît mai mult cu cît mărturia unui negru nu putea fi folosită împotriva unui alb. În general, pedepsele corporale nu depășeau o anumită măsură, fiindcă negrul reprezenta un capital care nu trebuia irosit. Acest motiv determina mai ales pe micii proprietari să se comporte relativ omenește față de puținii lor sclavi. Mîncau la aceeași masă, munceau cot la cot, iar noaptea dormeau într-o promiscuitate totală. Unii plantatori — cu idei umanitare — își menajau și își iubeau sclavii. Se spunea că negrii din Statele Unite erau mai bine tratați decît cei din America de Sud sau din Antile.

Suferințele sclavilor negri, poziția lor incompatibilă cu imperativele lumii civilizate a secolului al XIX-lea, determinaseră o importantă fracțiune a populației Statelor Unite să adopte o atitudine ostilă continuării sclavagismului. Argentina desființase sclavia încă din 1813. Aboliționiștii duceau o luptă susținută pentru ca exemplul Argentinei să fie urmat și de alte țări din cele două Americi. La 2 Martie 1807, președintele Thomas Jefferson promulgase o lege care punea capăt traficului de sclavi. În cursul aceleiași luni Anglia luase o măsură similară.

Comerțul de sclavi avea să continue însă prin contrabandă, atingînd proporții nebănuite.

Hammond nu cunoștea aceste amănunte ; de altfel nici nu l-ar fi interesat. Existența lui se desfășura calmă, în atmosfera saturată de lux a Casei Sunderland. Avea o poziție de invidiat. În mod practic, Charles îi lăsase pe mînă administrarea întregii gospodării. O dată pe trimestru, socotelile erau verificate de un contabil al Băncii Sunderland din New Orleans. Hammond era cinstea personificată. Nu fusese găsit niciodată în neregulă. Hammond conducea cu servitate și înțelepciune personalul de serviciu. Nu săvîrșea abuzuri de putere ca alți majordomi și intendenți. Avea o atitudine demnă, distantă, care excludea orice familiarism, atît față de subalterni cît și de stăpîni. Vorbea impecabil engleza, franceza, spaniola și portugheza. Nu se știa cum de ajunsese la acest tur de forță. Cert este că îi servise mult în carieră. Charles era încîntat să aibă un majordom poliglot, cu înfățișare de diplomat. Într-adevăr, Hammond se remarca printr-o prestanță princiară. Se zvonea că în vinele sale curgea sînge regal. Un străbun al său ar fi fost rege în Gabon, pe coastele Golfului Guineea din Africa de Vest.

Hammond era un înțelept. Nu se însurase și nici nu avea copii. Știa că familiile negrilor sînt oricînd expuse fărîmițării. Legile nu interziceau negustorilor de sclavi să despartă pe soț de soție, pe părinți de copii. Loturile de sclavi puși în vînzare erau selecționate după alte criterii. Negrii viguroși și tineri erau trimiși la muncile agricole. Cei rasați și cu înfățișare plăcută erau îndrumați spre serviciile domestice. Fetele frumoase aveau o destinație specială, cunoscută de toată lumea, dar trecută în general sub tăcere.

În Casa Sunderland, Hammond era un personaj prețuit de stăpîni. Charles îl plăcea pentru eficiența și distincția lui de servitor de casă mare. Copiii lui Charles îl iubeau fiindcă Hammond le făcea toate gusturile și se preta la jocurile lor puerile. Adeseori era văzut plimbîndu-se de-a bușilea prin odăi, cu copii călări pe spinarea lui. Nu o făcea din servilism, ci din dragoste pentru ei. Prietenii lui Charles îl apreciau pentru priceperea cu care prepara

cele mai savante şi savuroase mixturi alcoolice, cît şi pentru măiestria cu care dirija cele mai solemne dineuri. Un plantator se oferise să-l cumpere. Propusese lui Charles un preţ astronomic. Demersul se încheiase cu un eşec. Charles nu concepea să se lipsească de serviciile lui Hammond.

Majordomul acesta cu calităţi atît de multiple făcea onorific parte din familie. Charles stătea adeseori de vorbă cu el, cerîndu-i părerea asupra unora din nenumăraţii oaspeţi care-i călcau pragul casei. Hammond ştia să depisteze imediat pe adevăraţii gentlemeni de aventurierii care reuşeau să se strecoare printre invitaţi datorită unor foarte abile tertipuri. Mai ştia să citească în sufletul stăpînului ca într-o carte deschisă. Cînd se întorcea bine dispus de la cîte o petrecere, Charles îi vorbea despre lumea pe care o întîlnise, despre succesele feminine ori despre victoriile sale la masa verde. Hammond îl asculta cu deferenţă şi fără comentarii, în vreme ce-i prepara băuturi care să-i mai risipească ceţurile alcoolului. Aflase în ultima vreme că stăpînul său era pe punctul de a renunţa la celibat. Vestea îl surprinsese. Se bucurase cînd aflase că viitoarea doamnă Charles Sunderland făcea parte din familia Duvallier. Pe Hammond l-ar fi indispus grozav mezalierea stăpînului său cu cine ştie ce fiinţă obscură, care şi-ar fi adus drept zestre numai tinereţea şi drăgălăşenia. De la o vreme, din rîndurile albilor săraci pe care Hammond îi dispreţuia — asemenea oricărui servitor negru care se respectă — se ridicau fete pricepute să tulbure minţile gentlemenilor şi prin manevre abile să se vadă aduse în faţa altarului, spre a li se pune sacramentala întrebare : „Doreşti să-l iei de soţ pe acest bărbat ?“ Hammond ar fi dezertat mai degrabă decît să accepte o asemenea situaţie.

Simpatia lui pentru Marcia Duvallier îl făcuse să încerce o mare supărare cînd aceasta se rănise grav în urma unei căderi de pe cal. Accidentul acesta îl afectase mult şi pe Charles. Marcia reuşise să-i trezească unele simţăminte — poate şi o doză de afecţiune — de care acesta nu s-ar fi crezut niciodată capabil. Cînd i se obiectase că Charles este părintele unor bastarzi, Marcia replicase blînd că sosise timpul ca aceşti copii să-şi găsească o

mamă. Lui Reed, lui Frank și lui Jackie li se oferiseră prilejul să o cunoască. Se arătaseră încîntați de viitoarea lor mamă vitregă. Perspectivele păreau foarte trandafirii, cînd intervenise acel accident nenorocit care risca să dea totul peste cap.

Într-o noapte, tîrziu, pe cînd Hammond retras în camera sa fuma o pipă, înainte de culcare, auzi o bătaie în ușă. Supărat că i se tulbură tabietul, scăpă un morocănos :

— Intră !

În prag apăru Lilith, o foarte tînără și voluptuoasă negresă din haremul lui Charles. Hammond se încruntă. Nu-i plăcea să aibă de a face cu femeile stăpînului. Erau capricioase, intrigante, rele și se mîncau între ele mai rău decît fiarele din junglă. Steaua lui Lilith strălucise puternic. Pălise însă o dată cu intrarea în competiție a lui Venus aurie. Lilith nu acceptase cu resemnare detronarea. Se luptase cu disperare, folosindu-se de toate armele. Înfrîngerea fusese cu atît mai amară. Hammond cunoștea toate peripețiile acestui război subteran. Se ținuse departe de el, fiindcă din principiu se ferea de complicații. Vizita nocturnă a lui Lilith avea desigur un scop, pe care Hammond nu dorea să-l cunoască. Dacă lui Venus aurie i-ar intra în cap că Lilith și majordomul complotează împotriva ei, l-ar manevra astfel pe stăpîn încît acesta și-ar vărsa urgia asupra lor.

— Știi ce se întîmplă sub ochii dumitale, Mr. Hammond ?

Întrebarea ei ascundea amenințări care îl neliniștiră. Hammond își morfoli nervos pipa.

— Ce se întîmplă ? Fură cineva ceva ? N-ar fi o noutate.

— Crezi că aș fi venit pentru atîta lucru ? Nu mă interesează găinăriile, Mr. Hammond.

— Atunci ce vrei cu mine ?

Lilith îl privi cu milă. Ignoranța lui o uimea.

— Dumneata ar trebui să știi, Mr. Hammond. Ești doar șeful personalului negru din această casă.

— Vorbește odată deslușit, și nu mă mai fierbe !

— Miss Marcia Duvallier va muri.

Hammond respiră. Deci despre aceasta era vorba. Ridică din umeri.

— Știu. A suferit un accident grav. Se întîmplă ca oamenii să moară după asemenea accidente.

— Știi însă cine l-a provocat ?

— Imprudența... nepriceperea...

— Farmecele... *Mamaloi* Célestine și *papaloi* Louis.

În pofida vîrstei, Hammond sări din jețul său de parcă l-ar fi împins un resort. Se făcuse alb.

— *Mamaloi* Célestine ?... *Papaloi* Louis ?... Nu se poate. De ce să fi făcut una ca asta ?

— Le-a poruncit Venus.

— Nu cred. Iar bagi intrigi, Lilith.

Negresa îi nesocoti mustrarea. Continuă.

— Un țap a fost sacrificat și aruncat în mlaștină. Avea la grumaz o eșarfă. Eșarfa Marciei Duvallier. Știi ce înseamnă asta !

Hammond se înfioră ca și cînd s-ar fi aflat într-o peșteră rece și umedă. Fruntea i se umezise de sudoare. Deși era un om evoluat, farmecele îl înspăimîntau cumplit.

— Și ce vrei să fac ?

— Să-i spui stăpînului.

Hammond își scutură capul.

— Nu îndrăznesc. De ce nu-i spui tu ?

— Pe mine nu m-ar crede. Ar zice că o fac din ură față de Venus.

— Atunci de ce m-ar crede pe mine ?

— Știe că nu minți. Dacă Miss Duvallier va muri și se va afla mai tîrziu că dumneata erai încunoștiințat despre asta, dar nu ai luat nici o măsură, îți închipui ce va urma. După moartea ei, am să pot vorbi. Nu însă mai devreme. Te-am prevenit. Bună seara.

Lilith ieși ca o furtună. Rămas singur, Hammond se lăsă să cadă în jeț. Își îngropă capul în palme. Dacă țapul nu va fi găsit, spre a i se scoate eșarfa de pe grumaz, Marcia Duvallier va muri. Dacă va vorbi stăpînului, își va face din Venus aurie un dușman de moarte. Dacă Miss Duvallier va scăpa cu viața, se va mărita cu Mr. Charles, iar Venus va fi înlăturată, cu ce profit se va alege Lilith ?

Presupunea că stăpînul îşi va păstra haremul chiar şi după însurătoare.

Hammond suspină adînc. Complicată mai era şi viaţa. În noaptea aceea cîntări îndelung faptele. Trebuia să aleagă între Lilith şi Venus aurie. Din toată afacerea aceasta risca să iasă cu penele pîrlite. Şi Hammond nu concepea să-şi piardă situaţia. Trebuia să dea dovadă de multă prudenţă. În zori, hotărîrea lui era luată. Va vorbi stăpînului. Dacă ar păstra tăcerea, şi-ar asuma o mare răspundere.

Aşteptă în anticamera acestuia pînă aproape de ora prînzului. Charles chefuise în ajun în compania lui Randolph Duvallier şi a cîtorva prieteni. Se trezi din somn chinuit de o aprigă durere de cap. Hammond îi pregăti o o băutură reconfortantă şi o cafea tare. În timp ce-l servea la pat, îi destăinui totul. Charles îl asculta uluit. Extrem de superstiţios, credea în farmece, în vrăjitorii, în blesteme. Deşi mahmureala îi înceţoşa încă mintea, mînia porni să-i crească năvalnic. Influenţabil, credul, se lăsă uşor convins. Pe Charles îl conduceau instinctele, nu raţiunea.

— Cînd şi unde s-au făcut farmecele ?

— Nu ştiu încă, dar am să aflu, *Sir.*

Charles îl privi încruntat.

— Îţi dau pînă diseară timp să smulgi negrilor informaţii. Locul unde s-au făcut vrăjitoriile şi locul unde a fost aruncat animalul sacrificat. Dacă nu reuşeşti să afli, înseamnă că tu şi cu Lilith m-aţi minţit. Ştiţi cum pedepsesc minciuna. Dacă îmi faceţi însă dovada, Venus îşi va primi răsplata.

Charles clocotea. Venus pusese desigur totul la cale, spre a scăpa de Marcia şi a-şi păstra influenţa asupra lui. Daca plănuise suprimarea Marciei, de ce n-ar folosi aceleaşi maşinaţii şi faţă de el, dacă interesele i-ar dicta într-o zi să o facă ? Pe Charles îl încolţi spaima. Venus era primejdioasă.

— Hammond, vei fi ajutat în această anchetă de Mr. Pemberton. El ştie să se descurce cu oamenii.

Pe buzele lui Charles pluti cîteva clipe un zîmbet rău, care-i schimonosi faţa. Venus se înşela amar dacă îşi în-

chipuia că îl poate înrobi. Charles Sunderland nu admitea să fie robul nimănui.

Fără zăbavă, Hammond şi Owen Pemberton se puseră pe lucru. Cum era şi firesc, timoratul majordom pierdu din primele momente iniţiativa, devenind un simplu instrument în mîinile omului care trebuia să-l secondeze. Owen Pemberton era un personaj pitoresc. Tipul aventurierului, a omului dornic să răzbată prin orice mijloace — cu preferinţe vădite spre formulele murdare — prevenitor şi obraznic, arogant şi prietenos, violent şi calculat, fantasc şi viclean, lăsa să se creadă că avea un caracter în care se ciocneau cele mai contradictorii trăsături. În realitate se folosea de forţă şi de persuasiune, de şantaj şi de blîndeţe, ca de nişte arme variate, potrivite cu oamenii şi împrejurările pe care le avea de înfruntat. Agent acoperit a lui Jules Lafont, plasat de acesta pe lîngă persoana lui Charles Sunderland cu misiunea de a-l spiona, reuşise în scurtă vreme să-i cîştige încrederea. Lipsa de scrupule, devotamentul aparent cu care executa cele mai bizare şi inavuabile porunci ale acestuia, îl ridicaseră în ierarhia Casei Sunderland din New Orleans la invidiata poziţie de „factotum", cu însărcinarea suplimentară de a asigura securitatea personală a patronului şi a familiei sale.

Owen Pemberton conduse ancheta cu brutalitate. Lilith îi furnizase nume şi date precise. La început, negrii denunţaţi încercaseră să nege că ar fi participat la slujbele religioase oficiate de *mamaloi* Célestine şi de *papaloi* Louis. Bicele intrară însă în funcţiune. O femeie gravidă, încolţită de dureri, scăpă o mărturisire. Fu de ajuns ca să se prăbuşească întregul eşafodaj construit cu atîta trudă de Venus aurie. Mărturisirile, activate de bătăi cumplite, începuseră să plouă. Torturaţi, oamenii recunoscuseră totul. Indicară cabana unde săvîrşiseră sacrificiul, locul unde lăsaseră stîrvul ţapului, destăinuiră rolul jucat de Venus aurie, confirmînd în totul acuzaţiile lui Lilith.

Hammond urmărea cu încordare peripeţiile anchetei, care se desfăşurase într-o vastă pivniţă a conacului Sunderland, o adevărată hrubă bine izolată, din care nu era posibil să răzbată pînă afară urletele celor torturaţi. Inte-

rogatoriile fuseseră luate fără ca Venus să fi fost prevenită. Situaţia ei părea definitiv compromisă. Hammond judeca însă altfel. Dacă stăpînul va şterge totul cu buretele ? N-ar fi fost imposibil. Venus aurie era favorita lui. Îmbrăţişările unei astfel de femei nu pot fi uşor uitate. Hammond hotărî să joace pe două tablouri. Se arătase receptiv la acuzaţiile formulate de Lilith, îşi manifestase îngrijorarea şi luase măsuri pentru înlăturarea cauzelor care ar fi putut duce la suprimarea prin farmece a Marciei Duvallier. Pe de altă parte, înţelegea să nu rupă punţile nici cu Venus aurie. După încheierea anchetei, în vreme ce Pemberton întocmea procesul-verbal care stabilea vinovăţiile, Hammond trimise în taină pe un valet — omul său de încredere — să o prevină pe Venus de primejdia care o pîndea. Îşi asigura astfel recunoştinţa ei şi impunitatea în cazul că Charles ar hotărî să-şi ierte sclava preferată.

Cînd Pemberton se înfăţişă lui Charles cu rezultatul anchetei, acesta trimise îndată după Venus. Servitorii nu o găsiră în apartamentul ei. Începură să o caute. Scotociră conacul, parcul, apoi se afundară în pădurea din apropiere.

— Cred că a aflat de anchetă şi a alergat să ascundă stirvul, opină Pemberton iritat.

Charles îl asculta posomorît. Era dezorientat. Trebuia să o pedepsească. Dar nu ştia ce măsuri să ia. Nu se îndura să o îndepărteze definitiv. Hammond, care observase ezitările stăpînului, se felicita fiindcă avusese prevederea să o anunţe pe Venus.

— Să o căutăm şi noi, zise Charles. Trebuie să o găsim.

Începuse să se întunece. Către soare-apune, o geană purpurie sublinia zarea. Înarmaţi cu torţe aprinse, oamenii dirijaţi de Pemberton se afundară în pădure. Charles îi însoţea. Cînd ajunseră la mlaştini, îşi încetiniră mersul. Smîrcurile îşi desfăşurau sub zăbranicul întunericului noroaiele înşelătoare, întinzîndu-le curse. Speriate de oameni, broaştele îşi potoleau gălăgia. Flăcările făcliilor aruncau peste mîluri jocuri purpurii de lumină, care accentuau impresia de părăsire şi dezolare a acestor locuri

vitregite. În fruntea coloanei, Pemberton călca precaut pe urmele ghidului — unul din tinerii care participaseră la faimoasa slujbă Vodu. Charles şi Hammond păşeau cu grijă, ferindu-se de limbile de noroi care se întindeau pînă la marginea potecii. Perdelele de muşchi spaniol se lăsau tot mai dese, împiedicîndu-le vederea.

— Mai avem mult de mers ? şuieră Pemberton.

— Nu, nu ! Sîntem aproape, răspunse cu teamă ghidul.

Pe spinare, sub ţesătura aspră a cămăşii de bumbac, simţea arsura urmelor de bici.

Miasme infecte pluteau în aer. Mirosea a putreziciune. Un miros greţos, care întorcea stomacul. Undeva ţipă strident o pasăre de noapte. Din apele smîrcurilor se ridicau zgomote ciudate, abia auzite. Pîcla prinsese iarăşi să se lase.

— Să nu ne rătăceşti, stîrpitură ! se răsti Pemberton la ghid. Dacă ne vîri într-un smîrc, îţi zbor creierii cu puşca asta.

— Nici o grijă, Mistah Pembé'ton, încercă negrul să-l liniştească.

Deodată se opri, ciulind urechea.

— Ce stai ? îl repezi Pemberton, vîrîndu-i în coaste gura armei.

— Cineva e acolo, Mistah Pembé'ton, zise ghidul rotunjind ochii şi arătînd cu degetul spre pînza neagră a mlaştinii dinspre stînga.

Se opriră cu toţii, încordîndu-şi auzul. Cîteva lipăituri în apa vîscoasă îi făcură să-şi oprească respiraţia.

— Cine-i acolo ? tună Pemberton. Răspunde sau trag !

Auziră un suspin, mai degrabă un scîncet. Charles ridică făclia deasupra capului. Ceilalţi oameni îl imitară, luminînd mlaştina pe o întindere mai mare. Întunericul se retrase din calea luminii făcliilor. Nu prea departe, zăriră o siluetă. O siluetă omenească, mai puţin întunecată decît mediul ambiant, care căuta să se ascundă la adăpostul beznei. Purta ceva pe braţe.

— Venus ! murmură ghidul strangulat de emoţie. Înapoi, Venus ! strigă el. Norciul te înşală. Înapoi !

Silueta îşi continuă drumul. O vedeau acum ceva mai desluşit.

— Venus ! porunci Charles cu vocea lui aspră şi adîncă. Înapoi !

Silueta păru să dispară în beznă. Deodată apa clipoci... un ţipăt strident... alte clipoceli dezordonate... iarăşi un ţipăt lung, sfîşietor...

Ghidul luă o ramură lungă, pe jumătate putredă, căzută lîngă potecă şi se avîntă spre silueta care nu se mai distingea. O încercare nebunească... Paşii lui lipăiră prin noroi... Un geamăt înăbuşit... Clipe interminabile de aşteptare... După un răstimp care păru să fi durat secole, ghidul se întoarse în zona de lumină a făcliilor. În vîrful ramurii pe care o ţinea plecată înainte atîrna o cîrpă înnegrită de noroi... O eşarfă de mătase, altădată trandafirie, acum o zdreanţă infectă, puturoasă, ca un ţipar pe jumătate putred, atîrnat pe un băţ...

CAPITOLUL XII

Sicilia...

Insulă bizară, aruncată ca o minge în vîrful cizmei italiene.

Pămînt al făgăduinţei, paradis lumesc, grădină a lui Dumnezeu, spre care s-au aţintit cu jind privirile tuturor acelora care au călătorit pe apele albastre, uimitor de limpezi ale Mediteranei.

În Sicilia, pe culmea muntelui Eryx, denumit astfel în cinstea regelui Elymilor, ucis în luptă dreaptă de Heracles, exista un templu al Afroditei, „fiica valurilor sărate, protectoarea marinarilor". Preotesele care slujeau în acest sanctuar aduceau sacrificii zeiţei, prostituîndu-se drept-credincioşilor — marinari greci, romani, cartaginezi, spanioli, gali, sirieni — care după lungi perioade de abstinenţă, impuse de peregrinările pe mări, se dezlănţuiau în orgii cu caracter divin. Marinarilor care plecau le luau alţii locul, perindîndu-se astfel an după an, deceniu după deceniu, secol după secol. Sanctuarul rămînea să înfrunte însă asaltul timpului şi al oamenilor — generaţie după generaţie.

Templul Afroditei de pe muntele Eryx simbolizează însăşi viaţa milenară a Siciliei. Insula aceasta paradiziacă, încîntătoare, cu privelişti de o frumseţe ireală, cu munţi ce-şi înalţă vertiginos spre văzduh crestele veşnic încununate de zăpadă, cu livezi de portocali şi măslini, cu lanuri de grîu tălăzuind în soare, cu măreţe monumente durate de mîna omului, a cunoscut invazii peste invazii. Sicului şi cretanii, troienii şi egeenii, cartaginezii şi romanii, vandalii şi bizantinii, arabii şi normanzii, germanii şi francezii, spaniolii şi englezii. Ca şi preotesele, Afroditei, sicilienii şi-au păstrat însă rădăcinile adînc înfipte în pămîntul in-

sulei lor. Invaziile au dat naştere unui uluitor amestec de rase. Dar nici unii dintre invadatorii străini n-au fost în stare să-şi impună multă vreme stăpînirea. Grecii, cartaginezii, romanii s-au topit în masa localnicilor, bizantinii au cedat locul arabilor, arabii şi normanzii au căzut în anarhie şi degenerescenţă, germaniii Hohenstauffenilor au fost izgoniţi. Francezii ducilor d'Anjou au pierit în masacrul general din faimoasa noapte a Vecerniilor Siciliene, spaniolii s-au retras după falimentul politicii lor de hispanizare a insulei ; în Sicilia nici italienii n-au reuşit să se simtă la ei acasă.

Străinii — lăcuste abătute în valuri asupra Siciliei — au trecut ca valurile. Sicilienii au supravieţuit vicisitudinilor.

Astăzi, mulţi dintre ei prezintă caracteristici bizare, străine sicilienilor de mijloc ; ochi mongolezi, păr blond, trăsături semite, negroide sau arabe. Nici nu e de mirare...

Sicilia...

Monumentele au acelaşi caracter composit. Temple greceşti, palate normande, catedrale bizantine, capiteluri romanice, faţade de un baroc tipic spaniol, fîntîni arabe, mozaicuri romane...

Sicilia...

Un măgăruş tropăie mărunţel în soarele torid. Poartă un samar greu, cu coşuri împletite atîrnate de o parte şi de alta. Într-un coş — fructe. În celălalt coş — un copil cu degetul în nas... O moară de vînt îşi roteşte prin aer palele invitînd parcă la trîntă pe emulii lui Don Quijote... Fîntîni de marmură cu foarte multe statui şi podoabe... Catacombe populate cu cadavre îmbălsămate şi colonii de lilieci... Palmieri îşi leagănă în vînt frunzele lunguieţe şi suple ca lamele unor săbii de Toledo... Tarabe cu pepeni, cu portocale şi cu scoici... Munţi pleşuvi... Copii se joacă zglobii cu o minge... Bărci aliniate de-a lungul cheiului de piatră... Afrodita din Syracusa face concurenţă lui Venus din Millo, asupra căreia are o superioritate : îi lipseşte şi capul... Colibe acoperite cu stuf... Palate cu sute de încăperi... Castelvetrano se mîndreşte cu o statuie, o capodoperă a sculpturii greceşti arhaice : „Efebul din Selinonte". Nişte eşteţi au încercat s-o fure... Mlaştini... Stînci... Valuri albastre, scînteietoare se zdrobesc de ţărm... Pe loitrele

căruțelor, țăranii îndrăgostiți de frumos au zugrăvit cavaleri în armuri medievale, flori, sfinți, animale legendare... Pe ogor, un catîr trage brazde cu un plug rudimentar. Un băiat brunet, cu părul creț, îl croiește cu biciul peste crupa săpată de dunga mizeriei... Pe trotuar, în fața unei cafenele, cîțiva bătrîni stau în jurul unei mese, se prăjesc la soare și își istorisesc isprăvile din tinerețe... Unul din ei se oprește în mijlocul povestirii și se întreabă perplex : „Unde am rămas ? Na, c-am uitat !..." Luna poleiește ruinele unui apeduct, gigantic miriapod de piatră. Se aude un fîlfîit de aripi. Să fie aripile morții care călătorește spre căpătîiul unui bolnav, sau pur și simplu o bufniță care își caută hrană, hăituind păsărele sau șoareci de cîmp ?... În somptuoasa fîntînă a Arethusei se bălăcesc gîștele... Pași greoi răsună pe caldarîmul de bolovani al unei străzi înguste, strivită între clădiri înalte de piatră. Ne aflăm la Nicosia... Etna fumegă, manifestîndu-și capriciile prin cutremure care bagă spaima în oameni... La o fereastră luminată s-a lăsat transparentul. Pe acest ecran alb se deslușesc două umbre. Se apropie, se sărută. Apoi se stinge lumina... La Taormina răsare soarele...

La 7 iunie Gerald sosia la Genova, încheind prima etapă a călătoriei sale de la Viena la Palermo. Parcursese mai bine de șase sute de kilometri, cu foarte scurte opriri la stațiile de poștă spre a schimba caii și vizitiii. Se temea că nu-l va mai găsi pe Robert în viață. Veștile primite de la secretarul acestuia erau alarmante. Douăzeci și patru de ore mai tîrziu se îmbarcă pe „Sovereign of the Seas", un velier de mare viteză construit pe șantierele navale Sunderland-Beauclair de la Long Island, anume pentru deplasările pe mări ale noului șef al dinastiei. „Sovereign of the Seas" avea toate caracteristicile unei fregate, cu singura deosebire că artileria era redusă la strictul necesar, spațiul rezervat pe navele militare amplasării tunurilor fiind folosit în acest caz pentru extinderea apartamentelor lui Gerald și ale însoțitorilor săi. Fuseseră întrebuințate cele mai scumpe și mai trainice esențe de lemn. Finisarea luxoasă a interiorului corăbiei o făcea să rivalizeze cu navele Companiei Indiilor de Est, care se mîndrea cu cea mai rapidă

și mai bine organizată flotă comercială din lume. Ca și la acestea, modul de piturare al bordajului imita sabordurile. Aceasta nu din fantezie, ci ca măsură de precauție. Pirații se îndepărtau cu mare grabă, ori de cîte ori vedeau la orizont siluete care păreau a fi nave de război.

La Napoli, Gerald făcu o escală de patruzeci și opt de ore. Voia să se documenteze personal asupra situației din capitala Regatului Celor Două Sicilii, după înfrîngerea revoluției carbonare. Găsi acolo o stare de lucruri care-l nemulțumi. Casa Sunderland-Beauclair își pierduse preeminența în favoarea Casei Rotschild. Karl Rotschild sosise la Napoli o dată cu furgoanele armatei de ocupație austriece. Fiindcă statul napolitan nu era capabil să achite anual cele nouă milioane de ducați, reprezentînd cheltuielile de întreținere ale armatei de ocupație — sumă pretinsă imperios de guvernul de la Viena — Karl Rotschild își luase obligația să avanseze Austriei un prim fond de șaisprezece milioane de ducați, pe care avea să-i recupereze ulterior de la napolitani. În acest chip, Casa Rotschild din Napoli își asigurase bunăvoința lui Metternich și recunoștința regelui Ferdinand I al Celor Două Sicilii, căruia îi furniza și un împrumut personal. Absența lui Robert, reținut de boală în Sicilia, se dovedise dezastruoasă pentru interesele Casei Sunderland.

Gerald încercă să recîștige pozițiile pierdute. La Ministerul de Finanțe fu întîmpinat însă cu o ostilitate abia deghizată de către Luigi di Medici, impus în fruntea acestui departament de Karl Rotschild, după îndepărtarea marchizului d'Andrea, care se străduise să demonstreze regelui că împrumuturile acordate de Rotschildzi statului napolitan erau mai mult decît oneroase. Medici merse pînă acolo încît declară că nu va putea plăti armamentul furnizat de Casa Sunderland, deoarece acesta fusese folosit de rebeli. Gerald se străduise să-i demonstreze că inițial contractele fuseseră încheiate cu guvernul legitimist și că în nici un caz Casa Sunderland nu putea fi făcută răspunzătoare de faptul că guvernul impus de revoluționari dăduse armelor o destinație contrară intereselor legitimiste.

Nemulțumit de răspunsurile evazive ale lui Medici, care încerca să-și degajeze responsabilitatea, făcuse o vi-

zită ministrului poliției, faimosul principe de Canosa, favoritul regelui Ferdinand. Canosa își asigurase recunoștința și prietenia suveranului, restabilind liniștea în țară prin represalii sălbatice. Închisorile deveniseră neîncăpătoare față de valul de arestări arbitrare. Execuțiile capitale aveau loc la intervale dese. Regatul Celor Două Sicilii trăia într-o atmosferă de teroare. Regele — care credea că-și răscumpărase încălcarea jurămîntului depus pe constituție oferind o candelă de aur bisericii Bunei Vestiri din Florența — era atît de înspăimîntat de o eventuală răbufnire a excceselor revoluționare, încît se izolase într-un palat dinafara capitalei, păzit de trupe austriece și de formații de mercenari.

Gerald își dăduse seama că prințul Canosa — datorită extraordinarului său ascendent asupra regelui — era singurul în măsură să constituie o contrapondere lui Medici. Cu prețul unor cadouri exorbitante — oferite prințului sub forma unui omagiu adus pacificatorului Celor Două Sicilii — reuși să-i cumpere alianța. După două întrevederi cu regele, Canosa izbuti să obțină recunoașterea tuturor datoriilor contractate de stat față de Casa Sunderland și achitarea lor cu precădere.

Ultima vizită a lui Gerald la Napoli fu rezervată contelui Ficquelmont, ambasadorul Austriei, care, datorită faptului că dirija din umbră guvernul napolitan, ar fi putut să-i contracareze planurile. Ficquelmont se arătă însă un interlocutor comod. Ca și Canosa, nu era insensibil la darurile scumpe. Gerald îi oferi o colecție de stampe japoneze, foarte decoltate, dar de o valoare inestimabilă. Generalului Frimont, comandantul trupelor de ocupație — pe care-l cunoștea de la Viena — îi trimise o panoplie cu arme de vînătoare orientale, piese istorice, de o splendoare fără pereche.

Gerald putea să plece liniștit la Palermo. Mesajele furibunde pe care Karl Rotschild nu va întîrzia să le expedieze la Viena vor fi precumpănite de rapoartele ambasadorului Ficquelmont și ale generalului Frimont.

În ultimă analiză, succesul obținut la Napoli nu era de proporții spectaculoase. Gerald izbutise doar să-și asigure onorarea unor vechi contracte. Pozițiile-cheie rămîneau tot în posesia Casei Rotschild. Constatarea aceasta

era firesc să-i strecoare în suflet un grăunte de amărăciune. După cvasieşecul misiunii sale la Constantinopol, încrederea în propria sa infailibitate suferise unele fisuri, imperceptibile la prima vedere, dar care riscau să se adîncească.

La 15 iunie debarcă la Palermo. Pe chei îl aşteptau Eric Curtis, primul secretar al lui Robert, consilierul juridic, baron Oskar von Dittensdorff şi locotenentul Valentin di Bagheria-Viterbo.

Gerald îi cunoştea pe Curtis şi pe Dittensdorff. Le strînse neglijent mîna. Se opri însă cu sporită curiozitate în dreptul lui Bagheria. Îşi plimbă privirile asupra părului cu ondulaţii impecabile, asupra favoriţilor potriviţi la milimetru, asupra trăsăturilor virile ale feţei, asupra costumului gri de o tăietură britanică. Preocuparea ofiţerului pentru eleganţa vestimentară era certă. Expresia ochilor săi nu plăcu lui Gerald. Oglindeau o fatuitate, o iritantă încredere în sine. Bagheria se străduia să intre în graţiile oaspetelui. Deosebit de prevenitor, aluneca pe panta flateriei. Gerald auzise unele zvonuri. Se întreba dacă erau întemeiate. Incontestabil, Bagheria se pricepuse să cîştige admiraţia Sandrei. Dar cît de departe evoluase această admiraţie ? Se reducea la o simplă pasiune amoroasă ? Sau depăşise acest stadiu ! Bagheria era tipul omului care ştie ce vrea.

— Cum se simte Robert ? întrebă Gerald.

— Destul de rău, destul de rău, declară consilierul juridic care avea obiceiul să repete cuvintele.

Briza se încurca în favoriţii lui albi, fini ca spuma mării. Ochelarii cu rame pătrate îi dădeau un aer de bătrîn savant. Gerald avu impresia că baronul aruncase o privire piezişă asupra lui Bagheria, ca şi cînd s-ar fi ferit să vorbească în prezenţa acestuia.

— Vă aşteaptă cu nerăbdare, *Sir*, interveni secretarul.

Şi acesta părea stingherit de prezenţa italianului.

— Unchiul meu, ducele di Villafrata, ar fi fericit dacă aţi acepta să-i fiţi oaspete pe tot timpul şederii dumneavoastră în Sicilia, rosti Bagheria cu amabilitate. Şi excelenţa-sa, fratele dumneavoastră, a binevoit să primească ospitalitatea unchiului meu pe domeniile de la Roccanera. Aerul din acea regiune este extrem de sănătos.

— Fratele meu nu se află la Palermo ?

— Excelența-sa a acceptat să se întremeze două săptămîni la Roccanera.

— În cazul acesta voi accepta și eu binevoitoarea invitație a ducelui, unchiul dumneavoastră.

Rămase să-și petreacă noaptea la Palermo și să-și continue drumul spre Roccanera în dimineața următoare. Starea drumurilor lăsa de dorit. O călătorie în timpul nopții nu era de recomandat.

Gerald vizita pentru întîia oară Sicilia. Exotismul priveliștilor, cerul limpede, aerul îmbălsămat de mirosmele florilor îl îmbătau ca o cupă de șampanie. Și nepoții săi îi împărtășeau admirația.

La Pallazzo Villafrata, i se oferi lui Gerald o găzduire aleasă. Construit în secolul al XIII-lea — din porunca lui Romualdo di Villafrata, care voise să depășească splendoarea palatului durat de vărul său, contele di Adernò — edificiul înfățișa o fațadă austeră, de o gravă simplitate. Ferestrele de la parter și de la mezanin nu aveau nici un fel de podoabă. Deasupra portalului central, dominat de un arc frînt, blazonul familiei di Villafrata își desfășura într-un magnific basorelief armele complicat înlănțuite. Numai la ferestrele înalte ale etajului nobil arhitectul își îngăduise fantezia de a le încorona cu arcuri încrucișate, generatoare de ogive fasonate din piatră de lavă și încrustate în granitul fațadei. Interiorul palatului prezenta un ansamblu de încăperi vaste, sobre și foarte sumar mobilate. Severitatea aceasta ascetică, de mănăstire, emana paradoxal un parfum de o melancolie propice visărilor triste pe care ți le evocă un cavou magnific, patinat de vreme, sau o catedrală străveche, în care pașii răsună, stîrnind ecouri repetate.

Lui Gerald i se rezervase o cameră de culcare imensă, al cărui tavan se pierdea în beznă. Flăcările lumînărilor poleiau un pat larg, cu coloane sculptate care străjuise de bună seamă somnul multor generații de membri ai familiei Villafrata. Gerald se întrebă dacă somnul nu îi va fi tulburat de fantome.

După o masă suculentă, stropită cu vinuri de Corvo, Salaparuta, Moscuto și Marsala, dormi însă adînc pînă în zori.

Dimineața după răsăritul soarelui, părăsiră Palermo și se afundară în interiorul Siciliei. În trăsura care-l purta pe drumul străbătut de praguri și hîrtoape, Gerald își aminti că de la sosirea sa la Palermo nu avusese de loc ocazia să stea de vorbă între patru ochi cu secretarul fratelui său sau cu baronul von Dittensdorff. Bagheria îi acaparase fiecare clipă. În ajun, înainte de culcare, omul acesta îi urase noapte bună, iar în zori, cînd se trezise, tot Bagheria îl întîmpinase cu un vesel „Bună dimineața!" James valetul, apăruse abia după cîteva minute. Gerald avea impresia că Bagheria încerca să-l învăluie într-un fel de pînză, de păianjen, sprè a-l izola de restul anturajului.

Comportarea lui Lafont față de locotenent era bizară. Îl privea cu o expresie amuzată, cu o nuanță de surprindere și de vagă admirație. Intuia Lafont în Bagheria un individ cu însușiri deosebite? Gerald nu avea încredere în oameni. Simpatiile, prietenia, pînă și legăturile de familie au la bază interesul, obișnuia el să spună. Dezbracă aceste legături de cimentul interesului și vei vedea că sentimentele frumoase dispar ca fumul. Egoismul subordonează totul.

Și comportarea lui Bagheria față de Lafont avea o notă de reținere, de prudență care nu putea să scape unui observator avizat. Pe nepoți însă, locotenentul îi cucerise din primul moment, tratîndu-i de la egal la egal, glumind cu ei făcîndu-le confidențe, fără acea ostentație care trezește bănuieli, ci cu simplitatea unui prieten adevărat.

Convoiul de trăsuri urcă peretele imensului amfiteatru natural, etajat de munți în jurul orașului. Palermo se desfășura în vale ca o imensă scenă de teatru grec avînd drept fundal apele Mediteranei. Traversară orășelul Monreale, aninat pe povîrnișurile mult cîntatei Conca d'Oro, lăsară în urmă catedrala normandă, una dintre cele mai admirate monumente arhitectonice ale Siciliei, apoi se angajară pe drumul care ducea la Partinico. Străbătură Alcamo, cu străzile lui strîmte și întortocheate, încinse de

soare, trecură de Calatafimi și de Salemi, cotind în sfîrșit pe drumul care ducea spre Roccanera. Peisajele erau sălbatice, cu podișuri sărace, stînci aride și petice de vegetație împrăștiate pe văile puțin adînci.

Oamenii de prin sate și tîrguri, ca și cei întîlniți pe drum călări pe măgărușI sau cocoțați în căruțe pictate pe toate fețele, erau îmbrăcați în negru ca niște ciocli. Numai țăranii care munceau la cîmp înveseleau puțin peisajul, cu cămășile relativ colorate.

Domeniile de la Roccanera cuprindeau o zonă relativ fertilă, cu terenuri favorabile culturilor agricole, cu vii plantate pe terase amenajate pe pantele dealurilor, cu păduri pitice, mai mult hățișuri sălbatice cu cursuri de apă firave, dar statornice. O stîncă neagră de bazalt, ajunsă nu se știe prin ce capriciu al naturii în mijlocul acestei zone, îi dăduse și numele : Roccanera.

Palazzo Villafrata își etala splendorile și opulența în cadrul unui parc natural de cîteva zeci de hectare. Edificiul fusese construit către sfîrșitul secolului al XVI-lea de către arhitectul Galeazzo Alessi pentru ducele Giorgio di Villafrata, care visase să-și imortalizeze numele grație acestei opere arhitectonice, menite — în concepția lui — să adauge încă o unitate celor șapte minuni ale lumii. Stimulat de pilda unui prieten al său, Tommaso di Marini, duce de Terranova, care înălțase la Milano un palat care trebuia să fie „cel mai frumos din întreaga creștinătate", Villafrata pusese la dispoziția arhitectului o sumă fabuloasă, recomandîndu-i să nu țină seamă de cheltuieli. Rezultatul acestor eforturi nu fusese însă pe măsura așteptărilor. Fie că arhitectul exagerase dozarea elementelor decorative — la insistențele ducelui — fie că inspirația refuzase să-l servească, cert este că Palazzo Villafrata avea să figureze printre acele lucrări arhitectonice care păcătuiesc printr-o opulență ostentativă, greoaie, obositoare. Decorația interioară, tot atît de încărcată, vădea o notă de parvenitism. Privit în ansamblu, palatul impresiona printr-o măreție zdrobitoare, realizată în dauna eleganței, a rafinamentului.

Actualul purtător al titlului ducal era un bătrînel firav, vioi și săltăreț, ca un babuin. Înfățișarea lui nu se

armoniza nici cu palatul în care locuia și nici cu înaltul său rang. I-ar fi stat mai bine fie cu o bonetă de bufon garnisită cu clopoței, fie într-un costum pestriț de măscărici pe scena mediocră a unui teatru de provincie, fie mînuind o baghetă în postură de scamator pe o estradă de bîlci. Pe cît de plăpînd și de alert era bătrînul duce Giocondo di Villafrata, pe atît de masiv, de greoi și de morocănos arăta fiul său, Leone. Dar sub o aparentă imobilitate, Leone ascundea porniri sîngeroase, violențe anevoie zăgăzuite, o trufie bolnăvicioasă și o necuprinsă sete de putere. Armura de condotier l-ar fi prins de minune.

Ducele di Villafrata făcu lui Gerald o primire aproape afectuoasă. Leone, în schimb trezi imediat antipatia oaspetelui, simțămînt împărtășit probabil și de interlocutorul său.

Se înserase. Lachei în livrele somptuoase aprindeau lumînările din candelabre. Ducele spuse lui Gerald că, peste o oră se va servi cina, dar că pînă atunci avea tot timpul să-și schimbe costumul de călătorie și să-și viziteze fratele.

Gerald mulțumi, apoi călăuzit de Bagheria se îndreptă spre apartamentul lui Robert. Era nerăbdător să-l vadă. Robert și Sandra ocupau la primul etaj un șir de saloane, cu vederea spre parc.

Întrevederea dintre cei doi frați vitregi îmbrăcă forme patetice. Dacă în trecut relațiile lor nu excelaseră niciodată prin cordialitate, vecinătatea morții, care dădea tot mai asiduu tîrcoale lui Robert, schimbă radical raporturile dintre ei. Interesele dinastiei care trebuia să supraviețuiască, indiferent de pornirile și antipatiile personale ale membrilor, ștergeau o întreagă serie de divergențe care nu și-ar mai fi avut rostul.

Starea de decrepitudine fizică a lui Robert făcu asupra lui Gerald o impresie jalnică. Pielea lipsită de suportul grăsimii și al mușchilor pe care boala îi topiseră, atîrna flască, lividă, aproape transparentă. Ochii măriți de suferință și de disperare oglindeau cumplitele-i frămîntări lăuntrice. Buzele-i vinete se mișcau nervos, ca și cînd ar fi premers o criză de plîns. Adîncit într-un jeț, cu un pled cadrilat pe genunchi, arăta ca un copil neputincios, îmbătrînit înainte de vreme.

În stînga jețului său stătea în picioare Sandra, mai frumoasă, mai înfloritoare ca niciodată. Mîna ei albă, cu degete fine de fildeș, era rezemată posesiv și protector de spătarul jețului. Privirile ei căutau însă fără voie spre Bagheria care părea să o atragă ca un magnet. Prezența lui Gerald nu reușea să o smulgă din transa în care o făcea să cadă simpla prezență a italianului. Sandra iubea, iubea cu toată pasiunea și dăruirea de care era capabilă. Bagheria părea stingherit de adorația oglindidă în ochii ei. Ar fi preferat ca în prezența străinilor această adorație să îmbrace forme mai puțin vizibile, mai puțin elocvențe.

Și ochii lui Robert vorbeau, în ciuda tăcerii lui. Gerald citi în expresia lor un apel pe care nu știu cum să-l interpreteze.

„Ce tragedie se desfășoară în casa aceasta ?" se întreba el, intrigat de tensiunea care plutea în aer. Existența unui triunghi conjugal, mai mult sau mai puțin tolerat de Robert, era evidentă. Ce anume făcea ca îngăduitorul Robert de altădată să fie acum atît de zdruncinat, de disperat ? Boala ? Prezența lui Bagheria ? Exasperarea lui avea o cauză pe care Gerald era hotărît să o afle. Dar cum ? Avea impresia că forțe ostile se coalizau spre a-l împiedica să stea de vorbă cu Robert între patru ochi. Prezența lui Bagheria devenea obsesivă. Pînă și prezența Sandrei căpăta semnificația unui obstacol.

Doctorul Hans Wutz, medicul personal al lui Robert, se retrăsese în partea cea mai întunecoasă a odăii. Părea să se ferească de lumină. Lentilele rotunde ale ochelarilor reflectau lumînările aprinse din girandole, sticlind ca ochii unei păsări de noapte.

Secretarul Enric Curtis și consilierul von Dittensdorff stăteau de o parte, martori muți ai unei întîlniri penibile. Gerald se încruntă. În camera aceasta se desfășura nu numai finalul existenței lui Robert, ci o urzeală de intrigi, mașinații și murdării care angajau probabil soarta Casei Sunderland. Tăcerea se prelungea supărător.

Robert o rupse cel dintîi. Rosti cu glas aproape șoptit.

— Citesc în ochii tăi., Gerald, că arăt ca o sperietoare. Zîmbi palid. Doctorul Wutz spune totuși că starea mea se ameliorează. Oh, mi-a fost mult mai rău, aerul curat

de aici îmi dă puteri. Cred că în curînd am să mă pun pe picioare. Nu-i aşa, Wutz ?

— Indiscutabil, excelenţă. Vindecarea e o chestiune de timp.

— Timpul acesta să nu se prelungească prea mult, Wutz. Sorbi cîteva înghiţituri de limonadă din paharul plasat la îndemînă, pe o măsuţă alăturată, apoi se întoarse iarăşi spre Gerald. Mărturiseşte, dragul meu, că te-am înspăimîntat...

— Robert, să nu dramatizăm. Cînd am primit scrisoarea ta m-am temut că eşti mult mai grav bolnav.

— I-ai scris lui Gerald ? exclamă Sandra involuntar coborîndu-şi privirile asupra soţului ei.

Gerald îşi încreţi fruntea. Robert era pus la interdicţie ? De ce se simţise obligat să scrie în taină fratelui său ?

— Sandra voia probabil să te scutească de oboseala redactării unei scrisori, rosti el cu ironie.

Şi Sandra şi Bagheria resimţiră implicaţiile acestei fraze. Gerald nu întîrziase să-şi manifeste ostilitatea.

— Aştept cu nerăbdare să te faci bine, adăugă el. Prezenţa ta e necesară la Viena.

— Crezi şi tu că am să mă fac bine ?

— Sînt convins. Doctorul Wutz nu se poate înşela.

Privirile lui Gerald se mutară asupra medicului. Întîrziară asupra sticlirii ochelarilor.

— Grăbeşte vindecarea fratelui meu doctore Wutz, Casa Sunderland-Beauclair îţi va rămîne recunoscătoare.

— Am să fac tot ce-mi va sta în putinţă, răspunse medicul cu oboseală în glas. Trebuie să coopereze însă şi pacientul, excelenţă. Excelenţa-sa nu luptă îndeajuns împotriva bolii.

— Voi încerca să-i insuflu puţină energie, zîmbi Gerald.

Şi Robert zîmbi. O umbră de zîmbet.

— Mi-e dor de copiii mei, Gerald. De băiatul meu cel mare, preciză el.

— De ce nu-i aduci de la Viena ?

Sandra îşi strînse buzele. Rosti înţepat.

— Nu are nici un rost. Copiii nu au ce căuta în preajma unui bolnav.

Gerald o privi lung. Sandra îl înfruntă cu o privire batjocoritoare. Îl sfida fățiș.

— Mi-e teamă că n-am să-i mai văd, suspină Robert. Își muie iarăși buzele în paharul cu limonadă.

— Prostii ! replică tăios Sandra.

Obrazul lui Robert se crispă. Îl săgetase o durere ascuțită.

— Bine, Sandra, șopti el resemnat. Cum zici tu.

— Poate că n-ar fi rău să-i aducem, interveni Bagheria concesiv. De ce nu i-am face o plăcere...

Robert aruncă o privire recunoscătoare italianului. Se uită apoi întrebător la soția sa. Ochii lui cerșeau o încuviințare.

— Inutil, Valentin, răspunse ea sec. Mai sec decît ar fi trebuit. Nu abdic de la principiile mele. În fond sînt copiii mei.

Robert făcu o schimă care voia să pară a zîmbet.

— Nu sînt și ai mei, Sandra ?

Întrebarea avea — neîndoios — un sens dublu, își zise Gerald. Și Sandra prinsese acest sens. Își mușcă buzele.

— Tocmai pentru că sînt și ai tăi ar trebui să dai dovadă de mai multă înțelegere. O călătorie atît de lungă i-ar obosi. Uiți cît sînt de nevîrstnici.

— Howard are unsprezece ani.

Sandra evită să-i răspundă. Se întoarce spre Gerald.

— Mă tem că va trebui să-l lăsăm pe Robert să se odihnească.

Gerald își prefiră manșetele de dantelă. Cordonul sanitar din jurul lui Robert se înăsprea. Trebuiau lămurite toate manevrele acestea. Nu va fi oare niciodată lăsat singur cu Robert ?

În aceeași clipă se deschise ușa. Apăru un majordom bătrîn, mai distins dacît un înalt prelat. Se opri în fața Sandrei.

— Masa este servită, Înălțimea-voastră.

Gerald intenționase să rămînă numai cîteva zile la Roccanera, iar după ce va stabili cu Robert — în previziunea morții acestuia — modul administrării a acelei porțiuni din „imperiul" Sunderland-Beauclair care-i re-

venise potrivit hotărîrii fondatorului dinastiei, să-şi continue drumul prin Paris pînă la Amsterdam, iar de acolo să se îmbarce pentru Sankt Petersburg.

Împrejurări potrivnice îl siliră să-şi amîne plecarea. După şapte zile de şedere la Roccanera, constată că nu i se îngăduise niciodată să aibă o convorbire cu Robert în afara prezenţei Sandrei. Sandra era o soţie devotată, care nu concepea să-şi lase bărbatul singur în aceste momente atît de grele pentru el, sau pur şi simplu voia să-l împiedice pe Gerald de a ajunde la o înţelegere cu Robert, înţelegere pe care ea nu o dorea. Gerald îşi dădea seama că starea fratelui său era gravă şi că un sfîrşit fatal putea surveni oricînd. Necesitatea unei explicaţii între fraţi devenea tot mai urgentă, mai imperioasă.

În puţinele sale convorbiri cu Robert — scurtate potrivit recomandărilor doctorului Wutz care obiecta că bolnavul nu trebuie obosit — Gerald nu reuşise să discute nimic important. Ochii de argus ai Sandrei îi urmăreau fiecare mişcare, îi pîndeau fiecare expresie a feţei, încercînd să-i ghicească gîndurile, intenţiile.

Într-o dimineaţă se înfăţişă foarte devreme în apartamentul fratelui său. Nădăjduia că Sandra nu se trezise încă din somn. Avu însă neplăcuta surpriză de a-l găsi în locul ei pe Bagheria. În costumul său elegant, bine dispus, bărbierit proaspăt, cu părul impecabil aranjat, prepara o limonadă lui Robert ; între timp se străduia să-i descreţească furntea istorisindu-i cancanuri amuzante.

De data aceasta Gerald ajunse la concluzia fermă că avea de înfruntat un adevărat complot. În mintea lui se desfăşură un rapid proces de gîndire. Sandrei nu i-ar fi putut cere să fie lăsat singur cu Robert. N-ar fi fost însă nefiresc să pretindă acest lucru lui Bagheria, care nu era membru al familiei. Dar ce s-ar întîmpla dacă italianul ar refuza să se retragă ? Criza s-ar declanşa automat. Şi o criză în actualele condiţii trebuia evitată. În partida strînsă care se juca între Gerald, pe de o parte şi Sandra, pe de altă parte, aceasta deţinea pentru moment toate atuurile. Gerald trebuia să ţină seama de încă un factor important. Robert se afla în casa ducelui de Villafrata, unchiul lui Bagheria. Dacă unchiul şi nepotul — în com-

plicitate cu Sandra — erau hotărîți să-l sechestreze pe Robert, lui Gerald nu-i rămînea decît să se încline în fața faptului împlinit. Dacă Gerald ar încerca să se folosească de procedee mai energice spre a-și smulge fratele din mîinile celor trei comparși, s-ar izbi de rezistența oamenilor ducelui. Și în cazul acesta ar trebui să plece fără să fi realizat nimic.

Ar mai fi fost o ipoteză. Ducele de Villafrata nu era de conivență cu Bagheria. Putea însă Gerald să se întemeieze pe o asemenea eventualitate ?

Cea mai înțeleaptă soluție era să nu forțeze nota. Englezii au un dicton : *wait and see* — așteaptă și vezi ce se întîmplă. Era preferabil să se afle în postură de prieten în citadela pe care voia să o cucerească. Povestea calului troian nu se perimase.

Gerald era convins că totul se învîrtea în jurul viitoarei succesiuni a lui Robert. Sandra îi smulsese probabil un testament prin care Robert hotăra ieșirea din indiviziune pentru urmașii săi, sfărîmînd astfel unitatea Casei Sunderland. Gerald nu putea admite această secesiune. Se va folosi de toate mijloacele — deschise sau subterane — spre a zădărnici mașinațiile Sandrei. Era încredințat că după moartea soțului ei, Sandra avea de gînd să se mărite cu Bagheria și să se elibereze totodată de tutela șefului dinastiei Sunderland. Italianul pretindea probabil să administreze — fără nici un amestec dinafară — averea care avea să rămînă de pe urma lui Robert.

Bagheria se arăta foarte prevenitor față de Gerald. Îi oferi un scaun, iar el se așeză modest pe taburet la picioarele lui Robert. Paharul cu limonadă îl puse pe măsuță.

Robert avea cearcăne negre sub ochii obosiți. Obrajii cenușii atîrnau moi ca gușa unei iguane. Cu capul rezemat de spătarul jețului, se uită jalnic la fratele său. Mîinile rezemate în poală tremurau încontinuu.

— Acum mă simt mai bine, rosti el într-un suflu. Am avut însă o noapte foarte grea. Mă încinseseră niște dureri cumplite. Uneori mi se înfigea în pîntece un fier înroșit în foc. Spre dimineață m-au mai lăsat. Nu știu ce m-aș

fi făcut dacă n-aș fi avut la îndemînă calmantele preparate de ducele di Villafrata.

— Ducele di Villafrata se pricepe la chimie ? întrebă Gerald cu ton neutru.

— Unchiul meu este un chimist încercat, explică Bagheria. Mulți spițeri ar fi fericiți să aibă jumătate din cunoștințele și experiența lui.

— Da, da, da, rosti Gerald ca pentru sine. Remarcabil om !... Remarcabil !...

— Vă previn prietenește, zise Bagheria rîzînd, să nu-i vorbiți de chimie căci nu mai scăpați de el. Are să vă toarne o interminabilă dizertație asupra efectelor curative ale plantelor medicinale, sau asupra proprietăților terapeutice ale belladonei.

Gerald zîmbi, fără să dea vreun răspuns.

În aceeași seară, după cină angajă o partidă de șah cu ducele di Villafrata și între două mișcări, aduse ca din întîmplare vorba despre Robert.

— Fratele meu vă datorează multă recunoștință. Calmantele preparate de dumneavoastră se pare că îi fac mai mult bine decît toate poțiunile medicilor.

Ducele ridică privirile de deasupra tablei de șah. Ținea în mînă o tură pe care se pregătea tocmai să o miște.

— V-a vorbit despre calmantele mele ?... Ha, mă bucură că îi fac bine. E un preparat de atropa belladona și hyosyamus niger otrăvuri foarte puternice, dar care în doze infime ușurează durerile și convulsiile. Dar remediile acestea nu sînt specialitatea mea.

Vorbea tot mai însuflețit, făcînd gesturi largi cu mîna în care ținea tura. Ochii i se luminaseră.

— Otrăvurile sînt marea mea pasiune. Otrăvurile și antidoturile lor. La ora aceasta sînt pe punctul de a descoperi antidotul lui Mithridate. Cunoașteți desigur povestea acestui personaj, rege al Pontului și mare dușman al Romei. Mithridate se temea să nu piară otrăvit, ca atîția oameni de seamă din vremea sa. Dornic să cunoască, efectele substanțelor toxice, ne spune Plinius, Mithridate s-a apucat să facă experiențe asupra sclavilor și a condamnaților la moarte : apoi a început să înghită el însuși doze mici de otravă și de contraotravă, spre a-și deprinde

organismul. În cele din urmă a compus un antidot, al cărui secret însă l-a dus cu el în mormînt. Andromachus, medicul lui Neron presupunea că acest antidot comporta carne de viperă, miez de pîine, miere, aromate şi vin de Creta. Plinius credea că Mithridate amesteca, în antidotul său şi sînge de raţă. Se ştie că raţele se hrănesc cu reptile veninoase fără să simtă muşcăturile acestora. Este aici un sîmbure de adevăr. În experienţele mele am folosit pe lîngă alte ingrediente şi astfel de sînge. Se pare că sînt pe drumul cel bun. În curînd voi putea vesti omenirii că am descoperit antidotul lui Mithridate. Din ziua aceea nimeni nu va mai avea a se teme de otrăvuri.

Volubilitatea ducelui creştea o dată cu propria-i excitare. Gerald îl asculta cu atenţie, dar conştient că privirile tuturor personajelor care se aflau în salon în momentul acela erau îndreptate spre ei.

Bătrînul aruncă o privire bănuitoare în jur, apoi se plecă spre Gerald. Cu mîna rămasă liberă îşi făcu paravan la gură spre a nu fi auzit decît de interlocutorul său şi îi şopti înfrigurat :

— Sînt înconjurat de duşmani. De mulţi duşmani. Abia aşteaptă să mă suprime, folosindu-se de otravă. Mă tem şi de fiul meu. Da, da şi de propriul meu fiu. Pe acelaşi ton şoptit, care amintea şuieratul unui şarpe, continuă rotind din cînd în cînd tura prin aer. Să nu vă închipuiţi *Signor* Duce, că poţi fi otrăvit numai prin mîncare. Sînt şi alte mijloace de o perfidie cutremurătoare. Locusta, celebra otrăvitoare din vremea lui Neron, amesteca otrava în unguente depilatoare. Lui Robert de Châtillon i s-a turnat otrava în ureche. Otrava, sub formă de pulbere, era împrăştiată pe cămăşi spre a intra în contact cu pielea victimelor, care mureau scurt timp după aceea. Otrava se mai administra prin clisme, prin purgaţii, era presărată în interiorul mănuşilor, pe filele cărţilor, cu otravă se ungeau vîrfurile spadelor şi ale pumnalelor. Pînă şi păpuşile şi jucăriile copiilor desemnaţi să piară erau acoperite cu o pulbere fină de otravă.

Ducele lăsă tura pe tabla de şah ; suspină istovit. Închise ochii, apoi îşi continuă tirada :

— Cei care mor otrăviți au totuși satisfacția postumă că se află într-o foarte nobilă companie. Otrăviți au murit și Nabucodonosor, și Statira soția lui Artaxerses, și Socrate, și Tiberius împăratul Romei, și Claudius urmașul său și Agrippina, mama lui Neron, și regele Ludovic al VIII-lea al Franței și Agnès Sorel, amanta lui Carol al VII-lea, și Papa Alexandru Borgia, și Pic de la Mirandola și regina Marie-Louise a Spaniei ; se spune că și Napoleon ar fi fost otrăvit cu arsenic. Dacă ar fi să înșir pe toți principii, cardinalii și înalții demnitari asasinați prin otravă În Italia numai, ar trebui să vă răpesc trei zile și trei nopți... Din nefericire, și moartea aceasta s-a îmbulzit. Astăzi otrava a devenit o armă la îndemîna soțiilor înșelate și răzbunătoare din mica burghezie, a servitoarelor sătule de toanele stăpînilor... Astăzi nu mai este de *bon-ton* să mori otrăvit...

Făcu în sfîrșit o mutare cu tura. O mișcare abilă, care demonstra că ducele era capabil încă de eforturi intelectuale susținute, de o logică strînsă în planul său de bătaie. Gerald, deși era un bun jucător de șah, rezista cu greu atacurilor dezlănțuite ale bătrînului. Nu se putea totuși contesta că mintea acestuia era oarecum deranjată, că undeva în străfundul cutiei lui craniene, un resort slăbise. Astfel nu se putea explica interesul lui morbid pentru otrăvuri.

— Unii colecționează tablouri, reluă Villafrata după ce execută cîteva mișcări, alții ceasuri, armuri medievale sau pietre prețioase. Eu colecționez otrăvuri. Mi le-am procurat cu migală, nu numai de aici din Europa, ci și din America de Sud, Asia și Africa. Otrăvuri de origine vegetală: cucută, aconit, opium, mandragora, belladonă, stricnină, peyotl... ; otrăvuri de origine animală : venin de viperă, de cobra, de gușteri, de șarpe cu clopoței, cantaride, ptomaine... apoi otrăvuri minerale... dar să nu te mai obosesc cu enumerarea lor.

— Credeți-mă, vă urmăresc cu mult interes.

Ducele ridică brațele spre cer.

— Slavă ție, Doamne! Am întîlnit în sfîrșit un om care își dă seama de importanța otrăvurilor... Cei din jurul meu se plictisesc cînd încerc să atac acest subiect. Fiul

meu, în loc să profite de cunoştinţele pe care le-am acumulat şi să-mi continue studiile, preferă să se dedice creşterii porcilor, îmbunătăţirii agriculturii şi altor ocupaţii tot atît de prozaice...

— Porcii şi agricultura aduc bani, tată, se auzi din celălalt capăt al salonului glasul uşor iritat al tînărului Leone.

„Tînăr" în funcţie de vîrsta tatălui său. Viitorul purtător al titlului ducal de Villafratta era trecut de patruzeci de ani.

— Bani, bani, bani ! ţipă isteric ducele, ascuţindu-şi senil glasul. Ştiinţa, arta vă repugnă. Tu şi toţi cei din generaţia ta sînteţi nişte materialişti meschini. Sînt convins că după moartea mea ai să-mi arunci la gunoi colecţia de otrăvuri.

— De ce le-aş arunca ?

— Ah, nu-mi fac iluzii. Se întoarse spre Gerald. Într-o zi am să-ţi arăt colecţia mea de şerpi.

— Vii ? întrebă Gerald uluit.

— Vii, desigur. Nişte bijuterii. Am să-ţi arăt şi sera mea cu ciuperci.

— Otrăvitoare ?

— Numai otrăvitoare. Cele comestibile nu mă interesază. Posed o serie de exemplare splendide.

Bagheria îl asculta pe duce zîmbind cu binevoitoare superioritate. S-ar fi zis că îl amuzau elucubraţiile senile ale unchiului său. Robert nu era de faţă. Rămăsese în apartamentul său, ţintuit de nişte dureri pe care nici preparatele medicinale ale amfitrionului nu reuşeau să le calmeze.

— Cred că experienţele dumneavoastră sînt extrem de interesante, se adresă Gerald ducelui. Îl stimula să vorbească. Poate va surprinde vreun element susceptibil a fi folosit împotriva lui Bagheria şi a Sandrei. Îi sporea convingerea că boala lui Robert nu era străină de bizareriile ascunse în dosul zidurilor somptuosului Palazzo Villafrata de la Roccanera.

— Interesante ? exclamă ducele. Valoarea lor ştiinţifică — îndrăznesc să spun — depăşeşte tot ce s-a realizat pînă acum pe acest tărîm.

— Cred că aţi făcut o adevărată hecatombă de iepuri de casă şi de cobai, zise Gerald.

— Iepuri de casă şi cobai! Ha, ha, ha ! izbucni ducele în rîs. Mă crezi un începător, *signor* duce. Am făcut experienţe cu tot soiul de animale, printre care sute de maimuţe. Organismul lor e cel mai apropiat de al omului. După moarte le-am incinerat.

Pasiunea ducelui pentru otrăvuri devenea suspectă. De ce n-ar fi făcut experinţe şi asupra oamenilor ? În fanatismul său ştiinţific — sau poate dement — de ce să nu fi trecut şi la această treaptă superioară a experienţelor ? Poate că şi Villafrata — asemenea lui Mithridate — găsise mijlocul să încerce efectele otrăvurilor şi antidoturilor sale asupra ţăranilor inculţi, primitivi, rupţi de societate, de pe domeniile de la Roccanera. Cine s-ar gîndi să-l bănuiască pe duce că ar fi un asasin ? Poate că tainiţele palatului ascundeau crime destinate a rămîne în veci nedescoperite. Chiar dacă ducele era de bună credinţă, oamenii rău intenţionaţi ar fi fost capabili să-şi facă o unealtă din acest bătrîn. Bagheria, de pildă, singur sau în complicitate cu Sandra.

— Am făcut experienţe şi asupra oamenilor, zise bătrînul Villafrata. Izbucni în rîs. Nu vă speriaţi, *signor* duce. Omul acela sînt eu. Am luat doze infime de otrăvuri spre a-mi deprinde corpul cu acţiunea lor. Am folosit şi antidoturi. Aveam la dispoziţie nenumărate reţete, întocmite de specialişti din antichitate şi din epoca renaşterii. Iată-mă sînt încă în viaţă. Viguros, plin de sănătate şi cu perspectiva de a ajunge centenar. Îndrăznesc să afirm că otrăvurile m-au fortificat.

Gerald se stăpîni să nu zîmbească. Amfitrionul său era atît de firav, de prăpădit, încît un vînticel de primăvară ar fi putut să-l doboare.

Dacă mişcările lui Gerald erau oarecum limitate de Sandra şi de Bagheria, nu se putea spune acelaşi lucru despre Lafont care se bucura de o deplină libertate de acţiune.

Acesta întreţinu lungi discuţii cu Eric Curtis şi cu baronul von Dittensdorff, de la care nu izbuti să afle însă

mare lucru, pentru simplul motiv că și contactele lor cu Robert Sunderland erau reduse la ultima expresie. Încercările lui de a-l descoase pe Wutz rămaseră infructuoase. La numeroase întrebări care i se puneau, medicul răspundea în monosilabe cu dubu sens. Nici asupra bolii lui Robert nu-și putu face Lafont o idee mai precisă. Wutz, un partizan convins al doctrinei inflamațiilor, vorbi destul de vag despre o gastroenterită cu forme grave. Terapeutica epocii era categorică : dietă severă și luări de sînge, menite să combată infecția și să descongestioneze organele inflamate. Într-o seară Wutz fu mai vorbăreț ca de obicei. Partizan al doctorului Broussais, fondatorul „medicinii fiziologice", Wutz susținea că orice boală provine dintr-o creștere sau dintr-o diminuare a contractilității celulelor vii, și că deci are o origine strict locală, dependentă de stimulentele exterioare, dar legată de starea de inflamare a tubului digestiv. În esență, gastroenterita era cauza tuturor afecțiunilor care se transmiteau și altor organe, prin simpatie. Cazul patronului său era limpede ca apa de fîntînă. Dieta severă și luările de sînge cît mai frecvente cu ajutorul lipitorilor îi vor grăbi vindecarea. Wutz își susținea teza cu o sinceritate evidentă.

Lafont nu-i vorbi despre bănuielile sale, care coincideau cu ale lui Gerald. Wutz era fie complicele celor care urmăreau suprimarea lui Robert, fie un imbecil de bună credință. Și într-un caz și într-altul, era inutil să-i împărtășească temerile lui.

Gerald purta lungi convorbiri cu Jules Lafont. Deoarece se temeau că pereții palatului aveau urechi, ieșeau călări la plimbare. Bagheria îi însoțea pretutindeni, sub pretext că nu-l putea lăsa pe oaspetele unchiului său să se rătăcească prin hățișurile sălbatice de pe domeniile Roccanera. Raymond și Benjamin, instruiți de Gerald, îl încadrau însă pe italian și îl antrenau în lungi discuții cinegetice, de la care acesta nu se putea eschiva, dînd posibilitate unchiului lor să se izoleze în compania lui Lafont.

Cînd starea lui Robert era mai bună, Gerald îl vizita însoțit de șeful departamentului informațiilor, care le făcea o scurtă trecere în revistă a evenimentelor politice și financiare din marile capitale ale lumii, presărate cu

anecdote picante din lumea teatrelor, ori cu ultimele bîrfeli de prin cluburile selecte londoneze. Robert le asculta cu politeţe, dar foarte repede gîndurile îi fugeau aiurea. S-ar fi zis că începuse să se desprindă treptat de preocupările lumeşti. Mînca foarte puţin, în ciuda stăruinţelor Sandrei, care îl îndemna să se hrănească. În schimb îl mistuia o sete permanentă, pe care i-o mai potolea doar limonada preparată de Bagheria. Părea că pe Robert nu-l mai ţineau în viaţă decît limonadele şi calmantele savant dozate de Villafrata. Era dureros să-l vezi întinzînd mîna scheletică după paharul cu lichid galben ca chihlimbarul. Îl ducea la gură şi-i sorbea conţinutul încet, de parcă s-ar fi temut că înghiţituri mai mari i-ar fi sporit durerile. Bagheria adăuga limonadei sirop de mure, de coacăze sau de fragi, spre a-i mai schimba gustul.

Gerald şi Lafont se aflau într-o dimineaţă la Robert. Lafont istorisea, spre hazul celor prezenţi, aventura sentimentală a unui tînăr actor din Roma, surprins în alcovul amantei — o doamnă cu un înalt titlu nobilar — de către soţul ultragiat. Actorul, gol-goluţ, sărise pe fereastră în parc. După o goană cu peripeţii servitorii puseseră mîna pe actor ; soţul, într-un acces de furie găsise cu cale să-şi spele onoarea, castrîndu-şi rivalul. Aventura avusese totuşi un final amuzant. Actorul, care nu se bucurase de o notorietate deosebită pe scena teatrelor, a ajuns în scurtă vreme un celebru „castrato" în corul bisericii Sfîntul Petru.

Anecdota lui Lafont avu mare succes. Sandra, Bagheria, Gerald rîdeau cu poftă. Pînă şi Robert schiţă un zîmbet. Deodată îşi muşcă buzele. Obrazul i se crispă. O durere surdă, apoi tot mai năvalnică îi cotropi fiinţa. Întinse mîna spre cutia cu calmante. Lafont se repezi să-l servească. În graba lui, se împiedică într-o carpetă şi căzu peste măsuţa de lîngă jeţul lui Robert, răsturnînd-o cu tot ce se afla pe ea. Cutia cu calmante se deschise şi caşetele se risipiră pe jos : paharul cu limonadă se sparse. Consternat, Lafont se ridică în genunchi şi încercă să repare ce se mai putea repara. Adună caşetele şi le puse în cutie, şterse cu batista limonada de pe parchet şi adună cioburile paharului.

Cînd sosiră servitorii chemaţi de Bagheria, Lafont terminase treaba. Foarte jenat rugă să i se ierte neghiobia, apoi părăsi încăperea. Bagheria prepară o nouă limonadă lui Robert, care putu în sfîrşit să-şi ia calmantele.

Incidentul fu repede uitat. A doua zi Robert însuşi îl chemă pe Lafont. Îl asigură că nu era de loc supărat şi îl rugă să-şi reia vizitele şi povestirea anecdotelor.

— Am impresia că ai să-mi devii tot atît de indispensabil ca şi Şaherazada pentru regele Şahriar. Mă întreb numai dacă am să fiu în viaţă la sfîrşitul celor „O Mie şi Una de Nopţi". O mie şi una de nopţi reprezintă aproape trei ani, Sandra nu-i aşa ?

— Robert, iar începi să mă superi. Ştii ce a spus Wutz. Trebuie să fii mai dîrz să te lupţi cu boala...

— Mă lupt, draga mea. Dar e mai tare decît mine. M-a pus cu amîndoi umerii la pămînt.

Viaţa la Pallazo Villafrata se desfăşoară potrivit unei rutine de o monotonie obositoare. Gerald îngădui lui Benjamin şi lui Raymond să mai schimbe atmosfera, făcînd o plimbare pînă la Palermo şi eventual să se îmbarce într-o scurtă croazieră de-a lungul coastelor septentrionale ale Siciliei.

Lafont conduse pe băieţi pînă la Palermo, îi îmbarcă pe „Sovereign of the Seas", apoi se înapoie la Roccanera.

Zilnic, Gerald se plimba călare însoţit de Julien Lefèvre, primul său secretar, şi de locotenentul di Bagheria. Terenul accidentat, gardurile vii îi prilejuiau adevărate curse de obstacole. Gerald era un călăreţ încercat. Secretarul îl urma atît cît îl ţineau puterile. În schimb, Bagheria îi imita cu succes isprăvile-i ecvestre.

Într-o dimineaţă, la un salt călare peste un curs de apă cu o albie relativ îngustă, săpată în piatră, calul italianului se poticni de un bolovan şi se prăvăli, antrenîndu-l în cădere şi pe călăreţ. Bagheria se alese cu o lovitură zdravănă în rotulă, care-l puse în imposibilitate de a se mai sui în şa cîteva zile. Gerald scăpă astfel de prezenţa ofiţerului, care începuse să-l plictisească. Leone di Villafrata îl însoţi de cîteva ori în cavalcadele sale, dar ocupaţiile nu-i îngăduiau să se eternizeze în compania unui oaspete, oricît ar fi fost acesta de ilustru.

Gerald rămase astfel să se plimbe singur. Secretarul, cu care Gerald nu obișnuia să întrețină conversații, căpătase rolul unui simplu ține-cal. Într-una din aceste plimbări solitare prin hățișuri, îl prinse o ploaie ropotitoare de vară, care-l sili să caute adăpost într-o colibă părăsită, așezată la o margine de luminiș. Aversele, rarisime în această perioadă a anului, durară pînă la lăsatul serii, cînd Gerald și secretarul său porniră spre casă.

Un vînt răcoros limpezise cerul. Luna plutea inaccesibilă în văzduhul violet, stropind cu picături scăpărătoare și jucăușe ca mercurul crenguțele rupte de furtună care acopereau cu rețeaua lor pămîntul reavăn. După o jumătate de oră de mers, Gerald constată că se rătăcise. Fie că se învîrtise în cerc prin păduricea cu cărări șerpuite, fie că o luase într-o direcție greșită cert este că arborii rahitici, cu ramuri răsucite ca niște brațe de caracatiță, se îndesau ridicînd în calea călătorilor bariere de vegetație aspră, țepoasă, greu de străbătut. Gerald nu se pricepea să se călăuzească după stele iar secretarul era lipsit de cel mai elementar simț al orientării.

— Mă tem că în noaptea aceasta vom fi nevoiți să dormim sub cerul liber, zise Gerald.

Era iritat și perplex. Atmosfera aceasta de intrigă și mister în care se cufundase ca într-o baie, din clipa în care călcase pe pămîntul Siciliei îi amintea ambianța melodramatică din romanele lui Mrs. Radcliffe, cu eroi puri și frumoși în luptă cu forțele răului : intriganți satanici, perfizi, cu stigmatele crimei în ochi, bandiți respingători, sîngeroși, cu glasuri cavernoase și mîini înroșite de sîngele victimelor imolate în serie. Acțiunea se desfășoară în castele sumbre, cu beciuri și catacombe în care zornăitul lanțurilor și vaietele prizonierilor se întrec cu țipetele bufnițelor și cu dangătul lugubru al orologiilor din turnuri... Și în viața de toate zilele există bufnițe, castele sumbre și orologii care vestesc noaptea în jumătate. De aici încolo, ficțiunea se desparte de realitate. Robert, eroul principal, nu era un paladin cu chipul lui Apollo, încrîncenat într-o luptă pe viață și pe moarte cu forțele răului. Urîțit de boală, chinuit de dureri fizice, arăta ca o biată zdreanță omenească. Forțele răului, în

schimb, erau prezentate prin Sandra şi Bagheria, fiinţe care întrupau frumuseţea fizică, eleganţa, inteligenţa. Sandra şi Bagheria se iubeau. Dragostea îi sublima, le justifica orice acţiune. Nu se spune oare că iubirea este unul din cele mai nobile simţăminte umane ? Gerald îşi dădu seama că alunecase pe panta sofismelor. Dacă Sandra şi Bagheria se socoteau îndreptăţiţi să-l suprime pe Robert, şi el, Gerald, se socotea îndreptăţit să folosească orice mijloace spre a le zădărnici planurile.

Polisilogismele acestea paradoxale, care făceau din alb negru şi din negru alb, îi permiteau să examineze cu o detaşare filozofică raţionamentele care determinau modul de a acţiona al fiecărui personaj angajat în luptă, în jurul agoniei prelungite a lui Robert.

Exclamaţia secretarului îl smulse din gînduri. Cînd se uită dezmeticit în jur, văzu, deschizîndu-se printre perdelele de arbori, o pajişte întinsă, argintată de lună, iar în depărtare, profilîndu-se pe decorul sumbru al unui deal, un palat alb, sculptat parcă în fildeş, un fel de fantasmagorie feerică. Gerald avu impresia că închipuirea îi juca o festă, atît de mare era contrastul între sălbăticiile prin care rătăcise pînă atunci şi rafinamentul acelui palat de basm. Dădu pinteni calului, pornind într-acolo. Va găsi el pe cineva care să-i indice drumul pînă la Palazzo Villafrata.

O esplanadă cu statui albe, zeităţi greceşti în poziţii de o graţie şi o eleganţă praxiteliană, preceda clădirea, care amintea — în linii mari — vila Medici de la Poggia a Caiana. Aceleaşi proporţii mîndre, aceeaşi vastă *loggia*, durată la nivelul etajului nobil, de-a lungul întregii faţade, aceeaşi scară monumentală în formă de potcoavă, care coboară la esplanadă. Edificul părea nelocuit. Nici o lumină nu se zărea la ferestre. Nici o vietate nu se mişca în jur.

Cînd ajunse în dreptul scării, Gerald coborî de pe cal. Secretarul îl imită. Gerald îi încredinţă frîiele calului său.

— Aşteaptă-mă aici. Poate dau de cineva.

Urcă treptele de marmură. Ajunse în faţa unei uşi duble, înalte, străjuită de coloane greceşti. Bătu în tăblia de stejar, împodobită cu flori de fier forjat. Aşteptă un timp

îndelungat, fără ca cineva să-i răspundă. Bătu iarăşi. Se gîndea să coboare scara şi să caute altă intrare, cînd auzi un zgomot metalic de ivăre grele trase. Uşa se deschise şi în pragul ei apăru un bătrîn valet — tipul valetului bătrîn din romane — cu părul nins, ochi apoşi, bărbie tremurîndă, şi o livrea sobră atîrnată larg pe corpu-i slăbit de ani. O lumînare aprinsă îi lumina faţa ridicată, de mumie. Elegantul costum de călărie al lui Gerald era atît de murdar de noroi, încît nu mai făcea nici o impresie.

— Pe cine căutaţi ? întrebă valetul bănuitor.

Gerald îi explică în italieneşte că e străin şi că s-a rătăcit, căutînd drumul spre Palazzo Villafrata.

Bătrînul încerca să-i explice pe unde să o ia, cînd dinăuntrul casei se auzi un glas subţiat de bătrîneţe.

— Pofteşte pe domnul înăuntru.

Contrariat, valetul se trase la o parte, lăsîndu-l pe Gerald să intre. Într-un salon oval, de proporţii imense, cu plafon de stuc aurit şi cu fresce din vremea Renaşterii, stătea uşor încovoiat un bătrîn subţire şi uscat ca ducele di Villafrata. Pe cît de vioi şi de neastîmpărat era ducele, pe atît de calm şi de domol în gesturi părea necunoscutul. Un sfeşnic cu numeroase braţe proiecta umbra bătrînului pe unul din pereţi, dîndu-i proporţii gigantice.

— Sînteţi străin ? Se cunoaşte după accent. V-aţi rătăcit ? Nu e de mirare. În toată regiunea aceasta nu găseşti un drum cumsecade.

Punea întrebări şi îşi răspundea singur cu volubilitate. Prezenţa lui Gerald părea să-i facă plăcere.

— Pe aici, prin acest fund de lume, nu prea vin străini. Vă miră? Nu au de văzut decît stînci golaşe, pămînturi sterpe şi oameni înapoiaţi. Cum să nu fie înapoiaţi, cînd nimeni nu se ocupă de ei ?

Gerald ceru îngăduinţa să se prezinte.

— Ducele de Lusignan-Valois ! repetă bătrînul. Da, da, da. Am cunoscut la Paris, la mijlocul secolului trecut, un personaj cu acest nume. Eram foarte tînăr. Nu vă vine probabil să credeţi că am fost şi eu odată tînăr, nu-i aşa ? E atît de mult de atunci, încît nici mie nu-mi mai vine să cred. V-a prins ploaia, nu ? Sînteţi încă ud. Bănuiesc că vă e foame. Michelozzo, vorbi el valetului, pregăteşte

masa pentru *signor* duce. Sper că nu veţi refuza o cină frugală ? se întoarse iarăşi spre Gerald. Mai sînteţi cu cineva ? Poftiţi-l înăuntru. Aţi vrea de bună seamă să ştiţi cu cine aveţi de a face. Sînt contele di Camporeale. Casa mea vă stă la dispoziţie. Dacă doriţi, vă puteţi petrece noaptea sub acest acoperiş. Nu vă sfătuiesc să plecaţi noaptea la drum. Mi-ar face plăcere să-mi acceptaţi ospitalitatea. N-am mai primit musafiri de foarte multă vreme. După cum vedeţi, sînt bătrîn. Prietenii mei au murit unul cîte unul. Am rămas singur într-o lume străină. E foarte neplăcut să te simţi singur...

Suspină adînc, dîndu-i în sfîrşit răgaz lui Gerald să-i mulţumească pentru bunăvoinţă. Acesta acceptă invitaţia. Era obosit şi-i era foame. Nu i-ar fi surîs un drum prin pădure în miez de noapte. Toată întîmplarea aceasta avea un parfum romantic, care îl încînta. După atmosfera de la Palazzo Villafrata, întîlnea aici o oază de linişte în compania unui bătrîn, relicvă dintr-o altă lume.

Apăru şi secretarul, care încredinţase caii unui servitor tot atît de bătrîn ca amfitrionul şi ca Michelozzo. Toţi oamenii din casa aceasta erau atît de bătrîni, încît Gerald avu impresia că intrase într-un azil de fantome.

Trecură cu toţii într-o sufragerie tot atît de monumentală ca şi salonul oval pe care abia îl părăsiseră. Pereţii îmbrăcaţi în marmură ofereau o alternanţă de pilaştri auriţi şi nişe care adăposteau statui de bronz inspirate de operele sculpturale ale Greciei Antice. Broderii de aur ornau consolele aplice, plasate deasupra nişelor şi care susţineau busturi de personaje în veşminte romane.

Pe masa grea din mijlocul sufrageriei, două sfeşnice de bronz împrăştiau o lumină aurie peste farfuriile de porţelan străveziu, împodobite cu blazonul conţilor di Camporeale.

— Poftească şi pe *contessina*, porunci Camporeale valetului.

Gerald îşi examină involuntar hainele murdare de noroi. Îl indispunea să apară în halul acesta în faţa unei doamne. Contele îi observă gestul.

— Nu trebuie să vă simțiți stingherit, *signor* duce. Aici, la țară, sîntem deprinși cu derogările de la ceremonial.

În sufragerie apăru o fată tînără înduioșător de tînără față de bătrînii din jur. Era gingașă și delicată ca o tijă de papirus. Avea o expresie drăgălașă de copil speriat. O intimida prezența străinilor ?

— Lucia, avem în seara aceasta doi oaspeți. Ducele de Lusignan-Valois și *signor* Lefèvre. Nepoata mea, *contessina Lucia.*

Se așezară la masă. Cina, extrem de simplă, nu era lipsită de savoare. După mîncărurile ultrarafinate, cu sosuri savant preparate, de la Palazzo Villafrata, Gerald prețui mîncărurile cu sos de roșii, friptura de iepure de casă cu măsline, casata și fructele proaspete.

În timpul cinei, bătrînul conte vorbi cu vervă despre isprăvile lui din tinerețe, despre călătoriile sale prin capitalele europene, despre personajele de seamă pe care le cunoscuse în cursul peregrinărilor sale multiple. Se feri, bineînțeles, să evoce aventuri și fapte care ar fi putut întina naivitatea virginală a fetei. Cu discreția unui om de lume, nu-l întrebă pe Gerald nici de unde venea, nici unde mergea și nici ce căuta în Sicilia. Acesta se socoti totuși dator să le explice în cîteva cuvinte rostul ședерii sale la Palazza Villafrata. Observă că la auzul acestui nume o umbră se așternuse pe obrazul Luciei. Contele de Camporeale își păstră seninătatea. Gerald le vorbi despre Robert, evitînd bineînțeles să facă vreo aluzie la bănuielile care-l frămîntau. Încheie, exprimîndu-și recunoștința față de destinul care-i îngăduise să cunoască pe amfitrioni. În tot acest timp, observă că Lucia îl urmărea nu numai cu atenție, dar și cu plăcere. Spre surprinderea lui, această constatare nu-l lăsă indiferent. El, omul blazat de numeroasele-i aventuri sentimentale, se lăsa impresionat de o provincială naivă. Dacă și-ar pune mintea cu ea, ar cuceri-o cu ușurință. Ar fi însă în stare să o facă ? În prezența Luciei încerca un simțămînt mai subtil, acel proces lăuntric care te face să prelungești lectura unui roman foarte captivant ; îți dai seama că, terminîndu-l, vei părăsi încîntătoarea ambianță creată de lectura cărții. Lucia îi crea o asemenea ambianță.

După cină, Michelozzo îl conduse într-o cameră de musafiri, decorată într-un stil baroc ondulat, de o frenetică fantezie. Orînduiala perfect simetrică a tablourilor și a draperiilor restabilea totuși un echilibru riguros, pe care nu reușea să-l tulbure nici mobilierul Settecento cu sculpturi aurite și curbe de o senzuală eleganță. Patul, foarte larg, înălțat pe un postament cu trei trepte, era dominat de un baldachin cu îngerași de aur și drapaje de saten prinse în partea de sus într-un mănunchi de pene de struț.

— Dacă Înălțimea Voastră dorește o baie caldă înainte de culcare, cada se află în camera aceasta, zise valetul deschizînd o ușă care răspundea într-o încăpere îmbrăcată în faianță policromă, cu motive chinezești. În mijlocul încăperii trona o putină cu apă potrivită pentru baie. Pe o consolă îmbrăcată în oglinzi erau aliniate piesele unui *nécessaire* cu pieptene și perii de cap montate în fildeș. O cană cu apă de băut, două pahare, cîteva sticle de parfum și de săruri pentru baie completau decorul.

Gerald se bălăci îndelung în baia caldă, regeneratoare, care-i ungea parcă încheieturile obosite. Dacă valetul nu s-ar fi oferit să-l servească, turnînd din cînd în cînd în putină ibrice cu apă fierbinte, spre a-i încropi baia care începea să se răcească, Gerald ar fi adormit, cu bărbia sprijinită în piept. Îngădui lui Michelozzo să-i facă o frecție zdravănă, apoi se urcă în pat, însetat de un somn bun. Michelozzo stinse lumînările din sfeșnice, lăsînd doar una care să lumineze discret încăperea, apoi ieși în vîrful picioarelor.

Luna revărsa printre perdelele întredeschise de la ferestre șuvoi de ape argintii, care inundară camera. Gerald înota prin apele argintii, grele ca plumbul topit. Vietăți ciudate, apocaliptice, desprinse din tablourile lui Bosch, pluteau în jurul lui, privindu-l cu ochi rotunzi, fosforescenți. Un pește grotesc de rotund, cu dinți ascuțiți de ferăstrău, îi dădea tîrcoale. Șerpi veninoși se contorsionau pîndindu-i fiecare mișcare... „Moartea prin otrăvire nu mai este de *bon-ton*“... Mandragore... Agnès Sorel... Papa Alexandru VI Borgia se zbate, sfîșiindu-și cu unghiile pieptul... Vipera... Sandra... Villafrata... O cobră i se încolăcește de picior. Gerald urlă înfiorat de spaimă și de scîrbă.

Zvîrle din picior şi proiectează şarpele de perete... Bagheria şi „tînărul" Leone îl înşfacă, îl imobilizează şi îi deschide gura... Bătrînul duce se apropie cu un pocal din care ies aburi... Antidotul lui Mithridate ? Nu ! Otravă ! Cucută !... Bagheria şi Leone îi toarnă pe gît otrava din pocal... Gerald simte o arsură cumplită pe beregată... Urlă...

Gerald se trezi din coşmar. Îl ardea setea. Întinse mîna la paharul de pe măsuţa de lîngă căpătîiul patului. Paharul de apă era gol. Îl băuse înainte de a se culca. Năucit de visul rău, ud de sudoare, coborî din pat. Îşi aminti că în odaia de toaletă se afla o cană mare cu apă. Lumînarea arsese pe trei sferturi. Camera aceasta de musafiri avea mai multe uşi. Una răspundea pe coridor. Alta în odaia de toaletă. Dar celelalte ?

Gerald încercă uşa camerei de toaletă. Era încuiată. Constatarea aceasta îl uimi. Îl încuiaseră pe dinăuntru ? De ce ? Se temeau de el ? Sîngele i se urcă în obraji. Dar dacă avea de a face cu nişte sadici care voiau să-l ucidă ? Rîse. Ipoteza era posibilă, dar nu probabilă. Prea îl domina atmosfera de „Grand Guignol" care domnea în Sicilia. Încurcase pur şi simplu uşile. Mai încercă încă una. Şi aceasta era încuiată. Iritat apăsă pe clanţă şi împinse genunchiul în tăblie. Uşa cedă şi se deschise larg.

Gerald păşi nedumerit pragul şi se trezi într-o încăpere imensă, ovală, care corespundea probabil hölului oval de la parter. Luna îşi repezea fîşiile de raze alburii prin ferestre, luminînd parchetul lipsit de covoare, pereţii văduviţi de tablouri şi de podoabe. Un scaun în trei picioare, singura mobilă existentă, era exilat într-un colţ. Un praf gros acoperea cu un strat cenuşiu, pufos, pardoseala, glafurile ferestrelor, postamentele pilaştrilor, stucaturile terne. Uşi deschise, date de pereţi, răspundeau în alte camere mari, lipsite de asemenea de mobile.

Gerald credea că visează. Alocuri pereţii îşi etalau crăpăturile, ca nişte guri strîmbe de babe. Pete mari de umezeală pictau pe tavane hărţi fanteziste. La ferestre, obloanele interioare erau deschise. Unele atîrnau strîmbe în cîte o singură balama.

Gerald își duse mîna la gît. Chinurile setei se făceau tot mai simțite. Michelozzo ! Unde o fi Michelozzi ? Făcu drumul întors, spre camera sa. Străbătu cîteva încăperi. Pașii săi lăsau dîre în praful de pe pardoseală. Nu găsea însă urmele pe care le lăsase la venire. Se încurcase în labirintul acesta dezolant. Înjură printre dinți. Se gîndi să-l strige pe Michelozzo, dar se temu să nu-și trezească din somn gazdele.

Noroc că lumina lunii era atît de puternică, încă nu avea nevoie de lumînare. Ajunse într-un coridor cufundat în semiobscuritate. Porni în explorarea lui. Călca precaut, căci se temea să nu se împiedice de ceva. O pînză de păianjen i se lipi scîrbavnic de față. Își trecu repede mîinile peste obraz și o dădu la o parte. Simți pe dosul palmei mersul dezgustător al unui păianjen. Cu palma cealaltă îl pocni furios, strivindu-l. Își șterse mîinile de pulpana halatului de casă.

Deodată se izbi de o scară care se prăvăli cu zgomot de tunet, ridicînd un nor de praf. Se opri îngrozit. Sigur că trezise pe toată lumea din casă.

Se deschise o ușă. În pragul ei apăru Lucia, cu o lumînare în mînă. Purta o rochie de interior de mătase albă. Părul negru îi cădea pe umeri.

— Iertați-mă, *contessina*, m-am rătăcit prin camerele acestea... Mi-era sete. Dar am greșit ușa... Vă rog să mă credeți...

Lucia zîmbi.

— Nu-i nimic. Am să vă conduc pînă la camera dumneavoastră.

Lucia îl preceda conturată de aura lumînării aprinse pe care o ținea în mînă. Nu-i vorbea. Gerald se simțea atît de stingherit, încît nu îndrăznea să rupă tăcerea. Străbătură cîteva camere și ieșiră în coridorul strălucitor de curățenie, în care răspundeau camerele oaspeților. Gerald îl recunoscu imediat.

Lucia se opri în dreptul ușii dormitorului lui.

— Ați sosit la destinație. Am să vă aduc și un pahar cu apă rece.

Mai înainte ca Gerald să fi rostit un cuvînt, Lucia dispăru. După cîteva clipe reapăru cu paharul cu apă făgăduit. Gerald îi mulţumi, apoi îl bău cu mare poftă.

— La ce oră doriţi să vi se servească micul dejun? întrebă ea.

— Dacă se poate, la opt.

— Perfect. Voi da dispoziţii lui Michelozzo. Noapte bună.

— Noapte bună, *contessina.*

Se înapoie gînditor în camera sa. Noaptea aceasta fusese plină de peripeţii trăsnite. Se culcă şi adormi cu gîndul la Lucia.

A doua zi de dimineaţă, Michelozzo îl trezi la şapte şi jumătate. Gerald îşi făcu toaleta, iar la opt precis coborî să-şi ia micul dejun, servit la umbră, pe balconul central. Lucia îl aştepta. Purta o rochie simplă, albă.

— Să-l iertaţi pe bunicul meu că nu a coborît. Dimineaţa se trezeşte ceva mai tîrziu. Am să vă ţin eu compania.

Gerald îi ceru din nou iertare pentru incidentul din cursul nopţii.

Michelozzo le servi ouă proaspete, ceai şi unt.

În timp ce-şi decupa artistic oul moale, Lucia rosti simplu.

— Vă datorez o explicaţie. Întîmplător aţi aflat un secret al casei noastre. Pentru cei mai mulţi, este un secret al lui Polecenello. Bunicul ar fi foarte trist dacă ar afla că taina lui a fost dezvăluită. Bogăţia casei noastre este numai de faţadă. Da, da. Sîntem nişte oameni săraci. Foarte săraci. Bunicul a păstrat intacte cîteva camere spre a da iluzia puţinilor vizitatori care ne mai calcă pragul că sîntem încă bogaţi.

— Aveţi totuşi cîteva tablouri de mare valoare...

— Sînt copii, *signor* duce. Originalele au fost vîndute de mult. Tata şi-a pierdut toată averea la cărţi. Bunicul, care îl iubea mult, i-a tolerat slăbiciunile. Nu ne-a mai rămas decît casa aceasta şi vreo cincizeci de hectare de pămînt sterp. În grajd avem două capre, care ne dau laptele acesta. Avem şi cîteva găini. Trăim dintr-o pensie modestă, pe care ne-a fixat-o o mătuşă cu o situaţie materială ceva mai bună. Michelozzo şi un grădinar alcătuiesc perso-

nalul de serviciu. Două femei din sat fac curățenie o dată pe săptămînă. Michelozzo ca și bunicul au un somn greu ca plumbul. Sînt și pe jumătate surzi. De aceea nici nu v-au auzit. Și grădinarul e surd.

Gerald o asculta uluit.

— Vă petreceți tot timpul la țară ?

— Da. Avem o trăsură hîrbuită cu care ne ducem o dată sau de două ori pe lună la tîrgul din apropiere.

— Și nu vă plictisiți ?

— Lucrez dantele, citesc, cînt la pian, mă plimb prin pădure, îl îngrijesc pe bunicul... Nu am timp să mă plictisesc...

— Nu vă e teamă de hoți ? Trei bătrîni nu sînt de prea mare folos...

Lucia izbucni în rîs.

— Teamă de hoți ? Hoții știu că nu au ce fura de la noi. Afară de aceasta se spune că stafiile ar bîntui casa. Eu n-am văzut pînă acum nici una. Localnicilor le este însă foarte frică de stafii. De aceea ne și ocolesc. Mai ales de cînd s-a sinucis tata. Au scos zvonul că fantoma lui umblă noaptea prin parc. În parc a murit. Spînzurat de un copac.

Simplitatea cu care Lucia depăna povestea tragică a familiei ei îl impresionă pe Gerald.

— Cînd vine cîte un străin, ne bucurăm. Bunicul e ospitalier. Îi place lumea. Pe vremuri casa noastră era plină de oaspeți. Tata avea mulți prieteni. După moartea lui însă, n-au mai dat pe aici.

Gerald nu știa ce să mai spună.

— Văd că secretarul meu n-a coborît încă. L-a furat somnul.

— *Signor* Lefèvre s-a trezit de mult. I-am spus lui Michelozzo să-i servească micul dejun în cameră. Voiam să vă lămuresc fără martori, surîse ea. După cum vedeți, sînt complicea bunicului meu. Poate că fac rău încurajîndu-i minciuna...

— O minciună convențională și inofensivă, *contessina*. Îi apărați iluziile... Bătrînii au nevoie uneori de iluzii... Vă făgăduiesc că am să păstrez taina. Secretarul meu va

şti că şi-a petrecut noaptea în vila preaputernicului şi generosului conte di Camporeale.

— Vă mulţumesc.

— Îmi îngăduiţi să vă mai vizitez ?

— Cu plăcere. Şi bunicul se va bucura să vă revadă.

Gerald se ridică de la masă.

— Trebuie să plec.

— Cred că prietenii dumneavaostră de la Palazzo Villafrata sînt în alarmă, zise Lucia.

— Mă întreb dacă absenţa mea nu le-a făcut plăcere. rosti Gerald mai mult pentru sine.

Grădinarul apăru în faţa intrării vilei, aducînd caii. Sosi şi secretarul urmat de Michelozzo.

— Ca să ajungeţi la Palazzo Villafrata, o luaţi pe lîngă liziera pădurricii şi, cînd daţi de o colibă, cotiţi la dreapta. Veţi întîlni apoi fîntînă, de la care un drum se lasă spre stînga. Mergeţi pe el înainte şi ajungeţi la Vllafrata. Nu e prea complicat, nu-i aşa ?

În aceeaşi clipă un grup de cinci călăreţi se iviră la capătul peluzei. În trapul cailor se apropiară de vilă. Se opriră în dreptul scării. Cînd îl văzură pe Gerald, îşi scoaseră pălăriile.

Conducătorul cetei, un bărbat între două vîrste, ars de soare, cu o bandă neagră trasă peste ochiul stîng, vorbi deferent.

— Toată noaptea v-am căutat, Înălţimea Voastră. Înălţimea-sa ducele era foarte speriat. Se temea să nu vi se fi întîmplat ceva rău. A trimis mai multe cete de oameni după dumneavoastră. Am venit încoace într-o doară. Numai aici nu ne gîndeam să vă găsim.

Amestecul de respect şi familiarism din tonul trimisului lui Villafrata nu fu pe placul lui Gerald.

— Bine. Să plecăm.

Se întoarse spre Lucia, căreia i se înnourase iarăşi fruntea.

— Trebuie să-mi iau rămas bun, *contessina*. Vă rog să transmiteţi bunicului dumneavoastră, contele, o dată cu salutările mele, şi mulţumirile cele mai călduroase pentru ospitalitate.

Gerald părăsi cu regret vila Camporeale. Drumul de întoarcere îl parcurse gînditor, fără să schimbe vreun cuvînt cu însoţitorii săi.

La Palazza Villafrata fu primit de duce cu manifestări de zgomotoasă simpatie.

— În sfîrşit, m-am liniştit. Dacă aţi şti cît v-am purtat de grijă ! Noaptea, drumurile nu sînt sigure. E mai primejdios să călătoreşti după apusul soarelui decît să stai în mijlocul şerpilor mei.

— Banditii sînt atît de numeroşi ?

Ducele clătină din cap.

— Banditii... Mafia...

Apoi schimbă subiectul.

Şi Robert se bucură de înapoierea lui Gerald. Sandra era ca de obicei prezentă. Stătea pe un jeţ în dreptul ferestrei şi croşeta o dantelă. Doctorul Wutz făcea de veghe, retras într-un ungher întunecos al încăperii. Lentilele ochelarilor lui sclipeau, împrumutînd lumina soarelui care pătrundea printre draperiile trase pe jumătate.

Robert zîmbi cu afecţiune fratelui său.

— M-ai făcut să trec printr-o mare emoţie, Gerald. Şi Sandra era îngrijorată.

Gerald se înclină. Cunoştea valoarea presupusei îngrijorări a Sandrei.

Robert îşi frămînta nervos mîinile, străduindu-se să-şi stăpînească durerile care-l încolţiseră brusc.

— Dacă ai muri şi dumneata, Gerald, nu ştiu ce s-ar alege din casa noastră.

— Nu înţeleg ce înseamnă acest : „dacă ai muri şi dumneata", rosti Gerald domol. *Cine* mai trebuie să moară ?

Robert zîmbi sărman.

— Eu n-am să mai apuc Anul nou.

— Vorbeşti copilării...

Robert făcu un gest care-i oglindea descurajarea.

— Nu-mi fac iluzii, Gerald. Ştiu. Sînt condamnat.

— Cine ţi-a spus-o ? Doctorul Wutz ?

Scaunul medicului scîrţîi. Şi Sandra ridică o clipă privirile de deasupra lucrului ei.

— Wutz mă asigură că am să mă vindec. Dar eu știu mai bine cum stau lucrurile.

Spaima prin care trecuse, după presupusa dispariție a lui Gerald, îl stimula să vorbească deschis, să iasă din rezerva de pînă acum.

— N-ar strica să faci un consult de medici, zise Gerald. Mai multe minți judecă mai bine decît una singură.

Lansase acestă piatră de încercare și se întreba care vor fi consecințele.

— Avem toată încrederea în doctorul Wutz și în calmantele ducelui de Villafrata, interveni Sandra aspru.

— Dacă socotiți necesar un consult, n-am nimic împotrivă, rosti jignit doctorul Wutz. Sînt convins că medicii vor confirma diagnosticul meu.

— Și care e acest diagnostic ? întrebă Gerald.

Wutz turnă o foarte complicată denumire latină.

— Ce înseamnă aceasta în limbaj profan ? întreabă Gerald.

— O afecțiune de stomac, complicată de o anemie pronunțată și de o dereglare a sistemului nervos. Regimul, odihna, purgativele și luările de sînge periodice sînt singurele remedii ale acestei boli. *Herr Graf* se va vindeca în cîteva luni. Altfel mă las de medicină.

— Nu face afirmații riscante, Wutz, rosti Robert obosit.

— Cred că nu-mi puneți la îndoială probitatea și devotamentul, *Herr Graf*.

— Nu te supăra, Wutz. Am toată încrederea în dumneata. Și Sandra îmi împărtășește părerea.

Gerald își dădu seama că Robert voise să vorbească, dar că ceva îl făcuse iarăși să se rețină.

— Nu renunț la ideea unui consult, zise Gerald cu încăpățînare.

Robert suspină.

— La ce bun ? Tot am să mor. Nici un medic din lume nu mă poate salva. Nici măcar Wutz, cu toată știința lui. Ciudat. Uneori mă cramponez de viață. Alteori — și aceasta se întîmplă tot mai des — trec prin crize de descurajare. Atunci renunț să mai lupt și încerc să leg un dialog cu moartea. Mă surprind uneori chemînd-o. Dar nu vine. Moartea nu vine decît în clipa aleasă de ea. Am cochetat

odată cu gîndul sinuciderii. Un sfîrşit rapid, lipsit de chinuri, în condiţiuni alese de mine. Tentant, nu-i aşa ? Să trişezi moartea... Dar n-am avut puterea. Da, da. Mi-a lipsit forţa morală ca să trec la execuţie. Cu altă ocazie, însă, poate că am să găsesc puterea...

— Robert, încetează odată cu prostiile acestea, îl repezi Sandra. Decît să te lupţi cu tine însuţi, mai bine te-ai lupta cu boala. Trebuie să te vindeci şi ai să te vindeci.

— Cînd eram tînăr, reluă Robert, ignorînd întreruperea soţiei sale, mă uitam cu superioritate la bătrînii aflaţi spre sfîrşitul vieţii. Îmi spuneam : cît trebuie să mă invidieze pe mine oamenii aceştia, fiindcă sînt tînăr, sănătos şi am toată viaţa înainte !... Hm ! Cît de greşit judecam. Nu bănuiam că viaţa poate să-ţi ajungă o povară. Că abia aştepţi să scapi de ea. Că viaţa aceasta pe care o adulăm nu este în realitate decît o înşelătorie, o înşiruire de încercări grele, de dureri, de renunţări, de amărăciuni... Bucuriile sînt atît de puţine, încît prin contrast te fac să resimţi şi mai penibil aspectele întunecate — vai — atît de întunecate ale vieţii... Ne cramponăm de viaţă, fiindcă ne temem de ceea ce va urma după moarte. Groaza de necunoscut ne taie răsuflarea, ne înnebuneşte...

— E primejdios să fii obsedat de ideea morţii, Robert Îţi sapă încrederea în viaţă, te dezarmează... În privinţa aceasta Sandra are perfectă dreptate. Eşti încă tînăr. Nu ai depăşit treizeci şi cinci de ani.

— Am treizeci şi şapte, Gerald. Dar aceasta nu înseamnă nimic. Moartea pentru cei tineri este un act de clemenţă dumnezeiască. Te scuteşte de suferinţele fizice şi morale de mai tîrziu. Moartea prieteniilor, a dragostei, a tinereţii, dar mai grav decît orice, moartea iluziilor care îţi înaripează adolescenţa, care-ţi deschid perspective trandafirii tinereţii. Din nenorocire, toate acestea nu sînt decît miraje. Dar să schimbăm subiectul. E atît de ieftin să filozofezi asupra vieţii şi a morţii... Nu ne rămîne decît să plecăm grumazul şi să aşteptăm cu spaimă apropierea paşilor stăpînei cu coasa...

Robert tăcu. Se închise iarăşi ca un melc în cochilie. Gerald îşi dădu seama că în ziua acea nu va mai putea scoate nimic de la fratele său.

Sandra continua să lucreze. Poate ceva mai nervos ca de obicei. Wutz veghea din umbră ca o buhă. Gerald părăsi camera lui Robert, apăsat de un simțământ bizar de neputință în fața mersului ireversibil al destinului...

Două zile după această discuție făcu o vizită contelui di Camporeale. Simțise nevoia să evadeze din mediul înăbușitor de la Palazzo Villafrata, să se spele de zgura lăuntrică înmagazinată după contactele-i cu această lume meschină, grație prezenței Luciei, care-l reconforta cu prospețimea și curățenia ei sufletească.

Contele îl primi afabil. Lucia în schimb era tristă și avea ochii roșii de plîns.

Îl reținură la masă. Prînzul servit de Michelozzo era tot atît de frugal ca și cina de acum cîteva zile. Contele — cu excepția unor scăpări firești vîrstei lui — reuși să întrețină o conversație plăcută. Lucia nu era în stare să-l secondeze, în ciuda străduințelor ei de a nu întuneca atmosfera cu etalarea propriilor ei preocupări. În aer plutea un vag miros de ars, adus uneori de vîntul domol.

După desert, contele ceru permisiunea să se retragă pentru o oră.

— Bătrînii nu se pot lipsi de o mică siestă, după masă, se justifică el zîmbind. Lucia are să vă țină de urît.

Plecă tîrîndu-și picioarele. Îi pierise toată vioiciune.

— Nu vi se pare că miroase a ars ? zise Gerald, incomodat de fumul invizibil care-i înțepa nările. Să nu fi luat foc pădurea ? !

Lucia își mușcă buzele. Bărbia îi tremura ca la un copil care se abține eroic să nu izbucnească în plîns. Deodată ochii i se împăienjeniră de lacrimi.

— A ars grajdul. Și caprele au ars. Au ars de vii.

— Cum a luat foc ? Vreo neglijență a grădinarului ?

Lucia își frămînta batista de dantelă.

— I-au dat foc. Ticăloșii ! Lașii !

Se opri din nou.

Gerald clătină din cap nedumerit.

— De ce nu vreți să-mi spuneți despre ce e vorba ? Aș putea să vă fiu de folos...

— Nu aveți cum să ne fiți de folos. Sînteți străin de lumea noastră, de Sicilia, de moravurile noastre. Dumneavoastră nu știți, desigur, ce înseamnă să trăiești în permanență cu frica în suflet. Frică față de oameni, față de evenimente, față de ziua de mîine. Cei slabi se tem de cei puternici, cei puternici se tem de alții și mai puternici. Și ceea ce este mai ciudat — nu există o piramidă a puterii... chiar și cei din vîrful ei, care dispun de atributele legale ale puterii, armata și magistratura, se tem de forțele subterane, organizate ale Mafiei...

Gerald era surprins de limpezimea vorbelor Luciei. O socotise naivă. Constata acum că avea de a face cu o ființă înzestrată cu o inteligență, cu o maturitate spirituală neobișnuită.

— M-ați întrebat deunăzi dacă nu mă cuprinde frica în singurătatea aceasta, continuă ea. V-am răspuns că nu aveam de ce să mă tem, fiindcă mă protejau sărăcia și spiritele casei. Mă înșelam pe mine însămi și vă înșelam și pe dumneavoastră. Adevărul este că mi-e frică. Noapte de noapte mă împresoară groază. Aștept o nouă criză, după celelalte prin care am trecut. Pentru a forța mîna bunicului, care nu vrea să vîndă casa aceasta și zdreanța de pămînt din jur, ne-au incendiat recoltele, clăile cu fîn, ne-au smuls viețele de vie din pămînt, ne-au decapitat viețele și le-au lăsat să putrezească pe cîmp... Au mers pînă acolo încît ne-au otrăvit și apa din fîntîni. Bunicul a rezistat. Pe cît îl crezi de firav, de neajutorat, pe atît este de îndărătnic, de bătăios. Ultimul lor act de intimidare a fost incendierea grajdului. Va urma probabil ultima fază : incendierea casei, asasinarea bunicului sau a mea. Oamenii aceștia nu se dau înapoi de la nimic. Ei știu că domeniile Camporeale trebuie să-și schimbe stăpînul.

Lacrimile din ochi i se uscaseră. Deznădejdea de adineauri lăsase locul unei atitudini dîrze.

— Înainte de moartea tatei, pe vremea cînd eram încă bogați, aveam un mare număr de paznici înarmați, care ripostau la violențe folosind violența. Am cunoscut atunci o perioadă de relativă liniște. După ce tata și-a pierdut averea la cărți și nu am mai avut bani pentru paznici,

dușmanii noștri ne-au încolțit. Bunicul s-a gîndit atunci la o stratagemă. A adus pe moșie oameni izgoniți de pe proprietățile lor de vecini mai puternici. Țărani nenorociți, căzuți pe ultima treaptă a mizeriei. Le-a dat pămîntul în dijmă, în condiții acceptabile pentru ei. La început lucrurile au părut să meargă bine. Ne bucurasem însă numai de un răgaz. Atacurile s-au îndreptat asupra dijmașilor. Li se incendiau și lor recoltele, li se spintecau vitele, copiii erau stîlciți în bătaie. Țăranii nu aveau cum să se apere. Dușmanii erau mulți și bine înarmați. Dădeau năvală în miez de noapte, făceau prăpăd, iar în zori dispăreau fără urmă. Nimeni nu-i putea identifica, fiindcă în timpul atacurilor umblau mascați. Îngroziți, dijmașii au început să ne părăsească. Am rămas singuri. Bunicul, Michelozzo, grădinarul și cu mine. Incendierea grajdului este preludiul scenei finale din ultimul act. Bunicul are în camera lui un rastel cu arme. Cînd va sosi momentul, se va apăra cu pușca în mînă. Va fi o luptă inegală. Ce se va întîmpla cu mine nu știu. Probabil că am să-i împărtășesc soarta. M-a învățat să trag la țintă. Am să mă lupt și eu. Și Michelozzo va fi alături de noi. De grădinar nu sînt sigură. Are o nevastă bătrînă și bolnavă pe care trebuie să o întrețină. Dacă ar muri el, s-ar prăpădi și bătrîna.

Gerald era zguduit de destăinuirile Luciei.

— Cine vrea să vă deposedeze de avere ?

— Nu știu. Avem vecini puternici, care abia așteaptă să-și rotunjească domeniile în dauna noastră. Care dintre ei a pus la cale atacurile, n-aș putea să spun. Contele di Montefiorito, marchizul de Caltabellota, Ducele de Villafrata, Palmieri, fostul arendaș al contelui de Licudia, pe care l-a sărăcit, cumpărîndu-i apoi domeniile... Lucia ridică din umeri. Toți au făcut bunicului oferte de cumpărare. Cele mai mari porțiuni din domeniile noastre au fost cumpărate de Montefiorito și de Villafrata, pe cînd trăia tatăl meu. Bunicul nu mai vrea să vîndă însă nici o bucată de pămînt. Are dreptate. De casa aceasta se leagă toată viața noastră. Iar în parc, sub ulmii aceia, se află cavoul familiei. Am săvîrși un sacrilegiu dacă ne-am vinde strămoșii o dată cu moșia.

Gerald își plimbă privirile asupra fațadei palatului, asupra peluzei neîngrijite, cu iarbă uscată, ruginie, asupra statuilor asaltate de bălării, asupra rondurilor fără flori...

— De azi înainte nu veți mai fi singuri. *Contessina*, vă rog să mă socotiți aliatul dumneavoastră.

Lui Gerald nu-i plăceau jumătățile de măsură. Intervenția lui în favoarea contelui di Camporeale trebuia să atîrne greu în balanță. Acordă bătrînului — uluit de acest neașteptat gest — un mare împrumut, pe termen lung. Tot el dădu dispoziții lui Lafont să facă un drum pînă la Palermo, spre a căuta un arhitect cu renume, care să întocmească un deviz în vederea restaurării vilei Camporeale. Îi mai porunci să angajeze servitori stilați — lachei, vizitii, bucătari, cameriste, pivniceri — care să preia sarcinile deținute pînă atunci de Michelozzo și de bătrînul grădinar.

Gerald recomandă contelui di Camporeale să intre în tratative cu vecinii de moșie, spre a răscumpăra pămînturile vîndute de fiul său. Fermitatea caracterului Luciei îl impresionase. Îl încînta rolul acesta de trimis al Providenței.

Spectaculoasa lui desfășurare de forțe în sprijinul bătrînului Camporeale și al *contessinei* Lucia făcu vîlvă

Sandra îl tachină răutăcios :

— Spune-mi, dragul meu, ce te-a determinat să intri în joc alături de Camporeale ? Generozitatea sau simpatia pentru *contessina* Lucia ? Știi ce zvonuri circulă ? Că v-ați fi logodit în taină.

Gerald rîse.

— La aceasta nu m-am gîndit încă. Dacă reflectez mai adînc, constat că perspectiva nu îmi repugnă.

— Va să zică ai de gînd să devii un fiu al Siciliei, interveni Robert. De ce nu ? Stăteam deunăzi de vorbă cu ducele de Villafrata. Am aflat cu această ocazie că familia di Camporeale este foarte veche și mai mult decît onorabilă.

— După cîte am auzit, reluă Sandra, *contessina* Lucia este o floare sălbatică. Nu te temi că ambianța de seră a Parisului și a Londrei are să o strice ?

Gerald ridică ușor mîinile făcînd să fluture manșetele de dantelă.

— Să nu anticipăm, Sandra. În privința aceasta nu am hotărît încă nimic.

Robert rîse cu bunăvoință.

— Dezmințirile nu fac în general decît să confirme presupunerile... Sandra, să nu fim indiscreți. Să-l lăsăm pe Gerald să-și conducă barca așa cum crede el de cuviință...

La Palazzo Camporeale domnea mare efervescență. Arhitectul adus de Lafont cerceta clădirea din pivniță și pînă în pod, lua măsurători, făcea calcule, urmărit cu interes și înfrigurare de Lucia. Contele di Camporeale întinerise. Se îndreptase de șale, ridicase bărbia, și în ochi îi juca o scînteiere juvenilă. Pînă și Michelozzo devenise alt om. Fusese ridicat la rangul de majordom, terminînd astfel cu muncile manuale. Acum poruncea altora. Era și timpul. De multă vreme ochii începuseră să i se împăienjenească, mîinile să-i tremure. În curînd ar fi devenit inapt serviciului. Noua și înalta sa demnitate în ierarhia servitoricească îi îngăduia să lase sarcinile grele pe seama altora și să se odihnească de cîte ori simțea nevoie.

Gerald făcea naveta între Roccanera și vila Camporeale. Extazul pe apele căruia plutea Lucia constituia un tonic și pentru el. Cîteva ore uita de Robert, de Sandra, de mașinațiile lui Bagheria, de mutra de înmormîntare a „tînărului" Leone.

Starea lui Robert se înrăutățea vizibil. Durerile îi sporeau, starea de slăbiciune se acentua, pofta de mîncare îi pierise. Amintea o flacără care începe să pîlpîie înainte de a se stinge.

Acum însă, Gerald puse piciorul în prag. În ciuda opoziției Sandrei și a lui Wutz, trimise pe Lafont la Palermo și la Roma după medici. Plătea o poliță Sandrei, care-l împiedicase sistematic să discute lucruri serioase cu Robert. Poziția lui în această chestiune era puternică. Ce argument ar fi putut invoca Sandra spre a-l împiedica să se preocupe de sănătatea grav periclitată a fratelui său ?

Ducele de Villafrata încerca să creeze un climat de destindere, dar glumele lui sunau fals. „Tînărul" Leone se

dezinteresa de toată afacerea. Bagheria nu precupețea eforturile spre a se face util lui Robert și lui Gerald. Se oferise chiar să țină locul lui Lefèvre, care căzuse de pe cal și își frînsese două coaste.

— Genunchiul meu s-a vindecat, spusese el o dată lui Gerald. Sînt capabil să preiau temporar sarcinile lui *signor Lefèvre*.

Gerald îl refuzase cu amabilitate.

— Îți mulțumesc, *signor* Bagheria, dar nu-i pot lipsi pe Robert și pe Sandra de serviciile dumitale.

După o absență de cinci zile, Lafont se înapoie cu un batalion de doctori. Cele mai proeminente figuri ale lumii medicale din Italia. Gerald era hotărît să depună orice eforturi spre a-și salva fratele. Încrederea Sandrei în doctorul Wutz nu mai putea precumpăni argumentele contrarii ale lui Gerald. Tensiunea dintre Sandra și cumnatul ei creștea vizibil. Gerald citea în ochii ei ura. În jurul agoniei lui Robert, se încinsese un război fără cruțare.

Bătrînul Villafrata și „tînărul" Leone se străduiau să păstreze o atitudine neutră. Gerald simțea însă că și ei îi erau ostili. Spre a se feri de otrăvuri, evita să se mai atingă de mîncărurile preparate la Palazzo Villafrata. Găsise un pretext aparent valabil, dar care nu înșela pe nimeni. La vila Çamporeale, unde se ducea zilnic, se serveau gustări copioase. James, valetul său, avea poruncă să nu se îndepărteze nici o clipă de camera de culcare a stăpînului. Gerald se temea să nu i se toarne otravă în pulbere pe cerșafuri sau pe obiectele de toaletă folosite în mod curent. Învățase bine lecțiile de toxicologie predate de ducele di Villafrata.

Medicii aduși de Lafont examinară pe Robert, apoi ținură un prim consult, la care asistă și Wutz. Opinia lor, pe care o împărtășiră Sandrei și lui Gerald, era categorică. Robert Sunderland suferea de un cancer la intestine. Moartea nu va întîrzia. Era o chestiune de zile, poate chiar de ore.

Sandra exulta. Se uita triumfătoare la Gerald. Îi intuise de mult bănuielile. Toate presupunerile lui se spulberau. Robert murea măcinat de boală, și nu de otrăvuri.

Dacă soţul ei lăsase un testament nefavorabil Casei Sunderland, aceasta o ştia numai ea. Şi avea de gînd să păstreze taina pînă în ultimul moment.

Gerald era perplex. Tot eşafodajul raţionamentelor sale se prăbuşea ca un castel de cărţi de joc. Şi Lafont era nedumerit. Nu-şi pierdea însă calmul. Mai avea o carte de jucat.

Tocmai în acele momente de frămîntare, căzu ca un trăsnet o veste care în prima clipă îl lăsă pe Gerald fără glas. Contele di Camporeale, însoţit de Lucia, plecase cu trăsura la Palermo spre a face unele cumpărături. De cînd aveau bani, *contessina* Lucia începuse să aprecieze frecventarea magazinelor de lux, plăcerea de a alege, de a face achiziţii somptuoase. La întoarcere, pe cînd treceau printr-o pădurice sugrumată între pereţii unor coline stîncoase, fuseseră atacaţi de o ceată de indivizi mascaţi. Agresorii opriseră trăsura, imobilizaseră şi dezarmaseră pe servitori, apoi în prezenţa bătrînului conte o batjocoriseră pe Lucia. Douăzeci de inşi se perindaseră, stimulaţi de frumuseţea corpului ei dezgolit, de glumele celor care-şi aşteptau rîndul. Lovitura era magistrală. Cel care o plănuise îi calculase perfect consecinţele. O căsătorie între Gerald Sunderland şi *contessina* Lucia nu mai era posibilă. Exuberantul tînăr, care îşi închipuise că va schimba cu banii lui cursul unor evenimente — reflexe ale moravurilor siciliene — avea să se întoarcă plouat în ţara sa. Domeniile şi vila contelui di Camporeale vor schimba pînă la urmă pe stăpîn. Bătrînul conte îşi va tîrî zilele, năucit de dezastrele abătute asupra sa şi familiei sale, apoi oasele îi vor putrezi în cimitirul din Palermo, departe de cavoul familiei, de pămîntul pe care-l iubise atît de mult. Iar *contessina* Lucia îşi va chinui pînă la moarte trupul ofilit, în penitenţe sterile, între zidurile unei mănăstiri severe şi întunecate.

Sicilia avea ultimul cuvînt...

Închis în camera sa, Gerald îşi muşca pumnii. Îi venea să urle de ciudă. Neputinţa de a răspunde la loviturile adversarilor îl exaspera. Fusese învins pe tot frontul. Sandra îşi atinsese scopul. Aveau să-şi atingă scopul şi acei care jinduiseră averea contelui di Camporeale. Era evi-

dent că el, Gerald, nu se mai putea însura cu Lucia, după ce trecuseră peste corpul ei atîția oameni.

Îl cuprindeau furiile cînd încerca să reconstituie în închipuire groaza, deznădejdea, scîrba, ruşinea, pe care Lucia le trăise în clipele acelea cumplite. Gerald îl cunoştea pe ministrul poliţiei. Principele di Canosa îi era îndatorat. Va răsturna cerul şi pămîntul spre a-i prinde pe bandiţi. Dar pedepsirea lor va compensa viaţa ruinată a Luciei ? Va linişti propria lui frămîntare ? Amorul său propriu va obţine o satisfacţie palidă. Ceea ce nu era suficient.

Gerald se întreba dacă nu cumva „tînărul" Leone pusese la cale atacul. Dacă Leone avea realmente vreun amestec, va plăti tot răul pe care-l făcuse Luciei. Gerald nu se va mulţumi cu ancheta ministrului poliţiei. Va porunci lui Lafont să deschidă o anchetă paralelă, pe cont propriu.

Toate aceste planuri nu puteau minimaliza sensul propriei sale înfrîngeri. Gerald se întreba cum va da ochi cu Lucia ? Ce îi va spune ?

În aceste momente grele, Benjamin şi Raymond se înapoiară la Roccanera. Erau arşi de soare şi foarte bine dispuşi.

Îndată după sosire, se închiseră împreună cu Lafont şi cu Gerald în camera acestuia. Aduceau veşti mari. Probele pe care Lafont le trimisese spre analiză — prin intermediul lor — dezvăluiseră un fapt de o netăgăduită gravitate. Robert fusese supus unei lente otrăviri prin arsenic.

Gerald respiră adînc. Avusese senzaţia că îi explodează plămînii.

— În sfîrşit, murmură el, îi am în mînă. Acum vor plăti. Vor plăti şi pentru Lucia.

Urcă singur pînă la apartamentul lui Robert. Sandra, trasă la faţa, fardată de mîntuială, îşi veghea bărbatul, căruia un doctor îi lua pulsul. Părea să sufere cumplit.

„Joacă bine teatru", îşi zise Gerald.

Şi Bagheria era prezent. Se arăta îndurerat de starea disperată a lui Robert. Gerald îi pofti şi pe el şi pe Sandra într-o încăpere alăturată.

— Vreau să vă vorbesc fără martori.

Expresia ochilor săi era atît de dură, încît Sandra simţi un fior de teamă. Se supuse. Făcu şi lui Bagheria

semn să o urmeze. Nu voia să rămînă singură cu Gerald.

După ce se văzu împreună cu cei doi amanți, Gerald închise cu grijă ușa. Pofti pe Sandra să ia loc.

— Mulțumesc, rosti ea înțelept... Nu am timp de pierdut. Locul meu e lîngă Robert. Te rog să-mi spui repede ce ai de spus.

Gerald o privi plin de curiozitate. Știa că foarte curînd Sandra se va dezumfla ca un balon spart. Bagheria aștepta încruntat explicațiile interlocutorului. Concluziile medicilor îi dăduseră curaj.

Gerald se așeză pe un scaun.

— Vă aduc la cunoștință că Robert a fost otrăvit cu arsenic.

Bagheria tresări. Nu era un bun actor. Sandra, în schimb, ripostă aspru.

— Prostii ! Concluziile medicilor pe care dumneata i-ai chemat sînt clare. Robert e bolnav de cancer.

Gerald zîmbi.

— Încearcă, Sandra, să-ți amintești o scenă petrecută în camera lui Robert acum zece sau douăsprezece zile. Lafont a răsturnat măsuța din preajma lui Robert.

— Îmi amintesc. O neîndemînare.

— Te înșeli, Sandra. N-a fost o neîndemînare, ci un act deliberat.

— Serios ?

— În cădere, s-a spart un pahar cu limonadă și s-au risipit niște cașete preparate de ducele di Vallafrata.

— Insinuați că aceste cașete ar conține arsenic ? întrebă Bagheria tăios.

— Am bănuit că ar conține arsenic. Dar m-am înșelat. Lăsați-mă să termin. Lafont a profitat de zăpăceala iscată și și-a strecurat în buzunar două sau trei cașete și cîteva cioburi de pahar. A mai avut grijă să-și moaie batista în limonada de pe jos.

— Gestul de slugă, rosti Sandra disprețuitor.

— Se poate, scumpa mea cumnată. S-au dovedit însă foarte utile. Cioburile, cașetele și batista îmbibată cu limonadă au ajuns pe masa unui chimist din Palermo.

— Pînă la Palermo batista nu s-a uscat ? întrebă Sandra ironic.

— S-a uscat, desigur, s-a uscat. Dar au rămas particule interesante...

Bagheria își frămînta pumnii.

— Și ce v-a spus chimistul ?

— Cașetele conțineau substanțe otrăvitoare, dar în cantități atît de mici, încît nu puteau otrăvi un organism. Chimistul a precizat că asemenea cașete sînt folosite drept calmante de unii medici. Analiza batistei și a cioburilor a dat rezultate negative.

Bagheria zîmbi.

Sandra îl privi pe Gerald de sus.

— Pentru aceasta ne-ai chemat ? Ai terminat ce aveai de spus ?

— Un moment, Sandra, n-am terminat. Emisarii mei nu s-au mulțumit cu rezultatul analizei de la Palermo și s-au deplasat pînă la Roma. Acolo s-a făcut o nouă analiză cu mijloace mai moderne.

— Și ?

— Și rezultatul analizei a fost categoric. Probele prezentate la examen conțineau arsenic.

— Ce te face să presupui că experții dumitale de la Roma nu au greșit ? rosti Sandra cu un ton care voia să pară batjocoritor.

— Probele au fost supuse și unor experți din Milano, care au confirmat rezultatul analizelor de la Roma.

— Insinuați că aș fi încercat să-l otrăvesc pe *signor* Robert Sunderland ? întrebă Bagheria ridicînd glasul.

Gerald își rezemă bărbia în palmă.

— Nu insinuez, *signor* Bagheria. Te acuz de tentativă de asasinat.

— Nu vă permit...

— Vom vedea dacă poliția principelui de Canosa va ține seamă de protestele dumitale.

Se ridică în picioare.

— După cum știi și dumneata, Sandra, sfîrșitul lui Robert nu va întîrzia. După moarte, la cererea mea, i se va face autopsia. După aceea i se vor pune lui *signor* Bagheria unele întrebări. Sînt curios să văd ce va răspunde.

Şi cu aceasta am terminat. Nu vă mai reţin. Scumpă Sandra, te poţi înapoia la soţul dumitale.

Sandra făcu un pas spre uşă, apoi se opri.

— Cum poţi dovedi că arsenicul a fost pus de Bagheria ? De ce să nu presupun că totul este o simplă maşinaţie a lui Lafont, care vrea să năpăstuiască un nevinovat ?

— Dacă este simplă maşinaţie, cum spui dumneata, autopsia va constata absenţa arsenicului în viscerele lui Robert. În caz contrar...

Lasă fraza neterminată.

Sandra reveni la atac.

— Dacă există realmente o otrăvire de ce să nu-i bănuiesc şi pe oamenii dumitale ?

Gerald o privi calm.

— În Drept există un principiu *„oui prodest"*. Cu alte cuvinte, cui foloseşte moartea lui Robert. Mie nu-mi foloseşte. Prin pierderea lui, existenţa Casei Sunderland se complică. De pildă, moştenitorii lui Robert ar putea cere ieşirea din indiviziune. Lucru care mie personal nu-mi convine. Pe de altă parte, *signor* Bagheria şi chiar dumneata personal aveţi tot interesul să vă continuaţi idila în afara prezenţei jenante a lui Robert. Oricît de îngăduitor ar fi soţul, societatea are alte vederi.

Sandra începu să-şi facă vînt cu batista.

— Joci, tare, Gerald.

— Ai dreptate, Sandra. Îmi joc cartea. Fără menajamente.

— Să presupunem că aş vrea să cădem la o tranzacţie.

— Tranzacţie ? Cînd eu vă am în mînă ? Nu vă gîndiţi că riscaţi să părăsiţi această casă sub stare de arest ? Cînd este vorba de o crimă, protecţia ducelui de Villafrata şi a „tînărului" său fiu nu vă mai poate folosi la nimic.

Sandra zîmbi.

— Uiţi un lucru. Dacă ne arestezi, se va produce automat criza de care te temi. Familia mea va cere imediat ieşirea din imperiul Sunderland a bunurilor casei de Montorgueil. Pierderea uzinei de armament de la Cardiff, a minelor şi a şantierelor navale Motorgueil ţi-ar stingheri serios activitatea. Nu mai vorbesc de războiul pe

care va trebui să-l porți cu clanul Montorgueil. Sandra făcu o pauză. Scoase din sîn o hîrtie albă, păturită. Dacă renunți la cererea dumitale de a se face autopsia cadavrului lui Robert, rup acest testament prin care el însuși cere ieșirea din indiviziune pentru moștenitorii săi minori.

Gerald zîmbi admirativ.

— Ai reușit să-i smulgi un astfel de testament ! Felicitările mele, Sandra. Ce garanție am eu că nu vei cere mai tîrziu ieșirea din indiviziune în numele copiilor lui Robert ?

— Probele pe care le deții în legătură cu otrăvirea lui Robert. Iar garanția mea va fi aceeași armă de care te temi atît de mult. Ieșirea din indiviziune pe care o pot cere oricînd, eu sau cei care mă vor reprezenta.

Gerald izbucni în rîs.

— Și dumneata joci tare, Sandra. Vrei să acopăr o crimă...

Sandra ridică din umeri.

— Robert tot murea de cancer. Deci în mod practic dispariția lui nu i se poate imputa lui Valentin.

— Bietul Robert, exclamă Gerald cu exagerat patetism, nu avea nici o șansă de a supraviețui eforturilor conjugate ale cancerului și ale lui *signor* Bagheria. Cine ar fi crezut că Robert va avea un astfel de sfîrșit. Sandra, sînt de acord cu formula dumitale. Cu o singură condiție. Eu voi fi președintele consiliului de tutelă al copiilor lui Robert.

Sandra întinse lui Gerald hîrtia împăturită.

— Îți predau testamentul lui Robert.

Gerald își aruncă privirile asupra lui, îl parcurse fără să se grăbească, apoi îl așeză deasupra flăcării unei lumînări. Hîrtia luă foc. Gerald se uită cîteva clipe la vîlvătaia care calcina testamentul. Cînd flăcările se apropiară de degetele sale, îl lăsă să cadă pe podea. Îl strivi sub vîrful pantofilor de lac.

— Deci, ne-am înțeles, zise Sandra.

— Ne-am înțeles, replică Gerald.

Cu capul sus, Sandra părăsi încăperea urmată de Bagheria.

Gerald se mai uită o dată la scumul de pe jos.

— Bietul Robert ! rosti el încet. A trebuit să te sacrific. Am făcut-o pentru binele Casei noastre. Sandra şi Bagheria îşi vor lua totuşi pedeapsa. Dar mai tîrziu. Poţi să contezi pe mine, Robert !

Funerariile lui Robert se desfăşurară cu mare fast. La Palazzo Villafrata avu loc un serviciu funebru la care participară, în afară de rudele defunctului, şi notabilităţile regiunii. Corpul neînsufleţit fu transportat fără întîrziere la Palermo. În ciuda atentelor operaţii de îmbălsămare, căldura risca să-i grăbească putrefacţia. După un al doilea serviciu religios la Palermo, fu îmbarcat pe „Sovereign of the Seas" spre a fi expediat la New York şi înhumat în cavoul familiei Sunderland-Beauclair. Sicriul era însoţit de văduva neconsolată şi de un bun prieten al familiei. Valentin di Bagheria-Viterbo. Sandra şi Bagheria îşi petreceau astfel o cvasi-lună de miere în tovărăşia cadavrului lui Robert. După înmormîntare urmau a se înapoia la Viena.

Gerald rămase la Palermo. Prezenţa lui era necesară pe vechiul continent, frămîntat de inextricabile complicaţii. Prin moartea lui Robert, rămăsese în mod practic singurul reprezentant în Europa al dinastiei Sunderland. Controlul său asupra Casei Sunderland din cele două Americi era încă virtual.

Cercetările în legătură cu agresiunea, săvîrşită împotriva *contessinei* Lucia continuau febril. Principele di Canosa, dornic să se facă util lui Gerald, mobilizase importante forţe poliţieneşti pentru rezolvarea cît mai grabnică a acestui caz.

Înainte de a se despărţi de ducele de Villafrata şi de „tînărul" Leone, Gerald declarase că persoana care pusese la cale violul *contessinei* Lucia nu trebuia să-şi facă iluzii că va scăpa de pedeapsă. Mai curînd sau mai tîrziu va fi identificată.

O vizită apoi pe *contessina* Lucia. O găsi între zidurile reci şi cenuşii ale unei mănăstiri de maici din suburbiile oraşului. Palidă, îmbrăcată în negru, Lucia era mai frumoasă ca niciodată. Suferinţa o spiritualizase. Privirile îi

erau pierdute în gol. Părea să se fi rupt de toate legăturile ei lumești.

Întrevederea fu scurtă. *Contessina* îi mulțumi pentru tot ce făcuse pentru familia ei. În curînd va îmbrăca rasa călugărească. Spera să-l mai vadă. Vorbea atît de blînd, încît Gerald se simți răscolit. La un moment dat avu tentația să o smulgă din exilul monastic și să o ia cu el. Îndepărtă însă acest gînd utopic.

Părăsi mănăstirea întunecat, cu inima grea. Sicilia se arătase vitregă față de membrii dinastiei Sunderland. Robert își dăduse sfîrșitul la Roccanera. El, Gerald, cunoscuse numai îndoieli, compromisuri și înfrîngeri.

Înainte de a se îmbarca pe nava care avea să-l transporte la Genova, făcu o ultimă vizită contelui di Camporeale. Bătrînul căzuse într-o stare de decrepitudine vecină cu imbecilitatea senilă. Aproape că nu-și mai recunoscu vizitatorul. Rostea cîteva cuvinte cu șir, apoi aluneca într-un fel de bolborosire incorectă. Se cocoșase, bărbia se înfigea în piept, mîinile i se bălăbăneau tremurînd de-a lungul trupului descărnat.

Gerald părăsi penibil impresionat orașul Palermo. Evenimentele prin care trecuse îi creaseră o stare de oboseală fizică, de amorțire intelectuală, de neîncredere în propriile sale capacități. Se închise în cabină, ordonînd să nu fie deranjat. Refuză orice hrană. Autoriză numai pe valetul său James să-i servească — la intervale neregulate — cafele și băuturi alcoolice tari. Trei zile zăcu astfel într-un fel de somnolență.

La Genova îl aștepta o veste, care, în alte condiții, nu l-ar fi impresionat prea mult. În actualele împrejurări avu însă efectul unei lovituri de trăsnet.

La Viena, Elisabeth Wolff-Rosenberg se sinucisese, otrăvindu-se cu strienină...

CAPITOLUL XIII

Pentru Gerald, lumea înconjurătoare era învăluită într-un fel de pîclă ciudată, extrem de fină, care-i deforma contururile şi o îmbrăca într-un veşmînt insolit, halucinant. Încerca senzaţiile fumătorilor de opiu, care se simt eliberaţi de tot ceea ce leagă pe om de pămînt. Cu ochii deschişi, trăiesc conştient o viaţă integrată în domeniul viselor. Pentru ei, pînă şi rudele şi prietenii capătă inconsistenţa unor umbre. Dacă pentru opiomani — cel puţin în primele faze ale beţiei lor reci — această impresie de aparentă imponderabilitate, de plutire, le creează o stare de euforie, de extaz, cu totul altele erau senzaţiile lui Gerald. Imponderabilitatea se traducea în limbajul său printr-un dezechilibru penibil. Îi lipsea un punct de sprijin, pe care-l căuta cu disperare.

Conştient că orice exteriorizare a frămîntărilor sale lăuntrice ar fi susceptibilă să nedumerească pe cei din jur, şi în ultimă instanţă să le surpe încrederea în propria lui infailibilitate, reputaţie pe care şi-o clădise cu atîta migală în ultimii doi ani, Gerald se închisese în sine, ca o broască ţestoasă în carapace. În tot timpul drumului cu trăsura de la Genova la Paris, se izolă de însoţitorii săi, pretextînd o nevoie de linişte, de meditaţie după moartea fratelui său.

Era zguduit de gestul ireversibil al singurelor femei care jucaseră un rol aparte — foarte scurt de altfel şi cu un final cumplit — în cursul existenţei lui. Elisabeth fusese pentru el mai mult decît o simplă aventură. Saţietatea încheiase banal o idilă cu un început foarte promiţător. Elisabeth înţelesese să suporte consecinţele otrăvindu-se. Nu fusese în stare să îndure curmarea sordidă a unei iubiri pe care ea o crezuse eternă. Şi gestul Lucici avea semnificaţia unei sinucideri. Intrînd în mănăstire, se rupsese de

cei vii. Pătrunsese în vestibulul imperiului morților. În acel purgatoriu pe care viața monahală îl rezervă adepților ei. Lucia îi inspirase primele simțăminte de iubire — foarte palide de altfel — sau pe care el le socotise ca atare. Paralelismul dintre Elisabeth și Lucia era tulburător. S-ar fi zis că el le adusese nenorocirea.

Prin reflex, cugetul lui prinsese să scormonească trecutul. Își aminti cu groază că venirea sa pe lume provocase moartea ființei care-l zămislise. Andreea, mama lui, pierise secerată de o infecție puerperală. Coincidență stranie. Poate că era mai mult decît o coincidență.

Fusese oare blestemat să-și tîrască existența singur ? Colaboratorii și subalternii săi nu puteau acoperi acest gol. Avea un singur om apropiat sufletește. Pe Alain Dunois, acest dansator de mare talent, care-i era poate mai puțin și poate mai mult decît un prieten... Și pe Alain îl neglijase. Îl lăsase la Paris, cînd ar fi putut foarte bine să-l ia cu el la Constantinopol. Nepoții săi, Raymond și Benjamin, nu fuseseră în stare să suplinească lipsa dansatorului. Făcuse cîteva experiențe triste. Acum se înapoia la Alain. Alături de el își va regăsi poate echilibrul.

Sosi la Paris într-o seară ploioasă, cu vînt rece, ca de toamnă. Îndată după instalarea sa la Palatul Lusignan, trimise curieri după Alain și după toți prietenii săi de petrecere. În concepția lui Gerald, „prietenii de petrecere" aveau un rol restrîns, o funcție „sanitară", dacă se poate spune așa. În compania lor își permitea să se dezlănțuie fizic după comprimarea psihică pe care și-o impunea în comportamentul său față de societate, față de opinia publică. Dictonul *„Si non caste tamen caute"* — „Dacă vrei să încalci principiile morale, să o faci cel puțin cu prudență" — își găsea în cazul său cea mai elocventă ilustrare. Trei zile și trei nopți petrecu Gerald și cu prietenii săi în faimoasa aripă a palatului, amenajată în stil roman pentru orgii romane. Trupa lui de balet, *au grand complet*, își dădu contribuția la această saturnală.

După ce se bălăci în cel mai cinic dezmăț, făcu o baie caldă, menită să-i purifice corpul — căci sufletul nu mai putea fi purificat — apoi dormi fără întrerupere treizeci și șase de ore...

Gerald fu trezit din somn de soarele care inunda triumfător camera. Prin ferestrele larg deschise — din ordinul lui Lafont, care îndrăznise să încalce consemnul lăsat de patronul său — pătrundeau miresme de crini și de trandafiri.

Gerald deschise ochii. Spre marea și plăcuta lui surprindere, constată că aerul era mai limpede decît cristalul, că ambianța veselă din jur îl predispunea și pe el la o bună dispoziție pe care n-o mai încercase de multă vreme. Odihnit, dornic de mișcare și îmboldit de o formidabilă poftă de mîncare, dădu cuvertura la o parte și sări jos din pat. Văzu că era gol. Cînd se culcase, uitase — sau poate refuzase — să-și pună cămașa de noapte. Trecu în fața ferestrei și se opri în ploaia de raze aurii, care se prelingeau pe trupul său viguros și tînăr. Ridică mîinile spre cer și lăsă capul ușor pe spate, aducînd un suprem și păgîn omagiu soarelui.

Deodată izbucni în rîs. Toată lumea era a lui. Nu-i venea să creadă că atîtea zile se lăsase pradă tristeții și descurajării. Elisabeth murise. Renunțase cu bună știință la binefacerile frumuseții, ale tinereții, ale bogăției... Numai un nebun putea săvîrși un asemenea gest. Și pentru ce ? Pentru o dragoste neîmpărtășită !... Ridicol ! Absolut ridicol ! Dacă toți oamenii care iubesc și nu sînt iubiți ar face asemenea năzdrăvănii, atunci omenirea s-ar reduce la jumătate... Lucia intrase în mănăstire ! De ce ? Gerald își aminti că la petrecerile lui unele fete suportau cu voluptate asalturi mult mai numeroase. Gerald își dădea seama că raționamentul său păcătuia prin cinism. În momentul acela privea totul printr-o prismă atît de personală, de trandafirie, încît nimic nu-i mai părea repulsiv.

Se delectă cu un îmbelșugat mic dejun, se bălăci o oră în bazinul de marmură cu apă caldă, își făcu îndelung și atent toaleta, apoi porunci să i se înhame caii la *tilbury*. Voia să iasă la plimbare și dacă îi va rămîne timp, să treacă și pe la Bancă.

Valetul său îi aducea pălăria înaltă și mănușile, cînd i se anunță vizita principelui de Talleyrand. Gerald zîmbi. Plimbarea cu *tilbury*-ul putea să mai aștepte. Talleyrand mijlocise cîteva afaceri de mare anvergură întemeietorului dinastiei Sanderland-Beauclair.

Gerald își primi vizitatorul în salonul albastru, o încăpere magnifică, decorată în stilul acelui *Grand Siècle* cu bogăția lui de trofee, cu mobile grele și somptuoase, orînduite într-o perfectă simetrie, cu statuete de bronz și marmură semnate de Girardon și Coysevox. Un cadru potrivit pentru un oaspete atît de prețuit.

Principele de Talleyrand intră șchiopătînd. Mișcările lui de o vioiciune factice, voiau să oglindească o tinerețe pe care ilustrul musafir o pierduse de multă vreme.

— Scumpul meu duce, rosti el întinzîndu-i mîna, încerc o adîncă și plăcută emoție. Cînd am intrat pe ușă și te-am văzut stînd în dreptul ferestrei, am avut senzația că mă aflu în prezența tatălui dumitale. Îi semeni uimitor.

Vizitatorul și amfitrionul se așezară în preajmă unei mese pe care doi lachei orînduiseră pahare de cristal, carafe cu vin de Oporto și Malaga, prăjituri și fructe.

Gerald se uita cu simpatie la interlocutorul său. Nu era atît de decrepit pe cît îl înfățișau detractorii săi. „Arată ca o biată ruină", îl descrisese deunăzi, cu o mare doză de venin, Von Goltz, ministrul Prusiei. Ducele de Wellington, care se afla de față, supralicitase cu dispreț : „Aveți dreptate. Nu mai e bun de nimic". Pînă și tînărul James Gallatin, fiul ministrului Statelor Unite la Paris, îi spusese o dată : „Prințul de Talleyrand este un intrigant fără pereche ; e atît de fals încît nimeni nu mai are încredere în el".

— Tot Parisul vorbește despre minunatele dumitale petreceri, vorbi Talleyrand cu amabilitate. Regret că nu sînt mai tînăr. Altfel aș fi solicitat onoarea unei invitații.

— Vîrsta este un factor relativ, *Monsieur le Prince*. Am cunoscut tineri îmbătrîniți înainte de vreme și vîrstnici care păstrează o prodigioasă tinerețe spirituală și fizică. Aș fi fericit să vă numărați printre invitații mei permanenți.

— Vorbele dumitale sînt pline de încurajare. Dacă nu aș ști că mi-ar fi cu neputință să mai uimesc societatea cu isprăvile mele pe altarul Afroditei, nu aș ezita să răspund invitației dumitale. Am să vin totuși o dată sau de două ori, numai spre a scandaliza pe ultramoraliștii partizani ai bătrînului nostru moștenitor al tronului.

— Se vorbește la Tuileries despre nevinovatele mele petreceri ?

— Oh, și încă foarte mult. Fratele regelui vrea să uite că a fost o dată campionul libertinilor. Acum la bătrînețe, vrea să-și răscumpere păcatele tinereții înconjurîndu-se de iezuiți, de femei căzute în mania religioasă și de nenumărați emuli ai lui Tartuffe. Toți aceștia tună și fulgeră împotriva dumitale. Nu te pîndește însă nici un neajuns atîta vreme cît ne bucurăm de un rege care-și prizează tutunul numai după ce îl împrăștie pe sînii contesei de Cayla.

Principele de Talleyrand nu-și dezmințea reputația de virulent adversar al regelui. Cu aceeași ironie îi șfichiuia și pe rege, și pe fratele său.

— Dar să intru în subiect, zise el. N-am venit spre a-ți solicita o invitație. Am să-ți solicit însă ceva mult mai important... Colaborarea.

Accentul căzu ostentativ pe ultimul cuvînt. Gerald păstră tăcerea. Folosea vechea lui tactică.

— Am să fiu mai explicit, continuă Talleyrand. Guvernul actual se află într-o situație disperată. O demisie a lui Richelieu este iminentă. În cazul retragerii sale, n-ar fi exclus să fiu însărcinat cu formarea guvernului.

— Oh, minunat. Se șoptește însă în culise că sprijiniți actualul cabinet.

Talleyrand zîmbi fin.

— Îl sprijin, deși sînt adversarul politicii lui Richelieu. Îl sprijin, oferindu-le luminile mele de om politic cu experiență. Am însă grijă ca poveștele mele, aparent sincere și dezinteresate, să îi îndrumeze pe un făgaș care face imposibilă o înțelegere nu numai cu palatul, dar și cu parlamentul. Richelieu este bine intenționat, dar are prea mulți dușmani. Iar prietenii de felul meu sînt mai primejdioși decît dușmanii. Se va prăbuși. Îl plîng, dar n-am ce-i face. În ziua cînd voi fi însărcinat cu formarea guvernului, voi avea nevoie de colaborarea dumitale. Te voi desemna pentru conducerea departamentului finanțelor.

Gerald înțelese brusc că Von Goltz, Wellington și tînărul Gallatin nu se înșelaseră. Talleyrand nu putea să uite că pe vremea imperiului fusese în politică vioara întîia.

îl exaspera umbra în care îl împinseră adversarii săi. Uita însă că Ludovic al XVIII-lea şi fratele său erau mai hîrşiţi cu rafinamentele politicii de culise decît Napoleon.

Oferta lui Talleyrand îi flată totuşi amorul propriu.

— Vă mulţumesc pentru încredere. Mă tem însă că n-am să pot corespunde. Interesele Casei pe care o reprezint îmi cer să călătoresc mult. Mi-ar fi imposibil să mă imobilizez la Paris. Afară de aceasta, sînt un cosmopolit. Un cetăţean al Europei. N-aş putea să-mi restrîng cîmpul de activitate la Franţa.

Talleyrand zîmbi, ascunzîndu-şi abil dezamăgirea.

— Te rog totuşi să mai reflectezi.

— Sînt convins că v-aş fi de mai mult folos păstrîndu-mi scaunul pe care îl ocup în prezent.

Talleyrand suspină uşor.

— Poate că ai dreptate. Miniştrii de finanţe ar trebui să stea la dispoziţia dumitale. Totuşi, dirijînd acest departament, ai obţine indirect controlul asupra tuturor operaţiilor de bursă. Ceea ce nu ar fi neglijabil...

— V-aş recomanda pentru acest minister pe Amaury de Beaumont-Challais, unul dintre cei mai capabili şi apropiaţi colaboratori ai mei.

Talleyrand clătină din cap, interesat de această propunere.

— Ideea nu este rea. Cunosc capacitatea lui Challais. Te-aş fi preferat totuşi pe dumneata. Se ridică din fotoliu. Mi-ar face mare plăcere dacă m-ai vizita la Valençay. Ducesa de Dino, nepoata mea, este nerăbdătoare să te cunoască.

Gerald rîse în sinea lui. Manevra lui Talleyrand voia să fie abilă. Îi aruncă o nadă. Frumuseţea, eleganţa şi finesse spirituală a ducesei de Dino constituiau un subiect mult consemnat în saloanele Parisului. Dar Gerald mai ştia ceva. Relaţiile intime dintre unchi şi nepoată atinseseră un nivel de notorietate ce nu putea fi ignorat. Şi Gerald nu avea de gînd să împartă cu Talleyrand graţiile ducesei de Dino.

Intenţia lui de a răspunde invitaţiei principelui şi de a-şi petrece cîteva zile de vacanţă la Valençay nu îşi găsi însă împlinirea. Ocupaţii multiple îl reţineau la Paris. Delegaţii săi de la Constantinopol încheiaseră un acord

satisfăcător cu reprezentanții guvernului turcesc. Punerea lui în practică necesita operații multiple și complicate, pe care Gerald dorea să le dirijeze personal. Cabinetul francez îi solicitase un împrumut de un miliard de franci destinat să despăgubească pe toți foștii proprietari de bunuri confiscate în timpul Revoluției. Discuțiile se purtau în secret. Guvernul nu voia să se afle că plănuia să treacă prin Parlament o astfel de lege, care avea să stîrnească protestele furibunde ale stîngii, iar Gerald se ferea de amestecul altor financiari.

O nouă explozie la fabrica de pulbere din Cardiff, soldată cu peste o sută de morți, îl sili să-și abată atenția asupra problemelor legate de securitate muncitorilor. Sir Robert Peel Senior îl atacase de la tribuna Camerei Comunelor, iar Robert Owen și William Cobbett dezlănțuiseră o companie prin presă și prin viu grai împotriva condițiilor inumane de muncă din uzinele controlate de Casa Sunderland-Beauclair.

O scrisoare de la Georgina, sora sa vitregă, puse vîrf. După o introducere demnă, în care își justifică procesul pe care-l deschisese în vederea obținerii tutelei lui Raymond, Georgina își dezvolta argumentele în sprijinul acțiunii ei :

„Sper să-mi acorzi înțelegerea pe care mi-a refuzat-o Henry. De doi ani bat tribunalele cerînd să mi se facă dreptate, să mi se încredințeze copiii de care am fost despărțită. Cînd m-am căsătorit a doua oară cu Frank Phipps, am renunțat la toate drepturile mele asupra succesiunii ce mi s-ar fi cuvenit după moartea tatii. Sînt gata să renunț și la drepturile copiilor mei din prima căsătorie. Nu vreau să fac din Raymond un pirat în frac. Să nu te supere comparația. Dar concepțiile mele despre viață, despre morală diferă de ale celorlalți membri ai clanului Sunderland-Beauclair. Nu e cazul să faci aici procesul oamenilor care se închină «Vițelului de Aur». Crezul lui Raymond trebuie să fie de o simplitate spartană : muncă cinstită, modestie, dispreț față de bunurile materiale și venerație pentru comorile spirituale.

Nu pot fi de acord cu modul în care Raymond și Cynthia sînt crescuți și educați la Veneția. Izolarea de la Palazzo Andreea îmi evocă o închisoare. Copiii mei au

nevoie de aer, de lumină, de mișcare, de îndrumarea mamei lor. Nimeni nu va îndrăzni să mă acuze că nu le doresc binele. Copiii din a doua căsătorie i-am crescut și îi cresc în frica lui Dumnezeu și în respectul oamenilor. Nu le doresc în viață decît să se bucure de stima tuturor. Marile averi atrag ura oamenilor, nu dragostea lor.

Am auzit că l-ai luat pe Raymond pe lîngă dumneata. Îți mulțumesc pentru gîndurile bune, căci sînt încredințată că ai fost animat numai de asemenea gînduri. Cu toate acestea nu mă bucur. Nu încerc să-ți cenzurez prietenii. Nu am căderea și nici nu și-ar avea rostul. Societatea pe care o frecventezi și cu care Raymond e firesc să intre în contact este alcătuită din oameni pentru care nu am nici o considerație. În mijlocul lor riscă să se pervertească. Și cum la vîrsta lui pericolul de contaminare e mai sporit ca niciodată, vreau cu tot dinadinsul să-l feresc.

Sper că vei da ascultare glasului unei mame îngrijorate de soarta copiilor ei. Aștept cu nerăbdare un răspuns care nădăjduiesc să fie în sensul vederilor mele."

„Primejdia pervertirii" lui Raymond îl făcu pe Gerald să rîdă. Georgina își închipuia probabil că vlăstarul ei se afla la Sodoma și la Gomora. Oriunde și-ar fi îndreptat privirile, acesta nu întîlnea decît stricăciune morală. Hm! Perversiunile nu sînt apanajul exclusiv al oamenilor bogați.

Singurul aspect interesant al scrisorii rămînea renunțarea ei la drepturile ce s-ar fi cuvenit copiilor din prima căsătorie. Din nefericire, această ofertă nu putea fi pusă în practică. Georgina nu avea capacitate să renunțe la drepturile ce li se cuveneau de pe urma lui Adrien de Beaulieu, defunctul lor părinte.

Lui Gerald îi plăceau experiențele, mai ales cînd puneau în joc existențe umane. Georgina îi solicita înțelegerea și sprijinul. Ei bine, i le va acorda, tocmai, fiindcă poziția lui era atît de puternică încît nici o hotărîre judecătorească nu ar fi putut-o clinti. Chiar dacă s-ar fi găsit vreun magistrat dispus să privească în alt chip lucrurile, avocații Casei Sunderland-Beauclair ar fi știut să tărăgăneze astfel procesul, încît o soluționare să nu intervină decît după ani și ani de dezbateri. Gerald hotărî

să adopte o atitudine contrară celei însușite de Henry. Îl va lăsa pe Raymond să facă o vizită mamei sale. Caracterul lui Raymond era atît de bătăios, vederile lui atît de largi, setea de luptă pe tărîm politic și social atît de devorantă, încît idealul mic-burghez al mamei sale n-ar fi putut să-l satisfacă. Raymond nu era omul căilor de mijloc. Mediocritatea îi repugna prin definiție. Pînă și virtutea lui agresivă, atît de contrară amoralității lui Benjamin, îl plasa pe un teren aparte. Raymond era plămădit din aluatul martirilor, al militanților revoluționari, al marilor căpitani. Gerald n-ar fi putut să precizeze pe care din aceste drumuri se va angaja adolescentul. Cert rămînea un singur lucru. Cu Georgina nu se va înțelege. De ce ? Caracterele amîndurora erau prea tari. Două săbii nu încap într-o teacă.

Pe Cynthia n-o lăsa să plece la mama ei. Nu-i cunoștea îndeajuns firea. Fetele sînt mai ușor influențabile, decît băieții. Georgina, cu intransigența ei, constituia o excepție.

Îl chemă deci pe Raymond și-i spuse că plecarea lui la studii, în Germania, avea să fie amînată, deoarece mama sa, Mrs. Georgina Phipps, dorea să-l vadă. În schimb, va traversa oceanul și va petrece o lună de zile, sau chiar mai mult, la reședința mamei sale de la Williamsburg. Cu acest prilej își va putea cunoaște tatăl vitreg, profesor la Colegiul „William and Mary".

Potrivit așteptărilor lui Gerald, Raymond nu se arătă entuziasmat de această inițiativă. Educatorii săi — instruiți de Richard Sunderland — avuseseră grijă să-i sădească în suflet o mare admirație pentru meritele tatălui său, contele Adrien de Beaulieu, mort în slujba și pentru gloria Casei Sunderland-Beauclair ; în același timp se străduiseră să-i stingă orice scînteie de simpatie pentru Georgina, care renunțase la părintele și la copiii ei spre a se căsători cu fiul unui criminal.

Benjamin rămase la Paris. Henry, tatăl său, nu-l chemase la New York. Băiatul nu-i resimțea lipsa. Îl adora pe Gerald, care-i împlinea toate dorințele. Benjamin căpătase înfățișarea și manierele unui tînăr răsfățat, care-și permitea cele mai năstrușnice fantezii. Gerald îl încuraja.

în forma potrivit concepțiilor lui. Benjamin avea să joace rolul unui cal troian în familia lui Henry.

Gerald profită de trecerea prin Paris a cancelarului Metternich, care se afla în drum spre Londra, spre a oferi în cinstea sa un banchet de o strălucire fără pereche. Printre oaspeții săi figurară cu acest prilej personaje din cele mai dispersate și antagoniste grupuri politice și sociale. Erau de față contele Sosthène de La Rochefoucauld, Mathieu de Montmorency și cardinalul Pacca, reprezentanții Congregației — o grupare religioasă ultrareacționară, sprijinită din umbră de „Ordinul cavaleresc al Flamurilor", instituit de un grup de nobili dornici să pună stavilă influenței francmasoneriei. Toți aceștia duceau o politică fățiș ostilă guvernului cu tendințe liberale, pe atunci la putere. Mai era prezent și prințul de Talleyrand, tot atît de dușmănos față de Congregație cît și de guvern, față de liberalii de care se temea, cît și de marea nobilime pe care o disprețuia. Chateaubriand, opozantul prin excelență al tuturor partidelor și curentelor care nu-i acceptau proeminența, se afla de asemenea printre invitați. Mai erau acolo și contele de Villèle, care uneltea răsturnarea cabinetului și instalarea unui nou guvern prezidat de propria lui persoană, Thiers, un tînăr și ambițios burghez, hotărît să „doboare definitiv nobilimea putredă" în favoarea burgheziei setoase de putere, ducele de Orléans, care visa să urce treptele tronului, deposedîndu-l de sceptru pe actualul suveran și pe toți urmașii săi din ramura Bourbonilor, Royer-Collard, un mic și obscur avocat de provincie care se făcuse sluga coroanei, spre a ieși din anonimat, Charles Nodier, reprezentantul presei, care tămîia regimul, și Manuel, exponentul republicanilor din Vendée. Pe lîngă toți aceștia, mareșalii Marmont, duce de Rogusa, cel care-l trădase pe fostul împărat Napoleon, Mocey duce de Congeliano, care cocheta cu Restaurația, și Soult, duce de Dalmația, care rămăsese pînă la urmă credincios împăratului, reprezentau acea fantastică epopee napoleoneană pe care mulți încercau să o uite, dar nimeni nu o putea ignora.

Toți aceștia, monarhiști, ultraregaliști, congregaționaliști, liberali, bonapartiști, republicani, independenți se pri-

veau cu o neîncredere și o ură pe care se străduiau să o ascundă înapoia manierelor salonarde, care ridică minciuna și fățărnicia la rang de dogmă.

Gerald invitase și oameni dedicați vieții mondene, petrecerilor și succeselor de alcov, acele elmente decorative indispensabile succesului unei reuniuni aristocratice. Printre aceștia, contele d'Orsay, „frumosul" conte d'Orsay, evolua măreț și distant, cuceritor și spiritual, ca un zeu coborît printre muritori.

Gerald mai poftise — prin intermediul lui Alain Dunois — și pe tînărul scriitor Honoré de Balzac, care abia își făcuse debutul în lumea literelor cu romanul „Falthurne", a cărei acțiune se desfășura în Italia și lucra la un roman epistolar „Sténie ou les erreurs philosophiques". Nu uitase că tînărul Balzac colecționa personaje, culese din viața reală, așa cum alții colecționează tablouri sau mobile vechi. Gerald poza într-un Mecena de o factură deosebită. La reuniunile sale, oamenii de artă nu erau invitați după criteriul „celebrității", ci din considerente subiective. Trebuiau să-i fie simpatici, să-i trezească interesul și încrederea în posibilitățile lor. Chiar dacă nu erau „lansați", Gerald îi trata cu aceeași condescendență, ca și cînd ar fi avut de a face cu reputații bine stabilite. În general, îi prefera pe tineri, fiindcă erau amuzanți și fără pretenții. Vîrstnicii, pedanți și plini de importanță, îl enervau.

După banchet, invitații trecură în salonul maur spre a se delecta în compania cafelelor și a lichiorurilor.

În mijlocul unui grup de miniștri și diplomați, Metternich vorbea cu emfază :

— Moda revoluțiilor a început să treacă. În curînd vor deveni tot atît de inactuale ca și încercările celor care se mai străduiesc să apere reputația reginei Carolina a Angliei. Nu spun că nu vor mai fi revoluții, dar cele care vor urma vor fi lipsite de consistență, vor fi asemenea ocheadelor unor bătrîne cochete ; vor fi primite cu simpatie de amatori, dar nu vor pasiona realmente decît pe tinerii scăpați din balamuc ori din școlile de corecție. Își muie buzele în cupa de șampanie pe care o ținea cu delicatețe între degetele-i osoase. Într-un interval de șase săptămîni Sfînta Alianță a terminat cu succes două răz-

boaie și a înăbușit două revoluții. Să sperăm că revoluția grecilor izbucnită în Orient va avea același sfîrșit. Este adevărat că această frămîntare riscă să genereze complicații fără număr. Trebuie să ne păstrăm însă calmul. În definitiv ce contează dacă dincolo de frontierele noastre orientale trei sau patru sute de mii de inși sînt spînzurați, trași în țeapă, trecuți prin tăișul săbiei ? Liniștea Europei este mai presus de toate.

Dînd dovadă de o îndrăzneală pe care risca să o plătească scump, mareșalul Soult vorbea într-un grup alăturat,elogiind indirect pe fostul împărat al Franței.

— Napoleon a adus mari nenorociri acestei țări. Încercările prin care a trecut, geniul său militar și moartea sa tristă și singuratică ne impun însă respectul.

Cîțiva nobili exponenți ai vechiului regim și aprigi susținători ai Restaurației încrețeau din sprîncene, gata să-l atace pe mareșal. Metternich, care auzise vorbele lui Soult și remarcase agitația din rîndurile monarhiștilor, găsi cu cale să intervină.

— *Messieurs*, nu se poate să nu recunoaștem temeinicia concluziilor ducelui de Dalmația. Napoleon a fost singurul gigant plămădit de secolul al XIX-lea. Majoritatea oamenilor politici de azi sînt pigmei în comparație cu acest titan. Da, da, este greu să montezi o piesă de mare succes folosindu-te de actori mediocri.

Talleyrand se plecă la urechea lui Gerald și îi șopti :

— Îl auzi ? Ipocritul ! Cînd s-a anunțat la Schönbrunn moartea lui Napelon, Metternich a sugerat împăratului să nu se arboreze doliul la Curte ; numai ducele de Reichstadt a fost autorizat să-l poarte. Acum face paradă de mărinimie. Vorbește pentru posteritate. Să se spună mai tîrziu că principele Metternich a fost un adversar nobil al marelui Napoleon...

— Plec acum la Londra, continuă Metternich cu emfază, spre a cimenta legăturile de prietenie pe care Congresul de la Viena le-a stabilit între marile puteri.

— Încă o ipocrizie, șopti Talleyrand lui Gerald. Se duce la Londra spre a-și întîlni amanta, principesa de Lieven. Profită de faptul că soțul ei, ambasadorul, a fost chemat pentru consultări la Sankt Petersburg.

— Securitatea Europei și continuitatea dinastiilor legitime ne preocupă în primul rînd, își susținea Metternich în continuare vechea sa teză. Franței îi revine un mare rol în pacificarea Europei și în înăbușirea elementelor revoluționare. Să sperăm că va fi capabilă să facă față acestor imperative.

— Dacă nu va fi capabilă ce se va întîmpla ? puse Talleyrand o întrebare, adresată bineînțeles tot lui Gerald.

— Din nefericire, broda Metternich pe aceeași temă, în Franța n-au fost sugrumate încă acele elemente subversive care urmăresc răsturnarea regimului actual și instaurarea unui guvern revoluționar. Asasinarea ducelui de Berry, comploturile repetate vădesc o îngăduință nepermisă din partea autorităților, aș putea să spun chiar complicitatea unor oameni politici care se intitulează liberali.

Metternich renunțase la limbajul său diplomatic. Vorbea cu o brutalitate care-i sublinia rolul preponderent în sînul Sfintei Alianțe. Cancelarul Austriei renunța la menajamente cînd ataca „mașinațiile demagogice ale pescuitorilor în apă tulbure".

Ducele de Richeliu, șeful guvernului francez, îl asculta iritat. Vorbele cancelarului Metternich echivalau cu un amestec în treburile interne ale Franței.

— Țările care fac parte din Sfînta Alianță au nevoie de guvernăminte care să asigure respectarea ordinii politice existente azi în lume.

Aluziile cancelarului la politica de împăciuire dusă de cabinetul prezidat de Richelieu erau transparente. Sfînta Alianță, care intervenise în treburile interne ale Regatului Celor Două Silicii, ale Piemontului, ale Principatelor Germane, se pregătea oare să-și spună cuvîntul și în politica Franței ?

Talleyrand jubila. Zilele cabinetului Richelieu erau numărate. Se uită la Gerald și îi zîmbi semnificativ.

— Te rog să mai reflectezi la propunerea mea. Rămîne deschisă...

Și contele de Villèle jubila. Și el socotea că Richelieu va fi în curînd nevoit să cedeze Președinția Consiliului de Miniștri. Fratele regelui îi dăduse asigurări că îi va acorda tot sprijinul.

Într-alt grup, Sosthène de La Rochefoucauld ținea un vehement discurs împotriva corupției morale, a degenerescenței moravurilor :

— Avem nevoie de legi draconice care să impună autoritatea tronului și a bisericii asupra Franței divizate de patimi politice. Opoziția trebuie zdrobită, principiile morale impuse cu străşnicie.

— Alt ipocrit, se adresă Talleyrand lui Gerald. Acest servil amant al favoritei regelui se erijează în apărătorul moralei. Comic, nu-i așa ? Știi ce năzbîtie a făcut ? A dat dispoziție să fie îmbrăcate cu ipsos nuditățile statuilor de la reședința sa pariziană. În felul acesta a crescut în ochii Congregației și a iezuiților, asigurîndu-și totodată o înaltă demnitate în viitorul cabinet ministerial.

Thiers, burghezul Thiers, era numai ochi și urechi. Ca și Honoré de Balzac, își nota meticulos reacțiile tuturor oamenilor politici care participau la această reuniune. Dar nu pentru a scrie romane, ci spre a-și cunoaște cît mai bine viitorii prieteni și dușmani politici.

Metternich se arătă foarte prietenos față de Gerald.

— În curînd vom avea nevoie de serviciile dumneavoastră, *Monsieur le Duc*, îi spuse el confidențial. Criza din Spania cere a fi rezolvată...

Cabinetul prezidat de Richelieu își dădu sufletul la 12 decembrie. Atacat și de fracțiunile de stînga și de cele de dreapta, ducele de Richelieu, care încercase să ducă o politică centristă, de basculă, avu surpriza neplăcută de a i se cere de către rege demisia, la insistențele contelui d'Artois, moștenitorul prezumtiv al tronului, care cu șaisprezece luni înainte îl implorase să accepte a forma guvernul.

Îndurerat de trădarea acestuia, i se înfățișă în audiență.

— Alteță regală, am acceptat să constitui cabinetul numai după ce mi-ați acordat principiarul dumneavoastră cuvînt de onoare că mă veți susține dacă voi fi atacat.

— Ați dat cuvintelor mele o semnificație prea precisă, *Monsieur le Duc*, replică fratele regelui, fără să se tulbure.

Deziluzionat, Richelieu își vesti prietenii că se va retrage definitiv din politică. Spre deosebire de contele d'Artois, își respectă cuvîntul, cu atît mai vîrtos cu cît o răceală zdravănă îl culcă la pat și îl expedie în mormînt scurt timp după demisie. Se zvoni că ducele ar fi fost otrăvit, deoarece știa prea multe. Adevărul nu avea să fie cunoscut niciodată.

O deziluzie mai mare decît a premierului demisionar o încercă Talleyrand, care se văzu iarăși înșelat în speranțele sale. Contele de Villèle fu însărcinat cu formarea guvernului. Alegerea aceasta sfărîma și visurile lui Chateaubriand, care sperase — ca și Talleyrand — să devină prim-ministru. Ca o primă de consolare, i se oferi ambasada de la Londra. Chateaubriand o acceptă în așteptarea unei lovituri mai fructuoase.

Gerald se bucură că nu pusese preț pe oferta lui Talleyrand de a face parte din guvernul prezidat de acesta.

— Sînt mai înțelept decît el, ceea ce ar trebui să mă încînte, sau principele a început să se ramolească, și în acest caz meritele mele scad la zero.

Noul cabinet, cu tendință netă spre dreapta, cuprindea atît reprezentanți ai înaltei nobilimi — ducele de Clermont-Tonnerre la marină, vicontele de Montmorency la afacerile externe, ducele de Doudeauville la poștă, marchizul de Lauriston, ministru al casei regale — cît și reprezentanți ai burgheziei — Peyronnet, avocat din Bordeaux, ministru al sigiliului privat, Corbière, de asemenea avocat, ministru de interne. Spre a-i atrage pe bonapartiști, Villèle plasă la departamentul războiului pe mareșalul Victor, ridicat de Napoleon la rangul de duce de Bellune.

Prima grijă a lui Doudeauville — a cărui situație materială era din cele mai modeste — fu să văduvească de mobile, de covoare, de tablouri și chiar de o masă de biliard reședința rezervată directorului poștelor, și să strămute toate aceste obiecte în palatul său, aflat într-o stare de jalnică paragină. Gestul lui stîrni nu numai aspre comentarii,

dar și dezaprobarea colegilor săi. Într-o zi, Corbière, ministru de interne, aflîndu-se în audiență de lucru la rege, își scoase din buzunar tabachera și o batistă cu carouri și le așeză distrat pe biroul acestuia. Suveranul, uluit de grava încălcare a etichetei îi atrase atenția că era pe punctul de a-și goli buzunarele.

Corbière îi răspunse foarte *à propos* :

— Sire, e mai bine așa decît să mi le umplu în vreme ce mă aflu în slujba Majestății Voastre...

Toate acestea se întîmplau în preziua unui mare eveniment monden, care puse în fierbere ceea ce se numea *le tout Paris*. Madame de Cayla lansase invitații pentru un bal pe care avea să-l ofere într-o superbă vilă, construită pentru ea din ordinul regelui, pe fostul amplasament al castelului de la Saint-Ouen. Și Gerald Sunderland, duce de Lusignan-Valois, primi o invitație însoțită de o scrisoare a contesei de Cayla, care-l asigura că va fi unul dintre cei mai prețuiți oaspeți și că la această reuniune se vor discuta chestiuni care-l vor interesa cu deosebire...

Pentru Benjamin, „miracolul Sunderland" se repeta zi de zi, oră de oră, revelîndu-se cu o forță mereu nouă, asemenea fenomenului care face ca în fiecare primăvară florile îmbobocite să explodeze îmbătate de sevă, deschizîndu-și petalele ca niște brațe spre cer, spre soare, cuprinzînd în cupele înmiresmate lumină, invitînd fluturii și albinele să benchetuiască, îndestulîndu-se cu polen — praf de aur vegetal.

Benjamin prinsese a percepe lumea exterioară, cu toate fenomenele ei, la o vîrstă relativ fragedă, cînd ființele umane, asemenea florilor îmbobocite, se deschid îmbătate de viață, căutîndu-și instinctiv un rost, repetînd automat gesturi ancestrale, potrivit unei educații transmise prin ereditate din generație în generație. Benjamin deschisese ochii asupra unei lumi sordide, bestializate de incultură și mizerie, de eforturi istovitoare și deznădejdi, de pofte și visuri neîmplinite, de suferințe și bigotism. În casa modestă a familiei Terrill și mai tîrziu în coliba infectă în care-i izgonise sărăcia, înțelesese că viața se reduce la frig, la foame, la bătăi, la spaime de tot felul. Frică de cîini, frică

de străini, frică de colectorul de chirii, frică de preoții cerniți ca niște corbi, frică de întuneric ; frică, frică, frică... Apoi vijelia existenței îl tîrîse ca pe o frunză ruptă, din lumea primitivă aciuată în mahalalele orașului Cardiff, în promiscuitatea mahalalelor londoneze. La vîrsta adolescenței, cînd cristalizările sînt rapide, cînd posibilitățile de înțelegere cresc, cînd mediul înconjurător își lasă adînc amprenta în caracterele care încep a-și căpăta forma definitivă, Benjamin cunoscuse tot ce poate fi mai josnic și mai pervers în apucăturile omenești. Iar cînd fusese pe punctul de a se scufunda în mocirlă, intervenise „miracolul Sunderland". Benjamin Terrill, vagabondul, se transformase în vlăstarul unei dinastii puternice și temute în lumea întreagă.

„Miracolul Sunderland"...

Benjamin, care-și pierduse o dată cu numele de Terill și veșmintele de vagabond, nu-și pierduse amintirile și nici amprentele pe care vremurile vitregi i le săpaseră în suflet. Orbit de splendoarea lumii în care era chemat să evolueze, nu putea uita nici foamea, nici mizeria și nici promiscuitatea.

„Miracolul Sunderland"...

Benjamin trăia acest miracol ori de cîte ori se trezea în patul său cu cearșafuri de mătase, ori de cîte ori se bălăcea în piscina de marmură cu apă caldă, vegheat de valeți care așteptau să-l usuce cu imense și pufoase prosoape, apoi să-l maseze spre a-i activa sîngele și pofta de mîncare. Ori de cîte ori Benjamin își îmbrăca unul din zecile de costume înșiruite în dulapuri bogat ornamentate, ori de cîte ori se așeza la masa lungă, împodobită cu cristale, flori și sfeșnice de aur, ori de cîte ori se urca în trăsura capitonată cu saten, ori de cîte ori era salutat cu respect de șiruri de slugi și ori de cîte ori era tratat de la egal la egal de prințișori și de tot felul de vlăstare ducale, Benjamin încerca revelația „miracolului Sunderland".

Capacitatea lui de a se mira, de a admira și de a se admira nu se tocea prin repetare, ci cîștiga în intensitate.

Cînd Benjamin își îmbrăcă fracul negru, spre a se prezenta la balul contesei de Cayla în compania unchiului său Gerald, și o dată toaleta terminată se privi în oglinda care-i

glorifica înfățișarea, încercă un fior de satisfacție, de plenitudine lăuntrică. Îl încînta frumusețea lui prodigioasă, pusă în valoare de costumul negru, de o aristocratică sobrietate. Gerald decretase portul fracului negru. Și Benjamin, care-și adula unchiul, îl asculta orbește. Ca și nobilii spanioli din vremea lui Filip al II-lea, Gerald hotărîse să se îmbrace în negru, spre a se deosebi de pseudoeleganții care arborau costume extravagant colorate.

Cînd Benjamin coborî în holul palatului Lusignan, unde avea întîlnire cu unchiul său și se văzu iarăși în oglinzile imense care tapetau încăperile, încercă un simțămînt de voluptate. Era un fel de narcisism exacerbat de zdrențele purtate în trecut, dar care nici atunci nu-i putuseră umbri frumusețea.

Gerald îl găsi admirîndu-și naiv imaginea. Zîmbi. Îl amuza prospețimea simțămintelor acestui adolescent. Lafont, care îl cunoscuse pe Richard Sunderland în epoca lui de maximă strălucire fizică, declarase într-o zi lui Gerald că Benjamin își depășea bunicul.

— *Master* Benjamin ar fi un interpret ideal al foarte tînărului amant din Verona. Nu-l vedeți în postura lui Romeo, petrecîndu-și tandru brațul pe după mijlocul Julietei ?

Suita lui Gerald era alcătuită din verii săi, vicontele de Clisson și marchizul d'Ambroise, la care se adăugau Benjamin, contele Alfred d'Orsay, Lafont și Lefèvre, primul secretar. Cu excepția lui Lafont, toți erau tineri, decorativi. Benjamin se singulariza printr-o timiditate, neîndemînatic ascunsă în dosul unei poze degajate, care, prin însăși artificialitatea ei, îl făcea mai vulnerabil, mai simpatic decît ceilalți tineri plini de propria lor importanță. Viața le servise totul pe tavă de argint. Părinții lor traversaseră cu greu vîrtejul revoluției. Unii își plecaseră capul sub cuțitul ghilotinei. Cînd copiii lor deschiseseră ochii asupra lumii apele începuseră să se limpezească. Imperialul stăpîn al Franței întindea o mînă prietenească vechii nobilimi legitimiste, pe care voia să o contopească treptat cu nobilimea creată de el pe cîmpul de onoare. Agonia Franței Imperiale nu le tulburase existența. Adăpostiți între zidurile castelelor, nu le ajungea la ureche decît zvonul bătăliilor, al con-

vulsiilor politice care aveau să pregătească restaurația Bourbonilor. Succesul ultraregaliștilor consolidase treptele pe care acești tineri aveau să le urce spre vîrful piramidei.

Printr-un fantastic joc de împrejurări, Benjamin, nepotul minerului din Cardiff, se vedea plasat pe același plan cu acești favoriți ai sorții. După moartea tatălui său, titlul de marchiz de Beauclair îi va reveni o dată cu titlul de șef al celei mai puternice dinastii financiare pe care o cunoscuse vreodată omenirea.

„Miracolul Sunderland"...

Cînd grupul lui Gerald pătrunse în pavilionul de la Saint-Ouen, luminat de sute de candelabre, girandole, lampadare și lampioane venețiene, Benjamin simți aproape tangibil privirile care convergeau asupra sa. Era atît de emoționat, încît nu mai distingea lumea din jur decît sub forma unui neîntrerupt front de chipuri, toalete sclipitoare, decorații, uniforme, învăluite toate într-un fel de ceață trandafirie.

Era conștient de eleganța sa, de fracul tăiat impecabil, de pantalonul extrem de strîmt, a cărui modă o lansase contele d'Artois. „Nu port un pantalon în care pot să intru", spunea acesta cu umor.

Madame de Cayla, gazda, îi întîmpină într-un salon împodobit cu imense jerbe de florî. Deasupra căminului trona portretul rubicondului suveran al Franței, care de acolo de sus arunca priviri binevoitoare asupra tuturor acelora care-i omagiau favorita.

— Permiteți-mi, *Madame,* să vă prezint pe nepotul meu, Benjamin Henry Sunderland-Beauclair, auzi Benjamin glasul adînc și calm al lui Gerald.

Se plecă asupra unei mîini albe, acoperită de inele.

— Fermecător tînăr, nu-i așa *ma chère princesse?* se adresă ea cu cochetărie unei doamne din preajmă.

Uitase că avea treizeci și șapte de ani, că era favorita regelui și că amantul ei, *Monsieur* de la Rochefoucauld se afla în apropiere.

— *Monsieur le Duc,* se adresă contesa lui Gerald, sper să fiți unul dintre oaspeții frecvenți ai acestui pavilion. Să-l aduceți și pe nepotul dumneavoastră. Va fi primit cu toată plăcerea.

Grupul lui Gerald trecu apoi în revistă saloanele arhipline. Toată elita legitimistă din *faubourg* Saint-Germain răspunsese la invitația favoritei regale. Nobilii vîrstnici își aminteau cu melancolie de Madame du Barry. Regăseau atmosfera de la Versailles. S-ar fi zis că Revoluția și Imperiul n-ar fi existat. Că peste „coșmarul" acelei epoci se întinsese un pod care făcea legătura între trecut și prezent, asigurînd continuitatea vechiului regim.

Benjamin auzea vag foșnetul conversațiilor din care țîșneau uneori fraze deslușite, ori hohote în rîs.

— Gerald mi-a făcut portretul, scumpele mele. Îmi spunea că a găsit în mine cel mai perfect model.

— Și cît l-ai plătit, iubito ?

— Ce anume, portretul sau complimentul ? se auzi alt glas, pufnind în rîs...

— Lady Blessington nu se mai poate lipsi de frumosul d'Orsay. Blessington acceptă situația cu seninătate.

— Triunghiul este cea mai amuzantă figură geometrică, draga mea. Chiar și în viața de familie...

— Se spune că Byron va pleca în Grecia, să lupte. Ce idee bizară...

— Situația politică din Spania se înrăutățește pe zi ce trece, Excelență. Europa va trebui să intervină...

— Ce înțelegeți prin Europa, principe ?

— Sfînta Alianță, firește...

— Nu te-am mai văzut de secole, scumpa mea Angélique.

— Draga mea, am preocupări serioase. Urmăresc ședințele Camerei Deputaților. Ieri am întîlnit în tribună pe principesa de la Trémoille, pe contesa de Flahaut, pe principesa Bagration și pe micuța de Broglie...

— Ați auzit, conte, ultimele vești din Sankt Petersburg ? Țarul a ordonat interzicerea lojilor masonice.

— Splendid. Aceeași măsură ar trebui luată și la noi...

— Bietul Richelieu ! Bine că a murit. Numai așa a putut să scape de asiduitățile reginei Suediei...

— Ieri, la Notre-Dame, l-am ascultat pe Dupré. Ce voce, ce timbru !...

— Am dansat polca pînă în zori. Și performanța aceasta o repet de o săptămînă, noapte de noapte. Mă înnebunesc după polca...

— Puységur își vopsește părul, genele și sprîncenele. Nu vrea să îmbătrînească...

— Cîntăreții noștri ? Să nu mai vorbim de ei. Dacă n-ar fi balerinele... Nu mă mai duc la Operă ca să „ascult" picioarele lui Fanny Bias.

— Montalivet a dat faliment. L-a ruinat nevastă-sa...

— Am cumpărat un Rubens...

— Micuța d'Avranches s-a măritat cu sexagenarul milionar Jollivet.

— Nu mă mir. De multă vreme colecționează antichități...

— Cine e tînărul acela fermecător care-l acompaniază pe Lusignan ?

— Benjaminul Sunderland. Nu-l cunoști ? Am să ți-l prezint. Dacă te ispitește, cucerește-l cît mai repede. Mîine are să fie o asemenea îmbulzeală la ușa camerei sale de culcare, încît n-ai să mai poți pătrunde...

— Benjamin Sunderland ! Nepotul lui Richard Sunderland, marchiz de Beauclair...

— Ha, ha, ha, un american cu titlu de marchiz...

— Louise, iată pe tînărul Benjamin de care vorbește tot Parisul.

— Se spune că s-a născut într-un grajd.

— De ce ești răutăcios, Charles ? Și micul Isus s-a născut într-un staul...

Benjamin auzea toate acestea și multe altele... Auzea și acordurile orchestrei care executau valsuri, galopuri, scoțiene, auzea și rîsetele armonioase ale contelui d'Orsay, și gungurelile cîtorva fete care încercau să-i atragă atenția, și replicile spirituale dar foarte înțepătoare ale lui Gerald...

Cît îl invidia pe Gerald pentru dezinvoltura și calmul său ! În tavernele din Shoreditch și din Bethanal Green s-ar fi simțit mai la largul său. Și acolo provoca dorințe. Se lăsa cumpărat nu numai din nevoie de bani, ci și dintr-un fel de milă față de patimile oamenilor. Femei bestializate de alcool și mizerie, care dominau cu vocea lor spartă și autoritară tumultul din cîrciumi, se îmblînzeau în prezența lui. Îi cerșeau o privire, un zîmbet. Bărbații îl priveau cu simțăminte mai complexe. Dorințe tulburi, ostili-

tate, regrete pentru tinereţea pierdută, rareori indiferenţă. Lumea aceea depravată din mahalale îi părea lui Benjamin mai curată decît nobilimea rafinată...

Un bătrîn maiestuos, cu pieptul încărcat de decoraţii, vorbea cu Gerald pe un ton care voia să fie cît mai convingător.

— Am fi fericiţi dacă aţi accepta să intraţi în rîndurile Congregaţiei. Scopurile noastre înalte...

— Iertaţi-mă, *Monsieur le Marquis*, sînt un ateu convins.

— Nu vă condamn. Şi Voltaire a fost ateu. Înainte de a-şi da sfîrşitul, şi-a recunoscut însă greşeala şi a acceptat sfînta împărtăşanie.

— *Monsieur le Marquis*, poate că am să-i urmez pilda. În preajma sfîrşitului.

— Congregaţia este cel mai puternic suport al Coroanei.

— Respect Coroana, *Monsieur le Marquis*, dar nu fac politică. Rostul meu e să făuresc arme.

Bătrînul maiestuos se înclină.

— Sper să vă răzgîndiţi. Locul unui Lusignan-Valois este alături de cei ce apără tronul. Vreţi să se creadă contrariul ?

Ameninţarea era uşor deghizată.

— *Monsieur le Marquis*, îmi permit să fiu unicul meu arbitru, rosti Gerald rece. Mă iertaţi, sînt aşteptat.

Lasă pe bătrîn plantat în mijlocul salonului.

Dinspre sala de bal apăru ministrul afacerilor externe, însoţit de un bărbat necunoscut, în uniformă de general rus.

— *Monsieur le Duc*, se adresă ministrul lui Gerald, îmi permiteţi să vă prezint pe principele Wolgonsky, trimisul personal al Majestăţii Sale Imperiale Ţarul Alexandru. Principele are de îndeplinit o misiune importantă la Tuileries. Faţă de dumneavoastră nu avem secrete.

Wolgonsky strînse mîna lui Gerald. Era un bărbat înalt, voinic, cu o ţinută mîndră, aristocratică. Ochii uşor bridaţi trădau existenţa cîtorva picături de sînge mongol. Cordonul ordinului militar „Sfîntul Gheorghe“ îi bara pieptul.

— *Monsieur le Duc*, vă cunosc din auzite. Stroganov, ambasadorul nostru la Constantinopol, îmi sugerase să călătoresc în compania dumneavoastră pînă la Bucureşti. Vă amintiţi ?

Gerald se înclină.

— Deplîng împrejurările potrivnice care m-au împiedicat să mă bucur de o companie atît de aleasă.

— Regretul a fost al meu. Olga, fiica mea, ţinea să vă cunoască. A impresionat-o profund gestul sultanului, care a făcut *„mea culpa"*, trimiţîndu-vă pe tavă capul unui ienicer. „Omul care a reuşit să se impună padişahului trebuie să fi înzestrat cu însuşiri extraordinare", îmi spunea ea. Da, da, aveţi în fiica mea o admiratoare. Uite-o ? Am s-o chem. Olga ! o strigă el.

O fată foarte tînără, zglobie şi gălăgioasă ca un canar, traversa salonul anturată de un grup de ofiţeri tineri, în uniforme încărcate cu zorzoane. Purta o rochie albă, de voal, mănuşi lungi, albe, şi o centură lată de aur, încrustată cu rubine. Tot cu rubine era împodobită şi diadema aşezată semeţ pe frunte. Părul blond era orînduit într-o coafură foarte sofisticată. Fără să fie frumoasă, după canoanele clasice, avea un farmec irezistibil, datorită ochilor migdalaţi scăpărători de veselie, nasului cîrn şi obraznic, gurii admirabil subliniată de buze cărnoase, voluptuos arcuite. Bărbia mică şi voluntară avea o gropiţă delicioasă. Gropiţe îi răsăreau şi în obraji.

Gerald o plăcu din primul moment. O compară cu Lucia. Cele două fete păreau să întruchipeze una răsăritul, cealaltă apusul unei familii. Vitalitatea, exuberanţa Olgăi contrastau cu dulceaţa şi amărăciunea Luciei.

— Dumneavoastră sînteţi deci fenomenalul Gerald Sunderland, îi întinse ea mîna rîzînd. Credeam că arătaţi mai fioros şi... ceva mai bătrîn.

— V-am dezamăgit, principesă ?

— De loc.

Zîmbetul ei îl cuceri şi pe Benjamin.

Orchestra atacă un vals. Unul din ofiţeri se înclină în faţa fetei.

— Mi-aţi făgăduit valsul acesta.

— Mă iertaţi, se adresă ea lui Gerald.

Acceptă brațul ofițerului și se îndreptă spre sala de bal.

Gerald resimți întreruperea.

— *Monsieur le Duc*, i se adresă Wolgonsky, mîine urma să vă solicit o întrevedere. Sînt bucuros că am avut ocazia să vă întîlnesc azi. Am însărcinarea să vă prezint condoleanțe pentru dispariția prematură a regretatului dumneavoastră frate, din partea Majestății Sale Imperiale Țarul Alexandru și din partea Alteței Sale Imperiale Marele Duce Nicolae.

Gerald se înclină adînc.

— Sînt recunoscător Majestății Sale Imperiale și Alteței Sale.

— Totodată, continuă Wolgonsky, vă rog să primiți și condoleanțele mele.

Gerald se înclină iarăși.

— Vă mulțumesc.

— Majestatea Sa Imperială regretă împrejurările care v-au împiedicat să faceți o vizită la Sankt Petersburg, așa cum rămăsese hotărît. Mi-a ordonat să vă reînnoiesc invitația sa.

— Dorința Majestății Sale Imperiale este pentru mine un ordin. Voi fi fericit să mă prezint în audiență Majestății Sale. Și aceasta cît mai curînd. În altă ordine de idei, îmi permit să vă poftesc împreună cu fiica dumneavoastră la o recepție pe care o voi oferi în cinstea celui mai agreabil trimis extraordinar al Rusiei Imperiale.

Wolgonsky acceptă și invitația și complimentul. Se despărțiră întrecîndu-se în ploconeli și zîmbete.

Gerald se întoarse spre Lafont.

— Rusia este un obiectiv pe care-l studiez de multă vreme. Țara aceasta, care a înmormîntat ambițiile lui Napoleon, va contribui hotărîtor la înălțarea casei noastre. Te rog să-mi întocmești, împreună cu Clinton, un raport cuprinzător asupra bogățiilor solului și subsolului rusesc, precum și un tablou al situației economice și financiare a Rusiei. Cu referiri speciale la industria grea și de armament. Eh, Benjamin, în curînd va trebui să-ți strîngi bagajele. Plecăm la Sfîntul Petersburg.

Făcîndu-și anevoie loc prin mulțime, nunțiul papal se apropie de Gerald. Avea să-i transmită un mesaj din par-

tea cardinalului de Gregorio, fiul lui Carlos al III-lea al Spaniei.

În vreme ce Gerald și nunțiul papal se retrăgeau în intrîndul unei ferestre, spre a discuta fără a fi deranjați, Benjamin rămase să se plimbe singur prin saloane. Nu cunoștea pe nimeni. Nu se atașă de grupul verilor lui Gerald fiindcă nu voia să fie inoportun. Știa că snobii din *faubourg* Saint-Germain strîmbau din nas cînd îl întîlneau întîmplător. Nu-i iertau „bădărănească" ascendență maternă.

Bău o cupă de șampanie și încă una. Alcoolul îl dispuse, risipindu-i-se în parte complexul de inferioritate. Ușor amețit, trecu într-o seră cu plante exotice, adăpostită, într-o imensă încăpere de sticlă. Se așeză pe o banchetă, plasată după un paravan de filodendroni. Auzi fîșîitul unei rochii de mătase. O femeie suplă, care-și machiase abil nu numai obrazul, dar și vîrsta, trecu prin apropierea lui. Își făcea vînt cu batista, împrăștiind un parfum puternic, foarte excitant. Îl zări pe Benjamin, îl măsură pe sub genele bogate, savant arcuite, apoi se așeză ca din întîmplare pe banchetă, alături de el. Diamante îi împodobeau pieptul opulent și brațele. Irizațiile unei broșe încrustate cu briliante i se proiectau în jerbe minuscule pe bărbie.

Benjamin înțelese imediat că femeia aceasta îl dorea, că ar fi dat orice să-l aibă. Nu o plăcea. Dar numai faptul că era rîvnit cu atîta însetare făcu să-i circule mai repede sîngele în vine. Și femeia cu diamantele îi intuise tulburarea. Întredeschisese buzele și îl privea zîmbind imperceptibil. Benjamin încerca să-și stăvilească respirația care se precipita trădîndu-i emoția.

Lafont se ivi după un boschet de magnolii. Dintr-o singură privire cuprinse scena cu toate implicațiile ei. Benjamin avu impresia penibilă că Lafont îi citise gîndurile și frămîntarea. Femeia cu diamante își mușca iritată buzele. Lafont ezită o clipă, apoi socoti că era mai înțelept să întrerupă acest început de aventură.

— *Monsieur* de Lusignan vă roagă să poftiți la masa sa. Dorește să vă prezinte cardinalului Pacca.

Benjamin se ridică de pe banchetă. Tîmplele îi zvîcneau : se înroșise ca un școlar prins în greșeală.

— Vă urmez, *Monsieur* Lafont.

Femeia cu diamante rămase singură. Era atît de furioasă, încît îi venea să plîngă. Individul acela cu mutra de cioclu îi zădărnicea o noapte de dragoste. Episodul acesta avea totuşi şi un aspect plăcut. Deşi trecuse de cincizeci de ani, era încă în stare să trezească dorinţe. Tînărul acesta superb fusese pur şi simplu înnebunit de prezenţa ei. Ah, viaţa era încă frumoasă. Va încerca să-l reîntîlnească. Să-l subjuge. De ce nu ? Merita să-şi dea osteneala. Tînărul acesta reprezenta cea mai frumoasă aventură la care năzuise ea vreodată. Da, da, viaţa era încă frumoasă.

Gerald nu se înşelase. Raymond se simţea străin în cea de-a doua familie a mamei lui. Bunicul său Richard avusese grijă să-l îndoctrineze în spiritul respectului faţă de memoria tatălui său, prodigiosul Adrien de Beaulieu, şi pe de altă parte să-i sădească în suflet neîncrederea şi dispreţul faţă de mama sa, Georgina. Paradoxal pentru străini, dar foarte bine cugetat în raport cu interesele dinastiei Sunderland-Beauclair, Richard, creatorul dinastiei, îşi admirase ginerele şi îşi urîse fiica. Nu putuse ierta gestul Georginei care se măritase cu un dascăl oarecare, în ciuda interdicţiei paterne. Richard Sunderland fusese un autocrat în sînul familiei sale. În sensul vederilor lui îl crescuse şi pe fiul lui Adrien.

La Williamsburg, Raymond se înăbuşea. Nu-l supăra interiorul modest al locuinţei mamei sale. Oamenii născuţi în bogăţie resimt mai puţin pierderea luxului decît parveniţii, care, după o copilărie nevoiaşă, au ajuns pe culmile belşugului.

Georgina îi părea bigotă şi excesiv de austeră. Încercările ei de a recîştiga afecţiunea lui Raymond se dovediră zadarnice. Raymond nu era potrivnic unei acomodări cu noua familie a mamei lui. Nu găsise însă elemente de sudură.

Frank Phipps, tatăl său vitreg, îl irita cu calmul său exasperant. Aerul protector, îngăduitor, cu care-şi privea fiul vitreg, mentalitatea lui strîmtă, de dascăl la un colegiu de provincie, preocupările-i mărunte legate de exis-

tența zilnică, de cursuri, de studenți, de educarea propriilor săi copii, îl enervau pe Raymond la culme. Ajunsese să dorească fierbinte scurtarea ședерii sale la Williamsburg.

Îi plictiseau și frații lui, începînd cu Horace, care sărise de șaptesprezece ani, și terminînd cu George, care împlinise abia șapte. Horace nu era decît un copil din flori, legitimat în ultimul moment de Beaulieu, care-și asumase o paternitate dubioasă spre a salva onoarea Georginei și liniștea dinastiei Sunderland-Beauclair, fapte bine cunoscute de Raymond. Tînărul acesta adoptase un aer de superioritate, datorită poate împrejurării că era student. Raymond era doar cu un an mai mic decît Horace, o diferență de vîrstă neglijabilă. Ostilitatea pe care Raymond i-o arătase din primul moment se accentuase treptat luînd proporțiile unui război surd, dar nu mai puțin înverșunat decît războaiele deschise.

Ceilalți copii, Helen — zece ani, Grace — opt ani și George — șase ani, păreau niște ființe insipide, gălăgioase și urîte ca niște maimuțe. Evident, Raymond avea idei preconcepute. I se părea că Georgină îi arăta mai puțină afecțiune decît fraților săi vitregi și că Phipps Senior urmărea să-l deposedeze de averea ce i se cuvenea, în favoarea propriei lui progenituri. Temerile lui Raymond nu se întemeiau pe considerente egoiste. Pentru el banii nu reprezentau un instrument pus în slujba propriilor sale interese, ci un mijloc de luptă pe care avea de gînd să-l folosească împotriva tiranilor. Convingerile lui politice și umanitare nu erau bine conturate. Bardolino se pricepuse să-i trezească simpatia pentru italienii asupriți și să-i trezească ura față de Austria în general și de Metternich în special. La Constantinopol, Raymond avusese revelația universalității luptei între impilați și împilatori. La București și la Paris, observase aceleași frămîntări. Oamenii erau alții, dar setea de libertate și manifestările ei îmbrăcau forme comune. Îi căzuseră în mîini tot felul de ziare și de broșuri care glorificau revoluția. La o vîrstă la care majoritatea adolescenților caută în cărți și în dicționare noțiuni și cunoștințe care să le reveleze misterele sexualității, Raymond se cufunda în lectura tomurilor de

istorie veche și modernă, înflăcărîndu-se ori de cîte ori întîlnea figuri de eroi : Spartacus, Tiberius și Caius Gracchus, Cola di Rienzi, Etienne Marcel, Kosciuszko, Horia, Cloșca și Crișan, Camille Desmoulins, și mulți alții, pe urmele cărora visa să pășească spre a salva omenirea de tirani. Evident, cercetările lui vădeau lipsă de metodă, iar concluziile sale erau confuze și contradictorii. Pe Cromwell și pe Robespierre îi admirase atîta vreme cît luptaseră pentru răsturnarea absolutismului regal, dar îi condamnase din clipa în care aceștia folosiseră același mijloace brutale spre a-și consolida puterea. Raymond visa o lume utopică, un paradis terestru, imposibil de realizat în pragul secolului al XIX-lea.

Frank Phipps, sincer impresionat de concepțiile și preocupările fiului său vitreg, încercase să-l antreneze în discuții serioase. Raymond se plasa instinctiv pe poziții antagoniste. Phipps era mîhnit de atitudinea băiatului.

— Mă contrazice numai de dragul contradicției, se plînse într-o zi Georginei. E încăpățînat și ostil prin definiție familiei lui.

Georgina îi luase apărarea.

— Încearcă să-l înțelegi. În anii critici ai creșterii, a fost lipsit de dragostea unei mame, de îndrumarea fermă, dar afectuoasă a unui tată. În privința aceasta am partea mea de vină. După moartea lui Adrien nu trebuia să renunț cu atîta ușurință la copiii mei din prima căsătorie.

Phipps o privi cu reproș.

— Mă faci să mă simt vinovat de această situație. Ai renunțat la copiii tăi ca să te poți mărita cu mine.

— Să nu dramatizăm lucrurile, Frank. Și Horace era tot copilul meu. Te-am ales pe tine și pe Horace, pentru că tata m-a pus în fața unei alternative categorice. Știam că împotriva voinței lui era imposibil să lupți. Poate că ar fi trebuit să reacționez. Deși, dacă reflectez mai bine, îmi dau retrospectiv seama de inutilitatea unei astfel de lupte. Nu încerc să mă scuz. Intransigența tatii m-a făcut să ajung la acest impas. Raymond s-a înstrăinat de mine. Și nu-l condamn. Cynthia cred că nici nu-și mai amintește

de mine. Mă întreb dacă mai știe că exist. Acum trebuie să aibă doisprezece ani. O adevărată domnișoară. Dragul meu Frank, îmi plătesc greșelile.

— Încep să am mustrări de conștiință, Georgina.

— De ce ? E firesc ca Raymond să nu ne iubească. Așa a fost educat de noi. Atîta vreme cît tata și mai tîrziu Henry ridicau obstacole între mine și copiii mei, îmi făceam iluzia că aș putea să lupt. Gerald a fost mai abil. Mi l-a trimis pe Raymond. Îmi cunoștea băiatul și știa că afecțiunea lui față de mine murise. Mai știa că toate încercările mele de a-l recîștiga se vor izbi de un zid de indiferență. Mă întreb dacă mai e cazul să mă apropii de Cynthia. Gerald m-a învins cu propriile mele arme.

— Omul acesta e diabolic.

Georgina zîmbi trist.

— Trebuie să recunosc. Este un om tare. Ca și tata, ca și Raymond, ca și mine. Raymond are caracterul meu. Sînt mîndră de aceasta. Dar pentru noi, Raymond este definitiv pierdut. Îi voi urmări de departe viața, activitatea, ascensiunea și poate prăbușirea. Am presimțiri triste, Frank.

— Și procesul ?

— Am să renunț la el. Este inutil să obțin prin mijloace legale autoritatea asupra unor copii care — sufletește — nu mai sînt ai mei.

Frank o mîngîie pe obraz.

— Nu fii tristă, Georgina. Ai o nouă familie. Un soț care te adoră și patru copii care te divinizează. Nu ți-e de ajuns ?

Georgina suspină.

— Nu. Să nu te supere sinceritatea, Frank. Am încercat deunăzi să stau de vorbă cu Raymond. De la om la om. Să-l fac să înțeleagă anumite lucruri. Să-i explic purtarea mea din trecut... A fost zadarnic. Mă privea cu o răceală care mă îngheța. Nu rostea nici un cuvînt. La un moment dat graiul a încetat să mă mai servească. Voiam să vorbesc, dar vorbele mi se încleștau de limbă. În noaptea aceea am plîns ca o disperată. Știam că pierdusem definitiv partida.

— Să mai încercăm, Georgina. Poate îl conving să se înscrie la colegiul nostru. În felul acesta îl vei păstra lîngă tine.

— Inutil, Frank. Raymond vrea să studieze în Germania, la Heidelberg. L-a convins Gerald. Omul acesta are o influenţă puternică asupra lui. O influenţă care mă înspăimîntă.

— De data aceasta tu dramatizezi, Georgina. Într-o zi Raymond are să-şi dea seama că eşti singura fiinţă pe care se poate bizui. Atunci se va întoarce la tine.

— Vrei să mă încurajezi, Frank ?

— Nu. Vorbesc din experienţă. Nu uita să sînt pedagog.

— Să sperăm că nu te înşeli, rosti ea cu tristeţe.

La Williamsburg, Raymond se simţea ca un tigru în cuşcă. I se vorbise mult despre America, despre imensele ei întinderi şi resurse, despre societatea americană geloasă pe drepturile şi libertăţile ei. Pentru Raymond această lume se reducea la două localităţi : Newport, punctul de debarcare şi Williamsburg, oraşul de reşedinţă al familiei Phipps. Georgina şi soţul ei, deşi doriseră să-i facă şederea în Statele Unite cît mai plăcută, nu avuseseră posibilităţile materiale să-l plimbe pe Raymond mai departe de Richmond, localitate situată la circa treizeci de mile de Williamsburg. Şi plimbarea aceasta se redusese la o scurtă vizită, de cîteva ore, în care timp Phipps îşi rezolvase nişte treburi în legătură cu colegiul. În tovărăşia lui Horace, Raymond făcuse cîteva excursii prin împrejurările Williamsburgului care nu-i lăsaseră o impresie deosebită. Oraşul nu se deosebea de alte localităţi similare din Anglia. Aceleaşi case de cărămidă roşie sau de lemn vopsit în alb, aceleaşi străzi strîmte, umbrite de copaci bătrîni, aceleaşi prăvălii modeste, dar curate, aceleaşi biserici cu turnuri învăluite în iederă. Horace şi tatăl său îi arătaseră cu mîndrie Colegiul William and Mary, operă arhitectonică a lui Sir Christopher Wren, creatorul catedralei Sfîntul Paul din Londra, palatul fostului guvernator britanic al coloniei, cu ferestre înalte, albe şi cu ziduri de cărămidă aparentă, casa profesorului Wythe în care fusese încartiruit generalul Washington

înaintea asedierii orașului Yorktown, teatrul Levingston, primul teatru din Statele Unite, Capitoliul Colonial, cu sala curții de justiție, unde fusese judecat și condamnat la moarte celebrul pirat Blackbeard, biserica parohială Bruton, în care se rugaseră Thomas Jefferson, James Monroe și alți oameni de seamă.

Frank Phipps găsea accente patetice cînd vorbea despre Williamsburg, capitala Virginiei, centrul politic, cultural și monden al Americii coloniale. Phipps, deși era un încercat pedagog, săvîrșește o greșeală. Lui Raymond, care venise în America dornic să cunoască o lume în dezvoltare, îi arătă un oraș în plină decadență, cu privirile îndreptate spre un trecut strălucit, care nu avea să se mai întoarcă.

Raymond nu primi cu entuziasm propunerea de a se înscrie la Colegiul William and Mary. Heidelbergul făcea să vibreze mai intens coardele sale sufletești. Germania romantică, orașele ei medievale, Rinul cu legendele lui îl atrăgeau mai mult decît Williamsburgul.

Și Georgina săvîrșise o greșeală. Raymond sosise în Statele Unite cu o lăditță îndesată cu monede de aur. Gerald ținuse ca nepotul său să aibă la dispoziție ample mijloace financiare. Georgina pretinsese însă ca atîta vreme cît Raymond va locui la ea să nu se atingă de acești bani. Dacă băiatul ar fi avut posibilitatea să umble, să vadă alte orașe, alte peisaje, alte perspective, poate că Williamsburgul nu i-ar fi părut atît de plictisitor. L-ar fi socotit un popas între două călătorii.

După cvasisihăstria de la Veneția, Raymond se deprinsese, grație unchiului său, să străbată Europa în lung și în lat. Viena, Constantinopol, București, Palermo, Roma, Paris reprezentau etapele unui intinerar fabulos, pe gustul unui adolescent setos de mișcare, de aventură. La Williamsburg găsea o atmosferă lîncedă, de contemplație, propice meditațiilor și speculațiilor filozofice asupra nimicniciei omenești. O ambianță în dezacord cu aspirațiile și dinamismul lui Raymond.

Către începutul lui aprilie, Raymond trimise o scrisoare unchiului său Henry, la New York, prin care-l ruga să-i înlesnească înapoierea în Europa. Abia după ce ex-

pedie scrisoarea, împărtăşi mamei sale hotărîrea pe care o luase. Ocolise o încuviinţare pe care nu găsise cu cale să o ceară. O punere în faţa faptului împlinit.

Phipps primi vestea cu uşurare. Băiatul acesta ciudat, nu numai că îl nedumirea, dar începuse chiar să-l şi obosească. Se mai temea ca Raymond să nu aibă o influenţă nefastă asupra lui Horace, care pînă atunci se arătase un fiu supus şi înţelegător.

Într-o duminică de dimineaţă, pe cînd întreaga familie Phipps se pregătea să plece la biserică, o prăfuită trăsură de călătorie, cu blazonul familiei Sunderland-Beauclair, se opri la scară. Copiii profesorului Phipps, crescuţi în atmosfera molcomă, mic-burgheză a căminului patern, se uitau cu mirare la cei patru cai albi, care nechezau, scormonind cu copitele ţărîna, la vizitiul cu joben şi la lacheii în colbuite livrele albastre. Din trăsură descinse Lewis Farnley, unul din secretarii lui Henry Sunderland. Era purtătorul unei scrisori a patronului său, care îl poftea pe Raymond la New York şi îi sugera totodată o călătorie prin Statele Unite. Henry nu se mai temea de ascendentul pe care Georgina l-ar fi putut cîştiga asupra fiului său. Agenţii de la Williamsburg îl informaseră asupra evoluţiei raporturilor dintre Raymond şi ceilalţi membri ai familiei Phipps.

Fără să mai ceară încuviinţarea mamei sale, Raymond îşi strînse la repezeală bagajele. În vreme ce servitorii îi duceau cuferele la trăsură, îşi luă rămas bun de la profesorul Phipps şi de la copii, apoi uşurat porni la drum.

Pentru Georgina, vizita lui Raymond la Williamsburg se încheiase cu un fiasco. Tatăl ei, Richard, putea să aibă satisfacţia postumă că hotărîrea lui de a expulza pe Georgina din sînul familiei Sunderland rămăsese în picioare.

Curînd după plecarea lui Raymond din Williamsburg, vremea se strică brusc. Nori de furtună se fugăreau pe cer. Ploaia se pornea vijelioasă şi dură, cu intensitate variabilă, ore de-a rîndul. Raymond străbătu tîrguri şi

orașe pe care ploaia le urîțea, ori le ascundea vederii, așa cum o voaletă ascunde vederii obrazul unei femei.

Sosi la New York într-o dimineață ploioasă, neobișnuit de rece pentru un sfîrșit de primăvară. În vreme ce traversa cu bacul apele mohorîte, biciuite de ploaie ale fluviului Hudson, se străduia să desluşească, prin torentele ce se revărsau din văzduhul cenuşiu, contururile insulei Manhattan. Pe măsură ce bacul se apropia de chei, siluetele nu prea înalte ale caselor de pe promontoriul sudic al insulei prindeau să se reliefeze ca dinții unui ferăstrău pe fundalul întunecat al cerului. Peisajul trist nu era lipsit de o oarecare măreție.

Raymond făcea cunoștință cu orașul New York în condiții vitrege.

Sosi la Sunderland House aproape de ora prînzului. Clădirea, văzută prin draperiile de ploaie, avea un aspect lugubru. Henry, care se înapoiase de la bancă, își primi nepotul în cabinetul său de lucru. „Șeful dinastiei" făcu lui Raymond o impresie detestabilă. Cînd vorbea, Henry duhnea a vin, ca și cînd întregul organism i-ar fi fost îmbibat de alcool. În dimineața aceea era aproape lucid. Nu băuse decît un pahar cu whisky, de dimineață, după micul dejun, fiindcă dorise să facă o impresie favorabilă nepotului său. Din nefericire pentru el, de la o vreme cele mai mici cantități de alcool îl dezechilibrau. Persoanele din anturajul său erau conștiente de acest lucru.

La prînz îl așează pe Raymond în dreapta sa. Prin băiat, onora personalitatea părintelui defunct, a acelui minunat Adrien de Beaulieu, căruia Georgina i-l preferase pe obscurul Frank Phipps. Ciudate mai sînt criteriile de apreciere ale femeilor, reflecta Henry adeseori.

Și Susan Sunderland se comportă cu bunăvoință față de Raymond. Senatorul Ralph Forbes, care se afla de față, schimbă cîteva cuvinte franțuzești cu tînărul oaspete. Voia să-și etaleze cultura.

Mai erau la masă și Babs cu soțul ei, David Forbes, Raymond rămase uluit de frumusețea tinerei femei. Erau apropiați de vîrstă. Babs împlinise nouăsprezece ani, iar el — șaptesprezece. Babs îi arătă multă prietenie. Pe chipul ei plutea o expresie de tristețe care o maturiza

înainte de vreme. Nici David nu era în apele lui. Stătea încruntat, cu nasul în farfurie. În tot timpul prînzului nu schimbă un cuvînt cu ceilalți convivi.

Copiii lui Henry, cu excepția lui Warren, erau prea mici spre a se face remarcați. Warren însă, deși nu împlinise decît nouă ani, avea înfățișare de om vîrstnic. Ochii lui rotunzi și ficși, ca de caracatiță, stăteau ațintiți asupra lui Raymond, care încercă în mai multe rînduri un involuntar simțămînt de repulsie. Warren mesteca rar, ca o rumegătoare, astfel încît rămînea întotdeauna ultimul cînd se schimbau farfuriile.

Ploaia, cerul plumburiu care silise pe servitori să aprindă lumînările, comportarea convivilor contribuiau să creeze o atmosferă apăsătoare, puțin prielnică activării poftei de mîncare. Raymond abia se atinse de multiplele feluri de mîncare, excelent preparate.

Henry îi propuse să-și prelungească șederea la New York. Ca și Frank Phipps, îi sugeră să-și continue studiile superioare în Statele Unite, la colegiul Princeton. Raymond își dădea seama că unchiul său îi vorbea din politețe și că preocupările lui erau altele.

În timpul prînzului se bău numai șampanie. După desert, Raymond se retrase în apartamentul care i se rezervase. I se atribuise o suită de încăperi decorate în stil paladian. Picturile murale erau executate de Kent, care desenase și mobilierul, vădind o puternică influență italienească. Fiindcă nu-i era somn, începu să parcurgă un roman „Camille, sau portretul unei tinere", de *Madame* d'Arblay, găsit pe noptieră. Amorul dintre Camille și Edgar Mandelbert prilejuia autoarei pasaje de un sentimentalism siropos. Raymond aruncă plictisit cartea. Dornic de o literatură mai serioasă, coborî în bibliotecă. Tomurile magnific legate vădeau prin conținutul lor un eclectism care-l nedumeri. Literatură, știință, economie politică, artă, ediții de lux erau orînduite după format și jocuri de culori, iar nu pe probleme, cum ar fi fost natural. Volumele, impecabil întreținute, nu păreau să fi fost manipulate. Constatarea aceasta îl făcu să aibă o părere foarte proastă despre locatarii casei.

Seara, cina se desfășură în aceeași atmosferă de înmormîntare. Henry bău ceva mai mult. Vorbea împleticit și adeseori își întrerupea frazele, rămînînd cu privirea pierdută în gol. Susan îl readucea la realitate :

— Termină, dragă, ce ai început !

Henry se smulgea din amorțire.

— Da, da. Unde-am rămas ?

Ceilalți membri ai familiei păreau să se fi deprins cu aceste repetate lapsusuri. Numai Babs îl privea cu o nedeghizată compătimire.

După cină, trecură în salon. În timp ce li se serveau cu ceremonial cafele și lichiorurile, apăru primul secretar Bert Lawson, care aducea lui Henry Buletinul Informativ al casei Sunderland din Europa, sosit chiar în seara aceea.

Uitînd să mai ceară îngăduința celor de față, Henry începu să-l frunzărească. Înainte vreme, îl citea cu mult interes. Interesul acesta începuse treptat să scadă. După ce Gerald preluase în mod practic conducerea Casei Sunderland, Henry căzuse într-un fel de letargie, care se accentua o dată cu trecerea timpului. Se întîmpla uneori ca anumite pasaje din Buletin să-l trezească din starea lui de indiferență. Fulgera atunci împotriva lui Gerald, pe care-l acuza de megalomanie, inconștiență, sau pur și simplu de prostie.

Un astfel de pasaj îl făcu și de data aceasta să se aprindă ca un foc de paie.

— Poftim, exclamă el lovind cu dosul palmei peste Buletinul așezat pe genunchi, poftim, altă inepție. Ascultați pe ce cheltuiește Gerald banii !

Aparent se adresa tuturor celor de față. În realitate, vorbele erau destinate numai socrului său, senatorul.

— Departamentul cercetărilor a pus în studiu o serie de invenții propuse de diverși autori, citi Henry cu voce tare. Menționăm pe cele a căror reușită ar fi susceptibilă nu numai să revoluționeze știința și tehnica, dar să permită Casei noastre a cîștiga un mare avans asupra tuturor întreprinderilor concurente.

1) Rachete, adică proiectile autopropulsate, încărcate cu explozibile, care pot fi trimise la distanțe mari, împo-

triva inamicului. Se ştie că rachetele au fost folosite încă din secolul al XIV-lea, dar că progresele realizate de artilerie pe cîmpul de bătaie au determinat o renunţare temporară la rachete. Perfecţionarea şi folosirea lor în 1806 cu ocazia bombardării oraşului Bouligne a readus în atenţia specialiştilor această armă. Actualmente departamentul nostru de cercetări caută să lichideze impreciziile traiectoriei rachetelor, care nu-şi ating decît rareori ţinta, şi să înlăture pericolul de explozii premature în aer sau pe sol.

2) Trăsuri aeriene mai grele decît aerul, plecîndu-se de la planoarele imaginate şi construite de George Cayley în 1803, care n-au dat însă rezultatele scontate, deoarece nu s-a putut crea un motor îndeajuns de uşor spre a le propulsa. Cercetările noastre ne îndrituiesc a aştepta rezultatele practice în acest domeniu.

3) Locomotiva cu aburi prevăzută cu trei osii, care permite o aderenţă sporită prin cuplajul roţilor datorită unor biele exterioare. Inventator Timothy Hackworth. Tot în acest cîmp de activitate, Marc Séguin lucrează la un cazan tubular care va permite tracţiunii cu vapori o dezvoltare rapidă.

4) Perfecţiunea lămpii cu arc descoperită de Humphry Davy în 1813.

5) Încercări de a obţine pietre preţioase pe cale artificială, cu ajutorul unor cuptoare lucînd la temperaturi foarte înalte.

6) Trăsuri submarine, prin perfecţionarea navei submarine Nautilus a americanului Robert Fulton, prezentată de acesta Directorului Republicii Franceze şi mai tîrziu fostului împărat Napoleon, pe care nu a reuşit să-l intereseze. Subliniem importanţa unei astfel de nave în cadrul războaielor pe mări...

Henry îşi întrerupse lectura. Îl sufoca indignarea.

Cînd te gîndeşti că toate cercetările acestea sterile necesită mii, zeci de mii de dolari, care ar putea fi folosiţi în alte domenii.

— Progresul implică sacrificii, rosti cu înţelepciune senatorul Forbes.

— Foarte bine, dar sacrificiile să le facă alții, iar noi să achiziționăm invențiile puse la punct, zise Henry cu energie.

— Ce te faci dacă le achiziționează altul înaintea ta ? De ce să cumperi un brevet cu bani grei, cînd poți să-ți faci din inventatori niște salariați fără pretenții, cum ar fi de pildă contabilii sau... curierii ? replică senatorul Forbes.

Henry pufni furios.

— Auzi ! Trăsuri mai grele decît aerul ! Numai un cretin își poate închipui construcția unor astfel de drăcovenii. Gerald cheltuiește bani pentru aceste elucubrații. Va trebui să fac ordine în treburile acestea.

„Te hrănești cu iluzii !", fu Susan ispitită să spună. Dar se abținu. Știa că nu se putea discuta cu soțul ei cînd se afla în starea asta de beție incipientă.

Majordomul anunță vizita senatorului Underhill, a soției și a fiicei lor.

— Ce mai vor și ăștia ? bolborosi Henry.

— Să intre, să intre ! se întoarse Susan spre majordom.

Mrs. Underhill era prietena ei cea mai bună.

Raymond îl văzu pe senatorul Underhill făcîndu-și aferat intrarea. Pe burta-i rotundă zăngăneau brelocuri și un gros lanț de aur. Mrs. Underhill, mai cazonă și mai smochinită ca niciodată, pășea marțial în urma soțului ei. În coadă venea Miss Underhill, timidă, îmbujorată la față, pășind ușor și săltat ca o păsărică.

— Nenorocire ! exclamă vizitatorul oprindu-se în mijlocul camerei și ștergîndu-și sudoarea de pe frunte, cu o batistă mare cît un prosop.

— Ce s-a întîmplat ? sări Susan în picioare.

— Friguri galbene! rosti Underhill cu importanță. Ne pindește o nouă epidemie. Primul caz a fost semnalat în Rector Street. Ceva mai jos de Trinity Church.

Senatorul Forbes zîmbi încrezător.

— Abia au trecut trei ani de cînd ne-a bîntuit o astfel de molimă. Au și acestea o periodicitate...

Noii veniți se așezară pe scaune.

— Frigurile galbene nu ţin seamă de periodicităţi, zise Underhill. Vin şi pleacă după cum le e pofta. Bolnavului în chestie i s-a îngălbenit pielea, albul ochilor, are greţuri, vomează negru, delirează...

— Să nu fie un caz de gălbinare clasică, zise Henry calm.

— Ce gălbinare ! exclamă iarăşi Underhill. Am vorbit cu şeful spitalului. Nu există îndoială.

— Noi plecăm la ţară, zise Miss Underhill, făcîndu-şi vînt cu un evantai chinezesc.

— Frumoasă piesă evantaiul dumneavoastră, zise Henry, spre a da altă întorsătură discuţiei.

— L-am cumpărat acum o săptămînă de la prăvălia lui Liu-Min-Ciu. A primit nişte lucruri minunate de la Canton, zise Mrs. Underhill, încîntată că i se făcuse un compliment.

— Îl aveţi din China? exclamă Babs, prefăcîndu-se înspăimîntată. Atenţie ! Să nu fie infectat de molimă.

Mrs. Underhill scăpă un ţipăt ascuţit, ca şi cînd ar fi zărit un şoarece. Aruncă evantaiul, care ateriză din întîmplare pe genunchii lui David. David sări de pe scaun ca şi cînd l-ar fi muşcat un şarpe. Îşi scutură cu palma pantalonul, în locul atins de evantai, apoi aruncă o privire furioasă spre Mrs. Underhill.

— Rockwell, se adresă el majordomului, ia evantaiul acesta de aici şi zvîrle-l la gunoi.

Majordomul rosti imperturbabil :

— Am înţeles, *Sir*. Îndată, *Sir*.

Susan Forbes se uită cu mustrare la Babs, care stîrnise toată comedia.

Rockwell apăru cu o tavă şi cu un cleşte de sobă. Luă cu cleştele evantaiul, care încremenise pe covor, în mijlocul odăii, îl aşeză pe tavă, apoi ieşi demn.

— Vă rog să mă iertaţi, zise Mrs. Underhill. Emoţia...

— Nu-i nimic, scumpa mea, replică Susan. Nu-i nimic. Dacă se confirmă molima, plecăm şi noi la ţară. Ce părere ai de Williamsburg, Henry ?

— N-am nici o părere. Tu hotărăşti. Tot vine vara...

— Dacă-ți face plăcere, poți să ne însoțești în Virginia, vorbi Susan lui Raymond. Cred că are să-ți placă domeniul nostru de la Bermuda Hundred.

— Sînt convins că are să-mi placă, replică Raymond politicos. Spre regretul meu, trebuie să mă înapoiez în Europa. Mă așteaptă unchiul Gerald.

Era bucuros de această binecuvîntată molimă, care-i îngăduia să părăsească Statele Unite. Nu s-ar mai fi întors la Williamsburg pentru nimic în lume.

— Te așteaptă Gerald, hm ? mormăi Henry brusc indispus. Se pare că îți iubești mult unchiul, adăugă el. Voi da poruncă să ți se rezerve o cabină pe prima navă care pleacă spre Europa.

Raymond se înroși pînă în vîrful urechilor...

Senatorul Underhill nu dăduse o alarmă falsă. Într-o cameră de hotel din cartierul portului, un marinar fu găsit în comă. Diagnosticul : friguri galbene. Un negustor de haine vechi, din Rector Street, acuză dureri de cap cumplite, fiori de frig, grețuri, vărsături. După un examen medical sumar, doctorii dădură același verdict. Friguri galbene. O prostituată cu renume, Susie „Roșcovana", se prăbuși pe stradă în vreme ce-și tîrguia farmecele cu un client. Un pastor leșină pe cînd oficia slujba religioasă. Un agent de poliție, o măturăreasă, un chelner și un actor de *music-hall* prezentau aceleași simptome ca Susie și ca negustorul de haine vechi. Cazurile de îmbolnăvire se înmulțeau. Starea majorității pacienților se înrăutățea rapid. Primul deznodămînt fatal fu urmat de altele.

Epidemia, ascunsă la început marelui public, prinse în curînd a-și face cunoscută prezența și profanilor. Internări masive în spitale, cortegii mortuare dese pe străzile orașului, măsuri profilactice : fumigații, izolări, vizite sanitare din casă în casă.

Primele comunicate oficiale nu făcură decît să confirme zvonurile. Biciuiți de instinctul de conservare, oamenii intrară în panică.

Locuitorii New York-ului începură să-l părăsească. Teatrele își închideau porțile. La prăvălii obloanele rămîneau definitiv trase. În port se luau măsuri de caran-

tină. Grupuri întregi de case, în care se semnalau cazuri de îmbolnăvire, erau izolate cu garduri ridicate în grabă.

La răscrucile străzilor ardeau focuri care împrăștiau un fum negru, înecăcios, destinat să purifice atmosfera de miasmele bolii.

La Sunderland House se făceau febrile pregătiri de călătorie. În prima ei fază, mulțimea nu-l înspăimîntase pe Henry. Nu era aceasta prima epidemie care bîntuia orașul. Cînd mortalitatea atinse cifre ce variau între 150 și 200 de cazuri zilnic, șeful dinastiei socoti că temeritatea nu-și mai avea rostul și că o plecare la țară se impunea de urgență.

În preziua plecării, căzu însă ca un trăsnet hotărîrea lui Babs de a rămîne la New York.

— Nu mă urnesc de aici. Dacă mi-e scris să mor de friguri galbene, pot să înconjor pămîntul că boala tot are să mă ajungă din urmă.

Susan exclamă furioasă :

— Fata asta e nebună !

Henry se uită descumpănit la Babs. Nu încercă să-i schimbe gîndul, fiindcă știa că ar fi fost inutil.

Senatorul aruncă în joc cele mai convingătoare argumente. Zadarnic.

— Lăsați-o în pace ! urlă David, scos din fire. Orice i-ați spune, va face tot ce vrea. Eu mă dezinteresez.

Ieși din cameră, trîntind ușa. Clocotea de furie. Porni năuc pe străzi.

Se întunecase. Prin orașul pustiit nu mai circulau decît pisici și cîini famelici, părăsiți de stăpînii care fugiseră la țară. Înnebuniți de foame, scotoceau prin gunoaiele peste care nu se mai aruncaseră resturi proaspete de multe zile. Uneori cîini se încăierau, rostogolindu-se pe caldarîm, lăsînd urme de sînge și smocuri de păr. Învinsul era sfîșiat și mîncat de semenii săi. Pisicile, cocoțate pe garduri sau pe glafuri de ferestre, se uitau la bătălia de jos, miorlăind lugubru.

Casele erau cufundate în întuneric. David avea impresia că umblă printr-o imensă necropolă. Ferestrele unei cîrciumi erau luminate. Se auzeau pînă în stradă strigăte,

cîntece, chiote de veselie. Numai cîrciumile și cioclii mai făceau dever în acea vreme. Oamenii beau pe întrecute, ca să-și uite rudele răpuse de boală, afacerile stagnate, spectrul ruinei care-i pîndea pe toți.

David fu ispitit să intre în local, dar îi veni o idee mai bună. Stabilimentul Rositei Montez. Rosita, poreclită „Argint Viu", datorită talentului cu care-și mlădia corpul în brațele admiratorilor, deschisese la New York un local dedicat amorului venal. Hetairele, foarte tinere și foarte drăguțe, aduse din întreg cuprinsul țării, deși scump tarifate, atrăgeau o clientelă aleasă, pentru care banul nu reprezenta mare lucru. Rosita „Argint Viu" era setoasă de arginți. Deși mai mult de jumătate din populația orașului se refugiase la țară, Rosita nu se clintise din stabilimentul ei. Juca o carte mare. Fiindcă mai toate celelalte stabilimente similare se goliseră de pensionare din pricina molimei, ea realiza beneficii uriașe. Bărbații obligați de ocupațiile lor să rămînă în oraș, își făcuseră din localul ei un punct obligat de trecere. Rosita se pricepuse să-și păstreze „fetele" dublîndu-le cota tarifară și îngăduindu-le și cîștiguri marginale, imposibile în vremuri normale.

David era un client prețuit. Renumit pentru dărnicia lui — consuma numai șampanie și răsplătea prodig talentele variate ale „fetelor" — era primit de Rosita cu exuberante exclamații ori de cîte ori fantezia îl mîna spre pensionarele ei. Cînd se afla la New York, David lăsa rareori să treacă o seară fără a face o vizită Rositei.

Și de data aceasta Rosita îl conduse la măsuța lui preferată, din holul cel mare al casei, și acolo, în lumina tamisată a lămpilor cu abajururi trandafirii, îi oferi fotoliul cel mai adînc.

— Șampanie, nu-i așa ? susură ea mîngîindu-l pe ceafă.

— Ca de obicei, replică David posomorît.

— Pe cine să-ți trimit, pe Fifi sau pe Lola?

— Nu știu. Să mă mai gîndesc. În noaptea asta sînt întors pe dos.

— Te înveselim noi, scumpule. Să cînte muzica ! strigă Rosita ridicînd mîna.

Trei inși cu obraz arămiu — mexicani sau portoricani, intrați prin contrabandă în Statele Unite — prinseră să ciupească corzile chitarelor, însoțindu-le cu vorbe spaniole cîntate nostalgic și sentimental.

Un chefliu din alt capăt al încăperii chiui cu foc. Plescăia din degete, ca din castaniete, și încerca să se ridice în picioare spre a schița un fandango.

O sticlă de șampanie, două cupe și o farfurioară cu alune sărate apărură pe măsuța lui David.

— Încă două sticle ! porunci el chelnerului, un bătrînior chel și burtos ca un satir scos din uz. Și multă gheață. Vreau să beau.

Rosita îi umplu paharul. Își turnă și ea unul.

David o privi zîmbind.

— Știu că n-ai s-o bei ; ai să profiți de neatenția mea ca să o verși în frapieră. Plătesc o sticlă supliment pe care să o golești singură în camera ta.

— În camera mea nu sînt niciodată singură, îi surîse promițător.

— În seara asta n-am să te tulbur, rînji el acru.

Rosita ridică din umeri.

— Cum vrei. N-am ajuns încă să solicit bărbații.

Goli paharul și îl puse pe masă.

— Ai văzut ? reluă ea. Nu l-am vărsat în frapieră.

Rîse, apoi plecă legănîndu-și profesional șoldurile.

Rămas singur, David bău două pahare pe nerăsuflate. Supărarea și zăpușeala îi sporiseră setea. Încăperea se umplea treptat de clienți. Siluetele lor vag conturate în lumina roșiatică erau încadrate de decolteurile generoase ale „fetelor".

Numai David era singur. Venise spre a-și uita necazurile în brațele unei femei. Acum însă dorea să fie lăsat în pace. Atacă a doua sticlă. Prodigios efect avea și șampania, reflectă el. Oblojea rănile sufletești, alina durerile lăuntrice, izgonea amărăciunile și înviora setea de viață. Ajunsese să-l înțeleagă pe cumnatul său. „Bietul de tine, Henry ! Babs ne-a nenorocit pe amîndoi. Da, da ! Pe amîndoi. Într-o vreme te-am urît, Henry ! Te-am urît, deși ar fi trebuit să te compătimesc."

Îşi mai turnă un pahar. Mintea îi plutea într-o ceaţă aurie. Aurie ca şi şampania din cupă. Aurie ca şi părul lui Babs. Se încruntă ! Iarăşi Babs ! Femeia aceasta îl chinuia cu sadism rafinat. Nici Torquemada, marele inchizitor, n-ar fi imaginat cazne mai cumplite...

Înapoia sa, David auzi un glas bărbătesc :

— Pe cine văd ? Pe David Forbes însuşi ! Pe bunul meu prieten David Forbes !

David se răsuci pe scaun. Glasul bărbatului era uşor ironic. În picioare, în stînga sa, stătea James Kent, tipul care îndrăznise să-i ofere lui Babs un rubin în formă de inimă. Temerar dar de nuntă. Pe atunci David se supărase, mai ales datorită faptului că Babs avusese neobrăzarea să primească darul.

James Kent îl privea în jos. Ochii lui scăpărau maliţios. Sau se înşela David ?

— Îmi dai voie să iau loc la masa dumitale, Forbes ?

David reflectă profund, dar cu oareşcare încetineală, datorită alcoolului. Să-l repeadă ? De ce ? Odinioară îl urîse pe Kent aşa cum îl urîse şi pe Henry. Pe cînd Kent nu trecuse încă prin furcile caudine orînduite de Babs. I-ar trebui şi lui o lecţie. David ştia că James Kent era îndrăgostit de Babs. Sau că fusese îndrăgostit. Poate că între timp iubirea se mai tocise.

— Poftim ! făcu el un gest ospitalier. Ia un scaun.

Kent era foarte bine îmbrăcat. Stofă fină, jabouri de dantelă scumpă, butoni şi nasturi de perle. Eleganţa lui păstra însă o notă de parvenitism. James Kent n-a reuşit să se spele cu totul de bălegarul în care se morfoliseră moşii şi strămoşii săi, gîndi David.

— Cum îţi merg afacerile ? îl întrebă el, după ce îi umplu cu şampanie paharul golit de Rosita.

— Bine. Foarte bine. Ridică paharul. În cinstea dumitale, Forbes.

— Şi a dumitale, Kent, replică David. Cu ce ocazie pe aici ?

Kent rîse.

— Pentru un burlac e firesc să frecventez asemenea spelunci. Dacă locul meu este aici, nu se poate spune acelaşi lucru despre dumneata, Forbes.

— Ce vrei să spui cu asta ? se încruntă Forbes bănuitor. Îmi faci morală ?

— Sînt cam certat cu morala, Forbes. Am avut să spun altceva. Dacă aș fi soțul lui Babs, pentru mine n-ar mai exista altă femeie pe lume.

— Cînd m-am însurat, așa am crezut și eu, suspină David. De atunci am avut timpul să mă trezesc din visuri.

Kent îl privi cu simpatie.

— Te înțeleg. Ca și trandafirii, căsniciile au spini. Spinii sînt tributul parfumului.

David izbi cu palma în tăblia mesei.

— Dacă te-ai alege numai cu spinii trandafirilor, fără să te bucuri de parfum, ce-ai face ?

Kent îl privi lung.

— Depinde. Dacă mi s-ar refuza parfumul, aș aștepta. Timpul ar lucra pentru mine. Dacă altcineva s-ar bucura de parfum...

David îl întrerupse aspru :

— Faci vreo aluzie, Kent ?

Plantatorul afectă un aer naiv.

— Aluzie ? Mi-ai pus o întrebare în legătură cu parfumul. O întrebare teoretică. Și eu ți-am răspuns în același fel. Sau ai făcut dumneata vreo aluzie ? Crede-mă, Forbes nu mă simt vinovat cu nimic.

David își trecu mîna prin păr.

— Uneori nu mai știu nici eu ce spun. Mai cu seamă cînd mi se urcă șampania la cap. Rosita ! strigă el. Trimite-o aici pe Lola. Să vină și Fifi. Pentru prietenul meu, James Kent. Este dornică de un parfum ales.!.

Kent se uită gînditor la interlocutorul său. Vorbele lui nu erau lipsite de semnificație. Alcoolul îl făcuse să vorbească mai mult decît ar fi trebuit. Cine se bucura de parfumul lui Babs ? Unchiul ei, Henry ? Sau altcineva ? Iar dacă exista acest altcineva, de ce n-ar încerca să-l identifice ?

Pe John Street, în Manhattanul de Jos, locuia o negresă bătrînă și grasă, pe nume Chloe, care după-amiaza vindea flori, iar dimineața făcea curățenie prin birourile avocaților din cartier. Chloe, ca și Babs, refuzase să părăsească orașul o dată cu șuvoaiele de new yorkezi care-și

căutau refugiu în afara orașului. Rămăsese să țină de grijă cățeilor, pisicilor, canarilor și papagalilor părăsiți prin apartamente sau pe străzi de stăpînii lor. Sfîrșitul epidemiei avea să o găsească în mijlocul micuților vietăți, cărora le asigurase hrana și îngrijirea. Proprietarii animalelor aveau să-și manifeste recunoștința, angajînd serviciile unui renumit pictor care să o imortalizeze pe Chloe în mijlocul mărunțelor patrupede și păsările salvate de la moarte.

Spre deosebire de Chloe, Babs nu rămase la New York pînă la stingerea molimei. Într-o noapte, după plecarea lui Henry și a familiei sale la Williamsburg, dispăru de acasă. În noaptea aceea, David Forbes, soțul ei, care hotărîse să nu o lase singură în orașul lovit de frigurile galbene, se afla la stabilimentul Rositei „Argint Viu".

Nici Raymond nu asistă la zvîrcolirile orașului lovit de molimă. Se îmbarcase pe ultima navă care părăsise portul înainte de a se institui carantina. După o călătorie de douăzeci de zile, complicată de furtuni violente, debarcă la Nantes. Cînd puse piciorul pe pămîntul Franței, își făcu semnul crucii, mulțumind Proniei că îl scăpase de Lumea Nouă...

CAPITOLUL XIV

Raymond era îndrăgostit de Paris. Îi plăceau cheiurile Senei, cu franjurile lor de copaci ce-şi oglindeau ramurile în apele molcome ; şlepurile care alunecau cu tăcută încetineală pe sub poduri ; străzile înguste şi întortocheate, cu case înalte şi triste, jumulite de tencuială ; caldarîmul bolovănos pe care ploaia aşternea învelişul strălucitor ; uliţele în pantă repede, din Montmartre ; cîrciumile calde şi primitoare, ce-şi proiectează noaptea luminile pe treptele de piatră de la intrare ; flaşnetele cu melopeele lor melancolice ; feeria de culori a parcurilor după ploaie ; palele de fum şi de nori care plutesc asupra oraşului asemenea unor fantastici dragoni înaripaţi ; acoperişurile Parisului văzute de pe înălţimile lui Butte Chaumont ; chipurile năstruşnice desenate cu creta de copii pe zidurile întunecate ; frunzele veştede măturate pe alei de vînturile toamnei ; pictorii aşezaţi la colţ de stradă în faţa pînzelor care căpătau viaţă sub trăsăturile penelurilor ; vechiturile nostalgice expuse în vitrinele prăvăliilor cu antichităţi...

Pe Raymond nu-l impresionau palatele, catedralele, monumentele grandioase, ci aspectele aparent insignifiante, acele mărunte frînturi de viaţă şi de bucurie care creează adevărata poezie a unui oraş.

Intră în capitală pe înserat. Palatul Luvru îşi contura silueta pe cerul învăpăiat de ultimele pîlpîiri ale soarelui apune. Raymond aspira cu nesaţ parfumul apei, al pămîntului şi al zidurilor încinse încă de dogoarea din timpul zilei.

Cînd sosi la palatul de Chaulnes din *faubourg* Saint-Germain, reşedinţa membrilor familiei Sunderland în trecere prin Paris, se întunecase de-a binelea. Julien major-

domul, anunțat din timp prin curier de sosirea lui Raymond, făcuse toate pregătirile. Raymond găsi o cină bogată pe care o cinsti cum se cuvine. Călătoria îi stimulase pofta de mîncare. Se afla la desert cînd Benjamin își făcu apariția. Un Benjamin de o eleganță fără cusur. Cei doi veri se îmbrățișară cu o afecțiune de paradă. Fără să se antipatizeze, constatau instinctiv că în afară de tinerețe, nu aveau nimic comun. Nici preocupări, nici idealuri, nici interese. Păstrau relații cordiale, fiindcă știau că acest lucru era pe placul unchiului lor, Gerald. N-ar fi conceput să-l supere.

Benjamin îl anunță că Gerald îl poftea la palatul Lusignan, chiar în seara aceasta. Băură cîte un pahar de coniac, apoi plecară la drum.

Gerald îl aștepta în bibliotecă, locul său de predilecție. Citea enorm. Lectura îl odihnea după istovitoarea activitate din timpul zilei. Gerald își sărută nepotul, apoi îl pofti să ia loc.

— Vreau să-ți vorbesc, Raymond, îi spuse el cu solemnitate.

Benjamin se retrase discret. Unchiul său era afectuos și darnic. Avea însă ciudățeniile lui. Și nepoții știau să i le menajeze.

— Raymond a sosit momentul să discutăm cu toată seriozitatea. Ai împlinit șaptesprezece ani. În familia noastră, la vîrsta aceasta trebuie să-ți asumi o serie de responsabilități. Activitatea noastră, atît de vastă și de multilaterală, ne obligă să depunem eforturi pentru dezvoltarea continuă în timp și în spațiu a Casei noastre. Alți copii de vîrsta ta își pot îngădui luxul să învețe carte, să se distreze în momentele de repaus și eventual să facă dragoste dacă precocitatea le-o cere. Sînt însă și copii, care, datorită poziției lor în lume, sînt supuși unui tratament deosebit. Regii Franței sînt declarați majori la vîrsta de paisprezece ani, regulă care, bineînțeles, nu se aplică și muritorilor lor de rînd. Potrivit statutelor nescrise ale dinastiei noastre, ți-ai atins și tu majoratul. Îmi dai voie să te servesc cu un coniac ?

— Mulțumesc, am mai băut unul după cină, în compania lui Benjamin.

— Cum dorești. Apreciez comportarea. Uite unde l-a dus pe Henry excesul băuturilor alcoolice. Nu trebuie să exagerezi nici în sens contrar.

Își umplu un pahar cu coniac, pe care-l degustă.

— Am să continui, Raymond. Și te rog să mă urmărești cu atenție. Moartea lui Robert mi-a impus un supliment de activitate. Trebuie să îndeplinesc și sarcinile ce-i reveneau lui. A sosit momentul să mă folosesc și de capacitatea ta. Începînd de azi, vei prelua conducerea casei noastre din Germania.

Raymond simți un fior de mîndrie. Un fior plăcut care făcu să i se ridice părul în creștet.

— *Oncle* Gerald, îmi voi da silința să corespund încrederii dumitale.

— Un moment, rosti Gerald. N-am terminat. Trebuie să cunoști toate condițiile acestei sarcini. Conducerea Casei Sunderland din Prusia nu te scutește de continuarea studiilor.

— Oh ! exclamă Raymond, ușor dezamăgit.

— Potrivit planurilor noastre, stabilite nu de mult, te vei înscrie la Universitatea din Heidelberg. Separat de personalul didactic al universității vei fi asistat de un corp de profesori, care-ți vor îngădui să nu-ți întrerupi nici cînd ocupațiile tale profesionale — ca să zic așa — îți vor impune să părăsești temporar Heidelbergul. Repet, vei fi chemat la nevoie să participi direct la operațiile legate de conducerea Casei noastre. Făcu o pauză. N-am fost niciodată de părere că un conducător de mari întreprinderi trebuie să se formeze începînd cu cele mai joase trepte din ierarhie. Nu cred că este necesar să faci pe curierul și pe copistul într-o bancă, spre a putea îndeplini mai tîrziu cu succes funcția de director general sau de președinte al consiliului de administrație. Regele unei țări nu are nevoie să se familiarizeze cu toate ocupațiile, meseriile și funcțiile supușilor săi, spre a-i guverna cu înțelepciune și pricepere. Bineînțeles, aceasta nu te scutește de o documentare serioasă asupra tuturor rețelelor care alcătuiesc mecanismul unei mari întreprinderi, ori al unui conglomerat de mari întreprinderi, cum este cazul Casei noastre.

Gerald nu se putuse încă dezbăra de prejudecățile casei sale. Fără să mai creadă în ficțiunea „dreptului di-

vin" al suveranilor și al principilor, socotea că poziția sa proeminentă nu numai în lumea afacerilor, dar și în cea politică i se cuvenea în dubla sa calitate de fiu al lui Richard Sunderland-Beauclair și de duce de Lusignan, la care se adăugau propriile lui însușiri de conducător în domeniul economic și industrial.

Nu își făcea mari iluzii asupra posibilităților lui Raymond. Îl punea însă la încercare. Dacă va corespunde, îi va încredința misiuni înalte. Gerald era unul dintre adepții teoriei care acorda eredității un rol covîrșitor asupra dezvoltării ulterioare a individului. Raymond era fiul lui Adrien de Beaulieu, care fusese personajul numărul doi în cadrul Casei Sunderland, în timpul vieții a însuși întemeietorului dinastiei.

Prefera să aibă la Berlin și eventual la Viena un om care să nu păstreze legături directe cu Henry sau cu Charles. Mai tîrziu se va folosi și de Benjamin, din care va făuri o unealtă susceptibilă să țină în șah pe ceilalți urmași ai lui Henry Sunderland. Pentru moment însă, Benjamin se afla în faza de pregătire. Nu putea anticipa dacă va corespunde sau nu scopurilor lui Gerald. Fiul defunctei Margery Terrill și al lui Henry era încă stăpînit de apucăturile dobîndite în contact cu lumea interlopă a Londrei. Va reuși să se dezbare de ele ? Această dură experiență a vieții avea să-i folosească, sau avea să-l tragă la fund ?

Gerald voia să plaseze la Viena un om de încredere, care să nu se lase cumpărat de Sandra sau de Bagheria.

— La sfîrșitul acestei săptămîni plec în Italia, continuă Gerald. Ai să mă însoțești. Vreau să te familiarizezi cu anumite aspecte ale activității noastre de acolo. Am să te îndrumez atît cît îmi va fi posibil. Să nu aștepți însă totul de la mine, și să nu te bazezi prea mult nici pe viitorii tăi colaboratori. Va trebui să te adaptezi singur situației. Depinde numai de tine să te impui așa cum s-a impus tatăl tău. Sper să-l egalezi ; poate chiar să-l întreci. Vei rămîne în Italia pînă la toamnă, apoi vei pleca la Heidelberg. Îți pregătesc pînă atunci un program de lucru care să-ți permită a-ți împărți timpul între Heidelberg și Berlin. Știu că aceasta îți va cere mari eforturi. Aș fi bucuros să corespunzi.

Raymond era uluit. Fericit şi înspăimîntat totodată. Fericit fiindcă i se acorda atîta încredere, înspăimîntat de enormele greutăţi care-l aşteptau. Deşi nu avea decît şaptesprezece ani, era destul de lucid spre a-şi da seama de realitate.

— Încă ceva, zise Gerald. Am răscumpărat pe numele tău casa în care s-a născut Adrien. Casa părinţilor şi strămoşilor tăi. Lafont m-a informat că Adrien voia să o răscumpere, dar că moartea l-a surprins înainte de a-şi duce la îndeplinire planul. Poftim actul de proprietate, zise el înmînîndu-i un sul de hîrtie pecetluit.

Raymond îi mulţumi, impresionat de acest gest.

— Acu du-te şi te culcă. Poţi înnopta aici sau la palatul de Chaulnes, cum ţi-e voia. Palatul Beaulieu se află în plină renovare. Nu va putea fi locuit înainte de o lună sau două.

— Dacă îmi îngădui să aleg, prefer să rămîn cu dumneata, *oncle* Gerald, rosti el cu sfială.

Gerald îi zîmbi.

— Eram sigur că ai să alegi această soluţie. Îţi doresc noapte bună, Raymond...

Către sfîrşitul lui august, Gerald sosi la Milano, însoţit ca de obicei de un numeros stat-major de consilieri şi specialişti, printre care se strecurau şi agenţii lui Lafont. Călătoria lui în Italia avea un întreit scop. În primul rînd, închidea gura acelora care lansau zvonuri potrivit cărora reprezentanţi ai Casei Sunderland s-ar fi compromis, sprijinind în taină acţiunile revoluţionare subterane ale carbonarilor din nordul Italiei. Gerald avea tot interesul să înăbuşe aceste acuzaţii, care, dacă s-ar fi adeverit, ar fi atras grave neplăceri Casei Sunderland. Printr-o etalare a relaţiilor sale strînse cu suveranii şi potentaţii austrofili din Italia, stăvilea şi deschiderea unor eventuale anchete pornite din iniţiativa unor poliţişti sau magistraţi prea zeloşi. Graţie lui Lafont, care-i furniza informaţii de primă mînă obţinute prin intermediul unor agenţi ai poliţiei secrete generos stipendiaţi, nu risca să aibă surprize neplăcute.

În al doilea rînd, Gerald își consolida influența în Italia. Băncile înființate de Robert la Milano, la Roma, la Modena și la Napoli, precum și șantierele navale de la Genova își sporiseră cifra de afaceri. Comenzile de armament se înmulțeau datorită situației politice tulburi nu numai din peninsulă, ci și de dincolo de limitele ei. Un control riguros se impunea cu atît mai vîrtos cu cît aceste operațiuni angajau capitaluri imense. O fisură în formidabilul edificiu risca să aibă urmări dezastruoase.

În al treilea rînd, Gerald dorea să limpezească o enigmă pe care poliția principelui de Canosa nu reușise încă să o dezlege. Cine pusese la cale violul Luciei di Camporeale ? Arhieficientul aparat informativ dirijat de Lafont nu fusese în stare în acest caz să-și demonstreze eficacitatea. Legea tăcerii, faimoasa *omerta*, căreia nimeni și nimic nu-i putuse zdruncina trăinicia, zădărnicise și eforturile lui Lafont.

Lui Gerald i se rezervaseră camere la Albergo del Falcone, unul dintre cele mai vechi și renumite hoteluri din Milano. Confortul nu era la înălțimea reputației, dar altceva mai bun nu se putea găsi.

Valetul său îi orînduia tocmai îmbrăcămintea în dulap, cînd un om de serviciu îi anunță vizita contesei Confalonieri. În ciuda orei tîrzii, contesa solicita cu insistență să fie primită. Gerald participase cu doi ani în urmă la o recepție la Palazzo Confalonieri. Contele Federico Confalonieri era un personaj de seamă în Lombardia. Împreună cu vecinul și prietenul său, contele Luigi Porro-Lambertenghi, fondase o foaie literară-științifică „Il Conciliatore", cu apariție bisăptămînală. Secretar de redacție era un tînăr institutor Silvio Pellico, autor al unei piese „Francesca da Rimini", tradusă de Byron în englezește. Pellico era în același timp și guvernorul copiilor contelui Porro-Lambertenghi. După un an de la apariție, cenzura austriacă suprimase revista, deoarece provăduia „un liberalism criminal".

Contele Confalonieri, ca și prietenul său Porro-Lambertenghi nu făceau parte din acea tagmă de nobili superficiali, blazați, egoiști, preocupați numai de petreceri și de jocuri de cărți.

Gerald primi cu tot respectul pe vizitatoare. Contesa Teresa era îmbrăcată în negru. Palidă, cu priviri rătăcite, ajunsese o umbră a frumoasei amfitrioane de odinioară.

— Să-mi iertaţi, duce, îndrăzneala, dar trebuia să vă vorbesc. Ştiu că nu este convenabil pentru o femeie să facă vizite la hotel. Împrejurările prin care trec mă silesc să calc convenienţele şi protocolul. Gerald îi oferi un scaun. Bănuiţi cred scopul vizitei mele. Vă solicit sprijinul. Ştiţi că soţul meu a fost arestat.

Gerald înclină cu tristeţe capul.

— Ştiu, contesă. Am fost informat. Deplîng nenorocirea soţului dumneavoastră.

— Ţotul a pornit de la o scrisoare găsită de poliţie asupra unui croitor. Gimbattista Pirotti, din Bologna, care venea adeseori la Milano spre a cumpăra stofe. Scrisoarea, semnată de poetul Piero Maroncelli, din Forli, exilat la Milano, deoarece urzise o conspiraţie în Statul Papal, era adresată unui frate al poetului, domiciliat la Bologna. Maroncelli scria că avea de gînd să fondeze o nouă ventă carbonară la Milano şi că spera să obţină pentru aceasta sprijinul unor carbonari de seamă, printre care contele Porro, Silvio Pellico, profesorul Romagnosi, generalii Galimberti şi Lechi, colonelul Omadei, marchizul Alessandro Visconti d'Aragna, soţul meu şi încă mulţi alţii. Percheziţia efectuată la domiciliul lui Maroncelli a dat roade neaşteptate. Cu o inconştienţă uimitoare, Maroncelli aşternuse pe hîrtie tot ce ştia în legătură cu ventele carbonare, precum şi planuri de acţiune extrem de compromiţătoare. Printre altele s-a mai găsit un articol al poetului pentru „Quaresimale Italiana", o foaie publicată clandestin de carbonarii din Romagna. Ce credeţi că scria ? „Constituţia liberală şi guvernămîntul pontifical sînt termeni contrarii, căci acolo unde domneşte superstiţia, nu-şi au locul liberalismul şi libertatea. Faţă de această situaţie ce ne rămîne de făcut cu Papa, cu toţi criminalii şi cu toţi prelaţii săi ? O singură soluţie : să-i legăm în sutanele lor şi să-i spînzurăm de cel mai înalt copac."

Contesa Teresa îşi tamponă cu batista ochii înlăcrimaţi.

— Judecătorul de instrucţie Antonio Salvotti, un instrument docil al aparatului de represiune austriac, a con-

dus ancheta cu o pricepere, dar şi cu un sadism feroce. În cursul instrucţiei, au mai fost pronunţate şi alte nume. Contele Arrivabene, profesorul Ressi, Bonelli, Canova, căpitanul Rezia... Contele Porro şi Bonelli au reuşit să fugă înainte de a fi arestaţi. Şi soţul meu ar fi putut să scape cu fuga, dar a refuzat. Nu-şi închipuia că se vor lua măsuri împotriva lui. Eu l-am implorat să dispară din Italia. Cu cîteva zile înainte de arestarea sa, m-am întîlnit la teatrul Scala cu mareşalul austriac Bubna, care m-a avertizat pe ocolite : „De ce nu pleacă la ţară contele Federico ? Nu i-ar strica puţin aer curat. Şi dacă se poate, cît mai departe de Milan". Federico însă nu m-a ascultat.

Contesa Teresa izbucni în plîns. Nu se mai putea stăpîni. Impresionat, Gerald îi oferi un pahar cu Oporto.

— Încercaţi să beţi puţin vin. Are să vă liniştească.

— Mulţumesc. În noaptea de 13 decembrie mă aflam cu soţul meu la locuinţa noastră din Milano. Se făcuse tîrziu. Ţin minte că plouase toată ziua şi că se pornise o lapoviţă care ameninţa să se transforme în ninsoare. Vorbeam despre ultimele arestări. Federico era emoţionat. Îşi dădea seama că lucrurile luau o întorsătură gravă. Era încredinţat că Silvio Pellico nu va vorbi. Îi cunoştea caracterul integru. În timp ce discutam, ne-am pomenit, cu un comisar urmat de mai mulţi agenţi că dau buzna în încăpere. Servitorii, speriaţi, nu-i împiedicaseră să intre în palat. Comisarul a pretextat că are de făcut o simplă percheziţie. Federico a înţeles că poliţiştii veniseră pentru el. A cerut îngăduinţa să-şi schimbe hainele de interior cu un costum de stradă. I s-a îngăduit. Federico a intrat în cabinetul său de lucru. Acolo îşi amenajase o uşă secretă, care răspundea într-un coridor ce ducea spre o ieşire în dosul palatului. Poliţiştii au auzit zgomotul uşor pe care l-a făcut Federico deschizînd uşa secretă. Au năvălit în camera lui de lucru. Federico a încuiat uşa în urma lui şi a luat-o la fugă pe coridor. La capătul drumului îl aştepta însă o cumplită deziluzie. Ieşirea era blocată de o grilă de fier încuiată cu lacăt. Federico uitase să ia cheia. Poliţiştii care spărseseră între timp uşa secretă, l-au ajuns din urmă... Actualmnete, acelaşi Salvotti, care a cerut condamnarea la moarte a lui Pellico, Maroncelli, Canova şi

Ressi, şi închisoarea pe viaţă pentru altă serie de inculpaţi, instruieşte şi cazul soţului meu. În prezent, patruzeci şi opt de inculpaţi zac în închisoarea din Milano, sub învinuirea de complot. Au mai fost arestaţi colonelul Moretti, avocatul Dossi, contele Vicenzo Martengo, inginerul Pavia, contele Ludovico Ducco, colonelul Arese şi alţii, ale căror nume îmi scapă. Salvotti a declarat că nu se va lăsa pînă nu va obţine condamnarea la moarte a soţului meu. Şi o va face. Însuşi Metternich l-a însărcinat cu instruirea acestui proces.

— Şi cam ce-aş putea să fac eu pentru dumneavoastră, contesă ?

— Ştiu că sînteţi foarte bine văzut de cancelarul Metternich. Poate că un cuvînt bun din partea dumneavoastră i-ar putea smulge un act de clemenţă. Am căzut în genunchi în faţa celor mai înalte personalităţi din Italia, implorînd o intervenţie în favoarea lui Federico. Unii mi-au făgăduit sprijinul. Printre aceştia, arhiducele Régnier, viceregele Lombardo-Veneţiei, contele Strasoldo, guvernatorul Milanului, Marie Louise de Parma, fosta soţie a lui Napoleon, arhiepiscopul Milanului, Gaysruck mi-au arătat multă solicitudine. N-au realizat însă nimic, deşi s-au adresat împăratului însuşi. Situaţia lui Federico este îngrozitoare. Ca să-şi scape pielea, contele Duco i-a atribuit toate crimele posibile. Colonelul Arese a făcut mărturisiri complete, înnegrind şi mai mult rolul soţului meu. Sînt disperată. Numai dumneavoastră mai puteţi face ceva pentru el. Un cuvînt al lui Metternich poate stinge procesul.

Îşi frămînta nervos batista ; la un moment dat o sfîşie.

— Contesă, voi face tot ce-mi va sta în putinţă. Vă făgăduiesc.

După plecarea contesei Teresa, Gerald rămase pe gînduri. Retrăia în închipuire emoţiile lui Confalonieri, în momentul arestării lui. Îşi aminti că şi Robert trecuse printr-o spaimă asemănătoare cînd fusese ridicat din casa principelui Palagonia. Îl zguduiră fiorii. Pentru întîia oară în viaţă, îl încolţi teama. Dacă se va afla vreodată de întrevederile lui cu bancherul Klaus şi de rolul pe care-l jucase în înarmarea carbonarilor, va ajunge să cunoască celulele subterane ale temniţei de la Spielberg. Va zace pe

o saltea de paie, alături de instituitorul Silvio Pellico, de Confalonieri și de camarazii lor de luptă. Aceștia suferau pentru că se jertfiseră unui ideal. El, Gerald, ce urmărise ? Sporirea pe orice cale a averilor Casei Sunderland. Cu ce s-ar fi deosebit de Ouvrard, acest jalnic personaj din lumea marilor afaceriști, care intra periodic în închisoare fiindcă operațiile sale financiare frizau escrocheria ? Evident, Casa Sunderland nu escrocase pe nimeni. Operațiile ei erau executate în limitele legalității. Se putea însă vorbi de aspectul lor moral ? Adevărul este că afacerile și morala n-au făcut niciodată căsnicie bună. Pentru oamenii care aleargă după bogății, scrupulele constituie o povară de care trebuie să se lepede cît mai iute.

Gerald rămase la Milano numai trei zile, în cursul cărora verifică personal și prin asistenții săi operațiile și registrele Băncii Sunderland. Raymond asistă la acest control sub directa supraveghere a unchiului său.

În drum spre Roma, Gerald făcu un scurt popas la Modena. Aducea marelui duce Francesco al IV-lea vești plăcute. Depunerile acestuia în băncile Sunderland din Viena și Paris fructificaseră mulțumitor. Gerald înțelegea să continue politica inaugurată de Robert în Italia, păstrînd cele mai cordiale relații cu suveranii respectivi. „Diplomatul familiei" își dovedea *post-mortem* abilitatea. Într-o Europă dominată de Sfînta Alianță nu era posibilă o politică financiară contrară acesteia. Aparent, cel puțin, Casa Sunderland trebuia să se arate docilă.

Marele duce îl primi cu simpatie.

— Vă rog, duce, să primiți condoleanțele mele pentru moartea regretatului dumneavoastră frate. Îi păstrez cele mai frumoase amintiri. Vă rog totodată să transmiteți omagiile mele contesei de Valdejoso.

Chipul marelui duce se întunecă.

— Și ducatul Modenei a suferit o ireparabilă pierdere prin moartea prefectului nostru de poliție Giulio Besini. A pierit victimă a unui atentat. Un carbonar l-a înjunghiat noaptea, pe stradă. Besini deschisese tocmai o anchetă asupra unor exaltați care distribuiseră manifeste redactate în latinește trupelor ungurești aflate în drum spre Napoli. Închipuiți-vă, îndemnau soldații să nu lupte împotriva

guvernului constituțional din Regatul Celor Două Sicilii. Besini a operat cu rapiditate un mare număr de arestări. În cursul anchetei s-a stabilit că indivizi infectați de virusul revoluționar puneau la cale răsturnarea regimului ducal din Modena și anexarea acestuia la o iluzorie republică italiană. În vreme ce interogatoriile dezvăluiau fapte de o gravitate excepțională, prefectul nostru de poliție primea scrisori de amenințare, menite să-l intimideze și să-i zăgăzuiască zelul pus în slujba guvernămîntului nostru. Moartea lui Besini nu va rămîne nepedepsită. Am ordonat arestarea tuturor suspecților. Se pare că un grup de carbonari, amestecați în acest atentat, s-au refugiat în ducatul de Parma. Am cerut marei ducese Marie Louise să extrădeze pe toți cetățenii Modenei refugiați pe teritoriul Parmei. Din nefericire n-am întîlnit înțelegerea pe care o așteptam. Prost sfătuită de contele Neipperg, a refuzat să-mi satisfacă cererea. Bineînțeles, n-am dezarmat. M-am adresat cancelarului Metternich și împăratului, care mi-au făgăduit că îi vor ordona să-mi satisfacă doleanțele.

Marele duce vorbea grăbit, fără întrerupere, ca o trăsură pornită la vale și care nu se poate opri. Un fel de logoree nervoasă, justificată de teama pe care i-o stîrneau carbonarii, de mînia provocată de asasinarea lui Besini, de nesiguranța zilei de mîine.

În seara aceea îl reținu pe Gerald la cină. Marele duce era atît de iritat, încît abia se atingea de mîncare.

— Italia, zise el, e pe punctul de a se prăbuși, datorită așa-ziselor „idei-noi", care o sapă la temelie. Nu poate fi salvată decît printr-o revenire la tradițiile absolutiste. Suveranilor le rămîne o singură cale. Să lupte cu îndîrjire împotriva a tot ce este modern, împotriva teoriilor democratice, împotriva constituțiilor care le îngrădesc puterea. Capetele încoronate dețin această putere în virtutea dreptului divin ; în consecință, din punct de vedere politic sînt infailibili, iar acțiunile lor se identifică deci cu interesele popoarelor pe care le conduc. Marele duce era încredințat că luptă pentru binele supușilor săi. Știi ce am constatat, duce ? Majoritatea carbonarilor arestați sînt oameni instruiți. Aceasta m-a făcut să ajung la o concluzie. Cultura este prin definiție ostilă legitimității. Universitățile sînt

focare de primejdii pentru existența statului. Voi goli universitățile de studenți.

Marele duce nu lansa o teorie nouă, își zise Gerald. Nu de mult citise în ziare o declarație făcută de împăratul Austriei cu prilejul unei vizite la Universitatea din Padova. „Nu am nevoie de savanți și de erudiți, se adresase el profesorilor. Vă cer numai să-mi formați supuși devotați mie și dinastiei mele."

Marele duce îi mulțumi pentru beneficiile neașteptat de mari realizate de plasamentele sale în cadrul Casei Sunderland.

— Sînt fericit, duce, să continui cu dumneavoastră o colaborare pe acest tărîm, rosti el după ce analiză extrasele de conturi. În curînd am să vă încredințez cincizeci de milioane de ducați. Știu că vor intra pe mîini bune.

Gerald fu ispitit să profite de buna dispoziție a suveranului Modenei spre a interveni în favoarea lui Confalonieri. Dar se răzgîndi. În fanatismul său, marele duce ar fi fost în stare să acționeze în sens diametral opus, deservindu-l nu numai pe contele captiv, ci și pe Gerald însuși.

În noaptea aceea Gerald se întoarse abătut la hotel. Monologul interminabil al augustului său amfitrion îl năucise. Raymond, Benjamin și Lafont, care participaseră la dineu, îi respectau tăcerea. Și ei erau impresionați, ca și Gerald, de tot ce auziseră.

La hotel, secretarul acestuia, Julien Lefèvre, îl aștepta cu corespondența. Gerald își făcuse deprinderea de a nu amîna niciodată pe a doua zi rezolvarea hîrtiilor sosite prin curieri speciali.

Pe masa din camera sa erau așezate două mape cu documente. În stînga mesei, Lefèvre stătea respectuos în picioare.

Gerald bău un pahar cu apă, se uită la ceasul care indica miezul nopții, suspină, apoi se așeză la masă. Desfăcu prima mapă. Expedie hîrtiile care nu prezentau o importanță deosebită. Deodată se întunecă. Printre documentele din mapă privirile îi căzură asupra unei foi de hîrtie de mărime mijlocie, pe care scria cu litere mari, de tipar :

„Mulți dintre noi zac azi în temnițe. Carboneria însă nu a abandonat lupta. În locul unui carbonar căzut, alți zece se ridică. Dușmanii carbonarilor, trădătorii și vînduții vor fi nimiciți. Și tu ești unul dintre dușmani. Amintește-ți de Klaus, mort în închisoare. Amintește-ți de Manfredonia. Cu Klaus ai încheiat un acord pe care l-ai încălcat. Manfredonia a fost arestat de poliția secretă austriacă după ce a ieșit din casa ta. Tribunalul nostru te-a judecat și în unanimitate te-a condamnat la moarte. Pregătește-te sufletește, Gerald Sunderland duce de Lusignan, pentru ziua ta cea de pe urmă. Nu va întîrzia. *Italia regenerata. Vincere o morire*".

Urma semnătura sub forma unui craniu cu două oase încrucișate dedesubt.

După ce parcurse cu privirile foaia, o întinse secretarului.

— Cine a adus hîrtia aceasta ?

Lefèvre o citi uluit. Se făcuse vînăt la față.

— Nu... nu știu. Nu am pus-o eu în mapă. Vă jur... Nu știu cum a putut să ajungă printre celelalte hîrtii...

Lafont i-o smulse din mînă. O citi la repezeală.

— Unde te aflai cînd ai pregătit mapa cu documente ?

— În camera mea.

— Se mai afla cineva lîngă dumneata ?

— Nu. Curierul care-mi adusese hîrțiile plecase.

— Printre hîrtiile aduse de curier nu figura și această piesă ?

— Nu, *Monsieur*.

— În timp ce orînduiai hîrtiile în mapă, sau după aceea, ai ieșit cumva din odaie ?

Secretarul își duse mîna la frunte.

— Nu știu... Nu-mi amintesc... Se poate să mă fi dus pînă la toaletă. Dar nu sînt sigur.

— Mulțumesc, rosti Lafont sec.

— Poți să te retragi, Lefèvre, zise Gerald.

Secretarul ieși confuz.

— Ce zici de chestiunea aceasta, Lafont ?, întrebă Gerald.

— A strecurat-o probabil vreun servitor, profitînd de absența lui Lefèvre. Am să fac o anchetă discretă.

— Inutil. N-ai descoperi nimic. Şi chiar dacă ai să-l găseşti pe făptaş, ce rezolvi ? Nu s-a urmărit decît intimidarea mea. Dacă citeşti printre rînduri, îţi poţi da uşor seama că au făcut aluzie la Besini. Ciudat ! Oamenii aceştia bănuiesc că eu i-am denunţat pe Klaus şi pe Manfredonia. Arestarea lui Monfredonia după ce m-a vizitat, constituie într-adevăr o coincidenţă tulburătoare. Adevărul e că nu am nici un amestec în arestarea lor. O ştii prea bine, Lafont.

— Voi întări paza în jurul dumneavoastră, *Sir*.

— Cred că Besini era păzit de o gardă puternică. Ce i-a folosit ? Atentatorii găsesc mai întotdeauna fisuri prin care să se strecoare. Acuma îmi explic focul de armă tras asupra mea la Viena... Lafont, aş dori un raport detaliat asupra contelui Federico Confalonieri. Şi un al doilea raport asupra carbonarismului din Modena. Îşi consultă iarăşi ceasul. S-a făcut tîrziu. Nu vă mai reţin, se adresă el celor de faţă...

În noaptea aceea Gerald dormi puţin şi agitat. Îl munceau gîndurile. Scrisoarea de ameninţare îl tulburase. Nu era înfricoşat. Poate fiindcă era tînăr, moartea nu-l impresiona prea mult. Îl ustura însă demascarea propriei lui duplicităţi. Angajase discuţii cu emisarii carbonarilor, primise şi banii acestora, ca mai tîrziu să anuleze totul printr-o simplă trăsătură de condei. În fond, carbonarii aveau dreptate. Gerald fusese întotdeauna adeptul unei politici de liberalizare în toate domeniile. Din oportunism şi poate şi din laşitate, abandonase acest crez şi se angajase, la început cu rezerve, apoi din ce în ce mai accentuat, pe făgaşul reacţionar deschis de Metternich. Tatăl său, Richard, îşi făcuse din Talleyrand un instrument. El, Gerald, îşi închipuise că-l va manevra pe Metternich, dar în realitate se lăsase manevrat de acesta. O abdicare care îl făcu să se ruşineze. Cum de ajunsese aici ? I se putea reproşa lipsa de experienţă. Impetuozitatea nu dădea întotdeauna cele mai bune rezultate...

A doua zi fu chemat la palatul ducal. Francesco al IV-lea era plin de bucurie. Primise veşti bune de la Viena. Împăratul dăduse ordin ducesei Marie Louise să înceteze a mai proteja pe liberaliştii italieni şi să satisfacă cererile de extrădare ale suveranului Modenei.

Seara, Lafont îi prezentă un raport succint asupra situației politice din Modena. Tabloul era sumbru. Sute de arestați zăceau în celulele fortăreței Rubiera, care era păzită de un batalion de pușcași austrieci. Un tribunal extraordinar alcătuit din trei magistrați, printre care un profesor de drept în vîrstă de optzeci și patru de ani, judeca în primă și ultimă instanță crimele de lezmaiestate și de afiliere carbonaristă. Sentințele pronunțate erau grele. Se aplicaseră numeroase pedepse capitale. Universitățile erau închise de autorități, deoarece studenții provocaseră tulburări, manifestîndu-și simpatia pentru complotiștii din Piemont, Lombardo-Veneția și Napoli. Lafont nu avusese încă timp să întocmească dosarul Confalonieri. Ceruse însă informații de la Milano, care trebuiau să-i parvină în următoarele zile.

După o ultimă vizită la palatul ducal, Gerald părăsi Modena, îndreptîndu-se spre Roma. Convoiul lui de trăsuri avea o escortă puternică. Italia era bîntuită de briganzi care atacau pe călători spre a-i jefui. Cei care încercau să le reziste erau uciși. Se spunea că unele cete de briganzi lucrau mînă în mînă cu carboneria, care le furniza arme și informații, obținînd în schimb jumătate din pradă. Gerald socotea că aceste zvonuri erau lansate de acei care voiau să compromită carboneria. Pentru orice eventualitate, își lua măsuri de precauțiune.

Raymond și Benjamin erau încîntați de această călătorie întreprinsă în împrejurări atît de aventuroase. Un singur lucru supăra pe toată lumea. O căldură umedă, înăbușitoare, grea, care se infiltra prin toți porii. Călătorii transpirau din abundență, schimbînd cîte două cămăși pe zi. Trecură prin Bologna, Florența, Siena, Grosseto și Civitavecchia, făcînd popasuri ziua și pornind la drum o dată cu înserarea.

Ajunseră la Roma în miez de noapte. La Palazzo Castelfranco se făcuseră ample pregătiri în vederea sosirii marelui patron. Clădirea albă, scăpărătore de lumini, strălucea ca o bijuterie pe o pernă de întuneric albastru-violet. Cina somptuos servită, multitudinea de servitori aferați, luxul acela imperial etalat cu un rafinament și o eleganță de expresie care ridicau arta decora-

tivă la nivelul artelor majore îl impresionară chiar şi pe Gerald, deşi existenţa lui se depăna în mod curent în cadrul unor reşedinţe cu ambianţă de muzeu.

Benjamin avu încă o dată prilejul să aprecieze forţa banului şi multiplele satisfacţii pe care cei bogaţi şi le pot cumpăra graţie stăpînirii aurului. Săracii îşi îngăduie o singură plăcere. Să toarne copii. Singura plăcere care — aparent — nu costă nimic, dar care generează mai tîrziu griji şi reponsabilităţi fără număr.

Gerald ordonă să li se servească cina în grădină. Noaptea aşternuse pe cer feerice scînteieri tăcute, jocuri de umbre şi de lumini astrale, care se îngînau cu umbrele copacilor şi luminile lampadarelor din parc. Se pornise un vînticel răcoros — balsam dumnezeesc după zăpuşeala din timpul zilei — care aducea miresme de flori şi spulbera jerbele argintii de apă, ţîşnite dintr-o monumentală fîntînă albă, de un baroc exuberant. Ţîrîitul greierilor se împletea cu fîşîitul de mătase al apelor în mişcare.

Mîncărurile rafinate, vinurile generoase, predispuneau la bună dispoziţie. Luna îşi ridica spre zenit rotunjimile crestate de culmile copacilor, dincolo de care apăruse rotundă şi curioasă ca un copil care se uită peste gard în curtea vecinului.

Foşnetul apei din fîntînă, răcoarea, vinul din cupă, luna sau poate ameninţarea cu moartea făcură să crească în sufletul lui Gerald o năvalnică sete de viaţă. O sete de viaţă atît de puternică, de răscolitoare, încît căpăta intensităţi dureroase. O întrebare prinse să-l chinuiască. Dacă va fi să moară mîine, care va fi bilanţul propriei lui existenţe ? Străbătuse Europa în lung şi în lat, dar cu ce se alesese ? Viena, oraşul cîntat de poeţi, îi evoca o bancă. Londra — altă bancă. Parisul — o cloacă de intrigi răscolite de pofta de aur a oamenilor. Madridul — o lume crepusculară care sombra în mizerie şi de care deci nu merita să se ocupe. Milano, Napoli, Roma, New York — bănci, bănci, bănci...

Dacă omul şi-ar cunoaşte anticipat data morţii, cum şi-ar petrece ultimele zile, ultimele ore, ultimele minute ?... S-ar lamenta cuprins de disperare, sau s-ar stră-

dul să guste ultimele plăceri pe care i le mai oferă existența terestră ? Nu te poți ghida, de pildă, după stările sufletești manifestate de condamnații la moarte. Alta ar fi mentalitatea și comportarea dacă toți oamenii și-ar cunoaște data precisă a morții, sau ar avea această revelație cu un interval de timp apreciabil care să preceadă sfîrșitul.

Gerald se gîndi să profite de clipa prezentă, ca și cînd peste o zi sau două ar fi avut *rendez-vous* cu moartea. Văzută prin această prismă, viața, natura înconjurătoare căpătau alte valori, alte profunzimi, alte perspective. Poate că existența umană ar părea mai lungă, mai complexă, mai plină, dacă oamenii ar gusta fiecare clipă delectîndu-se cu frumusețea unui apus de soare, cu gingășia unei păsărele, cu fermecătoarea prezență a unei flori... O atitudine de contemplare în fața imensității firii.... Dacă ar adopta o asemenea atitudine, poate că oamenii nu s-ar trezi către apusul vieții cu acel trist simțămînt de neîmplinire, cu acel gust amar al înfrîngerii, consecință a unei vieți cheltuită în zadar ! Se întrebă dacă îndoielile acestea nu precedau una din acele crize de depresiune nervoasă pe care le încerca de la o vreme încoace, la intervale tot mai apropiate.

Se întoarse spre nepoții săi și îi întrebă fără tranzație :

— Cunoașteți Roma, băieți ?

Raymond și Benjamin îl priviră nedumeriți.

Raymond îi spuse că o cunoștea vag. Îl însoțise de cîteva ori la Roma pe bunicul său, Richard. Locuise la Palazzo Castelfranco. Evident, despre oraș nu știa mare lucru. Se plimbase cu trăsura pe străzi, intrase prin cîteva biserici și palate... și atît.

„O viziune incompletă a orașului etern", își zise Gerald zîmbind cu indulgență.

Benjamin trecuse o singură dată prin Roma. Cînd adusese la analiză pilulele, batista și cioburile paharului pe care-l folosise unchiul Robert, înainte de a muri. Stătuse atunci la Roma cîteva zile, pînă obținuse rezultatele analizei. Și el fu găzduit la Palazzo Castelfranco.

— Dar casa aceasta ați vizitat-o ? îi întrebă Gerald. V-ați uitat la tablouri, la statui, v-ați oprit în fața fîntînilor ?

Nepoții se simțeau stingheriți. Nu înțelegeau rostul întrebărilor.

— Trebuie să fac o mărturisire, zise Gerald. Nici eu nu cunosc Roma, deși am străbătut-o adeseori. Nici casa aceasta nu o cunosc. Nici eu nu m-am uitat la tablouri și la statui decît în treacăt. Și voi, băieți, ca și mine, ați umblat pe străzile Romei, dar nu i-ați admirat splendorile. Viziunea voastră asupra acestui oraș este trunchiată. N-ați știut să îl priviți, să vă extaziați în fața comorilor lui. Nici eu n-am știut. Aveam alte gînduri. De azi înainte vreau să acoperim această lacună. Vom face cunoștință cu Roma. Ne vom strădui să-i cîștigăm prietenia. Ați vizitat vreodată Capela Sixtină, vila Borghese, Coliseul, grădinile Vaticanului ?

— Nu ! răspunseră băieții cu jumătate glas.

— Nici eu, replică Gerald. Cînd te gîndești că pelerini din lumea întreagă vin la Roma spre a-i admira minunățiile. Unii abia dacă au cîțiva bani în buzunar. Se hrănesc cu frumosul. Își îndestulează spiritul în dauna pîntecului. Mîine de dimineață mergem să ne desfătăm și noi cu priveliștile Romei. Și acum haidem la culcare. Mîine să fim odihniți. Ne așteaptă o zi grea. Pornim și noi în pelerinaj, prin Roma. Afacerile să mai aștepte...

A doua zi de dimineață — foarte devreme, fiindcă era mai răcoare — se urcară în trăsură și plecară la drum. Gerald nu acceptase să fie însoțit de o gardă bine înarmată, așa cum îi sugerase Lafont. Lafont avu totuși grijă să trimită pe urmele marelui patron cîțiva oameni de încredere, care primiseră misiunea să-l supravegheze de la distanță și să intervină numai în caz de agresiune.

Gerald și nepoții săi dădură o primă raită prin Forum. Își luaseră un ghid, pe Nicolo Bandinelli, un tînăr și entuziasmat pictor, nepotul majordomului de la Palazzo Castelfranco. Într-o epocă în care Romantismul în artă își cîștiga tot mai mulți adepți, Bandinelli rămînea un înflăcărat partizan al neo-clasicismului, sub aspectul său cel mai intransigent, și un ireductibil admirator al lui David. Severitatea virilă, pompa și stoicismul roman din „Jurămîntul Horațiilor", puritatea nudurilor copiate după statuile antice din „Sabinele" și din monumentala pînză „Leonida

la Termopile" constituia pentru Bandinelli perfecțiuni ale artei picturale. Cultul lui pentru reînvierea clasicismului lua asemenea proporții, încît reproșa pînă și idealului său David că în redarea drapajelor de purpură, a broderiilor de aur, a mătăsurilor ample, renunța la rigiditatea rece, inspirată de sculptura greacă și romană, introducînd o notă de senzualitate, o bogăție de nuanțe care vădeau rămășițe ale influenței unui baroc pe care îl ura de moarte. Pentru Bandinelli, Roma nu exista decît prin vestigiile artei romane imperiale și prin operele Renașterii. Goticul, Barocul, Rococoul și Romantismul reprezentau negarea artei, obscurantismul și, mai rău de orice, prostul gust.

Bandinelli le arătă cele trei coloane corintiene, zvelte și elegante, ultimele vestigii ale templului lui Castor și Pollux, ridicat în preajma lacului Juturna, unde Dioscurii — spune legenda — și-au adăpat caii după bătălia de la Regilla ; ruinele casei Vestalelor, cu cisternele lor în care preotesele adunau apa de ploaie, căci le era interzis să se folosească de apa adusă prin apeducte ; templul divinului Romulus, ridicat de împăratul Maxențius în memoria fiului său mort în floarea vîrstei ; Coliseul, acea imensă scoică de piatră care putea adăposti cincizeci de mii de amatori de lupte, gladiatori și jocuri de circ ; templul lui Antonius și al Faustinei, cu coloanele lui corintice, transformat în biserică creștină ; mărețele Terme ale lui Caracalla cu mozaicuri încă intacte, cu vaste arcuri îmbrăcate în plante agățătoare, cu bazine sfărîmate, în care numai apa de ploaie își mai găsea din cînd în cînd sălașul ; Arcul de Triumf al lui Constantin, înălțat în cinstea victoriei creștinismului asupra lumii păgîne ; teatrul lui Marcellus, care servise drept fortăreață în evul mediu ; Forul lui Traian — una din minunile lumii antice — edificat de arhitectul Apolodor din Damasc pentru glorificarea învingătorului dacilor lui Decebal...

Bandinelli vorbea transfigurat despre splendorile de mult apuse ale Romei Imperiale. Rezemat de o coloană sfărîmată, populа ruinele cu împărați, cu senatori, cu ostași în zale, cu încîntătoare curtezane, cu oameni din popor, dînd o viață imaginară colonadelor surpate, pieților invadate de bălării și mărăcini, templelor ce-și înălțau

spre cer crîmpeie de ziduri, asemenea unor cioturi descărnate...

Pictorul acesta tînăr era atît de îndrăgostit de lumea moartă a străvechei Rome, încît găsea accente de un lirism impresionat, de un patetism zguduitor.

Gerald îl asculta cu plăcere. Ruinele acestea, care oglindeau o civilizaţie strălucită, dar definitiv apusă, părea să scoată în evidenţă inutilitatea strădaniilor omeneşti. Toţi oamenii aceia care duraseră cu imense sacrificii splendoarea Romei erau acum pulbere. De pe urma lor rămăseseră cîteva resturi de piatră. Ce va rămîne să vorbească posterităţii despre gloria Casei Sunderland-Beauclair ?

Gerald şi nepoţii săi se înapoiară la Palazzo Castelfranco obosiţi, transpiraţi, prăfuiţi, deshidrataţi, încinşi de soarele văratic, dar plini de încîntare pentru tot ce văzuseră.

— Mîine ne vom continua turneul prin Roma, se adresă Gerald tînărului pictor pe care îl invitase la prînz. Ce ne recomanzi în continuare ?

— O vizită la Tivoli ! răspunse Bandinelli.

— Perfect. Mîine vom merge la Tivoli, consimţi Gerald...

Un dicton francez spune că „Omul propune, Dumnezeu dispune".

În cursul după-amiezii începu să plouă cu invitaţii scrise, pentru diverse baluri, recepţii şi banchete. Protipendada Romei înţelegea să se facă agreabilă lui Gerald Sunderland-Lusignan, acest Hercule al timpurilor moderne, care ducea pe umerii lui un formidabil edificiu economic şi industrial. A doua zi de dimineaţă era poftit la Vatican de către cardinalul Consalvi. Totodată îşi anunţaseră vizita cardinalul Cavalchini, guvernatorul Romei, bancherul Torlonia, prinţul rus Demidov şi alte personalităţi de prim rang din societatea romană.

În aceeaşi seară sosi de la Milano copia dosarului întocmit de poliţia secretă austriacă asupra contelui Confalonieri, precum şi copiile interogatoriilor pe care judecătorul de instrucţie Salvotti i le luase după arestare. Lectura acestor documente dezvăluia situaţia deosebit de gravă a

contelui, pe care Salvotti îl desemna drept șef al carbonerie din Lombardia.

— Se pare că soarta lui Confalonieri e pecetluită, rosti Gerald după ce încheie studierea dosarului.

— Mă tem că nu mai e nimic de făcut, zise Lafont, de obicei foarte fecund în soluții.

— Am să intervin totuși pe lîngă Metternich. Nu sper să realizez mare lucru. Am făgăduit însă contesei Teresa că îi voi da sprijinul. Și am să-mi respect cuvîntul. Rămase cîteva clipe gînditor. Știi care este unul dintre cele mai grele capete de acuzație ce i s-au adus contelui ? Invitația de a întemeia școli la Milano și în restul Lombardiei. Răspîndirea culturii constituie o crimă în Italia de Nord. Declarațiile ducelui de Modena nu exprimau o părere personală, ci dădea grai unei mentalități a păturii conducătoare austriece, unei politici de stat. Da, da. Am să-l sprijin pe Confalonieri. Am să-i sprijin și pe carbonari.

Lafont ar fi fost ispitit să-l întrebe dacă luase această hotărîre în urma primirii acelui ciudat mesaj prin care era amenințat cu moartea.

— Trebuie să ne respectăm cuvîntul dat, Lafont, repetă el.

Șeful departamentului informațiilor se întrebă dacă marele patron nu-i citise gîndurile. Vorbele acestuia sunau ca o justificare. Lafont ar fi fost curios să cunoască motivele ascunse ale deciziei lui Gerald. Adoptase această linie de conduită din considerente umane, sau totul se datora groazei de a nu fi ucis ? Lafont constată cu ciudă că nu era în stare să citească gîndurile interlocutorului. Mobilurile care determinau acțiunile acestuia erau atît de bine calculate, încît nu permiteau a se trage concluzia că s-ar fi datorat unor sentimente personale de teamă față de posibilitatea unui atentat.

Gerald fusese rugat de Consalvi să-și prelungească șederea la Roma, deoarece Sanctitatea Sa Papa dorea să-l primească în audiență. O indispoziție a Sfîntului Părinte nu-i îngăduia să fixeze prea curînd data audienței. În orice caz, întîrzierea aceasta va fi de ordinul zilelor. Medicii pronosticau o îmbunătățire grabnică a stării sănătății Papei.

Gerald cunoştea motivul interesului pe care Vaticanul i-l arăta de la o vreme. Sfîntul Scaun întîmpina grave dificultăţi financiare. Tronul creştinătăţii avea nevoie de un împrumut care să-i restabilească echilibrul economic. Faţă de această situaţie, era preferabil să se adreseze creştinului Gerald Sunderland decît evreului Karl von Rotschild. Unii cardinali cu vederi mai largi opinau că Sfîntul Scaun ar putea apela şi la unul şi la celălalt. Interesele superioare ale Papalităţii primau orice considerente sentimentale. Cînd auzise această opinie, cardinalul Consalvi îşi spusese că de la izgonirea cămătarilor din templu de către Isus Hristos se scurseseră multe, foarte multe secole. Concepţiile evoluaseră de atunci. Actualul urmaş al Sfîntului Petre pe tronul Romei avea îngăduinţa să negocieze cu cămătarii. Creştinii contemporani Mîntuitorului Isus erau mai cumpătaţi. Astăzi reprezentanţii bisericii catolice aveau gusturi mai rafinate şi deci nevoi sporite. Compromisurile deveneau necesare. Un Papă, pe nume Alexandru al VI-lea, nu purtase oare un cordial schimb de scrisori cu Sultanul Baiazid ? Machiavelli i-ar fi găsit o scuză. Corespondenţa aceasta reprezenta un act diplomatic şi se încadra în perogativele principelui.

Tratativele asupra împrumutului avansau mulţumitor. Cardinalul Consalvi era un diplomat înnăscut. Suplu, acomodant, dispus să facă importante concesii, se arăta un partener ideal pentru Gerald şi pentru ceilalţi reprezentanţi ai Casei Sunderland.

Paralel cu discuţiile de afaceri, Gerald participa la numeroasele recepţii şi baluri la care era invitat. Îşi dezvolta relaţile cu societatea înaltă a Romei pontificale. Mai toate marile familii numărau printre membrii lor cardinali influenţi, care-i puteau da un sprijin efectiv nu numai pe lîngă Vatican, ci şi pe lîngă curţile regale şi imperiale legate încă de biserica catolică. Gerald cunoştea autoritatea de care se bucura congregaţia la Paris, acest instrument al Vaticanului. Nu strica să-şi facă un aliat din biserică. Gerald nu credea în dumnezeire. Credea însă în slujitorii ei.

Într-una din seri, descinse la palatul Torlonia, din piaţa Veneţia. Bancherul Torlonia îşi începuse cariera

vînzînd panglici și dantele într-o tarabă modestă. Priceperea, tenacitatea, spriritul său mercantil, poate și norocul îl ajutaseră să se smulgă din mediocritatea comerțului *en détail* și să urce rapid pe culmile lumii afaceriste din Roma. Îmbogățirea aceasta miraculoasă îi îngăduise să cumpere, pe lîngă palate și domenii fără număr, și un titlu ducal. Fostul negustor de panglici devenise duce de Bracciano. Nevastă-sa uitase că pe vremuri făcea singură bucătăria. Acum comanda o armată de servitori, pe care-i mustruluia cu energie. Verifica personal socotelile prezentate de bucătarul-șef, inspecta în fiecare zi pivnițele, cămările, grajdurile, și cicălea pînă la exasperare pe bietele femei de serviciu care lustruiau palatul din pod și pînă în bucătărie. Seara, în schimb, devenea cucoană. Își turna pe ea bijuteriile achiziționate prin tot felul de mijloace și privea de sus pe doamnele din aristocrație, lipsite de resursele ei. Despre bijuteriile acestea, contesa Anna Potocka spunea lucruri ciudate. Se pare că în momentul ocupării Romei de către francezi, Torlonia primise în depozit pietre prețioase *la greutate,* printre care și tezaurul bisericii Notre-Dame de Lorette. În lipsa unui inventar cu specificații precise și detaliate, Torlonia le-a restituit mai tîrziu, tot *la greutate,* înlocuind însă pietrele de o mare valoare cu altele mici, imperfecte. Așa se pun bazele marilor averi...

Ca înfățișare și maniere. Torlonia nu se deosebea mult de „Burghezul gentilom" imaginat de Molière. Era însă net superior replicii sale din lumea rampei, printr-o șiretenie de vulpe, aliată cu o perseverență de cîrtiță. Torlonia cucerise cele mai înalte poziții ale societății romane cu impetuozitate și dîrzenie, răsturnînd toate obstacolele pe care unii încercaseră să le pună în calea sa. Nobilii cu sînge subțiat fuseseră literalmente luați cu asalt de Torlonia, care nu le dăduse timp să se reculeagă și nici măcar să răsufle. Cînd se treziseră după bătălie, constataseră că bancherul se instalase învingător în inima lumii lor, însușindu-și titluri, privilegii și o morgă cu adevărat ducală. Nici un personaj de seamă în trecere prin Roma nu scăpa de insistențele lui. În felul acesta își înmulțea relațiile și

cîştiga paralel clienţi importanţi, susceptibili să se folosească de serviciile băncii lui.

Torlonia îl primi pe Gerald cu acel amestec hibrid de familiaritate şi servilism pe care parveniţii îl adoptă faţă de personajele însemnate. Proaspătul duce de Bracciano evoca o vitrină cu bijuterii. Butoni cu diamante, nasturi din diamante la cămaşa de muselină, la jiletca înflorată şi la fracul roşu-cardinal, broşă încrustată cu diamante la jaboul de dantelă, catarame cu diamante la pantalonul strîns sub genunchi şi la pantofii de lac, iar pe deasupra puzderie de decoraţii — mari cruci, comandorii, insigne onorifice şi un mare cordon albastru, care să contrasteze cu fracul roşu. Ducesa de Bracciano purta pe ea cam două kilograme de smaralde, rubine, safire şi briliante. Adunarea era pestriţă. Principi, ambasadori, scriitori, aristocraţi de toate naţionalităţile, pictori, femei frumoase, militari şi... mai ales cardinali. O manifestare mondenă la Roma, lipsită de prezenţa decorativă a unor cardinali, îşi pierdea tot lustrul. Cardinalii erau mai necesari decît orchestra.

Torlonia prezentă lui Gerald şi nepoţilor săi nenumărate celebrităţi locale şi internaţionale. Nume ilustre şi titluri nobiliare, răsunătoare, se înlănţuiau într-o horă haotică, într-un caleidoscop în care se îmbinau nu numai culori, dar şi sonorităţi ameţitoare.

Patru orchestre cîntau în două saloane, într-o galerie de tablouri şi într-o imensă sală de bal. Orchestrele erau plasate la distanţe rezonabile unele de altele, astfel încît să nu se acopere.

Gerald cunoscu şi multe femei frumoase. Îl izbi în special un cuplu de adolescenţi — o fată şi un băiat — de o asemănare uluitoare şi în acelaşi timp de o frumuseţe ireală.

— Interesantă pereche, nu-i aşa ? zîmbi amfitrionul, care remarcase plăcuta surprindere oglindită în ochii invitatului său. Fraţi gemeni. Principesa Vittoria şi principele Lorenzo di Serracapriolo. Amîndoi sînt de vînzare. Şi la propriu, şi la figurat. Doriţi să vi-i prezint ?

Gerald surîse ca de o glumă bună.

— De ce nu? Aici la Roma am avut prilejul să întîlnesc o lume extrem de colorată. Cea mai nedreaptă critică ce i s-ar aduce ar fi monotonia.

Principesa și principele de Serracapriolo se arătară politicos încîntați de noile cunoștințe. Raymond îi salută încreţind din sprîncene. Nu înţelesese la ce se referea termenul „de vînzare". În schimb Benjamin se întunecă brusc la faţă.

În noaptea aceea Torlonia manifestă o mare curtenie faţă de Gerald. Îi ţinu aproape în permanenţă companie. După supeul de la miezul nopţii, amfitrionul făcu în aşa fel încît să se izoleze cu oaspetele său. Ieşiră pe un balcon care domina piaţa Veneţia. Bancherul îndrumă abil conversaţia pe tărîmul afacerilor. Îl lăsă pe Gerald să înţeleagă că el, Torlonia, fusese cel care recomandase cardinalului Consalvi un contact direct cu şeful Casei Sunderland. Îl preferase pe Gerald Rotschildzilor care manifestaseră un interes deosebit pentru viitorul împrumut.

— O colaborare cu Casa Rotschild nu îmi surîde pentru moment, spuse bancherul în treacăt. Aş prefera să conlucrez cu Casa dumneavoastră.

Vorbele bancherului, fără a avea semnificaţia unei oferte directe, deschidea totuşi o portiţă pentru viitoare discuţii. Rămînea de văzut cum va reacţiona oaspetele său.

Gerald nu se grăbi să răspundă. Se delecta cu un pahar de şampanie. În general nu-i plăcea să colaboreze cu bancheri străini de Casa Sunderland. Torlonia înţelegea să împartă „prada" împrumutului solicitat de Vatican. Pusese beţe în roate lui Karl Rotschild, fiindcă acesta nu acceptase probabil o conlucrare cu Banca Torlonia. Proaspătul duce de Bracciano considera Roma fieful său. Dar în lumea financiară nu era decît un condotier, o forţă locală, care nu se putea încumeta să se lanseze în împrumuturi internaţionale. Îi era însă îngăduit să pretindă a se înfrupta cu o ciosvîrtă din marile festinuri pregătite de alţii.

Gerald întîrzia să răspundă. Fără să se tulbure, Torlonia lansă o frază :

— Ah, să nu uit, *signor* duce. Acum cîteva zile am stat de vorbă cu bancherul Karl Wolff-Rosenberg, care se afla în trecere prin Roma. Îmi spunea că vă cunoaşte.

Gerald înregistră aluzia. Torlonia încerca probabil un mic şantaj. Presupunerea lui Gerald se adeveri imediat.

— Wolff-Rosenberg, continuă amfitrionul, a iniţiat un sindicat de bancheri care intenţionează să se avînte pe piaţa internaţională, teren rezervat actualmente aproape în exclusivitate Caselor Rotschild şi Sunderland.

Torlonia îi dădea deci a înţelege că arunca în competiţie sindicatul lui Wolff-Rosenberg, dacă Banca Sunderland i-ar respinge mîna întinsă. Dar făcuse o greşeală de calcul. Rostise un nume care avea darul să-l indispună cumplit pe interlocutor.

— Nu cred că v-ar prinde rău să realizaţi o înţelegere cu grupul Wolff-Rosenberg, replică Gerald acru. Cunoaşteţi parabola cu mănunchiul de nuiele ? Izolaţi, nu puteţi intra în competiţie cu marile bănci. Uniţi, aveţi unele şanse să le rezistaţi.

Semnificaţia cuvintelor lui Gerald era străvezie. Îşi desconsidera amfitrionul, făcînd o aluzie insultătoare la adresa infimei sale importanţe în arena marii finanţe. Poate că acesta era adevărul. Gerald săvîrşise însă o greşeală, făcîndu-şi un duşman gratuit.

Torlonia zîmbi cu forţată amabilitate.

— Am să reflectez asupra sfatului dumneavoastră, *signor* duce. N-ar fi exclus să-l urmez.

Se înapoiară în salon.

Gerald o văzu pe tînăra principesă Vittoria di Serracapriolo rîzînd în compania unui grup de diplomaţi vîrstnici, în uniforme încărcate cu broderii de aur. Privirile lui şi ale Vittoriei se întîlniră. Pe buzele ei răsări un surîs palid, care ar fi putut avea semnificaţia unei invitaţii.

Gerald şi Torlonia se apropiară de grupul diplomaţilor. Vittoria remarcă manevra lui Gerald. Cînd acesta se înclină invitînd-o la dans, acceptă imediat. Braţul lui drept îi cuprinse posesiv mijlocul. O apropie de pieptul său mai mult decît ar fi îngăduit protocolul. Se avîntară în vîrtejul valsului. Vittoria împrăştia un parfum suav ca o boare înmiresmată de primăvară...

Două zile mai tîrziu, în vreme ce trecea pe jos prin piaţa Spaniei, Gerald îl văzu pe Lorenzo di Serracapriolo în mijlocul unui cerc de tineri. Şi Lorenzo îl zări prin

mulțime. Îl salută de la distanță. Gerald se opri și-i făcu un vesel semn cu mîna. Lorenzo zîmbi. Ceru scuze prietenilor săi, apoi se îndreptă spre Gerald. Își strînseră cordial mîna.

— Iată o întîlnire neașteptată și extrem de plăcută, îi spuse Gerald.

— Plăcerea este a mea, replică Lorenzo amabil.

— O spui din politețe ? îl întrebă Gerald.

— Nu. Sînt foarte sincer.

Privirile tinerilor erau ațintite asupra lor.

— Vrei să mă însoțești cîțiva pași ? îl îmbie Gerald.

— De ce numai cîțiva ? sosi răspunsul, vag impertinent.

Atît de mare era asemănarea dintre Lorenzo și Vittoria, încît Gerald se întreba amuzat dacă nu cumva o avea în fața lui pe Vittoria îmbrăcată în veșminte bărbătești.

Înserarea își lăsă valurile diafane asupra Romei. Coșurile cu flori instalate de florăresele ambulante la picioarele monumentalei scări, care urca într-o armonioasă succesiune de trepte și terase pînă la biserica Santa Trinita dei Monti, răspîndeau parfumuri tari, ce se îmbinau cu miresmele aduse de vînt dinspre parcul vilei Borghese. Snopii de apă țîșnind din fîntîna Barccacia împrăștiau asupra trecătorilor o răcoroasă pulbere lichidă. Ferestrele severului Palazzo di Spagna priveau de la înălțime mulțimea care se foia în susul și în josul pieței.

— Am participat pînă acum la o foarte plictisitoare ședință de lucru și am ieșit să iau puțin aer, spusee Gerald.

— V-aș sugera o plimbare prin grădina Pincio. Dacă nu vă supără, sînt gata să vă însoțesc, se oferi Lorenzo.

— Îți mulțumesc pentru amabilitate.

Urcară agale scara pînă la piaza Santa Trinnita del Monti, o luară de-a lungul aleii dominată de grădina vilei Medici și intrară în Pincio.

Se întunecase. Copacii își conturau pe cerul înstelat coroanele stufoase. Lumea, sătulă de zăpușeala de peste zi popula aleile răcoroase.

Gerald și Lorenzo se plimbau în tăcere. Pașii lor făceau să scîrțîie pietrișul.

— Bancherul Torlonia v-a spus că sîntem de vînzare ? întrebă doadată Lorenzo. Gerald tuşi încurcat. Tăcerea dumneavoastră echivalează cu o încuviinţare, zise tînărul.

— Nu vreau să mă înţelegi greşit, principe.

— Prietenii îmi spun Lorenzo. Mi-ar face plăcere să-mi spuneţi şi dumneavoastră tot aşa. Ştiu că Torlonia v-a afirmat că Vittoria şi cu mine sîntem de vînzare. A mai spus-o şi altora.

— Şi n-ai protestăt ?

— N-am protestat. Fiindcă acesta este adevărul. Sîntem de vînzare.

Gerald îl privi cu mirare. Îi zărea vag prin întunericul nopţii profilul clasic.

— O spune tuturor spre a ne umili, continuă Lorenzo. Plăteşte prin mine o poliţă tuturor strămoşilor mei. Se pare că bunicul meu l-a umilit într-o zi. Nu cunosc amănuntele. Acum se răzbună. Şi el a cumpărat-o pe Vittoria.

Gerald era uluit. Cinismul, sau poate disperarea cu care Lorenzo îşi dezvăluia nimicnicia lui şi a surorii lui, îl lăsa fără glas. Nu ştia realmente ce să răspundă.

— Cred că acum mă dispreţuiţi, murmură Lorenzo.

— Nu, răspunse Gerald monosilabic.

— Sau poate vă amuzaţi pe seama mea.

Vocea lui căpătase o duritate care contrasta cu inflexiunile-i catifelate.

— Nici una, nici alta, rosti Gerald. Dacă este adevărat ce-mi spui, vă compătimesc pe amîndoi.

Glasul lui Lorenzo se făcu şi mai dur.

— N-avem nevoie de compătimirea nimănui. Dacă sînteţi amator să ne cumpăraţi, stăm la dispoziţia dumneavoastră. Noi nu sîntem oameni. Sîntem nişte obiecte de vînzare. Ne vindem fiindcă avem nevoie de bani. Sîntem săraci. Foarte săraci.

— Nu cumpăr oameni ca pe o marfă oarecare.

— De ce nu încerci să munceşti ?

Tonul lui Lorenzo dezvălui brusc o adîncă amărăciune lăuntrică.

— Nu știu să muncesc. Nu știu să fac nimic. Am fost crescut ca să nu fac nimic.

— De ce nu încerci să obții un post de secretar ? La un cardinal, sau...

— ...Sau la Torlonia, completă Lorenzo fraza lăsată neterminată de Gerald. Nu, mulțumesc. Cu ce-aș cîștiga în chipul acesta n-aș putea întreține palatul Serracapriolo și cele cinci bătrîne care se adăpostesc între zidurile lui. Aceste cinci bătrîne, Vittoria și cu mine sîntem ultimele exemplare ale unei familii care odinioară a jucat un rol de frunte în Italia. Legendele de familie ne atribuie o ascendență ilustră. Însuși Cesar s-ar număra printre strămoșii noștri. Noi am decăzut. O dată cu noi se va stinge și familia.

— Ridicol, ripostă Gerald. Ai să te însori, iar Vittoria are să se mărite. Veți avea copii...

— Nu. Nu vom avea copii. Nu ne dăruim din dragoste. Ci numai pe bani. Și dumneata poți să mă cumperi. Nu știu dacă m-ai înțeles.

Tonul adolescentului se făcuse agresiv.

— Te-am înțeles, Lorenzo, suspină Gerald. Aș vrea să fac ceva pentru voi.

— Nu acceptăm pomană, ripostă cu asprime băiatul. Avem încă mîndria neamului nostnru. Da, da, să nu rîdeți. Se mai vînd și alții. Dar nu recunosc. Roma întregă este de vînzare. Și palatele ei părăginite, și tablourile, și statuile, și obiectele ei de artă, și nobilii sărăciți... Vittoria și cu mine, și cei deopotrivă cu noi trebuie să dispărem. Altă lume se ridică. Lumea lui Torlonia. O lume care ne strivește. Cu care nu ne putem lupta. Ca să mai supraviețuim, ne-am pus la mezat. Dar aceasta nu va dura mult. Va veni un timp cînd tinerețea noastră se va stinge. Atunci nu vom mai găsi amatori. Și vom muri. Vom muri de foame, sau ne va sugruma deznădejdea.

Într-un sens, Lorenzo avea dreptate, rațională Gerald. Familiile, ca și indivizii ajung la un moment în care încep să-și piardă vitalitatea. Declinul se accentuează și, după un interval mai mult sau mai puțin lung, urmează dispariția.

Dar cazul Lorenzo-Vittoria trebuia privit şi sub alt aspect. Cu inconştienţa tinereţii — şi paradoxal — a unei inocenţe pe plan spiritual care nu putea fi tăgăduită, Lorenzo îşi clama trista profesie pe care o adoptase. Nici el şi nici Vittoria nu-şi făceau din aceasta un titlu de glorie, ci lansau o sfidare societăţii. Din nefericire pentru ei, societatea nu părea să se tulbure. Corpurile lor tinere ajunseseră un receptacul al balelor unor indivizi care-şi închipuiau că pot cumpăra totul. Lorenzo şi Vittoria n-ar fi ajuns să se vîndă, dacă nu s-ar fi găsit cumpărători să-i incite.

Prin asociaţie de idei, îi reveniră în minte deprinderile urîte ale lui Benjamin, dobîndite într-o epocă în care, ca şi cei doi gemeni Serracapriolo, cunoscuse o epocă de mare mizerie.

Cu ce erau mai de condamnat aceştia, reflectă Gerald, decît bărbaţii tineri care se vînd — bineînţeles fără să o recunoască — pentru o zestre apreciabilă, decît tinerele fete care se căsătoresc cu bătrîni urîţi dar foarte bogaţi, decît înalţii demnitari care-şi tîrguiesc influenţa pe bani grei, decît micii funcţionari care-şi „oferă" serviciile cerşind bacşişuri mărunte? Aceste aşa-zise „compromisuri" se întîlnesc sub nenumărate forme şi aspecte în toate straturile sociale şi în toate domeniile de activitate.

La un moment dat îl străfulgeră o întrebare, ieşită la lumină de undeva, din străfundurile subconştientului său. De ce acorda un interes atît de mare tragediei celor doi gemeni ? O făcea din filantropie, din generozitate, din dorinţa de a îndrepta o stare de lucruri? Sau era acţionat de impulsuri tulburi, de porniri ascunse care tindeau să se manifeste liber ? Îşi aminti de scrisoarea Georginei, de prieteniile lui, de preferinţa sa nemărturisită pentru Benjamin, deşi aceasta părea să fie inferior lui Raymond ?... Îl străbătu un fior ciudat. Dezgust, voluptate, imbolduri nelămurite, curiozitate ?

Glasul lui Lorenzo răsună iarăşi; de data acesta uşor obosit.

— Te interesează persoana mea, sau vrei să ajungi prin mine la Vittoria ? Nu-mi imaginez că te plimbi cu mine din prietenie dezinteresată.

Gerald tresări. Tînărul acesta, cu modul lui de a se exprima direct şi crud, îi păru deodată odios.

— Nu crezi, Lorenzo, că pot exista şi simpatii fără gînduri ascunse ? rosti el iritat.

— Nu cred că pot exista asemenea simpatii.

Gerald fu ispitit să-i întoarcă spatele şi să plece. Să-l lase singur în grădina aceasta cufundată în noapte. Singur cu gîndurile şi cu deznădejdea lui. Dar nu o făcu. Rămase în continuare alături de Lorenzo.

— Dacă preferi, te duc la Vittoria, zise băiatul. Mă pricep să fac şi pe mijlocitorul.

— Dacă nu renunţi la tonul acesta, mă obligi să plec, ripostă Gerald exasperat. Nu-ţi doresc decît binele.

Lorenzo rîse.

— *Ti volio bene.* La noi, italienii, expresia aceasta are alt înţeles.

— Să nu ne mai jucăm cu vorbele, Lorenzo.

— Bine. Să facem pace. Mi-e sete. Haidem la „Nazzari" în piaţa Spaniei. Are un *poncho spongato* delicios. Eu fac tratăţia.

— Eşti atît de bogat ?

— La ora aceasta am ceva parale. Destule ca să dau şi acasă, spuse Lorenzo cu mîndrie.

— Ce înseamnă un *poncho spongato* ?

— Un fel de şerbet. Atît de bun, încît nu te mai saturi. Are şi *spuma di latte.* Ceva la fel de bun.

Lorenzo lăuda cu entuziasm aceste dulciuri.

„Este încă un copil", reflectă Gerald cu milă şi simpatie.

Se înapoiară pe acelaşi drum. Coborîră faimoasa scară cu 137 de trepte trecură pe lîngă coşurile cu flori şi reuşiră să găsească o masă liberă la „Nazzari".

Cîţiva tineri din fundul cafenelei fluturară mîinile.

— He, Lorenzo !

Toţi erau chipeşi şi foarte cocheţi. Doi dintre ei aveau o înfăţişare vag efeminată.

Lorenzo le răspunse la salut cu un voios:

— He, *ragazzi !*

Explică apoi lui Gerald :

— Niște prieteni.

— Și ei se ocupă cu...

— Da. Și ei. Piero, băiatul acela brun, cu bucle, e protejatul unui cardinal.

Gerald nu mai insistă.

Poncho spongato și spuma di latte erau într-adevăr delicioase.

— Și mătușa mea Beatrice face *spuma di latte*. Din nefericire, aceasta se întîmplă foarte rar. Are un reumatism care o paralizează în pat cinci zile din șapte. S-o auzi cum se mai vaită. Numai vinul fiert o mai liniștește. Și șampania. Dar șampania e prea scumpă.

Lorenzo uitase de lucrurile neplăcute. Vorbea cu o voioșie plină de nepăsare față de tot ce era urît și rău.

În zilele următoare, Gerald își continuă tratativele cu Vaticanul. Deși cardinalul Consalvi îi arăta aceeași simpatie și bunăvoință, Gerald avea impresia că negocierile nu mai înregistrau progrese. Interveniseră oare forțele oculte puse în mișcare de bancherul Torlonia ?

Paralele cu activitatea aceasta, găsea timp să se plimbe prin Roma și să viziteze anticariatele și prăvăliile cu obiecte de artă. Își schimbase modul de a trăi. Într-o zi își aminti chiar să trimită la Palazzo Serracapriolo douăsprezece lădițe cu șampanie franțuzească pentru mătușa Beatrice. Darul făcu probabil mare impresie, căci în ziua următoare primi o scrisoare semnată de Vittoria și de Lorenzo, care se făceau interpreții principesei Beatrice, mulțumindu-i pentru atenție și poftindu-l la un *spuma di latte*.

Invitația îi făcu plăcere. Lorenzo și Vittoria exercitau asupra lui o bizară atracție. În ființa lui se ciocneau de la o vreme simțăminte și porniri atît de contradictorii, încît nici nu mai încerca să se analizeze.

Sosi la Palazzo Serracapriolo pe înserat. Văzut pe dinafară, edificiul, durat în stilul Renașterii tîrzii, era impozant.

Mai toate ferestrele dinstre stradă, cu excepţia celor de la etajul nobil, aveau obloanele închise. Un lacheu în livrea decolorată, roasă, cu galoane înnegrite şi destrămate, cu o perucă altădată pudrată, dar acum jumulită şi murdară, îi deschise poarta de la intrare. Gerald străbătu cîteva săli vaste — mirosind a mucegai şi a urină pisicească — cufundate în semiîntunericul înserării. Lipsa de mobile, zidurile înnegrite, statuile solitare din nişele pline de praf accentuau jalnica decrepitudine a întregului ansamblu. Urcă o scară monumentală, cu urme de noroi pe treptele de marmură tocită, şi ajunse la etajul nobil. Traversă iarăşi un şir de saloane tot atît de goale ca şi încăperile de la parter. Gerald avea senzaţia că rătăceşte printr-un imens cavou. Panourile înnegrite care împodobeau zidurile păreau lespezile unor nişe mortuare.

Ajunse în dreptul unei uşi închise. Valetul pricăjit deschise amîndouă canaturile şi anunţă cu glas senilizat pe cei dinăuntru :

— Ducele de Lusignan-Valois.

Gerald pătrunse într-o încăpere uriaşă, cu fresce atît de întunecate, încît abia dacă se mai desluşeau petele albului ale unor chipuri fantomatice. Fantomatice erau şi cele cinci bătrîne, atît de slabe, încît păreau translucide. Stăteau drepte şi ţepene, pe nişte scaune cu spătar înalt. Purtau rochii bogat împodobite, dar atît de arhaice, încît păreau scoase dintr-un muzeu al modei. Pe un scaun cu roţi, instalat în dreptul ferestrei înalte, deschisă spre stradă, dormita un bătrîn cu bărbia atîrnată deasupra pieptului. Ca şi bătrînele, purta un costum de saten care trebuie să fi fost confecţionat pe la mijlocul secolului trecut.

Lorenzo, care juca de unul singur o partidă de şah, alături de bătrîn, se ridică vesel în întîmpinarea lui Gerald. Tinereţea, vitalitatea, frumuseţea lui păreau de-a dreptul agresive în comparaţie cu nemişcarea de păpuşi de ceară a bătrînelor. Vittoria nu era de faţă. Lorenzo făcu prezentările. Gerald defilă prin faţa celor cinci moaşte. Auzi o înşiruire de titluri nobiliare şi de nume răsunătoare. Cinci guri ştirbe, cu buze subţiri şi vinete, se schi-

monosiră în grimase de bun venit. Principesa Beatrice di Attigliano, specialista în *spuma di latte*, mulțumi lui Gerald pentru șampanie, într-o franceză morfolită printre gingiile-i bătătorite. Bătrînul, purtător al unui titlu ducal, clătină din cap ca un cal bătrîn care încearcă să scape de o muscă ce i se învîrtește în jurul botului.

Lacheul apăru cu o tavă imensă, pe care se aflau înșiruite niște pocale de sticlă de Murano — mai toate ciobite — în care era servită faimoasa *spuma di latte*. Pocalele erau dominate de o fructieră cu piersici rotunde, ca niște mingi de catifea roșie.

— Vă rog serviți-vă, îl îmbie zîmbind principesa Beatrice, după ce Gerald se așeză la masă.

Și celelalte bătrîne zîmbeau știrb și senil.

— Piersicile sînt de pe domeniul nostru de la Belluno.

— Bietele mele mumii, suspină Lorenzo, privindu-le cu înduioșare. Își închipuie că mai sînt încă în stăpînirea domeniilor lor.

Gerald îl privi uluit și jenat în același timp de epitetul rostit cu atîta dezinvoltură.

— Sînt surde toate, adăugă acesta în chip de explicație. Dar n-ar recunoaște pentru nimic în lume. Le las iluziile să le mai legene bătrînețea.

— Cum comunicați între dumneavoastră ? întrebă Gerald.

Îl mișcase înțelegerea arătată de Lorenzo bătrînelor.

— Prin semne, sau uneori prin scris. Dar nu prea avem ce ne comunicsa, răspunse adolescentul. Ele îmi vorbesc— de multe ori habar n-am ce vor să spună — iar eu le răspund clătinînd afirmativ din cap. Nu ne cer niciodată nimic. Se mulțumesc cu ce aducem. Uneori mă întreb dacă își mai dau seama că se află încă în viață ! Cînd sînt singure între ele — le-am observat de cîteva ori — stau nemișcate și privesc în gol. Mă întreb la ce se vor fi gîndind. Din cînd în cînd își zîmbesc tîmp, fără să rostească un cuvînt. Apoi împietresc iarăși. Urîtă e bătrînețea ! Mă întrebă dacă au fost vreodată tinere.

În clipa aceea apăru și Vittoria. Un minunat Lorenzo în veșminte feminine. Vittoria purta o rochie vaporoasă

de muselină albă, care i se mula pe corp la cea mai uşoară mişcare.

— E frumoasă, nu-i aşa ? zîmbi Lorenzo, uitîndu-se cu dragoste la surioara sa.

Gerald se întrebă dacă această dragoste, atît de manifestă, nu ascundea o înclinare inavuabilă. Îşi zise că presupunerile lui erau absurde. Lorenzo vedea în Vittoria pe singura fiinţă apropiată sufleteşte. Într-o lume vitregă, care-i explota, îşi găseau un punct de sprijin în afecţiunea pe care unul o purta celuilalt.

— Spune-i lui Lorenzo că sînt frumoasă, ca să-i faci plăcere, zise Vittoria, etalîndu-şi mărgăritarele dinţilor mici, de o regularitate impecabilă.

— Dacă aş spune că sînteţi frumoasă, credeţi că aş face-o din amabilitate ? rosti Gerald cu toată seriozitatea.

— Atunci spune-o fără înconjur. Complimentele îmi fac plăcere, ca oricărei femei. Ştii, şampania dumitale a avut mare succes. Mătuşa Beatrice este convinsă că i-a trimis-o un admirator. Îşi închipuie că şi-a păstrat frumuseţea şi tinereţea şi că mai poate stîrni pasiuni.

Principesa Beatrice clătină din cap, zîmbind seducător lui Gerald.

— Sînteţi siguri că nu vă aude ?

Văzînd că face obiectul discuţiei celor trei tineri, principesa Beatrice plecă fruntea cu virginală cochetărie. Mişcarea aceasta avu ceva atît de grotesc, de tragic, încît Gerald simţi că i se strînge inima.

Se uită la Lorenzo şi la Vittoria.

— Vă admir, rosti el cu sinceritate. Sînteţi nişte eroi.

Lorenzo adoptă o poziţie marţială, introducîndu-şi degetele mîinii drepte în încheietura jiletcii înflorate, într-o tipică poziţie napoleoneană.

— Îmi permiteţi să mă prezint, Lorenzo, principe de Serracapriolo, paladin al bătrînelor frumoase şi al cochetelor centenare.

Vittoria izbucni în rîs.

— S-ar zice că faci unele aluzii la propria ta activitate, Lorenzo.

— Nu, nu am astfel de înclinări, se grăbi el să răspundă. Dar dacă sînt silit de împrejurări... Dar nu e cazul...

— În seara aceasta sînteţi liber, *signor* Duce ? se adresă Vittoria lui Gerald.

— Aveţi vreo propunere, prncipesă ? Sînt gata s-o accept anticipat.

— Am două propuneri. În primul rînd să-mi spui Vittoria.

— Perfect, Vittoria. Şi eu pentru prieteni sînt Gerald.

— Perfect, Gerald. A doua propunere implică sacrificiul unei nopţi. Să nu mă înţelegi greşit. Nu-ţi fac o propunere ruşinoasă.

— Ruşinoasă ? O astfel de propunere ar echivala cu o invitaţie în rai.

— Îngerii nu fac dragoste.

— Atunci să ne întoarcem pe pămînt.

— Preferabil. Dă-mi voie să continui. Diseară sîntem invitaţi la marchizul di Roccaforte. Vino cu noi.

— Nu am avut cinstea să-l cunosc pe marchizul di Roccaforte, obiectă Gerald.

— La Giorgio di Roccaforte se intră uşor dacă eşti foarte decorativ, sau foarte bogat. Din prima categorie faci sigur parte, dragul meu Gerald, rosti Vittoria după ce-l măsură cu privirea de sus pînă jos.

— Mulţumesc, se înclină el. Nu mă sili să roşesc. Modestia mea suferă.

— Foarte rău, ripostă Vittoria. Frumuseţea este un dar dumnezeiesc cu care trebuie să te mîndreşti...

— Da, da, întări Lorenzo. Dacă nu te grăbeşti să-l foloseşti, îl pierzi. Este un bun prin natura lui perisabil.

— Şi cam ce se poate face la Giorgio di Roccaforte ? întrebă Gerald.

— Să te bucuri de viaţă. Să ţi-o trăieşti din plin, astfel încît să nu regreţi mai tîrziu că n-ai profitat de ea.

— De unde cunoşti filozofia aceasta ? întrebă Gerald. Eşti încă foarte tînără.

Vittoria surîse cochet.

— Foarte mulți bărbați cu tîmple argintii mi-au mărturisit că în prezența mea ajung să-și regrete tinerețea pierdută.

— Aș crede că în prezența ta, Vittoria, pînă și o statuie ar începe să palpite.

— Așa se și spune, Gerald. Dar nu e întotdeauna adevărat, pufni ea în rîs...

În seara aceea Gerald se înapoie foarte bine dispus la Palazzo Castelfranco. Se schimbă în ținută de seară. Majordomul îi spuse că Raymond și Benjamin plecaseră la teatru însoțiți de un nepot al bancherului Torlonia.

„Torlonia și-a reluat manevrele de apropiere, reflectă Gerald. Tenace individ. Nu mă mir că a ajuns atît de departe."

Nu-l supăra că nepoții săi lipseau de acasă. Dimpotrivă. Era încîntat că avea drumul liber. Aproape de miezul nopții sosi cu trăsura — potrivit înțelegerii — la Palazzo Serracapriolo, de unde îi luă pe cei doi gemeni. Vittoria și Lorenzo erau de o eleganță fără rival.

„O abundență de calități risipite zadarnic", reflectă Gerald, după ce îi examină cu privirea.

Undeva, un clopot pornise să bată grav, ca un gong, cele douăsprezece lovituri sacramentale care vesteau noaptea în jumătate. Trăsura opri în fața palatului Roccaforte din apropierea Fîntînei Trevi. Toate ferestrele primului etaj erau luminate. Un portar galonat verifica plin de importanță invitațiile.

— Domnul este cu mine, îi spuse Lorenzo, arătîndu-l pe Gerald.

— Prea bine, excelență, se ploconi portarul.

— Ești bine cunoscut pe aici, Lorenzo, îi spuse Gerald după ce pătrunseră în vestibulul pardosit cu marmură.

— Cum să nu fiu ? Mi se plătește treizeci la sută din tot ce se cîștigă de pe urma naivilor pe care-i aduc la jocurile de cărți. Gîște de jumulit se găsesc destule.

— Iată-mă prevenit, zise Gerald.

— Dacă ai de gînd să joci, plătește-mi dinainte treizeci la sută din sumele pe care ai avea de gînd să le pui la bătaie, iar restul bagă-l în buzunar. Poate preferi emoțiile tari de la masa verde. S-ar zice că pe unii îi stimu-

leză certitudinea de a pierde, căci pînă la urmă toţi pierd. Se întîmplă cîteodată ca vreunul să cîştige sume mari. Aceasta este o nadă pentru naivi. Cîştigătorul se uşurează în zilele următoare de cîştig, şi mai dă şi ceva pe deasupra. De cînd frecventez eu casa aceasta n-am pomenit jucător care să încheie un bilanţ favorabil lui.

Gerald vîrî mîna în buzunarul dinăuntru al fracului şi scoase un teanc de bancnote.

— Să mă achit.

— Altă dată, zîmbi Lorenzo.

— Deunăzi, în Pinicio, mi te arătai în altă lumină, zise Gerald.

— De unde ştii că nu vreau să te impresionez cu gestul meu elegant, astfel ca mai tîrziu să te tapez cu o sumă triplă ?

— Nu eşti decît un copil răzgîiat care-şi dă aere, Lorenzo. Nu mă mai impresionezi cu cinismul tău de paradă.

— Vrei să-ţi dovedesc contrariul, *signor* Duce ?

— Vittoria îmi spune Gerald. De ce nu-i urmezi pilda ?

— Oh, cîtă onoare, Gerald, rosti Lorenzo, înclinîndu-se şi salutînd cu un gest larg, rotund, ca în plin secol al XVII-lea.

Urcară o scară de piatră. Pe trepte zăceau uitate cîteva flori rupte, o eşarfă de mătase pe care nimeni nu se ostenise să o ridice, o mască de dantelă neagră şi pumni de confeti.

În şiragul de saloane de la etajul întîi îi întîmpină o hărmălaie de carnaval sau de balamuc încăput pe mîinile nebunilor. Hohote stridente de rîs, strigăte, chiote, pocnete de capse şi de sticle de şampanie destupate în salve, muzică, glasuri de crupieri rostind sacrosanctele formule repetate în toate cazinourile lumii, frînturi de conversaţie purtate la diapazon înalt în mai toate limbile occidentale. Femeile erau foarte decoltate, bărbaţii arborau fracuri sau dominouri. Mulţi se ascundeau în dosul anonimatului măştilor.

— Aici lumea vine să se distreze, Gerald, îi spuse Vittoria, strîngîndu-se de braţul lui. La petrecerile lui Gior-

gio, uniformele, decorațiile, sutanele nu au ce căuta. Formalismul e surghiunit.

— Dansați, copii, și veseliți-vă, îi îndemnă Lorenzo cu afectată grandilocvență. Astăzi lumea e a voastră. Ziua de mîine nu se știe ce surprize vă rezervă.

— *Benvenuto,* Lorenzo ! strigă un tînăr brunet, amețit de băutură, luîndu-l de grumaz și sărutîndu-l în colțul gurii.

— *Come va,* Angelo ? *E un bel po' da quando non ci siamo incontrati.*

Angelo di Santacroce se sprijini de Lorenzo, așa cum se sprijină un bețiv de un felinar. Cu mîna rămasă liberă, făcea gesturi largi, dezordonate.

— *Caro* Lorenzo ! se auzi un glas catifelat de contraltă. *Sonno felice di rivederti !*

O doamnă tînără, care păstra un aer de distincție aristocratică în ciuda excesului de alcool, se agăță de brațul lui Lorenzo.

— *Caro mio !* adăugă ea, sărutîndu-l pe celălalt colț al gurii. De ce n-ai venit aseară, la întîlnire?

— Ocupații multiple, scumpă principesă.

— Mă trădezi cu alte femei, răule ! Ah, de la o vreme mă urmărește ghinionul. Se spune că cei care pierd în dragoste cîștigă la masa verde. Eu pierd pe amîndouă fronturile. Am lăsat la „Trente et Quarante" treizeci de mii de ducați.

Principesa di Villazzano nu reuși să-și zăgăzuiască un inestetic sughiț.

Un bărbat între două vîrste, înalt, blond, tipul anglo-saxonului plin de morgă, strînse mîna Vittoriei.

— *How beautiful you are to night !* exclamă el plin de încîntare. Ești incomparabilă.

— Edward, împărți complimente cu o dărnicie fără pereche, rosti ea ironic. Aș prefera să fii prodig cu diamante.

Lordul Edward Ormsby suspină adînc :

— A avut grijă Roccaforte să mă scuture la „Biribi" de patruzeci de mii de guinee. Cu banii aceștia puteam să-ți cumpăr bijuteriile coroanei.

O fată tînără, subțire, foarte drăguță, cu părul în dezordine și ochii tulburi de băutură, se apropie de Vittoria.

— *Ciao, Vittoria !* N-ai putea să mă împrumuți cu ceva bani? Camillo m-a lăsat lefteră.

Altă fată, o brunetă cu ochii albaștri, generos decoltată, apăru, plimbîndu-și pe sub nasul oaspeților mîna-i albă, foarte fină, pe care strălucea un inel cu o mare piatră albastră.

— Ofer această piesă în gaj pentru două mii de ducați. M-am decavat la „Biribi".

— N-ai șanse să obții banii, Giulia, interveni Lorenzo cu răutate. Piatra e falsă.

Fata se aprinse ca un butoiaș de pulbere.

— Cum îndrăznești...

— Da, da, sticlă curată. Știu și cine ți l-a făcut cadou. Te-a tras pe sfoară.

— Ai o imaginație murdară, Lorenzo...

— Mai curată în orice caz decît intențiile iubitului tău...

Din sala de bal apăru un individ uscat, cu ochi de iluminat, cu părul adus pe frunte *en coup de vent* și care purta peste fracul verde-smarald o pelerină amplă, neagră, asemenea scamatorilor și magicienilor.

Cîteva fete însoțite de cavalerii servanți îl urmau plini de voioșie.

— *Carissimi,* se adresă grupului format în jurul Vittoriei și al lui Lorenzo, în casa aceasta nu-ți mai poți trage sufletul. A invadat-o vulgul. Întîlnești tot felul de mutre patibulare. La masa de „Trente et Quarante" pe cine credeți că l-am avut vecin de joc ? Pe propriul meu frizer.

Un hohot general de rîs îl făcu să continue cu înflăcărare sporită.

— Aici nu mai avem ce căuta. Să mergem în altă parte.

— Unde ?... Unde ? Unde ? se auziră glasuri.

— La catacombe ! strigă el, acoprind tumultul.

— Bravo ! La catacombe !

— *Qui m'aime me suive !* strigă bărbatul cu pelerină, pornind pe scară.

Ideea lui făcu vîlvă. Un mare număr de invitați îl urmară, plini de însuflețire.

— Mergem și noi la catacombe, hotărî Vittoria în numele întregului ei grup.

Luat de curent, Gerald se pomeni împins spre ieșire. Cuprinse cu braț proteguitor mijlocul Vittoriei. O ferea de îmbulzeala de la ieșire. Aproape fără să-și dea seama, se văzu urcîndu-se într-o trăsură, unele somptuoase, altele vetuste.

Copitele cailor făceau să răsune caldarîmul de piatră, trezind parcă din amorțire palatele și casele cenușii.

— Mergem realmente la catacombe ? întrebă Gerald nedumerit.

— Da, da, ai să vezi, rosti enigmatic Vittoria, lipindu-se de pieptul lui ca o pisică ce toarce.

Străbătură cîteva străzi, o piață, și încă una, apoi Gerald observă că ieșiseră la cîmp deschis.

— Sîntem pe Via Appia. Ne îndreptăm spre catacombele San Sebastiano, zise Lorenzo.

— Ah, catacombele ! chicoti principesa de Villazanno, sărutîndu-l sub ureche.

— Lasă-mi-l ! o repezi Angela, pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios.

Trăsurile opriră undeva, în plină noapte. Călătorii coborîră și se îndreptară spre un fel de monument funerar, în ruine, ascuns în parte după un pîlc de chiparoși. Într-una din laturile monumentului se afla o deschizătură, pe care noctambulii intrară unul cîte unul.

Gerald, precedat de Lorenz și de Vittoria, pătrunse într-un fel de cavernă, luminată vag de o torță aprinsă, purtată de bărbatul cu pelerină neagră, care luase conducerea coloanei. Se mai aprinseră cîteva torțe. Flăcările lor aruncau pe pereții săpați în piatră o lumină roșiatică, evocatoare de sabaturi vrăjitorești. Lilieci tulburați din tihna lor țîșneau năuciți pe deasupra capetelor celor care se afundau parcă în măruntaiele pămîntului. Speriate, femeile scoteau țipete ascuțite, acoperindu-și cu mîinile capul, spre a nu li se încurca liliecii în păr. Bijuteriile femeilor scăpărau, aruncînd minuscule săgeți de lumină roșiatică. Jabourile albe de dantelă de la cămășile bărbaților păreau muiate în sînge.

Ciracii bărbatului cu pelerină înaintau prin galeriile joase, mărginite de alveole săpate în stîncă ; în nişele acestea, acoperite cu plăci de marmură sau de ţiglă plată, se aflau înhumate cadavre centenare. Pereţii erau împodobiţi alocuri cu picturi care înfăţişau naiv chipul defuncţilor sau ilustrau teme religioase. Toate acestea alternau cu inscripţii proaspete, de o indecenţă bolnăvicioasă.

De undeva se auzea o muzică stranie : sunetele prelungi ori săltăreţe păreau să se strecoare ca nişte şerpi prin galeriile sinuoase.

Bărbatul din capul coloanei ridică mîna, dînd semnal de oprire. Ajunseseră într-un fel de încăpere circulară cu alveole mortuare înşiruite în două rînduri orizontale de-a lungul pereţilor. Unele erau goale.

O fată tînără, învăluită într-o capă neagră de catifea, scoase un chiot lung, ca un tril de pasăre. Cu o graţioasă, dar în acelaşi timp hotărîtă unduire a braţelor, lepădă capa care căzu la pămînt. Peste covorul acesta improvizat, începu să-şi legene corpul suplu, acoperit cu văluri roşii drapate în stil grecesc antic. Cu braţele ridicate spre cer, părea să invoce o zeitate. Legănările ei, însoţite de şerpuiri tot mai pronunţate, evocau o flacără zbuciumată de vînt. Torţele aprinse îi creau o aureolă purpurie. Dansul, de o senzualitate aprigă, fascinantă, trezea instinctele spectatorilor, le biciuia, excitîndu-le pînă la paroxism.

Dansatoarea începu să-şi smulgă vălurile roşii, unul cîte unul, potrivit străvechilor ritualuri saturnale. Un ropot tot mai puternic de talgere, care făceau să vibreze timpanele, se amplifica, atingînd culmi de tunet în momentul în care dansatoarea îşi aruncă ultimul văl, rămînînd goală.

Ca la poruncă, torţele se stinseră. Talgerele răsunau obsedant, enervînd simţurile. Gerald simţi două braţe cuprinzîndu-l şi o gură caldă atingîndu-i grumazul, sub urechea strîgă. O altă gură i se lipi de buze... Înfiorat de plăcere se lăsă în voia nopţii şi a mîinilor care se încolăceau îmbrăţişîndu-l cu nerușinare...

La sfîrşitul aceleiaşi săptămîni, Gerald fu primit în audienţă de Papa Pius al VII-lea. Omul acesta, care în-

drăznise să-l înfrunte pe Napoleon, era acum un bătrîn de optzeci de ani, uscat şi noduros ca un copac desfrunzit. În ciuda vîrstei, păstra o luciditate şi o energie remarcabile. În cursul convorbirilor cu colaboratorii ori cu dreptcredincioşii primiţi în audienţă, i se întîmpla uneori să piardă şirul unei fraze, să-i rătăcească brusc gîndurile, luînd-o razna pe tărîmuri excentrice faţă de tema discuţiilor purtate pînă atunci. Se oprea şi, cu dezarmantă candoare, ruga pe interlocutor să-l readucă la subiect. Relua apoi convorbirea, dînd dovadă de pondere, de înţelepciune şi de o reală vioiciune a spiritului. „Şi luna are eclipse. De ce nu i-ar fi permis acest lucru Papei, care la urma urmei nu este decît un muritor de rînd ? Infailibilitatea şefului bisericii catolice rămîne valabilă, dar numai în teorie", declara el persoanelor care se bucurau de încrederea sa.

Papa Pius al VII-lea era un precursor. Într-o epocă în care ultrareacţionara Sfîntă Alianţă dirija politica europeană, el se înconjurase de un grup de sfătuitori cu tendinţe liberale, refuzînd să se lase angrenat în acţiunile de represalii violente preconizate de Metternich împotriva a tot ceea ce reprezenta o alunecare de la linia dură.

Înainte de a se înfăţişa Papei, Gerald făcuse o importantă donaţie muzeului Chiaramonti din Vatican, care era o creaţie a Suveranului Pontif. Donaţia consta din manuscrise vechi şi tablouri de o mare valoare.

Gestul acesta îi asigură un prestigiu sporit în ochii Papei, care se arătă deosebit de prietenos, îngăduind audienţei să-şi piardă caracterul de solemnitate rece şi să adopte tonul unei convorbiri cordiale.

Papa îi mulţumi pentru donaţie, conferindu-i în schimb un înalt ordin în gradul de Mare Cruce. Îi vorbi apoi de sprijinul pe care biserica îl aştepta de la toţi fiii ei şi în special de la şeful Casei Sunderland. În general ştia să găsească vorbele cele mai potrivite spre a-şi cîştiga interlocutorii. Din nenorocire, Gerald nu părea să fie receptiv la acest apel. Vina nu era a Papei. Argumentele lui erau convingătoare şi Gerald îl asculta, înclinînd din cap cu înţelegere. Cuvintele nu-şi atingeau însă ţinta, fiindcă

gîndurile lui Gerald vagabondau aiurea. Se uita cu politicoasă atenţie la Papă, dar dincolo de acesta vedea scenele din catacombe. Îmbrăţişările din beznă fuseseră atît de inedite, de pasionate, încît îl răscoleau şi acum.

— Am auzit că cifra dumneavoastră de afaceri depăşeşte bugetele reunite ale Franţei şi Angliei.

Gerald se smulse din evocările sale şi reveni la realitate. Fraza Papei îl surprinsese. În ciuda lipsei sale de atenţie, nu scăpase nici unul din cuvintele rostite de sfîntul părinte. Le înregistrase însă fără să le treacă prin filtrul minţii.

— Informaţiile Sanctităţii Voastre nu sînt departe de adevăr. Cu un corectiv. Puteţi adăuga şi bugetul Imperiului Austriac şi al Regatului Prusiei.

— I-aţi depăşit deci pe Templieri ? ! exclamă candid Suveranul Pontif.

Gerald se întrebă dacă urmaşul Sfîntului Petre nu făcuse o aluzie uşor răuvoitoare.

— Există un oarecare paralelism între Casa noastră şi Ordinul Templierilor, zîmbi el. Paralelismul încetează însă într-un anumit punct. Şeful Casei Sunderland nu va pieri pe rug. Şi-a luat măsurile necesare.

Papa surîse fin.

— Regii de azi nu mai au puterea celor de ieri.

„Remarca aceasta se poate aplica şi sfîntului scaun", fu Gerald ispitit să răspundă. Dar se abţinu.

Audienţa se încheie cu asigurări reciproce de bunăvoinţă. Nu-şi atinsese însă scopurile. Papa era un psiholog prea fin spre a nu-şi da seama că eşuase în încercarea sa de a-şi capta interlocutorul. Suveranii banului se arătau mai dificili decît şefii de state...

În aceeaşi seară Gerald asistă la un bal oferit de principesa de Montfort, fiica regelui Friederich al Würtembergului şi soţia lui Jêrome Bonaparte, fostul rege al Westphaliei. Printre invitaţi se numărau mulţi străini, în

special englezi, dornici să-l cunoască pe fratele mai mare al defunctului împărat al Franței. Jêrome își plimba plictisul prin saloanele palatului, evocînd o fantomă tristă și singuratică.

La bufet, Gerald avu surpriza să se întîlnească iarăși cu bancherul Torlonia. Bancherul dădu semnele unei bucurii prea afectate ca să pară sinceră.

— Drumurile noastre se încrucișează mereu, *signor* Duce. Este o prevestire ?

— Căile Domnului sînt necunoscute, replică Gerald cu un citat din *Biblie*.

— Zilele acestea făceam o remarcă, reluă Torlonia. Între noi există unele puncte de apropiere. Și dumneavoastră și eu sîntem și bancheri și duci.

Gerald rîse cu poftă.

— Cu o singură deosebire. Dumneavoastră ați devenit din bancher duce, iar eu din duce am devenit bancher. Din nenorocire pentru amîndoi, ne vine foarte greu să ne dezbărăm de vechile deprinderi. Copiii noștri însă vor remedia această stare de lucruri. Ai dumneavoastră vor fi duci, ai mei — bancheri.

Torlonia făcu haz.ca de o glumă bună, deși în sinea lui fierbea. Gerald Sunderland îi respinse a doua oară avansurile. Era cazul să mai facă o nouă tentativă de apropiere, sau să treacă la represalii ? O luptă pe față împotriva puternicei Case Sunderland-Beauclair nu-i surîdea. Nu-i rămînea însă altă alternativă. Un lacheu se apropie de Gerald, purtînd pe o tavă de argint un bilet împăturit în patru.

— Pentru Înălțimea Voastră.

— Îmi permiteți, se adresă el lui Torlonia, în vreme ce lua biletul.

Îl desfăcu.

„Te așteptăm la catacombe.

Vittoria și Lorenzo."

Gerald îl strecură în buzunar. O căldură ciudată îi învăpăie obrajii.

— Sper că nu aţi primit vreo veste neplăcută, rosti Torlonia cu falsă solicitudine.

— Oh, nu. Sînt poftit la un cimitir.

— La un cimitir ? rotunji ochii Torlonia.

— Se pare că e vorba de o slujbă pentru morţi. Mă iertaţi că trebuie să întrerup o conversaţie atît de interesantă şi să vă părăsesc. Sper să ne mai vedem. Voi mai rămîne cîtva timp la Roma. Bună seara, *signor* Torlonia.

CAPITOLUL XV

Raymond sosi la Heidelberg către mijlocul lui septembrie. Oraşul acesta liniştit, aşezat călare pe Neckar şi înconjurat de înălţimi împădurite, îl cuceri din primul moment. Biserica Sfîntul Spirit, ce-şi înălţa îndrăzneţ turla cu ferestre înalte şi înguste deasupra unei puzderii de acoperişuri medievale, cu culmi ascuţite şi povîrnişuri repezi ; universitatea — cea mai veche din Germania — adăpostită în clădiri vechi cu ziduri groase şi masive ca de cetate ; şlepurile care se tîrau molcom pe apele netede ale rîului ; ruinele castelului căţărat pe înălţimile Odenwald — o capodoperă arhitectonică a Renaşterii germane, devastat de două ori de oştirile lui Ludovic al XIV-lea, iar mai tîrziu incendiat de trăsnete ; casele pitoreşti, cu cloasonajul lor de bîrne roşii, verzi sau negre ce compartimentau pereţi de cărămidă aparentă ; prăvăliile mici, prietenoase, cu negustori rotofei şi negustorese trupeşe şi voioase ; hanurile învăluite în perdele de plante agăţătoare ; diligenţele prăfuite, trase de cai voinici, mînaţi de vizitii ce sunau din goarnă ; grădinile din faţa caselor, florile de la ferestre, vitraliile exuberant colorate ; studenţii în uniformă, ofiţerii în uniformă, slujbaşii în uniformă, fetele drăguţe şi rumene, în costume pitoreşti, uniforme şi ele ; copii gălăgioşi cu pulpe goale, zgîriate şi arse de soare ; bătrîni încovoiaţi, cu pipă fumegîndă in colţul gurii ; vînzătorii ambulanţi ; cohortele de ciini dolofani, îngrijiţi cu dragoste de stăpîni ; aerul purificat de vecinătatea pădurilor ; văzduhul de o limpezime fără cusur ; toate, dar absolut toate, contribuiau să creeze o ambianţă încîntătoare, de oraş patriarhal.

Gazda lui Raymond era un bătrînel simpatic cu bărbuţă şi plete albe, pe nume Wendell Ulrich, profesor de Istoria popoarelor la universitate. Iarna sau vara, profesorul Wendell purta o redingotă neagră, decolorată, care începuse să bată în verde. Deşi lustruită în coate şi roasă pe la tivuri, era atît de curată, încît s-ar fi zis că stăpînul abia şi-o făcuse dintr-un material comandat anume, spre a nu avea înfăţişarea unui burghez ce-şi poartă cu vulgară ostentaţie costumul duminical.

Profesorul Wendell era adorat de studenţi. În afara cursurilor de la universitate, îi primea şi acasă. În jurul unei mese încărcate cu halbe de bere, împodobite cu chipuri de cavaleri medievali, improviza seminarii mult gustate de ciracii săi, care rămîneau să-l asculte pînă noaptea tîrziu. Întrunirile acestea, repetate de două ori pe săptămînă, nu păstrau rigiditatea unor discuţii docte şi severe, pe marginea tratatelor de istorie, ci îmbrăcau adesea un caracter intim, familial. Profesorul îşi depăna amintiri, făcea glume, asculta şi glumele altora şi nu se sfia să rîdă cu hohote dacă erau bune. După ce terminau berea, studenţii plecau cuminţi acasă. Rămas singur, profesorul ieşea în curte sau pe veranda îmbrăcată cu geamuri, fuma două pipe, apoi se culca.

Gurile rele spuneau că succesul acestor reuniuni se datora mai puţin profesorului şi mai mult menajerei sale, o fată tînără şi durdulie, de vreo optsprezece ani, cu mare trecere la studenţi. Ulrich Wendell habar n-avea de aceste clevetiri. Reputaţia lui era fără pată. Nu se ştia să se fi încurcat cu vreuna din servitoarele sale. Şi avusese — slavă Domnului — foarte multe. Se schimbau însă repede, fiindcă îşi găseau soţ şi lăsau locul altora. Postulantele nu lipseau, fiindcă în jurul casei profesorului se ţesuse o adevărată faimă : aducea noroc fetelor dornice de măritiş.

Numai profesorul Wendell nu-şi găsise soaţă. Nici nu avusese timp pentru aşa ceva. Toată viaţa şi-o petrecuse muncind. Fiu al unei croitorese sărmane, se întreţinuse singur prin şcoli, izbutind cu preţul unor mari strădanii să ajungă unul dintre cei mai reputaţi profesori din Heidelberg.

— Povestea lui Faust nu este o simplă născocire, explică el odată lui Raymond. Mulți oameni îmbătrînesc muncind fără întrerupere, trăgînd din greu în ham. Cînd au o clipă de răgaz și privesc înapoi, constată că viața s-a scurs fără bucurii și că nu-i mai așteaptă decît singurătatea și tristețea. Iar la sfîrșitul drumului — cimitirul. Mi s-a întîmplat și mie să încerc asemenea regrete. Am reflectat atunci adînc și m-am întrebat : Dacă aș porni din nou în viață, tînăr, clocotind de energie, aș alege altă cale ? Dragostea, familia îți oferă satisfacții, dar și nenumărate griji și supărări. Cîți colegi de-ai mei nu s-au ratat cheltuindu-se steril în mărunte preocupări domestice ! Eu, însă, m-am delectat îmbogățindu-mă cu cele mai alese comori spirituale. Poate că îți par egoist. Poate că sînt realmente egoist. Afirm însă în apărarea mea un lucru. Cunoștințele însușite nu le-am păstrat gelos pentru mine, ci le-am dăruit și altora, îmbogățite cu rodul experienței și al judecății mele... Dacă aș fi iarăși tînăr, aș porni pe același drum. Pe drumul dăruirii, al sacrificării pe altarul științei. Alții au ales martirajul. Timpurile erau pe atunci mai grele. Eu n-am să fiu martir. Voi plăti însă cu singurătatea refuzul de a mă fi înhămat la carul unei familii. Cînd va fi să mor, nimeni nu-mi va închide ochii. Mă vor duce la groapă cîțiva studenți — dacă nu mă vor uita cu toții pînă atunci — și cîțiva pumni de țărînă vor pecetlui încheierea unui ciclu...

Profesorul Ulrich Wendell era sărac, fiindcă sărăcia este sortită cărturarilor, așa după cum puricii sînt sortiți cîinilor, iar aurul — cămătarilor. Bogații și săracii sfîrșesc însă în același chip. Mîncați de viermi și întorși la starea lor primitivă de țărînă. Sarcofagiile de marmură nu asigură un confort deosebit celor care se îmbarcă în călătoria cea de pe urmă.

Profesorul Wendell nu era numai un om de știință, claustrat în turnul lui de fildeș, preocupat exclusiv de catedra lui universitară. Criza prin care trecuse țara sa îl afectase profund, rupîndu-l temporar de bibliotecă și de studii. Fantastica epopee nepoleoneană, care tîrîse Europa într-un malström de războaie, stîrnise prin ricoșeu și patriotismul lui Wendell. Cînd regele Prusiei declarase răz-

boi împăratului Franței, care-i invadase țara, profesorul Wendell se prezentase printre primii la biroul de recrutare, electrizînd cu pilda sa pe tinerii care plecau spre front. Autoritățile militare îl socotiseră inapt pentru armată și îi recomandaseră să se ocupe mai departe de catedră. Fusese respins așa după cum fuseseră respinși și alți savanți, filozofi, juriști, filologi, de talia lui Savigny, a lui Fichte ori a lui Wolff. Toți aceștia defilaseră pe străzile Berlinului, înarmați care cu o suliță, care cu un cuțit de bucătărie ori cu un pistol străvechi, ruginit și scos din uz, îndemnînd lumea — pe cît îi țineau corzile vocale — la un război pe viață și pe moarte.

Wendell văzuse trupele invadatoare mărșăluind pe străzile orașului, ascultase scrîșnind ropotul bocancilor și al copitelor pe caldarîm, poruncile guturale ale ofițerilor, bătăile ritmice de tobe, fusese orbit de strălucirea armelor și a fireturilor care oglindeau soarele. Văzuse și soldați mîndri, defilînd marțial, și răniți tîrîndu-și căznit picioarele, și trenarzi cu ochi sticlind, pușcași pe furtișaguri. Văzuse uniforme nou-nouțe, cu broderii scînteietoare, dar și uniforme zdrențuite pătate de sînge, îmbîcsite de praf sau mînjite cu noroi. Văzuse soldați francezi, și soldați austrieci, și soldați olandezi, și prusaci, și ruși. Văzuse bivuacuri la marginea orașului, văzuse turme de vite mînate din urmă pentru subzistența militarilor, văzuse soldați ducînd agățate de raniță gîște și găini gîtuite, șiruri de cîrnați, hălci de carne macră, obiecte heteroclite, șaluri, pălării, pantofi de damă, luate cine știe de unde. Văzuse mareșali cu penaje la bicorn, decorații și galoane strălucitoare, trecînd urmați de suite numeroase în galopul furios al cailor. Văzuse pe regele Prusiei, mohorît și galben ca un cadavru, purtat pe pernele unei jalnice trăsuri rechiziționate. Pe Napoleon nu-l văzuse, deși ar fi ținut mult să dea ochi cu acest „moloh", cu acest „flagel" al umanității. Îl urîse din adîncul sufletului. Odată îi încolțise gîndul să se înarmeze cu un pistol și să atenteze la viața autocratului. Rațiunea fusese în cele din urmă mai tare decît exaltarea patriotică. Analizînd posibilitățile lui de acțiune, ajunsese la concluzia că șansele unei lovituri izbutite erau nule. Cum ar fi putut el, un biet

profesor din Heidelberg, să ajungă înarmat în faţa lui Napoleon ? Cine l-ar fi lăsat să se apropie — cu un pistol în buzunar — de stăpînul Europei ?

În căsuţa lui din Heidelberg, Ulrich Wendell avea o hartă pe care urmărea cu sufletul la gură mersul campaniilor. Dezastrul din Rusia şi crepusculul soarelui napoleonean îl umpluseră de încîntare.

Asistase cu uimire la retragerea francezilor. Trupele mîndre de altădată arătau acum ca o nesfîrşită turmă de cerşetori, acoperiţi cu zdrenţe ; lipsiţi de cai, de arme, se tîrau îndobitociţi, ofiţerii laolaltă cu soldaţii, dezertorii laolaltă cu eroii. Înveliţi în pături rupte, în cuverturi sfîşiate, în vulgare piei de oaie ori în opulente blănuri de leopard, ajunse însă într-un hal de jumuleală şi murdărie indescriptibilă, aveau picioarele înfăşurate în cîrpe care ţineau loc de încălţăminte.

Profesorul Wendel se uita cu ochi mari şi nu-i venea să creadă.

Bătălia de la Waterloo şi prăbuşirea definitivă a imperiului francez avuseseră pentru Ulrich Wendell semnificaţia unei renaşteri a umanităţii după un cataclism distrugător. Socotise că tiraniei napoleoneene îi va urma o eră de libertate, de înflorire a democraţiei. Locul lui Napoleon îl luase însă Metternich. Un tiran de o anvergură mult inferioară înaintaşului său...

În afară de Raymond, profesorul Wendell mai avea în pensiune alţi doi studenţi. Pe Horst von Ronnenburg, fiul unui castelan de pe Rin, şi pe Edgar Füssli, al cincilea vlăstar al unui pastor din Mainz. Îşi suplimenta astfel neîndestulătorul salariu de profesor. Ronnenburg şi Füssli se deosebeau ca apa de foc. Fiul castelanului era superficial, elementar, pătimaş, flecar, afemeiat, înclinat spre petreceri şi desfrîu. La nevoie putea fi un bun prieten. Füssli era, în schimb, ceea ce se numeşte un şoarece de bibliotecă. Şi aspectul lui evoca într-o oarecare măsură aceste rozătoare vioaie, sperioase, ascunse. Slăbuţ, cu o piele albă, aproape transparentă, cu nasul mare încălecat de ochelari cu lentile groase de miop, încovoiat, cu braţe subţiri şi prea lungi pentru corpul său, avea o uitătură speriată şi gesturi repezi, furişe, de parcă s-ar fi apărat

de dușmani nevăzuți. Colegii lui îl și porecliseră „șoarecele". Füssli era și poet. Scria poezii cu clar de lună, cu cavaleri medievali îndrăgostiți de principese palide, cu păduri seculare străbătute de vînători călări, în sunete de corn, cu pitici, naiade și triade, cu miracole care scot din încurcături pe cei buni și îi scufundă în imperiul întunericului pe cei răi. Toată recuzita unui romantism dezlănțuit, inspirat de legendele Rinului.

Ronnenburg și Füssli nu se înțelegeau de loc. Ronnenburg îl disprețuia pe Füssli fiindcă era slăbănog, fricos ca un iepure, avea capul în nori și — culmea culmilor — făcea poezii. Füssli îl socotea pe Ronnenburg o brută lipsită de imaginație, un desfrînat scîrbos, un bădăran, intrat prin contrabandă într-o familie nobilă.

Raymond reuși să se facă simpatizat și de tînărul baron Horst, și de poet. Titlul de conte îl plasă de îndată pe picior de egalitate cu Horst von Ronnenburg, care se uita foarte de sus la studenții burghezi. Manierele sale, de o aristocratică eleganță, erau lipsite de acea ostentație a rasei și a bogăției, de care majoritatea tinerilor de vîrsta lui cu greu se pot dezbăra. Raymond se arătă plăcut impresionat de talentul poetic al colegului său de pensiune, avînd grijă să-și manifeste aceste simțăminte cu o discreție și un tact mult apreciate de timidul Füssli. Fără să fie un admirator al poeziilor lui, pe care le socotea declamatorii și exagerat de sentimentale, nu putea să nu-i recunoască talentul, care — o dată cu dobîndirea experienței și a unei maturizări a mijloacelor de expresie, rezultate ale îmbogățirii spirituale — îi va îngădui lui Füssli să creeze versuri remarcabile nu numai prin conținut, dar și prin forma lor.

Culmea este că Raymond fusese privit la început cu ostilitate și de Füssli, și de tînărul baron. Și era firesc să fie așa. Raymond era francez. Francezii mărșăluiseră triumfători pe teritoriul Germaniei, îngenunchind poporul german, rănindu-i mîndria și trezindu-i prin reflex naționalismul. Profesorul Wendell observase această atitudine a tinerilor săi compatrioți, dar nu intervenise, fiindcă îi plăcea să studieze natura umană. La mesele de prînz și seară, pe care le lua împreună cu cei trei studenți, îl as-

cultase cu plăcere pe Raymond vorbind despre frumusețile Germaniei, despre mulțumirea lui de a se afla în mijlocul unei lumi care atinsese un înalt grad de civilizație și cultură. Tînărul francez se arătase un competent comentator al literaturii germane, pe care o cunoștea remarcabil de bine. Era un admirator al revoluției literare denumită războinic *Sturm und Drang* Fără să accepte excesele lui Hamann. care pornise o adevărată cruciadă împotriva influenței franceze. preamărind în schimb Biblia, pe Homer și pe Shakespeare, citise cu încîntare operele lui Herder, Lenz, Klinger și Schiller.

Profesorul Wendell recomandase lui Raymond să studieze și scriitori mai noi, exponenți ai clasicismului și ai romantismului. Füssli se lăsase antrenat în discuție și, după ce se lansase într-o aprigă filipică împotriva a tot ce era vechi, făcuse elogiul romantismului, care-și găsea sursele de inspirație în trecutul Germaniei, în povestirile populare și în analiza experiențelor sufletești. Füssli era un mare admirator al lui Novalis și socotea romanul său neterminat *Heinrich von Ofterdingen* o capodoperă a literaturii germane. Fantasticul se împletea cu poezia, făcînd să reînvie Germania medievală legendară, cu acei neuitați *minnesängeri* porniți în căutarea „floarei albastre". Novalis ca și alți exponenți ai romantismului, cîntau cu fervoare natura, munții cu cascadele, florile, vieițuitoarele și acele păduri minunate care constituiau podoaba de frunte a patriei germane.

Raymond înclină din cap.

— Adevărat. În majoritatea romanelor pe care le-am citit, cît și în pictura germană, am întîlnit „pădurea" tratată sub cele mai variate aspecte, cu o dragoste care atinge adulația.

— Nu trebuie să vă mire, interveni profesorul Wendel, îndreptîndu-și ochelarii pe nas, cu un gest care devenise un tic. Pădurea este pentru germani ceea ce marea este pentru englezi. Viața noastră e legată de pădure. Pentru strămoșii noștri pădurea însemna viața. În pădure își găseau adăpostul, pădurea le asigura hrana ; existența de la naștere și pînă la moarte se depăna sub desișul ra-

murilor încărcate cu frunze foșnitoare. Fără să fiu un entuziast ca Füssli, nu pot să nu admir multe din operele romanticilor. Bineînțeles, nu sînt un fanatic care să renege cu dezgust tot ce s-a scris înainte de apariția acestui curent. Exagerările sînt ale tinerilor. Noi, vîrstnicii, — ca să zic bătrînii — trebuie să păstrăm un drum de mijloc.

Ronnenburg asculta discuția pufăind dintr-o pipă lungă. Nu participa niciodată la dezbaterile literare. Romanele și mai ales poezia îi repugnau. Ciocnirile acestea verbale îi păreau sterile. Prefera o cană mare cu bere, o vînătoare în zori de zi, sau îmbrățișarea unei fete „platitudinilor" debitate de adepții și denigratorii romantismului. Și lui îi plăcea pădurea. Dar nu zugrăvită în paginile unei cărți. Imaginația lui nu era îndeajuns de vioaie încît să reconstituie peisaje silvice din înșiruirea de vorbe așternute în slove mărunte. Încerca satisfacții doar cînd piciorul lui se afunda în frunzișul căzut printre copaci, doar cînd adulmeca parfumul cetinilor, doar cînd asculta trilul păsărilor așezate pe ramuri, ca podoabele strălucitoare pe brazi în noaptea de Crăciun.

Discuțiile acestea se repetau adeseori, atacînd cele mai variate subiecte. Profesorul Wendell se pricepea să-și prelungească — pe nesimțite — cursurile și în afara orelor de la facultate. Ulrich Wendell nu făcea parte din acea categorie de profesori care stabilesc o graniță între activitatea profesională și viața de toate zilele. Nici nu se socotea un fel de zeitate, în fața căreia studenții trebuie să se ploconească. Îi plăcea să discute liber, sugerînd chiar unele obiecții interlocutorilor săi, astfel încît expunerea teoriilor și a argumentelor sale să-și piardă acea pedanterie rece, academică, atît de îndrăgită de dascălii lipsiți de înțelegerea pe care trebuie să o acorde misiunii lor de educatori și în primul rînd de prieteni ai tineretului.

Ulrich Wendell disprețuia pe acei profesori care se socotesc nu numai infailibili, dar și purătorii de cuvînt ai celei mai importante materii numai fiindcă această materie este predată de ei.

Trufia prostească, severitatea lipsită de sens, imbecilitatea academică a acestor epigoni îl umpleau de greață. Comportamentul prietenesc, înțelegerea pe care Wendell

o arăta studenţilor săi, indulgenţa sa părintească îşi dădeau roadele. Cursurile lui erau urmărite cu pasiune, iar rezultatele obţinute de elevii săi la examene îi justificau pe deplin principiile pedagogice. Profesorul Wendell era un adversar neînduplecat al tiraniei atît în şcoală cît şi în viaţa politică.

În această ambianţă, Raymond reuşi să-şi dezvolte capacitatea de a raţiona, de a adînci problemele filozofice şi ştiinţifice, de a întreţine în mod lucid şi competent o discuţie în contradictoriu.

Profesorul Wendell voia să modeleze în primul rînd caractere şi în al doilea rînd să făurească oameni de ştiinţă. Un savant ticălos, obişnuia el să spună, este mai puţin folositor societăţii decît un om simplu, dar cinstit. Progresul omenirii se realizează datorită aportului valorilor morale, care condiţionează dezvoltarea culturii şi a civilizaţiei.

În fara cursurilor, a studiului şi a discuţiilor docte cu Füssli şi cu profesorul Wendell, Raymond îşi petrecea majoritatea timpului în compania lui Horst von Ronnenburg. Realiza astfel un echilibru între activitatea cerebrală şi eforturile fizice. Ronnenburg nu era un prostănac, aşa cum îl caracteriza fără menajamente Füssli. Sub aparenta lui lipsă de sensibilitate, ascundea o fire contemplativă. Îi plăcea natura. În mijlocul ei încerca acea devoţiune fără margini pe care oamenii primari o simţeau faţă de fenomenele naturale măreţe : trăsnetele, ploaia, înlănţuirea armonioaă a anotimpurilor, manifeştările de viaţă ale plantelor şi animalelor, rostogolirea succesivă a zilelor şi a nopţilor, lupta pentru existenţă şi mai ales dragostea. Pentru Ronnenburg dragostea nu însemna o simplă înlănţuire, temporară, a două fiinţe de sex opus. Dragostea fizică îmbracă aspectul unui act cu implicaţii mistice. Ronnenburg — spre deosebire de majoritatea camarazilor săi — simţea instictiv că împreunarea sexuală, cu formidabilul ei final, asemănător unei minuscule descărcări electrice dezlănţuite în microcosmul fiinţei umane, reprezenta mai mult decît o simplă satisfacţie carnală şi că

actul acesta era una dintre cel mai importante verigi ale asigurării continuității vieții. Această credință îl făcea pe Ronnenburg să nu încerce a se strecura în camera de la mansardă ocupată de tînăra servitoare a profesorului Wendell. Baronul acesta cu intelect limitat, bruta aceasta războinică, precum îl definea Füssli, se comporta față de prostituate cu delicatețea unui colecționar în mijlocul unor comori de artă. Le trata — spre uimirea lor — ca pe niște doamne. Se culca, bineînțeles, cu ele, dar o făcea într-un mod care n-ar fi ofensat decența. Se arăta respectuos și tandru ca și un soț față de tovarășa lui de viață. Prostituatele, deși flatate, scăpaseră unele indiscreții în legătură cu manierele acestui tînăr ciudat. Interpretările rău intenționate, ca și buruienile, au o vigoare și o forță de expansiune deosebită. Studenții luau în derîdere ciudățenia aceasta pe care unii o socoteau pur și simplu perversiune. Nu îndrăzneau să-și exprime însă opiniile de față cu Ronnenburg, fiindcă se temeau de mînia lui.

Horst von Ronnenburg era un spadasin de forță. Chiar și în acel început de secol, faimos prin frecvența duelurilor, prin înclinarea studenților de a-și soluționa conflictele cele mai triviale pe calea armelor, Horst căpătase reputația unui neîntrecut mînuitor de arme, a unui campion care ar fi putut figura cu cinste în cadrul turnirelor medievale. Și acesta era un titlu de glorie cu care Horst se mîndrea.

Spre deosebire de Oxford, Cambridge sau Sorbona, care deveniseră un fel de fabrici producătoare de intelectuali, într-o ambianță aristocratică în Anglia și pronunțat burgheză în Franța, universitățile din Germania păstrau un caracter patriarhal, idilic, s-ar putea spune, fiind risipite în orașe și orășele minuscule, pitorești, pierdute și ele în mijocul naturii. Se aflau universități și în marile centre urbane, Köln, Berlin, Leipzig, dar cele cu faimă recunoscută pînă și dincolo de hotarele Germaniei se ascundeau în localități mărunte, cu parfum arhaic, Marburg, Iena Tübingen, Giessen, Heidelberg, Göttingen, Mainz, Halle, Wurtzburg...

La Heidelberg, Raymond făcuse astfel cunoștință cu o lume care-l încînta. În jurul universității se învîrteau, ca

și în jurul soarelui, tot felul de sateliți. Și era firesc, întregul oraș trăia de pe urma studenților. Și profesorii, și hangii, și comercianții, și frizerii, și pantofarii, și cîrciumarii, și croitorii, și cămătarii, și prostituatele, și medicii, și librarii, și toți localnicii care primeau studenți în gazdă. Cînd ieșea pe stradă împreună cu Ronnenburg era uimit de respectul și considerația pe care lumea din oraș o arăta studenților. În pragul prăvăliilor, negustorii burtoși se ploconeau în fața tinerilor care treceau cu nepăsare pe lîngă vitrinele încărcate cu articole comestibile, vestimentare, cu obiecte de lux sau de uz curent : brice, săpunuri, săbii, pistoale, cărți, sticle cu vin. Studenții cu bogate podoabe capilare își răsuceau mustața, aruncînd ocheade fetelor cuminți care treceau pe stradă, ținînd pudic capul plecat în jos. Cele mai îndrăznețe zîmbeau discret, aruncînd cîte o privire șăgalnică pe sub sprîncene. Burghezii mergeau mai mult ștergîndu-se pe lîngă ziduri, căci dacă ar fi îndrăznit să treacă pe dinaintea tinerilor învățăcei, ar fi riscat să se aleagă cu o pereche de palme sau cu un picior în părțile moi subdorsale. Băieții de prăvălie, îndeobște mai bătăioși, erau priviți cu deosebită dușmănie.

În vreme ce trecea prin fața unei cofetării, unde se pregătea tocmai să intre, Raymond, văzu pe partea cealaltă a străzii o busculadă între doi tineri. Un student în uniformă și un tînăr civil. Incidentul, stîrnit dintr-o pricină minoră, degeneră la repezeală într-un schimb de ghionți și apoi de pumni aplicați cu sete.

Un fluierat strident și strada liniștită pînă atunci intră în fierbere. Din case, din prăvălii, din rîndurile trecătorilor se desprinseseră ca la poruncă puzderie de studenți și de civili, care se avîntară în fugă spre locul incidentului. În cîteva clipe mica busculadă luă proporții de încăierare generală. Pumnii plouau, chiotele, îndemnurile la luptă aprindeau și mai mult spiritele, șepci și pălării săreau în aer, geamul de la o vitrină se sparse, revărsîndu-se pe caldarîm într-o cascadă de cioburi, un cal înhămat la o birjă se sperie și începu să cabreze, punînd în primejdie echilibrul vizitiului și al celor două pasagere — burgheze

între două vîrste, în rochii pestriţe de vară şi cu umbreluţe deasupra capului.

Ronnenburg vru să treacă strada spre a interveni în ajutorul studenţilor. Raymond îl opri, apucîndu-l de braţ.

— Horst, intervenţia ta nu-şi mai are rostul. Ai noştri sînt în număr covîrşitor.

— Ei şi ? Plăcerea de a-i stîlci în bătaie pe filistini merită toate paralele. Hai şi tu, să-ţi încerci mîna.

Lui Raymond îi repugna să se vîre într-o încăierare numai pentru plăcerea de a se bate. Îşi dădu seama însă că dacă ar sta deoparte, s-ar discredita în ochii colegilor. Ar fi acuzat de laşitate. Fără entuziasm porni pe urmele lui Ronnenburg. Nu se înfipse în mijlocul combatanţilor. Rămase aproape de margine. Aplică vreo doi sau trei. pumni, se alese şi el cu cîţiva.

La sfîrşit, cînd învinşii o luară la fugă, lăsînd pe studenţi stăpîni pe cîmpul de bătălie, Raymond fu bătut cu căldură pe umăr de cîţiva colegi, care-l recunoscuseră.

— Bravo, fiule, ţi-ai făcut botezul sîngelui. De acum înainte eşti un adevărat student.

Ronnenburg se sprijinea de braţul unui coleg, roşcovanul Heinrich Merckel, un bătăuş cu un uriaş număr de scandaluri la activ.

— Fraţilor, acum s-o ştergem, căci are să vină poliţia. Întîrzie ea cît poate, dar pînă la urmă tot trebuie să apară. Măcar aşa, de ochii lumii.

Mîndri ca nişte adevăraţi cavaleri din evul mediu, cărora nu le lipseau decît armurile, porniră *„in corpore"* spre berăria *„Staubb"*. Se ţineau de braţ, cîte cinci sau şase în rînd, şi mergeau cu pas marţial, cîntînd în cor :

„Gaudeamus igitur, juvenes dum suumus..."

— Indulgentă mai e pe la voi poliţia, remarcă Raymond.

— E indulgentă cînd e vorba de fleacuri d-astea, replică Ronnenburg. Dacă am striga însă o singură lozincă politică, temniţele ne-ar înghiţi.

Într-o vineri, după încheierea cursurilor, Ronnenburg îl luă deoparte pe Raymond

— Ştii, mi-a venit, aşa, un dor de casă. Aici, la Heidelberg, mă înăbuş. Sălile astea de cursuri mă strivesc. Acasă,

din camera mea cocoțată în vîrful unui turn, poți privi pînă departe șerpuirea scînteietoare a Rinului. O vedere dumnezeiască. Malurile rîpoase, dealurile încununate de castele, viile plantate în terase... Ce să-ți mai spun, ai să vezi cu proprii tăi ochi. Căci vreau să te iau cu mine. Luăm diligența de dimineață și către ora prînzului sîntem acasă.

— Să plecăm așa, pe neașteptate ? Ce va zice Wendell ?

— L-am și pus în temă. Ne-a acordat învoirea și binecuvîntarea sa. Nu ne va simți lipsa. Are să discute în liniște cu Füssli despre *„Geniezeit"* și despre estetica scumpului tău *„Sturm und Drang"*. Mîine seară are să aibă o reuniune cu studenții lui. Iarăși discuții literare stropite cu bere. N-am nimic cu berea ; îmi face însă greață cînd animează discuții literare.

Ronnenburg era un dinamic. Cînd își punea ceva în minte, trecea imediat la acțiune. A doua zi de dimineață se urcară în diligență și porniră la drum. Raymond preferase acest mijloc de locomoție, care-i făgăduia surprize și impresii noi, unei călătorii cu propria lui trăsură. Din ordinul unchiului său, i se puseseră la dispoziție un echipaj cu patru cai, un secretar, un valet și doi curieri, care fuseseră instalați într-un han din apropierea locuinței profesorului Wendell. Raymond urma să-i folosească numai în cazul unor deplasări impuse de sarcinile sale de șef al Casei Sunderland din Germania. Restul timpului avea să se rezume la resursele pensiunii Wendell. Gerald socotise că nu era înțelept ca Raymond să-și umilească prietenii și colegii de la Heidelberg, desfășurînd un lux și un stil de viață disproporționat cu al celorlalți studenți.

Plimbarea aceasta de-a lungul Neckarului și apoi a Rinului îl umplu de încîntare. Toamna stropise cu bronz frunzele copacilor. Pădurile căpătaseră nuanțe arămii, care contrastau cu albastrul cerului. Roiuri de musculițe se fugăreau prin văzduh. Mirosea a pămînt ars de soare și a iarbă proaspăt cosită. Pe dealuri începuse culesul viilor. În urma diligenței praful se ridica în volute aurii, care rămîneau apoi să plutească leneș în aerul nemișcat. Soarele nu mai frigea ca în toiul verii. Era plăcut să-ți lași

obrazul mîngîiat de razele lui. Să-i simţi căldura, stînd cu ochii închişi.

Călătoria cu diligenţa era plăcută şi instructivă. Pe Raymond îl amuzau tovarăşii de drum, doi negustori de vinuri, graşi, vioi şi foarte veseli, un militar care nu pierdea ocazia să istorisească plin de emfază isprăvile sale vitejeşti, o domnişoară de pension timidă şi curioasă, însoţită de o femeie-grenadier, ostilă prin definiţie tuturor tinerilor. În orice flăcău vedea un lup gata să se arunce hulpav asupra oiţei aflate în paza ei. Cînd nu putea fi observată de femeie-grenadier, domnişoara de pension arunca celor doi băieţi zîmbete strengare.

Militarul aţipise, obosit probabil de amintirea emoţiilor încercate în timpul războiului. Negustorii îşi povesteau anecdote, evitînd poantele decoltate care ar fi stîrnit desigur protestele femeii-grenadier.

Diligenţa sălta pe arcurile-i tari, se înclina ameninţător la curbe, bocănea şi scîrţîia din toate încheieturile. Străbătu cîteva localităţi, mai mari sau mai mici, aproape pustii. Locuitorii se aflau la munca viilor. Casele aveau obloanele trase şi porţile încuiate. Cîte doi-trei copii se zbenguiau în mijlocul drumului, scoţînd limba la călătorii din diligenţă.

La ora prînzului opriră la un han. Raymond şi Ronnenburg se ospătară din belşug, fără însă a reuşi să concureze pofta de mîncare de căpcăuni a celor doi negustori. Militarul prefera băutura. Bea berea cu ulciorul. Domnişoara de pension se hrănea delicat ca o păsărică, supravegheată de femeia-grenadier, care se înfrupta dintr-o ciosvîrtă de iepure, aruncînd în acelaşi timp în jur priviri haine de pasăre de pradă, gata să se arunce asupra duşmanilor.

— Nu mai avem mult pînă acasă, vorbi Ronnenburg prietenului său. Ah, abia aştept să mă văd în mijlocul viei, să-mi îngrop faţa în ciorchinii de struguri şi să le aspir parfumul. Nu ştii, dragul meu, ce înseamnă o vie în culeş...

După ce goliră o ultimă cană de bere se urcară în diligenţă. Soarele trecut de zenit începuse să coboare pe panta apusului. Se răcorise. Bidivii odihniţi mergeau în trap întins, făcînd să defileze, prin faţa călătorilor, sate şi

orășele vesele, ghemuite la picioarele unor dealuri acoperite cu vii sau cu păduri și dominate de un adevărat șirag de castele. După un cot al drumului, care-și desfășura fîșia aurie paralel cu apele verzui ale Rinului, apăru o înălțime cu povîrnișuri abrupte, în vîrful căruia își repezea turnurile spre cer un castel cu ziduri masive, crenelate. Ferestre orînduite fără simetrie reflectau orbitor soarele. În jurul povîrnișurilor o vie de mari proporții părea să se agațe de stîncile acoperite alocuri de vegetație.

— Iată-ne în sfîrșit acasă ! exclamă Ronnenburg plin de extaz. Nu e mai frumos aici decît la Heidelberg ?

Priveliștea avea incontestabil o măreție aspră, sălbatică. O comparație cu Heidelbergul era greu de făcut. Acolo, pe Neckar, orașul își etala casele și străzile într-o poetică neorînduială, asemănătoare unui decor de teatru. Aici, satul de la picioarele castelului era modest. Dealul își ridica abrupt coastele stîncoase, dînd celor de jos o senzație de strivire.

Coborîră din diligență.

— Pînă la castel avem un drum în serpentină, zise Ronnenburg. Este însă cam lung. Dacă o luăm pe scurtătura aceasta, de-a dreptul prin vii, ajungem sus mult mai repede.

— Foarte bine, o luăm pe scurtătură, încuviință Raymond. Îmi place să atac pieptiș înălțimile.

În vie, fete și flăcăi se aflau în plin cules. La apariția lui Ronnenburg, își întrerupseră lucrul, salutîndu-l cu simpatie. Cîteva fete, legate la cap cu năframe viu colorate, se îmbujorară cînd tînărul baron trecu prin preajma lor. Ronnenburg și prietenul său străbătură via, ajungînd la poalele povîrnișurilor repezi. O luară pe o potecă îngustă, care se cățăra ca un șarpe printre stînci golașe și prin desișuri de vegetație. După vreo douăzeci de minute de mers, se văzură în sfîrșit la picioarele zidurilor castelului, aurite de soare.

Văzut de jos, de pe șosea, castelul avea o înfățișare plină de măreție. Aici, sus, imperfecțiunile, invizibile din depărtare, apăreau în toată goliciunea lor. Zidurile erau fisurate, crenelurile intraseră în ruină. Unele se dărîmaseră,

Raymond avu impresia că se afla în preajma unui castel părăsit.

Ocoliră un turn vast, învăluit în parte de iederă, şi ajunseră în dreptul unei deschizături adînci, un fel de peşteră scobită în peretele de piatră, cu o uşă de fier la capăt.

— Pe uşa aceasta mică intrăm de-a dreptul în curtea centrală a castelului. Înainte era straşnic ferecată. Acum o deschizi cu un brînci.

Uşa se lăsă deschisă cu docilitate. Scîrţîi din balamale.

— Protestează, săraca, rosti Ronnenburg. Dacă nu sînt eu acasă, nimeni nu se mai gîndeşte să-i ungă încheieturile. Vrednicia mea avea un scop, zîmbi el. O ungeam ca să nu audă tata cînd coboram noaptea în sat.

Străbătură un culoar, luminat palid de flăcăruia amnarului aprins de Ronnenburg, şi ieşiră în sfîrşit într-o curte interioară, spaţioasă, pardosită cu dale de piatră. În mijloc, un puţ îşi arăta prezenţa printr-o roată măiestrit sculptată de vreun ţăran cu talente de autentic artist. Trandafiri agăţători şi iederă se cramponau de zidurile înalte, cu ferestre scobite în piatră. Nu se vedea ţipenie de om.

— O ducem cam prost cu servitorimea, suspină Ronnenburg. Odinioară curţile acestea interioare vuiau de trăsuri, ostaşi, slugi, oaspeţi... Azi vuieşte numai vîntul. Trei servitori reprezintă tot ce ne-a mai rămas din mulţimea de slujitori de altădată. Grajdurile sînt goale, remizele de trăsuri de asemenea. Castelul are nevoie de reparaţii. Tata nu se prea sinchiseşte. Familia noastră a mai cunoscut asemenea momente de criză financiară. Au fost însă rezolvate graţie unor mezalianţe profitabile pe plan financiar.

Pătrunseră în castel pe o uşă joasă, întărită cu flori de fier forjat.

— Mă ierţi că nu te introduc pe intrarea principală, însă pardoseala din sala cea mare ameninţă să se prăbuşească. Vreau să te înapoiez sănătos profesorului Wendell.

Trecură printr-un şir de coridoare întortocheate, urcară vreo trei scări, coborîră alte două, printr-un labirint în care Raymond singur n-ar fi reuşit să se descurce. Unele încăperi erau goale. Altele păstrau încă un mobilier arhaic, alcătuit din mese grele, foarte lungi şi foarte late, de parcă ar fi trebuit să servească unor uriaşi, lăzi masive, ghintuite, asemănătoare unor cosciuge, scaune şi bănci lustruite de numeroasele generaţii de strămoşi ai actualului conte Ronnenburg.

— Castelul este zidit pe fundaţiile unei fortăreţe care se spune că ar avea aproape două mii de ani. Într-una din încăperi — am să ţi-o arăt — a dormit împăratul Friederich al II-lea Hohenstaufen, înainte de a pleca în cruciade, iar în sala cea mare a benchetuit însuşi Carol cel Mare. Pe atunci conţii de Ronnenburg erau personaje de prim plan. Unul din ei a uneltit să ajungă împărat al Sfîntului Imperiu Roman, detronînd pe Henrich al VI-lea Hohenstaufen. A fost însă trădat de un vasal ambiţios, arestat, judecat sumar şi executat prin decapitare.

Ajunseră în sfîrşit într-o încăpere de mari proporţii, cu un perete ocupat aproape în întregime de un cămin atît de vast, încît în vatra lui ar fi putut să fie fript un bou.

Un servitor slăbănog, într-o livrea jerpelită, apăru de undeva. La vederea lui Horst, ridică mîinile spre cer.

— Bine aţi venit, *Herr* Baron. Doriţi să vă pregătesc ceva de mîncare ? Avem nişte vînat...

— Mulţumesc, Peter. Am prînzit. Unde e tata ?

— La vînătoare, ca de obicei, *Herr*, Baron. Trebuie să se întoarcă dintr-o clipă într-alta. Nişte struguri abia culeşi nu v-ar ispiti ?

— Adu-ne cîţiva struguri. Şi să pregăteşti odaia de oaspeţi pentru prietenul meu.

— Îndată, *Herr* Baron.

Servitorul dispăru. Horst şi Raymond se aşezară la masă. Pe ferestrele deschise spre o curte interioară pătrundeau viespii care zumzăiau pe întrecute. Slăbănogul în livrea peticită apăru cu o tavă de lemn, cu struguri apetisanţi într-un castron de lut ars, împodobit cu flori naiv pictate, precum şi cu o cană şi două pahare.

— Mi-am îngăduit să vă aduc puţin must, *Herr* Baron.

— Foarte bine, Peter.

Băieții se delectau cu mustul chihlimbăriu cînd stăpînul casei își făcu intrarea purtînd puşca pe umăr şi o legătură cu păsări vînate în mîna stîngă. Era îmbrăcat simplu, ca un țăran ceva mai înstărit. Subțire, cu mîini delicate şi chip prelung, aristocratic, înfățişa tipul nobilului scăpătat care-şi păstrează aliura măreață chiar şi în mizerie. Contele Albercht Othon Karl von Wendling-Ronnenburg era un optimist incorijibil. Nimeni şi nimic nu-i tulbura seninătatea. Avea o credință nestrămutată în steaua familiei lui, care trecuse prin vremuri şi mai vitrege, ieşind cu fața curată din toate încercările.

Contele îşi îmbrățişă fiul, strînse mîna lui Raymond şi, după ce încredință servitorului păsările vînate, se aşeză la masă şi porunci să i se aducă un pahar. Îl umplu şi îl ridică în cinstea tînărului oaspete.

— Fii binevenit printre noi, *Herr* von Beaulieu.

Îşi goliră paharele, apoi şi le umplură din nou.

Contele von Wendling-Ronnenburg ştia să fie o gazdă perfectă. Vorbi oaspetelui despre frumusețile văii Rinului şi îl pofti pentru a doua zi la o vînătoare. Raymond acceptă invitația, deşi vînătorile nu-i făceau plăcere. Masacrul unor animale lipsite de apărare, sub pecetea nobilului sport cinegetic, îi părea crud şi lipsit de sens. Înțelegea că oamenii au nevoie de carne, spre a se hrăni, dar nu accepta glorificarea imolării vînatului.

Contele von Wendling-Ronnenburg se interesă de viața pe care fiul său o ducea la Heidelberg. Nu-l întrebă despre învățătură, fiindcă nu punea mare preț pe cultură. „Savantlîcul este apanajul burgheziei, nu al nobililor, obişnuia el să spună. Un nobil are menirea să fie un bun ostaş.“ Îşi trimisese băiatul la studii înalte, fiindcă voia să fie totuşi în pas cu lumea. Afară de aceasta, cunoştințele juridice erau necesare astăzi, cînd luptele cu vecinii hrăpăreți nu se mai duceau pe calea armelor, ci pe calea şicanelor legale.

— Mîine au să sosească într-o vizită de cîteva zile Hermina cu soțul ei, spuse contele.

Raymond observă că fruntea lui Horst se întunecase la auzul acestei veşti. Nici contele nu părea mulțumit de proiectata vizită.

După ce-şi goli paharul cu must, plecă să se culce. Vînătoarea îl obosise.

În ziua următoare, Horst îşi plimbă prietenul prin cele mai interesante încăperi ale castelului. Îi arătă camerele care adăpostiseră temporar vizitatori de seamă, sălile de arme, galeriile cu tablouri de familie înnegrite de fum şi de vreme, colecţia de armuri medievale, păstrate cu sfinţenie, turnurile de observaţie, din înaltul cărora li se înfăţişa priveliştea minunată a văii Rinului, camerele de tortură, cu străvechile lor instrumente ruginite şi întepenite, ublietele şi, mai îngrozitoare decît toate, o încăpere săpată în adîncime şi în care nu se putea pătrunde decît printr-o deschizătură practicată în tavan. Încăperea nu avea nici uşi, nici ferestre. Prizonierii erau coborîţi cu ajutorul frînghiilor, apoi lăsaţi să putrezească în bezna cea mai adîncă. Li se trimitea mîncare pe aceeaşi cale, pînă cînd victimele mureau înnebunite în singurătatea şi întunericul acela de cavou.

— În această faimoasă temniţă şi-a dat sfîrşitul, printre alţii, şi un tînăr nobil pe care un străbun al meu l-a prins în alcovul soţiei sale, explică Horst. Prizonierul s-a stins nebun, printre oasele înaintaşilor lui şi propriile sale excremente, după ce zile şi nopţi implorase să fie ucis.

Raymond se înfioră de groază şi de milă.

— Sălbatice moravuri ! exclamă el. Viaţa valora pe atunci atît de puţin ?

— Nu valora mai puţin decît astăzi, replică Horst cu neaşteptată înţelepciune. Moravurile erau altele. În vremurile noastre oamenii sînt suprimaţi pe căi cu aparenţă de legalitate. Morala şi legalitatea n-au înlăturat violenţa. Au machiat-o numind-o justiţie, cînd e vorba de indivizi, şi politică înaltă, cînd angajează popoare. În realitate consfinţesc dreptul pumnului. Dreptul celui mare şi puternic faţă de cel mic şi neajutorat. Ca şi în cea mai primară lume animală.

Apoi Horst atacă alt subiect. Nu era în stare să filozofeze prea mult timp. Raţionamentele lui scăpărau ca licuricii în noapte, apoi piereau în beznă. Raymond se întreba dacă aceste gînduri, care traversau din cînd în cînd mintea

aparent greoaie a lui Horst, reproduceau fragmente de lectură, ori constituiau roade ale propriilor lui meditații ?

— Hermina e sora mea, rosti Horst. Ai s-o cunoști. E măritată cu un fabricant bogat din Ruhr. Nu s-ar putea spune că e fericită. Căsătoria aceasta era menită să aureasă din nou blazonul casei noastre. Speranțele nu s-au realizat însă în totul. Bătălii bine plănuite sînt pierdute datorită unor împrejurări care scapă controlului minții omenești. Cine ar fi crezut că Napoleon are să piardă bătălia de la Waterloo ? Iți spun toate acestea, fiindcă ai să asiști poate la unele scene ciudate... N-aș vrea să fii luat prin surprindere și să-ți faci o idee nepotrivită despre tatăl meu...

Raymond nu răspunse. Nu numai atmosfera din casa aceasta era ciudată ; și oamenii ofereau interesante subiecte de analiză psihologică.

Hermina și soțul ei sosiră pe înserat. Erau însoțiți de copiii lor, doi băieți de zece și respectiv doisprezece ani, răzgîiați, gălăgioși, neobrăzați, portretul întinerit al tatălui lor. Băieții își terorizau literalmente mama, care le suporta cu resemnare nebuniile și arțagul.

Hermina era subțire, delicată, ca și tatăl ei, contele. Deși încă tînără — fusese măritată la șaisprezece ani — arăta ca o floare fanată. Ochii își pierduseră strălucirea, colțurile ușor lăsate ale gurii, cearcănele întunecate dădeau chipului ei o expresie tristă, dezamăgită. Hermina nu făcea o tragedie din dezagrementele ei conjugale. Era pur și simplu plictisită. Plictisită de viață și de oameni.

Soțul ei, *Herr* Klaus Reichenbach, era tipul omului de afaceri prosper. La patruzeci de ani avea început de chelie, obrajii plini și roșii de om bine trăit, pîntec cu tendință de pronunțată rotunjire, mers apăsat, care reflecta importanța personajului, haine din stofă scumpă, cravată țipătoare, lanț gros de aur la ceasul de buzunar și butoni masivi de aur. Vorbea tare, discursiv, scoțîndu-și în evidență „eu"-ul și lansînd formule care — credea el — trebuiau să constituie maxime demne a figura într-o antologie a înțelepciunii.

Familia Reichenbach sosise într-o berlină încăpătoare, lustruită ca un bănuț nou, în ciuda prafului de pe drum.

Acest tur de forță era realizat datorită exigenței stăpînului, care pretindea vizitiului și ajutorului său să curețe impunătorul vehicul în timpul fiecărui popas. O trăsură colbuită, ca și pantofii plini de praf, vădeau dezinteres și neglijență, spunea el sentențios Și nimic nu-l irita mai multe decît neglijența și dezordinea. În cabinetul său de lucru de la fabrică cît și în locuința sa din Paderbon, fiecare obiect, oricît de mărunt, era imuabil. Un vas cu flori deplasat cu cinci centimetri de pe locul care i se hotărîse inițial, constituia o adevărată crimă. Pendanteria din viața de toate zilele își găsea expresia și în activitatea profesională. Registrele fabricii erau pline de claritate. Cu cheltuieli puține se pricepea să afișeze un mod de viață care pe alții i-ar fi costat înzecit.

La cina servită de tustrei servitorii castelului Ronnenburg, cu tacîmurile și serviciul de masă cele mai bune, Reichenbach se impuse cu tonul său categoric care excludea orice contradicție. Într-un neobosit și fluent monolog, făcu ample comentarii asupra vieții politice, economice și chiar artistice. Cu aceeași încredere neclintită în competența sa, lansă teorii asupra necesității liberului schimb în Germania, cît și asupra filozofiei lui Goethe.

— Știi ce mă gîndeam deunăzi, tată socrule ? vorbi el cu ton protector. Că n-ar strica să cîștigi ceva bani, spre a-ți mai îndulci viața.

— Și cam ce propui ? întrebă fără interes contele. Știa că ginerele său nu avea de gînd să dezlege băierile pungii.

Reichenbach sorbi puțin vin, îl plimbă prin gură spre a-i prețui buchetul și, după ce îl înghiți, plescăi din limbă satisfăcut.

— M-am gîndit, reluă el, că n-ai face rău dacă ai transforma castelul ăsta în han. Știi, un han de lux, cum nu se mai găsește pe meleagurile astea.

Nobilul său socru se înecă brusc cu o bucățică de pîine. După ce-și reveni, ripostă indignat :

— Să transform castelul în han ? Reședința milenară a conților de Ronnenburg să găzduiască tot felul de măcelari și trepăduși comerciali ? Niciodată. Ar însemna să întinez memoria familiei, să-i întunec gloria....

Reichenbach făcu un gest plin de dispreț.

— Cui îi mai pasă azi de gloriile trecutului ? De gloria conților de Ronnenburg ? Crezi că e mai potrivit să le slăvești memoria trăind în mizerie ? Uită-te și dumneata la pereții ăștia ? S-au crăpat, i-a cotropit igrasia, îi amenință ruina. Fii mai realist, tată socrule. Va veni o vreme cînd conții și prinții vor fi fericiți să-și transforme palatele și castelele în hanuri, spre a scăpa de sărăcie. Concurența va fi însă atunci atît de aprigă, încît vor alerga ei după clienți. Aș vrea să-ți pun o întrebare. Cîte camere are castelul ăsta ?

— Două sute de încăperi, replică gazda cu mîndrie. N-am pus la socoteală locuințele personalului de serviciu.

Fabricantul se izbi cu palmele peste genunchii-i dolofani.

— Și, mă rog, la ce-ți folosesc două sute de camere ? Cîte din ele le locuiești efectiv ?

— Cinci sau.. șase, șovăi contele, dezorientat și iritat de acest interogatoriu.

— Și cu restul ce se întîmplă ? Adăpostesc lilieci, șobolani și gîndaci. Nu m-ar mira să fie și șerpi prin pivnițele astea.

— Sînt și șerpi, ripostă furios amfitrionul. Vipere. Vipere care te-ar mușca dacă te-ai aventura prin subsoluri.

— Dă-mi castelul pe mîna mea și te fac bogat, tată socrule. Dacă dumitale ți-e rușine să faci pe hangiul, găsesc eu un om care să se ocupe de treabă. Aș băga în căsoaia asta vreo sută de mii de florini, poate chiar două, și aș face un cazinou mai arătos ca cel de la Baden-Baden.

— Niciodată ! bolborosi contele sugrumat de mînie. Niciodată !

— Păcat. Are s-o facă însă feciorul dumitale. Dacă va avea bineînțeles destulă minte spre a se trezi în ceasul al unsprezecelea. În curînd n-ai să mai poți plăti nici impozitele către stat. Și impozitele astea vor spori, tată socrule. Vor spori de la an la an.

Contele Albrecht Othon Karl von Wendling-Ronnenburg se ridică livid de pe scaun. Își propti pumnii în tăblia mesei, apoi rosti cu necuprinsă mîndrie :

— Castelul meu ancestral transformat în han ? Mai bine îi dau foc !

Reichenbach îl privi placid.

— Şi ce vrei să ardă ? Piatra ? Lemnăria nu face nici două parale. E putredă. Numai ploşniţelor le mai poate fi culcuş.

Contele avu senzaţia că îl izbeşte apoplexia. Tîmplele îi zvîcneau, îi şuierau urechile şi îl ardeau ochii. Izbi cu pumnul în masă.

— Destul M-ai insultat destul ! Nu mai tolerez... Păstrează-ţi sfaturile !... Şi mulţumeşte-te cu reacţia aceasta. Nu mă face să uit că eşti soţul fiicei mele...

Cu paşi sacadaţi părăsi încăperea. În urma lui se aşternu o tăcere profundă. Servitorii încremeniseră lîngă bufet. Hermina stătea cu privirile plecate în farfurie. Horst îşi morfolea furios buzele. Raymond se simţea teribil de jenat, fiindcă asistase fără voie la această scenă de familie. Copiii se scobeau în nas. Deodată cel mic chicoti, rupînd tăcerea :

— Bunicul s-a roşit ca un curcan. Şi făcea glorolorolo ! Glorolorolo !

— Taci, porunci maică-sa aproape în şoaptă.

Băiatul o maimuţări scoţînd limba.

Klaus Reichenbach îşi duse paharul cu vin la buze. îl goli dintr-o înghiţitură.

— Prea se supără bătrînul din toate fleacurile. Nu-i face bine la sănătate. În chestia cu hanul, tot am să-l conving eu...

În diligenţa care-i aducea spre Heidelberg, Horst von Ronnenburg îşi rumega amărăciunea.

— Greşeala de tactică pe care tata a făcut-o măritînd-o pe Hermina cu Klaus trebuie să o repar eu însurîndu-mă cu o fată bogată. Poate să fie urîtă, chioară, şchioapă, cocoşată... dar să aibă bani, bani mulţi....

Raymond îşi aminti de vorbele rostite de bancherul Torlonia în legătură cu Lorenzo şi Vittoria di Serracapriolo. „Amîndoi sînt de vînzare". Atunci, cuvintele acestea îi păruseră enigmatice. Acum le înţelegea. Între cei doi fraţi şi Hermina exista un paralelism. Şi Hermina se vînduse. Dar făcuse o afacere proastă. Horst se pregătea la rîndul

lui să se vîndă. În plin secol al XIX-lea, oamenii îşi puneau la mezat libertatea. Cu o circumstanţă agravantă. O făceau de bună voie...

- La Heidelberg, Raymond frecventa cu regularitate cursurile. Nu toţi profesorii îl interesau în egală măsură. Unii reuşeau să atragă un mare număr de studenţi şi un larg auditoriu alcătuit din simpli particulari care nu aveau nici o legătură cu universitatea, dar care doreau să-şi îmbogăţească bagajul cultural. Cursurile acestor profesori îmbrăcau o înaltă ţinută, făcînd să sporească faima întregii universităţi. Ulrich Wendel, de pildă, era unul din aceşti autentici oameni de ştiinţă. Ca şi Schlegel, Hölderlin, Schleiermacher, Kant, Fichte, Arndt, era venerat de studenţi cît şi de marele public.

Exista însă şi o categorie de profesori alcătuită din pedanţi greoi, care-şi citeau monoton cursurile în faţa unor săli somnolente. Studenţii conştiincioşi se străduiau să-i urmărească atent, umplîndu-şi caietele cu hieroglife numai de ei înţelese. Alţi profesori încercau să-şi amuze auditoriul cu glume răsuflate, repetate an de an. Cei care aveau fete de măritat invitau la locuinţele lor pe studenţii cu o stare materială mai bună, spre a-i „scoate în lume" şi „a-i deprinde cu bunele maniere". În realitate nu doreau decît să-şi căpătuiască fiicele, deficitare în ceea ce priveşte zestrea.

Uneori Raymond îşi petrecea serile în tovărăşia colegilor de facultate. Frecventau berăriile, grădinile publice, popicăriile, ori făceau plimbări nocturne prin pădurile din apropiere. Chefurile cu bere erau foarte preţuite. Se bea după un cod al berei, denumit *„Commers"*. Studentul din capul mesei rostea cu solemnitate : *„Salamander reiben !"* Colegii săi loveau de trei ori cana pîntecoasă de tăblia mesei, apoi o goleau pe nerăsuflate.

Într-o seară, Raymond asistă la un duel cu sabia între studenţi, provocat dintr-o nimica toată. Combatanţii, îmbrăcaţi în platoşe matlasate, se străduiau să-şi ciopîrţească reciproc faţa. Nimic nu era mai admirat decît o cicatrice pe frunte sau pe obraz, semn al unor lupte glorioase, care slăveau cavalerismul german. În ochii domnişoarelor, aceşti „eroi" se bucurau de o trecere deosebită.

Füssli, de pildă, cu timiditatea lui de domnişoară, nu avea nici o şansă într-o competiţie cu Ronnenburg. Fetele se topeau după tinerii bătăioşi, violenţi şi lăudăroşi.

Printre studenţii care frecventau cu asiduitate seminariile din casa profesorului Wendell se afla şi Heinz Kügeln, fiul unui ofiţer de dragoni. Kügeln completa pasiunea pentru învăţătură a lui Füssli cu înclinarea pentru sporturi, specialitatea lui Ronnenburg. Kügeln era blond, atletic, avea ochi albaştri şi o privire sinceră, prietenoasă, care te cucerea. Se spunea că isprăvile lui amoroase l-ar fi lăsat în umbră pe Don Juan. Cele mai frumoase fete din Heidelberg erau văzute la braţul lui. Menajera profesorului Wendell se înroşea de emoţie, ori de cîte ori îl vedea intrînd în curte. Kügeln nu căuta succese facile, mai ales că o aventură de asemenea natură ar fi riscat să răstoarne ordinea exemplară din casa magistrului său preferat.

Tatăl lui Kügeln murise pe front. Îl crescuse maică-sa, o femeie slăbuţă, timidă şi ştearsă. Părinţii ei se bucuraseră de o oarecare îndestulare, aşa că tînăra văduvă dăduse fiului ei o educaţie frumoasă, lipsită de privaţiuni materiale.

Şi Kügeln se ataşă de Raymond. Îl cucerise felul de a fi deschis şi prietenos al tînărului francez. Kügeln avea un prieten nedespărţit. Pe Karl Schrame, student în teologie. Schrame era fiul unui păstor sărac, cu o liotă de copii, care-i făcuseră viaţa un infern. Pastorul Adolf Schrame visase în tinereţe să ajungă un teolog vestit. Cea mai mare plăcere a lui era să se cufunde în studiul unor tomuri groase, de o înaltă erudiţie. Sorbea învăţătura ca pe un nectar dumnezeiesc. După obţinerea diplomei de doctor în teologie, încercase să obţină o parohie sau cel puţin un vicariat, spre a-şi cîştiga existenţa, condiţie esenţială pentru continuarea studiilor pe cont propriu. Un pastor vîrstnic, titular, al unei parohii pierdute în munţii Harz, încîntat de succesele la învăţătură ale tînărului teolog, îi oferise adăpost şi o modestă întreţinere. Adolf Schrame primise cu recunoştinţă acest spriijn. În mijlocul pădurilor din munţii Harz, avea să se dedice aprofundării cărţilor sfinte, pregătindu-se pentru un apostolat în slujba bisericii. Blîndul paroh din Harz plănuia să-l lase succesor în ziua în

care va simți că puterile încep să-l părăsească și că Dumnezeu se pregătește să-l cheme la dreapta sa.

Pastorul acesta milostiv și înțelept avea o fiică făcută la bătrînețe. El și soția lui își doriseră fierbinte un moștenitor care să le continue neamul și care să preia mai tîrziu parohia. Către sfîrșitul vieții, cînd își pierduseră definitiv speranțele, pronia îi blagoslovise cu o fetiță. Uluiți de această minune, mulțumiseră Domnului și o crescuseră cu dragoste și devotament. Cînd Adolf Schrame sosise la locuința providențialului său protector, Anne-Marie împlinise optsprezece ani. Era blondă, virginală și sfioasă, așa cum se cuvine unei fete cu educație, crescută în frica lui Dumnezeu. Eva, eterna Eva, interveni astfel în viața lui Schrame. Virginalul teolog — căci nici el nu cunoscuse pînă atunci atingerea femeiască — simți pentru prima oară clocotul sîngelui tînăr, pe care prezența fetei, și poate splendoarea pădurii, i-l stîrniseră din amorțire. Perspectiva unei căsătorii nu era de natură să displacă părinților fetei. Încurajară deci o idilă care promitea să aducă tuturor fericirea. În ziua în care Adolf Schrame și Anne-Marie se înfățișară în fața altarului spre a se uni prin taina căsătoriei, bătrînul pastor și soția lui plînseră de bucurie.

Adolf Schrame era fericit. Parohia, nu prea bogată, îngăduia întregii familii un trai modest, dar într-un cadru de rai. Adolf Schrame studia din zori și pînă în seară, iar după lăsarea nopții trecea — împreună cu Anne-Marie — la o îndeletnicire mai terestră. Rezultatul se văzu repede. Apăru un copil roz și gunguritor ca un păsărel. Se ivi apoi al doilea... și un al treilea... și un al patrulea... Sarcinile repetate o lăbărțau pe biata Anne-Marie. Din fericire, îi modificau și caracterul. Cînd ajunseră la al doisprezecelea copil, Adolf Schrame uitase de idealurile lui de odinioară. Tomurile groase zăceau prăfuite, fără să le mai fi deschis cineva. Anne-Marie se îngroșase, se înăcrise, devenise autoritară.

Blîndul pastor, care fusese în stare să zămislească doar o singură fată, pieri secerat de emoție cînd văzu că batalionului său de nepoți i se adaugară patru gemeni, toți băieți. Adolf Schrame rămase pe cap și cu parohia, și cu

Anne-Marie, şi cu şaisprezece copii, şi cu mama soacră. Ulterior, familia avea să mai crească, în reprize dese, cu încă şase unităţi. De data aceasta numai fete. Tomurile groase căzuseră între timp pradă şoarecilor...

Karl Schrame, cel mai mare dintre băieţi, fusese trimis la Facultatea de teologie. Era destinat să moştenească parohia părintelui său. Din nefericire, Karl nu avea înclinaţii pentru cariera sacerdotală. Speculaţiile filozofice îl atrăgeau mai mult decît studiul Bibliei. Karl Schrame era brunet ca un spaniol, avea ochi negri, înflăcăraţi, obrazul bronzat şi atitudinea unui condotier. Îi plăcea învăţătura, dar şi fetele. În cadrul reuniunilor studenţeşti se remarca prin vitalitatea şi veselia sa. Avea la activul său şi un duel. Ceva cu totul incompatibil cu paşnica propovăduire a cuvîntului Celui de Sus.

Karl Schrame îşi cîştiga silnic existenţa, meditînd progeniturile burghezilor cu parale, făcînd diferite servicii colegilor înstăriţi, spălînd vase prin bucătăriile berăriilor în schimbul unui prînz. Locuia într-o mansardă nenorocită, împărţindu-şi patul cu alţi doi studenţi, tot atît de săraci ca şi el. Nu-l auzeai niciodată plîngîndu-se de greutăţile întîmpinate.

Kügeln şi Schrame, ca şi Füssli, erau nelipsiţi de la reuniunile profesorului Wendell. Schrame se făcea remarcat prin înflăcărarea cu care vorbea despre trecutul glorios al Germaniei medievale şi prin asprimea termenilor cu care înfiera particularismul statelor şi stăruleţelor care se ridicaseră pe ruinele Imperiului Hohenstaufenilor.

— Ciuperci insignifiante crescute pe cadavrul unui leu, colcăială de viermi albi şi groşi, buni doar să-i striveşti sub talpă.

Vorbea despre regenerarea Germaniei în graniţele Sfîntului Imperiu, care se întindea de la Marea Nordului şi pînă la Mediterană. Cuvintele lui inspirate erau salutate cu ropote de aplauze.

Profesorul Wendell modera zelul patriotic al studenţilor.

— Mai puţin zgomot, băieţi. Poliţia are urechi ascuţite. Căpeteniilor marelui nostru ducat le-ar displace comparaţiile tale, Schrame.

Ronnenburg și gigantul Heinrich Merckel, care ascultau fără entuziasm discuțiile literare, luau foc cînd Schrame devia pe tărîmul discuțiilor politice.

Într-o sîmbătă, studenții se reuniseră tocmai în jurul mesei din sufrageria profesorului, cînd o trăsură arătoasă opri în fața casei. Un valet deschise portiera, lăsînd să coboare un bărbat rotund — boț de osînză îmbrăcat în veșminte luxoase — și o fată vioaie, drăguță și subțire. Toți tinerii își suciră gîtul într-acolo.

— Cine-or fi ? se întrebă profesorul perplex.

Nu era deprins cu vizitele feminine.

Obrazul lui Ronnenburg se întunecă.

— Pentru mine au venit. Am să le ies în întîmpinare. Mă iertați.

Se ridică de la masă și părăsi sufrageria. Studenții îl văzură în curte, dînd mîna cu noii veniți, schimbînd cîteva vorbe. Boțul de osînză se arătă foarte încîntat de apariția lui Ronnenburg. Îi zîmbi afectuos, îl bătu jovial pe umăr, apoi se adresă fetei, arătîndu-i cu gesturi largi, laudative pe tînărul conte.

Toți trei se urcară în trăsură. Echipajul porni în trapul nervos al cailor.

Reuniunea literară din ziua aceea nu avu mare succes. Silueta mlădioasă a fetei bîntuia gîndurile studenților mai vîrtos decît superioritatea poeziei germane despre care le vorbea Füssli. Ședința literară se sparse relativ devreme.

După cină, Raymond se retrase în camera sa. Era dornic să continue lectura unei cărți pasionante : „Concepțiile despre viață ale cotoiului Murr", de Ernst Hoffman. Raymond adora literatura cu eroi aleși din rîndul animalelor. „Vești despre cele mai noi pățanii ale cîinelui Berganza", tot de Hoffman, și „Dialogul celor doi cîini Scipio și Berganza" de Cervantes ocupau un loc de seamă în biblioteca lui personală.

Aproape de miezul nopții, Ronnenburg se înapoie acasă. Înainte de a se culca, făcu o vizită lui Raymond. Mohorît, se lăsă să cadă pe un scaun. Își ștergea cu batista fruntea asudată și ofta din străfundul pieptului. Discret, Raymond

nu-i puse nici o întrebare, deşi era convins că prietenul său abia aştepta să i se destăinuie.

— Mîine seară sînt invitat la cină de... persoanele care m-au vizitat azi, începu el după o apăsătoare tăcere. Mi-ar face plăcere să mă însoţeşti.

Raymond lăsă cartea deoparte.

— Aş fi încîntat, Horst, să cinăm împreună. Dar nu m-au invitat şi pe mine. N-aş vrea să fiu inoportun...

Ronnenburg zise sarcastic :

— Inoportun ? Tu ? Contele Raymond de Beaulieu ?

— Totuşi...

Vei fi mai mult decît bine venit.

— Nici o grijă. Le-am vorbit de tine. Te aşteaptă cu nerăbdare. Marie-Rose ţine mult să te cunoască.

— Marie-Rose ?

— Logodnica mea.

— Oh, felicitări.

— Nimic nu e încă oficial. Tatăl meu şi al ei ne consideră însă logodiţi. Ronnenburg oftă iarăşi : Deunăzi ţi-am vorbit despre proiectele matrimoniale ale tatălui meu în legătură cu mine. Nu ţi-am spus că îmi şi găsise o partidă potrivită.

— Foarte bogată, nu-i aşa ?

— Foarte. Exact ce ne-ar trebui nouă. Nu eram prea îngrijorat, fiindcă realizarea proiectului nu comporta urgenţă. Iată însă că tatăl fetei a hotărît deodată să grăbească logodna şi nunta. După socotelile lui, Crăciunul ar trebui să mă găsească însurat.

— Şi inima ta e dăruită altei fete.

Ronnenburg îl privi surprins.

— De unde ştii ?

— Mi-am închipuit. După mutra ta nenorocită. Cine e fericita aleasă ?

Ronnenburg îşi frămîntă tulburat mîinile.

— O fată simplă. Din satul de la poalele Castelului.

Raymond zîmbi.

— Ce romantic ! Făt-Frumos şi Cenuşăreasa.

— Mă ironizezi, Raymond !

— Dimpotrivă. Te fericesc. Te-ai gîndit însă că răstorni proiectele tatălui tău ?

— Eu mă însor, nu el.

— E atît de serioasă idila ta ?

— Foarte serioasă. Cînd am fost acasă, pentru ea am făcut drumul. În miez de noapte coboram în sat. Bineînțeles, fără știrea tatălui meu.

— Aha.

— Nu mă pot însura cu Marie-Rose. Gretl e însărcinată.

— Ai de gînd să recunoști copilul ?

— Da.

— Apreciez cavalerismul tău, Horst. Și cu Gretl ce are să se întîmple ?

— După moartea tatălui meu, am să mă însor cu ea. Dacă aș face-o mai înainte, l-aș ucide.

— Înțeleg.

Ronnenburg se ridică de pe scaun și începu să se plimbe agitat prin cameră.

— O iubesc pe Gretl.

— Vrei să-ți iau locul lîngă Marie-Rose ?

— Nu ajung pînă acolo cu îndrăzneala. M-am gîndit însă că, aflîndu-se în compania ta, mă va da oarecum uitării.

— N-am de gînd să mă însor, Horst.

— Dar să-i faci puțină curte ?

— Biata Marie-Rose, surîse Raymond. Își făurește probabil atîtea iluzii...

— Iluzii ? Hm, vrea să devină contesă.

— Și acestea sînt iluzii...

— Nu țin de loc să i le împlinesc.

— Bine. Mîine seară am să te însoțesc. Acum du-te și te culcă. Lasă-mă în compania cotoiului Murr.

Ronneneburg îl privi perplex.

— Cotoiul Murr ?

Raymond îi arătă cartea.

— Îi citesc amintirile.

Tînărul conte clătină din cap cu milă.

— Dacă îți face plăcere... În sfîrșit. Noapte bună.

— Noapte bună, Horst.

Rămas singur, Raymond reflectă îndelung asupra problemelor sentimentale ale colegului său de pensiune. Ronnenburg îi apărea într-o postură nouă, foarte frumoasă. În lumea aceasta de ipocriți și de interesați, gata să accepte orice compromisuri spre a se cățăra pe vîrful piramidei sociale, mai existau și oameni curați sufletește.

În seara următoare, Raymond și prietenul lui se înfățișară la restaurantul *Der Römischer Kaiser,* unde *Herr* Helmuth Rheineke și fiica sa Marie-Rose îi așteptau la o masă împodobită pentru zile mari, plasată în centrul sălii. Compania celor doi tineri nobili constituia pentru *Herr* Rheineke, cea mai strașnică reclamă. Rotofeiul negustător se înfoia plin de orgoliu. „Priviți-mă, fraților, părea el să spună. Helmuth Rheineke cinează cu ginerele său baronul și are oaspete un conte... Invidiați-mă, fraților, aveți de ce !"

Pe cît de vulgar și de încrezut era *Herr* Rheineke, pe atît de rezervată arăta Marie-Rose. Era o simplă poză ? Dacă s-ar fi aflat la această masă, Gerald s-ar fi amuzat copios. Raymond suferea. Îl întrista setea aprigă de parvenire a oamenilor.

Herr Rheineke era de o volubilitate uluitoare. Cuvintele lui meșteșugite se împleteau într-o plasă de flaterii și laude de sine. Se pricepea să-și capteze auditoriul. Clienții lui nu rezistau cascadei de argumente care aureau pînă și mărfurile slabe calitativ prezentate de vînzare. *Herr* Rheineke își năuci invitații cu jongleria vorbelor sale de laudă. Le înfățișă în culori viguroase activitatea titanică din morile lui, din prăvăliile lui, din atelierele lui de tăbăcărie, din crescătoriile lui de vite. Le descrise liric fermele lui, casa din Düsseldorff, vila de la Baden-Baden, *chalet*-ul din munții Harz. Le aminti în treacăt despre operele lui de binefacere, despre sufletul milostiv al fiicei sale, care se îngrijea de săraci ca de proprii ei frați.

Împinși de la spate de *Herr* Rheineke, Ronnenburg și Marie-Rose dansară două valsuri în ritmul săltăreț impus de un cvartet de muzicanți cu reminiscențe rustice.

Seara se încheie cu un schimb de amabilități convenționale. Participarea fetei la conversație fusese neglijabilă.

Evita acum să se angajeze în discuții, iar dacă i se puneau întrebări, răspundea monosilabic. Cînd nu dansa cu Ronnenburg, se mărginea să privească absentă perechile care valsau.

Rămase stabilit ca în seara următoare Ronnenburg, să se întîlnească iarăși cu *Herr* Rheineke și cu fiica acestuia.

— Afacerile mă silesc să părăsesc Heidelbergul la sfîrșitul acestei săptămîni, explică viitorul socru, dîndu-și importanță. Doresc ca puținele zile care ne mai rămîn la dispoziție să le petrecem „în familie", încheie el, subliniind ultimele două cuvinte. Aluzia era transparentă.

Afabil, îl pofti și pe Ramond, care se scuză, invocînd necesitatea unor studii suplimentare pentru viitorul seminar de literatură germană, unde urma să prezinte o analiză a imnului *An die Freude* de Schiller.

Rheineke se arătă sincer mîhnit de acest refuz. O idilă între Marie-Rose și Raymond de Beauclair nu i-ar fi displăcut. De actualul candidat la mîna fiicei lui s-ar fi degajat ușor.

După ce se despărțiră de Rheineke și de Marie-Rose, studenții porniră pe jos spre casă. Toamna își afirma prezența printr-un vînt rece, care răscolea frunzele căzute pe alei.

Ronnenburg era trist.

— Mă lași singur în cușca leilor, rosti el cu reproș.

— Leoaica e foarte drăguță, dragul meu. Dacă n-ai fi fost angajat în altă prte, Marie-Rose ar fi constituit o partidă frumoasă.

— De ce nu o iei tu ?

Raymond se scutură cu repulsie.

— Mulțumesc. Nu împing prietenia pînă acolo încît să mă însor cu logodnica pe care ți-a hărăzit-o taică-tău.

— Vai mie ! exclamă Ronnenburg cu disperare comică.

În seara aceea se duse singur la întîlnire. Raymond, încîntat să scape de corvoadă, se înfățișă la reuniunea literară de sîmbătă seara. Erau de față toți ciracii profesorului Wendell. Tema propusă era „Teatrul lui Shiller". Füssli, silitorul Füssli, făcu o expunere savantă, cu sublinieri patriotice și îndemnuri revoluționare. Kügeln, Schra-

me, uriaşul Merkel şi încă vreo trei sau patru studenţi se angajară în discuţii înflăcărate. Profesorul patrona reuniunea, pufăind satisfăcut din pipă.

„Atîta vreme cît Germania are un astfel de tineret, privesc cu linişte şi încredere viitorul", reflectă el.

Studenţii citiră apoi şi comentară fragmente din „Cuvîntări către naţiunea germană" de Fichte, „Cîntecul libertăţii" de Max von Schenkendorf şi „ Ce este patria germanului ?" de Ernst Arndt. Încheiară cîntînd în cor „Patria mea" şi „Vînătoarea sălbatică din Lützow". Profesorul Wendell pusese la bătaie o balercuţă cu vin de Rhin, care încălzi şi mai mult spiritele. Reuniunea se sparse într-un entuziasm general.

Abia după miezul nopţii Raymond se retrase în camera sa. Profesorul rămăsese să fumeze în grădină, o ultimă, pipă.

Înainte de a se urca în pat, Raymond ieşi la fereastră să aspire aerul curat şi să admire cerul de toamnă tîrzie stropit cu miriade de stele. Vremea se încălzise iarăşi. Era una din acele nopţi calme şi melancolice care evocau agonia toamnei.

Camera lui Raymond era la etaj. În dreptul ferestrei sale, jos pe o bancă, profesorul îşi fuma pipa. Numai tusea lui tabacică tulbura liniştea adîncă.

Lumina din camera lui Raymond era stinsă. Şi casele din jur erau cufundate în întuneric. Luna se ridica de după turla bisericii, împrăştiind o lumină argintie, difuză, asupra grădinii şi a străzii.

Deodată se auziră paşi călcînd grăbit pe caldarîm. Paşii se apropiau. Prin faţa gardului învăluit în trandafiri agăţători, cu frunze îngălbenite, trecu Kügeln. Se opri în faţa portiţei. O deschise fără zgomot şi intră în grădină. Se apropie de profesorul Wendell.

— *Herr Profesor,* vorbi el aproape în şoaptă, poliţia a venit să-l aresteze pe Schrame.

Wendell aproape că sări de pe bancă.

— Ce spui ?

— Nu l-au găsit. Schrame a prins de veste în ultimul moment. S-a refugiat pe acoperiş, apoi s-a lăsat pe un burlan în stradă. A trecut pe la mine. Mi-a spus că se va

ascunde în ruinele de pe Odenwald. Acolo am să-i duc de mîncare. Bineînțeles, dacă între timp n-au să mă aresteze și pe mine. Cred că am fost trădați.

Profesorul meditä cîteva momente. Pufăia nervos din pipă.

— Am să văd ce este de făcut. Pînă atunci să-ți dau ceva bani să-i duci lui Schrame.

— Mulțumesc, n-avem nevoie de bani. Nici dumneavoastră nu o duceți tocmai bine cu finanțele.

— Bine Kügeln. Vom încerca să-l scoatem din Heidelberg pe Schrame. Acum pleacă. Bagă de seamă să nu fii urmărit.

Kügeln salută și ieși pe trotuar. Se uită precaut în susul și în josul străzii, apoi o luă la picior, dispărînd după colț.

Raymond auzise totul. Era consternat. Ce se întîmplase ? De ce voiau să-l aresteze pe Schrame ? Ce amestec avea profesorul ?

Wendell intră în casă. Cabinetul său de lucru se afla sub camera lui Raymond. Ferestrele cabinetului erau deschise. De sus, Raymond îl auzea umblînd prin încăpere. Pașii lui se opreau uneori. Se auzea și un fîșîit de hîrtii rupte. Apoi ușița sobei clănțăni, deschizîndu-se. Scrîșni un amnar. Iarăși foșnet de hîrtii. Soba prinse să duduie...

A doua zi de dimineață se lăsă iarăși frigul. După căldura din ajuns, scăderea bruscă a temperaturii se făcea — prin constrast — și mai neplăcută.

Raymond se trezi din somn o dată cu zorii. Dormise adînc. Spre dimineață îl potopiseră coșmarurile. Visase că polițiști năvăliseră în casă și îl aruncaseră în lanțuri.

Își îmbrăcă halatul matlasat și trecu în camera lui Ronnenburg. Găsi patul nedesfăcut. Se înapoie în dormitorul său și începu să-și facă toaleta. Se apropia ora plecării la cursuri. Menajera îi aduse micul dejun. Chifle calde, miere, lapte, unt, șuncă. Ori de cîte ori intra în camera lui, fata se înroșea. Pe Raymond îl amuza sfiala ei.

După ce se înfruptă la repezeală din bunătățile de pe tavă, își îmbrăcă pardesiul. Bătăi puternice în ușa din

față a casei îl făcură să treacă la fereastră. Grădina era înțesată de soldați și de polițiști.

Auzi ușa de jos deschizîndu-se, apoi ropot de pași pe coridor și pe scară în sus. Ușa încăperii lui fu dată de perete. În prag apăru un ins bărbos, în haine civile și cu un baston noduros în mîna stîngă.

— Cum te cheamă ? strigă bărbosul.

Raymond fu ispitit să-l poftească afară. Își dădu seama însă că situația era serioasă. De jos îi ajunseră la ureche zgomot de bocanci și zăngănit de arme. Desfășurarea de forțe era impresionantă.

— Pe cine căutați ? întrebă el calm.

— Eu pun întrebări ! îl repezi bărbosul. Cum te cheamă ?

— Raymond de Beaulieu.

Polițistul clipi nedumerit. Își încreți fruntea.

— Vrei să mă duci, șmechere. Nu ești tu Horst von Ronnenburg ?

— Numele meu e Raymond de Beaulieu. Să-ți arăt pașaportul, zise el îndreptîndu-se spre dulap.

— Lasă, tună bărbosul. O să vedem mai tîrziu cum stăm cu identitatea. Urmează-mă !

— Unde ?

— Încetează cu întrebările ! zbieră polițistul. Ai tot timpul să afli.

Raymond se supuse. Orice rezistență ar fi fost zadarnică. Escortat de polițist, ieși pe coridor și coborî scara. Spectacolul din sufragerie îl surprinse neplăcut.

Profesorul Wendell și Füssli stăteau în mijlocul odăii, flancați de doi soldați. Prin ușa deschisă a cabinetului de lucru se vedeau trei inși care cotrobăiau prin toate ungherele. Sertarele biroului și ușile bibliotecii erau deschise. Tot felul de hîrtii zăceau pe jos.

— Soba e plină de scrum, raportă unul din ei. A ars, desigur, piesele compromițătoare. A fost prevenit.

Un individ cu favorite stufoase și cu pălărie înaltă trasă pe ochii negri, sticloși, se întoarse spre Wendell.

— Cine ți-a dat de veste ?

— Nimeni, răspunse încet profesorul.

— Minți !

Wendell ridică din umeri.

— Nu știu să mint.

— Dar să complotezi împotriva marelui duce, știi!

— Nu e suficient să afirmați acest lucru. Trebuie să faceți dovada.

— Avem dovezi berechet. Temnița are să te mănînce și pe tine, și pe toți ciracii tăi. Ducatul n-are nevoie de revoluționari, de ticăloși care amenință ordinea politică.

Bărbosul șopti ceva la urechea insului cu favoriți. Acesta își mută brusc privirile asupra lui Raymond. Expresia aspră a chipului său se îndulci. Glasul lui căpătă inflexiuni domoale.

— Spuneți că vă numiți Raymond de Beaulieu?

— Pașaportul meu se află în camera de sus. Nu mi s-a îngăduit să-l prezint.

Tipul cu favoriți se scărpină în vîrful nasului.

— Unde e Ronnenburg? se întoarse el spre Wendell.

— De unde vrei să știu? Îi sînt gazdă, nu guvernantă.

În aceași clipă ușa se deschise cu putere. Ronnenburg intră împins de la spate de un polițist. Era beat. Abia se ținea pe picioare. Fredona un cîntecel vesel.

— Asta e Horst von Ronnenburg, vorbi polițistul. L-am înhățat cînd intra în curte.

Ronnenburg ridică mîna.

— Liniște! sughiță el. Liniște! Ce e zarva asta? Știți cine sînt eu? Sînt cel mai fericit om din lume.

— Ești beat ca un porc, îl apostrofă individul cu favoriți.

— Ai văzut vreodată un porc beat? Eu n-am văzut. Sînt beat fiindcă sînt fericit. Logodnica mea, Marie-Rose, mi s-a destăinuit. Iubește pe altul. D-aia m-am îmbătat... S-a îndrăgostit de un băiat din prăvălia tatălui ei. Mă întreb ce mutră are să facă *Herr* Rheineke cînd are să afle ce bucurie i-a căzut pe cap.

— Umflați-l, urlă tipul cu favoriți. E nebun! Umflați-i pe toți.

Se întoarse spre Raymond. Mînia lui se transformă într-o politețe gravă.

— Va trebui să ne urmați, și dumneavoastră. O simplă formalitate. Cred că mă înțelegeți. Luați-vă pașaportul...

Raymond se execută fără comentarii.

Profesorul Wendell şi cei trei studenţi încăpură în două trăsuri, împreună cu poliţiştii în civil. Soldaţii îi escortau călări.

La poliţie li se luară interogatoriul. Şeful poliţiei cercetă personal paşaportul lui Raymond. I-l înapoie politicos.

— Sînteţi liber. Vă cer scuze dacă zelul funcţionarilor mei v-a supărat. În interesul cercetărilor, vă rog să nu părăsiţi Heidelbergul. Vom avea poate nevoie de prezenţa dumneavoastră. Sînt încredinţat că veţi da tot sprijinul autorităţilor.

Cînd traversă odaia în care profesorul Wendell, Ronnenburg şi Füssli aşteptau îndeplinirea unor formalităţi suplimentare, Raymond simţi o strîngere de inimă. Profesorul stătea pe o bancă. Ţinea frutea sus. Răspunse cu o înclinare a capului la salutul lui Raymond. Füssli, abătut, palid, personifica deznădejdea. Ronnenburg cînta plin de voioşie, ţinînd măsura asemenea unui dirijor. Cînd îl văzu pe Raymond, îi făcu o bezea.

— Pa, scumpule ! Pa ! Sînt fericit ! Fericit, fericit, fericit !

Bărbia îi căzu încet spre piept. Ridică însă viteaz capul, străduindu-se să-şi ţină deschişi ochii, acoperiţi pe jumătate de streaşina pleoapelor îngreunate.

Cînd se văzu în stradă, Raymond respiră adînc. Făcea a treia oară cunoştinţă cu instrumentele de represiune. Prima dată la Veneţia, a doua la Constantinopol, iar a treia oară aici, în Germania. Convingerile lui politice căpătau o vigoare sporită. În curînd va porni şi el lupta. Dar cu alte mijloace...

Raymond rămase să locuiască mai departe în casa profesorului Wendell. Obţinuse autorizaţia acestuia, prin intermediul avocaţilor săi. Ar fi putut să se mute la hotel sau la altă gazdă. Preferase însă a-şi păstra bîrlogul. Asigura acum întreţinerea casei şi salariul tinerei menajere. Resimţea lipsa profesorului şi a lui Ronnenburg. Îl regreta şi pe Füssli, în ciuda cusururilor lui.

Dorința lui de a-și păstra vechea locuință trezi bănuiala autorităților. Era filat. Ori de cîte ori ieșea în oraș, la facultate ori la plimbare, simțea o prezență străină care-l urmărea permanent. Nădăjduiau oare ca prin intermediul lui să dea de firul unui mare complot ? Nu-l arestaseră fiindcă împotriva lui nu existau probe. Afară de aceasta, influența dinastiei Sunderland era atît de puternică, încît nimeni nu se încumeta să o înfrunte.

Arestarea lui Wendell și a celor doi studenți fu urmată de noi măsuri de represiune. Toți tinerii care frecventau cercul literar, inclusiv Kügeln, fură ridicați și trecuți prin filtrul cercetărilor. Numai Schrame rămase nevăzut. Poliția îl căuta pretutindeni, fără nici un rezultat. Autoritățile primiseră ordin să zădărnicească orice tentativă de a se reconstitui mult hulita asociație patriotică *Burschenschaft*. Wendell și studenții lui trebuiau să plătească imprudența de a fi încercat să lupte pentru libertate și democrație. Democrația este o noțiune perimată, afirma Metternich. Și cuvîntul lui era „lege" nu numai în Imperiul Austriac, ci și în întreaga confederație germană.

Roma...

Palazzo Castelfranco...

O imensă piscină de marmură verde străjuită de coloane corintice... Trepieduri de aur... Efluvii de parfumuri tari... Torțe aprinse... Lumină purpurie, tamisată, excitantă ca și întreaga ambianță... Mese de marmură, romane... Farfurii de aur, tacîmuri de aur... Homari, caviar, fazani, căprioare, trufe, fructe exotice, orhidee, ghirlande de orhidee... Moscato, Lacrima Cristi, Marsala... Șampanie... Multă șampanie... Paturi romane în jurul meselor... Paturi de marmură, cuverturi de purpură, perne de brocart...

Convivii, amețiți de băuturi tari și de luxură, sînt serviți de fete tinere și frumoase, acoperite imperfect de văluri transparente.

Tolăniți pe un pat cu picioare de bronz aurit, lîngă o masă încărcată cu minuni gastronomice, Vittoria di Serracapriolo, foarte decoltată, și Gerald Sunderland, dez-

brăcat de frac și rămas în cămașa cu manșete de dantelă, se oglindesc în apa limpede a piscinei...

— Gerald, rezemat într-un cot, ține în mîna liberă un strugure, cu boabe mari, grele, luminoase, ca niște perle negre. Din cînd în cînd lasă ciorchinele spre gura Vittoriei, care stă întinsă pe spate.. Sînii ei rotunzi, două cupe de fildeș răsturnate, țintesc trufași spre cer. Pîntecele neted, șoldurile cu curburi tulburătoare, picioarele lungi, admirabile invită să fie mîngîiate.

Vittoria prinde între buzele-i roșii boabele negre, le zdrobește între dinții mici, strălucitori, și rîde. O boabă îi cade între sîni și rămîne prizonieră acolo. Gerald se apleacă și o prinde între buze. Aspiră în același timp parfumul pielii, mîngîie cu nasul rotunjimile sînilor.

Vittoria rîde. Rîde și Gerald.

— Îmi placi fiindcă ești lipsită de prejudecăți, Vittoria.

— Acesta e singurul motiv ?

— Despre celelalte nu pot să vorbesc. E lume prin apropiere.

— Și tu îmi placi, Gerald. Cînd te privesc, îmi vine în minte imaginea unui diamant de cincizeci de carate montat în platină.

— Comparația nu mă flatează. Aș prefera să fiu iubit pentru calitățile mele personale.

— Au și ele ponderea lor.

— Mulțumesc.

— N-ai pentru ce. Mai dă-mi te rog o boabă.

— Poftim.

— Știi, și Lorenzo te place. Te place foarte mult.

— O spune și la alții ?

— Desigur. Cu voce tare.

— Îmi va crea o reputație echivocă.

— Crezi că nu o ai ?

— Hm !

— Mă întrebam deunăzi, Gerald. Ai avea același succes monstru dacă ai fi sărac ?

— Știu eu ? La aceasta nu m-am gîndit.

— Ce bine e să fii bogat ! Totul îți cade în picioare.

— Bogăția îți procură și multe griji. Trage după ea un cortegiu de mizerii.

— Dragul meu, n-am auzit pînă acum să fi renunțat cineva la averii din pricina mizeriilor belșugului.

— Au existat totuși asemenea specimene. Martirii creștini. Au fost printre ei bogătași care au renunțat la bunurile lumești pentru a dobîndi comorile spiritului.

— Și eu am cunoscut oameni care s-au sinucis. Cazuri patologice. Mai vreau o boabă. Tu n-ai fost niciodată ispitit să renunți la bogății ?

— N-am fost. Bogăția este un rău necesar. Dacă n-aș fi avut mult aur, cu ce te-aș fi cumpărat pe tine ?

— Te-ai fi bucurat în schimb de comorile spiritului.

— Las această consolare săracilor.

— Ce darnic ești !

— Dacă mi-aș împărți averea săracilor din lumea aceasta, cu ce crezi că s-ar alege fiecare ? Nu le-ar ajunge nici să-și cumpere cîte o pîine. Ei nu și-ar îmbunătăți existența, iar eu le-aș îngroșa rîndurile cu o unitate... Prefer să-mi păstrez banii.

— Te înnegrești mai mult decît trebuie, Gerald. De pe urma ta trăiesc mulți oameni. Eu de pildă. Și Lorenzo. Și toți indivizii aceștia care petrec pe cheltuiala ta.

— Merită. Căci și eu mă amuz pe seama lor. Cînd îi văd cum se reped hulpavi la tăvile pline, cum se strivesc în îmbrățișări furioase care mimează grotesc dragostea, cum mă lingușesc servil, cum mi se oferă cu fals abandon, ei bine, află că mă distrez mai bine decît la cel mai reușit spectacol.

— Faci aluzie și la mine, Gerald ?

— De ce nu ?

— Îți ador sinceritatea.

— Sîntem *en carte*, Vittoria. Mai vrei o boabă ?

— Aș prefera o cupă cu șampanie.

Gerald bătu din palme. O fată blondă răsări în preajma sa.

— Șampania pentru principesa di Serracapriolo, ordonă el. Servită în cupa lui Carol cel Mare.

Peste cîteva clipe apăru, pe o tavă de argint, un magnific hanap încrustat cu pietre scumpe, în care fierbea parcă șampania frapată.

— Autentică ? întrebă Vittoria, rotind admirativ cupa în lumina sîngerie a torțelor.

— Autenticitatea e garantată de experţi. Îi las să creadă că îi cred. Dacă aş fi sceptic ce-aş realiza ? Şi iluziile sînt bune la ceva. Înfrumuseţează viaţa.

— E greu să faci bani, Gerald ?

— De loc. Mijloacele sînt multiple. Şi tu ai descoperit unul. După cîte ştiu, îl foloseşti din plin. Şi cu mult succes.

— Răule ! Ar trebui să mă supăr.

— Sînt convins că n-ai s-o faci.

— Alte mijloace ? Fără parfum de alcov. Să le utilizez cînd voi începe să îmbătrînesc.

— Falsificarea. Dă rezultate.

— Prea primejdios. Altceva ?

— Escrocheria.

— Cere prea multă imaginaţie, Gerald. Ceva mai simplu.

— Jaful la drumul mare.

— Nu mă tentează. Altceva ?

— Moştenirile.

— Rudele mele sînt la pămînt. N-au mai văzut banul decît sub forma pieselor mărunte...

— Există un singur mijloc infailibil. Şi care nu cere osteneală. Să muncească alţii pentru tine.

— Iată un mijloc tentant. Procedeul acesta l-am şi pus oarecum în practică. Nu munceşti tu pentru mine, scumpul meu Gerald ?

— Nu. Nu muncesc. Cumpăr o marfă care mi se oferă.

— Marfă ? Mulţumesc de comparaţie.

— Şi diamantele reprezenită o marfă. Tu, Vittoria, eşti un diamant de patruzeci de carate.

— Mi-ai plătit cu aceeaşi monedă.

— Imposibil. Mijloacele noastre de cumpărare şi de plată diferă. Eu cumpăr cu aur comorile tale fizice. Tu ţi le pui la bătaie, ca să cumperi aurul meu.

— Sofisme, sofisme, sofisme.

— Adevăruri, adevăruri, adevăruri. Uneori supărătoare.

— Pe mine nu mă supără. M-aş oferi şi unui negru dacă m-ar plăti bine.

— Cunosc teoria. Mi-a dezvoltat-o Lorenzo, într-o seară, pe o alee din Pincio.

O fată de serviciu se apropie de Gerald și îi șopti ceva. Gerald suspină, apoi se întoarse spre Vittoria.

— Trebuie să te părăsesc cîteva minute, scumpa mea. Treburi urgente mă reclamă.

— Păcat.

— Inconvenientele bogăției, comoara mea.

— Iar faci aluzii ?

— Jur că nu. De data aceasta am gînduri mai curate decît un prunc.

Se ridică din pat. Cu nepăsarea omului care știe că își poate permite orice, își îmbrăcă fracul și se îndreptă spre ieșire, făcîndu-și loc printre convivi fără să le arunce o privire. Mlădierile corpului său magnific, în plină mișcare, stîrneau invidii, admirație, dorințe...

În salonul ambasadorilor îl aștepta Jules Lafont.

— Ce vînturi te aduc la ora aceasta, *Monsieur* Lafont ?

— Vînturi nefavorabile, *Monsieur,* le Duc. Situația politică din Spania se deteriorează din oră în oră. Capitalurile investite în țara aceasta îmi inspiră îngrijorări. Se pare că am acordat o încredere prea mare guvernului prezidat de Martinez de la Rosa.

— Crezi ? Martinez de la Rosa prezenta garanții serioase. Exponentul liberalilor moderați, ajuns la putere prin consensul întregului popor...

— Aici ne-am înșelat, *Monsieur,* le Duc. Spania nu este coaptă pentru un regim constituțional. Biserica spaniolă este arhireacționară. Folosindu-se de credulitatea populației, a reușit să o monteze împotriva guvernului. Insurecții ultraregaliste, puse la cale de Quesada, au izbucnit în Aragon, Catonia și Navara. Tulburări sporadice au fost semnalate și în sudul țării.

— Hm, populația se luptă spre a-și pune iarăși jugul.

— Istoria a văzut absurdități mai mari.

— Poporul s-a ridicat pînă la unul împotriva tiraniei lui Napoleon.

— Napoleon era străin. Xenofobia a jucat un rol primordial în revolta spaniolilor exasperați de ocupația fran-

ceză. De data aceasta se răfuiesc spaniolii între ei. Datele problemei sînt altele.

— Trist. Foarte trist.

— Şi mai grav decît orice e faptul că Sfînta Alianţă se pregăteşte să intre în acţiune. Ştiţi ce pierderi am înregistrat în Regatul Celor Două Sicilii, după ce a fost ocupat de austrieci... N-aş vrea să repetăm experienţa. Cred că va trebui să faceţi o vizită în Spania.

— Te temi de mult trîmbiţata intervenţie diplomatică a Sfintei Alianţe pe lîngă guvernul din Madrid ?

— Ora intervenţiilor diplomatice a trecut. În momentul de faţă se duc intense tratative la Viena, între Metternich şi Montmorency, ministrul de externe al Franţei, în vederea unei intervenţii militare în Peninsula Iberică.

Gerald se lăsă să cadă într-un fotoliu. Cu bărbia sprijinită în pumni, reflectă adînc.

— La începutul săptămînii viitoare plecăm la Madrid, *Monsieur* Lafont. Vei scurta tratativele cu Vaticanul. Dacă spui că războiul e iminent, nu ne rămîne de făcut decît un singur lucru. Să-l întîrziem pînă reuşim să ne valorificăm creanţele spaniole.

Lafont înţelege că audienţa se sfîrşise. Se înclină ceremonios şi ieşi. Admira calmul patronului său, în preajma unei crize cu perspective foarte sumbre...

În dimineaţa următoare interveni un fapt care îl determină pe Gerald să-şi grăbească plecarea din oraşul etern.

Trăsura care trebuia să-l ducă la Vatican îl aştepta în faţa scării. O explozie formidabilă o pulverizează într-o clipă. Vizitiul, lacheii, caii, spulberaţi de forţa deflagraţiei, îşi înfrăţiră cadavrele cu aşchiile trăsurii şi cu pietrişul de pe alee. Faţada palatului Castelfranco suferi stricăciuni.

Gerald scăpase ca prin minune. Binecunoscuta lui punctualitate riscase să-l coste viaţa. În mod excepţional, întîrziase plecarea din cauza unei vizite prelungite în camera Vittoriei di Serracapriolo.

— Iată că dragostea serveşte nu numai la aducerea copiilor pe lume ; glumi el cu prefăcut calm, după ce i se aduseră la cunoştinţă efectele exploziei.

Poliţia întreprinse cercetări minuţioase, fără să descopere însă pe autorii atentatului. Cardinalul Consalvi prezentă scuze oficiale lui Gerald. Lafont avea convingerile lui. Atentatul era opera Carbonarilor. Gerald primise avertismente repetate. Presupunerile lui Lafont îşi dovediră în curînd temeinicia. Cîteva zile după atentat, Gerald găsi pe biroul său o scrisoare anonimă. Expeditorul îl sfătuia să nu-şi facă iluzii că va scăpa cu viaţă. Duşmanii libertăţii trebuiau să piară.

Gerald nu era laş. Ca şi tatăl său, îi plăcea să cocheteze cu primejdia. De data aceasta ar fi fost temerar să înfrunte o ceată de inşi, hotărîţi să-l suprime. Lafont luase importante măsuri de securitate. Scrisoarea găsită pe biroul lui Gerald demonstra însă că emisarii Carboneriei se strecuraseră pînă şi în interiorul palatului Castelfranco. Gerald lăsă pe consilierul Fulton să-l reprezinte în tratativele cu Vaticanul, şi fără să mai facă vizite de adio cunoscuţilor, părăsi Roma cu destinaţia Madrid.

Se îmbarcă la Civitavecchia pe „Sovereign of the Seas", şi după o călătorie cu peripeţii pe o mare dezlănţuită, combinată cu o tentativă nereuşită a piraţilor barbareşti de a-l captura, puse piciorul pe pămîntul Spaniei, la Barcelona. De la Barcelona plecă spre Madrid pe ruta Monserrat, Lerida, Zaragoza, Medinacelli, Guadalajara.

Drumul, deşi parcurs cu mare iuţeală, îl desfătă. Spania reprezenta o lume exotică, deosebită de restul Europei.

Platouri vaste, golaşe, măturate de vînturi aspre ; povîrnişuri stîncoase ; castele străvechi, cu turnuri pe jumătate surpate, cu ziduri roase de intemperii şi zdrelite de bombardele asediatorilor ; orăşele şi sate cu străzi strîmte, întortocheate, încorsetate de case înalte, severe, cu porţi ghintuite şi balcoane înalte ; biserici, capele, altare, cimitire, cruci la margine de drum ; copaci puţini şi firavi — în schimb pădure de colonade ; şi mai ales arene cu tauri şi cu toreadori... Peisajul spaniol stereotip... şi totuşi veşnic nou...

La Madrid, Gerald descinse la un hotel pe Calle de Toledo, unde i se reţinuse un etaj întreg. În aceeaşi seară, Louis Berthier, directorul Băncii Sunderland din Madrid şi şeful ad-interim al Casei Sunderland din Spania, îi pre-

zentă un raport de activitate, cu referiri la complicațiile politice din Peninsula Iberică. Tabloul înfățișat de Berthier era sumbru. Casa Sunderland din Franța acordase recent guvernului liberal madrilen un împrumut de o sută milioane de franci și îi furnizase arme în valoare de șaizeci de milioane. Dacă ultraregaliștii ar reuși să răstoarne actualul guvern și ar instala un cabinet ministerial aservit Coroanei, ar anula în același timp onorarea oricărui angajament semnat de regimul răsturnat. Ceva mai mult, ar pune la cale — cu sprijinul Sfintei Alianțe — invadarea Americii de Sud, în vederea suprimării independenței fostelor colonii spaniole, cu care Casa Sunderland încheiase multiple contracte comerciale. Ultimul act l-ar fi constituit reînvierea pretențiilor casei regale spaniole de a i se restitui piaștrii mexicani. Guvernul liberal al lui Martinez de la Rosa renunțase tacit la aceste revendicări. Căderea lui de la putere ar fi atras o serie de reacțiuni în lanț, toate dezavantajoase Casei Sunderland. Concluzia lui Berthier era categorică. Martinez de la Rosa trebuie sprijinit cu toate puterile.

— Există totuși posibilități ca regimul lui să fie curînd doborît ? întrebă Gerald. Adversarii săi dispun de forțe atît de importante ?

— Aici pot să vă răspund eu, interveni Lafont. Liberalii lui Martinez de la Rosa stăpînesc orașele și și-au asigurat sprijinul unei părți din armată. Biserica, nobilimea, pătura rurală și un număr de unități militare cu tradiție — cavaleria și în special trupele de gardă regală — îi sînt ostile.

— O conciliere între liberali și monarhiști o socotiți imposibilă ? întrebă iarăși Gerald.

— În actualul stadiu o socotesc imposibilă. Ambele părți dau dovadă de intransigență.

— Dacă l-am sprijini pe Martinez de la Rosa, balanța s-ar înclina în favoarea sa, susținu Berthier.

— Mă îndoiesc, replică Lafont.

Gerald stătea într-un jeț și analiza mintal argumentele pro și contra.

— Aș dori să stau de vorbă cu primul ministru, zise el.

— Pot aranja oricînd o audiență, rosti Berthier.

— Nu. Doresc să-l întîlnesc ca din întîmplare, pe un teren neutru. Vizita mea în Spania trebuie să aibă, cel puțin aparent, un caracter privat. Dacă s-ar afla că intenționez să-l sprijin pe Martinez de la Rosa, Sfînta Alianță m-ar sfîșia.

— Voi aranja această întîlnire, se oferi Lafont.

Berthier se retrase nemulțumit. Lafont îl umbrise în permanență.

A doua zi de dimineață, secretarul particular al regelui Fernando al VII-lea își făcu apariția la hotel. Protocolar, înmînă lui Gerald o invitație scrisă din partea suveranului. Ducele de Lusignan Valois era poftit în aceeași zi să ia dejunul la palatul Aranjuez, reședința estivală a regilor Spaniei. Gerald acceptă invitația. După plecarea secretarului, chemă pe Lafont.

— Ei, ce părere ai ?

— O manevră abilă. Regele încearcă să vă îndepărteze de guvern și să vă atragă de partea sa. Chiar dacă nu va reuși, va lăsa să se înțeleagă că a obținut sprijinul marelui capital străin. Un artificiu propagandistic. Prezența dumneavoastră la Aranjuez va confirma zvonul lansat tot de el.

— M-ai fi sfătuit să refuz invitația ?

— N-aș fi îndrăznit să vă dau asemenea sfaturi.

Replica avea un sens dublu. Gerald zîmbi. Îi plăcea tactul diplomatic al lui Lafont.

Echipajul lui Gerald parcurse în mai puțin de trei ore cei patruzeci și șapte de kilometri care depărtau Madridul de Aranjuez. Gerald vizita pentru întîia oară această reședință regală, pe care un poet al secolului optsprezece o compara cu o oază paradiziacă în mijlocul aridității monotone a Spaniei. Aprecierile hiperbolice ale poetului curtezan nu se îndepărtau mult de adevăr. Aranjuez înfățișa o simfonie de culori, începînd cu variația tonurilor de verde al copacilor, peluzelor, arbuștilor exotici, continuînd cu policromia florilor, cu nuanțele calde ale marmurei, faianțelor și sculpturilor în piatră care împodobesc palatul, și terminînd cu jocurile albastre ale apelor din havuzuri, ale cascadelor și ale cerului de o limpezime ireală.

Legenda pretinde că edificiile de la Aranjuez au fost durate pe temeliile unui vast templu al lui Jupiter — Ara Jovis. Palacio Real constituie una din cele mai reuşite opere arhitectonice ale Spaniei. Clădirea — un imens cadrilater înălţat în jurul unei curţi centrale — cuprinde două etaje de cărămidă trandafirie. Grile măiestrit împletite din bronz şi fier se armonizează cu sculpturile exterioare. Frontul faţadei centrale este dominat de statuile lui Felipe al II-lea, Felipe al V-lea şi Fernando al VI-lea.

Gerald rămase plăcut impresionat de ambianţa acestei idilice reşedinţe regale. Militari în uniforme mîndre făceau de gardă. Curtezani, toreros şi doamne — majoritatea tinere — în costume de curte se plimbau pe alei.

Şambelanul de serviciu primi pe Gerald în capătul de jos al scării de la intrare, anunţîndu-l că majestatea sa îl aştepta în Salonul de Porţelan.

Îl conduse printr-un lung şirag de galerii şi scări, decorate cu o bogăţie ostentativă, pînă în faimoasa încăpere îmbrăcată în porţelanuri policrome, orînduite în ghirlande împletite în jurul unor oglinzi înalte cu rame rococo.

Regele îl aştepta, solemn, în mijlocul salonului. Cu corpul înclinat înainte, cu picioarele drepte şi lipite, cu mîinile la spate, arăta ca un cocostîrc solitar şi meditativ.

Întinse lui Gerald mîna.

— Eram dornic să vă cunosc, *Monsieur le Duc*. Discuţiile de la om la om sînt mai deschise, mai utile.

Gerald se înclină.

— Am primit cu bucurie ordinul de a mă înfăţişa majestăţii voastre.

— N-a fost un ordin, *Monsieur le Duc*, ci o invitaţie prietenească.

— Bunăvoinţa majestăţii voastre mă copleşeşte.

Suveranul îi oferi un scaun.

— Socotesc că ar fi cazul să reînnoim legăturile care au existat odinioară între tatăl meu, regele, şi părintele dumneavoastră, regretatul Richard Sunderland, marchiz de Beauclair. Fiii sînt obligaţi să urmeze pilda părinţilor. Nu-i aşa ?

Amabilitatea lui Fernando al VII-lea păcătuia printr-o ostentație suspectă.

— Întotdeauna am regretat împrejurările vitrege care au umbrit temporar relațiile dintre Coroana Spaniei și Casa Sunderland, replică Gerald.

— Depinde numai de noi, *Monsieur le Duc*, să creăm condiții astfel ca tratamentul comercial încheiat între părinții noștri să-și dea iarăși roadele.

Regele se străduia să stabilească un climat favorabil, plasîndu-și interlocutorul pe un picior de egalitate. „Sper că va aprecia gestul meu și va acționa în consecință", reflecta suveranul, în vreme ce-și măsura din priviri oaspetele. Era atît de convins de eficacitatea mijloacelor sale de seducție, încît nu concepea eșecuri.

— Sînt de acord cu propunerea Majestății-Voastre. Sper să reușim.

Sprînceana stîngă a regelui se ridică ușor. Singurul semn exterior al contrarietății sale. Răspunsul interlocutorului nu-l mulțumise.

— Am încercat în repetate rînduri să creez aceste condiții, zise el. Ambasadorii mei au avut dese contacte cu reprezentanții Casei Sunderland, dar nu au înregistrat succese.

— Rog pe Majestatea-Voastră să mă creadă că din partea noastră nu a lipsit dorința de a coopera. Împrejurări vitrege, independente de noi, bine cunoscute de altfel și de Majestatea-Voastră, au împiedicat realizarea unor acorduri.

— Cunosc aceste împrejurări, *Monsier le Duc*. Situația tulbure din Spania și rebeliunea coloniilor spaniole din cele două Americi. Sper să îndrept, cît de curînd, această stare de lucruri.

Gerald își ascunse scepticismul față de asigurările suveranului. Încercările Spaniei de a-și restabili autoritatea asupra coloniilor răsculate se soldaseră cu răsunătoare eșecuri. Cît privește politica internă, coroana Spaniei intrase în eclipsă. Liberalii dețineau puterea și nu aveau de gînd să renunțe la exercitatea ei.

— Am să vă vorbesc deschis, *Monsieur le Duc.* Am nevoie de sprijinul dumneavoastră spre a restabili autoritatea Coroanei. Autoritate de care descreieraţii care au pus mîna pe frînele Statului încercă să mă deposedeze definitiv. Ţin să vă declar că mă bucur de simpatia Sfintei Alianţe. Ţarul Alexandru m-a asigurat de sprijinul său direct în cazul că aliaţii săi nu vor lua măsuri concrete pentru restabilirea ordinii în Spania.

Gerald înregistră cu fidelitate cuvintele regelui. Posibilitatea unei intervenţii militare străine în Spania era iarăşi pusă pe tapet.

— Nu mă tem să vă vorbesc cu toată sinceritatea, adăugă Suveranul. Ştiu că am de-a face cu un om de onoare.

Gerald nu se clinti. Regele greşea, amintindu-i că îl socotea om de onoare. O axiomă nu are nevoie de demonstraţie.

— Intenţiile ţarului sînt cunoscute de toate cancelariile europene, replică Gerald.

Minimaliză astfel pretinsele sinceităţi ale interlocutorului.

— În ce ar putea consta sprijinul meu ? adăugă el, după cîteva clipe.

Regele făcu cîţiva paşi prin cameră. Se privi automat într-o oglindă, apoi se întoarse spre Gerald.

— Am nevoie urgentă de cincizeci de milioane de franci. Sînteţi singurul în măsură să mi le furnizaţi într-un termen scurt. Sînt gata să ofer garanţii.

„Am atins în sfîrşit punctul nevralgic, reflectă Gerald. Banii !"

Se aşteptase la această cerere. Era dispus s-o satisfacă. Făcu de formă unele obiecţii, spre a sublinia importanţa sacrificiului său. Acorda un împrumut pe care regele, în situaţia actuală, nu-l putea garanta, în ciuda afirmaţiilor sale contrare. Potrivit prevederilor constituţiei, nu mai putea dispune nici de bijuteriile Coroanei.

— După cîte am înţeles, este vorba de un împrumut personal, zise Gerald.

— Exact. Convenţia aceasta se încheie între noi, fără nici o publicitate. De bani aceştia voi dispune eu, în ex-

clusivitate. Guvernul actual al Spaniei nu trebuie să fie sub nici o formă încunoştinţat de discuţiile noastre.

— Am înţeles, replică Gerald. Şi eu am interesul ca întreaga chestiune să îmbrace un caracter strict confidenţial.

— Putem socoti afacerea încheiată ? se grăbi regele să-l întrebe.

— Nu am stabilit încă un punct esenţial. Cuantumul sumei. Nu dispun la ora actuală de cincizeci de milioane franci lichizi. Păstrarea secretului, care ne preocupă în egală măsură, mă obligă să apelez la caseta mea particulară. Vă pun la dispoziţie douăzeci de milioane.

Suveranul făcu o schimă dezamăgită.

— Tot e mai mult decît nimic.

— Dacă stăruiţi să obţineţi cincizeci de milioane, va trebui să mai aşteptaţi.

Regele îşi frămîntă gînditor mîinile.

— Rămîn douăzeci de milioane. Predabile imediat, *Monsieur le Duc.*

— Perfect. Rog pe majestatea voastră să indice modalitatea predării.

— În ce termen pot primi suma ?

— În douăzeci şi patru de ore.

— *Monsieur le Duc,* sînt înconjurat de spioni. Vă rog să procedaţi cu maximum de discreţie. Mîine seară, emisarul meu, ducele de Lerida, va lua contact cu dumneavoastră la locul pe care veţi binevoi a-l indica.

— Ducele de Lerida va primi banii la locuinţa sa.

— În monedă spaniolă, preciză regele.

— Pentru uz intern, zîmbi Gerald.

— Exact, rosti suveranul. Ducele de Lerida vă va înmîna un înscris semnat de mine.

— De acord. Încă o chestiune.

— Vă ascult, *Monsieur le Duc.*

— În eventualitatea unui succes pe care vi-l urez din toată inima, majestatea voastră vă recunoaşte, sper, împrumuturile contractate de guvernul actual în numele Spaniei.

Regele ezită o clipă.

— Împrumuturile Spaniei sînt împrumutrile mele, replică el solemn.

— Majestatea Voastră a vorbit despre o garanție. Majestatea Voastră ar fi dispusă să-mi acorde concesiunea comerțului cu Cuba ?

— Nu credeți că e prea mult, *Monsieur le Duc* ? Șovăi cîteva clipe, apoi capitulă suspinînd : în sfîrșit, accept.

Dejunul la care Gerald fusese invitat se desfășură în cadru intim. Amfitrionul se arătă de o amabilitate încîntătoare. Făcea eforturi vizibile spre a-și cuceri oaspetele. După dejun, îl pofti în parc. Îi arătă cu mîndrie Fîntîna lui Hercules, care-și reliefa măiestritele contururi pe fundalul verde al copacilor și îl plimbă prin faimoasele „*Jardines de la Isla*" — Grădinile Insulei, cu minunatele-i cascade cîntătoare.

Îl conduse apoi la „Casa de Labrador", acel delicat Mic Trianon spaniol, ridicat la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și decorat în cel mai pur stil pompeian. Colecțiile de porțelanuri și de ceasuri vechi îl încîntară pe Gerald.

Vizita la Aranjuez se încheie o dată cu lăsatul serii. După o ultimă gustare luată în compania regelui și a principalilor demnitari ai Curții, Gerald se înapoie la Madrid.

În aceeași seară îl primi pe Lafont în apartamentul său de la hotel.

— Ziua pe care am petrecut-o la Aranjuez m-a costat douăzeci de milioane de franci.

— Martinez de la Rosa n-are să fie prea mulțumit...

— Martinez de la Rosa n-are să afle nimic. Regele va păstra taina. Are nevoie de acești bani pentru lovitura pe care o pregătește...

— Aveți impresia că pregătește o lovitură politică ?

— Impresia ? Certitudinea !

A doua zi Berthier și Lafont se înfățișară spre a raporta execuția ordinelor primite.

Șeful departamentului informațiilor aduse la cunostința lui Gerald că aranjase o întîlnire cu primul ministru în locuința contelui Arcos de Jalon.

— Primul ministru s-a supus dorinței dumneavoastră, deși ar fi preferat să vă primească oficial, la Președinția Consiliului de Miniștri.

— Nu i-ai explicat că nu mă pot angaja deschis alături de guvernul constituțional, sfidînd Sfînta Alianță ? Să fie mulțumit de ajutorul meu ocult.

— Ocult ? replică Lafont, aruncînd o privire ușor critică la adresa lui Berthier. Împrumutul acordat guvernului spaniol a devenit un fel de secret al lui Polichinelle. Deși tratativele au fost purtate în secret, au scăpat unele indiscreții. Cercurile financiare de la Paris, în general bine informate, au aflat că Madridul a obținut un împrumut din-afară fără a se putea preciza cine l-a acordat. A fost totuși rostit numele Băncii noastre.

— Înseamnă că la ora aceasta poliția secretă a lui Metternich deține informații complete.

— N-aș crede, replică Lafont. Am lansat zvonul că băncile Labouchère, Hope și Rotschild n-ar fi străine de acest împrumut. Campania n-a fost lipsită de efecte. Agenții mei de la Viena mi-au adus la cunoștință că principele Metternich ar fi și chemat la Cancelariatul Reichului pe Salomon Rotschild spre a-i reproșa împrumutul acordat Spaniei liberale. Rotschild s-a grăbit să se disculpe, publicînd în presă o scrisoare prin care dezmințea zvonurile. Și reprezentanții băncilor Hope și Labouchère au primit bobîrnace. Sediile lor principale, aflîndu-se în afara granițelor Austriei, nu prea au a se teme de fulgerele cancelarului.

— Indiscrețiile nu-și au sursa la Madrid, zise Berthier.

— Adevărul este tocmai contrariu. Zvonurile au plecat de la Madrid. Și încă din cercurile Casei Sunderland, replică Lafont.

— Mă bănuiți pe mine sau pe colaboratorii mei ? se îmbujoră Berthier. Sînt gata să suport consecințele, deși nu mă știu cu nimic vinovat.

— Dacă te-aș fi bănuit, replică Lafont cu asprime, nu te-aș fi menajat. În ceea ce privește colaboratorii dumitale, nu garanta pentru ei. Lasă treaba asta pe seama mea.

— Voiai să-mi spui ceva, Berthier, interveni Gerald spre a mai slăbi tensiunea din atmosferă.

Delegatul din Madrid șovăi.

— Vorbește ! stărui Gerald.

— Vizita dumneavoastră la Aranjuez a făcut vîlvă. Guvernul e în fierbere. Am primit în cursul după-amiezii vizita Ministrului Finanţelor. Şi-a exprimat nedumerirea faţă de gestul dumneavoastră.

— Imbecilul, rosti sec Gerald. Am să-l lămuresc eu pe Martinez de la Rosa.

Întrevederea dintre şeful Casei Sunderland şi şeful guvernului liberal spaniol, la reşedinţa madrilenă a contelui Arcos de Jalon, începu sub auspicii sumbre. Formulele de politeţe ale primului ministru ascundeau imperfect amărăciunea omului care şi-a pierdut un prieten.

— Am deplîns vizita dumneavoastră la palat, rosti el cu reproş, tocmai acum, cînd criza politică se apropie de vîrf. V-am socotit întotdeauna un aliat...

Gerald îl întrerupse cu brutalitate.

— V-aţi înşelat. Nu mi-am legat niciodată soarta de a dumneavoastră. Dumneavoastră sînteţi spaniol. Faceţi politica ţării dumneavoastră. Eu sînt om de afaceri. Fac politica intereselor casei pe care o reprezint. V-am furnizat arme pe credit. V-am acordat împrumuturi. Interesele noastre au coincis şi coincid încă. Nu puteam refuza invitaţia regală. Ar fi însemnat să mă pronunţ pentru una din părţile în conflict. Şi eu nu am dreptul şi nici dorinţa să mă angajez în acest conflict. Nu sînt spaniol. Aparent, cel puţin, trebuie să stau deoparte de complicaţiile dumneavoastră politice. V-am sprijinit şi vă voi sprijini în continuare. Voi înceta acest sprijin cînd voi socoti că luptaţi pentru o cauză pierdută. La ora actuală poziţia guvernului dumneavoastră înclină spre un extremism regretabil. Exaltaţii din tabăra dumneavoastră vor să obţină totul sau nimic. Gîndiţi-vă la experienţa liberalilor din Regatul Celor Două Sicilii.

— Sfînta Alianţă nu va îndrăzni să-şi trimită trupele în Spania.

— Credeţi ? Mă tem că vă înşelaţi.

— Armata şi poporul spaniol vor rezista. Amintiţi-vă experienţa lui Napoleon.

— Nu vă faceţi iluzii. Monarhiştii, biserica, extremiştii de dreapta se vor alătura trupelor străine.

— Nu cred. Regele se sprijină doar pe un pumn de partizani...

— Care au dat foc nordului Spaniei, completă Gerald fraza primului ministru.

— Vom zdrobi focarele rebeliunii.

— Vă urez succes, rosti Gerald iritat de îngustimea vederilor interlocutorului. Mă tem că forțînd nota, dați apă la moara dușmanilor dumneavoastră dinafară, care afirmă că nu urmăresc decît pacificarea Spaniei.

— Ne-am ales drumul, *Señor Sunderland.* Nu mai putem da înapoi.

— Procedați așa cum veți socoti de cuviință, *Señor* de la Rosa. Dar nu vă așteptați să vă finanțez aventurile. Îmi permit să vă dau un sfat. Să fiți cu ochii în șaisprezece, spre a vă feri de surprize neplăcute.

— Ce vreți să spuneți ?

— O simplă povață.

Gerald și Martinez de la Rosa se despărțiră nemulțumiți unul de celălalt. Gerald hotărî să părăsească Spania înainte de sfîrșitul săptămînii. Un eveniment, prevăzut în parte, avea să-l determine a-și amîna plecarea.

Închiderea oficială a sesiunii Cortesurilor prilejuia solemnități la care participau, pe lîngă guvern, regele, autoritățile madrilene, corpul diplomatic și căpeteniile armatei. Capitala era în sărbătoare. Drapele împodobeau clădirile.

După încheierea solemnității, regele pofti pe membrii guvernului la palat spre a le oferi o colațiune. S-ar fi zis că o eră nouă de concordie și armonie avea să se deschidă.

O lovitură de teatru sfărîmă însă iluziile celor care-și închipuiseră că pacea înflorise iarăși pe pămîntul Spaniei. Madridul fu trezit din euforie de o veste care făcu fulgerător ocolul orașului. Fernando al VII-lea, sprijinit de garda regală, își arestase miniștrii, reținîndu-i la palat. În biserici, clopotele prinseră să sune. Populația orașului ieși în stradă. Căpeteniile liberale mobilizară milițiile populare. Acțiunile regaliștilor din nordul și răsăritul Spaniei cunoscură un nou avînt.

Urmară cîteva zile de agitație. De o parte și de alta a baricadei se făceau pregătiri febrile. Ciocniri între gărzile

regale și trupele rămase credincioase guvernului, la care se adăugau miliţiile populare, fură semnalate în diferite puncte ale oraşului. Luptele cîştigară curînd în amploare.

Din camera sa de hotel, Gerald asculta bubuiturile de tun şi focurile de armă care se înălţau din oră în oră. Dinspre *Plaza Mayor* porniră să se scurgă în dezordine pe *Calle de Toledo* călăreţii unei unităţi de cavalerie, urmăriţi îndeaproape de formaţii de miliţie. Detunăturile de armă se contopeau într-o fantastică şi asurzitoare grindină. Cai loviţi de gloanţe se poticneau, antrenînd în cădere călăreţii pe care-i striveau sub greutatea lor. Răniţi, năclăiţi de sînge, se tîrau pe caldarîm. Un soldat cu pîntecele despicat alerga împiedicîndu-se în intestinele-i revărsate. După cîţiva paşi, se prăvăli peste o rigolă. Un copil, apărut Dumnezeu ştie de unde, urla zănatic. Faţa îi era plină de sînge.

La palat, regele aştepta înfrigurat rezultatul luptelor. Înfricoşat, dădea porunci contradictorii, sporind confuzia apărătorilor Coroanei, care îşi dădeau seama că vor sucomba în faţa superiorităţii numerice a adversarilor. Spre seară, rezistenţa gărzilor regale păru să slăbească. Poziţiile ocupate de monarhişti capitulau pe rînd. După căderea nopţii lupta lor defensivă se transformă în derută. Un ultim asalt sîngeros şi palatul căzu în stăpînirea unităţilor militare devotate guvernului. Membrii cabinetului, în frunte cu Martinez de la Rosa, fură eliberaţi. Regele rămase la rîndul său captiv între zidurile palatului. Rolurile se inversară.

Spectaculoasa răsturnare de situaţii nu limpezi atmosfera politică. În provincie, luptele între cele două tabere luau proporţii de război civil.

Înainte de a pleca la Paris, Gerald avu o ultimă întrevedere cu Martinez de la Rosa şi cu Riego, căpetenia revoluţiei din 1820. Îi sfătui să pacifice cît mai rapid ţara. Altfel o intervenţie militară străină devenea iminentă. Un pretext mai bun nu i se putea oferi lui Metternich şi ţarului Alexandru. Martinez de la Rosa făgădui să depună toate eforturile pentru a-şi impune autoritatea pe întreg teritoriul Spaniei. Solicită un nou împrumut, sub formă de arme şi muniţii. Gerald declară că va analiza această

chestiune. Știa însă că cererea lui Martinez de la Rosa nu avea sorți de izbîndă. Casa Sunderland angajase capitaluri destule în Spania. Perspectiva rambursării lor devenea tot mai incertă. Ceru garanții. Concesiunea comerțului cu Cuba. Primul ministru, aflat la strîmtoare, își dădu consimțămîntul.

Gerald părăsi cu inima grea Spania. Întrevedea perspectivele unei confruntări grele pe tărîm politic și financiar. Chiar dacă nu va reuși să întîrzie declanșarea unei intervenții armate a Sfintei Alianțe, își asigurase aceleași garanții din partea ambelor tabere, ceea ce nu era de neglijat.

Cînd sosi la Paris, găsi o atmosferă foarte înfierbîntată. Presa monarhistă, în frunte cu gazeta „*La Quotidienne*", propovăduia „un război fără milă împotriva rebelilor din Spania", adică împotriva guvernului legal, care se străduia să stingă focarele răscoalei progresiste. „Regele Fernando este prizonier ca și Ludovic al XVI-lea. Să-l apărăm, spre a nu avea soarta augustului său unchi, regele martir." Suveranul Celor Două Sicilii, vărul lui Fernando al VII-lea al Spaniei, bombarda cu apeluri pe Metternich, solicitîndu-i intervenția în favoarea „regelui captiv".

Între timp, la Madrid se constituise un nou guvern de „exaltați" care-și îndepărta prin excesele sale simpatia liberalilor moderați. Situația politică în Spania căpăta o coloratură anarhică.

La Paris, Gerald era așteptat de Vittoria și de Lorenzo di Serracapriola, care sosiseră direct de la Roma, însoțiți de Benjamin.

Nu avea însă timp de prieteni. În capitala Franței trebuia să tragă sfori pentru a crea un curent de opinie ostil beliciștilor din guvern, din parlament și din presă. Luă discret contact — fie direct, fie prin agenții săi — cu adversarii regimului, care preconizau o politică externă pacifică, în opoziție cu ultraregaliștii favorabili unei expediții militare. Încheie temporar alianțe cu Roy, fostul ministru de finanțe și exponent al regaliștilor moderați, cu deputatul Manuel, liderul stîngii din Parlament, cu bancherul Laffitte — concurent prin definiție al Casei

Sunderland, dar care acceptă a face cauză comună cu rivalul său pentru a ţine în şah Coroana — cu scriitorul Benjamin Constant, cu generalul Foy şi cu marchizul de Lafayette — recent compromişi în urma eşuării unui complot organizat pe teritoriul Franţei — în sfîrşit cu Talleyrand, gata oricînd să facă opoziţie guvernului.

— Iată o situaţie paradoxală, îi spuse într-o zi Talleyrand. Un mare fabricant de armament se străduieşte să împiedice izbucnirea unui război.

— Un război împotriva Spaniei dezbinate ar echivala cu o simplă promenadă militară. O pace precară, menţinută printr-o echilibristică a diplomaţilor, implică înarmări masive şi continue, extrem de profitabile fabricanţilor de armament. Iată de ce la ora actuală prefer pacea războiului.

Ziarele liberale, stipendiate în taină de Gerald, prinseră a face mare tărăboi în favoarea păcii. „Franţa are nevoie de linişte spre a-şi vindeca rănile. Aventurile napoleoneene abia s-au încheiat. Un nou război ar fi o nebunie."

Opinia publică, tulburată de repetatele apeluri, începea să se agite. În parlament numeroase voci denunţau „demenţa politicienilor care împing Franţa la dezastru". Regele Ludovic al XVIII-lea, intimidat de valul de proteste al opoziţiei, înclină să frîneze zelul ultraregaliştilor.

După ce socoti că obţinuse unele rezultate la Paris, Gerald hotărî să-şi continue turneul la Londra. Înainte de a părăsi Franţa, făcu o vizită preşedintelui consiliului de miniştri, Villèle, care se remarcase prin moderaţia sa. Villèle colaborase constant cu băncile Sunderland şi Rotschild, căci le prefera bancherilor francezi Laffitte şi Casimir Périer, adversarii săi politici.

Într-o expunere de aproape o oră, Gerald îşi dezvoltă argumentele în favoarea păcii. Susţinu, în concluzie, că Franţa neutră îşi va atrage simpatia republicilor independente din America Latină, care vor fi bucuroase să o accepte drept parteneră într-o serie de tratate comerciale. Casa Sunderland era gata să joace rolul de intermediar.

Villèle nu-şi ascunse interesul faţă de aceste propuneri. Şi el ezita să se angajeze într-un război care implica riscuri uriaşe. Ostilitatea Angliei, starea precară a finanţelor franceze, agitaţia opoziţiei, posibilitatea unui eşec militar atîrnau serios în balanţă.

— Din nefericire, continuă el, sîntem victimele unui fatal complex de împrejurări. Ţarul Alexandru a făgăduit regelui Fernando că va trimite trupe în Spania spre a-i restabili autoritatea. Pe de altă parte, Austriei nu-i convine să accepte trecerea trupelor ruseşti pe teritoriul ei ; ar prefera să acţioneze singură. Însă nici noi, francezii, n-am vedea cu ochi buni trecerea armatelor austriece pe teritoriul Franţei. Dacă războiul ar deveni inevitabil, am prefera să folosim numai trupe franceze. Vă rog să credeţi, *Monsieur le Duc,* am dat instrucţiuni agenţilor mei diplomatici să nu angajeze Franţa în acţiuni pripite. Nu socotesc necesar să transformăm ţara noastră într-un stat poliţist...

Îndată după sosirea sa la Londra, Gerald convocă la Montenuovo House pe toţi liderii Casei Sunderland din Marea Britanie, în cap cu Anthony Temple, Jeffrey Horncastle, lorzii Amberley şi Hunteston, precum şi pe consilierii Rowlandson, Clinton, Graham şi Marshall. Lafont avea să fie de asemenea prezent.

Consfătuirea urma să aibă loc seara, după ora opt. În cele trei ore libere care-i mai rămîneau la dispoziţie, făcu o vizită bunicii sale, Patricia de Lusignan-Valois. Ducesa văduvă se mutase într-un apartament relativ modest din Mayfair. Patru camere mobilate cu gust, dar fără acea somptuozitate caracteristică reşedinţelor înaltei nobilimi. O cameristă şi o bucătăreasă alcătuiau personalul de serviciu.

Gerald examină indispus acest interior care părea să indice o jenă financiară acută.

— Nu înţeleg de ce v-ţi mutat în acest apartament mediocru, *Madame,* cînd aveţi la dispoziţie o multitudine de reşedinţe demne de înaltul dumneavoastră rang.

Patricia îl privi zîmbind blajin.

— Femeile bătrîne au curiozităţile lor, Gerald.

— Știu. Vă repugnă să vă folosiți de bunurile răscumpărate de tata. Nu înțeleg însă de ce refuzați să locuiți la Berwicke Castle sau la Northland Palace ?

— Dragul meu nepot, cunoști moravurile britanice. Văduvelor vîrstnice nu le rămîne decît să ducă o viață retrasă, modestă, departe de tentațiile și deșertăciunile lumii.

— Nu este cazul dumneavoastră. Dispuneți de venituri îndestulătoare. Am dat instrucțiuni lui Anthony Temple să vă pună la dispoziție orice sumă de bani... Mă faceți să cred că ați întîmpinat neplăceri din partea cumnatei mele, ducesa Grace.

— Grace e o ființă ideală. Nu s-a plîns niciodată că ar stîngheri-o persoana mea. Știu însă din experiență că prezența bătrînilor incomodează pe tineri.

— Mă tem că v-au deranjat relațiile ducesei Grace cu Anthony Temple.

— Gerald, nu ai impresia că ești indiscret ? Aș prefera să schimbăm subiectul discuției.

Gerald ridică din umeri.

— Fie. Să vorbim despre timp. Eterna temă a englezilor care nu au ce-și spune.

Era convins că bunica sa era contrariată de relațiile lui Temple cu Grace de Northland. Obiectiv judecînd, Grace nu era de condamnat. Căsnicia ei cu Francis Andrew fusese un eșec. După moartea acestuia, se simțise atrasă de Anthony Temple. În public, relațiile lor erau de o corectitudine exemplară. Singura persoană care le cunoștea romanul de dragoste era lady Edith Shaw. În casa lady-ei Edith aveau loc întîlnirile lor amoroase. Gerald era bine informat.

Antipatia lui pentru acești oameni era instinctivă. Încerca oare complexele lui Richard al III-lea față de familia fratelui său defunct ? Poate că Grace îi intuia simțămintele. Neîncrederea, rezerva, reținerea ei aveau astfel o justificare. Și Temple îl irita. Omul acesta nu-i dăduse sprijinul decît sub presiunea lui Lafont.

La Montenuovo House, Gerald îl primi pe Temple cu răceală. Nu-și manifestă animozitatea. Nu era locul

și nici momentul potrivit. Ședința se reduse — ca de obicei — la înregistrarea hotărîrilor lui.

— Complicațiile politice din Europa, creșterea concurenței, frămîntările sociale, nesiguranța zilei de mîine ne impun să căutăm noi debușeuri, posibilități de extindere a activității noastre. Un război se profilează la orizont. Casa noastră se va strădui să-l întîrzie. În cazul că izolarea Angliei va deveni iarăși o realitate, trebuie să ne asigurăm expansiunea în Asia. Se impune ca India și China să intre neîntîrziat în sfera noastră de activitate. Schimburile noastre comerciale cu Extremul Orient sînt insuficiente.

Anthony Temple își permise să ridice unele obiecții.

— Compania Indiilor este încă puternică. În ceea ce privește China, ne vom izbi de politica xenofobă a dinastiei Manciuriene. Ultima misiune diplomatică a lui Amherst în Imperiul Soarelui Răsare s-a încheiat cu un fiasco.

Gerald îl privi cu vagă compătimire. Temple devenise un timorat. Deprins să-și ascundă relațiile cu Grace de Northland, acționa cu aceeași teamă și pe tărîm economic. Deformare psihică.

— În curînd, Mr. Temple, vom reuși să năruim ultimele vestigii ale monopolului Companiei Indiilor. Avem aliați puternici în sînul cabinetului. În momentul în care guvernarea Indiei va scăpa din mîinile directorilor companiei și va fi preluată de Coroană, pătrunderea noastră în India va fi împlinită. În ceea ce privește China, situația nu e atît de neagră precum o prezentați dumneavoastră. Imperiul Celest nu întreține relații diplomatice cu Europa, dar face comerț cu europenii. Un comerț sporadic, dar care nu poate fi neglijat. Într-o zi China își va deschide porțile. Trebuie să fim și noi acolo cînd se va înfăptui acest act.

În ziua următoare, Gerald avu o întrevedere cu George Canning, unul dintre liderii partidului *tory*. Canning era un aprig adversar al lui Castlereagh, ministrul de externe, cu care se bătuse în duel în urma unui diferend politic. De o inteligență superioară, combativ, înzestrat cu un spirit mușcător, se făcuse temut în parlament prin ripos-

tele sale biciuitoare, în care se împleteau sarcasmul şi violenţa. Era antipatizat de aripa vîrstnică a partidului. Un important membru al cabinetului, exasperat de atitudinea lui bătăioasă, intransigentă, rostise scîrbit. „De-am scăpa odată de acest blestemat geniu, care ne face atîta sînge rău."

Canning ar fi dorit să se dedice Afacerilor Externe, însă prezenţa lui Castlereagh în guvern îi închisese acest cîmp de activitate. Regele nu-l putea suferi. În primăvara anului 1822 îi oferise postul de guvernator general al Indiei. Canning acceptase acest exil aurit, care părea să-i încheie cariera politică. Îşi dădea seama că adversarii săi din sînul partidului erau prea puternici.

Întrevederea lui Canning cu Gerald avu loc în casa lordului Amberley.

Gerald şi Canning aveau un scop comun. Răsturnarea lui Castlereagh, care deşi acţiona făţiş împotriva politicii de intervenţie în treburile interne ale altor state, asigura pe sub mînă pe Metternich de tot sprijinul său. Gerald socotea că opoziţia categorică a Angliei ar putea întîrzia simţitor proiectata expediţie militară împotriva Spaniei. Londra nu era capabilă să adopte o atitudine fermă atîta vreme cît Castlereagh avea să-şi păstreze postul de şef al diplomaţiei britanice. Ministrul de Externe trebuia deci doborît înaintea deschiderii Congresului de la Verona.

Gerald şi Canning ajunseră curînd la un acord. Amîndoi îşi vor reuni forţele împotriva lui Castlereagh. Canning îşi va mobiliza partizanii din partidul *tory*, iar Gerald va arunca în luptă toate mijloacele economice de care dispunea, încheind în acelaşi timp o înţelegere şi cu acei corifei ai partidului *whig*, din opoziţie, ostili prin definiţie politicii lui Castlereagh. Legăturile lui de familie cu înalta nobilime *whig* îi înlesneau această sarcină.

Rezultatele coaliţiei se făcură imediat simţite. Ziarele stipendiate de Gerald dezlănţuiră o furibundă campanie împotriva ministrului de Externe. Simultan, glasuri vehemente se ridicară în Camera Comunelor şi în Camera Lorzilor, punînd în mişcare opinia publică. Agitatori de profesie stîrniră un val de fund, care ameninţă la un moment dat însăşi existenţa guvernului. Se constituiră co-

mitete de sprijin pentru liberalii din Spania. Numeroşi entuziaşti declarară că se vor înscrie voluntari în armata spaniolă, dacă Sfînta Alianţă va încerca să invadeze Peninsula Iberică. Lordul Amberley ridică temperatura politică la un nivel exploziv, în ziua în care anunţă iminenţa publicării unor scrisori compromiţătoare pentru Ministrul de Externe.

Gerald dirija din umbră această maşină propagandistică, distribuind sute de mii de lire sterline, cumpărînd pe nehotărîţi, încurajînd pe cei slabi, fanatizînd tineretul, corupînd pînă şi pe prietenii lui Castlereagh.

Guvernul se străduia să dea asigurări opiniei publice că va acţiona în sensul politicii tradiţionale a Angliei, opunîndu-se tendinţelor agresive ale Sfintei Alianţe.

Într-o dimineaţă, Londra se trezi cu răsuflarea tăiată de o veste senzaţională. Castlereagh se sinucisese. Exasperat de atacurile înverşunate ale adversarilor, dar mai ales de defecţiunile înregistrate în propria lui tabără, îşi tăiase cu briciul gîtul, în vreme ce-şi făcea toaleta de dimineaţă. Soţia sa îl găsise într-o baltă de sînge. Se lansă zvonul că ministrul de Externe se sinucisese datorită unei crize de nebunie.

Dispariţia lui Castlereagh deschidea o succesiune grea. Susţinut de prietenii săi politici, de Gerald şi de presă, George Canning obţinu în sfîrşit mult rîvnitul portofoliu al Afacerilor Externe. O dată cu el, cabinetul britanic avea să inaugureze o politică de un liberalism accentuat, aşa cum propovăduise de mult Huskisson.

Prima iniţiativă a lui Canning după instalarea sa fu să dea instrucţiuni ducelui de Wellington, şeful delegaţiei britanice la Congresul de la Verona, în sensul de a se opune unei intervenţii militare în Spania.

Gerald îşi atinsese scopul. Îl nimicise pe Castlereagh. Se putea înapoia la Paris. Acesta însă nu era decît începutul. Lupta cea mare abia acum începea.

Înainte de a părăsi Anglia, trecu din nou pe la bătrîna ducesă de Lusignan-Valois.

— Stăruiţi în hotărîrea dumneavoastră de a nu vă muta din acest apartament ? o întrebă el zîmbind cu indulgenţă, ca şi cînd ar fi avut de-a face cu un copil.

— Gerald, să nu mai discutăm despre această chestiune, rosti Patricia iritată de tonul lui.

— Cum doriți. Cred că de la dumneavoastră am moștenit îndărătnicia.

— Se poate. Aș vrea să-ți pun și eu o întrebare. Te-ai gîndit vreodată că anii trec ? Că ești ultimul purtător al titlului ? Că trebuie să-ți creezi o familie ?

Gerald se înclină ironic.

— Toate la timpul lor. Nu preferați să discutăm despre vreme ?

Se despărțiră în relații nu tocmai amicale. „Tinerii de azi sînt imposibili". reflecta Patricia contrariată. „Încăpățînarea bătrînilor nu este egalată decît de lipsa lor de discernămînt", gîndea Gerald.

La Paris îl aștepta un raport secret asupra cazului Wendell și asupra suspiciunilor pe care le trezise comportarea lui Raymond față de mișcarea revoluționară studențească din Marele Ducat de Baden. Vestea nu fu pe placul lui Gerald. În drum spre Verona, va face un popaș la Heidelberg, spre a examina personal situația. Nu avea nevoie de complicații suplimentare în Germania. Desigur că la ora actuală poliția secretă a Marelui Ducat spiona fiecare mișcare a lui Raymond. Era imposibil ca Metternich să nu fi fost pus în curent. Gerald se aștepta să i se ceară în curînd explicații asupra liniei politice adoptată de Casa Sunderland. Perspectiva aceasta nu-i făcea de loc plăcere...

Prevenit de un curier al lui Raymond, contele Albrecht von Wendling-Ronnenburg sosi la Heidelberg călare pe o Rosinantă atît de înaltă și de slabă, încît evoca scheletul unui animal preistoric, scos la lumină de niște arheologi. Dar Albrecht von Wendling-Ronnenburg nu părea ridicol. Cei care-l vedeau trecînd marțial pe străzile orașului aveau impresia că le-a ieșit înainte fantoma unui cavaler medieval.

Contele își începu turneul de intervenții în favoarea fiului său printr-o vizită la primărie. Fără să țină seamă de ordinea audiențelor, trecu printre ușierii siderați, dădu la o parte pe solicitanții îmbulziți în anticameră și intră

fără să bată la uşă în cabinetul părintelui urbei, aflat într-o înfierbîntată discuţie cu doi consilieri comunali. La apariţia contelui, şi primarul, şi consilierii amuţiră. Toţi îl cunoşteau. Ştiau că e ruinat, că tarele ancestrale i-au subţiat sîngele şi i-au afectat puţin şi mintea, că — din punct de vedere social şi politic — era un om sfîrşit. Cu toate acestea, se ridicară respectuos în picioare.

Contele îi salută scurt, îşi puse cascheta, mănuşile şi cravaşa pe biroul primarului, acoperind cîteva hîrtii pe care acesta tocmai le rezolvase.

— Fiul meu a fost arestat ca un borfaş de rînd, rosti el scorţos. Nu pot tolera această insultă adusă familiei mele. Autorităţile din Heidelberg au uitat probabil respectul şi recunoştinţa datorate conţilor von Wendling-Ronnenburg, protectorii tradiţionali ai acestui oraş.

Firesc ar fi fost ca vorbele contelui să stîrnească rîsul. Nu numai că nu rîseră, dar încercară un simţămînt de sfială. Atît de mare era încă prestigiul străvechei nobilimi germane, încît burghezii înstăriţi, bine înfipţi pe picioarele lor, care îndeobşte făceau paradă de un dispreţ nemărginit faţă de aristocraţia putredă şi sărăcită, se ploconeau servil ori de cîte ori intrau în contact cu reprezentanţii acesteia. Îşi găseau scuze, zicîndu-şi că făceau o concesie trecutului, dar că fiii, nepoţii şi strănepoţii lor se vor scutura şi de aceste vestigii anacronice.

Primarul se grăbi să explice vizitatorului că organele comunale nu aveau nici un amestec în arestarea tînărului Ronnenburg. Că reţinerea lui de către poliţie era datorită unor chestiuni de ordin politic şi că el, primarul, nu avea nici un fel de autoritate în acest domeniu.

Contele clătină din cap, satisfăcut de aceste explicaţii. Catadicsea să-şi retragă imputările pe care ar fi fost îndrituit să le aducă edililor căzuţi în greşeală. Îşi luă mănuşile, cascheta, cravaşa şi ieşi demn, urmat de privirile smerite ale părinţilor urbei.

Rămaşi singuri, începură să rîdă.

— Bietul conte ! rosti primarul. Îmi face milă.

Consilierii ridicară din umeri.

— Îi acordăm respectul datorat moaştelor odihnite în racle de sticlă...

Contele vizită şi pe şeful poliţiei. Acesta nu era localnic, aşa că se arătă mai puţin impresionat de reputaţia familiei Ronnenburg. Cu aerul eficient şi rece al funcţionarului conştient de importanţa sa, îi declară în termeni vagi că tînărul Ronnenburg se făcuse vinovat de afiliere la o organizaţie subversivă. Fapta în sine era de o gravitate excepţională şi se afla în cercetarea unui judecător de instrucţie.

Contele se grăbi să urce scările tribunalului. Preşedintele Karl von Wirthleben îl primi cu bunăvoinţă. Îi ascultă păsul, apoi îl chemă pe judecătorul Weilhelm Hartenstein, însărcinat cu instruirea cazului. Hartenstein, ca şi şeful poliţiei, făcea parte din tagma acelor funcţionari fanatici, dispuşi să taie în carne vie dacă această intransigenţă le uşura avansarea. Declară cu emfază că eliberarea tînărului Ronnenburg era imposibilă atîta vreme cît instrucţiunea se afla în curs. Vina studenţilor fusese de altfel deplin dovedită, iar o cocoloşire a acestei afaceri era în afara oricărei discuţii. Faţă de ireductibilitatea judecătorului Hartenstein, preşedintele tribunalului îl sfătui pe conte să nu aştepte rezultatul anchetei şi să solicite clemenţa Marelui Duce de Baden.

Consternat de lipsa de înţelegere a magistraţilor, contele bătu la uşa decanului nobilimii, principele von Hilsbach. Hilsbach suferea de gută. Înfăşurat ca o mumie, stătea întins pe o canapea. Cea mai neînsemnată mişcare îi smulgea vaiete de durere. Primi pe vizitator cu toată cinstea. Ascultă cu atenţie plîngerea contelui, care afirmă că funcţionărimea burgheză, în frunte cu magistratura şi poliţia, a pus la cale un adevărat complot împotriva nobilimii, pe care încearcă să o discrediteze.

Hilsbach se arătă întru totul de acord cu argumentele vizitatorului. Solidaritatea nobililor trebuia să se facă simţită. Deşi durerile îi storceau lacrimi, porunci să i se pună caii la trăsură. Spiritul de castă îi insufla energie, puteri noi. Plecă la luptă aşa cum se avîntau odinioară la război cavalerii acoperiţi cu zale şi înarmaţi cu lănci, buzdugane şi săbii grele.

Hilsbach obţinu promisiuni din partea preşedintelui de tribunal şi a şefului poliţiei. Atît şi nimic mai mult.

Cătrănit de aceste eşecuri, dar nu descurajat, contele von Wendling-Ronnenburg porni călare pe Rosinanta lui la Karlsruhe, spre a da ochi cu Marele Duce.

Ploile reci de toamnă se porniseră mai devreme ca de obicei. Ziua şi noaptea ploua. Asupra oraşului Heidelberg se lăsase un frig umed, pătrunzător. Cînd ploaia măruntă şi rece, înceta, o ceaţă alburie, înecăcioasă şerpuia de-a lungul văii.

Raymond se simţea foarte singur. Casa profesorului Wendell, atît de vie, de prietenoasă odinioară, era acum funebră. La prînz şi seara, Raymond luă masa în sufrageria rustică, servit de menajera sperioasă şi tăcută.

Într-o seară, după cină, stătea întins în pat şi citea o carte de filozofie la lumina unei lumînări. Minuscula limbă de foc se clătina smucită de curentul de aer ce pătrundea prin fereastra deschisă. Ploaia cădea neîncetat. Picături de apă, răvăşite de vînt, ropoteau pe glaful vopsit în alb.

Portiţa de la stradă scîrţîi. Pe pietrişul aleii din grădină scrîşniră paşi. Raymond îşi încordă auzul. Paşii se opriră în faţa intrării casei. După un scurt interval, trecură în dreptul ferestrei camerei de culcare a profesorului. Degetele bătură uşor în geam.

Raymond stînse lumînarea şi ieşi din odaie. Coborî tiptil scara. Străbătu vestibulul şi deschise încet uşa de la intrare. Omul din curte se apropie.

Şopti :

— Sînt eu, Schrame, *Herr Professor*.

Raymond îi zări silueta neagră, conturîndu-se pe fundalul ferestrei luminate a casei de peste drum.

— Intră, Schrame, rosti el cu voce scăzută. *Herr Professor* nu este acasă.

Speriat, Schrame dădu să fugă.

— Sînt eu, Raymond de Beaulieu, colegul tău Intră.

Schrame şovăi. Se temea de o cursă. Recunoscuse glasul lui Raymond.

— Nu e bine să fiu văzut...

— Intră, îl îndemna Raymond. Sînt singur. Menajera doarme în camera ei.

Schrame pătrunse în vestibul. Raymond închise uşa în urma lui. Îi strînse mîna. Mîna lui Schrame era fierbinte, deşi o umezise ploaia.

— Arzi, zise Raymond.

— Cred că am răcit, răspunse Schrame. Adăpostul meu din ruine nu e tocmai confortabil.

— Vrei să mănînci ceva ?

— Aş bea un rom. Să mă încălzesc.

Lui Schrame îi clănţăneau dinţii. Intrară în sufragerie. Raymond aprinse o lumînare. Ochii fugarului străluceau ca doi licurici. Schrame slăbise cumplit. Pielea i se lipise de oase. Îi crescuse barba. Din hainele-i ponosite şiroia apa. Raymond scotoci prin bufet.

— Să nu-ţi fie teamă, zise Schrame. Înainte de a veni aici, am avut grijă să mă asigur că nu sînt filat. Am devenit expert în treaba asta.

— Nu mi-e teamă, rosti Raymond.

Scoase o sticlă de rom, două pahărele, apoi atacă flămînd tortul.

— Ce mai e nou pe aici ?

— Wendell, Ronnenburg, Füssli, Kügeln au fost arestaţi.

— Tu n-ai avut neplăceri ?

— Nu. Mi-au pus cîteva întrebări, şi m-au lăsat în pace. Nu sînt german.

— Norocul tău.

Mînca tortul, înghiţindu-l aproape nemestecat.

— Am bănuit eu că i-au arestat. Mai ales că Kügeln n-a mai dat pe la mine.

— Şi de atunci ce-ai făcut ?

— Am aşteptat. Ziua stăteam ascuns. Noaptea ieşeam după mîncare. Coboram pînă în oraş. Pîndeam ferestrele deschise. Intram în case prin escaladă, ca borfaşii. Umblam după mîncare. Am avut mare noroc că nu m-au prins. Eram lefter. Chiar dacă aş fi avut bani, n-aş fi îndrăznit să intru prin prăvălii sau prin cîrciumi. M-aş fi temut să nu fiu recunoscut şi denunţat. Am fost ispitit să

las totul baltă, şi să fug acasă. În pădure aş fi găsit cel mai sigur refugiu. Dar ar fi însemnat să abandonez lupta.

Raymond îi mai oferi o felie de tort.

— Guvernanţii aceştia sînt orbi, continuă Schrame. Refuză, sau pur şi simplu nu sînt în stare să înţeleagă atracţia pe care libertatea o exercită asupra oamenilor. Istoria omenirii se poate rezuma la o luptă crîncenă şi neîntreruptă între stăpîni şi robi. Robii au cîştigat şi continuă să cîştige teren. Stăpînii vor pierde pînă la urmă partida, fiindcă robia trebuie să dispară. Sub orice formă.

Schrame uitase de tortul din farfurie. Se lăsase antrenat de iureşul argumentaţiei.

— Atîta vreme cît vor exista privilegii şi privilegiaţi, frămîntările nu vor înceta. Nu există justificare pentru consfinţirea inegalităţii, fie între indivizi, fie între clase sociale, fie între state. Dreptul pumnului trebuie să treacă în domeniul amintirilor triste. Germanii s-au ridicat împotriva lui Napoleon spre a-şi scutura jugul. În locul lui s-a ridicat Sfînta Alianţă, această organizaţie tiranică. N-am făcut decît să-l schimbăm pe stăpîn.

Pe Schrame îl cutremură un aprig fior de frig.

— În Germania toţi o duc rău. Şi ţăranii, şi meseriaşii, şi intelectualii. Chiar şi majoritatea nobililor o duc rău.

Bău încă un rom.

— Situaţia ţăranilor e catastrofală. În Pomerania, în Prusia Orientală sînt legaţi de pămîntul stăpînit de latifundiari. Pot fi vînduţi sau cumpăraţi o dată cu pămîntul. Trei sau patru zile pe săptămînă sînt obligaţi să muncească pentru stăpîn. Dacă stăpînul vrea să-şi mărească parcul castelului, să degajeze o privelişte sau să-şi extindă terenurile de vînătoare, poate să dărîme un sat şi să-i lase pe ţărani pribegi, fără a le plăti vreo despăgubire. Vînătorii călări pot trece oricînd în galopul cailor peste peticele de pămînt atribuite şerbilor spre folosinţă, pe timpul vieţii. Dacă distrug culturile, paguba rămîne a ţăranilor. Şerbul prins cu găteje luate din pădure riscă a fi osîndit să i se taie mîna sau să fie spînzurat. Aici, în vestul Germaniei, tratamentul aplicat ţăranilor este mai bun. Corvezile pot fi răscumpărate cu bani. Emanciparea şerbilor din Prusia

a fost hotărîtă în 1783, dar în Landtag s-a adus legii un corectiv. Inițiativa eliberării țăranilor revine marilor proprietari. În 1808, 1811 și 1816 s-au confirmat hotărîrile anterioare de emancipare, dar aplicarea se face într-un ritm de melc. Țăranii care și-au cîștigat libertatea și au devenit proprietari pe micile lor loturi de pămînt sînt siliți de mizerie să le vîndă și să îngroașe populația săracă a orașelor. În Hanovra, Schleswig, Westphalia, Bavaria, țăranii au o viață mai bună. Unii au reușit să-și înjghebeze mici ferme înfloritoare. Acest început de prosperitate a făcut pe generalul Friederich von der Marwitz să declare că belșugul e dăunător țăranilor, căci au tendința să se lenevească.

Schrame făcu un gest de dezgust.

— Nu știu, Raymond, de ce îți spun toate astea. Încerc, poate, să mă descarc. Prea le-am păstrat multă vreme în mine.

Suspină adînc.

— Țăranii care au eșuat prin orașe, au trecut de la Scylla la Charibda. Patronii de ateliere sau de fabrici îi speculează la sînge. Robia și-a schimbat doar firma. În Silezia salariile sînt mizere. Li se impută țăranilor și meseriașilor că sînt beți, violenți, inculți, vicioși. Condițiile de trai i-au înrăit. A încercat cineva să le creeze o viață mai omenească ?

Schrame își scoase din buzunar batista — o batistă murdară, ruptă — și își tamponă fruntea asudată.

— Crezi că intelectualii se bucură de o considerație deosebită ? Știi ce spunea ducele Ernest-Alexander de Hanovra ? „Profesorii n-au patrie. Profesorii, curvele și balerinele se vînd pe bani. Și aleargă acolo unde li se oferă un *kreutzer* în plus"...

Rîse.

— Culmea ironiei. Cei bogați rîd întotdeauna de setea de bani a săracilor. Mai îmi dai un rom ?... Burghezii îmi fac scîrbă. Sînt timorați și au ochelari de cal. Își văd de funcțiile, de comerțul și de atelierele lor, evitînd să intre în conflict cu guvernanții. Singurii care s-au ridicat împotriva nedreptăților sociale, a abuzurilor, a absolutis-

mului regal sînt studenţii. Autorităţile îi lovesc însă cu o cruzime neînchipuită. Le desfiinţează asociaţiile, îi persecută, îi hăituiesc, umplu cu ei închisorile. Citadela Kolberg de pe Baltica, temniţele de la Köpenick, Magdeburg, Ehrenbreitstein, Spire gem de tineri condamnaţi la pedepse variind între cinci şi douăzeci şi cinci de ani. Mă îngrozesc torturile la care vor fi supuşi Ronnenburg, Kügeln, Füssli şi ceilalţi...

— Guvernanţii ar trebui să se neliniştească la gîndul că tinerii de azi vor fi maturii de mîine zise Raymond.

Schrame zîmbi trist.

— .Nu se teme. Ştii ce-mi spunea Wendell ? Anii care trec şi burţile care cresc tocesc entuziasmul tinerilor de odinioară. Maturizaţi, cuminţi, amorţiţi, cad în acea rutină imbecilizantă, care nu este altceva decît anticamera bătrîneţii, a ramolismentului şi a morţii. Prea puţini continuă lupta dincolo de băncile universităţilor. Aceştia vor învinge. Căci libertatea nu poate să moară, oricît ar încerca să o înăbuşească tiranii.

Studentul pleca fruntea.

— Mai avem de înfruntat multe încercări, Raymond. Poate că zbirii mă vor prinde şi pe mine. Nu-mi pasă. Nici în pragul morţii n-am să încetez lupta.

Vorbele lui nu sunau grandilocvent. Erau impresionant de sincere.

— Aş vrea să fac ceva pentru voi, zise Raymond.

Schrame ridică mîna.

— Mărgineşte-te, dragul meu, la rolul de spectator pasiv. De ce să fii tîrît în acest vîrtej, care la urma urmei ne priveşte numai pe noi, germanii.

— Cauza libertăţii este cauza întregii omeniri. Schrame... Mai vrei puţin rom ?

— Mulţumesc... Mi-e foarte frig.

— Ţi-ar trebui nişte haine călduroase şi ceva bani.

Schrame începu brusc să tuşească. Tuşea hîrîit. Simţea o durere apăsătoare în piept. Abia putea să mai respire.

— Mi-ar trebui nişte haine uscate, zise el.

— Haidem la mine în odaie, îl pofti Raymond. Să-ţi alegi ce vrei.

Cînd ajunseră sus, Schrame se uită cu jind la patul moale.

— Sînt secole de cînd n-am mai dormit într-un pat. Acolo, în ascunzişul meu, mă gîndeam la voluptatea pe care o încerci într-un aşternut curat. Eu dorm pe un culcuş de frunze uscate.

— Întinde-te pe pat pînă îţi aduc din cămară cîteva felii de şuncă şi ce voi mai găsi pe acolo. Mai întîi schimbă-ţi hainele.

Schrame îşi lepădă pardesiul ud şi răpănos, vestonul, îşi desfăcu cravata, care arăta ca un ştreang. Se simţea foarte slăbit. Abia se mai ţinea pe picioare. Îşi scoase pantalonii, cămaşa... Rămase gol. Tremura tare. Încercă o senzaţie dureroasă, de frig. Raymond îi dădu o cămaşă, o flanelă groasă, indispensabili.

— Îmbracă-i şi intră în aşternut. Să te încălzeşti puţin. Dacă vrei, îţi pregătesc o sticlă cu apă caldă.

Schrame se supuse. Odaia i se învîrtea în jur. Avea impresia că tavanul se lăsa asupra lui, gata să-l strivească, apoi se îndepărtă într-un necontenit du-te-vino. Picioarele îi erau moi. Căzu pe pat. Raymond îl înveli cu o cuvertură groasă.

— Am să-ţi aduc şi o sticlă cu vin bun.

Cînd se întoarse cu mîncarea şi cu băutura, îl găsi pe Schrame delirînd. Vorbea incoerent şi îşi frămînta mîinile deasupra cuverturii.

Raymond puse proviziile pe masa din mijlocul camerei. Se uită îngrijorat la oaspetele său. Lucrurile se complicau. Normal ar fi fost să cheme un doctor. Era însă riscant. Medicul ar fi putut vorbi. Raymond îşi aminti că în bîblioteca profesorului se aflau cîteva cărţi de medicină. Wendell fusese ispitit pe vremuri să îmbrăţişeze cariera lui Esculap. Apoi renunţase. Tratatele lui aveau să folosească acum. Raymond se întrebă dacă va fi în stare să se descurce...

Gerald sosi la Heidelberg o dată cu eliberarea condiţionată a tînărului Ronnenburg. Contele von Wendling-Ronnenburg reuşise să pună în mişcare nobilimea din marele ducat. Demnitarii Curţii pe care-i solicitase îl trataseră cu o condescendenţă compătimitoare.

Contele defilase mîndru prin saloanele palatului ducal, fără a se sinchisi de hainele-i roase în coate, decolorate, îmbîcsite de praf şi împrăştiind un miros acru de sudoare de om şi de cal. Delicatele doamne pe lîngă care trecuse îşi tamponaseră cu batista parfumată nasul ofensat de duhoarea greţoasă a contelui, dar răspunseseră la salut cu ipocrită amabilitate. Marele duce îi ascultase plîngerea. Omul acesta grav şi taciturn, care nu se sfiise să înlăture de la tron prin mijloace violente pe urmaşii legitimi ai suveranului defunct, se arătase binevoitor faţă de castelanul de pe Rin. Înţelegîndu-i păsul, dăduse poruncă celor în drept să dispună eliberarea studentului nobil.

— Îl iert fiindcă poartă un nume ilustru, vorbise marele duce solicitantului, care-l asculta supus, dar nu umil. Păţania aceasta să-i fie de învăţătură. Un Ronnenburg are o singură datorie. Să-şi slujească suveranul şi patria. Mergi în pace, iubitul meu conte. Feciorul îţi va fi înapoiat.

Eliberarea condiţionată a lui Ronnenburg nu modifică situaţia celorlalţi arestaţi. Ancheta avea să se desfăşoare mai departe, cu aceeaşi severitate.

Ronnenburg sosi la locuinţa profesorului Wendell într-o dimineaţă, la ora zece. Era slab, pricăjit, ca un cîine de pripas. Optimismul însă nu-l părăsise. Raymond şi Schrame îl primiră cu braţele deschise. Schrame acceptase ospitalitatea lui Raymond. Argumentele acestuia fuseseră convingătoare. Ce poliţist s-ar gîndi să-l caute pe fugarul Schrame în casa profesorului Wendell, arestat pentru participarea la şedinţele unei asociaţii studenţeşti interzise ?

Eliberarea condiţionată a lui Ronnenburg complica situaţia lui Schrame. Era de presupus că locuinţa profesorului va fi pusă iarăşi sub supraveghere.

Menajera profesorului fusese la înălţime. Acceptase prezenţa lui Schrame în casă fără să crîcnească. Avea mare consideraţie pentru Raymond. De vreme ce acesta hotărîse astfel, însemna că aşa trebuie să fie. Raymond o instruise cum să se poarte faţă de străini. Nici un cuvînt despre Schrame, şi cît mai puţine legături cu lumea

dinafară. Menajera nu mai ieşea din casă decît după cumpărături. Era încîntată să execute poruncile tînărului student. Se îndrăgostise de el, dar nu îndrăznea să recunoască acest lucru nici în forul ei lăuntric.

În jurul unui *Frühstuck* copios, Ronnenburg istorisi păţaniile sale celor doi colegi, care-l ascultau cu interes. Judecătorul de instrucţie Hartenstein era un sadic. Nu fusese în stare să smulgă nimic de la Kügeln, de la Ronnenburg şi de la ceilalţi. Numai Füssli, intimidat de ameninţările lui, făcuse declaraţii compromiţătoare pentru Schrame, pe care-l desemnase drept principalul iniţiator al înfiinţării noii filiale a asociaţiei *Burschenschaft*. Înainte de eliberare, Ronnenburg primise instrucţiuni precise. Să nu scape un cuvînt în afară despre cele văzute şi auzite în cursul anchetei.

— Mi s-a spus că la cea mai mică abatere, voi fi iarăşi arestat, le explică el. Mă tem că toţi colegii noştri se vor alege cu cîţiva ani închisoare.

În aceeaşi zi, la ora prînzului, somptuosul echipaj al lui Gerald opri în faţa casei profesorului Wendell. Unchiul şi nepotul se îmbrăţişară cordial. Distantul conducător executiv al Casei Sunderland ştia să fie afectuos, încîntător, dacă interesele sau fantezia îi dictau o asemenea atitudine. Sosise la Heidelberg urmat de un stat major alcătuit din treizeci de consilieri, experţi şi secretari. În oraşul de pe Neckar îl aşteptau conducătorii Băncii Sunderland din Berlin, convocaţi spre a primi ordine. Gerald desemnase un consiliu restrîns alcătuit din trei persoane, care aveau să-l asiste pe Raymond în cadrul activităţii sale de şef al Casei Sunderland din Germania. La Heidelberg, unde avea să poposească o singură noapte, i se rezervase un întreg hotel.

Seara, Gerald oferi în cinstea nepotului său un banchet la restaurantul „Zum Roten Gatter". La insistenţele lui Raymond, acceptă să intervină pe lîngă marele duce de Baden în favoarea profesorului Wendell.

În vreme ce trăsura îl purta spre Karlsruhe, Gerald reflecta amuzat la purtarea de persuasiune a lui Raymond, care nu se lăsase pînă nu i-l încredinţase pe Karl

Schrame, cu recomandaţia de a-l scoate din Germania, unde îl pîndea temniţa. În ciuda marilor sale răspunderi, îşi asumase riscul suplimentar al trecerii frauduloase peste frontieră a unui tînăr revoluţionar, numai spre a-i face plăcere incorigibilului fiu al lui Adrien de Beaulieu.

Raymond părea să fi moştenit calităţile tatălui său. Avea aceeaşi personalitate, aceeaşi tenacitate, aceeaşi puritate de seducţie. Îi deosebeau totuşi unele trăsături de caracter. Supleţea, diplomaţia lui Adrien erau contrabalansate la Raymond de o intransigenţă şi o dîrzenie care atingea fanatismul. Dragostea lui faţă de oprimaţi, ura împotriva tiraniei riscau să-i creeze mai tîrziu neplăceri. Poate că înaintarea în vîrstă îl va cuminţi. Şi acest Schrame era un fanatic. Altfel n-ar fi ajuns într-o situaţie atît de grea. Acum, studentul se afla pe capră alături de vizitiu. Purta livrea de lacheu. Lafont îi procurase acte de identitate false. Gerald se gîndi să-l păstreze în serviciul său. Cei mai capabili colaboratori ai tatălui său se dovediseră tinerii recrutaţi întîmplător. Cei cu recomandaţi şi relaţii impresionante nu dăduseră rezultate.

La Philippsburg îl ajunse din urmă curierul de la Paris. O corespondenţă din New Orleans, semnată de Charles, îi vestea încheierea unei importante tranzacţii comerciale cu Republica Paraguay. Dictatorul Francia achiziţionase o mare cantitate de armament plătibil eşalonat în termen de cinci ani. Preţurile acceptate de Francia erau ridicate. Casa Sunderland urma să realizeze beneficii frumoase. Charles era mîndru de această afacere. Totodată îi anunţa apropiata sa căsătorie cu Marcia Duvallier. Această alianţă matrimonială coincidea cu intrarea lui în viaţa politică a Louisianei. Charles spera că Gerald va asista la ceremonia nupţială.

Ştirile primite de la New York erau ceva mai amuzante. Dispariţia lui Babs de la domiciliul conjugal rămăsese încă o enigmă. Henry şi David Forbes depuneau eforturi disperate spre a o regăsi. Henry hotărîse să facă *mea culpa* şi să solicite serviciile lui Lafont, pe care-l destituise cu cîţiva ani înainte. Actualul şef al serviciului de informaţii, Frank Delano Harrison, îşi dovedise încă

o dată incapacitatea. Gerald făcu mare haz de isprava nepoatei sale.

— Aş paria că James Kent nu este străin de această escapadă, rîse Lafont.

— Acceptaţi oferta lui Henry ? îl întrebă Gerald. Ştiu că te-a jignit. Dacă i-o găseşti pe Babs, îţi va mînca din palmă. Ascultă-mă pe mine, dă-i un răspuns pozitiv.

Informaţiile sosite de la agenţii lui Lafont din Londra semnalau unele operaţii bursiere şi de bancă suspecte. Sandra Sunderland, văduva lui Robert, solicitase mari sume de bani de la Banca Sunderland din City. Totodată vînduse la Stock Exchange, prin interpuşi, un masiv pachet de acţiuni ale fabricii de armament Sunderland-Montorgueil din Cardiff. Anthony Temple prinsese de veste şi achiziţionase mare parte din aceste acţiuni pe numele ducesei văduve Grace de Northland. Şi Sandra şi Anthony Temple se făcuseră astfel vinovaţi de operaţiuni bursiere pe cont propriu, în dauna intereselor Casei Sunderland.

Gerald dădu dispoziţii ca Sandra şi Anthony să fie ţinuţi mai departe sub observaţie, fără a fi informaţi că operaţiile lor fuseseră descoperite...

O dată cu Gerald, sosi la Karlsruhe şi curierul de la Viena. Şeful serviciului de informaţii din Austria îl anunţă că Sandra se căsătorise în taină cu locotenentul Valentino di Bagheria-Viterbo. Nobilimea vieneză prinsese din zbor secretul şi îl comenta în fel şi chip. Sandra făcuse acest pas spre a legaliza o legătură precară. Bagheria o îndurera cu multiplele lui aventuri amoroase. Sandra spera că însurătoarea îl va cuminţi. După nuntă plecaseră în călătorie prin Europa Centrală. Făcuseră un turneu prin Linz, Salzburg, Innsburck, Oberammergau şi în prezent se aflau la Münich.

— Omul acesta o costă mult pe Sandra, zîmbi Gerald. Abia acum îmi explic tranzacţiile ei de la Londra. Hm ! Au început să facă prostii. Îşi grăbesc sfîrşitul...

Marele duce de Bade oferi un dineu de gală în cinstea lui Gerald. Invitaţi numeroşi, ceremonial strict, lumină multă. Marele duce Ludwig-Wilhelm-August era o replică reuşită a „Principelui" preconizat de Machiavelli.

Avea obraji trandafirii, ochi binevoitori şi candizi, favoriţi albi, pufoşi. Sub această înfăţişare blajină ascundea o monumentală lipsă de scrupule. Ludwig-Wilhelm-August pusese mîna pe tron, înlăturînd pe moştenitorii legitimi prin procedee care aminteau romanele de aventuri în fascicole.

Pînă în 1818, coroana ducală strălucise pe fruntea lui Karl-Ludwik-Friederich, un idiot maniac, care-şi închipuia că este supus unei otrăviri lente de către duşmanii strecuraţi în palat. Colecţionar fanatic, îngrămădea în apartamentele sale tot felul de arme, jucării, bibelouri, măşti de carnaval, bijuterii şi mai ales petiţii ale supuşilor săi, pe care le orînduia în impozante vrafuri fără să le citească. Împăratul Napoleon, aflat în culmea gloriei, îl căsătorise cu fiica sa adoptivă, Stéphanie de Beauharnais. Calităţile ei sufleteşti ar fi îndrituit-o la o viaţă mai bună. Ani de-a rîndul vegetase într-un palat posomorît, între o soacră pisăloagă, un soţ cretinizat şi un unchi perfid, care-i suprimase pe cei doi copii, lansînd zvonul că aceştia ar fi murit curînd după naştere, datorită unor tare congenitale.

După decesul suveranului idiot, otrăvit poate de unchi, acesta preluase sceptrul ducal, spre „fericirea supuşilor", pe care nimeni nu-i întrebase dacă sînt de acord cu aceste schimbări dinastice.

Unchiul acesta îl primea acum pe Gerald cu o pompă cvasiregală. Binevoitor, acordă imediat eliberarea condiţionată a profesorului Wendell, avînd grijă să solicite în schimb — sub o formă foarte voalată — un împrumut personal.

Încîntat de primirea şi rezultatele obţinute, Gerald se pregătea să părăsească oraşul de reşedinţă al marelui ducat, cînd o corespondenţă sosită din Italia îi strică subit buna dispoziţie. Ministrul de Externe al Franţei, Montmorency, nesocotind instrucţiunile primite de la Paris, făcuse declaraţii incendiare, afirmînd că „Franţa trebuie să se aştepte la posibilitatea — mai mult decît atît, la probabilitatea — unui război cu Spania." Acest reprezentant al aripei ultrareacţionare şi ultraregaliste din cabinetul Villèle zădărnicea eforturile depuse de Gerald

în vederea unei soluționări pacifice a conflictului. Războaiele preventive pornite de Metternich — ieri împotriva Regatului Celor Două Sicilii și a Piemontului, azi împotriva Spaniei, mîine poate împotriva Angliei — nu conveneau de loc Casei Sunderland.

Gerald sosi la Verona cîteva zile după deschiderea congresului. Dezbaterile alternau cu recepții, reprezentații teatrale de gală, banchete, serbări, dar mai ales cu manevre și discuții de culise. Se aflau acolo țarul Rusiei, împăratul Austriei, regele Celor Două Sicilii, regele și regina Sardiniei, marii duci și marile ducese din Italia, principele Metternich, ducele de Wellington, Mathieu de Montmorency, o armată de miniștri, diplomați și consilieri de tot felul, în jurul cărora foiau curioși, polițiști, spioni, aventurieri. Lumea congresului de la Verona — mai puțin Talleyrand — se întîlnea în orașul lui Romeo și al Juliettei, spre a pune iarăși la cale soarta lumii.

Gerald își făcuse intrarea fără zgomot. Dorea să tragă din umbră sforile fantoșelor decorate și galonate, stipendiate de el. Pentru durata congresului, închiriase un palat în care se instalase cu întreaga suită. Din primele zile vizitele și invitațiile începură să afluieze. Forța financiară pe care o reprezenta Casa Sunderland-Beauclair era susceptibilă să influențeze manevrele subterane ale diferitelor delegații. Abia după o săptămînă de claustrare se resemnă Gerald să iasă la lumină.

Prima sa vizită particulară o făcu la reședința lui Chateaubriand, ambasadorul Franței la Londra. Cînd i se încredințase misiunea de a face parte din delegația franceză, acesta primise instrucțiuni precise. Franța nu trebuia să se angajeze în angrenajul politicii beliciste a Sfintei Alianțe. Între Chateaubriand și Montmorency exista o rivalitate declarată, pe care miza Gerald. Din nefericire, Montomorency făcuse mari concesii Austriei și Rusiei, fără să țină seamă de obiecțiile colegilor săi.

Gerald înțelese că trebuia să angajeze personal lupta. Fiindcă resursele-i bănești îi permiteau să facă orice extravaganță, chiar și aceea de a concura covorul zburător din poveste, aduse la Verona — într-un timp record — trupa sa de balet de la Paris, în frunte cu Alain, primul

ei balerin, precum şi pe Vittoria şi Lorenzo di Serracapriolo.

Îndată după sosirea lor, convocă pe Alain, pe Vittoria şi pe Lorenzo în cabinetul său de lucru.

— Am nevoie de voi. Veţi juca rolul unor importanţi pioni pe tabla de şah a afacerilor mele. Misiunea voastră e simplă şi în acelaşi timp grea. Să corupeţi. Prin orice mijloace.

— În special prin cele senzuale, nu-i aşa ? întrebă Vittoria zîmbind.

— M-ai înţeles bine.

— În domeniul acesta sîntem experţi, interveni Lorenzo imperturbabil.

Alain suspină cu deznădejde comică.

— Balerinele şi balerinii mei sacrificaţi pe altarul zeului Baal... Nu te temi, Gerald, de mînia Terpsihorei ?

— Prin Vittoria, zeiţa Venera şi-a dat deja acordul.

— Şi Ganymede răspunde la apel prin mine, rosti Lorenzo.

— Nu-mi rămîne decît să pun căluş Terpsihorei. Să nu-i mai aud gemetele...

— Gemetele de voluptate ? rîse Gerald. Terpsihora şi Eros s-au înţeles întotdeauna de minune.

Alain duse mîna la frunte, la gură şi la piet, într-un graţios salut oriental.

— Stăpîne, ne supunem.

— Recompensele vor fi proporţionale cu însemnătatea personajului cucerit, zise Gerald.

— Iată o perspectivă încîntătoare, zise Lorenzo.

— Prea eşti prozaic, Lorenzo, îl tachină Vittoria. Gîndeşte-te în primul rînd la frumuseţea misiunii. Sacrificii închinate dragostei...

— Scumpă Vittoria, sinceritatea nu trebuie să supere pe nimeni. Fac totul ca să cîştig bani. Gerald face totul ca să-i păstreze... sau ca să-i înmulţească. În ceea ce priveşte sacrificiile pe altarul amorului, dă-mi voie să am rezervele mele. Partenerii nu vor fi întotdeauna turnaţi după tiparul Aphroditei şi al lui Adonis. Aş crede mai degrabă contrariul.

— Te înspăimîntă dificultăţile ? îl întrebă Gerald.

— Dimpotrivă. Înfrîngerea lor este specialitatea mea. Şi trebuie să recunoşti că am dobîndit o oarecare rutină.

— Personal nu am avut ocazia să-mi dau seama, surîse Gerald.

— Timpul nu este pierdut, rosti sentenţios Lorenzo.

— Pînă la sosirea voastră la Verona, am analizat congresul sub toate aspectele lui. Am colaboratori numeroşi, care mi-au îngăduit să pătrund şi în tainele prohibite vulgului. În momentul de faţă, Europa aşteaptă cu sufletul la gură hotărîrile congresului. În acest timp delegaţii se amuză. Petrecerile le solicită toată energia. În timpul liber, discută politică. Mai bine zis, se prefac a discuta politică. Hotărîrile sînt deja luate în comitet restrîns. Cei doi împăraţi, plus Metternich. Restul nu contează. Madame de Lieven, soţia ambasadorului rus la Londra, a deschis un salon în care notabilităţile se întrec a se face remarcate. Metternich este nelipsit. Ţarul îl manevrează pe Metternich prin intermediul principesei de Lieven, care — nu ştiu dacă sînteţi informaţi — este amanta cancelarului. Metternich este un vulpoi bătrîn. Cînd se află în alcovul principesei, îi face confidenţe, ştiind prea bine că vor ajunge la urechile ţarului. Vittoria, aş dori să o suplantezi pe *Madame* de Lieven. O misiune pe măsura talentelor tale.

— Nu mă supraestimezi, Gerald ?

— Îmi cunosc bine oamenii, Vittoria.

— Sper să nu te dezamăgesc.

Lorenzo începu să-şi facă vînt cu batista. Îl incomoda căldura din încăpere.

— Pun rămăşag, Gerald, că ai de gînd să mi-o dai în primire pe *Madame* de Lieven.

— Exact.

— N-aş spune că sarcina mă încîntă. Îmi cunoşti preferinţele. Pentru dumneata, Gerald, am s-o seduc. Îmi va cădea în genunchi. Pentru mine, va închide uşa alcovului ei în nasul cancelarului.

— Ai să izbuteşti, Lorenzo ?

— Accept orice pariu.

— O sută de mii de franci ?

— Chiar şi dublul acestei sume.

— Perfect. Încheiem tîrgul.

— Cheltuielile mele de reprezentare te privesc, Gerald.

— În limite rezonabile, Lorenzo.

— Sînt gentilom, Gerald. Nu am de gînd să te speculez. Faţă de alţii sînt mai puţin scrupulos.

— Mulţumesc. Sînt profund mişcat.

Gerald se întoarse spre Alain :

— Acum e rîndul tău.

— Te ascult ! Cui trebuie să-i tulbur minţile ?

— Miniştrilor, ambasadorilor, capetelor încoronate... Femei şi bărbaţi...

— Iartă-mă, Gerald, ar însemna să întrec muncile lui Hercule...

— Nu te speria, surîse Gerald. Arunci în luptă armata de balerini şi balerine. Comandantul suprem priveşte de departe, face planul de bătălie şi îşi manevrează trupele. Îţi dau un şef de stat major deosebit de competent.

— Lafont. Nu-i aşa ?

— Perspicacitatea ta e la înălţime, Alain.

— Mulţumesc.

Gerald se uită la ceasul de bronz de pe cămin.

— Mă iertaţi. Trebuie să vă părăsesc. Peste o jumătate de oră am o întîlnire cu ministrul de externe al Rusiei. Apoi trec pe la principesa de Lieven. Vreau să o văd înainte de marea zguduire pe care i-o pregătesc.

— Eşti sadic, Gerald, zise Vittoria.

— Sadic ? Nu cred. Mai de grabă curios.

Salută apoi părăsi încăperea.

Alain îşi plimbă palma peste rotunjimile unei Junone de marmură plasată pe un piedestal Boulle.

— Iată-ne înhămaţi la acelaşi car, zise el gînditor.

— La carul gloriei lui Gerald, completă Vittoria.

Alain Dunois se înclină adînc şi ieşi.

Lorenzo se uită lung la Vittoria, care prefira printre degetele-i subţiri şi albe diamantele montate într-un co-

lier de o somptuozitate imperială. Ochii ei fixau flăcările care dansau pe butucii din cămin.

— Eşti tristă, Vittoria.

Ea tresări.

— Nu sînt tristă.

— Pe mine nu mă înşeli. Îl iubeşti.

— Pe cine ?

— Pe Gerald, desigur.

— Eşti victima închipuirilor, Lorenzo.

— Biata Vittoria, rosti el cu afectată compătimire. Cine ar fi crezut că se va îndrăgosti ca orice fată de rînd. Hai, mărturiseşte.

Vittoria lăsă mîinile în jos.

— Dacă îţi face plăcere, iată, mărturisesc.

— Nu-mi face de loc plăcere. Jurasem odinioară să ne păstrăm capul limpede şi inima rece. Să ne batem joc de toată lumea.

— Nu mai sînt în stare să-mi ţin legămîntul. Abandonez.

— E atît de grav, Vittoria ?

— Foarte grav. Iremediabil. Îmi făcusem iluzii.

— Ai senzaţia că acum totul s-a năruit. Te înţeleg. Nu uita, Vittoria, mă ai pe mine.

— Nu e acelaşi lucru.

— Eu îţi rămîn credincios.

— Dragul meu Lorenzo, ne-am jucat prea bine rolul. Gerald ne-a luat în serios. E convins că în ochii noştri numai banul contează.

— Atunci să nu-i înşelăm credinţa.

— Mă enervezi.

Se îndreptă grăbită spre uşă, într-un foşnet de mătăsuri.

Cînd Gerald sosi la reşedinţa principesei de Lieven, intimii casei se şi aflau în marele salon *au grand complet.* Principesa se ridică în întîmpinarea lui. Întinzîndu-i mîna fină, acoperită cu bijuterii, îi aruncă pe sub gene o privire în care cochetăria, amabilitatea şi o vagă provocare se îmbinau în proporţii savant dozate.

— Fii bine venit, scumpul meu duce. Prezența dumitale dă un lustru deosebit reuniunilor mele intime. Mă bucur să te văd printre prietenii mei.

Gerald îi sărută cu galanterie mîna.

— Regret, principesă, că nu stăpînesc talentul elocinței, spre a vă exprima simțămintele pe care le încerc în prezența dumneavoastră. Cuvîntul „fericire" este sărac. „Extaz" ar fi mai potrivit. „Veneraţia" în faţa unei zeităţi ar corespunde poate cel mai bine.

— Duce, sînt uluită. Aș prefera totuși sentimetne mai duioase, pe măsura unei ființe umane.

Atitudinea ei era enigmatică. Dorothée de Lieven nu se ostenea să facă lux de amabilităţi decît faţă de personaje pe care voia neapărat să le cucerască. Înclinări sentimentale ? Puţin probabil. Considerente politice ? N-ar fi fost excluse.

După prezentările de rigoare, *Madame* de Lieven îl conduse într-un colţ mai retras al salonului.

— Vreau să stăm de vorbă ca doi buni prieteni. Privilegiul acesta nu mi se oferă prea des. Ne-am întîlnit ultima dată acum un an, la Londra.

— Exact, principesă. La o recepţie a ducelui de Devonshire.

— Te invitasem la un bal, la ambasadă. N-ai venit.

— Zeii mi-au fost potrivnici. Afaceri urgente m-au obligat să părăsesc *tambour battant* Londra. V-am trimis o scrisoare spre a-mi scuza absenţa.

Principele de Lieven intră jovial în salon. Salută, din prag, întreaga adunare.

— Sosesc de la o extenuantă şedinţă a congresului, rosti el, tamponîndu-şi cu ostentativă oboseală fruntea netedă.

Procesul de gîndire profundă era aproape necunoscut principelui. Capriciile modei masculine îl preocupau în general mai mult decît treburile politice.

Sărută degetele soţiei sale, apoi strînse mîna lui Gerald.

— Duce, prezenţa dumneavoastră în casa mea este o adevărată sărbătoare.

— Mă copleşiţi, principe, se înclină Gerald.

— Vă las, rosti ambasadorul. Nu vreau să vă întreup.

Zîmbi afabil, apoi trecu la alt grup.

— Principele este un soţ admirabil, rosti *Madame* de Lieven, aducîndu-i un neaşteptat omagiu.

„Admirabil, dar mai ales comod", completă el mintal.

În seara aceasta şi-au anunţat vizita principele de Metternich şi contele de Nesselrode, continuă ea. Contele are să fie foarte bucuros să vă vadă.

Vorbele amfitrioanei aveau un anumit tîlc, reflectă rapid Gerald. Pe Nesselrode îl va bucura întîlnirea. De ce nu spusese principesa acelaşi lucru şi despre Metternich ?

— Bizar ! îşi reluă ea ciripitul. Fiindcă mi-am petrecut zece ani din viaţă la Londra, lumea mă crede englezoaică ; şi fiindcă îl văd aproape zilnic pe cancelarul Metternich, mă socoteşte austriacă. Oamenii sînt foarte superficiali, nu-i aşa ? Şi ducele de Wellington mă vizitează adeseori. Din această cauză, compatrioţii mei din anturajul Majestăţii Sale Ţarul au început să mă evite. Antipatia pe care o au faţă de Anglia şi de primul ei reprezentant la Verona o reflectă şi asupra mea. Întreaga Europă defilează prin acest salon, cu excepţia Rusiei. Dintre concetăţenii mei, numai contele Nesselrode, Pozzi di Borgo şi generalul Tattiscev sînt oasepţi asidui.

Gerald asculta atent concertul verbal al principesei. La cei treizeci şi şapte de ani ai ei — nemărturisiţi, dar menţionaţi în fişele lui Lafont — arăta foarte tînără. Avea trăsături fine, bărbia puţin ştearsă, gîtul lung şi grafios, silueta suplă.

Contele de Nesselrode intră însoţit de generalul Tattiscev. Iarăşi prezentări şi schimburi de complimente. Puţin formalist, ministrul de Externe al Rusiei se aşeză pe un taburet la picioarele principesei. Angajă cu Gerald o conversaţie mondenă. Îşi găsiră prieteni comuni şi preferinţe comune. Şi Gerald, şi Nesselrode adorau hipismul şi ciinii de rasă.

La un moment dat, amfitriona dispăru. Gerald înţelese că fusese dinadins lăsat singur cu ministrul.

— Verona cunoaşte azi o glorie care nu se va şterge curînd, zise Nesselrode. Datorită congresului, a devenit capitala Europei. Căpeteniile lumii politice, militare şi financiare — mă întreb dacă am respectat ordinea reală a im-

portanței respectivelor grupuri — se îmbulzesc în orășelul acesta obscur, pe care l-au trezit din letargia provincială. Alaltăieri am stat de vorbă cu bancherii Hope și Wolff-Rosenberg ; ieri am avut o lungă convorbire cu frații Rotschild.

Gerald înclină din cap. Asculta politicos monologul ministrului. În asemena cazuri socotea că tăcerea e de aur. Rezerva lui deruta.

— Frații Rotschild, continuă Nesselrode, au angajat importante negocieri cu Rusia. După cîteva clipe zîmbi fin. Nu cred că fac o indiscreție.Sînt convins că arhieficientul dumneavoastră serviciu de informații v-a semnalat aceste negocieri.

Gerald admira abilitatea lui Nesselrode. Pretinsa lui indiscreție avea un scop bine determinat. Politicianul acesta versat în combinații politice complicate îi arunca o nadă.

— Rusia deschide larg porțile sale capitalurilor vesteuropene, vorbi el ca despre un fapt divers.

Nu făcea o ofertă formală. Scăpa o aluzie și aștepta reacțiile interlocutorului.

Gerald știa că frații Rotschild se angajau numai în operații bine cîntărite în prealabil. Evident, Rusia oferea un uriaș cîmp de activitae. Casa Sunderland nu putea respinge mîna întinsă a imperiului moscovit.

— Țara dumneavoastră ar reprezenta într-adevăr un partener interesant, vorbi Gerald cu ton neutru.

Replica lui permitea interpretări multiple. În nici un caz un refuz.

Nesselrode era un jucător dibaci. Știa să jongleze cu nuanțele. Reușise să-l intereseze pe Gerald.

— Cunoaștem imensele resurse ale Casei Sunderland, zise el. Și bogățiile Rusiei sînt imense. Într-o zi am putea face un tur de orizont. N-ar fi exclus să punem bazele unei colaborări utile.

Gerald se adînci în fotoliu.

— De ce nu ? Poate găsim un teren comun...

— Dacă există bunăvoință, totul devine posibil.

— Optimismul dumneavoastră este contagios, excelență.

— Optimismul meu este alimentat de soluțiile pe care mi le inspiră indirect persoana cu care discut.. N-ați fi de părere ca delegații noștri să se întîlnească spre a purta unele discuți preliminare ?

Gerald surîse. Nu se putea spune că Nesselrode nu lucra expeditiv.

— Care ar fi subiectul acestor discuții ?

Ministrul își luă de pe nas ochelarii cu ramă de aur, șterse lentilele cu batista, apoi îi repuse la loc.

— Un împrumut pentru Rusia, avantaje economice pentru dumneavoastră.

Oferi lui Gerald o priză de tutun.

— Putem stabili un acord de principiu ?

— Da. Subordonat însă condițiilor pe care delegații noștri le vor stabili.

— Perfect, *Monsieur le Duc*. Sînteți un foarte agreabil partener de discuții. Ce bine ar fi dacă și pe tărîm politic diplomații ar cădea de acord cu aceași ușurință...

— Excelență, sînt om de afaceri, replică Gerald cu falsă modestie. Las politica pe seama dumneavoastră, a oamenilor de stat.

Nesselrode suspină.

— Noi o facem oficial. Dumneavoastră îi trageți sforile oficios. Nu știu, zău, care dintre noi joacă rolul determinant... Ah, iată și pe cancelarul Metternich.

Șeful guvernului Austriei Imperiale își făcuse ceremonios intrarea. Se comporta asemenea unui actor de înaltă clasă care se știe centrul atenției generale. Cu un gest de o galanterie oarecum desuetă, sărută mîna principesei de Lieven. În ochi lui se citea o devoțiune de neofit.

Prin reflex, lui Gerald îi reveni în minte chipul de înger pervers al Vittoriei di Serracapriolo. Îi va verifica abilitatea. Va reuși Vittoria să sfărîme idila Metternich — *Madame* de Lieven ?

Congresul își desfășura lucrările într-o atmosferă nu tocmai armonioasă. Austria și Rusia se aflau într-o tandră lună de miere. Anglia stătea îmbufnată de o parte. Din cînd în cînd își arăta colții. Franța pendula între cele două

tabere. Celelalte delegații erau ca și inexistente. Sateliți ai marilor puteri, făceau o palidă figurație.

Gerald urmărea cu interes dezbaterile congresului. Intervenționiștii constituiau majoritatea. Opoziția neutraliștilor era lipsită de eficacitate. Cazanul fierbea.

Gerald hotărî să ofere delegaților străini o recepție. Își stabilise reședința din Verona la Palazzo Bevilacqua, un măreț edificiu construit de arhitectul Michele Sanmicheli, către sfîrșitul Renașterii. Parterul, cu arcuri masive și ferestre zăbrelite, evoca o închisoare rece, rebarbativă. Etajul nobil desfășura însă o încîntătoare gamă de artificii arhitectonice, care-i dădeau un aspect de o eleganță aeriană. Interioarele vădeau același gust pentru o ambianță de o exuberantă somptuozitate.

Invitațiile lansate de Gerald erau foarte prețuite de amatorii de petreceri reușite. Țarul Alexandru și împăratul Franz al Austriei își anunțară participarea. În noaptea recepției, puzderia de congresiști — muiați în fireturi — își făcură cu promptitudine apariția. Gerald se arătase foarte ecletic în alegerea invitaților. Alături de principesa de Lieven, figura și rivala ei, *Madame* Recamier și Vittoria de Serracapriolo, și o colecție de femei frumoase din societatea înaltă a Veronei. Două orchestre, un bufet sardanapalic, un salon cu jocuri de noroc și o seră cufundată în semiobscuritate aveau menirea să satisfacă înclinările acelor oaspeți pe care nu-i captivau în exclusivitate discuțiile politice.

Căpeteniile statelor sosiră cu punctualitate. Și năsosul rege al Celor Două Sicilii, și nehotărîtul rege al Prusiei, și marea ducesă Marie-Louise, văduva lui Napoleon, și asceticul împărat al Austriei, și țarul tuturor Rusiilor. Suveranii principatelor minuscule se împăunau în mijlocul unor numeroase și strălucite suite. Țarul Alexandru sosi însoțit de un singur aghiotant.

Alain Dunois se apropie de Gerald, care primea oaspeții în dreptul intrării primului salon.

— Cum te simți strîngînd atîtea mîini auguste ? îi șopti el. Nu ai senzația că începi să te sublimezi ?

— Răutăciosule ! îi zîmbi Gerald peste umăr.

Metternich se făcu remarcat prin absența sa. Gerald atrase atenția lui Lafont.

— Cancelarul e bosumflat. Mă tem că ne pregătește ceva. A aflat desigur că nu urmez cu exactitate linia sa politică.

Lafont ridică fatalist din umeri.

— Este imposibil să mulțumim pe toată lumea.

— Metternich nu e toată lumea.

Pe chipul lui Lafont pluti o expresie de o blajină nepăsare.

— Față de importanța pe care o cîștigă treptat dinastia Sunderland-Beauclair, Metternich și cei de calibrul său vor deveni în curînd personaje secundare.

— Ești vizionar, Lafont, sau mă flatezi ?

— Aprecierile mele au la bază cele mai stricte calcule matematice. Nu uitați, *Sir,* că în meseria mea dispun de elemente care îmi dezvăluie cu relativă ușurință necunoscutele celor mai rebele ecuații.

Țarul se arătă extrem de prietenos față de Gerald. „Tratativele mele cu Rusia îi motivează bunăvoința ?" se întrebă acesta.

Țarul, în ciuda vîrstei și a bolii care îl rodea de la o vreme, arăta încă falnic. Frumusețea lui virilă, atît de cîntată în memoriile epocii, nu se alterase încă. Ochii îi reflectau frămîntările lăuntrice. O mare oboseală — împotriva căreia se străduia zadarnic să lupte — îi apăsa întreaga făptură. Țarul îl luă pe Gerald de braț, cu un gest de intimitate care excludea afectarea teatrală a acelor suverani ce-și etalează ostentativ bunăvoința spre a se face populari. Făcură împreună ocolul saloanelor, urmați la respectuoasă distanță de aghiotantul de serviciu.

— Sînt informat de sprijinul pe care l-ați acordat grecilor care luptă pentru independență, zise țarul. Gestul dumneavoastră este merituos. Cu sufletul sînt și eu alături de greci. Rațiuni politice nu-mi îngăduie să le manifest simpatia.

Nehotărîrea, ezitările, care tulburau de la o vreme seninătatea țarului, își găseau expresie și în aceste fraze, reflectă Gerald. Ideile lui generoase, umanitare, de odinioară, luaseră o altă coloratură. Anturajul, Meternich, poate și evenimentele, îi schimbaseră mentalitatea. Influențabil,

bănuitor, despotic, încredinţat de esenţa divină a rolului său de păstor al popoarelor din marea Rusie, îşi înăbuşise înclinările liberale, pe care le profesase cu convingere în zorii domniei sale.

— Vă rog să mă credeţi, *Monsieur le Duc*, că nu asist impasibil la încercările cumplite prin care trec grecii, creştini ca şi mine. De multe ori mi-am spus că Turcia nu mai poate coexista cu celelalte state europene şi că secta lui Mahomet trebuie împinsă în Asia. Da, da, am reflectat chiar asupra oportunităţii unui război ruso-turc.

Gerald îşi aminti informaţiile furnizate de Lafont asupra unei audienţe a ambasadorului Franţei la ţar, în cursul căreia acesta lansase ideea unei acţiuni militare comune franco-ruse împotriva Constantinopolului. Propunerea aceasta nu-şi găsise realizarea, fiindcă ulterior ţarul împărtăşise ideile sale lui Mettenich, care se grăbise să-l convingă de contrariu. După o discuţie cu autocratul tuturor Rusiilor, cancelarul scrisese împăratului Austriei : „Ţarul Alexandru şi-a însuşit toate argumentele noastre. Pe Capodistria, care îl sfătuia să acorde sprijin grecilor, l-am desfiinţat pur şi simplu. Cabinetul rus a nimicit dintr-o singură lovitură marea operă a lui Petru cel Mare şi a succesorilor săi".

Uitînd de propunerile făcute ambasadorului La Ferronnays, ţarul explica lui Gerald cu naivă inconsecvenţă :

— Umanitatea deplînge ororile săvîrşite în Grecia de ambele tabere. Dar sîngele care curge asupra acestei ţări nenorocite reprezintă consecinţele imprudenţei şi temerităţii provocatorilor acestei funeste revoluţii. Acesta este tristul adevăr, *Monsieur le Duc*. Din toate maşinaţiile puse la cale de revoluţionari, nici una n-a fost pregătită cu mai multă artă şi condusă cu mai multă pricepere. Voi face tot posibilul să obţin prin negocieri o apropiere între Rusia şi Turcia. Voi solicita Constantinopolului mai multă înţelegere faţă de grecii nevinovaţi.

Înceata lor plimbare prin încăperile somptuoase era salutată de invitaţii care se dădeau respectuos la o parte, deschizîndu-le drum nestingherit.

Rezemat de o coloană, Jules Lafont urmărea cu privirile trecerea lentă a celor două personaje. Gîndurile lui se îndreptau spre alt făgaş.

„Nepotul făurarului de cuțite de la New York se plimbă la braț cu țarul Rusiei. Și îndrăznesc unii să afirme că în vremurile noastre miracolele nu mai sînt posibile."

Împăratul Alexandru vorbea lui Gerald ca și cînd și-ar fi căutat o justificare a propriilor sale șovăieli.

— În calitatea mea de coautor al Sfintei Alianțe, aveam datoria să fiu consecvent cu principiile acesteia. Răscoala grecilor ar fi servit de minune interesele mele, ale popoarelor din Rusia, ale întregii creștinătăți. Un război între țara mea și Imperiul Otoman s-ar fi bucurat în Rusia de o popularitate extraordinară. Am fost însă tare. Am rezistat ispitei. Am ascultat de glasul rațiunii, de imperativele politicii. Cînd am înțeles că evenimentele din Peloponez sînt opera revoluționarilor, am strunit pasiunile. Providența nu mi-a pus la dispoziție un milion de soldați, ca să-i folosesc în slujba unor ambiții deșarte. Misiunea mea este limpede. Să protejez religia, morala, justiția, să impun principiile de ordine și disciplină indispensabile societății omenești.

Pe chipul țarului plutea o melancolie adîncă. Acea deprimare pe care o observaseră toți cei care trăiau în intimitatea sa. Și Chateaubriand îi vorbise lui Gerald despre melancolia, despre gîndurile negre ale țarului.

Împăratul Alexandru părăsi curînd petrecerea. Celelalte capete încoronate îi urmară exemplu. Așa cerea protocolul. Numai regina Marie-Antoinette obișnuia pe vremuri să înfrunte ceremonialul și să rămînă pînă în zori la petrecerile care o amuzau atît de mult. În procesul pe care i-l deschiseseră mai tîrziu revoluționarii lui Robespierre, i se imputase cu înverșunare această mentalitate ușuratică.

Gerald avea toate motivele să fie mulțumit. Țarul nu-i era ostil. Aceasta nu însemna că n-ar fi putul să se schimbe de la o zi la alta. Mai ales dacă Metternich și-ar fi asumat obligația de a-i „deschide ochii".

Prin asociație de idei, se gîndi la Vittoria di Serracapriolo și la fratele ei. Vittoria îi lipsea. Lorenzo se afla însă la postul său. Se învîrtea ca un fluture în jurul principesei de Lieven, fascinînd-o, hipnotizînd-o. Spre dezamăgirea bărbaților din jurul ei, principesa nu avea ochi decît pentru tînărul italian.

Întrebă pe majordom dacă n-o văzuse pe principesa di Serracapriolo. I se răspunse că principesa nu-şi făcuse încă apariţia.

Recepţia de la Palazzo Bevilacqua se încheie tîrziu după miezul nopţii.

A doua zi de dimineaţă, cînd Gerald se trezi din somn, Jules Lafont aştepta impasibil la picioarele patului. Îmbrăcat într-un impecabil frac cenuşiu, cu pălăria înaltă într-o mînă şi cu mănuşile în cealaltă, şeful departamentului informaţiilor stătea nemişcat ca o statuie.

— Ce e cu dumneata, Lafont ? De ce atît de matinal ?

— Ţineam să vă aduc o veste interesantă. Principesa Vittoria di Serracapriolo şi-a petrecut noaptea în compania cancelarului Metternich.

Gerald simţi o involuntară strîngere de inimă. Succesul misiunii Vittoriei îi crea o stare lăuntrică neplăcută. Se întrebă dacă nu cumva sentimentele lui pentru ea căpătaseră o profunzime nebănuită. „Începusem s-o iubesc ? Şi n-am ştiut acest lucru ? Ar fi culmea." Resimţea succesul ei ca un fel de trădare. Ar fi preferat poate ca Vittoria să fi refuzat executarea acelei misiuni.

— Trăsura principesei di Serracapriolo s-a ciocnit în faţa reşedinţei cancelarului cu trăsura în care acesta pleca spre Palazzo Bevilacqua. Principesa a leşinat. Cancelarul, însufleţit de cele mai generoase sentimente, rosti Lafont cu ironie, a luat-o pe braţe şi a dus-o sus, în apartamentul lui, spre a-i da ajutor. Principesa şi-a revenit în simţiri. Cancelarul, fermecat de ineditul situaţiei, a preferat să-şi continue rolul de amfitrion, renunţînd la invitaţia dumneavoastră. Reuşita principesei di Serracapriolo este deasupra oricăror aşteptări. În seara aceasta cancelarul a decomandat un dineu la care trebuia să participe şi *Madame* de Lieven. Pretextul ? O importantă şedinţă de lucru. Motivul real ? O nouă întîlnire cu principesa di Serracapriolo.

Indispus, Gerald sorbi o înghiţitură din cafeaua care i se servise. Băutura îi păru nesuferit de amară. Blestemă, în gînd, afacerile.

Lafont îl privea zîmbind enigmatic.

„Succesele pretind adeseori sacrificii", gîndea el.

Lui Gerald nu-i plăceau sacrificiile. Nu avea stofă de martir...

CAPITOLUL XVI

Cînd Charles Sunderland se îmbarcă la New Orleans pe corabia „Tropic of Capricorn", cu destinaţia Asuncion, starea-i sufletească înregistra o elevaţie euforică. Cu spiritul practic al unui adevărat Sunderland, îmbinase interesele comerciale cu agrementul. Ceremonia nupţială, care-l unise, în faţa oamenilor şi a lui Dumnezeu, cu Marcia Duvallier, nu fusese urmată de tradiţionala călătorie de nuntă, deoarece afacerile îl reţinură la New Orleans şi Marcia plasase raţiunea înaintea sentimentelor. Ea însăşi îl îndemnase pe Charles să nu neglijeze interesele Casei Sunderland pentru o călătorie de nuntă, care, la urma urmei, putea fi întîrziată fără nici o neplăcere. Charles îi apreciase gestul. Femeia aceasta tînără, cu concepţii atît de solide îi inspirase nu numai admiraţie, dar şi un oarecare respect. Deprins cu demimondenele tîmpe, insignifiante şi meschine, ori cu sclavele supuse şi temătoare frecventate pînă atunci, era firesc să încerce un simţămînt deosebit faţă de o fiinţă afectuoasă, înţelegătoare, înzestrată cu o inteligenţă deosebită, dornică să împartă cu el nu numai bucuriile, dar şi grijile. Marcia avea o personalitate care-i impunea.

Charles, holteiul convins, care n-ar fi conceput odinioară să accepte compromisurile unei căsnicii, constata acum că avusese norocul să întîlnească femeia ideală. Cu o subtilitate şi un talent remarcabil, Marcia ştiuse să-l îmblînzească, să-l civilizeze, fără a-i toci însă energia, impetuozitatea.

Nu numai Charles, dar şi personalul de serviciu al reşedinţei Sunderland din New Orleans îi acceptase cu dragă inimă cîrmuirea. Hammond, majordomul, se temuse la început că autoritatea lui va fi ştirbită prin prezenţa

Marciei. Marcia ştia însă instinctiv că un pumn de fier este suportabil numai într-o mînuşă de catifea. Cînd dădea porunci majordomului sau oricărui alt servitor, o făcea ca şi cînd ar fi cerut o favoare. Personalul de serviciu se întrecea să o servească. Un singur pivnicer ceruse a fi concediat. Furase pînă atunci cu neruşinare ; dar constatase că noua stăpînă are — sub o înfăţişare inofensivă — ochi iscoditori de Argus...

Charles îşi pusese în gînd să transforme călătoria într-o fermecătoare croazieră. Numeroşi servitori, în cap cu Hammond, urmau să asigure o traversare confortabilă. Un grup de consilieri şi experţi aveau misiunea să creeze o companie variată şi plăcută Marciei Sunderland, iar pe plan profesional să contribuie cu luminile lor la soluţionarea chestiunilor financiare şi comerciale, complicate la culme de desele răsturnări politice din tinerele republici sud-americane.

Două personaje îşi disputau în acea vreme preeminenţa — Leslie Clinton, ridicat de curînd la rangul de prim-consilier, şi Owen Pemberton, înscăunat şef al serviciului informaţiilor. Pemberton, deşi depindea de Jules Lafont, manifesta veleităţi de independenţă. Lafont nu reacţionase fiindcă avea în persoana lui Clinton un informator de prima mînă. Nu voia să-l indispună pe Charles, lovind într-unul din principalii săi colaboratori. Avusese însă grijă să-l înscrie pe Owen Pemberton la război. Lafont nu obişnuia să-şi lase poliţele neplătite.

Charles îşi lăsase copiii la New Orleans. Socotea că este imprudent a-şi îmbarca toată familia pe o navă expusă oricînd riscurilor unei călătorii pe mare. Nu concepea să i se stingă posteritatea printr-o astfel de fatalitate. Îşi ocrotea progenitura aşa cum fiarele îşi ocrotesc puii. Cu aceeaşi gelozie oarbă, primară.

„Tropic of Capricorn" ridică ancora la 3 ianuarie 1823. În ultimul moment, Charles hotărîse să facă o escală la Veracruz. Veştile aduse de un curier special din Mexico erau deosebit de importante. Autoritatea generalului Iturbide, care la 13 mai 1822 se proclamase împărat al Mexicului sub numele de Augustin I, începuse să se clatine. Proaspătul imperiu, clădit printr-o lovitură de stat pusă la

cale de armată, era asaltat de valurile furioase ale opoziției.

Consilierii lui Charles nu erau potrivnici unei schimbări de regim în Mexic. În cadrul unei ședințe convocată în vederea analizării situației din acea țară. Charles își exprimă îndoielile asupra avantajelor pe care Casa Sunderland le-ar putea recolta de pe urma detronării împăratului Augustin. Încheie cu o frază care-i rezuma gîndirea :

— Să nu uităm că i-am acordat împrumuturi spre a-și consolida regimul.

— Împrumuturi cu dobînzi exorbitante, interveni Leslie Clinton. Doi la sută pe lună. Știți ce înseamnă aceasta ?

— Cămătarii i-au pretins trei la sută.

— Prins în cleşte, Iturbide ne-a preferat pe noi, *Sir*, replică Leslie Clinton, deși condițiile noastre sînt și așa destul de oneroase. Pentru banii împrumutați pe termen scurt, ne-a acordat în schimb o ipotecă asupra impozitelor și a vămilor. Credeți că Iturbide va suporta multă vreme această tutelă ? Va încerca să se elibereze pe orice cale. La rigoare, refuzînd să-și mai respecte angajamentele. Dacă regimul său se va consolida posibilitățile noastre de a-l sili să-și execute obligațiile vor scădea în proporție inversă. Iturbide știe precis că, la scadență, realizarea ipotecilor va duce la o bruscă micșorare a veniturilor statului. Aceasta îi va atrage un întreg cortegiu de necazuri. Cel mai important va fi imposibilitatea achitării salariilor funcționarilor publici și a lefurilor datorate militarilor. Dacă pe funcționari îi poți ține nemîncați fără mari riscuri, altfel se prezintă situația față de armată. Militarii dispun de forță. Un *pronunciamento* poate răsturna regimul în mai puțin de douăzeci și patru de ore. Iată de ce nu mă înspăimîntă o eventuală prăbușire a lui Iturbide.

Leslie Clinton vorbea cu convingere și autoritate. Învățase lecția de la Gerald, care conducea prin intermediul său politica economică și financiară a Casei Sunderland din America Latină, fără ca Charles să-și dea seama că este dirijat dinafară.

— Atunci ce ne rămîne de făcut ? întrebă Charles.

— Să așteptăm și la nevoie să sprijinim opoziția. Deficitele înregistrate în veniturile statului ne îmbogățesc indirect. De aceea trebuie să acordăm tot concursul acelor *caudillos* care pun la cale rebeliuni militare. Aceștia au nevoie de noi împrumuturi spre a-și plăti trupele. În felul acesta statul ajunge să se ipotecheze în întregime bancherilor și industriașilor străini. Mai precis, Casei noastre care a investit în Mexico cele mai mari capitaluri.

Charles se scărpină în chica-i creață și roșie ca flacăra.

— Raționamentul pare să fie drept, rosti el nehotărît. Mă tem însă de riscuri... Ce ne facem dacă noul regim instalat printr-un *pronunciamento* refuză să plătească datoriile regimului defunct ?

— V-am explicat. Spre a obține noi împrumuturi, trebuie în primul rînd să le recunoască pe cele vechi.

Charles făcu o schimă triumfătoare.

— Dacă se adresează la alți capitaliști ?

— Negocierile acestea ar cere mult timp. Și nevoile militarilor sînt stringente. Nu permit amînări.

— Totuși riscul există.

— Există. Nu vă contrazic. Afacerile implică însă riscuri; trebuie să le înfruntăm.

Charles plecă meditativ fruntea. Clinton avea de bună seamă dreptate. Consilierii săi nu-l sfătuiseră niciodată greșit. Nu îndrăznea să-și impună opiniile sale, fiindcă nu era în stare să-și formuleze opinii cu adevărat proprii. Adopta poveștele care i se păreau mai bune, dirijat de un instinct care îl înșela rareori.

După ședință împărtăși Marciei nedumeririle sale. Îi vorbi cu toată sinceritatea.

— Uneori am senzația că sînt căpitanul unei nave împinsă de vînturi, spre porturi necunoscute...

— Aceasta e soarta exploratorilor, zîmbi Marcia spre a-i da curaj...

— Nu. Comparația nu este exactă. Exploratorii urmăresc ceva. Eu bîjbîi... Și îmi dau seama că bîjbîi... Pînă acum am avut consilieri buni. Ce m-aș face dacă aș da peste unul care ar încerca să mă înșele ?

Îl costase mult această mărturisire. Căuta în Marcia un aliat. Poate un sfătuitor. Dar nu un stăpîn. Numai gîndul acesta îl făcea să se înfoaie ca un arici.

Marcia întrevăzu primejdia. Cu intuiţie feminină ocoli stîncile ascunse sub ape.

— Sînt sigură că ai deosebi oricînd poveţele bune de cele rele. Am încredere în puterea ta de discernămînt, Charles. Dacă vei avea totuşi vreodată nevoie de umilele mele păreri, voi fi oricînd gata să răspund la apel. Deşi mă îndoiesc că ţi-aş putea fi de folos. Faţă de experienţa ta vastă...

— Un consilier de bună credinţă este întotdeauna bine venit, rosti el cu mărinimie.

— Lipsa de pricepere şi de experienţă vor fi precumpănite de iubirea şi devotamentul ce-ţi port, rosti Marcia cu modestie.

Charles nu bănuia că îşi vîrîse singur grumazul în jug. Un jug de catifea, cu panglicuţe roz, dar care rămînea totuşi un jug. Această situaţie prezenta însă un avantaj. Marcia îi era nu numai superioară pe tărîm intelectual, dar împletea aceasta cu un devotament orb, pus în slujba noii sale familii. Charles — hotărîse ea — trebuia împiedicat să facă greşeli. Fraţii lui erau prea puternici. Faţă de aceştia se impunea să manevreze cu mare abilitate. Altfel ea şi Charles riscau să piară asemenea păsărelelor sfîşiate de ulii...

„Tropic of Capricorn" acostă la Veracruz într-o seară vîntoasă, cu cer acoperit de nori, care se izgoneau într-o fantastică şi agresivă cavalcadă. Portul îşi desfăşura de-a lungul ţărmului colierul de lumini care se oglindeau în mare. Cerul era luminat la intervale neregulate de focul de artilerie al fulgerelor.

În aşteptarea debarcării, Marcia stătea rezemată de balustradă şi urmărea cu privirile forfota de pe chei. Charles era nerăbdător să coboare pe uscat.

— Abia aştept să ne vedem la adăpost într-o casă solidă. Se apropie furtuna. Navele din port vor sălta pe valuri ca lovite de streche. Afurisită vreme şi afurisit port.

Marcia aspiră cu sete aerul încărcat de electricitate.

— Pentru mine, şi ameninţarea furtunii, şi lumea aceasta mexicană, în care pătrund pentru prima oară, au un farmec, un parfum de aventură care mă exaltă. Ştii tu ? Veracruz este un vechi prieten al copilăriei mele. Am citit atît de mult despre Mexic, încît îl cunosc ca pe buzunarul meu, deşi nu l-am vizitat niciodată.

— Absurd. Cum poţi cunoaşte un lucru pe care nu l-ai văzut ?

— Pe Dumnezeu l-a văzut cineva ? Dar toţi oamenii îl cunosc, îi simt prezenţa. Unii îl iubesc, alţii — nu. Aceasta este însă o chestiune de opinie.

Charles izbucni în rîs :

— Nu-ţi spun părerea mea despre Dumnezeu, ca să nu te cutremuri.

— Nu-l iubeşti, dar nu-l poţi ignora. Să revenim la Veracruz.

— Un oraş infect, bîntuit de malarie şi de tot soiul de boli tropicale. Umezeală, călduri caniculare, furtuni şi uragane care ating proporţii de cataclism, şerpi, păianjeni giganţi, tot felul de reptile... În Mexico era să-mi las pielea... acum cîţiva ani. Prefer să nu le precizez numărul.

— Pentru mine, Veracruz are altă semnificaţie, rosti Marcia, zîmbind umbrelor trecutului pe care încerca să le reînvie. Aici a debarcat pentru întîia oară Fernando Cortés. Într-o joe sfîntă.

Charles o privi cu admiraţie.

— Ai învăţat ceva în viaţa ta, Marcia. Ai avut profesori buni.

— Nu. Toate acestea le-am învăţat singură. Răscoleam biblioteca tatii şi citeam tot ce-mi cădea în mînă. În special cărţile de călătorii şi de istorie.

— Mai ştii ceva despre Veracruz ?

— Cortés a înfipt o cruce în pămînt, fixînd locul în care avea să se ridice oraşul. L-a denumit Villa Rica de la Vera Cruz. A împărţit sarcini desemnînd pe primii *al-*

cades, regidores și *alguaziles*. A stabilit și punctul în care se va înălța spînzurătoarea. Civilizația Europei Occidentale făcea primul pas pe pămîntul acesta... Veracruz a devenit cel mai mare port deschis asupra „Mării Orientale". Aici debarcau viceregii, trimiși să reprezinte pe suveranii Spaniei. De aici plecau spre Europa galioanele încărcate de aur și pietre scumpe. Către sfîrșitul secolului al XVII-lea, piratul flamand Laurent de Graff, poreclit Lorenzillo, a luat cu asalt portul. L-a jefuit, așa cum numai un pirat știe să jefuiască, apoi și-a luat zborul. Cîțiva ani mai tîrziu un francez, căpitanul Grammont, a repetat isprava lui Lorenzillo. S-a retras, încărcat de o pradă imensă, numai în clipa în care i s-a semnalat apropierea unei flote militare spaniole, alcătuită din șaptesprezece nave... Recent, acest Iturbide, această caricatură de împărat, cum îi ziceau ziarele din New Orleans, a silit pe ultimii dregători și soldați spanioli — definitiv înfrînți de localnici — să se îmbarce cu destinația Spania. Urmașii lui Cortés au părăsit înfrînți pămîntul cucerit cu trei secole mai înainte... Revanșa robilor...

— Și eu am fugit din Mexico, zise Charles, dar m-am înapoiat. Mai tare, mai bătăios decît înainte... Trei sferturi din țară îmi este ipotecată... Cu Iturbide sau fără Iturbide, Mexicul trebuie să-mi rămînă în palmă... Armatele mele sînt alcătuite din monede de aur... Un front invincibil... Nu există obstacol care să-mi reziste... Dacă o mare unitate militară mi se împotrivește, îl împresor pe general cu soldații mei zimțuiți. O dată cu generalul, și armata lui își pleacă steagul...

Vîntul începuse să șuiere prin cordaje. Cerul se înveninase ca un ficat bolnav. În văzduh zeii se duelau, mînuind cu turbare fulgerele. Uneori puneau în funcție și artileria celestă, dezlănțuind canonada trăsnetelor. Charles și suita avură timp să debarce mai înainte ca iureșul furtunii să atingă coastele Mexicului. Se refugiară în clădirea solidă, cu aspect de cazarmă, care adăpostea antrepozitele și birourile sucursalei din Veracruz a Casei Sunderland. Lui Charles și soției lui i se amenajaseră la etaj un dormitor și un salon-sufragerie. Mobilierul era greoi și comun. Cîteva scoarțe mexicane, atîrnate pe ziduri ori așternute pe

pardoseala de cărămidă, dădeau o notă veselă interiorului. Servitorii închiseră cu grijă obloanele.

În noaptea aceea Marcia nu reuși să închidă ochii. Curînd după asfințit vînturi năprasnice și torente de ploaie spulberată prinseră să izbească în obloane ca niște berbeci. Le făceau să scîrțîie și să se cutremure bezmetic. Marcia aprinse lumînarea de pe măsuță de la căpătîiul patului și, cu privirile pierdute în gol, asculta vînzolelile drăcești ale uraganului. Flăcăruia plăpîndă a lumînării se zbătea împinsă încolo și încoace de curentele de aer repezite pe sub ușă și pe sub ferestre. La un moment dat, flăcăruia se zvîrcoli cuprinsă de spasmele agoniei și își dădu duhul. Marcia rămase pe întuneric. Bezna îi încingea ființa în chingi nevăzute.

Alături de ea, Charles sforăia cu termolouri de trompetă, întrerupte de mormăieli neînțelese. Marcia se întrebă dacă soțul ei nu-și destăinuie în somn gîndurile ascunse în starea de veghe. Încercă să-i descifreze bolboroselile, dar șuierul vîntului și zgîlțîielile obloanelor o împiedicau să le afle tîlcul.

În zori furtuna se potoli. Atunci adormi și Marcia. Un somn greu, fără vise. De dimineață, cînd camerista veni să deschidă obloanele, soarele năvăli pe fereastră înăuntru. Aerul din încăpere era umed, înăbușitor. Marcia se trezi ușor, așa cum se trezesc căprioarele.

— Deschide și ferestrele, Gwendolyn.

Camerista se uită cu teamă la Charles, care dormea cu fața în sus și cu gura căscată. Știa că stăpînului ei îi displăcea să i se deschidă geamurile înainte de a se deștepta din somn.

Marcia îi deslușì temerile.

— Deschide, repetă ea ordinul.

Camerista șovăi, dar se supuse.

Aerul spălat de cascadele cerului dădu năvală în dormitor. Charles mișcă spasmodic mîinile, tresări, deschise ochii. Se uită crunt la cameristă.

— De ce ai deschis geamurile ?

— Eu i-am cerut, îi zîmbi Marcia.

— Închide-le ! urlă Charles.

Camerista săvîrşi operaţia în cîteva clipe.

Charles se ridică în capul oaselor, se scărpină în clădăria de păr, roşu, căscă, se întinse de-i trosniră oasele.

— Vreau să mănînc, zise el, morfolind cuvintele.

Camerista ieşi ca din puşcă spre a îndeplini porunca.

— Eşti un copil mare şi capricios, îl dojeni Marcia cu maternă indulgenţă.

Charles izbucni în rîs. Remarca soţiei sale era atît de năstruşnică şi avea atîta haz, încît uită să mai facă pe supăratul.

— Toate femeile cu care am avut de-a face mi-au spus că sînt un căpcăun.

Marcia clătină din cap.

— Au vrut să te flateze. Te cunosc mai bine. Eşti un copil răzgîiat. Atîta tot.

— O lume întreagă tremură în faţa mea şi tu spui că sînt un copil. Vrei să fii originală ?

Spre a nu-şi dezminţi faima de căpcăun, se repezi asupra micului dejun servit de Hammond şi în mai puţin de un sfert de oră înfulecă patru ouă răscoapte, zece felii de şuncă, un pui fript, un sfert de roată de caşcaval şi trei cafele. O jumătate de sticlă de whisky stropi îmbelşugata gustare.

Marcia se mulţumi cu un pahar cu lapte rece şi cu o felie de cozonac.

— Ar trebui să fii mai cumpătat, îl povăţui ea. Altfel are să te încolţească guta.

Charles sări din pat. Deschise singur ferestrele şi trase adînc aerul în piept.

— Hainele, Hammond. Într-o jumătate de oră plecăm.

Se îmbrăcă în cinci minute, apoi ieşi spre a o lăsa şi pe Marcia să-şi facă toaleta.

Soarele se căţăra spre zenit cînd trăsura de călătorie porni la drum. Oraşul se schimbase în timpul nopţii. Veracruz arăta ca şi cum ar fi fost privit prin nişte lentile deformante. Uraganul se jucase cu casele, schingiuindu-le, zburîndu-le acoperişuri, şi dărîmînd ziduri. Strîmbase copacii, măturase cocioabele şi aruncase corăbiile pe uscat...

În pădurea tropicală, care se desfăşura între mare şi meterezele munţilor, trecerea furtunii nu lăsase urme. Ve-

getația, de o vitalitate explozivă, se încîlcea într-un labirint verde. Păsări ciudate, cu penaje viu colorate își îmbinau cîntecele cu țipetele maimuțelor și cu bîzîitul insectelor. În aerul umed, închis, pluteau miasme grele.

După zăpușeala din *tierras calientes*, prospețimea aerului de munte smulse din toropeală pe călători. Marcia se extazia în fața înălțimilor vertiginoase ale catapetesmelor de piatră, ce-și repezeau în văzduh culmile înzăpezite. În fundul prăpastiilor adînci, se rostogoleau vuind ape înspumate. Văzute de sus, arătau ca niște șerpuitoare fire de argint.

Mexico, orașul lacustru, durat de mîna omenească pe un vast platou, la peste două mii de metri altitudine, făcu Marciei o impresie puternică. Se așteptase să întîlnească o aglomerare de case primitive, în cadrul unui peisaj sărac, de munte. O întîmpină însă un oraș întins, cu palate magnifice, de un baroc exuberant, cu catedrale somptuoase, încărcate de podoabe, cu piețe imense, mărginite de edificii de o splendoare inegalată în Lumea Nouă.

Marcia își închipuise că New Orleans și Natchez reprezentau culmi de rafinament citadin. Luxul clădirilor din orașul Mexico îi risipi iluziile. Splendidele case coloniale, cu acele intime *patios* umbrite de colonade, de plante exotice și răcorite de vecinătatea fîntînilor care aruncau spre cer artificiile apelor arteziene, bisericile și mănăstirile cu fațade policrome și portaluri bogat decorate cu elemente aztece, spaniole și maure ofereau imagini de o strălucitoare opulență. Palatul contelui Santiago de Calymay, casa marchizului del Valle de Orizaba, mănăstirea Merced, spitalul lui Jesús, palatul conților de Valdivia, catedrala monumentală de pe Zocalo, cu turnurile ei îndrăznețe, și alte edificii tot atît de mărețe creau o ambianță fabuloasă.

Ca și la Veracruz, sediul Casei Sunderland-Beauclair se remarca prin masivitatea zidurilor, prin sobrietatea monastică a interioarelor, prin soliditatea mobilierului, strict utilitarist. Charles, spre deosebire de tatăl și de frații săi, nu se preocupase de aspectul decorativ al clădirilor. Luxul care-l înconjura în Statele Unite se integra în atributele firești ale existenței lui, impuse de apartenența sa la dinastia Sunderland-Beauclair.

În Mexico achiziționase imobile, ghidîndu-se numai după cerințe practice. Apartamentul său, lipsit de podoabe, o dezamăgi pe Marcia, care auzise povești uluitoare în legătură cu comorile de artă acumulate de membrii clanului Sunderland. Nu-l condamnă pe Charles pentru lipsa lui de gust. Treptat îl va deprinde să aprecieze și aspectele spirituale ale existenței. Știa că lupta va fi grea. Soțul ei era foarte *terre à terre*. Victoria va fi cu atît mai frumoasă cu cît dificultățile vor fi mai mari.

Sosirea lui Charles în orașul Mexico trezi un interes general. Toate partidele, toate facțiunile, toate grupurile și grupusculele, guvernamentale sau antiguvernamentale, voiau să-i capteze simpatia. Guvernanții aveau nevoie de bani spre a se menține la putere, iar adversarii regimului aveau nevoie de bani spre a pune la cale revoluții sau pronunciamente.

Încă din prima zi, numeroase personalități mexicane își anunțară vizita. Miniștri, generali, profesori, ziariști, politicieni, clerici. Împăratul Augustin I îi trimise, prin aghiotantul său, o invitație la un dineu de gală.

Încîntat de aceste onoruri, Charles își rotea penele ca un păun euforic.

— Marcia, la'ora acutală sînt arbitrul Mexicului.

Întinse mîna cu palma în sus și cu degetele îndoite, ca niște gheare.

— În mîna aceasta țin soarta țării. Depinde numai de mine ca „împăratul" să-și păstreze coroana. Hm ! Acum cincisprezece ani, viceregele Iturrigaray, creatura lui Godoy, a încercat să mă înfrunte. Dar l-am doborît. Am reușit să impun autoritatea Casei Sunderland. Astăzi nimeni nu mai îndrăznește să o înfrunte. Și împăratul, și miniștrii lui, și opozanții regimului mi se închină. Îmi cerșesc sprijinul...

Charles se plimba țanțoș prin salon. Marcia își sorbea cafeaua. Cinaseră în doi. Charles își îngăduia rareori acest lux.

— Nu se poate spune că nu am știut să mă descurc, reluă el după o scurtă pauză.

„După laude — modestia, reflectă Marcia. Nu va întîrzia să-și sublinieze iarăși izbînzile."

— Da, da, zise el, m-am descurcat foarte bine. Gerald nu va mai putea pretinde că deține monopolul abilității în domeniul sforăriilor de culise. Se zice că îi manevrează după bunul plac pe toți suveranii și oamenii de stat ai Europei. A beneficiat de împrejurări favorabile. În Europa, evoluția politică este previzibilă. Conduita statelor pe tabla de șah a tratativelor diplomatice nu înscrie variații spectaculoase. Există o tradiție. Alta este situația în America Latină. Regiunile politice se ridică și se prăbușesc fără tranziție. Revoluțiile, loviturile de stat schimbă echilibrul politic de la o zi la alta. Trebuie să dai dovadă de o mare dibăcie. De o foarte mare dibăcie.

„Acum a trecut în cealaltă extremitate, comentă mintal Maricia. Se glorifică."

— Am vrut să demonstrez că descendenții Opheliei Effingham nu sînt inferiori descendenților Andreei de Montenuovo. Și am reușit.

Se opri în fața ferestrei și încercă să străpungă cu privirile întunericul de afară. Se răsuci brusc pe călcîie și ridică mîna.

— După Mexico, voi face ordine și în Paraguay. Trebuie să-l pun la punct pe dictatorul Francia. I-am furnizat împrumuturi și arme. Nu-și respectă obligațiile. Însă îl voi disciplina.

Marcia îl privea cu indulgență.

„Păcatul trufiei l-a doborît și pe Napoleon, cugetă ea. Ferește-te, să nu te doboare și pe tine."

— Aș vrea să-l cunosc pe fratele tău, Gerald, vorbi ea.

— Este inteligent. Trebuie să recunosc, admise cu mărinimie Charles. Se avîntă însă în operații prea riscante. Henry îl urăște.

Secretarul de serviciu își făcu timid intrarea. Tuși discret.

— Ce vrei ? îl repezi Charles.

— Mă iertați, *Sir*. Doi ziariști vă roagă să-i primiți. *Señor* Carlos Maria de Bustamante și *Señor* Quintana Roo.

— La ora aceasta ? ridică Charles din sprîncene. Să vină mîine de dimineață.

— Pretind că au să vă aducă la cunoştinţă chestiuni deosebit de importante, care comportă urgenţă.

— Îi cunosc eu pe mexicanii aceştia, exclamă Charles cu dispreţ. Întotdeauna au ceva „important" de spus.

Poate că vizita aceasta nocturnă avea rostul ei. Charles era deprins să primească audienţe în prezenţa consilierilor săi. L-ar fi chemat pe Leslie Clinton, dar se temea să nu se compromită în ochii Marciei.

— Îi cunoşti ? întrebă ea.

— Vag. Bustamante dirijează un ziar cu tendinţe patriotarde. „Diario de Mexico". De Quintana Roo n-am auzit.

— Nu strică să-i primeşti, opină Marcia. Poate îţi vor furniza informaţii preţioase. E recomandabil să fii bine înarmat înainte de a te angaja în discuţii oficiale cu guvernul acestei ţări.

Charles se scărpină în creştet. Repeta acest gest ori de cîte ori era silit să-şi pună creierul la contribuţie.

— Bine, încuviinţă el. Să intre.

Marcia se ridică de pe scaun, ca şi cînd s-ar fi pregătit a se retrage, deşi ardea de curiozitate să-i asculte pe cei doi ziarişti.

— Poţi să rămîi, zise el. Nu am secrete faţă de tine.

Marcia se aşează iarăşi pe scaun.

— M-am temut să nu te stingherească prezenţa mea...

— Rămîi ! stărui cu galanterie Charles.

Carlos Bustamante şi Quintana Roo intrară precedaţi de secretar. Bustamante avea ochi adînci, expresivi, şi obraz arămiu ce trăda existenţa sîngelui indigen în proporţie apreciabilă. Quintana Roo era scund, viguros ca un cactus.

Bustamante îşi ceru iertare pentru această vizită în prag de noapte. Prezentă pe însoţitorul său, care dirija ziarul „Seminario patriotico".

Charles le oferi cîte un scaun.

— Cu ce vă pot servi ?

— Am aşteptat cu nerăbdare sosirea dumneavoastră în Mexico, începu Bustamante. Ţineam să vă vorbesc.

— Vă rog.

— În primul rînd ţin să vă aduc la cunoştinţă că acest demers are un caracter special. *Señor* Roo şi cu mine reprezentăm un grup de membri ai congresului care dezaprobă politica guvernului actual.

— Motivele ? întrebă Charles.

— Generalul Augustin Iturbide, care s-a autoproclamat împărat al Mexicului sprijinindu-se pe armată, este urît de popor. Răsturnarea lui prin forţă nu va întîrzia. Nu vă sfătuiesc să angajaţi un dialog cu acest personaj. Nu veţi avea decît de pierdut.

— Argumentele dumneavoastră sînt vagi, zise Charles. Daţi-mi preciziuni. Vorbiţi de o răsturnare prin forţă. Ce înţelegeţi prin această formulă ?

— Nu sîntem autorizaţi să vă furnizăm date susceptibile să compromită succesul revoluţiei. Vă spunem doar atît. Armata, ultimul sprijin al lui Iturbide, se află în pragul rebeliunii.

— Nu vă temeţi că aş putea să-l previn pe împărat ? îl ironiză Charles.

— Nu, replică Bustamante calm. Iturbide ştia că zilele îi sînt numărate. În momentul de faţă se zbate ca o fiară prinsă în laţ. A încercat să-l imite pe Napoleon. Îi lipseşte însă anvergura fostului împărat al Franţei.

— Îi cunoaşteţi antecedentele ? interveni Quintana Roo. Am să vă lămuresc eu. Şi-a trădat pe rînd aliaţii, sacrificîndu-i propriilor sale interese. Ţara aceasta a cunoscut doi oameni mari. Primul — Miguel Hidalgo, preot din Dolores care în septembrie 1810 a ridicat steagul luptei împotriva colonialismului spaniol şi a pierit în faţa plutonului de execuţie. Al doilea — José Maria Morelos, a fost un metis, fiu de ţărani, care a continuat lupta lui Hidalgo. Morelos a proclamat independenţa Mexicului, dar a fost trădat, capturat şi executat de spanioli, prin împuşcare. Trădările lui Iturbide, pe atunci ofiţer superior, au permis suprimarea acestor oameni. Mai tîrziu a fost îndepărtat din armată pentru fraude şi abuz de putere. Sprijinit de prieteni cu influenţă, s-a văzut repus în drepturi. A acceptat să devină campionul spaniolilor, al înaltului cler şi al creolilor bogaţi, care sperau să-şi facă din el un instrument. Trimis să lupte împotriva

lui Guerrero, unul dintre locotenenții lui Morelos, care continua un război de guerilă în munți, a pactizat cu acesta, întorcînd armele împotriva foștilor săi aliați. Sprijinit de Guerrero, a proclamat independența Mexicului. Îndată după aceasta, și-a atribuit gradul de generalisim, fixîndu-și o soldă de 125 000 de pesos pe an. De două ori salariul unui vicerege. Frumoasă ascensiune, nu-i așa ?... Mexicul liber a ales un congres, care să-i conducă destinele. Iturbide avea însă planurile sale. În mai 1822, unități militare au înconjurat sala congresului, obligînd pe parlamentari să-l proclame pe Iturbide împărat. Guerrero s-a înapoiat dezamăgit în creierii munților. Iar Iturbide, care se folosise în chip magistral și de prietenii și de adversarii săi, a ajuns astfel stăpînul țării... Dar povestea nu s-a încheiat aici. Măririle i-au rătăcit mintea. Pe adversarii săi, care-i reproșau nelegiuirile, i-a aruncat în temniță. A arestat parlamentari. A dizolvat congresul. Vrea să impună țării o constituție care să-i legalizeze abuzurile. Pînă acum n-a găsit parlamentari dispuși să o voteze. În domeniul finanțelor domnește haosul. Spre a stăvili urcarea prețurilor, aruncă pe piață hîrtie, monedă cu curs forțat. Toate acestea sînt paleative. Dezastrul economic este un fapt împlinit. Armata, singurul sprijin al lui Iturbide, nu-i poate ierta acest lucru. Acum, acest trist împărat așteaptă să-l readuceți pe linia de plutire. Dacă-l finanțați, nu veți face decît să-i prelungiți agonia.

Charles asculta perplex argumentele vizitatorului. Situația lui Iturbide era oare atît de gravă ? Va cere un supliment de informații lui Owen Pemberton.

După plecarea lui Bustamante și a lui Quintana Roo, începu să-și frămînte iarăși mintea. Medita cu glas tare.

— Mîine voi sta de vorbă cu Iturbide. Ai să-l cunoști și tu. Mie — ce să-ți spun — omul acesta mi-a inspirat încredere. Știe ce vrea. Este un perfect discipol al lui Machiavelli. Bustamante îl critică. Nu cred că are dreptate. Iturbide va realiza lucruri mari.

A doua zi, Charles convocă pe Leslie Clinton, pe Clive Harding, reprezentantul Casei Sunderland în Mexic, și pe Owen Pemberton. Discuția avu loc cu ușile închise. Har-

ding confirmă în parte spusele lui Bustamante. Nu era informat despre existența unui complot, dar știa că populația Mexicului se zbătea într-o sărăcie cumplită. Între împărat și majoritatea oamenilor politici exista un conflict deschis. Harding nu putea anticipa dacă acest conflict va lua forme violente. Era de părere că ajutorarea împăratului trebuia precedată de o foarte amplă documentare asupra situației din Mexico.

— Această documentare ar fi trebuit să se afle acum pe masa mea de lucru, mîrîi Charles, pus pe harță.

Owen Pemberton interveni calm.

— Informatorii mei mi-au semnalat unele manevre ale adversarilor regimului. Manevre care n-ar exclude pregătirea unui complot. În țara aceasta comploturile sînt mai frecvente decît cutremurile — îndeobște destul de dese. Iar războaiele civile sînt endemice. Numai amplitudinile variază.

— Mă lăsați în incertitudine, le reproșă Charles. Fratele meu Gerald este mai bine servit de colaboratorii săi.

Leslie Clinton socoti oportun să intervină.

— Nu este cazul să privim lucrurile cu excesiv pesimism. Soarta Casei Sunderland nu este legată de soarta împăratului Augustin, sau a generalului Iturbide cum voiți să-i spuneți. De pe urma schimbărilor de regim nu avem decît de profitat. Rămîne numai ca Mr. Pemberton să mă pună în contact, prin agenții săi, cu fruntașii opoziției. Dacă aceștia ne vor oferi avantaje mai mari decît Iturbide, îi vom prefera. Iar pe bietul împărat îl vom arunca peste bord, fără nici o remușcare.

Charles își frecă mîinile. Îl admira pe Clinton pentru ușurința cu care rezolva cele mai complicate probleme.

— Iturbide nu trebuie să prindă de veste că lucrăm pe două tablouri.

— Firește, răspunse Clinton. Dacă Iturbide va reuși să-și păstreze sceptrul și dacă prin cine știe ce imprejurări va afla de contactele mele cu adversarii săi, nu vă va rămîne, *Sir*, decît să mă dezavuați, de ochii lumii, apoi să-mi încredințați o nouă misiune în alt punct al globului.

În aceeași seară Charles, însoțit de Marcia, se înfățișă la palatul imperial. Edificiul, care adăpostise secole de-a rîndul pe viceregii spanioli, servea acum drept reședință primului cap încoronat al Mexicului independent.

Augustin I își primi oaspeții cu o pompă care voia să fie imperială, dar care amintea mai degrabă o scenă de carnaval. Ostașii din gardă, demnitarii curții, aghiotanții purtau uniforme atît de încărcate cu broderii, fireturi și zorzoane de tot felul, încît abia se mai deslușea stofa care constituia fondul. Doamnele de onoare etalau diademe, rochii grele de brocart și garnituri de pene. Membrii familiei imperiale — tatăl și mama lui Iturbide, frații, surorile și cei șapte copii ai săi — primiseră titlu de principi. Veșmintele lor erau de o somptuozitate care friza parvenitismul. Împăratul arbora o amplă mantie purpurie peste costumul său de curte, copiat după cel purtat de Napoleon la serbările încoronării. Împărăteasa purta o rochie dintr-o țesătură de aur atît de grea, încît falduri le stăteau țepene, ca și cînd ar fi fost așezate pe sîrmă.

Iturbide voise să-și creeze o curte strălucită, care să rivalizeze pe cele din Europa. Stabilise un ceremonial complicat, călăuzindu-se după povețele unei modiste de origine franceză, eșuată în Mexico după ce îndeplinise cîtăva vreme o funcție de subalternă pe lîngă prima garderobieră a împărătesei Joséphine.

Charles fusese prevenit asupra atmosferei de la curte. Nu-și închipuise însă că grotescul poate atinge asemenea proporții. Iturbide se comporta cu o morgă care voia să fie imperială, dar care nu era decît ridicolă. Împărăteasa era vulgară și încrezută, copiii lor — prost crescuți și gălăgioși, surorile împăratului — bătrîne și urîte. Un general tînăr, Santa Anna, spre a-și atrage favorurile suveranului, ceruse mîna uneia din surori. Iturbide îl respinsese cu indignare. Membrii familiei sale nu erau autorizați să încheie alianțe matrimoniale decît cu vlăstare ale caselor domnitoare din Europa. Din nefericire, candidați cu asemenea înrudiri auguste nu-și făceau apariția la Curtea din Mexico.

Iturbide își primi oaspeții în sală tronului. Era înconjurat de curteni ploconiți ca în fața unui idol.

Charles — spre deosebire de Henry și de Gerald — nu avusese pînă atunci ocazia să fie primit în preajma unor capete încoronate. Iturbide nu era un simplu parvenit imperial. Avea personalitate și era înzestrat cu un magnetism, cu o putere de seducție și cu o inteligență deosebite.

Charles — spre deosebire de Henry și de Gerald — căzu ușor în mreje. Împăratul îi flată vanitatea, oferindu-i cea mai înaltă decorație mexicană și plasîndu-l în dreapta sa la dineul servit îndată după încheierea solemnității din sala tronului. Împărăteasa — instruită în prealabil de imperialul ei soț — se arătă tot atît de atentă față de Marcia.

Vorbele meșteșugite ale lui Iturbide, sprijinite de artileria sticlelor de șampanie importate din Franța — deși vistieria era mai goală decît buzunarul unui vagabond — contribuiră a-l convinge pe Charles de necesitatea susținerii regimului imperial. Marcia, mai puțin receptivă la avansurile augustei sale amfitrioane, păstra o atitudine de expectativă. Își dădea seama că aceste manevre de apropiere ascundeau eforturile disperate ale unui om dispus să facă orice compromisuri spre a salva tot ce mai putea fi salvat.

Pe zidurile măreței săli de mîncare, Marcia avea impresia că citește amenințătoarea inscripție care vestise sfîrșitul Babilonului „Mane, thecel, phares".

După dineu, împăratul și Charles se retraseră într-un salon spre a-și savura în intimitate lichiorurile. Cinstea aceasta n-o făcea amfitrionul decît bancherilor cărora voia să le smulgă subsidii. Iturbide începu prin a prezenta lui Charles un înfloritor tablou al Mexicului regenerat. Mexicul eliberat de sub jugul Spaniei metropolitane era dornic să încheie contracte cu oamenii de afaceri nord-americani. Casa Sunderland, cu ramificațiile ei internaționale, putea înlesni dezvoltarea comerțului și industriei statului mexican, atribuindu-și în același timp beneficii apreciabile.

Împăratul se arată dornic să acorde oaspetului său importante privilegii, în schimbul unui sprijin material absolut necesar regimului. Nu uita să adauge că un grup de financiari englezi făcuseră oferte avantajoase. Iturbide prefera o colaborare cu Charles Sunderland, un bun cunoscător al Mexicului și al imenselor lui bogății.

Charles încuviință deschiderea unor negocieri, în vederea adîncirii relațiilor Casei Sunderland cu regimul imperial. Iturbide ar fi preferat o soluționare mai rapidă. Negocierile implică îndeobște irosirea unui timp prețios, obiectă el. Se arată dispus să cedeze Casei Sunderland concesionarea bogățiilor subterane din nordul Mexicului.

Charles făgădui să analizeze neîntîrziat această chestiune. Discuția se încheie cu o cordială strîngere de mînă.

Abia după miezul nopții soții Sunderland se înapoiară la reședința lor. Charles era încîntat de rezultatul convorbirii. Încunoștințată, Marcia se abținu să-și exprime îndoielile.

A doua zi, Charles chemă pe Clinton și pe Harding spre a discuta modalitățile încheierii unui acord cu Iturbide. Clinton își manifestă scepticismul.

— Mă tem că zilele regimului imperial sînt numărate. Iturbide și-a pierdut popularitatea. Nimeni nu-l mai susține. Focare de rebeliune sînt semnalate în diferite puncte ale țării. M-am informat bine. Criza finală se apropie cu pași repezi.

Charles izbi cu pumnul în masă.

— Nu vreau să pierd concesiunea pe care Iturbide e gata să mi-o acorde.

Clinton își trecu mîna prin păr. Îl irita simplismul patronului său.

— Mă fac forte să obțin aceeași concesiune de la adversarii lui Iturbide.

— Și dacă Iturbide rămîne stăpînul Mexicului ? stărui Charles.

— Vom prelungi negocierile pînă cînd evenimentele vor desemna pe învingător. Vom sprijini în ceasul al

unsprezecelea tabără cu cele mai multe şanse de a cîştiga ultima bătălie.

Charles admise în forul său lăuntric că raţionamentul consilierului său nu era lipsit de înţelepciune.

— Am făgăduit lui Iturbide să-i acord sprijinul, stărui el cu jumătate de gură.

— Foarte bine. În baza aprobării dumneavoastră de principiu, voi trata amănuntele acordului.

Charles îşi vîrî mîinile în buzunar.

— Am să mă mai gîndesc. Da. Am să mă mai gîndesc...

Două zile mai tîrziu, Clinton găsi prilejul să vorbească Marciei în absenţa lui Charles. Fin observator, remarcase personalitatea tinerei femei şi intuise rolul pe care aceasta era firesc să-l joace în viaţa soţului ei. Era recomandabil să încerce a-şi face din ea o aliată. Sprijinit de Marcia, ar pune mai uşor frîne impetuozităţilor nesăbuite ale lui Charles.

— Admir cavalerismul soţului dumneavoastră, declară el, angajînd astfel discuţia încît să nu rămînă descoperit în cazul că Marcia i-ar respinge cooperarea. I-a făgăduit lui Iturbide un însemnat ajutor în arme şi în bani lichizi, în schimbul concesionării unor mine. Prăbuşirea actualului regim este însă inevitabilă. Putem obţine aceleaşi avantaje şi de la adversarii lui Iturbide. În afaceri nu trebuie să te războieşti pentru cauze pierdute, chiar dacă aceste cauze îţi trezesc simpatia.

Marcia nu rostise un cuvînt. Se mărginise să surîdă. Un surîs care să poată însemna orice. În aceeaşi seară, la cină, Marcia vorbi ca din întîmplare lui Charles despre recepţia de la palat. Pornind de la toaletele caraghioase ale doamnelor de onoare, făcu un potret şarjat al Curţii Imperiale, subliniind ridicolul uniformelor şi al personajelor. Schiţă în treacăt un portret al lui Iturbide.

— Ceea ce m-a impresionat mai mult la acest om. este teama din ochii săi. Împăratul Iturbide...

— Augustin, scumpa mea...

— Augustin este cuprins de panică. Să nu-mi spui că n-ai remarcat și tu. Ești prea fin psiholog ca să nu fi observat acest lucru.

Charles înclină lateral capul, ca un câine care se miră.

— Ai avut tu această impresie ? Și mie mi-a părut oarecum ciudată atitudinea lui.

— Poate că are motive să fie îngrijorat, stărui Marcia. Deși, la prima vedere, regimul său pare să fie consolidat. Să nu uităm însă că și Napoleon s-a prăbușit după ce ajunsese stăpînul Europei.

Charles înregistră observațiile Marciei fără să le comenteze. În noaptea aceea, înainte de culcare, le rumegă cu mult sîrg. În lumina lor, obiecțiile lui Clinton căpătau relief. Dacă Marcia, care habar nu avea de complicațiile interne din Mexic, fusese izbită de teama oglindită în ochii împăratului, însemna că poziția acestuia nu era de loc de invidiat.

În ziua următoare îl chemă pe Clinton în biroul său.

— Mîine voi părăsi acest oraș, îi vorbi el cu importanță. Prezența mea este mai necesară la Asuncion. Te las să rezolvi cu tactul și priceperea dumitale chestiunea împrumutului mexican. Îți recomand prudență. Împăratul Augustin e ros de temeri... Am observat acest lucru.

Clinton se grăbi să-i dea dreptate. Marcia își jucase rolul la perfecție. A doua zi, Charles însoțit de Marcia și de o suită restrînsă părăsi capitala imperiului mexican, cu destinația Paraguay.

Iturbide rămase consternat de această plecare. Nu-l plăcea pe Leslie Clinton ; îl socotea un afacerist prea experimentat.

După ce se îmbarcă pe „Tropic of Capricorn", Charles vorbi Marciei cu afectată pondere.

— Am amînat luarea unei hotărîri în privința împrumutului mexican. Iturbide nu-mi mai inspiră încredere...

Rezemat de balustradă, urmărea gînditor țărmurile Mexicului care se îndepărtau treptat pînă ce ajunseră să se identifice cu linia orizontală.

Ca și Gerald, se socotea capabil să-i manevreze după bunul plac pe suveranii și președinții de republică din America Latină, fieful său. La Asuncion va oferi o nouă probă a priceperii și abilității sale, punîndu-l la punct pe dictatorul Francia. Va dovedi tuturor oamenilor politici sud-americani, ispitiți să manifeste veleități de independență, că este primejdios să stîrnești antagonismul Casei Sunderland.

În drum spre Paraguay, „Tropic of Capricorn" făcu escale la Havana și la Colon, la Cartagina și la Port of Spain, la Georgetown și Paramaribo, la Sao Luiz do Maranhao și la Pernambuco. La Rio de Janeiro zăboviră aproape o săptămînă. Marcia era încîntată de frumusețea orașului și a împrejurimilor. Și-ar fi prelungit popasul, dacă Charles n-ar fi fost nerăbdător să ajungă la Asuncion. Mai făcură o escală la Montevideo, apoi „Tropic of Capricorn", pătrunse în apele lui Rio de la Plata.

După un foarte scurt popas la Buenos Aires, se angajă pe Rio Parana...

CAPITOLUL XVII

Paraguay...

Soarele arde... arde pămîntul... ard și apele, oglindind orbitor văpaia cerului... ierburile ard, împrumutînd focul din văzduh, iar flăcările se întind nesățioase — valuri ale unui ocean incandescent, în plin flux...

Paraguay...

Crocodilii se feresc de pripăt, afundîndu-se în noroiul încins de căldură... șopîrlele și șerpii se ascund, căutînd o falsă răcoare la umbra pietrelor care ard... Vulturii „urubu" smulg fîșii de carne ațoasă, din cadavrul unui catîr mort de sete...

Paraguay...

Liliecii atîrnă ciucuri de bolțile bisericilor... în miez de noapte, vampirii se abat nesățioși asupra oamenilor și a animalelor... tarantulele, păianjeni uriași își plimbă pîntecele balonat pe picioarele lor lungi și păroase...

Paraguay...

Cîmpii uscate, cu ierburi înalte uscate și ele... păduri tropicale... povîrnișuri de piatră, încinse ca plitele de bucătărie...

Paraguay...

O țară care și-a luat numele de la un măreț curs de apă, Rio Paraguay... Apa constituie cea mai însemnată avuție...

Paraguay...

Albii sînt stăpîni... indienii mor cu miile, cu zecile de mii... metișii își trag seva și de la unii, și de la alții... s-au pripășit și negri pe acolo, dar puțini la număr...

Paraguay...

Rîurile, orașele, munții, văile, pădurile au nume cu rezonanțe pline, sonore, ca dangătele de clopot... Asuncion, Puerto Casado, Villarica, Sierra d'Amanbay, Caaguazu, San Juan Bautista, Rio Aquidaban, Villa Encarnacion, Manduvira, Yerbales, Estero Neembucu, Bahia Negra...

Paraguay...

Așezări omenești cu zece-cincisprezece locuitori sînt indicate pe hartă drept orașe... ca să mai acopere spațiile goale... Poartă numé de sfinți... San Juan, Santo Corazon, San José... Sfinți cu duiumul... Sfinții și-au pierdut puterea o dată cu izgonirea guvernatorilor spanioli și a inchizitorilor. Păgînismul îngnuncheat ridică iarăși capul.

Paraguay...

O țară guvernată de un satrap... Dictatorul Francia... „El Supremo"...Francia este și șef al statului, și al poporului, este și comandant suprem al armatei, și cap al bisericii, este și Dumnezeu, și Diavol...

„Tropic of Capricorn" acostă în portul Asuncion la ora prînzului. Apele rîului Paraguay străluceau asemenea argintului topit. Pietrele cheiului ardeau atît de tare, încît dacă ai fi aruncat apă asupra lor, vaporii s-ar fi ridicat în volute ca în băile cu aburi. Văzduhul incandescent apăsa greu asupra portului, a orașului amorțit de caniculă.

Nimeni nu ieși în întîmpinarea pasagerilor de pe „Tropic of Capricorn". Lipsea pînă și agentul Casei Sunderland din Asuncion, deși fusese avizat printr-o scrisoare de sosirea patronului său.

Owen Pemberton, șeful serviciului de informații, însoțit de Marvin Snyder, ofițerul secund, plecară spre căpitănia portului spre a îndeplini formalitățile de rigoare. Rămas pe puntea vasului, Charles se frămînta, înfuriat nu atît de absența agentului său — care la urma urmei putea să se fi îmbolnăvit, sau să fi murit — cît de lipsa de atenție a autorităților din Paraguay. Nu admitea să fie tratat ca orice particular.

Și Marcia ieșise pe punte. Purta o rochie albă, foarte subțire, de muselină, care nu reușea să o ferească de căldură. Căpitanul navei încheiat corect la toți nasturii tu-

nicii albastre, avea senzația că se sufocă. Își tampona necontenit cu batista fruntea asudată. Din cînd în cînd se uita cu un ochean spre clădirea căpităniei portului, ascunsă parțial de niște magazii de mărfuri. Cheiul, de-a lungul căruia se înșiruiau cîteva corăbii de mic tonaj, era pustiu, de parcă un cataclism ar fi măturat orice urmă de viață.

— Mare și sfîntă neobrăzare ! izbucni Charles. După ce că este rău platnic, *Señor* Francia mai are și tupeul să mă ignoreze...

— Poate că nu a primit scrisoarea ta, opină Marcia.

— Exclus, tună Charles. Curierii Casei noastre și-au făcut întotdeauna datoria.

Căpitanul Dick Knowles își smulse ocheanul de la ochi :

— Vin. Iată-i că vin ! Pemberton și Snyder, însoțiți de un ofițer în uniformă și urmați de o gardă militară cu arma pe umăr.

— Ce zici, Charles ? rosti Marcia. Îl acuzi pe Francia că te ignorează, și el te întîmpină cu o gardă de onoare.

— M-aș fi mirat să acționeze altfel, replică Charles îmbunat. Evident nu avea de unde să știe cu precizie ora sosirii noastre. Altfel garda ne-ar fi așteptat pe chei.

Căpitanul portului, urmat de un ofițer cu sabia scoasă din teacă, pășea apăsat alături de Pemberton care-i vorbea agitat. Garda ajunse la picioarele pasarelei, dar în loc să se alinieze pe chei, alcătuind un gard de ostași, cu arma prezentată pentru onor se urcă pe pasarelă, irupînd pe puntea navei și ocupînd la repezeală punctele strategice.

Charles și căpitanul Knowles se uitau uluiți la ostași, la comandantul lor, la căpitanul portului, care salută grav, ducînd mîna la cozoroc, la Pemberton și la Synder — negri de mînie.

— Ce înseamnă comedia aceasta ? zbieră Charles, înfuriat de atitudinea unui subofițer care îmbrîncise pe un matelot, izgonindu-l de lîngă cîrmă. Cum îndrăzniți să vă instalați soldații pe nava mea, fără a-mi cere autorizația ?

Căpitanul portului replică fără să se tulbure.

— O simplă măsură de prevedere, *Señor*. Oamenii noştri vor veni spre a demonta cîrma şi toate instalaţiile necesare navigării. Din acest moment nava dumneavoastră, *Señor*, nu mai poate părăsi portul Asuncion.

— Aţi înnebunit ! răcni Charles. Poate că nu ştiţi cine sînt ? Voi reclama acest abuz preşedintelui Francia.

Căpitanul portului salută iarăşi.

— Executăm ordinele excelenţei sale, preşedintele Francia.

Charles rămase o clipă cu gura căscată. Îşi scutură ca un leu coama.

— Faceţi, desigur o confuzie. Sînt Charles Sunderland.

— Ştim acest lucru.

Charles avu senzaţia că îi plesnesc tîmplele.

— Ştiţi ? Şi vă comportaţi în acest chip ?

— Legea este aceeaşi pentru toţi străinii, *Señor*.

— Ce lege ? Care lege ?

— Străinii intraţi în Republica Paraguay nu mai sînt autorizaţi să părăsească acest teritoriu.

Charles se uită înnebunit la Pemberton.

— Ce tot bate cîmpii imbecilul ăsta ? Nu ai impresia că aiurează ?

Pemberton ridică neputincios din umeri.

— Şi mie mi-a spus acelaşi lucru. Se pare că în ţara aceasta a fost votată o lege fără precedent în istoria legislaţiilor din lumea întreagă.

Marcia îşi păstrase calmul.

— Şi japonezii procedează la fel. Cetăţenii străini naufragiaţi pe ţărmul Japoniei nu mai au dreptul să părăsească această ţară decît în baza unei autorizaţii speciale, care se obţine foarte greu.

— Eşti sigură ? întrebă Charles.

— Aşa am citit.

— Preşedintele vostru, se întoarse el către căpitanul portului, să facă bine a-mi elibera cît mai repede o autorizaţie de liberă intrare şi ieşire.

— Nu este de competenţa mea să rezolv această chestiune, vorbi scorţos căpitanul portului.

Comandantul detaşamentului militar salută pe Charles.

— Vă rugăm, *Señor*, să coborîţi pe uscat cu toţi însoţitorii dumneavoastră.

— Şi marinarii ?

—Şi ei. Vi s-a amenajat o locuinţă confortabilă.

— Nu cobor de pe puntea acestui vas ! strigă Charles categoric.

Ofiţerul zîmbi cu amabilă superioritate, ca şi cînd s-ar fi adresat unui copil sau unui nebun.

— Vă rog să nu ne obligaţi a folosi forţa. Ordinele primite de noi sînt formale.

Dezorientat, Charles se întoarse spre căpitanul Knowles. Knowles arătă cu un gest circular pe marinarii înconjuraţi de ostaşi.

— În condiţiile acestea orice rezistenţă este inutilă.

Marcia ridică din umeri.

— Nu ne rămîne, dragă Charles, decît să ne supunem forţei.

— Prefer să le zbor creierii ! bolborosi Charles, sugrumat de mînie.

— N-ar fi cea mai fericită soluţie, zise ea. În cursul zilei acesteia, azi, sau eventual mîine, ai să lămureşti situaţia. Soldaţii execută ordinele orbeşte. Trebuie să existe o portiţă...

Charles înţelese că orice încercare de a se împotrivi autorităţilor ar fi complicat şi mai vîrtos lucrurile.

La picioarele pasarelei apăru un cupeu negru, cu vopseaua cojită, tras de două mîrţoage. Rosinantele îşi vînturau neîncetat cozile spre a izgoni ciucurii de muşte înfipte în jupuiturile sîngerînde ale pielii. Hamurile prea largi le făcuseră răni. O căruţă pentru bagaje venea în urmă.

Charles, Marcia, Pemberton şi Kitty, prima subretă a Marciei, luară loc în cupeu. Geamurile erau deschise. Înăuntru domnea totuşi o zăpuşeală îngrozitoare. Deşi îşi scosese vestonul, Charles avea senzaţia că se află sub un duş fierbinte de năduşeală. Transpiraţia i se scurgea în pîrîiaşe minuscule pe frunte, pe obraji, pe piept, pe şira spinării. Şi pantalonii i se umeziseră.

Marcia rezista eroic căldurii. Îşi făcea vînt cu batista, păstrîndu-şi calmul.

— Cum de nu m-ai informat la timp de ceea ce se petrece aici ? îl fulgeră Charles pe Pemberton.

— Legea referitoare la străini se aplică de puţină vreme. Agentul nostru nu mi-a scris nimic despre aceasta. Poate că întreaga lui corespondenţă a fost interceptată.

— Lui Lafont nu i s-ar fi întîmplat aşa ceva.

Pemberton înghiţi jignirea. Săvîrşise o greşeală ? Da şi nu. Agenţii săi se făcuseră vinovaţi de neglijenţă. El, Owen, nu era Dumnezeu, să ştie tot ce se petrece pe lume.

— Vom găsi o cale să ieşim din impas, zise el. Vă garantez.

— Mulţumesc, ripostă Charles. Am văzut cît valorează garanţiile dumitale.

Reşedinţa lui fusese amenajată într-o clădire lungă şi severă ca o închisoare. Impresia aceasta era întărită şi de grilele de la ferestre. Intrară într-un vestibul spaţios, îmbrăcat în piatră, apoi într-o sală întunecoasă, cu ferestre mici. În contrast cu canicula de afară — domnea o răcoare plăcută. O masă lungă de stejar şi vreo zece scaune masive alcătuiau mobilierul. La parter se mai aflau cîteva încăperi locuibile, foarte sumar mobilate. Dormitoarele — trei la număr — erau instalate la etaj. Charles şi Marcia aveau în camera lor un pat cu baldachin, un dulap imens pentru haine, o comodă, un spălător, un sfeşnic de argint şi două scaune. Pereţii de piatră erau văduvi de covoare şi de tablouri.

— Nu înţeleg să locuiesc în această închisoare, se răsti Charles la intendentul sfrijit care-l condusese pînă atunci prin încăperile respingător de triste.

Intendentul ridică neputincios din umeri.

Paza clădirii era asigurată de un detaşament alcătuit din zece oameni comandaţi de un ofiţer tînăr cu galoane puţine. Ofiţerul comunică lui Charles că era autorizat să se plimbe prin oraş, dar că accesul în port îi era interzis atît lui cît şi însoţitorilor săi.

Doi servitori localnici — muţi şi surzi după toate aparenţele — serviră oaspeţilor un prînz exotic alcătuit din „Sopa Paraguay", un suculent amestec de mălai, lapte, brînză, ouă şi ceapă. „Asada", friptură de mai multe sor-

turi, bogat asezonată, fructe şi „Cana", o băutură locală cu un gust şi o aromă deosebite.

Charles era atît de furibund încît abia se atinse de mîncare. Bău însă fără socoteală. Marcia, deşi îngrijorată, îşi păstra calmul. Se străduia să-şi liniştească soţul, care fierbea.

Se scurse o zi, se scurseră două, trei... Nici un mesaj nu sosea din partea lui Francia. Charles simţea că explodează. După onorurile cu care fusese tratat în oraşul Mexico, resimţea şi mai vîrtos afrontul de aici, din Asuncion. De cinci sau şase ori pe zi, chema pe ofiţerul de serviciu şi îi cerea să fie pus în legătură cu reprezentanţii autorităţilor. Ofiţerul îl amîna de fiecare dată, invocînd pretexte care îl întărîtau pe Charles, aşa cum îl întărîtă pe taur capa roşie a toreadorului.

Într-o dimineaţă hotărî să se dispenseze de serviciile acestui intermediar inflexibil, sub o aparenţă greţos de amabilă, şi să dea personal buzna în birourile demnitarilor cu care tratase împrumutul paraguayan. Făcu o vizită la Departamentul finanţelor, dar nu izbuti să ajungă pînă la şeful departamentului. Nu i se deschiseră nici uşile Departamentului armatei. Peste tot era întîmpinat de funcţionari mărunţi, care îi explicau politicos că şefii nu se aflau în capitală, dar că nu vor întîrzia să sosească. *Señor* Sunderland va fi anunţat la timp.

Tensiunea nervoasă a lui Charles creştea. Marcia îşi dădea seama că nu-l va mai putea struni. Mai devreme sau mai tîrziu, criza trebuia să izbucnească.

Charles nu era dispus să accepte cu resemnare o îngrădire a libertăţii sale individuale. Sătul de amînări şi de pretextele servite, hotărî să spargă toate barajele şi să dea ochi cu şeful Departamentului finanţelor. Bruscă pe poliţaiul de la intrare şi pe cîţiva funcţionari, terorizaţi de expresia lui turbată, reuşind în fine să dărîme toate barierele şi să pătrundă în cabinetul şefului, care sări speriat de la masa sa de lucru.

— Mi s-a spus că lipsiţi din localitate, tună Charles. Vă este frică să staţi de vorbă cu mine ? Sau vă închipuiţi că am acceptat cu seninătate captivitatea ? Nădăjduiţi poate că voi renunţa la creanţele mele ? Ei bine, v-aţi

înşelat. Am să vă constrîng să-mi plătiţi ultimul ban pe care mi-l datoraţi.

Şeful departamental — un metis scund şi anemic — trecuse printr-un moment de panică. Se temuse că va fi atacat. Cînd cabinetul se umplu de funcţionari, veniţi în ajutor, se linişti. Charles Sunderland, în pofida forţei sale, nu s-ar fi putut lupta cu douăzeci de oameni deodată.

— Vă rog să vă liniştiţi şi să luaţi loc, îl pofti şeful departamental, netezindu-şi nervos cu palma părul negru, cîrlionţat. Cine v-a spus că refuzăm să ne achităm datoriile ? Sîntem gata să plătim tranşele cuvenite...

— Vă rog s-o şi faceţi. Pe loc.

— Desigur. Însă în moneda ţării, continuă şeful departamental.

Charles avu senzaţia că se înăbuşe.

— Vă bateţi joc ? Am convenit ca plăţile să se realizeze în dolari de aur.

Şeful departamental ridică mîinile spre cer.

— Ce să faceţi în Paraguay cu dolari de aur ? Potrivit legilor votate de congres, nu mai puteţi părăsi această ţară. Regretabil, dar nu ne putem împotrivi legilor.

Charles se încordă ca un taur. Şeful departamental se adăposti prudent după spătarul fotoliului său.

— V-aţi pierdut cu toţii minţile, zbieră Charles, învineţindu-se. Uitaţi că sînt cetăţean american. Mă voi plînge diplomaţilor ţării mele.

— În momentul de faţă Statele Unite nu au reprezentanţi diplomatici în Paraguay. Statul nostru nu găseşte necesar să întreţină relaţii cu lumea dinafară, frămîntată de revoluţie şi de războaie. În înalta sa înţelepciune, „El Supremo" vrea să ne ferească de contaminare. Şi pentru această grijă îi sîntem recunoscători cu toţii.

— Izolaţionismul dumneavoastră nu mă priveşte. Faţă de cetăţenii dumneavoastră puteţi lua orice măsuri veţi crede de cuviinţă. Eu şi însoţitorii mei sîntem cetăţeni străini.

— Acest lucru nu vreţi să-l înţelegeţi, replică şeful departamental cu angelică răbdare. Străinii trebuie să se supună legilor acestei ţări deopotrivă cu cetăţenii ei. Regret, dar nu pot face nimic pentru dumneavoastră.

Tonul șefului departamental era categoric.

— Pretind să fiu primit de șeful statului ! urlă Charles.

— „El Supremo" este foarte ocupat. Mă îndoiesc că va găsi timp să vă primească, vorbi șeful departamental cu răceală.

Charles se înapoie la reședința sa fără să fi realizat ceva.

În aceeași seară se destăinui Marciei.

— Sînt atît de furios, încît mă tem să nu omor pe cineva.

Marcia îi puse mîna pe umăr.

— Charles, liniștește-te. Vom găsi pînă la urmă un mijloc să ieșim din impas. Nu sîntem singuri. Pemberton, căpitanul Knowles, secundul Snyder sînt inventivi. Și ei au interesul să părăsească Paraguayul. Vom găsi o soluție. Dacă săvîrșești acte de violență, vei fi închis. Pentru noi se va termina atunci totul. Trebuie să fii calm.

Charles își încrucișă brațele.

— Îmi vorbești de calm și eu simt că înnebunesc. Am încercat să scriu la New Orleans. Corespondența a fost interceptată. Nu cred că îți dai seama de gravitatea situației. Avem libertatea să ieșim din casă, să umblăm prin oraș... În realitate, sîntem captivi. Împărtășim soarta bietului Robert.

— Nu e același lucru, Charles. La Palermo, Robert a căzut în temniță. Noi ne putem mișca în voie.

În noaptea aceea Charles ținu un consiliu de război, la care asistară Owen Pemberton, consilierul John Burton, Ronald Toynbee, secretarul, precum și ofițerii de pe „Tropic of Capricorn", autorizați să locuiască în aceeași clădire cu patronul lor.

Pemberton prezentă primul raport. În ciuda eforturilor, sale, nu reușise să afle nimic despre soarta agentului Casei Sunderland din Asuncion. Funcționarii localnici care lucrau la agenție nu fuseseră în stare a-i furniza informații. Reprezentanții autorităților se mărginiseră să ridice din umeri. Agentul, spuneau ei, dispăruse pur și simplu. Poate că pierise ucis de răufăcători, noaptea, pe străzile orașului, iar corpul său fusese aruncat în Rio Paraguay. Agentul nu avea o reputație frumoasă. Era alcoolic și vizita localurile rău famate din cartierul portului. Agenția,

lipsită de şeful ei, vegeta. Activitatea ei se redusese aproape la zero. Pemberton încercase să stabilească unele contacte cu cercurile contrabandiştilor, care treceau graniţa fără a ţine seama de opreliştile legale. Nu izbutise însă a cîştiga încrederea contrabandiştilor, care se temeau de agenţii provocatori ce bîntuiau oraşul.

Consilierul John Burton prezentă al doilea raport. Verificarea registrelor agenţiei dezvăluise o lipsă de activitate totală. Continuarea funcţionării acestei agenţii nu mai avea nici o raţiune. Consilierul Burton vizitase oraşul, prăvăliile, cîrciumile, cîteva ateliere meşteşugăreşti, spre a se documenta asupra vieţii economice. Constatase un foarte scăzut nivel de trai. Locuitorii oraşului — în marea lor majoritate urmaşi ai indienilor guarani — duceau o existenţă sobră. Nevoile lor erau puţine. Creolii, de origine spaniolă, trăiau ceva mai bine, dar nivelul mediu era modest. Nici oficialităţile nu se remarcau printr-un lux deosebit. Afectau o simplitate spartană, în ton cu regimul ascetic pe care şi-l impusese dictatorul. Nici unul din persoanele cu care consilierul Burton stătuse de vorbă nu-şi manifestase nemulţumirea faţă de regim. Erau realmente satisfăcuţi, sau se temeau să vorbească ?

Căpitanul Knowles şi secundul Snyder bătuseră cîrciumile şi casele de toleranţă. La băutură oamenii sînt mai vorbăreţi. Despre dictatorul Francia aflaseră lucruri contradictorii. Creolii cu o stare materială mai bună, care se bucuraseră de privilegii sub regimul colonial, îl urau. Izolaţionismul strict impus de Francia nu le mai îngăduia să-şi plimbe plictisul prin străinătate, nici să-şi importe parfumuri, articole vestimentare, mobilier şi bijuterii de la Paris, Londra sau Madrid. Creolii îi informaseră că dictatorul trăia într-o enormă clădire, fortificată ca o cetate şi păzită de un regiment de lăncieri de gardă. Era îngrijit de două servitoare mulatre, vîrstnice care-i pregăteau masa şi făceau curăţenia apartamentului său compus din cinci camere. Un negru tînăr şi foarte voinic, înarmat cu o sabie imensă, asemenea celor espadoane manevrate de cruciaţi cu amîndouă mîinile, stătea permanent în preajma lui, spre a-l feri de atentate. Un bărbier, cu rol de confident, completa personalul de serviciu. Deşi se apropia de

venerabila vîrstă de şaizeci de ani, se însurase cu o fată de paisprezece, care nu apărea niciodată în public. Creolii îl acuzau de toate crimele. Fiindcă o soră a lui se măritase fără a-i cere învoirea, executase prin împuşcare atît pe ghinionistul cumnat cît şi pe abatele care oficiase slujba căsătoriei. Executase de asemenea şi pe soţul unei femei care refuzase să-i acorde mîna, pe vremea cînd Francia era un simplu funcţionar. Reţinuse forţat pe savantul şi naturalistul francez Bompland, venit în călătorie de studii în Paraguay, precum şi pe comandantul Escofiers. Lui Bompland i se fixase domiciliul obligatoriu în satul Santa Maria, iar Escofiers fusese internat într-un punct necunoscut din Chago. Circula zvonul că ar fi fost asasinat. Dictatorul uruguayan Artigas îi ceruse azil politic. Francia îi fixase domiciliul obligatoriu — reducîndu-l în realitate la un regim de detenţiune calificată.

În Vinerea Sfîntă a anului 1820, un preot denunţase lui Francia un complot care urmărea răsturnarea regimului. Şaizeci şi opt de complotişti fuseseră arestaţi. După o detenţiune de un an — atît duraseră cercetările — fuseseră executaţi cu toţii. Fostul guvernator spaniol Velasco murise în temniţă, laolaltă cu alţi trei sute de spanioli închişi din ordinul dictatorului.

Creolii îl mai învinuiau pe dictator că dărîmase parte din oraşul Asuncion, pentru a-l reconstitui după gustul său.

Pe cît de îndîrjiţi erau spaniolii împotriva lui Francia, pe atît de favorabili îi erau indienii, metiştii şi mulatrii. Oamenii paşnici îşi vădeau în tihnă de treburile lor, fără să se teamă de războaiele civile care pustiau republicile învecinate. „El Supremo" veghea asupra propriului său popor.

— Demagog ! tună Charles, lizbind cu pumnul în masă. Cu voia sau fără voia lui Francia, trebuie să ieşim din cursa aceasta de şoareci. Dispunem de arme ?

Căpitanul Knowles ridică mîinile în semn de neputinţă.

— Armele sînt depozitate pe „Tropic of Capricorn", aflat sub paza armatei. În aceste condiţii...

— Bine. Vom găsi alt mijloc, zise Charles.

— Procur eu armele, interveni Pemberton. Cu aur îl cumpăr şi pe Dumnezeu.

Secundul Snyder, catolic cucernic, îşi făcu un discret semn al crucii. Blasfemia lui Pemberton îl înspăimîntase.

— Dacă avem arme, zise Charles, luăm cu asalt vasul şi pornim pe Rio Paraguay în jos.

— La soluţia aceasta m-am gîndit şi eu, spuse Pemberton. Începînd din noaptea aceasta, mă pun pe lucru. Într-o săptămînă fac rost de arme. La nevoie îl cumpăr şi pe comandantul garnizoanei Asuncion.

— Foarte bine, zise Charles. Îţi pun la dispoziţie fonduri. Noroc că autorităţile nu ne-au luat şi banii.

Pemberton ştia să lucreze. Deşi reţeaua sa de agenţi din Paraguay fusese spulberată, reuşi să obţină arme acţionînd de unul singur. Cunoştea foarte bine spaniola şi se descurca mulţumitor şi în limba guarani. În fiecare zi, raporta lui Charles numărul de arme procurate. Misiunea pe care şi-o asumase era spinoasă, căci trebuia să se ferească de agenţii guvernului.

Într-o seară Pemberton nu se mai înapoie de la treburile sale. Trecu o noapte, o zi şi încă o noapte, fără să-şi fi făcut apariţia. Ofiţerii de pe „Tropic of Capricorn" începură să facă discrete investigaţii prin oraş.

— Cred că l-au arestat, opină Marcia.

Charles nu răspunse. Se plimba dintr-un capăt în celălalt al camerei. Inactivitatea lui silnică îl exaspera.

— Mai aştept trei zile, apoi am să intru peste Francia, zise el mohorît.

— Cu forţa n-ai să realizezi nimic, spuse Marcia. Trebuie să găsim alte mijloace.

În dimineaţa următoare Charles primi o invitaţie din partea grefierului de stat *„fiel de fecho"* Policarpio Patiño, care întrunea puterile unui întreg consiliu de miniştri.

— Aha, domnii bat în retragere, strigă Charles. Vor să stea de vorbă. Am să le arăt eu...

— Să discuţi calm, Charles, îl imploră Marcia. Gîndeşte-te bine. De această întrevedere depinde soarta noastră.

— Ştiu ce am de făcut, zise Charles bătăios.

Grefierul de stat, un mulatru între două vîrste, îl primi în cabinetul său de lucru. Un birou masiv, cîteva scaune şi

un dulap-secretaire alcătuiau sumarul mobilier. Singura podoabă era portretul în ulei al lui Francia. Covoare, perdele nu existau.

Grefierul de stat avea înfățișarea lui Danton. Aceeași masivitate a corpului, același cap pătrat cu trăsături adînci, aceiași ochi pătrunzători, dar șireți, aceleași ciupituri de vărsat. Numai culoarea pielii îi deosebea. Patiño era ciocolatiu.

Grefierul de stat îi oferi un scaun.

— Să lăsăm formalitățile, zise Charles rămînînd în picioare. După aspectul acestei încăperi îmi dau seama că nu vă plac frazele înflorite și nici politeturile desuete. Ați renunțat și la perdele.

— De ce aș avea nevoie de ele ? Cînd mi se întîmplă să lucrez noaptea tîrziu, nu simt nevoia să-mi ascund prezența. Nu mă jenează dacă oamenii care trec pe stradă știu că veghez asupra lor.

— Să revenim la chestiunile noastre. Mă rețineți prizonier.

— Prizonier ? Nu e un termen potrivit. Oaspetele permanent al guvernului ar fi mai exact.

— Mă lipsesc bucuros de această cinste.

— „El Supremo" nu este de aceeași părere.

— Dictatorul Francia e stăpînul dumneavoastră, dar nu și al meu.

— Cuvîntul lui „El Supremo" este lege pentru toți acei care se află pe pămîntul republicii Paraguay.

— Aplicați un ciudat tratament oaspeților dumneavoastră.

— Oaspete ? Nu v-am poftit noi la Asuncion, *Señor* Sunderland. Ați venit din proprie inițiativă. Sîntem politicoși. Nu vă puteam azvîrli peste granită.

— N-aș fi venit dacă v-ați fi onorat datoriile.

Grefierul de stat ridică din sprîncene.

— Nu ne-am onorat datoriile ? Vă înșelați. Le-am achitat pînă la ultimul cent. Am asupra mea înscrisurile semnate de agentul dumneavoastră din Asuncion. Poftiți !

Îi înfățișă o serie de documente. Charles le parcurse cu privirile.

— Unde sînt atunci acești bani ?

— Agentul dumneavoastră trebuie să vă dea socoteala.

— Agentul meu a dispărut.

— A fost prins pe cînd făcea spionaj în favoarea unei puteri străine. Legile noastre nu iartă nici pe spioni, nici pe trădători. Agentul dumneavoastră a fost judecat, condamnat la moarte și executat.

— Și banii mei ?

— La percheziția făcută la agenție nu s-a găsit nici o sumă de bani. Poate că i-a ascuns, poate că i-a delapidat, poate că i-a încredințat unui complice. Responsabilitatea noastră nu este angajată în această chestiune. Trebuie să adaug că nici situația dumneavoastră nu este prea bună.

— Mă acuzați și pe mine de spionaj ? zise Charles ironic.

— Omul dumneavoastră de încredere, Owen Pemberton, a fost prins pe cînd își procura arme, prin corupție, de la cetățeni ai țării noastre. Știți cum se pedepsește această faptă ? Cu împușcarea. Indivizii care i-au procurat arme au și fost executați.

— Pemberton nu a complotat împotriva regimului dumneavoastră. Nu a urmărit decît să-și cîștige libertatea de care l-ați privat în mod abuziv. Ca și pe mine, dealtfel.

Grefierul de stat se sprijini în pumni de tăblia biroului.

— Legile noastre sînt aspre. Admit acest lucru. Sîntem însă în legitimă apărare. Ne apărăm independența, cîștigată cu prețul sîngelui și al sacrificiilor, apărăm revoluția, apărăm drepturile oamenilor de jos, împilați pînă în anii din urmă de spanioli și de latifundiari, apărăm existența indigenilor trataţi pînă mai ieri ca niște vite de povară. Am închis granițele pentru a ne apăra de anarhie. Vrem să durăm o țară și un popor care să se dispenseze de influențele pernicioase ale străinătății. Străinii n-au adus acestei țări decît nenorociri și moarte... În ceea ce vă privește, *Señor* Sunderland, repet : nu v-am adus noi aici. Suportați consecințele propriei dumneavoastre inițiative.

— Absurd ! exclamă Charles.

— Dumneavoastră vă pare absurd. Pentru noi este o chestiune de viață și de moarte. Și cu aceasta discuția noastră s-a încheiat.

Charles trînti cu pumnul în birou.

— Este ultimul dumneavoastră cuvînt ?

Grefierul de stat îl privi în ochi.

— Ultimul.

— Riscaţi un război cu Statele Unite.

— Şi Spania ne-a ameninţat cu războiul.

— Spania reprezintă o lume apusă. Statele Unite — o lume în plină ascensiune.

Grefierul de stat se aşează pe scaunul său.

— Socotim că bărbaţii de stat americani sînt destul de înţelepţi spre a nu porni un război fiindcă un cetăţean american a încălcat legile unei ţări independente.

— Legi criminale.

— *Dura lex, sed lex, Señor* Sunderland. Vă urez bună ziua.

Charles mîrîi ceva neînţeles. Ieşi trîntind uşa cu atîta putere, încît coridoarele răsunară ca şi cînd s-ar fi rostogolit un tunet.

Cînd sosi la reşedinţa sa, găsi pe Marcia şi pe însoţitorii săi adunaţi în hol şi cu bagajele făcute. Un detaşament de soldaţi îi păzea cu arma pe umăr. Un tînăr în uniformă de ofiţer veni în întîmpinarea lui Charles.

— Din înaltul ordin al excelenţei sale preşedintele Gaspar Rodriguez de Francia, dictator pe viaţă al Republicii, vi s-a fixat domiciliul obligatoriu în localitatea San Martin. Vă rog să poftiţi la trăsurile dumneavoastră.

Charles se înroşi, se îngălbeni, se înroşi iarăşi. Îşi încleştă pumnii. Se uită la Marcia, care îl implora cu o privire să se înfrîneze. Fără să rostească o vorbă, se îndreptă spre uşă, urmat de oamenii săi. Suferea o mare înfrîngere de faţă cu Marcia. Amorul său propriu înregistrase una dintre cele mai dureroase lovituri.

Un şir de trăsuri nenorocite aşteptau în faţa casei. Printre persoanele care aveau să-l însoţească se aflau, în afară de Marcia, consilierul Burton, secretarul Toynbee, cei trei ofiţeri de pe „Tropic of Capricorn" şi personalul de serviciu adus din Statele Unite, în cap cu Hammond, majordomul. Marinarii de pe navă fuseseră îndrumaţi spre alt punct al ţării, necunoscut lui Charles.

Trăsurile se puseră în mişcare pe o căldură toridă. Garniturile lor metalice frigeau. Străbătură cîteva străzi şi o piaţă imensă. Mulţime de femei acoperite cu *ponchos* viu colorate fumau ţigări groase de foi, recomandîndu-şi

cîntat, printre fumurile pufăite cu nesaţ, mărfurile şi alimentele expuse pe tarabe joase sau pe scoarţe întinse de-a dreptul pe caldarîm.

În faţa unei biserici înalte, jalnicul cortegiu de trăsuri se încrucişă cu o caleaşcă azurie, trasă de patru cai şi escortată de un escadron de lănceri. Pe pernele caleştii se legăna un bărbat negricios la faţă, încruntat, cu ochi cercetători de viezure. Purta uniforma de colonel de geniu, preferată de Napoleon, şi o pălărie de aceeaşi formă ca a împăratului Franţei, dar de proporţii caricatural de mari.

Lumea de pe stradă se ploconea în faţa bărbatului în uniformă, care răspundea ducînd mîna la pălărie într-un gest abia schiţat.

— Viva „El Supremo" ! strigă un om.

— Viva Francia !

— Viva Francia ! ! Viva ! Viva !

Glasurile ţîşneau din public, umflîndu-se ca un torent de munte. Lumea din piaţă se avîntă spre trăsura dictatorului, aclamîndu-l.

Francia aruncă o privire dezgustată spre cortegiul lui Charles, apoi întoarse capul.

Charles se făcuse pămîntiu. Fusese ispitit să-l apostrofeze pe dictator dar se stăpînise. Îl frînase Marcia, strîngîndu-l puternic de braţ. Ea avu intima convingere că întîlnirea cu „El Supremo" nu fusese întîmplătoare.

Trăsurile ajunseră în port. „Tropic of Capricorn", privat de pînze şi de cîrmă, stătea nemişcat, trist, părăsit, în dreptul căpităniei. Charles şi întreaga lui suită fură îmbarcaţi pe o navă militară din flotila de patrulare de pe Rio Paraguay. Condiţiile de cazare erau mizerabile. Două cabine pentru şaisprezece oameni. Comandantul navei îi asigură că întreaga călătorie va dura aproximativ treizeci de ore. Rămase stabilit ca Charles şi Marcia să împartă o cabină, iar femeile de serviciu cealaltă cabină. Bărbaţii aveau să-şi petreacă noaptea pe punte. Cu cîteva minute înainte de a se ridica pasarela apăru şi Owen Pemberton, escortat de patru soldaţi şi de un subofiţer. Subofiţerul prezentă lui Charles o misivă semnată de Policarpio Patiño. „El Supremo", scria Patiño, hotărîse să facă o graţie lui *Señor* Sunderland, încetînd urmărirea penală pornită împotriva lui Owen Pemberton. Pemberton primise învoirea

de a se îmbarca pe același vas cu patronul său. *Señor* Sunderland era prevenit să vegheze pe viitor asupra comportării corecte a oamenilor săi. În caz contrar, se vor aplica sancțiuni severe.

Marcia ar fi fost încîntată de această călătorie în inima continentului sud-american, dacă la capătul ei nu ar fi așteptat-o perspectiva unei captivități pe termen nelimitat. Intențiile lui Francia erau imprevizibile. Marcia nu-și pierduse nădejdea. Dinastia Sunderland reprezenta o forță în lume. Henry și Gerald vor lua desigur măsuri spre a-și elibera fratele și cumnata.

Marcia ieșise pe punte. Își pusese o pălărie de paie, cu boruri mari, care să o ferească de fierbințeala soarelui. Clipocitul apei mîloase, scîrțîitul greementului, țipetele păsărilor care se roteau în văzduh îi întovărășeau gîndurile. Recapitula călătoria aceasta începută sub auspicii atît de frumoase. Navigau pe acea imensă întindere de apă, denumită Rio de la Plata ; denumire improprie, căci învelișul ei mîlos, opac, nu avea nimic din strălucirea argintului. „Tropic of Capricorn" pornise apoi pe Rio Parana. Un fluviu capricios care în sezonul uscat atinge lărgimi între două sute de metri și cinci kilometri, ca în sezonul ploilor să se umfle, să se reverse, să invadeze uscatul, lățindu-se în zone pînă la trei sute de kilometri.

Marcia îl văzuse în epoca descreșterii apelor. Se minunase în fața meandrelor care se schimbau adeseori de la o zi la alta. Rio Parana își muta albia cînd mai la dreapta, cînd mai la stînga spre disperarea geografilor și a tehnicienilor, care se străduiau zadarnic să-i întocmească hărți precise ori să-i îngrădească deplasările laterale.

Două sau trei zile, după ce trecuseră de Rosario, intraseră în imperiul pădurilor. Al acelor păduri de neînchipuit, vaste, care cuprindeau nordul Argentinei, Bolivia Orientală, Republica Paraguay, Brazilia apuseană, Columbia răsăriteană, Venezuela și cele trei Guyane, pătrunzînd apoi prin istmul Panama în inima Americii Centrale.

Marcia avea o idee vagă despre pădurile tropicale și ecuatoriale. Citise cărți despre valea Amazonului, despre desișurile ei de nepătruns, despre acea mare de copaci înlănțuiți de liane, în mijlocul cărora domnește întunericul,

o căldură umedă, sufocantă, de etuvă, colcăind de reptile, de indigeni antropofagi, de maimuțe gălăgioase și generînd cumplite boli tropicale.

Spre mirarea ei, găsea în Paraguay o pădure aerată, însorită, cu copaci înalți și drepți ca lumînările, cu pajiști verzi, îmbietoare. I se spusese că sub această înfățișare inofensivă se ascundeau primejdii ucigătoare. Fiare sălbatice, nori de muște, iar în sezonul uscat, o cumplită lipsă de apă.

Marcia nu se gîndise, pe atunci, că îi va fi dat să-și prelungească involuntar șederea în această lume sălbatică, bizară, care o umplea de extaz, dar și de spaimă. Înainte de Asuncion străbătuseră o regiune pustie, cu mlaștini și ape stătute ce se întindeau pînă dincolo de zare. Pe bancuri de nisip sau pe limbi de pămînt aventurate în inima smîrcurilor, se prăjeau la soare crocodili imenși, care căscau alene, etalîndu-și ferăstrăul dinților.

Contactul cu orașul Asuncion se materializase sub forma unui coșmar trăit. Ideea dictatorului Francia de a reține în Paraguay pe toți străinii părea Marciei atît de trăsnită, încît nu reușea să o conceapă.

În vreme ce nava se îndrepta spre nord, purtîndu-și călătorii spre o țintă necunoscută, Marcia încerca să-și imagineze surprizele pe care i le rezerva viitorul. Ce-i reproșa Francia lui Charles ? Împrumutul acordat Republicii Paraguay ? Profiturile excesive ? Nici un om cu mintea întreagă nu se putea aștepta ca bancherii să facă acte de filantropie. Poate că Francia înnebunise. Poate că vedea în Charles pe ultimul reprezentant al acelei lumi feudale pe care se străduia să o dărîme.

Se întunecă brusc. Soarele murise, scufundîndu-se în smîrcurile din zare, iar din adîncurile pămîntului se ridicase întunericul. Fenomenul acesta al trecerii de la zi la noapte fusese tot atît de rapid ca și stingerea unei lumînări. Se lăsase și răcoarea.

Marcia refuză cina pregătită special pentru ea.

Mai zăbovi cîteva ore pe punte, apoi coborî să se culce. Charles adormise și sforăia încet. Pieptul lui păros era dezgolit. În somn, puternicul Charles Sunderland părea dezarmat. Marcia fu tentată să-l mîngîie, dar se abținu, spre a nu-l trezi. Se dezbrăcă și se culcă fără să facă zgomot...

A doua zi, în faptul serii debarcară la San Martin. Charles se întrebă dacă exista pe hartă această localitate, care se reducea la vreo douăzeci de case înşiruite pe o limbă de pămînt, spălată de apele lui Rio Paraguay.

Dictatorul Francia le fixase drept reşedinţă o casă izolată pe un dîmb împădurit. Probabil fostul conac al vreunui moşier. Faţada, dominată de o colonadă neogreacă, avea ferestre înalte, flancate de statui şi basoreliefuri. Pe cît de aspectuos era exteriorul, pe atît de mizer şi dărăpănat arăta interiorul. Multe geamuri erau sparte. Apa de ploaie intrată prin acoperiş contura pe tavane pete ciudate, înfăţişînd harta unor continente din alte lumi. Pereţii aveau crăpături adînci, din care ieşeau păianjeni şi tot felul de gîngănii păroase. Podeaua putrezise. La ferestre atîrnau încă zdrenţele unor perdele roase de umezeală şi de insecte. Se mai aflau prin casă şi cîteva scaune deteriorate, un pat cu colonete, căzut într-o rînă, un dulap desfundat cu uşile deschise, o masă cu un picior rupt şi pretutindeni praf, mucegai şi pînze de păianjen.

Primarul oraşului, un metis gras, albit de ani, făcu onorurile. Vorbea o spaniolă cîntată, împănată cu cuvinte indigene. Charles şi Marcia făceau eforturi spre a-l înţelege.

— Aceasta este casa contelui de Villa Hermosa, spuse el cu politeţea rece a unui om care se rezumă a-şi face datoria. Nădăjduiesc să vă simţiţi bine aici. Contele a adus cu corabia materiale de construit. Era foarte bogat. În cîteva ore facem orînduială.

Patru indiene de vîrstă nedefinită, ajutate de personalul de serviciu al lui Charles, se aşternură pe lucru. Primarul trimise cu o căruţă mobile şi unelte de bucătărie. Seara, după o muncă istovitoare, casa arăta şi mai nenorocită. Curăţaţi de praf şi de murdărie, pereţii păreau şi mai goi. Lemnăria, cojită de vopsea, uşile care refuzau să se deschidă, mobilele rudimentare aduse din oraş sporeau impresia de paragină şi de mizerie. Cîteva scoarţe ţesute de localnici erau aşternute pe paturi şi pe mese.

Marciei îi venea să plîngă, dar se stăpînea eroic, spre a nu spori neastîmpărul lui Charles, care zbiera la toată lumea dînd ordine cu şi fără rost. Cînd amenajarea luă sfîrşit, Marcia îl prinse afectuos de braţ.

— Parcă ai fi Napoleon la Sfînta Elena. Ai chiar un avantaj asupra lui. Împărăteasa te-a urmat cu credință.

Charles o sărută vag înduioșat. Era pentru întîia oară că încerca un asemenea sentiment.

— Va trebui să cumpărăm de la Asuncion cîteva lucruri de strictă necesitate și unele obiecte de artă ; să ne mai înveselească interiorul, zise ea.

Charles se înfurie iarăși.

— Să cumpăr ? Nici nu mă gîndesc. Dacă nu reușesc să obțin eliberarea pe calea negocierilor, evadez. Nu aștept să-mi putrezească oasele în pustietățile astea.

— Am înțeles, zise Marcia potolit. Va trebui totuși să achiziționezi ceva lucruri, ca să nu dai de bănuit lui Francia că vrei să fugi. Lasă-l să creadă că te-ai resemnat, că te simți bine aici, că îți acorzi puțină odihnă după atîția ani de muncă. Simplu, nu-i așa ?

Charles se scărpină în cap.

— Cred că ai dreptate. La vulpoi, vulpoi și jumătate.

Secretarul lui Charles obținuse autorizația să locuiască la conac. Pemberton, consilierul Burton și ofițerii de pe „Tropic of Capricorn" găsiră găzduire în oraș, la localnici.

Mulatrul José Gallegos, un mascul monumental, cu un cercel de aur în urechea stîngă, fusese desemnat de grefierul de stat Patiño pentru a face legătura între Charles Sunderland și autoritățile din San Martin. Gallegos avea în realitate rolul de a raporta la Asuncion toate mișcările americanilor. Patiño nu știuse un singur lucru. Că Gallegos — sub aparența unui cetățean devotat republicii și lui „El Supremo" — ascundea o rapacitate, o sete de arginți neastîmpărată. Abia aștepta prilejul să și-o potolească.

Charles și oamenii lui se aflau de patru luni în captivitate, la San Martin, cînd Pemberton se înfățișă la conac, solicitînd a fi primit de patron. Se aștepta să fie refuzat. Așa se și întîmplă. Charles nu voia să-l mai vadă. Îl socotea responsabil de toate neajunsurile întîmpinate. Raționamentul lui era simplu. Pemberton, în calitatea lui de șef al serviciului informațiilor, trebuia să cunoască, să prevadă — grație antenelor sale — măsurile pe care Francia le luase, sau avea de gînd să le ia împotriva străinilor. Pemberton se dovedise tot atît de incapabil ca și Harrison, omul

lui Henry. Charles regreta amar pierderea lui Lafont, care trecuse în serviciul lui Gerald.

Pemberton nu se dădu bătut. Insistă pe lîngă Hammond să fie primit. Avea să comunice patronului veşti de o importanţă vitală. Majordomul transmise mesajul. Îndemnat de Marcia, care socotea că în actuala situaţie nu trebuia neglijat nici un element susceptibil să le uşureze eliberarea, Charles acceptă să-l primească. Pemberton intră cu capul sus. Nu se socotea vinovat. Dictatorul Francia — care-şi redusese la minimum numărul colaboratorilor — luase hotărîrea reţinerii străinilor fără să fi consultat pe nimeni. Abia în ultimul moment îl încunoştinţase pe grefierul de stat, Patiño, care se văzuse pus în faţa faptului împlinit.

Charles îşi primi cu răceală colaboratorul.

— Ce vrei ? întrebă sec.

— Am reuşit să-l corup de Gallegos. Ne va înlesni evadarea.

Charles îl privi cu suspiciune.

— Nu. N-am încredere. De unde ştiu că nu este un agent provocator ? Cine-mi garantează că nu va raporta totul dictatorului ? Francia ar putea să se folosească de acest pretext spre a ne înăspri detenţiunea.

— Mă iertaţi, *Sir*. Dacă ar fi vrut să o facă, nu avea nevoie de pretexte.

— De ce crezi că acest Gallegos este de bună credinţă ?

— Recompensa pe care i-am vînturat-o în faţa ochilor l-a orbit. Pentru bani e gata să-l ucidă şi pe Francia. Gallegos mi-a destăinuit, de pildă, că întreaga noastră corespondenţă pentru Statele Unite este oprită la Asuncion şi distrusă. Francia n-ar fi nemulţumit dacă s-ar răspîndi zvonul că dumneavoastră şi doamna aţi fi pierit — să zicem într-un naufragiu. Poate chiar el ar lansa acest zvon.

— Prostii !

— Cum vă explicaţi, *Sir*, că n-aţi mai primit nici o scrisoare de la New Orleans ?

Charles ridică din umeri.

— După cele ce am văzut în ţara aceasta, nimic nu mă mai miră. Se mai poate vorbi de logică ?

Pemberton scoase din haină un pergament făcut sul.

— Am procurat o hartă a acestei țări, zise el desfășurînd pergamentul și întinzîndu-l pe masă. Republica Paraguay. Un document de o valoare aproximativă, în ceea ce privește exactitatea. Ne poate totuși folosi. Priviți. Rîul Paraguay se scurge de la nord spre sud, tăind țara în două.

— Vrei să-mi faci un curs de geografie, Pemberton ? întrebă Charles enervat.

— Nu, *Sir*. Încerc să vă expun un plan de evadare.

— Hm ! Mă îndoiesc anticipat de eficacitatea lui.

— Regret că v-ați pierdut încrederea în mine, *Sir*. Sper să v-o recîștig. Am întocmit planul de evadare împreună cu Gallegos, care a acceptat să ne fie călăuză.

Charles se așeză pe scaun. Se înarmase cu răbdare.

— Vorbește, Pemberton.

— Jumătatea de sud a țării este mai mult sau mai puțin civilizată. Căi de acces, terestre și fluviale, leagă republica Paraguay de Argentina și de Brazilia. Aceste căi ne sînt interzise. Flotilele militare care străbat Rio Parana și Rio Paraguay, în zonele de graniță, fac imposibilă o fugă spre sud. Nordul țării cu excepția zonei în care Rio Paraguay constituie graniță cu Brazilia, este în schimb acoperit de păduri rar străbătute de piciorul albilor. Codrii aceștia imenși încalcă apoi Matto Grosso, Amazonul și Orinoco. La soare apune de Rio Paraguay și de Rio Parana se deschide faimosul Chaco, acoperit de păduri virgine, care cuprind și Bolivia, desfășurîndu-se pînă la picioarele Anzilor.

Expunerea lui Pemberton trezise interesul lui Charles.

— Propui să ne deschidem drum spre libertate, străbătînd Matto Grosso sau Chaco ?

— Drumurile spre Brazilia sînt strașnic păzite. Iar un ocol prin Matto Grosso ar fi imposibil de realizat. Ne-am pierde în junglele mlăștinoase din nord. Prin Chaco însă am putea ajunge în Bolivia. Pădurile din Chaco, spune Gallegos, sînt mai ușor de străbătut. În acest sezon ne amenință însă seceta. O uscăciune care bîntuie aproape cinci luni.

Charles îmbrățișă cu privirile harta. Imaginația lui săracă, îmboldită însă de vorbele lui Pemberton, dădu viață pergamentului acoperit cu semne convenționale. Văzu pă-

duri, ape, mlaștini și printre acestea, siluetele unor omuleți în luptă cu obstacolele naturii.

— Ideea nu e rea, zise el. Nu este rea de loc, Pemberton.

Îl privi în ochi.

— Dacă ne scoți din cursa asta în care am căzut tîmpește, te reabilitezi.

Pemberton îl privi cu devotament.

— Aș fi fericit să vă recîștig încrederea, *Sir*.

— Vreau să stau de vorbă cu Gallegos. Să grăbească plecarea.

— Nu credeți că ar fi înțelept să așteptăm sfîrșitul sezonului uscat ?

— Nu. Prefer orice risc mucegăirii în cătunul acesta infect. Cînd plecăm ?

Pemberton strînse harta.

— Așteptăm sosirea vasului care face săptămînal cursă pînă la Asuncion. Îl capturăm și pornim pe Rio Paraguay în sus.

— Hm ! Săvîrșim un act de piraterie calificată, Pemberton.

— Un act justificat de abuzul lui Francia, *Sir*. Deseară vi-l aduc pe Gallegos.

— Un moment, Pemberton.

— Da, *Sir*.

Privirea atît de vioaie a lui Charles se întunecase.

— Pemberton, discută serios cu Gallegos. În călătoria aceasta vom fi însoțiți de Mrs. Sunderland. Ne asumăm o mare răspundere. Dacă aș fi fost singur cu voi, n-aș fi ezitat o clipă.

— Riscurile sînt mari, *Sir*. Nu avem însă altă alternativă.

— Poate că Francia se răzgîndește... și ridică oprelișteа...

— Nu știm cît pot dura fanteziile lui „El Supremo". Charles și încleștă pumnii.

— Ai dreptate, Pemberton. Sper să o conving pe Mrs. Sunderland.

Spre plăcuta surprindere a lui Charles, Marcia acceptă fără șovăire a se avînta în mare aventură. Nu o în-

spăimîntară primejdiile pe care le aveau de întîmpinat. Tăria caracterului ei îl uimi. Se întrebă dacă era inconștientă. Ajunse însă la concluzia că ființa aceasta fragilă era înzestrată cu o neobișnuită energie.

Convorbirea dintre Charles și Pemberton avusese loc într-o luni. În seara aceleiași zile Charles ascultă planul expus de Gallegos. Cîștigat de argumentele mulatrului, își dădu fără rezerve asentimentul.

Miercuri acostă la cheiul improvizat din cîteva scînduri orînduite pe piloți înfipți în noroi un velier de proporții reduse, un fel de corcitură între o brigantină englezească și o navă de pescuit olandeză. Vasul, pe nume „Esperanza", era deservit de un echipaj alcătuit din doisprezece ofițeri și marinari. „Esperanza" executa transporturi de călători și mărfuri pe Rio Paraguay. Era atît de vechi și de putred, încît marinarii se temeau să nu se disloce, scufundîndu-se ca o piatră în apele mîloase.

Era pe înserat. Velierul urma să-și petreacă noaptea la chei și să-și continue drumul în dimineața următoare. Ca de obicei, căpitanul vasului, secundul și șeful de echipaj coborîră pe uscat să se afunde în singura cîrciumă din San Martin, spre a se bețivi pînă în zori. Trei marinari se risipiră pe la ibovnicele lor de ocazie. Restul echipajului rămase să doarmă pe vas.

Gallegos cunoștea aceste împrejurări. Folosindu-se de documentul care îl împuternicea să supravegheze pe nord-americani, avusese grijă să rechiziționeze toate armele de foc și întreaga muniție deținute de autoritățile și particularii din San Martin. Oferise un pretext plauzibil. Voia să întărească paza, deoarece fusese informat că prizonierii puneau la cale o revoltă. Depozitase armele într-o cameră a clădirii primăriei, în care erau adăpostiți și cei șase oameni de sub comanda sa. Asigurase pe primar că va înapoia armele după ce va primi altele de la Asuncion.

Gallegos avea în detașamentul său doi oameni de încredere, Esteban și Ciro, metiși hîrșiți în toate. Esteban era chior de ochiul drept, iar Ciro era chior de ochiul stîng. „Două jumătăți de oameni, mai de nădejde decît un detașament întreg", spunea despre ei Gallegos.

Avertizați de gîndurile șefului lor, acceptaseră cu entuziasm să-l urmeze. Gallegos nu apelase la ceilalți inși de

sub comanda sa, fiindcă îi ştia partizani fanatici ai lui Francia.

Noaptea, la ora patru, cînd somnul e mai greu, Gallegos dădu lovitura. Doi oameni făceau cu rîndul de santinelă. Primul — la reşedinţa lui Charles. Celălat — la locuinţa ofiţerilor de marină. Ca din întîmplare, Esteban şi Ciro fuseseră desemnaţi să facă de santinelă. Restul oamenilor rămăseseră să doarmă în camera de gardă de la primărie.

La ora hotărîtă, Gallegos, flancat de cei doi chiori, cu armele în mînă, îşi trezi oamenii din gardă şi fără să le dea timp de gîndire, îi îngrămădi într-o cameră, cu gratii la ferestre, care servea drept închisoare. Tot acolo nimeriră primarul, ofiţerii, şeful de echipaj şi cei trei marinari debarcaţi de pe „Esperanza".

Cu armele ridicate de la gardă, înzestră pe Charles şi pe toţi oameni acestuia. Numai Hammond, bătrînul şi pacificul Hammond, fu scutit de serviciul militar.

Capturarea velierului se făcu fără incidente. Mateloţii, treziţi din somn sub ameninţarea armelor, acceptară să navigheze sub comanda ofiţerilor de pe „Tropic of Capricorn". Întreaga operaţie dură mai puţin de treizeci de minute, şi fără să se fi vărsat un strop de sînge.

La cinci de dimineaţă „Esperanza" se desprinse de chei şi, împinsă de vînturi prielnice, porni pe Rio Paraguay în amonte. Marea aventură începuse...

„Esperanza" lupta eroic împotriva curentului. Căpitanul Knowles îşi dovedi încă o dată talentele de navigator. Înzestrat cu un al şaselea simţ, depista aproape instinctiv bancurile de nisip ascunse sub învelişul înşelător al apei. Un marinar, cu vagi cunoştinţe de pilot, îl ajuta cu poveţele sale, care nu făceau decît să-i confirme aprecierile.

În tinereţe, Knowels navigase pe Mississippi, dobîndind o experienţă deosebită în laborioasa artă a pilotajului fluvial. Mai tîrziu, devenise ofiţer de cursă lungă, ridicîndu-se în ierarhia navală treaptă cu treaptă, pînă obţinuse comanda lui „Tropic of Capricorn".

Knowles era scund, vînjos, avea ochii mongoloizi, fălci pătrate şi mers legănat de urs. Cînd zîmbea, faţa i se lumina reflectînd o gingăşie copilărească. La mînie devenea

fioros. Cei care-i cunoşteau firea fugeau atunci din calea lui.

Secundul Marvin Snyder avea înclinări spre eleganţă. Uniforma lui de serviciu — ca şi cea de gală — era ireproşabilă. Cămaşa — de o albeaţă imaculată. Veşnic parfumat, veşnic pus la punct, se străduia să abordeze un aer de distincţie adeseori comică.

Al treilea ofiţer, George Sedley, era un tînăr impetuos, entuziast, setos de aventuri, de orizonturi noi, de isprăvi care să uimească lumea. Căpitanul Knowels îi aprecia asiduitatea în îndeplinirea sarcinilor profesionale, dar se temea de excesele zelului său.

Consilierul John Burton era tot atît de eficient la masa negocierilor financiare, cît şi cu arma în mînă, la vînătoare. Fiu de pionier, călit în lupta pentru existenţă, reuşise să-şi termine strălucit studiile la colegiul „William and Mary". Tatăl său, o fire tenace şi întreprinzătoare, reuşise să realizeze un capital modest comercializînd grîne şi vite. John Burton îşi însuşise manierele calme şi tactul unui om de afaceri cu însuşiri diplomatice. Avea un fizic agreabil. Abia trecuse de treizeci de ani, dar comportamentul domol şi seriozitatea sa îl făceau să pară mai vîrstnic.

Personalul de serviciu al lui Charles cuprindea, pe lîngă Hammond majordomul, două subrete tinere şi cochete, un bucătar slab ca un ţîr, un ajutor de bucătar şi patru valeţi. Toţi aceştia îşi urmau stăpînul, fiindcă erau plătiţi. Nu o făceau din entuziasm şi nici cu spirit de sacrificiu. La New Orleans, la Asuncion, pe Rio Paraguay sau în inima pădurilor din Chaco, îşi îndeplineau atribuţiile şi atîta tot.

Un singur om plecase în această expediţie înspăimîntat la culme şi cu presimţirea că îşi va lăsa oasele undeva, în adîncul codrilor. Secretarul Ronald Toynbee. Slăbuţ, înalt, plăpînd, cu ochi sperioşi, miopi, adăpostiţi în dosul lentilelor groase ale ochelarilor cu rame de aur, arăta ca un copil întîrziat. La Princeton fusese un student eminent. Tatăl său, proprietar înstărit din New York, se străduise să-i găsească un post în cadrul Casei Sunderland, trambulină ideală pentru tineri dornici să se lanseze în lumea afacerilor. Prin intermediul lui Clinton, Toynbee

fusese angajat la Banca Sunderland din New York. Cînd Clinton trecuse în slujba lui Charles Sunderland, Toynbee își urmase protectorul. La New Orleans Charles remarcase silința și firea supusă a tînărului. Devenise secretarul patronului, funcție de mare însemnătate, fiindcă reprezenta un punct de plecare pentru cele mai înalte posturi de conducere.

Toynbee era înspăimîntat de aventura paraguayană. Îl îngrozeau crocodilii care se perpeleau la soare pe malurile rîului, îl îngrețoșau mirosul de pește, duhoarea de transpirație a mateloților, miasmele mlaștinilor, ale mîlului, mirosul mîncărurilor neobișnuite. Îl îmbolnăveau lipsa de igienă de pe bord, ploșnițele din cabine și guzganii care fugeau chițăind printre picioarele călătorilor. Îl cuprindeau fiorii la gîndul că ar putea fi prinși de oamenii lui „El Supremo" și aruncați în închisoare. Evoca plin de jale confortul apartamentului său din New Orleans, casa părintească din New York, lumea civilizată din Statele Unite.

Ascultase o discuție între Charles Sunderland și Gallegos, și se mai liniștise. Gallegos susținuse că fugarii se puteau socoti definitiv scăpați. Autoritățile din San Martin nu aveau posibilitatea să raporteze prea curînd la centru de evadarea captivilor. Abia către sfîrșitul săptămînii era așteptată o nouă cursă, care lega Asuncion de orășelele din nordul țării. Trimiterea unei bărci pînă la prima localitate mai de seamă ar fi durat cel puțin două zile. Un curier călare ar fi străbătut anevoie brîul de mlaștini care înconjurau cătunul San Martin. Izolarea impusă captivilor de către Francia îi servea acum de minune. Riscul de a se încrucișa cu nave militare era minim. Unitățile navale patrulau în permanență în zonele de graniță. Nordul preocupa mai puțin pe Francia. Pădurile virgine din Matto Grosso și Chaco alcătuiau cea mai sigură barieră în calea încercărilor de ieșire frauduloasă din țară. Gallegos avea să se folosească tocmai de această împrejurare. Francia va încerca probabil să-i urmărească, dar va abandona lupta de îndată ce va afla că fugarii au pătruns adînc în Chaco. Puțini oameni s-au întors teferi din „infernul verde". Gallegos reușise acest lucru. În ti-

nerețe, Gallegos făcuse contrabandă, străbătînd pădurile lipsite de grăniceri și de vameși. Este adevărat că fusese însoțit de oameni cu experiență, de aventurieri gata oricînd să-și pună la mezat viața, dacă li se oferea posibilitatea unui cîștig. Gallegos era convins că și de data aceasta va reuși să ajungă în Bolivia, deși avea de escortat femei și oameni neantrenați în lupta cu jungla. Se bizuia pe Esteban și pe Ciro. Își va asigura și concursul unor călăuze guarani. În ciuda riscurilor, expediția aceasta era preferabilă unei captivități fără termen pe limba de pămînt înconjurată de smîrcuri de la San Martin...

Pe puntea navei căldura era cumplită. Ronald Toynbee avea senzația că se înecă în propria lui transpirație.

Într-o dimineață asistă la o scenă care-l zgudui sufletește.

Potrivit indicațiilor lui Gallegos, vasul acostase în dreptul unui promontoriu încoronat de tufe de palmieri înalți. La picioarele palmierilor se zăreau cîteva case de lemn, locuite de crescători de vite și de pescari. De aici, mulatrul cumpără provizii, transportul pînă la vas urmînd a fi asigurat de Esteban, de Ciro, și de cei patru servitori negri ai lui Charles. Gallegos preferase să nu se folosească de mateloții de pe „Esperanza", care ar fi putut să-i creeze complicații. Oamenii trebuiau să treacă peste o scîndură lată, nestrunjită, care juca rol de pasarelă între mal și vas.

Jeremiah, unul din servitori, trecea pe pasarelă, ducînd în brațe, o pulpă mustoasă de vită, proaspăt tăiată. Un pas greșit și omul căzu în apă la cîțiva metri de mal. Gesturile dezechilibrate ale servitorului, care încercase să-și recîștige echilibrul înainte de a se prăvăli în rîu, părură lui Toynbee de un comic atît de reușit, încît izbucnise în rîs. Deodată, răcnetul furios al lui Gallegos, care se afla pe mal și văzuse toată scena, îi îngheță rîsul pe buze.

— Trăgeți-l afară din apă ! zbieră el, alergînd spre punte. Repede ! Repede !

Cîteva mîini se întinseră spre Jeremiah care ridică brațul spre a fi ajutat. În aceeași clipă, apa se învolbură. Pulpa de carne, sfîrtecată de forțe nevăzute, dispăru în

adîncuri. Jeremiah fusese apucat de oameni și era tras de brațe în sus. Deodată scăpă un urlet animalic.

— Piranhas ! strigă Esteban, aruncînd coșul cu pește pe care-l căra spre tambuchiul bucătăriei și repezindu-se spre pasarelă.

Lui Toynbee i se ridică părul în creștet. Citise despre piranhas, acești pești carnivori care în mai puțin de un minut pot sfîșia o vită, lăsîndu-i numai oasele.

Cînd Jeremiah fu ridicat pe brațe și adus pe punte Toynbee își făcu îngrozit semnul crucii. Piciorul stîng al negrului, de la genunchi în jos, era sfîșit pînă la os. Sîngele se scurgea șiroaie...

Ars de dureri, Jeremiah gemea ca o vită sub cuțitul măcelarului. Gallegos îi dădu primele ajutoare.

Toynbee întoarse capul. Spectacolul acela atroce îi răscolise măruntaiele. Îi veni să vomeze. Picioarele i se muiaseră. Împleticindu-se, se apropie de parapetul navei și vărsă. Peștii se avîntară asupra vărsăturii. Secretarul simți că își pierde cunoștința. Avu senzația înspăimîntătoare că se va prăbuși în apele mîloase. O mînă i se înfipse în umăr, trăgîndu-l înapoi cu putere.

— Ce-i cu dumneata, Toynbee ? rosti Charles ironic. Văd că ai suflet bun ; te-a impresionat nenorocirea lui Jeremiah ! Hm ! Dar să leșini ca o femeie ! E rușinos ! Ce Dumnezeu !

Secretarul își șterse cu dosul mîinii buzele murdare.

— Mă iertați, *Sir*... Emoția...

— Gata, e cazul să-ți vii în fire. Ai să mai vezi și altele. Ce te-ai face dacă te-ar mușca un șarpe veninos și ar trebui să ți se ardă rana cu fierul roșu ?

Lui Toynbee i se împăienjeniră ochii. Simți iarăși că se pierde. În juru-i se lăsă o beznă grea. Avu senzația că viața i se scurgea din vine, așa cum se scurgea sîngele din piciorul sfîrtecat al lui Jeremiah. Alunecă într-un gol fără fund...

Pădurea se rărise. Alocuri alterna cu cîmpii întinse, care se pierdeau departe, într-o pîclă sidefie. Turme de boi somnolenți pășteau o iarbă aspră, de un verde cenușiu. Un urabu plana în văzduhul incandescent, căutînd din

ochi cadavre. Din stufărişul care tivea apele galbene ale rîului, se ridicau stoluri de păsări mici, gălăgioase. Pe un prag de pămînt, udat de undele galbene, cîţiva caimani stăteau aliniaţi în front, ca navele la chei şi dormitau în soare. Nori de muşte se abăteau asupra oamenilor. Se vîrau pe nas, pe gură, prin urechi, gîdilîndu-i, înţepîndu-i, înecîndu-i, făcîndu-i să strănute. Nord-americanii, neobişnuiţi cu acest flagel, se plesneau cu palmele peste frunte, peste obraji, peste braţele goale, străduindu-se zadarnic să le izgonească.

Printre ramurile copacilor ce-şi înfigeau rădăcinile în marginea apei, cîte un jaguar stătea la pîndă. Ochii fiarei fixau oamenii de pe „Esperanza". Charles nu asista impasibil la asemenea spectacole. Îl înfiorau de plăcere saltu-rile lor convulsive, înainte de a se prăbuşi.

În cea de-a patra noapte, Gallegos veghease pe puntea de comandă pînă în zori. Scruta atent zarea. Soarele părea purpuriu cînd Gallegos se apropie de căpitanul Knowles, care fuma din pipă lîngă timonierul de cart.

— Vedeţi pîlcul acela de palmieri pe malul din stînga ? Să tot fie pînă acolo vreo trei mile...

— Văd, rosti monosilabic Knowles.

— Un promontoriu, cu o mică plajă. Va trebui să eşuaţi „Esperanza" pe plajă. Veţi deranja cîţiva crocodili, dar asta n-are importanţă.

— Încheiem călătoria fluvială ?

— Întocmai, *Señor* Knowles. Cam la zece mile de aici se află Puerto Casado. Dincolo de Puerto Casado, Rio Paraguay devine iarăşi graniţă naturală, de astă dată cu Brazilia. Vase militare, mai puţine decît în sud, patrulează zi şi noapte. „Esperanza" e cunoscută pe aici. Dacă cei de pe navele militare ar mirosi ceva suspect, s-ar lua după noi. Dacă am refuza să oprim, n-ar şovăi să tragă. Şi aşa ceva nu trebuie să se întîmple, *Señor*. Dacă am fi capturaţi, dumneavoastră v-aţi alege cu o detenţie ceva mai aspră. Mie însă mi s-ar pune streangul de gît.

— Bine, vom face cum spui dumneata, încuviinţă Knowles.

— Odată „Esperanza" eşuată, mateloţii vor fi nevoiţi să aştepte trecerea vreunui vas care să-i ia pe bordul său.

Vor întîrzia astfel să dea alarma. Pînă atunci vom fi departe... Tot în punctul ăsta se află *ranch*-ul lui Ricardo Zurita, un spaniol încurcat cu o indigenă. De la Zurita vom cumpăra catîri; necesari pentru căratul poverilor.

Două ore mai tîrziu „Esperanza" încremenea pe nisipul plajei.

Caimanii, care leneviseră pe nisip, se scufundară în apele rîului. Gallegos nu-l lăsă pe Charles să tragă în reptile. Acum se ferea de zgomot.

Esteban încuie pe mateloții de pe „Esperanza" în cabina dormitor. Toynbee și Sedley sfîșiară cu cuțitele pînzele navei. O măsură de precauțiune în plus nu strica.

În vreme ce servitorii, lui Charles, supravegheați de Knowles, transportau pe uscat armele, proviziile și celelalte obiecte necesare expediției, Gallegos, însoțit de Ciro, de Snyder și de tînărul Sedley, făcură un drum pînă la ranch. Ricardo Zurita, un tip îmbătrînit prematur de excesul băuturilor alcoolice, îi primi cu bunăvoință. Îl cunoștea pe Gallegos și acceptă să-i vîndă patruzeci de catîri și trei corturi. Mulatrul îi explică că se afla într-o misiune secretă. Nava sa eșuase în urma unei manevre greșite, așa că trebuia să-și continuie drumul pe uscat. După încheierea tîrgului, spaniolul stărui să le ofere cîte un pahar de gin de contrabândă.

Tovarășa lui de viață, o indigenă grasă, cu păr negru, legat în cozi, de o parte și de alta a obrajilor rotunzi și unși cu grăsime, le servi băutura în căni de lut.

În preajma prînzului, caravana se puse în mișcare. Aveau de străbătut o pădure rară, cu copaci înalți, printre care se iteau ici-colo palmieri singuratici. Pădurea aceasta plină de aer nu avea nimic comun cu încîlceala întunecoasă, umedă, plină de miasme a junglelor braziliene sau mexicane. Lui Charles i se părea că se plimbă printr-o pădure englezească. Nu lipseau decît vînătorii călare, cu goarnele și cu turmele lor de cîini rasați. Marcia era încîntată. Pînă și Toynbee respira în voie. Jeremiah era transportat pe o targă prinsă de doi catîri în tandem.

Primul popas îl făceau în preajma unui cătun indian, alcătuit din cîteva colibe din nuiele împletite. Și aici Gallegos avea cunoștințe. Șeful cătunului, un bătrîn smochi-

nit, cu fața turtită, brațe descărnate și coaste reliefate sub pielea încrețită, îi oferi douăzeci de tineri viguroși care aveau să-i însoțească pînă în Bolivia. Primi în schimb două arme de foc și cîteva sticle cu alcool.

Înainte de a porni la drum, Charles, la propunerea lui Gallegos, întruni un consiliu de război. Erau prezenți, în afară de mulatru, ofițerii de marină, consilierul Burton. Owen Pemberton și — de formă — secretarul Ronald Toynbee. Stăteau la umbra unui copac rămuros, în care se zbenguiau cîteva maimuțe gălăgioase. Din cînd în cînd, maimuțele își încetau sporovăiala ca să se uite curioase la oamenii de dedesubt.

Marcia nu asista la consiliu, căci nu fusese poftită. I se ridicase un cort. Charles dăduse poruncă să-i fie montat la fiecare popas, pentru a o feri de ochii iscoditori ai indienilor. Marcia nu se simțea obosită. Ineditul situației o amuza. Așezată pe un scaun, se uita la maimuțele care se jucau în copac. Uneori maimuțele încetau să se mai agite. Adunate, stăteau la sfat, ca oamenii de jos.

— Sîntem la fruntariile marelui și necunoscutului Chaco, începu Gallegos. După cum vedeți pe hartă, ne aflăm într-un punct plasat la circa trei mile vest de Rio Paraguay. Avem de ales între trei drumuri. Primul, spre Argentina, străbate un teritoriu foarte puțin explorat. Dacă alegem această rută, nu avem a ne teme de oamenii lui Francia. Nu vor îndrăzni să se aventureze pe urmele noastre, căci pădurea e foarte primejdioasă. Contrabandiștii străbat uneori o pistă care șerpuiește spre sud-vest. Dar convoaiele lor sînt alcătuite din oameni deprinși să se lupte cu pădurea, ceea ce nu este cazul nostru. În acest sezon uscat, cel mai mare dușman este setea. Riscăm să nu întîlnim cursuri de apă decît la zeci de mile depărtare.

Gallegos folosea o limbă cultivată, curgătoare, logică, spre uimirea celor care nu-i cunoșteau antecedentele. Mulatrul acesta hirsut poseda o cultură frumoasă. Era bastardul unui abate, care păcătuise încurcîndu-se cu o negresă adolescentă, fiica propriei lui menajere. Abatele deservea o eparhie pierdută în mijlocul pădurii. Pădurea aceea întunecată, ostilă îl izola de restul lumii. Avea puțini credincioși. Cîțiva indieni și o ceată de negri, foști sclavi pe domeniile unui vice guvernator spaniol, mort în tem-

nițele lui Francia. În singurătatea aceea cumplită, numai cărțile și credința îi mai ofereau o oarecare mîngîiere. Era însă tînăr. Avea și alte nevoi, în afara preocupărilor spirituale. Menajera nu-l ispitea. Era veselă, glumeață, dar atît de voluminoasă, încît ar fi avut mare succes într-un număr de circ. În ciuda diformității ei, dăduse viața unei fete subțiri ca o lamă de oțel. Casa abatelui avea două camere. Una, rezervată lui. Cealaltă — de trecere — era folosită de menajeră și de fiica ei. Adeseori o vedea pe fată dormind goală, în pofida opreliștilor. Părintele rezistase multă vreme ispitei. Își irosea intenționat energia, rugîndu-se pînă noaptea tîrziu, tăind stînjeni de lemne pentru foc, umblînd mult prin pădure, autoflagelîndu-se cu furioasă deznădejde. Într-o dimineață, în vreme ce menajera era plecată după treburi, intrase în camera fetei și se prăbușise gemînd asupra ei. Tînăra negresă îl primise fără a protesta. S-ar fi zis că îl așteptase. Nouă luni mai tîrziu venise pe lume Pascual, care avea să se mai numească și Gallegos. De ce Gallegos și nu Castro, Melo sau Gamaro ? Așa găsise cu cale să-l înscrie tatăl său pe registrul de nașteri. Avusese vreun gînd ascuns ? Prin eparhia lui trecuse cîndva un ofițer spaniol, Evaristo Gallegos. Poate că la ofițerul acesta se gîndise abatele.

Pascual Gallegos primise de la tatăl său o cultură frumoasă. Tot ce știa abatele, teologie, filozofie, istorie, matematică, astronomie, literatură, noțiuni de medicină și de farmacopee, transmisese vlăstarului său. Într-o seară abatele plecase să se plimbe sub clar de lună. Îi plăcea să rătăcească pe sub coroanele copacilor, căutînd prin desișul de ramuri petice de cer spuzit de stele. Din nebăgare de seamă trecuse pe lîngă un tufiș în care sălășluia o viperă. Destinul îi fixase ultimul ceas. Abatele nici nu mai apucase să ajungă la locuința sa. Își dăduse sfîrșitul în pădure, sub bolta frunzișului și a peticelor de cer spuzite de stele.

Pe atunci Gallegos avea optsprezece ani. Fire aventuroasă, nu concepuse să lîncezească lîngă maică-sa, care se îngrășase deopotrivă cu bătrîna menajeră. Coborîse la oraș. Se pretase la toate. Se înhăitase cu tot felul de inși, făcuse contrabandă, negustorie de cai, se vîrîse în nenumărate combinații dubioase. În lumea spaniolă, care dirijase, destinele Paraguayului pînă la venirea lui Francia,

nu-şi găsise rostul. Se alipise revoluţionarilor care doborîseră regimul colonialist. Se făcuse remarcat de Patiño. Grefierul de stat, îi încredinţase cîteva misiuni mărunte. Recompensele întîrziară să vină. Întărîtat, Pascual Gallegos îşi schimbase orientarea, trădînd pe Francia în folosul lui Charles Sunderland.

Acum vorbea cu precizie şi logică noului său patron şi oamenilor acestuia.

— A doua cale, cea de la miazănoapte, duce în Bolivia. Am avea de întîmpinat aceleaşi primejdii. Cu un mic supliment. Va trebui să traversăm şi Anzii. Bariera munţilor nu este de netrecut. Trebuie să ţinem însă seama de unele dificultăţi... A treia cale ar fi cea mai bună, deoarece este şi cea mai scurtă. Duce în Brazilia, prin Matto Grosso. Dar are un neajuns. Trebuie să traversăm Rio Paraguay, care este supravegheat de navele fluviale. Cînd se va afla la Asuncion că am fugit, toate forţele militare şi poliţieneşti de pe Rio Paraguay vor fi asmuţite pe urmele noastre. Părerea mea este să încercăm totuşi a treia cale. Dacă nu vom putea trece rîul, vom urca prin pădure spre Bolivia, adică vom adopta ruta a doua. Simplu, nu-i aşa ? Nu rămîne decît să alegeţi calea pe care o veţi socoti mai bună.

Se aşeză pe iarbă, fără să aştepte încuviinţarea lui Charles.

— Să punem chestiunea la vot, propuse Charles. Nu se încumeta să ia singur hotărîrea. Să începem cu cel mai tînăr.

Secretarul Ronald Toynbee şi George Sedley, al treilea ofiţer, aveau aceeaşi vîrstă. Douăzeci şi trei de ani. Charles dădu cuvîntul — în ordine alfabetică — lui George Serpley.

Sedley nu şovăi. Adoptă opinia lui Gallegos. Repetă în sprijinul votului său argumentele mulatrului.

Cînd îi veni rîndul să vorbească, Toynbee transpiră, se bîlbîi, reuşind anevoie să se facă înţeles. Alese soluţia antevorbitorilor.

Toţi cei prezenţi se pronunţară pe rînd în sprijinul tezei lui Gallegos. Pemberton prefera să aibă un ţap ispăşi-

tor, în cazul că tentativa de trecere frauduloasă a frontierei ar fi eşuat.

Charles luă cel din urmă cuvîntul.

— *Señor* Gallegos, rosti el cu solemnitate, îţi încredinţez soarta noastră. Ţi-ai asumat o mare răspundere. Vei avea de înfruntat dificultăţi mari. Vom lupta cu toţii, umăr la umăr, spre a le învinge. Îţi urez succes.

Gallegos înclină din cap.

— Mulţumesc. Succesul meu va fi şi al dumneavoastră.

Marcia ascultase de departe discuţiile. Nu o înspăimîntau primejdiile. Se pregătise sufleteşte să le facă faţă. Le-ar fi acceptat cu seninătate, dacă nu ar fi îndurerat-o suferinţele lui Jeremiah.

Convoiul se puse în mişcare. Ronald Toynbee călărea un catîr blînd. Lipsa lui de experienţă îl făcea să resimtă amplificat legănările impuse de mersul animalului. Ar fi umblat pe jos, însă era îngrozit de şerpi. Brancarda lui Jeremiah îi atrăgea ca un magnet privirile. Se străduia zadarnic să o evite.

Seara, pe la cinci, ajunseră la un pîrîiaş minuscul care susura printre ierburi. Apa era rece şi gustoasă.

— Mă tem că Gallegos este un alarmist, vorbi Toynbee lui Sedley. După cîteva ore de mers am şi dat peste un izvor.

Sedley ridică din umeri.

— Nu mă pot pronunţa.

Toynbee îşi umflă temerar pieptul.

— Ascultă-mă pe mine, Gallegos e un fricos.

O dată cu apusul soarelui, poposiră într-o pajişte largă, înconjurată de coloanele drepte ale copacilor. Servitorii negri, ajutaţi de Esteban şi Ciro, precum şi de cîţiva indigeni dezgheţaţi, instalară tabăra de noapte. Gallegos interzisese să se aprindă focul.

— E încă lumină. Coloanele de fum ne-ar putea trăda. N-aş crede că oamenii lui Francia au şi pornit pe urmele noastre. Nu trebuie totuşi să lăsăm nimic la voia întîmplării. Ne vom mulţumi cu hrană rece şi cu apă proaspătă, ceea ce reprezintă un dar dumnezeiesc în Chaco.

Abia după ce se întunecă de-a binelea, Gallegos îngădui să se aprindă cîteva focuri mici, pentru izgonirea animalelor sălbatice.

— Cine vrea, poate să-şi încălzească ceva de mîncare. Stabili sentinelele care aveau să facă de pază. Măsura era necesară, căci se aflau încă aproape de rîu. După ce inspectă tabăra, se instală lîngă trunchiul unui copac centenar, se înfăşură în *poncho*-ul lui şi adormi pe dată.

Americanii se adăposteau în corturi. Toynbee, Burton şi Pemberton ocupau primul cort, ofiţerii — pe al doilea. Ultimul şi cel mai încăpător, era rezervat lui Charles şi Marciei. Servitorii — femei şi bărbaţi — aveau să doarmă sub stele, în aceleaşi condiţii cu indigenii.

Toynbee era posomorît. Înainte de culcare se spălase conştiincios de la brîu în sus şi pe picioare. Gallegos îl observase aspru.

— Economie de apă, *Señor* Toynbee. Cînd n-ai s-o mai ai, ai s-o cauţi cu limba scoasă...

Vulgaritatea expresiei îl uluise pe secretar. Nu era deprins să i se vorbească în acest chip.

— Burdufurile sînt pline cu apă, ripostase el.

— Apa trebuie să ajungă şi oamenilor, şi animalelor. Nu se ştie cînd vom mai găsi alt izvor.

Toynbee îi întoarse spatele şi intrase în cort.

— Nu m-ar mira dacă mi-ar cere să nu mă mai bărbieresc. Un om civilizat trebuie să fie proaspăt ras în orice împrejurare, nu-i aşa ? se adresă el consilierului, care-şi aşternea tocmai păturile.

— Mai bine un bărbos viu decît ras proaspăt dar mort de sete, replică Burton, închizîndu-i gura.

Pemberton nu rostea un cuvînt. Şedea gînditor, pe pătura lui, aşternută pe pămînt şi îşi sprijinea obrajii în palme.

Toynbee îşi puse cămaşa de noapte şi îşi trase o scufă pe cap. Se vîrî între paturi. Pămîntul tare, nivelat aproximativ, îi maltrata corpul deprins cu saltele moi şi cearşafuri de olandă.

— Măcar să fi avut cîte un pat de campanie, izbucni el.

Burton deschise enervat ochii.

— Cine ar fi prevăzut că vom fi nevoiţi să pornim în expediţie prin Chaco ? Ai fi preferat să dormi comod în

patul dumitale de la San Martin ? Ştii ceva ? Întoarce-te la Asuncion. Gallegos va găsi un indigen care să te călăuzească pînă acolo.

Toynbee suflă greu. Se abţinu să riposteze. Era mîniat pe Burton. Pe Gallegos, pe Francia, pe pădure, pe pămîntul zgrunţuros care-i îmboldea coastele. Se compătimea fiindcă avusese ghinionul să cadă în mijlocul unor oameni egoişti, răi şi mai ales incapabili să-i înţeleagă durerile şi nevoile.

Aţipi la lumina felinarului, pe care refuzase să-l stingă. Deodată se trezi. În tabără domnea liniştea. Auzi nechezatul unui catîr. Alt catîr îi răspunse. Auzi şi un fîlfîit de aripi. Se gîndi la vampirii care — în miez de noapte — sug sîngele oamenilor şi al animalelor. N-ar fi putut spune cît timp dormise. Îi fugise somnul. Stătea cu ochii deschişi şi se uita la smocul de iarbă din faţa nasului. Flăcăruia plăpîndă a felinarului poleia iarba, proiectînd pe pămînt firele gracile.

„Cine ar fi crezut că voi ajunge să dorm pe o pătură în inima pădurii !" reflectă el mohorît.

Sub buza de jos a foii de cort văzu un ghem de lînă neagră, pufoasă.

„Cum dracu o fi ajuns ghemul ăsta aici ? se întrebă el. Să-l fi pierdut subretele patroanei ?"

Toynbee clipi des, apoi căscă ochii. Ghemul — aflat la cîteva palme de obrazul său — părea să se miște. Da, da, se mişca. Se apropia încet. Deodată Toynbee simţi că i se încrînceneză pielea. Din ghemul pufos ieşiră două antene care se agitară. O frică dementă i se vîrî în suflet. Opt picioare păroase se mişcau sub pîntecele pufos al ghemului. Toynbee paralizase. Se uită hipnotizat la păianjen imens şi negru, care-l fixa cu ochii lui rotunzi. Această încrucişare de priviri dură o secundă sau un secol. Deodată, un şoc electric se descărcă în fiinţa lui Toynbee, aruncîndu-l în picioare. Nici nu simţi cînd se lovi cu capul de braţul care susţinea creasta cortului. Apucă spasmodic felinarul şi îl aruncă în ghemul negru, care se trase înapoi.

Răcnetul secretarului trezi din somn întreaga tabără. Femeile, cu excepţia Marciei, începură să chirăie, catîrii să necheze şi să zvîrle din copite. În cădere, felinarul se stinse.

Burton și Pemberton săriră în picioare. Împanicați, bîjbîiau prin întuneric, lovindu-se unul de celălalt.

Gallegos apăru cu un felinar într-o mînă și cu o armă în cealaltă.

— Ce s-a întîmplat ? se răsti el cînd văzu agitația din cort.

— Acolo... acolo... bîigui Toynbee, arătînd spre ghemul negru și păros, care își încleștа și își descleștа picioarele subțiri și păroase. Felinarul aruncat cu putere îi plesnise pîntecele.

— Ce naiba ți-a mai venit... urlă Burton...

Deodată privirile îi căzură asupra ghemului, care se zbătea să scape din strînsoarea morții. Înlemni. Și Gallegos văzuse ghemul păros și negru. Lui Toynbee îi tremura bărbia. Era în pragul unei crize de nervi.

— Ce e acolo? bolborosi Burton.

— O tarantulă, rosti încet Gallegos. Ai scăpat ușor, *Señor* Toynbee.

— Am scăpat ușor toți trei, reuși să îngăime Burton.

Pemberton se uita cu frică și greață la păianjenul imens.

— Cine l-a omorît ?

— Eu..., bîigui Toynbee.

— Să-i fie țărîna ușoară, zise Pemberton.

Gluma lui ieftină nu avu efect. În jurul cortului se adunase toată lumea. Și santinelele...

— Mr. Toynbee, felicitări pentru prezența dumitale de spirit, zise Burton.

— În noaptea asta, unul dintre dumneavoastră s-a născut a doua oară, zise Gallegos. Mă duc la culcare. Faceți și voi la fel, le vorbi el celor din jur. Mîine de dimineață trebuie să ne trezim devreme.

Convoiul înainta în șir indian, șerpuind printre copacii atît de înalți și de viguroși, încît păreau să sprijine cerul. Catîrii ocoleau instinctiv hățișurile, ciulind urechile ori de cîte ori simțeau prezența unor viețuitoare ascunse vederii, dar primejdioase prin însăși existența lor.

Căpitanul Knowles încetini mersul catîrului său, lăsînd să fie ajuns din urmă de Snyder. Călăreau acum scară la scară.

— Mă întreb cîteodată dacă Gallegos nu este un bandit, care ne-a atras în cursă spre a ne ataca şi jefui la momentul ales de el. Zelul lui mă surprinde. Ştie că avem asupra noastră mulţi bani. Am împărtăşit temerile mele patronului, dar mi-a rîs în nas. „Ţi-e frică de stafii, Knowles, mi-a spus el. Nu-ţi lăsa închipuirea să o ia razna."

— Gallegos nu-mi face impresia unui bandit, zise Snyder. N-aş putea spune acelaşi lucru despre cei doi chiori. Esteban şi Ciro au mutre de briganzi.

— Esteban şi Ciro sînt oamenii lui Gallegos. Dacă îi pui la socoteală şi pe cei douăzeci de indieni, constaţi cît de inferiori sîntem numeric. Şaşe albi. Dumneata, eu, Mr. Sunderland, inspectorul Burton şi Owen Pemberton. Pe Toynbee nu ne putem bizui. E un fricos. Nici servitorii negri nu sînt mai de nădejde.

— Toynbee a ştiut să se descurce noaptea trecută...

— Întîmplarea, Mr. Snyder. Întîmplarea.

— Cred că Mrs. Sunderland nu s-ar codi să pună mîna pe armă. Este o femeie şi jumătate.

Căpitanul Knowles clătină dubitativ din cap.

— Să presupunem că am reuşi să dejucăm atacul şi că i-am izgoni pe banditi. Cum ne-am descurca mai departe ? Singuri, în mijlocul pădurii. Fără călăuze...

Snyder mîngîie grumazul catîrului.

— Nu e dracul atît de negru, *Sir*.

— Am formulat o simplă ipoteză, Mr. Snyder.

— Ce aer curat ! exclamă secundul, aspirînd miresmele pădurii. Am crezut că o să avem mai mult de pătimit. Cu excepţia lui Jeremiah, lucrurile par să meargă bine.

— Prea bine, zise căpitanul Knowles. Pe mine instinctul nu mă înşală.

Snydner nu răspunse. „Nervii căpitanului încep să-l lase, reflectă el. Are dreptate Mr. Sunderland. Căpitanul se teme de stafii."

— Aş vrea să fiu profet mincinos, zise Knowles. Ah, iată şi pe Mrs. Sunderland. Se îndreaptă spre noi. Bună dimineaţa, Mrs. Sunderland.

Marcia înclină drăgălaş capul. Îşi struni catîrul, plasîndu-se în stînga lui Knowles. Snyder rămas cu cîţiva

paşi în urmă. Trei catîri in front n-ar fi încăput pe pista îngustă.

— Mă îngrijorează starea lui Jeremiah, Mr Knowles, spuse ea. I s-a umflat piciorul, sau ceea ce a mai rămas din el. Rănile îl supurează. Bietul om, are dureri atroce. foarte gravă. Acum o oră am stat de vorbă cu Gallegos.

— Ştiu, zise Knowles. Starea lui Jeremiah e gravă. Se teme că va fi nevoit să-i amputeze piciorul.

Maricia îşi aduse mîna la gură.

— Cine are să facă operaţia aceasta? Nu avem nici un medic printre noi.

— Gallegos mi-a spus că are noţiuni de chirurgie. În pustietăţile acestea, zicea el, unde nu ai nici medici, nici preoţi la îndemînă, trebuie să te pricepi la toate. Să amputezi un picior, la nevoie să reciţi şi slujba morţilor.

Marcia se înfioră.

— E sinistru ce-mi spui, Mr. Knowles.

Căpitanul făcu un gest de neputinţă.

— N-aş vrea să vă înspăimînt, Mrs. Sunderland. Cînd ne-am angajat în această aventură, ştiam că drumul nu va fi presărat cu roze.

Marcia zîmbi.

— Sînt curajoasă, Mr. Knowles.

— Ştiu. De aceea vă vorbesc deschis. Un om prevenit face cît doi. Dacă nu mă înşel, e un proverb francez.

Marcia aruncă o privire circulară.

— Pădurea e atît de frumoasă ! Cerul — atît de senin ! Atmosfera — atît de pură!

— Acelaşi lucru îl spune şi Snyder. Dar Snyder e un poet. Şi în situaţia noastră trebuie să lăsăm poezia la o parte şi să fim realişti.

Marcia începu să rîdă. O amuzau giumbuşlucurile maimuţelor care se hîrjoneau, sărind din copac în copac.

— Ce drăguţe sînt, Mr. Knowles ? Am impresia că ne însoţesc.

— Le dispune, probabil, prezenţa noastră, aşa cum pe noi ne dispune veselia lor.

— Mă înapoiez la Jeremiah, zise Marcia.

Salută cu mîna, apoi se îndreptă în trap spre coada convoiului.

Se alătură brancardei lui Jeremiah. Livid, cu ochii spre cer, frămîntîndu-şi buzele uscate, sevitorul gemea. Închidea pleoapele, apoi le deschidea şi privea coroanele stufoase ale copacilor care defilau pe deasupra lui. Musculiţe i se aşezau în colţul ochilor şi al gurii.

Marcia le izgonea, fluturînd deasupra chipului lui Jeremiah un evantai improvizat din frunze de palmier. Musculiţele se îndepărtau o clipă, apoi reveneau cu o tenacitate exasperantă. Mîinile lui Jeremiah stăteau desfăcute pe marginile brancardei. Uneori degetele i se închirceau, oglindind durerile care îi străpungeau ca nişte cuţite piciorul.

Mişcă din buze.

— Apă...

Marcia făcu un semn indianului care umbla pe jos, ţinînd de căpăstru catîrul de la capul brancardei. Strunit, tandemul de catîri se opri. Marcia luă de la oblîncul şelei o ploscă. Se înclină asupra lui Jeremiah şi îi dădu de băut. Servitorul înghiţi puţină apă. Mulţumi din ochi. Apoi apa prinse a i se scurge prin colţul gurii în jos, pe obrazul pămîntiu. Marcia prinse plosca la oblîncul şelei. Catîrii porniră la drum. Jeremiah închise ochii. O durere cumplită îl săgetă, făcîndu-l să-şi înfigă dinţii în buzele crăpate de fierbinţeală...

Toată dimineaţa Marcia nu se îndepărtă de Jeremiah. Kitty, prima subretă, o urma călare, spre a o servi la nevoie. În timpul popasului de prînz, Charles veni să se intereseze de starea servitorului. Sosi şi Gallegos. Dădu cu grijă la o parte feşele improvizate dintr-o cămaşă de olandă ruptă fîşii. Tot piciorul era o rană deschisă, purulentă, care mirosea îngrozitor. Roiuri de musculiţe se abătură asupra cărnurilor intrate în putrefacţie.

Charles aruncă lui Gallegos o privire întrebătoare. Gallegos acoperi piciorul negrului. Făcu un semn lui Charles, poftindu-l mutează să se îndepărteze împreună de brancardă. Cînd ajunseră la o oarecare distanţă, spre a nu fi auziţi de Jeremiah, Gallegos îşi dădu verdictul.

— Va trebui să-i tăiem piciorul.

Charles se cutremură.

— Nu există altă soluție ?

— Nu.

— Și cine are să i-l taie ?

— Eu.

Charles înclină fruntea.

— Jeremiah e un servitor bun.

— Știu. Și *Señora* Sunderland îl prețuiește. Încerc să-l salvez.

— Ce șanse are ?

Gallegos înălță din umeri.

— Depinde de organism. După amputare i-ar trebui odihnă. Altfel riscă o hemoragie mortală. Nu ne putem îngădui un popas prea lung. Știți de ce.

— Trebuie să acceptăm totuși acest risc, se auzi vocea Marciei.

Se apropiase de cei doi bărbați fără să fie observată și auzise ultimele lor replici.

— E în joc viața unui om, vorbi ea cu hotărîre. Rămînem pe loc cît va fi necesar.

Charles o privi uimit. Nu este deprins cu asemenea limbaj. Marcia îl contrazicea în fața unui străin.

— Marcia ! rosti el cu mustrare în glas.

Marcia își dădu seama că mersese prea departe. Schimbă tactica. Puse mîna pe brațul soțului ei și îl privi calin.

— Te implor, Charles... Știu cît ești de bun...

Charles se uită nehotărît la Marcia, apoi la Gallegos.

— Încearcă să le reziști femeilor, cedă el.

— Sînt convinsă că *Señor* Gallegos va ști să drămuiască timpul astfel încît să nu avem neajunsuri.

Îl flatase și pe mulatru.

— Fie, *Señora* Sunderland, zise el.

La porunca sa. Ciro aduse un *poncho* și o secure. Întinse pătura pe jos. Doi indieni se topiră în pădure. După cîteva minute, se înapoiară cu niște ierburi. Ajutat de patru tineri, Ciro mută cu grijă pe Jeremiah de pe brancardă pe pătura așternută pe pămînt. Jeremiah își rotea înspăimîntat albul ochilor. Nu înțelegea aceste pregătiri. Piciorul îl ustura de parcă ar fi fost ținut deasupra unei flăcări.

Gallegos apropie de gura negrului o sticlă cu rachiu.

— Bea, îl îndemnă el are să-ţi facă bine.

Jeremiah întoarse capul. La un semn al lui Gallegos, Ciro se plecă asupra negrului. Cu o mînă îi apucă bărbia, iar cu cealaltă îl prinse de creştetul capului. Apăsîndu-i cu forţa fălcile, reuşi să-i descleştească gura, îngăduind lui Gallegos să-i toarne pe gît o cantitate de rachiu. Jeremiah tuşi, gemu, se zbătu, dar înghiţi băutura.

Un indian aprinsese o torţă.

Galegos îndepărtă ultimele fîşii de pînză care mai acopereau piciorul. Cărnurile sfîrtecate se înnegriseră.

Se adunaseră mulţi oameni. Şi albi, şi indieni, şi negri. Toţi urmăreau cu emoţie pregătirile lui Gallegos.

Cei patru indieni tineri îl înşfăcară pe Jeremiah de mîini şi de picioare. Jeremiah era atît de slăbit încît n-ar fi fost în stare să reziste nici la doi oameni.

Gallegos luă securea din mîna lui Ciro, se lăsă într-un genunchi şi cu o lovitură scurtă, secţionă piciorul lui Jeremiah, cam la două palme deasupra genunchiului. Privitorii scoaseră o exclamaţie. Din ciot, sîngele ţîşni cu forţă ca dintr-o fîntînă. Gallegos nu se lăsă impresionat de urletele lui Jeremiah. Calm, dar cu iuţeală, apucă torţa adusă în grabă de indian şi aplică fără menajamente capătul aprins pe rană. Carnea sfîrîi, împrăştiind un miros pătrunzător, greţos de grăsime arsă. Cînd îndepărtă torţa, sîngele încetase să mai curgă. Gallegos puse pe rană cîteva ierburi, din cele aduse din pădure. Înfăşură apoi ciotul cu nişte feşe de pînză albă, curată.

Gallegos se ridică în picioare. Se uită la Jeremiah, care îşi pierduse cunoştinţa, şi se şterse de sînge şi de funingine pe o batistă cu romburi albastre.

— Să nădăjduim că are să scape, vorbi el, fără să se adreseze cuiva anume.

Marcia îşi lipise fruntea de trunchiul unui copac. Îi venea să vomeze.

— Cînd îşi va reveni, să-i dai puţin *maté*, porunci el unui indian. Mă duc şi eu să mănînc. Dacă se trezeşte din leşin şi cere ceva, să mă chemi.

Se îndreptă agale, fluierînd un fandango. Charles îl urmări cu privirea. Îi plăceau oamenii de acest calibru.

Securea zăcea în țărînă, alături de Jeremiah. Ciro o luă și o șterse cu un șomoiog de iarbă. Plecă apoi după șeful său...

Noaptea cuprinsese cerul și pămîntrul. Asupra pădurii se lăsase acea liniște adîncă, grea, tipică pădurilor tropicale. Nu era liniștea unei străzi pustii, nici liniștea unui deșert cu dune de nisip ce unduiesc în zare ; nu era liniștea unui cimitir cu licăriri de candele, ori liniștea de pe un vîrf de munte. Era o tăcere bizară, care te înfiora. O tăcere de catifea, o tăcere înșelătoare. Așteptai parcă să o tulbure răgetul unui jaguar, foșnetul ierbii strivită sub șerpuirile unui anaconda, fîlfîielile vampirilor dornici de sînge proaspăt, sau țipătul sinistru al bufnițelor. Luna, rotundă, argintie, poleia culmile copacilor. Raze aventuroase se strecurau ici, colo prin frunziș, mîngîind cîte un petic de țărînă, sau un smoc de iarbă, un gîndac minuscul sau o gîză zburdalnică.

Nici noaptea musculițele nu-și găseau astîmpărul. Se abăteau asupra oamenilor cu mai multă curiozitate și înverșunare decît în amiaza mare. Numai acei care avuseseră prevederea să se protejeze sub valurile diafane ale musticarelor aveau răgazul să doarmă fără a fi incomodați.

Toynbee și Sedley stăteau în jurul unui foc și vorbeau în șoaptă, de parcă s-ar fi temut că pădurea trage cu urechea.

— Stăm aici de trei zile, zise Toynbee. Pentru Jeremiah... N-am nimic cu bietul om. Dar să ne punem cu toții viața în primejdie, pentru el îmi pare exagerat...

Deodată puse mîna pe brațul lui Sedley.

— Uite colo !... A luat foc pădurea ! Ies scîntei.

Sedley tresări. Își îndreptă privirile spre hățișul arătat de Toynbee.

— Adevărat !... Sar scîntei !... Să dăm alarma ?

Toynbee începu să strige :

— Foc ! Foc !

În tabără se stîrni tumult. Oamenii somnoroși ieșeau de sub pături. Catîrii prinseră să se agite. Esteban se materializă din beznă.

— Unde arde, *Señor* Toynbee ?

Apărură și Gallegos, și Charles, și Pemberton, și Ciro...

— Acolo, în hățișuri !

Esteban izbucni în rîs. Rîdea cu atîta poftă, încît se ținea de pîntece. Toynbee îl privi scandalizat.

— Licurici, *Señor* Toynbee, explică Gallegos zîmbind. Roiuri de licurici.

Charles socoti necesar să repare gafa secretarului său. Albilor nu le era permis să se facă ridicol în fața oamenilor de culoare.

— Iluzie optică, zise el. Ochii obosiți de multă lectură joacă uneori feste.

Gallegos era un diplomat înnăscut.

— Cunosc fenomenul, încuviință el. Oricui i se poate întîmpla.

Se retrase laolaltă cu Esteban.

Charles se încruntă la Toynbee, care stătea umil, cu capul aplecat.

— Te-ai făcut de rîs, Toynbee.

Secretarul bîigui confuz.

— Nervii, *Sir*. M-au lăsat nervii.

Sedley interveni în ajutorul său.

— Așteptarea ne uzează pe toți, *Sir*. Amenințarea care plutește asupra noastră...

— În zori plecăm, Pemberton. S-a hotărît acest lucru. Vom încerca să trecem în Brazilia.

Charles tuși, apoi se îndepărtă urmat de Pemberton. Și el dezaproba inițiativa Marciei de a reține pe loc întregul convoi. Nu se cuvenea să-și manifeste fățiș nemulțumirea. Aparent, trebuia să fie solidar cu soția lui.

— Femeia aceasta a reușit să-l încalece, zise Sedley după ce rămase cu Toynbee. Cine-ar fi crezut ! Haidem la culcare...

Convoiul se urni în zori. Cerul rozaliu se decolora cîștigînd în luminozitate. Soarele se cățăra spre zenit, revărsînd arșiță asupra pădurii. Văzduhul se albise ca plumbul topit. Nici umbra copacilor nu mai folosea. Sub frunzișul verde plutea o pîclă alburie, fierbinte. Oamenii nădușeau ca într-o baie de aburi uscați. Pe toți îi chinuia setea. Apa pierdută prin transpirație cerea a fi înlocuită. Și cu cît beau mai mult, cu atît sporea transpirația.

Gallegos nu raţionase apa. Nu aveau a se teme de lipsa ei atîta vreme cît mergeau paralel cu rîul. Chiar dacă Rio Paraguay era brăzdat de navele militare ale lui Francia, aprovizionarea cu apă se putea face noaptea.

În timpul poposului de prînz, Gallegos împărtăşi planul său lui Charles, lui Pemberton şi lui Knowles.

— Mîine seară vom încerca să trecem în Brazilia. Operaţia nu va fi uşoară. Avem nevoie de bărci şi de luntraşi care să ne treacă rîul. La Puerto Palma Chico am oameni. Sper să nu se fi dat încă alarma. Am pierdut trei zile din cauza lui Jeremiah. Totul depinde acum de zelul oamenilor lui Francia. La noapte îl trimit pe Ciro la Puerto Palma Chico. Să pipăie terenul. Dacă domneşte liniştea, va angaja bărci.

— Ar fi bine ca Sedley să-l însoţească, propuse Knowles. Băiatul acesta ştie să se descurce. Va fi de folos lui Ciro.

Scopul nemărturisit al căpitanului era altul. Gallegos şi oamenii săi trebuiau ţinuţi sub observaţie. Pretextul nu-l înşelă pe mulatru. Se prefăcu însă a nu-l fi înţeles.

Cu trei ceasuri înainte de miezul nopţii, Ciro dădu semnalul de plecare. Era însoţit de Sedley şi de doi indieni. Mergeau călări. Gallegos le recomandase să ajungă la Puerto Palma Chico în seara următoare. Dacă lucrurile aveau să se desfăşoare potrivit planului, Sedley urma să se înapoieze spre a da de veste lui Gallegos că putea dirija convoiul pe rîu.

Ciro îşi calculă bine timpul. Sosi la Puerto Palma Chico la termenul fixat de Gallegos. Puerto Palma Chico era o aglomerare de vreo trei sute de case, dominate de o biserică imensă, disproporţionată faţă de dimensiunile liliputane ale tîrgului. Căpitănia portului era instalată într-o clădire pompoasă. Trecerea timpului şi neglijenţa funcţionarilor o adusese într-o stare de ruină avansată. Ruperea legăturilor cu exteriorul tăiase avîntul acestui orăşel de graniţă, înfloritor altădată, transformîndu-l într-o urbe mucegăită, cu antrepozite goale, cu un comerţ aproape inexistent, cu locuitori intraţi în amorţire. Imbecilizaţi de inacţiune, funcţionarii îşi măcinau plictisul în unica tavernă a portului, jucînd cărţi şi sporovăind cîte în lună şi

în soare. Evitau cu grijă un singur subiect. Treburile politice, lăsate pe seama exclusivă a dictatorului.

Numai marinarii de pe navele militare mai înviorau atmosfera. Tineri, plini de o energie care se cerea cheltuită, cîntau, zburdau, beau, făceau curte femeilor indigene și nevestelor funcționarilor. Datorită acestui motiv se aflau în permanent conflict cu soții ultragiați. Nici marinarii nu erau prea ocupați. Contrabandiștii, extrem de prudenți, foloseau tot felul de stratageme spre a le dejuca vigilența. Traficul de mărfuri prohibite era relativ redus. Drumul lung prin Matto Grosso sporea cheltuielile, micșorînd totodată beneficiile.

Gurile rele pretindeau că Francesco Arrabal, căpitanul portului, n-ar fi fost străin de activitatea contrabandiștilor. Se spunea că îi ținea în curent cu deplasările navelor militare. Cert este că Francesco Arrabal se bucura de o prosperitate invidiată de ceilalți funcționari. Unii încercaseră să-l dea peste cap. Dar nu izbutiseră. Arrabal era șiret ca o nevăstuică. Ignacio Allende, comandantul flotilei militare, era cel mai bun prieten al lui Arrabal. Prietenia lor era cimentată de Angelina, tînăra și îndrăcita soție a căpitanului portului. Arrabal era cu patruzeci de ani mai vîrstnic decît Angelina. Și-o adusese de la Asuncion pentru a-și mai înveseli serile. Monotonia chiolhanurilor de la tavernă începuse să-l apese. Arrabal știa că o soție tînără e mai greu de strunit decît un cal sălbatic. Cînd se însurase cu Angelina, își asumase riscurile unei căsnicii prost asortate. Resemnat cu anticipație la gîndul că va fi înșelat, își zisese că n-ar fi rău să tragă unele foloase de pe urma acestei fatalități. Manevrase astfel încît o încurcase pe Angelina cu impetuosul comandant al flotilei. Situația aceasta îi procura un dublu avantaj. Primo : afla prin Angelina planurile de acțiune ale lui Allende. Secundo : Allende, care era foarte gelos, o silea pe Angelina să-și restrîngă ardoarea amoroasă la soț și la amant, excluzînd participarea altor candidați la farmecele ei.

Terțetul conjugal se bucurase de o conviețuire senină pînă la apariția lui Gallegos la Puerto Palma Chico. Gallegos ducea și atunci o existență dublă. Servea pe Francia, dar își continuă și activitatea subterană de contrabandist.

„El Supremo" îi încredinţase misiunea de a inspecta forturile din zona de nord a lui Rio Paraguay, în vederea stabilirii unor măsuri eficiente care să ducă la stăvilirea contrabandei. Alegerea lui „El Supremo" fusese rău inspirată. Trimisese un lup în mijlocul stînei de oi. La Puerto Palma Chico, Gallegos şi Francesco Arrabal ajunseseră curînd la un acord perfect. Gallegos reuşise să ia tot atît de repede cu asalt şi fortăreaţa Angelinei, în ciuda rezistenţei îndîrjite a comandantului flotei. Bătălia se mutase din alcov pe „cîmpul de onoare". Gallegos şi Allende se întîlniseră înarmaţi cu pistoale, pe un teren proaspăt defrişat din preajma portului. Comandantul flotilei se alesese cu umărul străpuns de un glonţ şi cu pierderea Angelinei, căzută în braţele învingătorului.

Francesco Arrabal se prefăcuse a nu şti nimic despre aceste frămîntări. Îl acceptase pe Gallegos fiindcă era omul lui „El Supremo". Prietenia dintre căpitanul portului şi comandantul flotilei nu se curmase. Allende preferase să rămînă în raporturi bune cu soţul Angelinei, fiindcă spera să-şi redobîndească într-o zi poziţia uzurpată de Gallegos. Tenacitatea e în general răsplătită. Allende avea să reocupe fortăreaţa pierdută, dar nu prin strădaniile sale, ci printr-un complex de împrejurări străine de persoana lui.

În timp ce Gallegos îşi depănă amorul cu Angelina, sub privirile fals paterne ale lui Arrabal, sosise la Puerto Palma Chico un nou şef al vămii. Postul era o sinecură de vreme ce frontiera rămînea ermetic închisă. Sosirea şefului vămii constituia un eveniment menit să tulbure monotonia tîrguşorului. Omul acesta avea reputaţia unui pasionat jucător de cărţi, calitate foarte apreciată la Puerta Palma Chico, iar soţia lui era foarte tînără şi seducătoare. Mai tînără şi mai seducătoare chiar decît Angelina. Gallegos nu era un statornic. Nevasta şefului vămii îi cucerise inima. Şi cum şeful vămii îşi petrecea nopţile în jurul meselor de joc, Gallegos găsise cu cale să şi le petreacă în compania soţiei neglijate.

Angelina aflase chiar de la Allende de trădarea lui Gallegos. Amorul ei propriu suferise cumplit. Se răzbunase primind iarăşi în alcovul ei pe comandantul flotilei. Din

momentul acela, Angelina devenise cel mai înverşunat duşman al lui Gallegos. Căpitanul portului acceptase fără comentarii revenirea la vechea formaţie triunghiulară. Păstrase, bineînţeles, relaţii cordiale cu Gallegos. Afacerile sînt afaceri, indiferent de complicaţiile sentimentale.

Aventura părea să se fi terminat, cu atît mai mult cu cît Gallegos avea să fie rechemat la Asuncion, pentru a i se încredinţa o nouă şi delicată misiune. Supravegherea lui Charles Sunderland, reţinut în Paraguay din porunca lui „El Supremo".

Unii spun că împrejurările aparent mărunte sînt susceptibile să influenţeze evenimente mari. Napoleon a pierdut bătălia de la Waterloo datorită unui şanţ adînc care l-a împiedicat pe Grouchy să intervină în timp util în sprijinul mareşalului Ney. Nasul Cleopatrei a determinat o schimbare fundamentală în cariera marelui Julius Caesar şi în evoluţia politică a Romei. O mantilă de catifea aruncată în chip de covor, de Walter Reeleigh sub picioarele reginei Elisabeta I a Angliei a dus la ruinarea comerţului Spaniei cu coloniile de peste mări de către corsarii Albionului, învestiţi cu puteri speciale de către Coroana britanică. Dezamăgirea amoroasă a Angelinei avea să răstoarne planurile bine calculate ale lui Gallegos.

Ciro sosi la Puerto Palma Chico după apusul soarelui. Avusese grijă să lase pe Sedley şi pe cei doi indieni afară din oraş, spre a-şi acoperi la nevoie retragerea. Sedley înţelesese că prezenţa sa în oraş ar fi stîrnit bănuieli. Ciro se înfăţişa singur la locuinţa lui Francesco Arrabal. Căpitanul portului nu rupsese relaţiile de afaceri cu Gallegos. Propunerea acestuia de a facilita trecerea în Brazilia a lui Charles Sunderland găsi un ecou favorabil în sufletul lui Arrabal, cu atît mai mult cu cît recompensa făgăduită era considerabilă. Cu banii aceştia, căpitanul portului s-ar fi putut retrage în Brazilia, unde să trăiască în huzur pînă la adînci bătrîneţe. Misiunea lui n-ar fi fost grea. Gallegos îşi propusese să traverseze Rio Paraguay pe la punctul San Pietro. Arrabal trebuia să creeze o diversiune trimiţînd flotila într-altă zonă, sub pretextul că deţinea informaţii potrivit cărora contrabandiştii in-

tenționau să execute o operație de mare amploare la sud pe Puerto Palma Chico.

Arrabel acceptă deci propunerea lui Gallegos. Ciro trecu apoi pe la locuința lui Evaristo Suarez, unul dintre căpeteniile contrabandiștilor de pe Rio Paraguay și omul de încredere al lui Gallegos. Suarez făgădui să se înfățișeze cu bărcile sale la punctul San Pietro, în noaptea de sîmbătă spre duminică. Ciro, Sedley și cei doi indieni făcură drumul întors spre tabără. Puteau raporta îndeplinirea cu succes a misiunii.

Din nenorocire, convorbirea dintre Ciro și Francesco Arrabel fusese auzită de Angelina, care se afla întîmplător în camera alăturată. Trăsese cu urechea la gaura cheii, fiindcă o intrigase tainica vizită a lui Ciro.

Căpitanul portului nu se ferea de soția sa. Întotdeauna văzuse în ea o aliată. Dar în cazul acesta își făcuse un calcul greșit. Angelina îl ura pe Gallegos. Abia aștepta să se răzbune. Și prilejul era minunat. Din discuțiile soțului ei cu Allende, ea aflase de fuga lui Charles Sunderland și de rolul jucat de Gallegos în această afacere. O navă militară acostase la San Martin în afara orarului oficial, și anume cu două zile înainte de termenul prevăzut de mulatru. Se dăduse imediat alarma. De la Asuncion sosiseră porunci severe. Charles Sunderland și Gallegos trebuiau capturați cu orice preț. Mateloții de pe „Esperanza", descoperiți tot de o navă militară, dăduse de veste autorităților că Gallegos își continuase drumul pe uscat. O urmărire prin Chaco avea puțini sorți de izbîndă. Fură întărite însă unitățile care asigurau paza pe Rio Paraguay, în zona de graniță cu Brazilia, deoarece era de presupus că pe acolo vor încerca fugarii să treacă în țara vecină.

Angelina știa toate aceste lucruri și mai știa că „El Supremo" făgăduise o mare recompensă celor care-i vor prinde pe nord-americani. Dacă dezvăluia lui Allende demersurile lui Ciro la Puerto Palma Chico, își compromitea soțul. Perspectiva aceasta îi trezi la început remușcările. Cînd Allende veni să-i facă vizita cotidiană — în absența lui Arrabal, plecat la joc de cărți — renunță la ultimele ei scrupule și dădu totul învileag. Comandantul escadrilei

ascultă destăinuirile ei uluit şi neîncrezător, apoi scandalizat şi gata să intre în acţiune.

Într-o tiradă plină de sentiment, Angelina îi destăinui că a hotărît să renunţe la soţul ei pentru a-şi uni soarta cu a lui. Răcorit oarecum de această declaraţie — căci era un burlac convins — Allende îi făgădui totul, făcîndu-şi bineînţeles rezerve mintale. La sfîrşit o rugă să păstreze taina, spre a-i îngădui lui să prindă dintr-o singură aruncătură de plasă şi pe Gallegos, şi pe Charles Sunderland, şi pe Francesco Arrabal.

În zorii zilei de vineri, Jeremiah îşi dădu sufletul. În ciuda îngrijirilor şi a ierburilor aplicate pe ciotul piciorului amputat, se stinsese încet ca o lumînare. Cangrena nu putuse fi zăgăzuită. Moartea uşura existenţa supravieţuitorilor. În aceeaşi dimineaţă, caravana porni spre Rio Paraguay. După spusele lui Ciro, reuşita trecerii graniţei era asigurată. Suarez şi Arrabal îşi luaseră angajamente formale. Gallegos era însă prudent. Nu neglija măsurile de prevedere. Ştia că în Paraguay conştiinţele fluctuează după timpuri şi împrejurări. Prietenul de ieri poate fi duşmanul de mîine, şi invers.

Cînd ajunse cam la două mile de Rio Paraguay, împărţi convoiul în două eşaloane. Primul, comandant de Sedley şi călăuzit de Ciro, avea să ia contact cu Evaristo Suarez şi cu oamenii săi. Abia după ce primul eşalon va trece în Brazilia, al doilea eşalon, şi cel mai important, căci cuprindea pe Charles Sunderland şi pe soţia sa, avea să se deplaseze spre Rio Paraguay.

Sedley şi Ciro jucau rolul unor cobai. Gallegos tatona prin el buna credinţă a lui Arrabal şi a lui Suarez. Dacă primul detaşament va fi atacat, al doilea detaşament va face stînga împrejur şi se va îndrepta în marş forţat spre Bolivia. Bineînţeles, nu dezvăluise adevăratele sale gînduri lui Sedley şi lui Ciro. Justificase hotărîrea sa în sensul că grupurile mici puteau traversa mai uşor rîul.

Numai Charles şi Pemberton cunoşteau adevăratul motiv.

În ultimul moment Toynbee îşi exprimă dorinţa să-l însoţească pe prietenul său Sedley. Capriciul lui complica lucrurile. Charles n-ar fi vrut să-l piardă. Toynbee era

un secretar conștiincios și priceput. Spre a nu da de bănuit lui Sedley, își lăsă totuși secretarul să plece.

Sub comanda lui Sedley se mai aflau cinci indieni și doi servitori negri. Detașamentul sosi la San Pietro aproape de miezul nopții. Bărcile lui Suarez așteptau la mal. Ciro intuise gîndurile șefului său. Știa însă că în eventualitatea unor complicații nedorite, s-ar descurca așa cum se mai descurcase și în alte împrejurări. Temerile sale păreau să nu se justifice. Suarez și oamenii săi încărcaseră în bărci sacii cu provizii și baloturile cu diverse ustensile. Barcagii trecuseră la rame. Indienii rămaseseră pe mal, lîngă catîrii care nu puteau fi transportați în Brazilia. Toynbee nu descălecase încă în iarba înaltă pînă la brîu, fiindcă îi era frică de șerpi. Avea de gînd să coboare din șa numai în momentul îmbarcării sale.

Ciro și Suarez se felicitau că totul se desfășura cu bine, cînd, în pădurea din apropiere se auzi un fluierat scurt, urmat de un foșnet suspect prin hățișuri.

— În bărci, repede ! ordonă Suarez, repezindu-se spre prima ambarcațiune.

O salvă de detunături stîrni ecouri în pădure.

Suarez se prăbuși pe plajă cu obrazul în nisip. Sîngele îi umpluse gura. Nu apucă nici să-și facă semnul crucii. Alți trei barcagii, trăsniți de puștile care vărsau foc, încremeniră cu capul plecat pe rame.

— Înapoi, la ai noștri ! zbieră Ciro, aruncîndu-se pe primul catîr.

Uluit, Sedley se uita la mogîldețele negre prăvălite pe nisip. Gloanțele îi șuierau pe la urechi. Alți barcagii căzură. Răcnetul lui Ciro îl readuse la realitate. Se repezi spre catîrii care așteptau la liziera pădurii. Se împiedică de un ciot și căzu pe brînci. Se ridică, reluîndu-și goana. Plaja fusese invadată de oameni care prinseră în clește pe contrabandiștii lui Suarez. Lui Sedley îi bătea frenetic inima. Nu voia să cadă prizonier. Frica îi dădea aripi. Auzi ca prin vis un galop care se îndepărta. Apoi altul. Apucă înfrigurat frîiele unui catîr. Cînd să se arunce în șa, simți o arsură, urmată de o durere cutremurătoare în șira spinării. Văzu un cerc roșu, care se lărgi asemenea

unui lac revărsat peste maluri. Peste lac se lăsă o perdea neagră. Căzu fără suflare în iarba înaltă.

— Dobitocule ! zbieră un glas. L-ai omorît. Albii trebuiau prinşi de vii...*Porca madona !*

Ciro auzi înjurătura. Auzi şi ultimele detunături de pe plajă. Catîrul său alerga iepureşte. Desluşi înaintea lui alt galop. „De nu m-aş zdrobi de vreun copac", gîndi el. Îşi încredinţase soarta catîrului care-l purta prin hăţişuri, despicîndu-le cu pieptul lui mare şi puternic. Se bizuia pe instinctul animalului. În pădurea cufundată în beznă, nu mai desluşi nimic.

Soarele se ridicase sus pe cer, cînd Gallegos află întinderea dezastrului. Ciro, Toynbee şi doi indieni se înapoiară istoviţi în tabără. Soarta lui Sedley, a celor doi servitori negri şi a restului de indieni din primul eşalon le era necunoscută.

— Ridicăm grabnic tabăra ! porunci Gallegos. Suarez sau Arrabal au trădat. Oamenii lui Francia vor porni pe urmele noastre. Nu mai încape îndoială.

Electrizaţi de acest grav eşec, şi albii şi oamenii de culoare începură să se pregătească frenetic de drum. În mai puţin de un sfert de oră convoiul se puse în mişcare.

— Ne adîncim iarăşi în pădure. Nu ne-a mai rămas decît drumul spre Bolivia.

Gallegos se înnegrise de mînie. Îl bănuia mai cu seamă pe Arrabal. Suarez nu încercase niciodată să-l înşele.

Charles, Pemberton, Knowles erau consternaţi. Îi aşteptau încercări grele. Gallegos le vorbise fără menajamente. Numai Burton acceptase calm noua situaţie.

— Dacă îmi este dat să mor rezemat de trunchiul unui copac din Chaco, aşa am să termin, oricît m-aş împotrivi.

Înainte de plecare, Snyder îşi făcuse atent toaleta.

— Nu concep să mă prezint în faţa doamnei cu coasa decît în uniformă de gală şi cu mănuşi albe. Vreau să-i fac o impresie frumoasă. Poate că în lumea de dincolo îmi va hărăzi un loc mai bun.

— Viermii au să ne mănînce pe toţi, zbieră Toynbee, care nu-şi revenise decît în parte după şocul nervos din noaptea trecută. Cu sau fără uniformă de gală, tot acolo ajungem. Şi mai repede decît vă aşteptaţi.

Gallegos detașă o ariergardă cu misiunea de a proteja grosul convoiului, în eventualitatea unei ciocniri cu forțele de urmărire.

— Eu voi comanda ariergarda, zise Gallegos. Abia aștept să curăț cîțiva inși. Numai așa am să mă mai liniștesc.

— Nu ! Dumneata ești necesar aici, interveni Pemberton. Dacă ți se întîmplă ceva, sîntem pierduți.

— Îi aveți pe Ciro, pe Esteban. Sînt tot atît de prețioși ca și mine.

Charles îl bătu pe umăr.

— *Señor* Gallegos, Pemberton are dreptate. Nu ne putem lipsi de prezența dumitale.

— Trec eu la comanda ariergardei, se oferi Pemberton.

— Lăsați treaba aceasta pe seama mea, zise Snyder. Războiul din '812 l-am făcut într-o unitate de infanterie. Voluntar. Știu să mă lupt și pe uscat, nu numai pe mare.

— Vom face cu schimbul, Mr. Snyder, stărui Pemberton.

Toynbee îi privea cu milă. Se certau care să moară mai întîi. Smintiții. El, Ronald Toynbee, nu voia să-și încheie existența ca un imbecil, în pădurile din Chaco. Hm ! Culmea ar fi ca tocmai el să moară și ceilalți să scape teferi.

Gallegos scurtă popasul de prînz.

— Nu voi fi liniștit decît în momentul în care voi ști că între noi și Rio Paraguay se află cel puțin o sută de mile. Pînă acum n-am parcurs nici un sfert din această distanță.

Căldura copleșitoare amorțise firea. Și maimuțele renunțaseră la joacă. Un stol de papagali cu penaje multicolore se așezaseră într-un copac rotat, asemenea unor grotești podoabe de Crăciun.

Convoiul se urni fără întîrziere. Esteban rămăsese în ariergardă cu Snyder. Gallegos îl trimisese pe Ciro înainte, în fruntea unui detașament de eclerori.

Charles era satisfăcut de eficiența lui Gallegos. Mulatrul acesta putea fi găsit oriunde prezența sa era necesară.

— Dacă păstrăm ritmul acesta, cred că vom ajunge la poalele Anzilor în maximum douăzeci de zile, spuse Charles.

Gallegos își plimbă palma peste barba țepoasă,

— Dacă am ajunge în douăzeci de săptămîni aş fi fericit. Dacă am stăpîni zborul păsărilor s-ar schimba lucrurile. Nu calculaţi depărtările după hartă. Mersul în linie dreaptă e posibil numai în teorie. Pădurea nu-ţi îngăduie s-o străbaţi oricum şi oriunde. Trebuie să ţii seamă de toanele ei, de accidentele de teren, de pistele cele mai potrivite, care adeseori nu sînt cele mai scurte.

Cei doi bărbaţi călăreau în capul convoiului, scară lîngă scară.

— Nu pot întîrzia prea mult, zise Charles. Am treburi în Statele Unite.

Gallegos suspină.

— Va trebui să le daţi uitării o vreme.

Cu un bobîrnac, Charles îşi împinse pălăria pe ceafă. I se înfierbîntase ţeasta. Şiroaie de năduşeală i se prelingeau pe lîngă urechi, pe gît, pe ceafă.

— Trebuie să faci imposibilul, *Señor* Gallegos, ca să ajungem mai repede. *Signora* Sunderland nu va suporta o călătorie prea lungă în aceste condiţii vitrege.

Gallegos rupse o frunză de pe ramura joasă a unui copac.

— *Señor* Sunderland, în Chaco timpul n-are valoare. Trebuie să vă învăţaţi cu gîndul ăsta. Doi spanioli au străbătut zece mile de pădure în trei săptămîni. Erau ultimii supravieţuitori ai unei expediţii care la plecare numărase treizeci de oameni. Majoritatea au murit de sete. Unii au înnebunit. Au ajuns să-şi soarbă sîngele. Vă închipuiţi că n-au reuşit să-şi astîmpere setea.

— Vrei să ne înspăimînţi, *Señor* Gallegos ?

Mulatrul nu-i răspunse. Îşi oprise catîrul şi asculta cu încordare. Se opri şi Charles.

— Ce-ai auzit ? întrebă el.

— Ssst ! îi făcu Gallegos semn, ducînd degetul arătător la gură.

Caravana îi urma în pasul vioi al catîrilor.

Gallegos ridică mîna la verticală. Stopă şi convoiul. În liniştea care se lăsase se auzea zbîrnîitul unor bondari. Un catîr nechează. Charles îşi încordase auzul. Se uită întrebător la mulatru.

— Ascultaţi ! spuse acesta.

Abia acum Charles auzi nişte bufnituri îndepărtate.

— Snyder ! rosti el.

Gallegos înclină afirmativ capul.

— Se bate... Mr. Sunderland, preluaţi vă rog comanda convoiului şi continuaţi-vă drumul. Dacă se poate, la trap. Eu alerg să văd ce s-a întîmplat.

Apăru şi Knowles însoţit de Burton.

— Ce se aude acolo ? întrebă consilierul.

— Aveţi arme asupra dumneavoastră ? îl întrerupse Gallegos.

— Avem.

— Urmaţi-mă. Va trebui să schimbăm cîteva focuri cu oamenii amicului nostru Francia.

Gallegos vîrî pintenii în burta catîrului, şi porni în galop de-a lungul convoiului. Knowles şi Burton îl urmară.

Toynbee călărea lîngă Marcia. Cînd îi văzu pe cei trei bărbaţi trecînd valvîrtej, i se scurse sîngele în obraji. Ropotul catîrilor se pierdu în curînd, înghiţit de pădure. Bufniturile se desluşeau anevoie. Marcia îşi muşcă buzele. Se străduia să-şi ascundă emoţia. Convoiul porni iarăşi. După circa zece minute de mers în trap mărunt, Toynbee îl văzu pe Charles apropiindu-se în galop. Charles îşi struni catîrul în preajma secretarului.

— Mr. Toynbee, preiei comanda convoiului. Mă duc să văd ce se întîmplă la ariergardă.

— Nu e cazul să vă însoţesc, *Sir* ? bîigui tînărul.

— Nu. Ţi-o las în grijă pe Mrs. Sunderland.

Zîmbi Marciei, apoi se avîntă pe urmele lui Gallegos.

Toynbee trecu în fruntea coloanei. Servitorii negri, indienii, îl priveau plini de curiozitate. Se întrebau, poate, cum avea să se comporte tinerelul acesta pe care-l strangula frica. Toynbee adoptă o poză marţială. Pe buzele unuia din valeţii de culoare observă un zîmbet ironic. Toynbee se îmbujoră. Poza lui nu reuşise să-i înşele.

Mersul la trap se arătă foarte anevoios. Oamenii trebuiau să se plece pe grumazul catîrilor spre a se feri de ramurile joase, care ameninţau să le scoată ochii.

Cavalcada începuse să-l încălzească pe Toynbee. Era mîndru fiindcă i se încredinţase o sarcină importantă. Călăuza care alerga înaintea lui îi făcea semn cu mîna ori de cîte ori cotea la dreapta sau la stînga.

O ramură îl plesni pe Toynbee peste nas. Durerea îi umplu ochii de lacrimi, orbindu-l. Se clătină, gata să cadă, dar rămase în șa. Un timp catîrul merse singur. Gemînd, Toynbee își trecu mîna peste față. Ochii i se mai despăienjenieră. Cînd se uită în palmă și o văzu plină de sînge, îi veni ameteală. Nasul îl durea îngrozitor. Își încleștase fălcile ca să nu urle. Își tamponă cu batista ochii înlăcrimați, nasul, obrajii. Și batista se pătă de sînge. Îl străfulgeră spaima. „M-a desfigurat ! Ce mă fac ?" Nu era un Adonis. Avea un chip agreabil, datorită în parte tinereții care înfrumusețează cele mai vitregi chipuri.

La un moment dat, se trezi în fața lui Ciro, pe care-l ajunsese din urmă. Se opri. Ciro nu păru să remarce nasul umflat și obrajii tumefiați ai lui Toynbee. Nu-și pierdu cumpătul nici cînd secretarul îi spuse că ariergarda fusese atacată.

— Mă așteptam, zise Ciro simplu.

Trase cu urechea. Toynbee nu-și auzea decît bătăile accelerate ale inimii.

— Nu se mai bat, adăugă Ciro.

Scoase din chimir o bucată de tutun de mestecat și începu să-l morfolească.

— Să nu ne ajungă din urmă, zise Toynbee.

— Cine ?

— Oamenii lui Francia.

— N-aș crede. Dacă i-ar fi dat peste cap pe ai noștri, acum ar fi fost aici. Dar ca să te liniștești, *Señor* Toynbee, am să trimit un om după vești.

Se uită la catîrii care își umflau și își dezumflau flancurile în ritmul respirației grele.

— Să-i lăsăm puțin să se odihnească. Altfel rămînem fără ei.

Pe Toynbee îl enerva calmul metisului. Ciro dădu poruncă să fie adăpați catîrii. Veni și Marcia. Era palidă ca un cadavru. Ciro se străduia să-i risipească îngrijorarea. Îi vorbi simplu, pe limba lui. Omul acesta necioplit avea darul de convingere.

Cam peste o oră, Charles, Gallegos și ceilalți se înapoiară în tabără. Căpitanul Knowles avea brațul drept înfășurat. Esteban lipsea. Gallegos confirmă presupunerile Marciei.

— Esteban a murit cu arma în mînă. A angajat lupta cu un detaşament de recunoaştere, reţinîndu-l pînă la sosirea noastră. Pînă la urmă i-am pus pe fugă. Nişte nenorociţi. Au pierdut şi ei vreo cîţiva oameni. Pînă se vor înapoia supravieţuitorii la Puerto Palma Chico, spre a cere noi forţe, vom fi departe. Greu să ne mai ajungă. Avem un mare avans. Trupele din această zonă sînt neînsemnate. Francia are nevoie de toate forţele sale la fruntariile de sud, mult mai vulnerabile. Pentru orice eventualitate, vom mări etapele şi vom scurta haltele.

Moartea lui Esteban îl afectă mai puţin pe Ciro decît pe Marcia. Pentru Ciro, prietenul său plecase dintre cei vii. Oamenii dă seama lui Esteban nu mor în pat şi nici de bătrîneţe. Chaco are legile lui.

Zilele se scurgeau mereu aceleaşi. Uneori Charles avea senzaţia că se învîrtea în cerc. Pădurea nu-şi schimba înfăţişarea. Căldura devenise insuportabilă. Pămîntul era uscat iască. Lipsa de apă se făcea simţită. Burdufurile se goleau văzînd cu ochii. Slăbeau ca nişte canceroşi intraţi în ultima fază.

În microcosmul unei caravane, traiul obligatoriu în comun, la care se adaugă tensiunea nervoasă, lipsa de apă fac ca cele mai mărunte incidente să capete proporţii nedorite.

Dintr-un fleac, consilierul John Burton şi secundul Snyder ajunseseră pe punctul de a se încăiera. Amîndoi trăseseră simultan într-un jaguar. Animalul se prăbuşi lovit de un singur glonţ. Cine fusese autorul ? Cu încăpăţînare ridicolă îşi atribuiseră fiecare meritul. Discuţia degenerase în ceartă şi de la ceartă pînă la lovituri îi mai despărţea un pas. Căpitanul Knowles pusese capăt incidentului, răstindu-se la amîndoi şi amintindu-le că reuşiseră să se facă de rîs în faţa indigenilor. Intervenţia lui îi răcorise ca un duş rece.

Peste cîteva zile, Toynbee şi Snyder avură un violent schimb de cuvinte cu Gallegos, care le interzisese să folosească apă pentru bărbierit. Nu concepeau să primească porunci de la un om de culoare.

— Îmi consum propria mea porţie de apă, protestă Toynbee.

— Prefer să nu beau apă decît să rămîn nebărbierit, strigă Snyder. Un om nebărbierit e un om murdar. Iar eu detest murdăria.

— Să vedem dacă veţi spune acelaşi lucru cînd veţi constata că nu mai aveţi picătură de apă în gamelă şi că burdufurile sînt goale.

Altercaţia ameninţă să se învenineze. Charles interveni personal spre a potoli spiritele. După ce Gallegos plecă la treburile sale, Charles făcu observaţie celor doi tineri.

— Nu uitaţi că Gallegos şi-a asumat o mare răspundere. Nu aveţi dreptul să compromiteţi succesul tentativei noastre. La ora aceasta, apa este mai scumpă decît aurul.

Toynbee cedă. Snyder rezistă însă pe poziţie.

— Nu pot accepta ordine de la un om de culoare, *Sir*. Gallegos este mulatru.

— Gallegos mă reperezintă pe mine. Îi datoraţi deci ascultare. De azi înainte să vă intre bine în cap. Dispoziţiile lui sînt dispoziţiile mele.

Snyder îl privi crunt.

— Mr. Sunderland, vă rog să ţineţi seama că nu îngădui...

Charles remarcă nuanţa. Ofiţerul secund renunţase la formula „*Sir*", care implica relaţii de la subaltern la superior.

— Mr. Snyder, nu mă sili să folosesc violenţa. N-aş vrea să-ţi aplic o corecţie în faţa oamenilor de culoare pe care îi disprețuieşti atît de mult.

Snyder se făcuse vînăt. Schiţă o mişcare ducînd mîna la pistol. Dar nu îşi termină gestul. În stînga sa, Pemberton apăruse din neant. Ştia că omul acesta nu ar fi ezitat să-l cureţe, dacă s-ar fi ivit necesitatea. Incidentul se încheie fără complicaţii.

Marcia simţea electricitatea din atmosferă. Era îngrijorată de răbufnirile de violenţă ale oamenilor.

Într-o dimineaţă, Gallegos raportă lui Charles că un catîr fusese găsit mort. Îl ucisese probabil vreun şarpe otrăvitor. Vulturi urubu se şi roteau în văzduh. Adulmecaseră hoitul.

Povara animalului mort fu repartizată celorlalţi catîri. A doua zi mai muri unul.

— Lipsa de apă, explică scurt Gallegos lui Charles. Dacă nu dăm de vreun izvor în viitoarele douăzeci şi patru de ore, perspectivele devin foarte întunecate...

Oamenii şi catîrii erau istoviţi din cauza setei pe care nu reuşeau să şi-o astîmpere. Gallegos scurtă totuşi popasurile. Trebuiau să dea de apă. Parcurgînd distanţe tot mai mari, sporeau şansele de a dibui vreo sursă.

Convoiul se tîra anevoie sub arşiţă. Nopţile erau răcoroase. Gallegos ar fi preferat să umble noaptea. Îl împiedica însă pădurea tot mai deasă. Perdelele de liane, aninate de la un copac la altul, trebuiau tăiate cu machetele. Operaţia aceasta nu s-ar fi putut executa noaptea.

Cînd întîlniră o pistă ceva mai largă, deschisă probabil de localnici, fu sărbătoare în tabără. Puteau străbate acum cu relativă uşurinţă distanţe mari. Pieriră încă trei catîri. Situaţia devenea gravă. Renunţară la corturi şi la o serie de obiecte care nu erau de primă necesitate. Catîrii rămaşi n-ar fi putut căra poverile suplimentare. Slăbiseră şi aveau răni deschise din cauza rosăturilor chingilor şi a muşcăturilor de vampiri.

Nori de musculiţe se abăteau asupra convoiului, exasperînd şi pe oameni, şi pe animale.

La picioarele unui arbore găsiră scheletul unui om. Lîngă oasele înălbite se afla un sac de călătorie, cu cîteva ustensile şi o gamelă goală. Peste cîteva sute de metri găsiră alt schelet omenesc, lîngă scheletul unui catîr. Omul murise cu genunchii la gură. Aşa cum stătuse în pîntecele mamei. Un sac cu mărgele, cuţitaşe, pînzeturi viu colorate şi alte nimicuri, zăcea părăsit, ceva mai departe.

— Neguţători ambulanţi, explică laconic Gallegos.

Charles se uită îndelung la resturile omeneşti. Se întrebă dacă n-ar fi fost mai bine să rămînă la San Martin. Acum nu mai puteau face drumul întors. Se aventuraseră prea adînc în pădure...

Toynbee pierduse socoteala zilelor. Pentru el, timpul nu mai avea început şi nici sfîrşit. Limba îi era uscată, ca un glaspapir. Îl usturau gîtul şi ochii. Poate că suferise o uşoară insolaţie. Capul începuse să-l doare, şi în ciuda căldurii îl scuturau fiori. Gallegos îi dădu să mestece nişte

ierburi. Toynbee le refuză. Acceptă povața mulatrului abia după ce simptomele se accentuară. În scurtă vreme capul i se limpezi. Transpirase atît de abundent încît trebui să-și schimbe îmbrăcămintea. Năduşeala îi îmbibase nu numai cămaşa, dar și vestonul și pantalonii.

Raționarea apei deveni un imperativ acceptat de toată lumea. Orice picătură trebuia economisită.

Pe înserat, pătrunseseră într-un luminiș brăzdat de o văgăună străjuită de ierburi înalte, roșiatice.

— Albia unui pîrîu ! vesti indianul din capul coloanei, repezindu-se într-acolo.

Vorbele lui, tălmăcite de Gallegos, învioră pe toată lumea. Și călăreții, și pedeștrii alergară spre rîu. Ajunși pe mal, se opriră consternați. În fundul albiei uscate se aflau numai pietre albe, ca niște oase patinate de vreme.

Catîrul lui Gallegos necheză, ciulindu-și urechile. Mulatrul făcu un semn cu mîna.

— Aşteptați-mă aici. Mă duc în susul văii. Nu se poate să nu dau de puțină apă. Animalele nu se înșală.

Urmat de doi indieni, porni în amontele pîrîului. Se lăsase răcoarea. Pe Toynbee îl potopiră iarăși frigurile. Îi clănțăneau dinții și îi ardeau ochii.

Oamenii așteptau îngrijorați înapoierea lui Gallegos.

Marcia implora pe Dumnezeu să săvîrșească o minune. Dacă nu găseau apă erau pierduți.

Un galop îi făcu pe toți oamenii să ridice capul. Gallegos apăru, rotindu-și pălăria prin aer.

— Ura ! Am dat de apă. Veniți după mine.

Dacă i s-ar fi comunicat lui Charles în clipa aceea că a cîștigat un milion de dolari la bursă nu s-ar fi bucurat mai mult.

În curînd, oamenii se putură îndestula cu apă dintr-un eleșteu adăpostit de coroanele unor imenși arbori. Umplură burdufurile cu apă, apoi aduseră și pe catîri să se adape. Lăsaseră animalele la urmă, fiindcă, în graba lor, acestea tulburau apa, amestecînd-o cu mîl.

În seara aceea optimismul crescu vertiginos. După cină, albii se bărbieriseră la lumina focurilor. Luxul acesta nu și-l mai îngăduiseră din vremuri — aparent — imemoriale. Bărbile hîrsute căzură, lăsînd obrajii să respire în voie.

Snyder era fericit. Își spălă rufele, apoi își făcu atent toaleta. După o oră apăru printre ai săi, măreț ca un „grande de Spania" la un bal al Curții.

În noaptea aceea toți oamenii dormiră împărătește. În zori alergară iarăși la eleșteu ca să bea apă și să se spele. Charles îngenunche și își vîrî cu voluptate capul în apă. Îl scoase apoi afară și se scutură ca un cîine. Se aplecă iarăși spre a mai înghiți cîteva guri de apă. Deodată înlemni. Lumina dimineții îi oferi o priveliște care făcu să i se întoarcă mațele pe dos. Viermișori mărunți și grași înotau anarhic în apa verzuie. În bălăriile de pe mal, hoitul unui patruped era pe jumătate cufundat în apă. Din jumătatea rămasă pe mal se înfruptau păsări.

Gallegos remarcă obiectul preocupărilor lui Charles. Izbucni în rîs.

— Să nu vă fie scîrbă, *Señor*. Apele astea nu îmbolnăvesc pe nimeni. Ce fericit aș fi dacă le-aș avea tot timpul călătoriei.

Și Charles începu să rîdă.

— Ai dreptate, Gallegos. Domnișorii cu gusturi rafinate n-au ce căuta printre noi.

Se aruncă pe brînci și începu să soarbă apa direct din eleșteu, ca animalele. Renunțase să o mai bea din pumni.

Oamenii priveau iarăși cu prietenie pădurea care nu numai că îi scăpase de Francia, dar le și oferea apă și hrană din abundență.

Pînă și defetistul Toynbee începuse să vadă iarăși viața în roz. Datorită ierburilor furnizate de Gallegos, se simțea mai bine.

Marcia se extazia în fața naturii. O încînta mai ales freamătul pădurii în zori, cînd viața începe să palpite, cînd păsările cu penaje superbe își iau zborul, cînd coloniile de maimuțe prind să se gîlcevească prin ramuri, cînd tapirii își scot rîtul prin frunziș aruncînd priviri curioase...

Labirintul de copaci încetă. Coloana ieși într-un luminiș, acoperit cu o iarbă grasă, de un verde curat, ce amintea gazonul peluzelor englezești. În văzduh pluteau nori albi, rotunzi și pufoși ca niște imense aglomerări de pene.

— Are să plouă, opină Marcia. Aveam nevoie de puţină ploaie.

Gallegos clătină din cap.

— În sezonul ăsta nu plouă niciodată, *Señora* Sunderland, zise el. Norii trec, se plimbă, călătoresc ca şi noi. Dar nu varsă picătură de apă. Sînt zgîrciţi.

— Fac totuşi puţină umbră, zise Marcia, dispusă să privească firea sub cele mai trandafirii unghiuri.

Liziera pădurii apăru iarăşi. Pe fundalul ei întunecat se deslușiră nişte colibe.

— Un sat, vesti Gallegos. Va trebui să fim cu ochii în patru. Nu se ştie dacă vom fi întîmpinaţi de prieteni sau de duşmani.

Oamenii îşi pipăiră pistoalele atîrnate la şold şi puştile prinse în bandulieră.

Ciro adulmecă aerul.

— Nu simt miros de fum. Ciudat !

Cînd se apropiară de colibe, observaţia lui Ciro căpătă explicaţie. Satul nu era locuit.

Gallegos îşi încruntă sprîncenele.

— Au fugit de frica noastră, sau ne întind o cursă ?

Se sfătui cu Ciro şi cu călăuzele indigene. Călăuzele clătinară din cap cu nedumerire.

Gallegos, Charles şi căpitanul Knowles plecară în recunoaştere. Norii proiectau pe pămînt umbre care se deplasau lent, alternînd cu răbufniri de soare. Gallegos şi însoţitorii săi se apropiară cu precauţie de sat. Nu văzură nici o urmă de vietate. În faţa unei colibe o moviliţă de cenuşă. Cenuşa era rece. Şi cărbunii de dedesubt erau stinşi şi reci. Vîrîră capul în alte trei sau patru colibe.

— Satul n-a fost totuşi părăsit de mult, zise Gallegos perplex. S-a întîmplat ceva.

Cîţiva vulturi urubu se ridicară fîlfîind de pe acoperişul unei colibe cu pereţi împletiţi din ramuri subţiri.

— Acolo, înăuntru, trebuie să fie ceva, zise Charles.

— Să intrăm, propuse Knowles.

Pătrunseră tăcuţi în colibă. După ce îşi deprinseră privirea cu semiîntunericul dinăuntru, văzură pe pămînt, în mijloc, o formă omenească măruntă, acoperită pînă peste cap cu un *poncho* zdrenţuit.

— Un mort, zise Gallegos. Poate un copil.

Cu gura ţevii puştii ridică *poncho*-ul de un colţ şi îl dădu la o parte. Doi guzgani ţîşniră de sub pătură, pierzîndu-se undeva, sub peretele de ramuri împletite. Pe chipul lui Knowles se întipări o expresie de dezgust. Guzganii, dar mai ales cadavrul femeii bătrîne, pipernicite şi hidos de pungite, pe care Gallegos o scosese la lumină, îi făcu să scuipe. Lipsa aceasta de pietate în prezenţa unui mort nu izbi nici pe Charles şi nici pe Gallegos. Pustule acopereau pieptul, subsuorile şi gîtul bătrînei. Nasul şi parte din obraji fuseseră mîncaţi de guzgani.

— Să ieşim, zise el.

Cînd se văzură în aerul curat de afară, respirară în voie.

— Ce-a fost asta ? întrebă Knowles, scuipînd iarăşi.

— Ciumă, rosti încet Gallegos. Va trebui să ne ţinem gura. Dacă indienii află ceva, fug, ne părăsesc aici, în mijlocul pădurii.

— Atunci ce-ai să le spui ? întrebă Charles.

— Că asupra satului a căzut un blestem. Că am găsit craniul unei anaconde înfipt într-un par. Nici un indian nu va îndrăzni să cerceteze satul. Toţi se tem de blesteme. Să ne întoarcem la ai noştri.

Charles se mai uită o dată la coliba peste care se lăsau umbrele înserării. Îl străbătu un fior.

— Facem haltă în pădure, cît mai departe de sat, zise Gallegos.

În seara aceea, la cină, Charles şi Knowles nu se atinseră de mîncare. Mulatrul, în schimb, era volubil ca şi cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. Charles îl privea curios. Se întreba dacă Gallegos afectă o linişte sufletească menită să îmbărbăteze pe însoţitorii săi, sau dacă realmente nu fusese impresionat de spectacolul din colibă. În orice caz atitudinea lui era tonică pentru cei din jur. Mulatrul acesta era un înnăscut conducător de oameni...

Zorii nu vestiră încă soarele cînd Gallegos dădu semnalul de plecare. Mergeau acum spre nord-est. Lipsa de apă era iarăşi acută. Albii se deprinseseră cu raţionalizările impuse de Gallegos. Snyder şi Toynbee renunţaseră din nouă să se mai radă. Charles arăta ca un patriarh. Barba lui roşie, înspicată cu fire de argint, îi dădea un aer venerabil, de o noblete neobişnuită.

— Știi cu cine semeni ? îi spuse Marcia. Cu împăratul Frederic Barbă-roșie. La New Orleans ai să faci senzație. Cred că ai să-l impresionezi și pe Gerald.

Charles se gîndise adeseori la frații lui. Poate că dispariția sa fusese semnalată. Poate că Henry și Gerald se și războiau pe succesiune. Charles lăsă gîndurile să-i zboare și la copii. La Reed, la Frank și, la Jackie. Se felicită fiindcă avusese prevederea să-i lase în Statele Unite. Reed și Frank erau acum băieți mari. Aveau personalitate și dinamism. Nu-l vor face de rîs. Despre Jackie nu-și făcea griji. Fata aceasta va ști să se descurce în viață.

A treia generație a dinastiei Sunderland va fi probabil dominată de odraslele lui Charles Sunderland. Lui Charles i se încălzi sufletul. Avea cu ce să se mîndrească.

Se uita la focul de găteje, care arunca pe obrazul lui tonuri purpurii, făcînd să-i strălucească barba, ca o țesătură de aur roșu. Greierii cîntau în pădure, acompaniind foșnetele misterioase din desișuri.

Se auziră cîteva acorduri de chitară. Apoi glasul lui Ciro se înălță pur și răsunător, cîntînd o „carioca" plină de nerv.

Marcia se așeză lîngă soțul ei. Îl cuprinse cu brațul pe după grumaz și își lăsă obrazul pe umărul lui. Charles încercă în clipa aceea un nemaiîncercat simțămînt de împlinire. Nu mai era singur. Avea un punct de sprijin. Un suflet pe care se putea bizui. Dacă ar muri el, Marcia i-ar continua opera. S-ar ocupa și de copiii lui.

În țarcul catîrilor se auziră nechezături și bocănit de copite. Îi neliniștea ceva. Un nechezat plîngător îl făcu pe Charles să sară în picioare. Cineva strigă, dînd alarma. Charles luă arma, așezată lîngă el, pe iarbă, și se repezi spre țarc. Două detunături îl făcură să-și grăbească pasul.

Cînd ajunse la catîri, îl izbi o priveliște stranie. La lumina unui felinar, purtat de un indian, văzu un tigru întins pe iarbă. Alături se zbătea în agonie un catîr, cu vena jugulară secționată. Sîngele țîșnea din rană în pulsații regulate.

Gallegos apăru în conul de lumină al felinarului.

— Am ajuns prea tîrziu.

— Ai împușcat totuși tigrul, zise Charles.

— Dar am pierdut un catîr.

Caravana şerpuia printre copaci ca o uriaşă rîmă. Charles, Gallegos, Knowles, Pemberton şi Snyder băteau hăţişurile în căutare de vînat. Păsările şi maimuţele, tulburate de intruşii cu chipuri palide, se agitau printre coroanele arborilor.

Dintr-un tufiş ţîşni un porc mistreţ. Grohăind furios, se priponi pe picioare, se uită în dreapta şi în stînga cu ochii lui injectaţi de sînge, apoi se lansă ca din catapultă spre Charles.

Charles trase. Graba, proximitatea animalului sau poate iminenţa atacului îl făcură să rateze lovitura. Nu mai avea timp să încarce a doua oară arma. O azvîrli, căutînd din ochi un copac în care să se cţţere. În jur se aflau numai tufişuri. Cei mai apropiaţi arbori erau la circa zece metri. Mintea lui lucra repede. Cînd animalul ajunse în apropierea lui, se aruncă într-o parte. Mistreţul repezit cu toată greutatea drept înainte, trecu pe lîngă Charles la mai puţin de o palmă. Mirat că în faţa lui nu se mai află nimeni, se răsuci la iuţeală pe cele patru labe, grohăind şi scormonind pămîntul.

Privirile lui şi ale lui Charles se încrucişară. Charles scoase de la brîu un cuţit de vînătoare. Cînd mistreţul se repezi din nou asupra lui, făcu un salt lăturalnic asemenea unui toreador în arenă şi înfipse cuţitul în grumazul animalului. Ţintise un loc vital. Mistreţul trecuse însă cu mare iuţeală, răsturnînd calculele lui Charles. Lama pătrunsese deasupra umărului, fără să ucidă.

Animalul se întoarse cu faţa spre duşmanul său. Era turbat de furie. Nici nu simţea cuţitul împlîntat în muşchi. Charles rămăsese dezarmat. Stătea încordat, cu braţele depărtate de corp, cu picioarele înfipte în pămînt. Ştia că nu va putea rezista mistreţului. Dar nu abandona lupta. În clipa în care animalul se încorda gata să se arunce la atac, gîndul lui Charles fugi la Marcia şi la copii. Apoi reflectă iritat. „Unde dracu sînt oamenii mei ?“

Animalul porni năvalnic.

„Ce uşor se moare“, reflectă Charles, aşteptînd impactul care avea să-l doboare.

O detunătură şi încă una. Mistreţul făcu un pas, apoi se opri cutremurat de un spasm. Încă o detunătură.

Pemberton apăru dintr-un tufiş.

— La timp, Pemberton, şuieră Charles, petrecîndu-şi limba peste buzele uscate.

Se aplecă asupra mistreţului trăsnit în cap şi îi smulse cuţitul din corp. Şterse lama, frecînd-o de iarba înaltă. Vîrî cuţitul la brîu, apoi îşi ridică puşca de jos.

— Mulţumesc, Pemberton, zîmbi el. Are să-ţi mulţumească şi Mrs. Sunderland. Mai cu seamă Mrs. Sunderland...

Călătoria se depăna în acelaşi ritm obsedant, punctat de întîmplări tragicomice, de bucurii mărunte şi spaime mari, de speranţe şi deznădejdi. Oamenii aveau senzaţia că plutesc într-un univers fantastic, rupt de lumea reală. Uneori se întrebau dacă vor mai vedea sfîrşitul acestei expediţii, care părea să se prelungească la infinit.

— Cred că am murit cu toţii. Acum rătăcim prin purgatoriu.

Marcia rostise fraza aceasta noaptea. Era întinsă pe pătură lîngă soţul ei, dar nu reuşea să doarmă.

— Ce, ce-ai spus ? mormăi Charles buimac.

Abia aţipise şi Marcia îl trezise, tulburîndu-i somnul.

— Iartă-mă ! Culcă-te !

Charles se întoarse pe partea cealaltă şi începu să sforăie.

Cu privirile pierdute în beznă, Marcia asculta corul nocturn al greierilor. Un pumn nevăzut îi încleşta inima. O apăsa o teamă bizară. Era încă sub impresia spectacolului din seara trecută. Ieşiseră din pădure, într-o pajişte întinsă, cu iarbă înaltă şi flori albe. Albia unui pîrîu cu apă scăzută o străbătea în diagonală. Dincolo de firul văii, departe, se desfăşura un perete înalt de un verde închis, ce bătea în negru. Era asemenea unuia din acele imense valuri pe care oceanul Pacific le rostogoleşte spre ţărm. Cu o singură deosebire. Valul acesta verde stătea încremenit, cuprinzînd zarea de la un cap la altul. Priveliştea era opresivă, ameninţătoare, vestind parcă un sfîrşit de lume.

— Jungla ! rostise Gallegos. Am terminat cu pădurea tropicală, bogată în vînat şi uşor de străbătut. Acum ne

aflăm în Bolivia. Am trecut hotarul. „El Supremo" nu mai are nici o putere asupra noastră. Graniţa dintre Paraguay şi Bolivia este liberă. Liberă în măsura în care pădurea cu primejdiile ei îţi îngăduie să o străbaţi. Pădurea este cel mai destoinic grănicer al lui „El Supremo". Şi cel mai eficient. Sînt atît de puţini cei care au reuşit să-i înfrîngă obstacolele, încît cred că i-aş putea număra pe degete. În noaptea asta poposim aici. Mîine în zorî vom face cunoştinţă cu jungla...

„Jungla", repetă Marcia, fixînd bezna străbătută de spirale şi steluţe albăstrii, plăsmuite de nervii ei optici, excitaţi şi obosiţi de veghea prelungită.

— Mai avem de străbătut două sute de mile, spusese Gallegos. În linie dreaptă. Să fim pregătiţi sufleteşte. Se va întîmpla să nu putem parcurge mai mult de două sau trei mile pe zi. Uneori mai mult. Alteori mai puţin. Jungla nu este binevoitoare. Dar o vom învinge.

Undeva se auzea un cîine urlînd prelung şi repetat. Prevestea moartea cuiva ? Marcia citise cărţi despre expediţii dispărute în adîncurile pădurilor ecuatoriale. Încercase să reconstituie mintal agonia oamenilor care îşi trăiseră cu necuprinsă groază ultimele clipe de luciditate. Îi va fi şi ei dat să le repete experienţa ?... Sub ce auspicii frumoase pornise în acest periplu. Cu cît entuziasm se îmbarcase pe „Tropic of Capricorn" ! Şi cîte amărăciuni încercase sub ochii ei... Jeremiah murise... Sedley dispăruse. Fusese ucis de gloanţele oamenilor lui Francia ? Căzuse prizonier ? O întrebare care rămînea fără răspuns. Şi Esteban murise. Cine îi va urma ? Pădurea cerea victime, asemenea zeilor sîngeroşi de odinioară. Se întrebă dacă nu îşi va încheia şi ea ciclul vieţii sub ramurile încărcate cu frunze de ceară ale vreunui arbore nepăsător şi falnic ? Auzea susurul frunzelor... Şi susurul pîrîiaşului care se strecura timid printre pietre... Urletul prelung al cîinelui îi însoţi somnul...

A doua zi, cînd soarele se ridică sus pe cer, convoiul pătrunse în junglă. Soarele încetă să mai strălucească. Se aflau parcă într-o imensă peşteră, rece şi ostilă, în care domnea o lumină difuză, verzuie. Lumina aceea verzuie aşternea pe chipurile oamenilor o paloare fantomatică,

Marcia era strivită de măreția pădurii cu înfățișare de peșteră.

Trunchiurile de copaci și încîlceala de liane țineau loc de stalactite și de stalagmite, împreunate și sudate de forțe supranaturale. Miriade de orhidee multicolore, cu forme fantastice, împodobeau pădurea. Sub bolta compactă a ramurilor care se încleștau ca degetele unor mîini uriașe, aerul umed, stătut, era impregnat de un miros straniu și grețos de putreziciune. Picioarele se afundau într-un înveliș de frunze moarte, printre care colcăiau viermi și gîngănii. Plante parazite se încolăceau în jurul trunchiurilor înalte, împletind desișuri de nepătruns.

Gallegos avusese dreptate. Spre a deschide drum coloanei, indienii din capul convoiului erau nevoiți să taie cu machetele lor ascuțite perdelele de liane, elastice ca niște imense pînze de păianjen.

În junglă căldura umedă era atît de compactă, încît abia mai puteau să respire.

Se mai ivi un neajuns. Crengile ascuțite sfîșiau pielea catîrilor. Rănile începeau să supureze. Gallegos le examină cu milă.

— Va trebui să lărgim tunelul. Efortul suplimentar ne va încetini înaintarea.

Seara, înainte de culcare, Charles se plînse de mîncărimi pe spate și pe picioare. Nu-și mai putea suferi cămașa. Se dezbrăcă, rămînînd cu torsul gol. La lumina unui felinar Marcia îi cercetă spatele zgîriat de scărpinături. Căpușe minuscule i se înfipseseră în piele. Marcia începu să i le desprindă cu ajutorul unui ac. Operația era grea și dureroasă. Din locurile din care erau smulse căpușile, sîngele se scurgea în firișoare subțiri. Charles găsi căpușe înfipte și pe glezne, și pe pulpe. Pe acestea și le scoase singur.

În curînd lupta cu căpușele deveni o preocupare cotidiană. Albii se piguleau reciproc, eliberîndu-se cu suspine de ușurare de aceste scîrbavnice viețuitoare. Un indian ceva mai vîrstnic le procură o buruiană cu care să se frece dimineața și seara. Buruiana îi ferea pe localnici de căpușe, dar se dovedi ineficace la oamenii cu pielea albă. Pigmentația pielii să fi fost de vină ?

Noaptea, albii erau bîntuiți de coșmaruri. Jungla palpita, terorizîndu-i cu amenințări, așteptate cu sufletul la gură. Lumea se temea de șerpi. Prezența reptilelor se făcea permanent simțită în foșnetul unui tufiș, în mișcarea unei ramuri, în frămîntarea întunericului.

Și lipsa de apă continua să-i obsedeze. În jungla aceasta umedă, mergeau zile întregi fără să găsească apă. Cînd întîlneau luminișuri, se oprea, priveau cu nesaț cerul și își umpleau pieptul de aer proaspăt. Apoi coloana se afunda iarăși în peștera verzuie a junglei.

Un indian tînăr, care tăia lianele, fu mușcat de un șarpe. Nimeni nu făcu o tragedie din aceasta. Alt indian îi supse veninul din rană, grăbindu-se să-l scuipe spre a nu se otrăvi. Apoi arse rana lateral și în profunzime, cu un cuțit înroșit în foc. Indianul mușcat de șarpe nu scotea un geamăt. Suportă tratamentul cu un stoicism de neconceput pentru Toynbee, care leșină numai asistînd la operație.

Lipsa de apă duse iarăși la raționalizarea severă a proviziei de lichide. Nu numai burdufurile cu apă, dar și sticlele cu alcool fură puse sub pază.

Setea neastîmpărată ascuțea nervii. Burton, Snyder, Pemberton se luau la harță, dînd proporții de scandal celor mai neînsemnate discuții. Charles își menținea autoritatea numai datorită impunătoarei sale forțe fizice. Căpitanul Knowles era mai ponderat. Dar pînă cînd ? Gallegos evita compania albilor, spre a nu se lăsa tîrît în certurile lor fără număr. Și Toynbee stătea de o parte. Nu-i plăceau altercațiile. Avu în schimb o criză de nervi. Într-o seară, la cină, izbucni fără motiv în hohote de rîs. Rîdea cu lacrimi, ținîndu-se de burtă ; rîdea convulsiv fără să se poată opri. Charles se uita la el perplex. Privirea alarmată a Marciei îi dădu să înțeleagă că trebuia să reacționeze. Fără să mai stea la gînduri, aplică o zdravănă pereche de palme lui Toynbee, reușind în fine să-i stăvilească ilaritatea.

Tîrziu, după miezul nopții, un nou scandal ridică în picioare tabăra. Gallegos, care dormea iepurește, îl surprinsese pe Snyder umblînd pe furiș la provizia de apă. Schimbul de cuvinte, purtat la început în șoaptă, se în-

venină. Cei doi bărbaţi ajunseră să se îmbrîncească, apoi scoaseră cuţitele. Trezit din somn, Charles interveni spre a-i despărţi. Cînd auzi despre ce e vorba, aplică un formidabil pumn lui Snyder, culcîndu-l la pămînt.

— Ar trebui să te izgonesc din tabără, scrîşni Charles, în vreme ce ofiţerul secund se ridică anevoie de jos, pipăindu-şi bărbia. Nu o fac, fiindcă te-aş trimite la moarte sigură. Deşi ai merita să te las pradă fiarelor. Gallegos, de acum înainte să i se omului acestuia să mănînce departe de masa mea. Să nu-l mai văd în faţa ochilor.

Fără să scoată un cuvînt, Snyder se înapoie la culcuşul său. Se înveli cu pătura şi adormi pe dată. Charles era încredinţat că secundul se prefăcea a fi aţipit. După ce îl lovise, citise în ochii lui o ură cumplită.

Căpitanul Knowles asistase la întreaga scenă, fără să intervină. Abia după ce oamenii se risipiră pe la locurile lor, spre a-şi relua somnul întrerupt, îşi îngădui să critice gestul excesiv de aspru al patronului.

— Cred că nu aţi procedat bine, *Sir*. Un alb nu trebuie umilit în faţa oamenilor de culoare.

Charles îl privi de sus.

— Mr. Knowles, îţi dau un sfat. Pe viitor să nu-ţi mai permiţi a-mi face observaţie. N-aş vrea să-ţi reamintesc într-un mod care n-o să-ţi convină, că aici eu sînt stăpînul. Dacă nu-ţi place, eşti liber să pleci, împreună cu secundul dumitale. Sînt gata să-ţi pun la dispoziţie şi o călăuză.

Muşchii fălcilor lui Knowles jucară sub pielea tăbăcită, acoperită cu o barbă aspră şi creaţă.

— Îmi pare rău că interpretaţi greşit vorbele mele. N-am uitat respectul pe care vi-l datorez. Dacă aş fi uitat acest lucru, aş fi intervenit mai hotărît în sprijinul ofiţerului meu secund.

Charles rîse în colţul gurii.

— Îţi dau un sfat, Mr. Knowels. Să nu te opreşti niciodată la jumătăţi de măsură. Încă ceva. Mr. Snyder nu mai este subalternul dumitale. Îl consider concediat. Mr. Snyder nu va mai călca niciodată pe puntea vreunei nave din flota Casei Sunderland. Dacă vrei să-l urmezi, eşti liber.

— Nu-l urmez, *Sir*, pentru că nu sînt de acord cu gestul său. Voi trage totuşi consecinţele acestei discuţii neplăcute şi pentru mine, şi pentru dumneavoastră. Vă rog să-mi primiţi demisia din funcţia de căpitan al navei „Tropic of Capricorn".

Un tunet îndepărtat făcu să se cutremure pădurea. Apoi se mai auzi unul. Gallegos apăru. Era plin de voie bună.

— Vine ploaia, *Sir*. În curînd vom uita ce înseamnă setea. Sezonul uscat s-a încheiat.

Charles se întoarse spre Knowles. Faţa i se luminase.

— Mr. Knowles, îţi dau un termen de gîndire. Douăzeci şi patru de ore. Dacă la sfîrşitul acestui termen îţi mai menţii demisia, ţi-o accept.

Apoi îi întoarse spatele.

În curînd se deschiseră cataractele cerului. Vijelia smugea ramurile copacilor, lăsînd să se vadă crîmpeie de cer brodate cu fulgere. Un trăsnet căzu în apropiere, incendiind un arbore şi despicîndu-l în două. Indienii stăteau în ploaie chiuind de bucurie şi întinzînd braţele. Catîrii, înviorăţi de şiroaiele de apă, care li se scurgeau pe flancurile pline de răni, se adăpau din băltoacele de la picioarele lor. Se lăsase brusc frigul.

— Vor fi zile cînd vom regreta soarele şi uscăciunea, strigă Gallegos, scuturîndu-se de apa care-i udase ca pe un burete.

Marcia se acoperise cu un *poncho*, spre a se feri de furia ploii. Toată lumea se bucura. Cu excepţia lui Snyder.

Vîntul izgonea norii, cerul se înseninа, dar după cîteva ceasuri cerul se acoperea iarăşi. Stropitorile văzduhului se slobozeau peste firea însetată de apă. Cînd rafalele se înteţeau, convoiul se oprea, căutînd adăpost sub coroanele arborilor. Trăsnetele loveau cîte un copac secular, doborîndu-l într-un zgomot infernal. Pentru Marcia se amenaja în grabă un adăpost în care se refugia, înfiorată de frig. Prin *poncho*-ul ei, apa trecea ca prin sită.

Pe ploaie, lipsa hamacelor se făcea simţită. Charles nu plecase la drum pregătit pentru o lungă expediţie prin Chaco. Luaseră doar ceea ce găsiseră la îndemînă. Dor-

mitul pe pămîntul ud era un chin. În ciuda acestor condiții vitrege, oamenii nu răceau. S-ar fi zis că îi oțeliseră intemperiile.

Cînd cerul se înseninа și soarele pornea să pîrjolească, ridicînd vertiginos temperatura, călătorii își lepădau cuverturile în care se înveliseră pînă atunci și începeau să transpire toropiți de zăpușeală bruscă.

Într-o dimineață caravana se încurcișe cu doi negustători ambulanți, călări pe catîri. Alți doi catîri cărau marfa, alcătuită din fleacuri multicolore, menite să ia ochii indigenilor. Erau primii albi întîniți după mai bine de trei luni de rătăcire prin Chaco. Negustătorii aduceau vești rele. Un convoi alcătuit din bolivieni, printre care trei femei și patrú copii, fusese atacat și nimicit de indienii Tobas. Nu scăpase cu viața decît un tînăr grav rănit care făcuse pe mortul cînd indienii veniseră să jefuiască rămășițele convoiului. Negustătorii îl găsiseră tîrîndu-se prin junglă după ajutor. Sleit de puteri, murise după cîteva zile. Înainte de a-și da sufletul, apucase să istorisească fragmentar și dezlînat lupta disperată cu indienii. Înainte de a pleca, negustătorii vîndură cu preț mare hamacele lor. Marcia și Charles aveau să se odihnească, în sfîrșit, omenește.

— Va trebui să întărim paza, spuse Gallegos.

— Sînt atît de primejdioși acești indieni Tobas ? întrebă Charles.

— Foarte primejdioși. Anul trecut au nimicit un detașament militar bolivian, trimis spre a-i pedepsi. Nici un soldat nu s-a mai înapoiat la bază. Nu pot fi prinși, fiindcă îi protejează jungla. Sînt de o ferocitate rară. Răzbună toate crimele săvîrșite de conquistadorii spanioli. Ura lor se îndreaptă mai ales împotriva călugărilor, care au încercat să impună creștinismul purtînd crucea într-o mînă și sabia în cealaltă. Indienii care piereau pe ruguri și cei care reușeau să scape, ascunzîndu-se prin păduri, nu puteau înțelege religia aceasta, care propovăduia cuvîntul unui Dumnezeu mai sîngeros decît zeii lor. Franciscanii, augustinii, iezuiții, dominicanii, care răspîndeau într-un chip atît de crud dogma creștină, au devenit din vînători, vînat. Indienii Chiriguanos și Tobas îi omoară în chinuri

groaznice, ori de cîte ori au prilejul să pună mîna pe ei. Atît de mare e dușmănia indienilor încît călugării au conchis că e mai prudent să-și restrîngă activitatea pe aceste tărîmuri. Dar răul însemnat de ei își dă roadele. Indienii nu se pricep să facă deosebirea între clerici și laici. Așa că extermină pe toți albii. E mai simplu. Uneori se mai liniștesc. Alteori rîndurile lor se înmulțesc alarmant. Atacă și forturile militare, provocînd pierderi serioase.

O maimuță cocoțată într-un copac, deasupra lui Gallegos, scotea niște sunete ascuțite, asemenea unor chicoteli grotești.

— Nu crezi că îl descrii pe diavol mai negru decît este ? zîmbi Charles. Uite, și maimuța aceea rîde.

— Are să rîdă și deasupra cadavrelor noastre, dacă nu vom ști să ne apărăm, zise Gallegos.

— Cînd am plecat la drum nu m-ai prevenit.

— Ați fi renunțat la încercarea dumneavoastră de evadare ?

— Nu, de bună seamă că nu. În sfîrșit. Vom vedea ce ne rămîne de făcut...

Imposibilitatea trecerii unui rîu umflat de ploi îi sili să facă un popas de aproape o săptămînă. Căutaseră zadarnic un vad, în aval și în amonte. Odihna aceasta ar fi fost binevenită dacă norii de musculițe și căpușele nu le-ar fi făcut zile amare. Amenințarea unui eventual atac al indienilor le crea o stare de neliniște lesne de înțeles. Gallegos dăduse dispoziții severe. Pentru o perioadă de timp, vînătoarea se va face numai cu ajutorul capcanelor. Armele de foc nu vor mai fi folosite pentru că detunările riscă să atragă atenția triburilor din adîncurile pădurii.

Puhoiul încetă într-o noapte. În zori, caravana trecu fără nici o dificultate albia, în fundul căreia se scurgea un timid fir de apă. O nouă pacoste se abătu asupra călătorilor. Roiuri compacte de musculițe, a căror mușcătură usturа cumplit. Insectele acestea înaripate aveau predilecție pentru sîngele oamenilor. Zi și noapte pluteau asupra convoiului, împiedicînd lumea să se odihnească. Călătorii își improvizau musticare din tot felul de țesături

subțiri și dese. Zadarnic. Musculițele se vîrau peste tot. Oamenii căzeau de somn, fără a putea aţipi.

— Nu se poate închipui o tortură mai rafinată, bombănea Charles exasperat. Musculițele acestea sînt mai supărătoare decît toți indienii Tobas la un loc.

Căpușele puneau vîrf suferinţelor. Picioarele oamenilor, brațele, spinarea erau numai răni. Catîrii slăbiseră îngrozitor. Cîțiva, aduși în ultimul hal de istovire, fură împușcați spre a nu fi lăsați pradă vulturilor, care i-ar fi sfîșiat de vii. Călătoria căpătă o coloratură dantescă. Numai aversele de ploaie, care se abăteau fără veste, mai izgoneau insecte. Oamenii ajunseseră să prefere noroiul insectelor.

Charles era uimit de siguranța cu care Gallegos dirija convoiul. Mulatrul se consulta rareori cu călăuzele indiene. Era înzestrat cu un ascuțit simț de orientare.

— În curînd vom atinge poalele Anzilor, spuse el într-o noapte, pe cînd stăteau în jurul unui foc mare, spre a-și usca hainele.

Toată ziua plouase. Abia spre înserat, cerul se limpezise, oferind călătorilor priveliștea unui magnific apus de soare.

— În curînd ? Ce înțelegi prin asta ? Zile sau săptămîni ? îl întrebă Charles, în vreme ce se înfruptase dintr-o ciosvîrtă de broască țestoasă.

— Două, sau cel mult trei săptămîni.

Marcia își ștergea cu un prosop părul ud.

— A încetput să-mi fie dor de lumea civilizată. N-am să mai doresc multă vreme aventuri și călătorii.

Nu se mai jena de prezența subalternilor soțului ei spre a-și despleti cozile în fața focului. Intimitatea aceasta forțată crease anumită familiaritate, imposibil de conceput în condiții normale.

— Am să mă deprind cu greu să mai trăiesc între patru pereți, zise ea.

În aceeași clipă Gallegos ciuli urechile.

— Ascultați ! exclamă el, ridicînd mîna.

Se auziră cîteva detunături îndepărtate.

— Francia ? întrebă consilierul Burton.

— Francia nu are ce căuta pe aici. Am intrat adînc pe teritoriul Boliviei. Poate niscaiva călători, ca şi noi Ori căutători de aur. Eldorado n-a fost încă descoperit.

Detunăturile se înteţeau.

— Vînează, opină Toynbee.

— La ora asta ? zîmbi în deriziune Gallegos. Acolo se dă o luptă.

— Tobas? întrebă laconic Charles.

— Se prea poate, zise mulatrul. Se prea poate. În viitoarele zile nu m-aş mira să avem surprize.

Toţi cei prezenţi se lansară în pronosticuri mai mult sau mai puţin întunecate. Numai Snyder nu participa la discuţii. Se obişnuise să stea de o parte, să mănînce singur, să doarmă singur. În jurul lui se crease un fel de zid al tăcerii.

În tabără îngrijorarea creştea. Perspectiva unei agresiuni a indienilor nu era de natură să calmeze spiritele. Caravana înainta cu prudenţă sporită. Toţi călătorii umblau înarmaţi. În timpul marşului încercau să străpungă cu privirile desişurile. După fiecare trunchi de copac, după fiecare tufiş, se aşteptau să răsară capul vreunui războinic indian.

În timpul unui popas de noapte, pe cînd stăteau în jurul focului, Kitty, camerista neagră, scoase un ţipăt ascuţit. Toţi bărbaţii săriră în picioare.

— Acolo, strigă Kitty, arătînd cu degetul o tufă rumenită de reflexele focului. Acolo am văzut un chip... cu pete de vopsea pe obraji... şi cu nişte ochi răi, care mă fixau...

Consilierul îşi smulse arma de la umăr şi ţinti tufa. Gallegos îl opri cu un gest.

— Nu trebuie să ne arătăm ostili. Ripostăm numai dacă sîntem atacaţi. Pentru moment, se pare că nu au intenţii agresive. Aşa cum stăteam în jurul focului, am fi alcătuit nişte ţinte perfecte pentru săgeţile lor.

— Nu trebuie să ne culcăm pe urechea ceea, zise Pemberton.

— Sigur că nu, replică Gallegos. Am spus numai că nu e înţelept să deschidem *noi* ostilităţile.

În zori convoiul își reluă înaintarea. Oamenii erau cu ochii în șapte.

Pemberton mergea înainte cu Gallegos și cu Charles.

— Am impresia că sîntem urmăriți, zise Pemberton, care nu înceta să scruteze pădurea. Am văzut un tufiș mișcîndu-se.

— Sînt destule jivine, spuse Charles.

Gallegos clătină din cap.

— Și eu cred că sîntem urmăriți. Merg paralel cu noi. Ne spionează. Vor poate să se încredințeze dacă avem gînduri dușmănoase.

— Cred că se întîmplă altceva. Nu s-au adunat încă în număr suficient de mare, ca să ne atace cu sorți de izbîndă, zise Pemberton. Pînă atunci se țin după noi. Am oarecare experiență în domeniul acesta. În jungla Amazonului mi s-a întîmplat o dată ceva asemănător.

— Nu mi-ai vorbit niciodată despre aceasta, Mr. Pemberton, zise Charles privindu-l cu curiozitate.

Convoiul urma o pistă șerpuitoare prin jungla deasă. Lianele alcătuiau o împletitură compactă.

— Blestematele astea de liane ne împiedică vederea, bombăni Charles.

— Dar ne și servește, zise Gallegos. Nici o săgeată n-ar trece prin desișuri. Numai o luptă corp la corp ar fi posibilă. Indienii evită însă luptele corp la corp, căci ghioagele lor nu fac două parale față de pistoalele și cuțitele noastre. Iată urme de pași ! adăugă el, strunindu-și catîrul și arătînd niște amprente de tălpi goale în noroiul pistei.

— Înseamnă că în mod practic sîntem împresurați, zise Pemberton.

— Da, asta înseamnă, replică Gallegos calm.

Un nor de muscuțe se abătu bîzîind asupra lor, înțepîndu-i cu voluptate. Pînă la popasul de prînz nu reușiseră să scape de ele. Un foc mare, cu găteje umede, generatoare de fum des și înecăcios, le puse pe fugă.

— Păcat că nu putem lua focul cu noi, zise căpitanul Knowles.

Înțepăturile îi umflaseră fața.

Unul dintre indienii care îngrijeau de catîri veni preocupat la Gallegos. Trei catîri se zvîrcoleau cuprinşi de colici. Mulatrul alergă într-acolo. Spectacolul bietelor animale, trîntite la pămînt şi agitate de spasme violente, îl umplu de compasiune. După o scurtă anchetă, se înfăţişă patronului său.

— Am aflat cauza. Catîrii s-au adăpat dintr-o groapă cu ceva apă pe fund. Aş pune rămăşag că apa a fost otrăvită de indieni. De acum înainte vom fi nevoiţi să adăpăm catîrii numai din ape curgătoare.

Adună oamenii în jurul său.

— De azi înainte trageţi la vedere. Menajamentele nu-şi mai au rostul. Poate că băgăm frica în ei şi ne lasă în pace.

Ciro scoase din buzunar tutun de mestecat.

— Abia acum o să ne distrăm şi noi bine.

În curînd indienii începură să-şi arate faţa prin frunziş. Erau nişte apariţii atît de rapide, încît oamenii nici nu apucau să tragă pe ţinta vizibilă. Această tactică de uzură a nervilor începu să-şi facă efectul. Oamenii tresăreau la cel mai mic zgomot, la cea mai uşoară mişcare prin hăţişuri. Uneori trăgeau la nimereală, sperînd că vor dobori vreun duşman. Noaptea, tabăra era straşnic păzită. Jumătate din oameni făceau de santinelă, în timp ce restul dormeau. După şase ore de veghe, cei de la posturi se schimbau. Marcia ceruse să nu fie scutită de aceste obligaţii.

Tabăra era instalată numai în mijlocul luminişurilor, spre a avea în jur un cîmp de tragere care să asigure asediaţilor un baraj de foc eficace, în eventualitatea unui atac.

Într-o noapte, căpitanul Knowles căzu lovit de o săgeată care i se înfipse în piept. Muri după o oră de chinuri. Gallegos nu-i scoase săgeata din rană, căci ar fi însemnat să-i grăbească sfîrşitul. În aceeaşi noapte trei dintre indienii care însoţeau convoiul au dispărut. Fugiseră ? Căzuseră în vreo cursă ? Muriseră ?

Sfîrşitul tragic al lui Knowles îl sili pe Gallegos să interzică pe viitor a se mai face focul noaptea, în tabără.

A doua zi victima fu Toynbee. Călărea pe pistă alături de Marcia, cînd o săgeată îi străpunse umărul. Gallegos, care se afla în apropiere, trase fulgerător în tufişul din care ţîşnise săgeata. Se auzi un strigăt, apoi nimic.

Un catîr se poticni, îngenunche, apoi se nărui pe flancul stîng. O săgeată i se înfipsese în pîntece. Charles îl împuşcă în cap, spre a-i scurta suferinţele.

Toynbee le dădu mult de lucru. Gallegos îi scoase cu migală săgeata din umăr, deşi secretarul îl imploră să i-o lase acolo, căci nu mai putea suporta durerile. Tot timpul operaţiei, Toynbee fusese imobilizat de Snyder, de consilierul Burton, de Hammond şi de Ciro. Un indian vîrstnic îi puse buruieni pe rană. Toynbee nu avea nici o încredere în aceste leacuri. Jeremiah murise în preajma lui, în ciuda mult lăudatelor buruieni. Secretarul avea să-şi continue drumul pe o targă purtată de doi indieni, schimbaţi din oră în oră. Durerile din umăr îi smulgeau gemete. Chipul lui Jeremiah ajunsese să-l obsedeze. Era un paralelism de situaţii care îl îngrozea. Gallegos îl asigura că rana se va vindeca în curînd. Săgeata nu fusese otrăvită. Altfel Toynbee n-ar fi supravieţuit.

Marcia se îngrijea de rănit cu un devotament exemplar. Uneori îşi punea şi ea întrebarea dacă n-ar fi fost preferabil pentru Toynbee să fi murit imediat. Nu se ştia ce le rezerva viitorul. Dacă vor cădea în mîna războinicilor Tobas, vor fi ucişi în chinuri atroce. Cu încetineală şi rafinament, astfel ca suferinţele fizice şi morale să fie mai lungi.

Chiar şi mersul prin jungla împănată de duşmani era o tortură în plus. Noaptea, nimeni nu mai avea voie să se îndepărteze de tabără. Nici satisfacerea acelor nevoi fiziologice mărunte, care cer o anumită discreţie, nu mai era posibilă decît în public. Dar cine mai avea timp de asemenea false pudori.

Pierduseră socoteala zilelor. Cînd ştii că moartea te pîndeşte, că sfîrşitul este iminent, începi să te detaşezi de preocupările care par atît de importante oamenilor în împrejurări normale. Convoiul parcurgea distanţe tot mai mici. Gallegos aruncase toate obiectele care nu erau de strictă necesitate. Pierderile în oameni şi animale îl silise

să-şi revizuiască toate calculele. Unelte de bucătărie, pături, burdufuri, articole vestimentare presărau drumul parcurs de coloană.

— Întoarcerea din Rusia ! exclamă Charles, cu umor.

Numai armele şi muniţia erau păstrate cu mare grijă. Atîta vreme cît vor fi bine înarmaţi nu aveau a se teme de un atac general. Indienii Tobas preferau tactica hărţuirii.

Într-o după-amiază, convoiul ieşi într-o pajişte întinsă. Spre soare apune, de-a lungul zării, se conturau nori vineţi, cu forme capricioase. Cu mîna făcută streşină, Charles îi privi îndelung.

— La noapte are să plouă iar. Uitaţi-vă ce nori se ridică.

Privi şi Gallegos într-acolo.

— Siluetele acelea vinete sînt Anzii, *Señor* Sunderland. Dacă ajungem acolo sîntem salvaţi.

— Dacă ! zise Charles dubitativ.

— Începînd de mîine, vom mări etapele, rosti mulatrul. Ca să nu ne scape, indienii vor încerca să ne taie drumul. Vor ieşi la iveală. Superioritatea noastră în arme îşi va spune cuvîntul. Poate că vom reuşi să-i înspăimîntăm, să îi punem pe fugă. Altfel sîntem pierduţi. Nu vedeţi ? Ne lichidează unul cîte unul, fără să putem riposta. Vom călători şi noaptea. Vom reduce haltele la minimum.

În noaptea aceea făcură o ultimă triere a obiectelor pe care aveau să le păstreze. Nu mai putem conta decît pe opt catîri, aflaţi de altfel într-o stare mizerabilă. Restul de unsprezece abia se mai ţineau pe picioare. Îi lăsaseră în urmă. Şi numărul oamenilor se redusese. Charles Sunderland, Burton, Snyder, Pemberton, Gallegos, Ciro şi Marcia erau singurii capabili să mînuiască arme de foc. Dintre indienii — călăuze şi hamali — cu care plecaseră la drum, nu mai rămăseseră decît şapte. Ceilalţi muriseră ori dezertaseră. Dacă punem la socoteală şi pe Toynbee, care imobiliza cel puţin patru hamali, bilanţul era dezastruos.

Curînd după miezul nopţii plecară la drum. Se pare că războinicii Tobas le intuiseră intenţiile. Coloana avansa de circa o jumătate de oră. Luna, căţărată în culmile văz-

duhului, arunca o lumină sidefie asupra pădurii. Trunchiurile de copaci aveau luciri fosforescente, metalice, asemenea tuburilor unei uriaşe orgi. Bocănitul copitelor şi paşii oamenilor aveau un straniu acompaniament. Fîşîitul pădurii, în plină mişcare. S-ar fi zis că tufişurile se deplasau. Deodată se ridică spre cer corul fantastic al unor orăcăieli de broaşte. Se auzi apoi răgetul unor jaguari, grohăitul de porci mistreţi şi ţipete lungi, modulate, de iele în plin Sabat.

Marcia îşi duse mîinile la urechi.

— Îngrozitor ! Nu mai pot !

Gallegos rîse, încercînd să o încurajeze cu calmul său.

— Indienii !... Imită tot felul de animale. Vor să ne arate cît sînt de mulţi. Să ne intimideze. După ce se va lumina, le pregătesc o surpriză.

Gallegos se ţinu de vorbă. Îndată după răsăritul soarelui, ordonă o scurtă haltă de ajustare. În acest timp pregăti o mascaradă. Ajutat de Pemberton şi Burton, făcu din paie un fel de mogîldeaţă cu forme vag umane. O îmbrăcă în costumul de gală al lui Snyder, care acceptase să facă acest sacrificiu, îi puseră pe cap o casketă marinărească bogat galonată, apoi o cocoţară pe spinarea unui catîr. Făcuseră aceste pregătiri în taină, ferindu-se de privirile indienilor Tobas. Cînd terminară lucrul, dădură bice catîrului, care porni în galop pe pistă, purtînd în spinare călăreţul de paie. Gallegos şi însoţitorii săi, cu armele pregătite, aşteptau desfăşurarea evenimentelor.

Cînd catîrul se depărtă cam la cincizeci de metri de tabără, din hăţişurile pădurii ţîşniră un roi de războinici Tobas, goi, vopsiţi în cele mai extravagante chipuri. Se aruncară asupra catîrului, apucîndu-l de frîie. Alţii înşfăcară cu nădejde mogîldeaţa, trăgînd-o la pămînt. Nu avură timpul să se mire de înşelătoria albilor, căci dinspre tabără focuri de armă porniră să se reverse. Indienii Tobas se răsuciră, trăsniţi de gloanţele care făcură ravagii, doborîndu-i la pămînt. Peste cincisprezece rămaseră încremeniţi pe pistă, alături de mogîldeaţa de paie. Înnebunit de strigătele ascuţite ale indienilor şi de detunături, catîrul ţîşni, pierzîndu-se în galop după o cotitură a pistei.

— Am aflat ceea ce voiam să știu, zise Gallegos. Dacă am fi încercat să fugim călare, ne-ar fi împresurat. Totodată le-am dat o lecție. Să mergem înainte.

Caravana se urni. În dimineața aceea nu mai avu loc nici un atac. Pădurea intrase iarăși în nemișcare. S-ar fi zis că indienii se topiseră.

— Încearcă să ne adoarmă vigilența, zise Gallegos. Parcuseră mai bine de cinci mile fără să fie tulburați.

— Dacă ne continuăm drumul în ritmul acesta, spuse mulatrul, în trei zile sîntem la poalele Anzilor.

— Poate că au renunțat să ne mai atace, își dădu părerea consilierul Burton.

— Nu. Vor ataca. Își aleg momentul. Poate mîine, în zori. La orele cînd noaptea se îngînă cu zorile și somnul e mai greu.

În noaptea acea Marcia nu închise ochii. Stătea lîngă Toynbee și-i punea pe frunte comprese umede. Starea lui se înrăutățise. Rana arăta urît. Făcuse temperatură. Uneori delira. Rostea cuvinte fără șir. Un nume revenea mai des „Gwendolyn". Cine o fi Gwendolyn, se întreba Marcia sora lui, logodnica lui, vreo iubită ?

Charles dormea greu, fără vise. Făcuse de pază pînă la trei din noapte cînd fusese schimbat de Burton. Tabăra era cufundată în liniște. Oamenii aveau nevoie de odihnă. Zilele următoare trebuiau să fie hotărîtoare. Și Gallegos făcea de pază. Se uita la oamenii care dormeau cu arma în mînă și cu muniția alături. Toate simțurile lui erau treze. Și Ciro făcea de veghe. Noaptea vigilența trebuia să fie mai vie decît oricînd. Războinicii Tobas erau renumiți pentru felul tăcut în care se mișcau. Erau capabili să se strecoare în tabără fără să prindă cineva de veste. Santinele spaniole muriseră în post, strangulate de indieni și fără să fi încercat să reziste. Gallegos cunoștea multe precedente. Lui nu i se va întîmpla așa ceva.

Auzi țipătul unei cucuvele. Un țipăt banal, ca atîtea țipete de vietăți care tulbură noaptea liniștea pădurii. Pentru Gallegos țipătul acesta nu era ca celelalte. Își încordă privirea.

Tabăra era plasată în mijlocul unui luminiș. Între tabără și liziera pădurii se afla un spațiu destul de lung.

circa o sută de metri. Cerceta din ochi liziera întunecată Nu surprinse nici o mişcare. Se uită atent spre dreapta spre stînga. Iarăşi nimic. Inima începu să-i bată mai tare Simţea instinctiv pericolul. Îşi îndreptă privirea spre punctul pe care-l scurtase la început. Buzele îi dezgoliră dinţii albi într-un rictus drăcesc. Zărise o tufă care cu cîteva clipe înainte nu se afla acolo.

Făcu un semn lui Ciro. Şi acesta simţise că se întîmplă ceva. Făcu semn lui Burton, arătîndu-i cu mîna liziera pădurii. Consilierul înclină din cap. Înţelesese mesajul. Puse mîna pe umărul lui Snyder, care dormea la picioarele lui. Snyder se trezi mahmur. Dormise puţin şi era foarte obosit. Se frecă cu mîna la ochi. Burton îl scutură din amorţeală. Cînd consilierul îi arătă liziera pădurii, secundul îşi dădu seama că se pregăteşte ceva. Îşi luă arma şi se tîrî, fără zgomot, pînă la Charles. Charles clipi somnoros şi deschise gura, gata să întrebe de ce e trezit din somn. Snyder îi zăgăzui exclamaţia, punîndu-i mîna peste gură. Gestul acesta familiar ar fi dat altădată naştere la o reacţie bruscă. Charles se mărgini să clatine din cap în semn de încuviinţare. Nu avea nevoie de explicaţii suplimentare. Marcia surprinse mişcările tăcute din tabără. Suspină. Ridică arma, care zăcuse pînă atunci pe iarbă, şi o puse pe genunchi, cu un calm de care nu se crezuse pînă atunci capabilă, examină cu privirea spaţiul deschis din jurul taberei. Observă tufele care acopereau terenul, liber în ajun. Semnele lui Gallegos o lămuriră. Se mai uită o dată la Toynbee. Făcu un legămînt mintal. Dacă războinicii vor reuşi să ia cu asalt tabăra, va trage un glonte în capul secretarului spre a-l feri de torturi. Apoi îşi va slobozi şi ea un foc în cerul gurii.

Toţi luptătorii valizi erau gata să intre în acţiune. Se treziră şi indienii din tabără. Îi încolţise frica. Ştiau că nu vor găsi îndurare. Războinicii Tobas ucideau pe toţi indienii care pactizau cu albii.

Gallegos stătea nemişcat ca o stîncă. Regreta măcelul care trebuia să urmeze. Nu avea nimic cu indienii Tobas. Le înţelegea ura împotriva invadatorilor albi. Dar trebuia să lupte. Războinicii Tobas voiau să-l ucidă. Şi el trebuia să se apere. O înţelegere nu era posibilă.

Cînd tufele ajunseră la douăzeci de metri de tabără, Gallegos înălță mîna. Însoțitorii săi ridicară armele la ochi.

Se mai scurseră cîteva secunde. Deodată, tufele fură aruncate la pămînt și din dosul lor țîșniră indieni, înarmați cu arcuri și ghioace, care se avîntară spre tabără. Erau tăcuți ca umbrele și iuți ca niște lupi.

Gallegos lăsă brusc mîna în jos. Armele scuipară foc. O salvă, și încă una, și încă una, și încă una. Albii schimbau puștile gata încărcate, în vreme ce cameristele Marciei, Hammond și valetul negru le încărcau la repezeală. Războinicii, surprinși de focul viu, cădeau seceraţi de gloanțe pe pămîntul înroșit de sînge. Salvele se succedau cu regularitate. Indienii din ultimele rînduri încordară arcurile. Săgeţile slobozite căzură ploaie asupra taberei. Kitty horcăi cu o săgeată înfiptă în gît. Altă săgeată străpunse brațul stîng a lui Snyder. Și Ciro căzu lovit în inimă.

Atacul era însă zdrobit. Peste treizeci de indieni zăceau fără viață în jurul taberei. Pierderile apărătorilor erau aparent ușoare. Doi morți și un rănit. Proporțional însă cu numărul atacurilor, erau foarte grele. Snyder fusese scos din luptă. Și valetul negru primi o armă. Puterea de foc a apărătorilor scădea. Gallegos era îngrijorat. Vor mai respinge un atac. Poate două. Nu vor fi în stare să reziste la infinit. Războinicii Tobas — judecînd după zgomotul pe care-l făcuseră imitînd țipetele vietăților pădurii — erau în număr mare. Sute, poate mii.

Gallegos inspectă tabăra. Săgeţile uciseseră și patru catîri. Alți doi erau răniți. Animalele, insuficient adăpostite, suferiseră cel mai mult.

Se lumină de ziuă.

— Plecăm la drum ? întrebă Charles.

— Nu e cu putință, replică Gallegos. Ați văzut ce a pățit omul nostru de paie. Sîntem înconjurați.

— Și în mod practic pierduți, adăugă Charles cu răceală.

— Nu încă, zîmbi Gallegos. Mai rezistăm o zi sau două.

— Să încercăm o ieșire disperată, propuse Burton.

Gallegos îl privi fără să-l audă. Medita cu atîta încordare, încît era absent la tot ce se petrecea.

— Ar mai fi o soluţie, zise el după un timp. Unul din noi să iasă din încercuire şi să alerge după ajutoare pînă la Santa Cruz. Nu e departe. Trei zile de drum.

Propusese o formulă menită să strecoare o fărîmă de speranţă în sufletul camarazilor săi. Nu avea însă şansă de izbîndă. Chiar dacă prin imposibil ar ajunge la Santa Cruz şi s-ar întoarce cu ajutoare, cei din tabără n-ar fi în stare să reziste pînă atunci.

— Mă duc eu, se oferi Burton.

— Un indian ar avea mai multe şanse să se strecoare, zise Gallegos.

Parlamentă cu călăuzele. Oferi o mare recompensă. Indienii se codiră un timp, apoi unul din ei acceptă. Era un tînăr viguros, cu nasul turtit, ochii oblici şi păr lung.

După miezul nopţii, indianul părăsi tabăra. Frînturi de nori se izgoneau pe cer, acoperind din cînd în cînd luna. Indianul flutura din mînă, apoi se topi în întuneric. Cei rămaşi trăgeau cu urechea. Dacă vor auzi vreun strigăt, însemna că totul se terminase.

Nimeni nu era în stare să aţipească. Charles se învîrtea prin tabără ca o jivină în cuşcă. Simţea nevoia să schimbe cu cineva o vorbă. Burton n-avea însă chef de conversaţie, iar Gallegos făcea de pază. Charles se gîndi să se ducă la căpătîiul lui Snyder. Îl nedreptăţise. Secundul avusese un moment de slăbiciune, cînd încercase să fure apa. De atunci însă, se comportase exemplar.

Snyder era întins pe o pătură lungă, lîngă Toynbee. Suferea cumplit. Săgeata îi sfîşiase muşchii braţului. Marcia îl îngrijea cu devotament, ca şi pe secretar.

Charles se aşeză pe pămînt, alături de ofiţerul secund.

— Mr. Snyder, îţi aduc o veste bună. Un om de-al nostru a plecat după ajutor. În curînd vom scăpa de sălbaticii aceştia blestemaţi.

Întinsese ramura de măslin.

Ofiţerul zîmbi palid.

— Am să-ţi fac o propunere, Mr. Snyder, reluă Charles. Întrucît Mr. Knowles ne-a părăsit în condiţiile tragice

pe care le cunoşti, m-am gîndit să-ţi încredinţez comanda lui „Tropic of Capricorn". Nu-ţi cer un răspuns imediat. Ai tot timpul să reflectezi. După ce ai să te vindeci, va trebui să-ţi reiei activitatea, aşa că...

Snyder îşi mişcă încet buzele.

— Vă mulţumesc, *Sir*. Mă îndoiesc că am să mă vindec...

Charles tuşi, dregîndu-şi glasul.

— Curaj, Mr. Snyder. Ce Dumnezeu, sîntem bărbaţi.

— Am să-mi dau toată silinţa, *Sir*...

Charles se întoarse spre Marcia.

— Mr. Toynbee cum se mai simte ?

Marcia clătină trist din cap. Se uită la secretar, apoi la soţul ei.

— Aiurează. De azi de dimineaţă nu şi-a mai revenit.

— Poate că e mai bine pentru el, zise Snyder.

Toynbee murea greu. Avea un organism tînăr, viguros, care se lupta cu gangrena.

Charles îşi privi îndelung secretarul, apoi întoarse capul. Înfăţişarea lui Toynbee îl umplea de jale. Marcia îl făcuse mai simţitor faţă de durerile altora.

În aceeaşi clipă se auzi un răcnet îndepărtat. Un răcnet lung, disperat, cu modulaţii înfiorătoare.

„S-a mai dus o speranţă", cugetă Charles.

Mîna lui mare se lăsă încet pe creştetul Marciei. O mîngîie pe păr. Marcia ridică fruntea şi îl privi surîzînd.

— Are să fie bine. Totul are să se termine cu bine, ai să vezi tu, rosti ea, prinzîndu-i mîna într-a ei.

I-o strînse o clipă, apoi se aplecă spre Toynbee care cerea apă.

Charles se întoarse la postul său.

— Încercarea noastră a dat greş, vorbi el lui Gallegos.

Mulatrul ridică din umeri.

— Soarta noastră este în mîinile Domnului. Şi-ar fi închipuit oare Ciro că are să termine aşa cum a terminat ?

Un vînticel rece se porni să bată, zbîrlindu-i părul.

— Ai ţinut mult la el, nu-i aşa ? întrebă Charles.

— Şi la el, şi la Esteban. Poate că ne vom întîlni iarăşi, toţi trei. Vom face atunci mare haz de isprăvile noastre din timpul vieţii.

Charles își examină absent arma.

— Ești fericit fiindcă poți crede. Eu numai cred în nimic. Asta face să mă îngrozească golul de dincolo de moarte...

În noaptea aceea respinseră încă un atac. Războinicii Tobas lăsară încă douăzeci de morți pe teren. Săgețile lor făcuseră însă ravagii printre catîri. Numai trei mai rămăseseră în viață. Se pare că indienii îi aleseseră ținta, spre a-i lipsi pe apărătorii taberei de posibilitatea de a ieși din încercuire folosindu-se de catîri. Vulturii coborau din văzduh, abătîndu-se asupra cadavrelor. Terenul din jurul taberei era negru de păsări mari de pradă care se gîlceveau în jurul hoiturilor. Ciocurile lor ascuțite și încovoiate smulgeau fîșii de carne. Noaptea, fîlfîirile de aripi nu-i lăsau pe oameni să doarmă. Ziua spectacolul era înspăimîntător.

Charles ridică gura armei spre un vultur urubu care cobora în zbor planat asupra taberei.

Gallegos îi puse mîna pe braț.

— Nu trebuie să trageți, zise el. Gîndiți-vă ce s-ar întîmpla dacă păsările n-ar mînca hoiturile. Duhoarea de putreziciune ne-ar ucide mai vîrtos decît toate săgețile dușmane.

— Trebuie să tragem, stărui Charles. Să le demonstrăm sălbaticilor ăstora că ochim atît de bine, încît nu au nici o șansă să ajungă teferi pînă la noi. Poate că le băgăm frica în oase.

Gallegos suspină.

— Alegeți atunci altă țintă vie. Lăsați-i pe vulturi. Avem nevoie de ei.

Charles își roti privirea prin văzduh. Printre vulturii urubu care evoluau cu maiestuoasă încetineală, văzu o pasăre rapidă, un fel de uliu, cu gîtul lipsit de pene, care săgeta vertiginos aerul.

— Ce e cu uliul acela ? întrebă el.

— Carancho. Un uliu cu însușiri de vultur. Foarte războinic. Se hrănește cu șerpi.

— Cu șerpii nu aveam nimic de împărțit, zise Charles țintind pasărea cu gîtul golaș.

Trase. Carancho făcu un salt, apoi se prăbuși ca o piatră.

Din pădure se ridică deodată un vuiet prelung, ieşit din mii de guri. Un strigăt de doliu, de moarte, care făcu să se ridice părul în creştetul lui Charles.

— Ce s-a întîmplat ? exclamă el.

— Nu ştiu, ripostă Gallegos uluit. După ce aţi lovit pasărea...

Corul de strigăte creştea în intensitate. Era asemenea unei incantaţii păgîne. Pluti cîteva minute asupra pădurii, apoi prinse să scadă. Un sfert de oră mai tîrziu încetă cu desăvîrşire. O linişte adîncă se aşternu asupra pădurii. Nu se mai auzea decît fîlfîitul repetat al aripilor de vulturi, care coborau asupra cadavrelor.

Oamenii din tabără aşteptau repetarea atacurilor din ajun. Dar nici în ziua aceea şi nici în noaptea următoare războinicii Tobas nu-şi mai făcură apariţia.

Uimiţi de această linişte, Gallegos şi Charles repetară experienţa cu omul de paie. Catîrul dispăru în susul pistei, fără a-l stingheri cineva.

— Plec în recunoaştere, zise Gallegos. Am impresia că războinicii s-au retras.

— Nu se poate, se împotrivi Charles. Avem nevoie de dumneata, să ne conduci la destinaţie. *Eu* plec.

Fără să ţină seama de opoziţia mulatrului, porni în misiunea pe care şi-o asumase. Acceptase să fie urmat de una din călăuzele indiene. Se îndepărtă de tabără, tîrîndu-se prin iarbă ca o şopîrlă. Precauţiunile sale erau iluzorii. Vulturii urubu, tulburaţi din macabrul lor festin, se ridicau în calea lui, luîndu-şi iritaţi zborul.

După un sfert de oră, Charles şi călăuza se înapoiară în tabără.

— Războinicii au dispărut, explică el cu însufleţire. S-au topit. S-au volatilizat. Nu mai înţeleg nimic.

Gallegos îşi trecu mîna peste pieptul său păros, vizibil prin încheietura cămăşii descheiate.

— Eu am început să înţeleg. Aţi ucis un carancho. Imediat războinicii au început să se vaiete. Carancho trebuie să fie pentru ei un fel de vietate sfîntă. Au tălmăcit moartea păsării împuşcate de dumneavoastră drept un semn rău şi au încetat atacurile.

— Ar fi prea frumos să fie adevărat, zise Charles.

— Aţi avut mare noroc, Señor Sunderland, zise Gallegos. Aşteptăm şi noaptea aceasta. Dacă nu se întîmplă nimic, mîine plecăm la drum...

După trei zile, convoiul ajunse la poalele Anzilor. Încercările grele ale supravieţuitorilor se încheiaseră. Toynbee nu apucase să vadă sfîrşitul călătoriei. Îl îngropase în junglă, nu departe de locul în care căzuse pasărea Carancho.

În primele zile ale lui februarie 1824, Charles, Marcia şi însoţitorii lor printre care se număra şi Gallegos, debarcară la New Orleans. Călătoria pe continentul sudamerican aruncase un pod peste anul 1823. Abia după ce ajunse la New Orleans, Charles află cîteva evenimente ce se întîmplaseră în lume în timpul absenţei sale. În Statele Unite, preşedintele Monroe proclamase faimoasa doctrină care avea să-i poarte numele. Turcii exasperaţi de combativitatea răsculaţilor greci, dezlănţuiseră un sîngeros masacru la Chios, exterminînd, mii de creştini. În Spania, intervenţia militară franceză se produsese. Revoluţia liberală fusese înăbuşită. Colonelul Riego, conducătorul revoluţiei, îşi încheiase cariera atîrnînd în ştreang. În Ungaria avuseseră loc tulburări îndreptate împotriva regimului habsburgic, pricinuind multă bătaie de cap cancelarului Metternich. În America Centrală se crease Federaţia Provinciilor Unite, cuprinzînd Guatemala, Salvador, Nicaragua, Honduras şi Costa Rica. În Mexico, împăratul Augustin I Iturbide abdicase şi se refugiase în Europa. În Paraguay, dictatorul Francia, sub presiunea sancţiunilor economice ale Casei Sunderland, aprobase eliberarea lui Charles Sunderland şi a soţiei sale Marcia. Emisarii lui — purtători ai ordinului de abolire — sosiseră la Puerto Palma Chico, după eşuarea încercării lui Allende de a-i captura pe fugari.

În acest timp, patrimoniul Casei Sunderland sporise cu treizeci şi trei de milioane de lire sterline.

Consilier literar : H. GRĂMESCU
Coperta de : V. OLAC

ISBN 973—95702—1—6

Tiparul executat sub comanda nr. 20598
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria „CORESI" București

Puterea dinastiei Sunderland-Beauclair depăşea graniţele unui stat, cuprinzînd cele două Americi şi Europa şi pregătindu-se din timp să cucerească Asia.

Arma lor era banul. Banul multiplicat în proporţii fabuloase şi tezaurizat.

Cu acest aur, dinastia cumpărase miniştri, înrobise economiceşte ţări, ridicase armate şi doborîse guverne.

Ciudat e că în această luptă nu se gîndise niciodată şi la fericirea oamenilor...

ISBN 973-95702-1-6

Vol. I-II Lei 1200